Paul Féval

TURNUL CRIMEI

SERIA FRACURILE NEGRE

PAUL FÉVAL

* * *

FRACURILE NEGRE

*

TURNUL CRIMEI

Grafică copertă: **ADRIANA IONIȚĂ**

Paul Féval

Les Habits Noirs
LA RUE DE JERUSALEM

Éditions Robert Laffont, S.A. Paris, 1987

ISBN 973-96369-1-8
ISBN 973-96369-2-6

PAUL FÉVAL

FRACURILE NEGRE

TURNUL CRIMEI

Traducere de DANIELA TRUȚIA

Editura ELIS
BUCUREȘTI — 1993

Tiparul executat sub comanda 40 066
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria CORESI
Piaţa Presei Libere, 1, Bucureşti
ROMÂNIA

PREFAȚĂ

Cunoscut mai ales pentru romanul Cocoşatul (Le Bossu — *1857) Paul Féval rămîne o personalitate literară fascinantă, cu o uluitoare putere de muncă şi o inepuizabilă inspirație.*

Autor al unui număr impresionant de lucrări — 72 de romane, 18 piese de teatru, dintre care şase romane adaptate pentru scenă, inclusiv Cocoşatul, *68 de nuvele, 4 volume autobiografice* (Etapele unei convertiri[1]), *8 volume de studii istorice* (Tribunalele secrete[1]), *diverse scrieri, după revenirea la catolicism — Paul Féval ocupă un loc aparte în istoria literelor franceze, marcînd tranziția de la romanul libertin la cel polițist.*

Scrierile sale uimesc prin diversitatea intrigii, printr-o galerie de eroi la concurență cu cea balzaciană, prin autenticitatea personajelor şi prin gradul lor de individualizare.

1 *În franceză, în original, titlurile fiind respectiv:* Les Étapes d'un conversion, Les Tribunaux secrets. *(n.t.)*

Pe lîngă romanul de capă și spadă *(magnific ilustrat de* Cocoșatul*, cu celebra deviză a cavalerului Henri de Lagardère: „Si tu ne vas pas à Lagardère, Lagardère ira-t-à toi!“*[1]*), sau* romanul polițist (Cuțitele de aur — *1856, ciclul* Fracurile Negre — *1863—75,* Misterele Londrei — *1844), Féval a abordat și romanul social* (Muncitorii din Londra și cei din Paris — *1850), romanul de moravuri (*Burghezul din Vitré — *1841),* Pata roșie — *1870,* Frumoasele nopții) *și romanul fantastic* (Sora fantomelor, *reintitulată* Strigoii — *1853,* Fiica evreului rătăcitor — *1860,* Vampirul, Cavalerul Întuneric, Orașul vampir[2]).

În paralel, Féval a continuat să păstreze în adîncul sufletului o tainică preferință pentru atmosfera Bretaniei din copilărie, unde tragediile oamenilor simpli se desfășoară într-un decor de castele și păduri stranii și nesfîrșite, care reconstituie ceva din miracolul celt. (Lupul alb, Doamna Gil Blas, Burghezul din Vitré, Cavalerul de Kéramour[2]).

Paul-Henri-Corentin Féval s-a născut la Rennes, la 29 septembrie 1816, tatăl său fiind consilier la Curtea de apel.

De mic copil a fost fascinat de inefabilul ținuturilor Bretaniei, cu mlaștinile și crîngurile ei, cu ceturile și cîmpiile ierboase, cu oameni aspri și adînc înrădăcinați în istoria pămîntului pe care trăiau.

Tînărul Paul a urmat cursurile liceului din Rennes, dîndu-și bacalaureatul în 1833, după care în 1836 și-a obținut licența în drept, devenind avocat, profesie pe care, însă, avea s-o practice în mod cu totul ocazional.

În anul 1837 pleacă la Paris, unde îl găsim în cele mai insolite situații: secretar în casa unui cuplu de scriitori, comis de bancă, controlor într-o companie de afișaj, corector la ziarul Le Nouvelliste.

1 *„Dacă nu vii tu la Lagardère, Lagardère va veni la tine!“*

2 *În franceză, în original:* Les Couteaux d'Or, Les Habits Noirs, Les Mysterès de Londres, Les Ouvriers de Londres et Paris, Le Bougeois de Vitré, La Tache Rouge, Les Belles de la Nuit, La Soeur des Fantômes, Les Revenants, La Soeur du Juif Errant, La Vampire, La Chevalier Tenèbre, La Ville Vampire, Le Loup Blanc, Madame Gil Blas, Le Chevalier de Kéramour. *(n.t.)*

Între 1837—1839 apar primele sale scrieri: nuvelele Un duel naval, *avîndu-l drept protagonist pe Surcouf, și* Sclavul lui Cezar, *precum și tragedia* Genserac.

În 1841, Revue de Paris *îi publică nuvela* Clubul focilor, *în urma căreia este remarcat de un antreprenor literar, pe nume Antenor Joly.*

Intuind disponibilitățile artistice de excepție ale lui Paul Féval, Joly îl solicită să dezvolte manuscrisul Aventurile unui emigrant[1], a cărui acțiune se petrece la Londra, într-un roman care să concureze Misterele Parisului, *celebra carte a lui Eugène Sue.*

Pentru realizarea acestei lucrări, Paul Féval întreprinde o călătorie de documentare la Londra. Romanul, denumit Misterele Londrei, *va fi publicat în foileton în* L'Epoque, *începînd din 1844, sub pseudonimul de „Sir Francis Trolopp", constituind una din cele mai cunoscute și mai bine scrise cărți ale autorului.*

Alături de Fracurile Negre, Doamna Gil Blas *și* Pata Roșie *romanul* Misterele Londrei *este o contribuție majoră la tranziția de la romanul popular la ceea ce avea să fie romanul polițist.*

În 1848, Féval fondează ziarul său propriu Ziarul Bunului simț și al oamenilor cinstiți, *în care enunță o seamă de idei progresiste, printre care și aceea de învățămînt gratuit și obligatoriu.*

În iulie-septembrie 1848 este lansat și cel de-al doilea ziar al lui Paul Féval: Viitorul național[2].

În 1854, scriitorul suferă o depresie nervoasă, datorată epuizării fizice.

În urma căsătoriei cu fiica medicului său, Marie Pénoyée, Féval va deveni tatăl a opt copii, dintre care Paul-junior, născut în 1860, va moșteni înclinațiile literare ale părintelui său. Dată fiind popularitatea romanelor acestuia, tînărul Paul Féval va încerca să scrie urmări la cîteva din ele, printre care chiar la Cocoșatul, *suita de romane ce formează continuarea acestui din urmă roman fiind în curs de apariție (o parte deja apărute), în cadrul editurii noastre.*

1 *În franceză, în original, în ordinea enunțării lor, denumirile exacte sînt:* L'Esclave de César, Le Club des Phoques, Les Aventures d'un emigrant. *(n.t.)*

2 *Denumirile franțuzești ale celor două ziare sînt:* Le Journal du bon sens et desshonnêtes gens, L'Avenir national. *(n.t.)*

În urma succesului de care s-au bucurat cărțile Cuțitele de aur *și* Jean Diable, *Paul Féval-senior va fonda între 1862—1863 periodicul* Jean Diable, *unde-l va avea ca secretar pe Emile Gaboriau, viitor fondator al romanului polițist, cu binecunoscuta sa* Afacerea Lerouge.

În 1863 Féval începe să lucreze la ciclul Fracurile Negre, *care va intra la concurență cu* Rocambole *al lui Ponson du Terrail. Chiar dacă* Rocambole *va continua să dețină locul întîi în preferințele publicului,* Fracurile negre *rămîn o dovadă a preocupării autorului pentru o prezentare realistă a societății contemporane, cu aspectele ei subterane și nebănuite, văzute în înspăimîntătoarea lor diversitate.*

Ales președinte al Societății oamenilor de litere (1865), Paul Féval este solicitat să întocmească un Raport asupra evoluției literelor în Franța *(1868).*

Anul 1875 marchează încheierea ciclului Fracurilor Negre *prin romanul* Banda Cadet, *și, în același timp, ruina autorului, care pierde impresionanta suma de 800.000 de franci.*

Această grea încercare, însă, determină și întoarcerea sa la practicile catolicismului, experiență pe care o va descrie în cele patru volume intitulate Etapele unei convertiri *(1876). În paralel, va scrie un număr de broșuri cu subiect religios, cum ar fi:* Iezuiți!, Fără divorț, Vechi minciuni, Spada celor fără arme, *ș.a.. De asemenea, va publica în periodicul catolic* Săptămîna familiilor *feeria* Frumoasa stea, *avîndu-l ca erou pe sfîntul Yves, patronul Bretaniei.*

Între timp reușește să se redreseze financiar, dar ghinionul îl urmărește cu perseverență: încredințîndu-și micile economii unui vecin, are surpriza să constate că vecinul a fugit, împreună cu banii.

Ajuns la mîna confraților care încearcă să-i acorde sprijin financiar deschizînd liste de subscripție, Paul Féval nu este încă la capătul nenorocirilor. Moartea soției și un atac cerebral, în urma căruia se instalează o hemiplegie, completează tabloul unei vieți care i-ar fi putut asigura, pe lîngă succes, și un dram de noroc.

Grav bolnav, Paul Féval se retrage la mînăstirea Saint-Jean-de-Dieu, unde moare la 8 martie 1887.

Ciclul Fracurilor Negre *a fost elaborat între 1863 şi 1875 şi cuprinde 8 episoade şi 14 volume:* Mănuşa de Oţel, Inimă de Oţel, Turnul Crimei, Arma Invizibilă sau Taina Fracurilor Negre, Mama Léo *(urmarea la* Arma Invizibilă), Înghiţitorul de Săbii, Cavalerii Tezaurului *şi* Banda Cadet, *la care se adaugă un roman despre ramura engleză a organizaţiei (*Jean Diable — *1863) şi unul despre cea napolitană (*Cavalerii Tăcerii — *1857).*

Intriga ciclului se întinde pe perioada 1823—1853 şi, deşi deosebit de complexă şi diversificată într-un păienjeniş de situaţii şi combinaţii, are totuşi la bază un singur principiu, de fapt motoul unei societăţi corupte şi degradate: îmbogăţirea prin orice mijloace.

Atmosfera în care se desfăşoară acţiunea celor opt episoade este apăsătoare şi tenebroasă. Personajele care evoluează în scenă aparţin tuturor straturilor sociale.

Spre deosebire de Eugène Sue sau Ponson du Terrail, Paul Féval este preocupat de detalii, fiind un mare maestru al digresiunii, ceea ce face ca uneori construcţia romanelor sale să sufere, dînd pe alocuri impresia de improvizaţie, de scriere insuficient cizelată.

Ciclul Fracurilor Negre *s-a inspirat din procesul intentat în 1845 organizaţiei cu acelaşi nume: o asociaţie de răufăcători aparţinînd tuturor claselor sociale şi care avea ramificaţii ce depăşeau graniţele unei singure ţări. De asemenea, Féval a avut cu siguranţă în minte „Ordinul Asasinilor", organizaţie criminală fondată în Evul Mediu de către Hassan ben Saba, al cărei precept secret, cunoscut numai iniţiaţilor, era „Nimic nu-i adevărat, totul este permis". Scapularul purtat de colonelul Bozzo conţine secretul „Fracurilor Negre": cuvîntul NIMIC, gravat în vreo treizeci de limbi.*

Organizaţia îşi are parolele şi legile ei bine stabilite: „Se va lumina de ziuă mîine"; „De la miezul nopţii pînă la amiază şi de la amiază pînă la miezul nopţii, dacă aceasta este voia Tatălui".

Cele două principii de bază ale temuţilor bandiţi sînt: „a păzi legea", *ceea ce înseamnă că pentru un delict trebuie găsit un vinovat printre persoanele incomode şi* „a tăia creanga", *respectiv a sacrifica pe acela dintre membri care a devenit vulnerabil, deci primejdios.*

Asociația, cunoscută în Franța sub numele de Les Habits Noirs, *în Italia ca* Le Veste Nere, *în Anglia ca* Black Coats *și în Germania ca* Rosenkrentz, *își bazează forța pe infiltrarea membrilor săi în instituții de stat, în aristocratie, în biserică, tribunale, administrație, bănci, în rîndul deputaților și militarilor.*

Șeful suprem al „Fracurilor Negre", colonelul Bozzo, supranumit și „Il padre d'ogni" (Tatăl-tuturor), numindu-și, la rîndul său, subalternii „copiii mei", este o figură aproape legendară, înconjurată de o aureolă de mister: se spune despre el că ar fi murit și înviat de mai multe ori, dintre care prima dată în 1806, la Neapole, unde a fost „spînzurat cum trebuie", și ultima oară la Paris, în 1842, fiind înmormîntat la Père Lachaise, unde nu a rămas prea multă vreme...

Al doilea personaj de tristă faimă este straniul domn Lecoq, inspirat din personajul real al lui Vidocq. Lecoq, cu dubla sa identitate de „domnul Lecoq de la Perrière" pentru lumea bună și „Toulonnais l'Amitié" pentru cea interlopă, este un fel de eminență cenușie a asociației, atotprezent, atotștiutor și atotputernic, legînd și dezlegînd destine, pentru pura plăcere a jocului de-a demiurgul.

Pentru că, într-adevăr, viețile celorlalți nu contează cîtuși de puțin în fața planurilor ample și necruțătoare, în care individul devine o simplă rotiță, un simplu pion, cantitate neglijabilă, pentru membrii organizației oculte, pentru care nici o cale de a- și atinge scopul nu este prea îndrăzneață.

Astfel, Féval reușește să creioneze o vastă și realistă frescă socială, în care presonaje pitorești, precum Champin.... aduc un plus de farmec și culoare, nu de puține ori reușind să umbrească pînă și personajele-cheie.

În romanele lui Paul Féval se vor cufunda cu plăcere și amatorii de literatură polițistă și iubitorii de scrieri cu tentă socială, și cei pasionați de studii psihologice. Prin diversitatea preocupărilor și dinamismul realizării, ele constituie o lectură pe gustul tuturor, antrenantă, plină de neprevăzut, și nu de puține ori, instructivă.

DANIELA TRUȚIA

BIBLIOGRAFIA CICLULUI „FRACURILOR NEGRE"

Mănuşa de Oţel — Paris, Haschette, 1863 — 2 volume.
Inimă de Oţel — Paris, Hachette, 1866 — 2 volume.
Turnul Crimei — Paris, E. Dentu, 1868 — 2 vol. Acest al 3-lea episod a apărut după episodul 6.
Arma Invizibilă sau Taina „Fracurilor Negre" — Paris, E. Dentu, 1869.
Mama Léo, urmare la *Arma Invizibilă* — Paris, E. Dentu, 1870.
Înghiţitorul de Săbii — Paris, E. Dentu, 1867 — 2 vol. Acest al 6-lea episod a apărut înaintea episodului 3.
Cavalerii Tezaurului — Paris, E. Dentu, 1872 — 2 vol.
Banda Cadet — Paris, E. Dentu, 1875, 2 vol.
Misterele Londrei — Paris, Comptoir des imprimeurs unis, 1844 — 11 vol. Apărut sub pseudonimul Sir Francis Trolopp.
Cavalerii Tăcerii — Paris et Halle, W. Schmidt, 1857 — 8 vol. Se pare că prima parte a apărut în două volume, sub titlul de *Frumosul Diavol*, începînd din 1851, la editura Pormain, Paris.
Jean Diable — Paris, E. Dentu, 1863 — 2 vol.

FRANCIS LACASSIN

CRONOLOGIA CICLULUI „FRACURILE NEGRE"

Către 1722 — *Banda Cadet* — naşterea colonelului
1739 — *Banda Cadet* — naşterea colonelului, după datele înscrise pe epitaf.
1750 — *Mănuşa de Oţel* — Boerhave îl declară pe colonel condamnat, în urma unei boli de plămîni, „în adolescenţă".
1770 — *Jean Diable* — naşterea Hélènei Brown (care va fi mama lui Jean Diable).
1775 — Se naşte, la Arras, François Vidocq (prototipul lui Lecoq).
1783 — *Mănuşa de Oţel* — naşterea lui David Heimer (care va deveni Johann Spurzheim).
1786 — *Jean Diable* — „La Londra exista o familie bogată de berari": Nicolas Brown (principalul asociat, tatăl Hélènei), Franck Turner şi William Robinson.
1788 — *Jean Diable* — Hélène Brown e condamnată pentru furtul unor diamante de la reşedinţa ducesei de Devonshire, apoi e graţiată, ca minoră.
1790 — *Arma Invizibilă* — naşterea lui Lecoq (Toulonnais l'Amitié) — contradicţie cu 1795 şi 1803.
Către 1792 — *Inimă de Oţel* — naşterea domnului Baruque.
1793 — *Jean Diable* —naşterea contelui Henri de Belcamp.
1795 — *Turnul Crimei* — naşterea lui Lecoq, (Toulonnais l'Amitié) — contradicţie cu 1790 şi 1803.
Către 1798 — naşterea lui Échalot şi a lui Similor (contradicţie cu 1813)

Cîțiva ani după 1795 — *Inimă de Oțel* — nașterea lui Joulou, conte du Brébut de Clare.
Între 1795 și 1801 — *Misterele Londrei* — nașterea lui Fergus O'Breane.
1799 — Execuția colonelului, la Neapole, „după cum spun biografii". (Dar n-a fost „spînzurat cum trebuie")
Între 1798 și 1803 — *Arma Invizibilă* — Se naște Léocadie, (văduva Samayoux, văduva Canada, prietena lui Échalot).
Între 1795—1805 — *Cavalerii Tezaurului* — Nașterea lui Lecoq (Toulonnais l'Amitié) — contradicție cu 1790.
Către 1800 — *Banda Cadet* — nașterea doctorului Samuel
1801 — *Cavalerii Tăcerii* — Mario Monteleone se căsătorește cu Maria des Amalfi. Se naște primul lor fiu (Fulvio Coriolani).
1802 — *Cavaleii Tăcerii* — Mănăstirea Milei (din regiunea Sartène, Corsica) adăpostea deja bandiți.
Între 1802 și 1804 — *Inimă de Oțel* — Nașterea lui Roland Fitz-Roy, duce de Clare *(Inimă de Oțel).* Puțin probabil. Contradicții cu 1811—1812.
1803 — *Mănușa de Oțel* — Nașterea lui Lecoq (Toulonnais l'Amitié). Contradicție cu 1790 și 1795. Complotul celor șapte șefi ai „Fracurilor Negre" împotriva Tatălui-tuturor în mănăstirea Milei. Toți vor fi executați.
1805 — *Jean Diable* — „O femeie, pe nume Hélène Brown, făcînd parte din banda lui Jean Diable — pe vremea aceea Thomas Paddock — a fost arestată și condamnată la închisoare pe viață. Intendent era Gregory Temple."
Cavalerii Tăcerii — Nașterea lui Julien Monteleone (al doilea fiu al lui Mario).
Fernand de Bourbon pleacă din Neapole și vine să-l viziteze pe Mario Monteleone.
Mănușa de Oțel — Nașterea Giovannei-Maria Reni (ramură din Sartère, înrudită cu ramura Bozzo-Corona, din Bastia), care va deveni Julie Maynotte și Julie Schwartz.
Între 1803 și 1808 — *Mănușa de Oțel* — Nașterea lui Piquepuce (mama sa era sora mai mare a reginei Lampion)

1806 — *Mănuşa de Oţel. Turnul Crimei* — Michel Pozza sau Bozzo — respectiv Fra Diavolo — este spînzurat la Neapole[1].

1807 — *Cavalerii Tăcerii* — Naşterea Célestei Monteleone, fiica cea mai mică a Mariei

Arma Invizibilă — Colonelul, care a îmbătrînit, vine să se instaleze în subteranele mănăstirii Milei (Corsica) (posibilă contradicţie cu 1803). I se spune ,,Tatăl-tuturor" şi ,,Fra Diavolo"

1808 — *Jean Diable* — ***Mai***. Constance Bartolozzi promite lui William Robinson că-l va lua în căsătorie.

Arma Invizibilă — Naşterea lui Remy d'Arx.

Cavalerii Tăcerii — Mario Monteleone şi cavalerii săi se opun influenţei franceze (napoleoniene) şi pleacă în Sicilia ca să se pună în serviciul lui Ferdinand de Bourbon.

15 august. Notă pe o carte: ,,Maria m-a dăruit lui Mario, în ziua de Sfînta Maria, 15 august 1808".

1809 — *Jean Diable* — ***Mai***. Constance Bartolozzi îi promite lui Franck Turner că-l va lua în căsătorie.

1810 — *Jean Diable.* Generalul O'Brien cade în dizgraţia organizaţiei Rosenkrenz, care i-a jurat răzbunare eternă. ,,Henri de Belcamp, în vîrstă de şaptesprezece ani, îşi susţine examenul de licenţă, pe tema metodei de investigare aplicate în ştiinţele metafizice şi obţine un adevărat triumf."

1811 **sau 1812** — *Inimă de Oţel.* Sadoulas, locotenent de infanterie, aduce din Spania o aragoneză cu care se va căsători. Naşterea lui Roland Fitz-Roy, duce de Clare *(Inimă de Oţel)*. (Cel mai probabil. Contradicţie cu 1802—1804)

1812 — *Jean Diable* — ***16 martie***. Generalul O'Brien o regăseşte pe Madeleine Surrisy. *Inimă de Oţel.*

Sfîrşitul anului. Se naşte Marguerite-Aimée Sadoulas (viitoarea contesă de Clare).

1 Evenimentul este real. Cel care l-a condamnat la spînzurătoare pe Fra Diavolo a fost generalul Hugo, fratele lui Victor Hugo. (n.t.)

1813 — *Jean Diable*. Asasinarea la Praga a generalului Maurice O'Brien (tatăl lui Robert Surrisy), de către Jean Diable.

Către 1813 — *Arma Invizibilă*. Naşterea lui Echalot (contradicţie cu 1798). Naşterea lui Maurice Pagès.

1814 — *Inimă de Oţel*. ***11 februarie***. „Exista un general, duce de Clare, care comanda o divizie la Montmirail; acesta era Raymond, în vreme ce un alt general de Clare aştepta alături de regele Ludovic al XVIII-lea, la Hartwell — e vorba de Guillaume.

6 aprilie. Generalul duce Raymond de Clare, îşi petrece convalescenţa alături de soţia sa, Thérèse şi de fiul lor, Roland, în vîrstă de doi-trei ani, în urma unei răni grave, primite la începutul campaniei de o sută de zile. Generalul se află în castelul său de la Nau-Fabas, în parohia Bontcharra, nu departe de graniţa cu Savoia.

Între 1813 şi 1818 — *Mănuşa de oţel*. Naşterea lui Cocotte.

1815 — *Turnul Crimei*. Naşterea lui Paul d'Arcis.

Jean Diable.

August. Hélène Brown şi fiul ei, Tom Brown, arestaţi la o orgie, într-un cartier de elită, într-un restaurant din Oxford Street, unde se serveau stridii, sînt conduşi la Newgate şi de-acolo trimişi la Nouvelle-Galles du Sud.

Cavalerii Tăcerii — **Vara**. Agitaţie în Sicilia. Fernand de Bourbon vrea să-şi recapete regatul Neapole. Manuele Guidicelli străbate toată Sicilia, împreună cu Julien şi Céleste Monteleone, apoi se opreşte la două leghe de Catania şi lasă copiii la o mînăstire.

Începutul lui octombrie. Mario Monteleone e readus în triumf în Calabria. După treisprezece zile, Joachim Murat debarcă în regatul Neapole, dar este înfrînt.

13 octombrie — Mario Monteleone oferă adăpost lui Joachim Murat, fost rege al Neapolelului, alungat de pe tron de către Ferdinand de Bourbon.

15 noiembrie — Mario Monteleone este executat la castelul Pizzo, la ora nouă şi jumătate seara, imediat după regele Joachim Murat.

1816 — Inimă de Oţel — Moartea lui Raymond, duce de Clare (tatăl lui Roland = „Inimă de Oţel").

Arma Invizibilă — Mathieu d'Arx (tatăl lui Remy) e numit procuror general pe lîngă Curtea regală din Ajaccio.

1816 **sau 1817** — ***29 septembrie.*** Se naşte, la Rennes, Paul Féval.

1817 — *Jean Diable.* Anul acţiunii principale din *Jean Diable.*

Ianuarie. Cum Reynier a murit, fratele său, Frédéric de Boehm, pleacă la Londra, unde îl întîlneşte pe Henri de Belcamp, sub Podul Londrei. Ia apoi o birjă şi se duce la doamna Constance Bartolozzi, în Regent Street, unde e aşteptat de Consiliul de Eliberare.

Inimă de Oţel. ***Începutul anului.*** Lady Stuart se retrage în mînăstirea Bon-Secours, luîndu-şi numele de maica Francisca d'Assisi.

Jean Diable. ***Începutul anului.*** Henri de Belcamp, alias James Davy, evadat de la Nouvelle-Galles du Sud, îl întîlneşte pe Napoleon I, la Longwood (Sfînta-Elena).

3 februarie. Asasinarea Constancei Bartolozzi.

Începutul lui martie. Publicarea *Cărţii uluitoarelor aventuri ale quakerului Jean Diable.*

14 martie. Gregory Temple, intendent superior al Biroului central al Scotland Yard-ului, cercetează dosarul quakerului Jean Diable şi primeşte vizita lui James Davy.

Mai. Richard Thompson o întîlneşte pe Sarah O'Neil la Colisseum-ul din Paris.

Sfîrşitul lui septembrie. Gregory Temple îl întîlneşte pe marchizul de Belcamp, căruia îi declară că se înşeală şi că existau doi Brown.

Sfîrşitul anului. „La sfîrşitul anului 1817, amiralitatea engleză a început construcţia primei nave de război, acţionate cu aburi".

Cavalerii Tăcerii — Beldemonio primeşte numele de Porporato.

1818 — *Turnul Crimei.* Naşterea Ysolei de Champmas.

Mănuşa de Oţel. Numeroase atentate ale „Fracurilor Negre", la Paris, împotriva unor persoane fizice şi proprietăţi. (contradicţie cu 1828)

Inimă de Oțel. Ducele Guillaume de Clare, fratele lui Raymond, unchiul lui Roland („Inimă de Oțel") se căsătorește cu unica fiică a prințului d'Epstein. Din căsătorie vor rezulta două fiice: Raymonde și Nita.

1819 *Mănușa de Oțel.* Se naște Fanchette, nepoata colonelului (contradicție cu 1820).

Inimă de Oțel. Se naște Raymonde de Clare, fiica lui Guillaume, duce de Clare, prințesă d'Eppstein.

Arma Invizibilă. Se naște Marie-Amélie d'Arx, (= Valentine de Villanove), sora lui Remy d'Arx (contradicție cu: după 1820)

Între 1815 și 1821 — *Misterele Londrei* — Fergus O'Breane trece în insula Sfînta Elena și are o întrevedere „de patru ore cu învinsul de la Waterloo"

Între 1819 și 1821 — *Cavalerii Tezaurului.* Nașterea lui Reynier, fiul lui Julian Bozzo-Corona (el însuși nepot al colonelului) și fiu adoptiv al lui Vincent Carpentier.

1820 — *Cavalerii Tăcerii* — Este semnalat la Neapole un anume doctor Gioja (se pare că nu există nici o legătură între el și viocontele Annibal Gioja, dar nu se știe niciodată!)

Cavalerii tezaurului — Se naște Fanchette, nepoata colonelului (posibilă contradicție cu 1819)

1820 sau 1821 sau 1822 — *Turnul Crimei.* Se naște Suavita de Champmas.

După 1820 — *Arma Invizibilă.* Se naște Marie-Amélie d'Arx (= Valentine de Villanove), sora lui Remy d'Arx (contradicție cu 1819).

1821 — *Mănușa de Oțel.* Moartea lui Sébastien Reni, tatăl Giovannei Maria (= Julie Maynotte), șef al ramurii din Sartène, în vreme ce colonelul este șef al ramurii din Bastia. „Fracul Negru" (să fie colonelul?) se află în închisoarea din Caen, acuzat de uciderea unei englezoaice, fosta actriță Sarah Potler, văduva lui John Mason, esq.

Între 1815 și 1835 — *Misterele Londrei.* Fergus O'Breane pleacă la Londra.

1823 — *Arma Invizibilă. **13 iulie**.* Asasinarea lui Mathieu d'Arx, tatăl lui Rémy.
Cavalerii Tăcerii. Anul acțiunii principale din *Cavalerii tăcerii.*
Vara. Ruta Marsilia—Neapole este asigurată de un pachebot cu pînze, „Pausulippe", care își face intrarea în Neapole, într-o dimineață de vară. avîndu-l la bord pe Peter-Paulus Brown.
15 octombrie. „Battista Grúbbetti, din Monteleone, se întorcea din micul port Palmi, aducînd în *carozza* lui nouă patru călători." Cavalerul d'Athol (= prințul Coriolani, fiul cel mare al lui Mario Monteleone) era așezat lîngă căruțaș; în trăsură stăteau fratele său, Julien, sora sa Céleste și domnul David Heimer (care va deveni Johann Spurzheim).
Către 1825 — *Turnul Crimei.* Lecoq îl întîlnește pe Antoine Labre (tatăl lui Jean și al lui Paul).
1825 — *Mănușa de Oțel.* Anul începerii acșiunii principale din *Mănușa de Oțel.*
14 iunie. Sosește la Caen Jean-Baptiste Schwartz, care vine de la Guebwiller.
Noaptea de 14 spre 15 iunie. Jaful comis asupra băncii Bancelle, la Caen.
De la 2 iulie la 9 august. Scrisori trimise de André Maynotte (aflat în închisoarea din Caen) soției sale, Julie.
9 august. André Maynotte evadează din închisoarea din Caen.
1826 — *Mănușa de Oțel. **De la 25 ianuarie la 12 septembrie,*** Scrisori trimise de André Maynotte, aflat la Jersey, soției sale, Julie.
A doua jumătate a lunii septembrie. André Maynotte revine în Normandia, apoi la Paris, Asistă la căsătoria Juliei cu J.-B. Schwartz, la biserica Sainte-Roch, apoi pleacă la Londra, unde ajunge în închisoare.
1827 — *Inimă de Oțel.* Marguerite Sadoulas, în vîrstă de cincisprezece ani, este trimisă la pension de unde fuge cu profesorul de pian.

1828 — *Inimă de Oțel.* Moare, la nouă ani, Raymonde de Clare, prințesă d'Eppstein, sora Nitei de Clare.
Arma invizibilă. Remy d'Arx devine avocat. „Fracurile Negre" și Tatăl-tuturor pleacă din Corsica și operează în Europa (puțin probabil și în contradicție cu 1818). Numeroase atentate la Paris, apoi, sub numele de „Black Coats", la Londra.
Banda Cadet — ***4 august.*** La Briars (Selkirk, Scoția) se oficiază căsătoria dintre William-George-Henry Fitz-Roy Stuart de Clare de Souzay și domnișoara Françoise-Jeanne-Angèle de Trepinier de Beaugé.

1828—1829. Se publică *Memoriile* lui Vidocq (prototipul lui Lecoq).

1829 — *Banda Cadet.* ***30 mai.*** Se naște, la Glasgow, Albert-William-Henry Stuart de Clare de Souzy, fiul ducelui de Clare și al Angèlei Trepinier.
Inimă de oțel. Moartea soției lui Guillaume, duce de Clare, mama Nitei de Clare. Sosește la Paris, sub numele de Thérèse Marcelin, văduva lui Raymond, duce de Clare, împreună cu fiul ei, Roland.

1830 — *Inimă de Oțel.* Julien, fratele lui Abel Lenoir, sosește la Paris, unde se îndrăgostește de Marguerite Sadoulas. Este ucis în duel de contele Joulon du Brébut de Clare.

1831 — *Turnul Crimei.* Moartea lui Hébrard, soțul Mathurinei, născută Goret, țărancă din cătunul Nouettes (Orne).

Către 1832 — În copilăria lui Reynier, Tatăl-tuturor avea în preajma sa pe marchizul Coriolan (nepotul său cel mare), Nicholas Smith și pe alți opt, dintre care preotul Gian Paolo.

1832 — *Inimă de Oțel.* ***Într-o noapte, pe la jumătatea postului Paștelui:*** începutul acțiunii din *Inimă de Oțel.* „În acea vreme, baronul Schwarz era deja unul dintre cei mai importanți bancheri."

1832 — *Turnul Crimei.* Arestarea generalului de Champmas.
Arma Invizibilă. La petrecerea dată de Ludovic-Filip, Jean-Paul Samayoux, primul soț al Léocadiei, cîntărește 150 de kilograme.

Între 1830 și 1836. *Misterele Londrei.* Perioada în care se desfășoară acțiunea principală din *Misterele Londrei.*
1833 — *Turnul Crimei.* ***Sfîrșitul anului.*** Condamnarea generalului de Champmas.
1834 — *Turnul Crimei.* Începutul acțiunii din *Turnul Crimei.* Ascensiunea contesei de Clare (Marguerite). Contesa îl primește pe vicontele Annibal Gioja, frecventează pe baronul Schwarz și este „favorita colonelului".
1835 — *Turnul Crimei.* Paul Labre salvează viața Suavitei de Champmas.
Iunie. Domnul Lecoq vine în Normandia, unde o întîlnește pe Mathurine Hébrard, zisă și „madam Goret". „Avea cam patruzeci de ani".
Banda Cadet. Nașterea domnișoarei Clotilde.
Cavalerii Tezaurului. Începutul acțiunii din *Cavalerii Tezaurului.* Vincent Carpentier construiește ascunzătoarea pentru tezaurul colonelului. Lecoq (Toulonnais l'Amitié) este secretar general al colonelului. Are „între treizeci și patruzeci de ani".
1836 — *Mănușa de Oțel.* Căsătoria dintre Fanchette, nepoata colonelului, și contele Corona.
1837 — *Arma Invizibilă.* Ingres pictează portretul lui Remy d'Arx.
1838[1] — *Arma invizibilă.* Anul acțiunii principale din *Arma invizibilă.*
Lecoq „se apropie de cincizeci de ani". (Contradicție cu 1795)
Cocotte are între douăzeci și douăzeci și cinci de ani; Piquepuce e cu zece ani mai mare.
Echalot și Similor are „vreo patruzeci de ani". Saladin e bebeluș. (Contradicție cu anul nașterii, 1840)
Colonelul pretinde că are mai mult de nouăzeci de ani. „Domnia colonelului durase mai mult de o jumătate de secol".
Sfîrșitul lui septembrie, într-o seară de vineri. Lecoq îl întîlnește pe Hans Spiegel, după care merge la cabaretul „L'Epi-Scié".

1 În acel an s-au petrecut o mulțime de evenimente! Au apărut doi Ludovic al XVII-lea. (n.t.)

Începutul lui octombrie. Furtul diamantelor Benetti. Asasinarea lui Hans Spiegel de către Coyatier. Arestarea lui Maurice Pagès.
Octombrie. Moartea lui Remy d'Arx.
Începutul lui noiembrie. Reluarea acțiunii *(Mama Léo).*
Sfîrșitul anului. Complotul împotriva colonelului, care ordonă să fie executat Portal-Girard (doctor în drept), „Ludovic al XVII-lea" și doctorul Samuel (acesta va supraviețui).
Turnul Crimei. Anul acțiunii principale din *Turnul Crimei.*
21 septembrie. Consiliul „Fracurilor Negre" pleacă spre La Ferté-Macé (Orne).
Sfîrșitul lui septembrie sau octombrie. Arestarea lui Nicolas, „fiul lui Ludovic al XVII-lea".
12 decembrie. Domnul Nicolas apare în fața tribunalului.
Către sfîrșitul lui decembrie. Clampin, zis și Pistol, face aluzie la Trei-Labe.
Ultimele zile ale lui decembrie. Evadarea domnului Nicolas, care este executat de Coyatier, zis și *Marchef,* din ordinul lui Lecoq.

1840 — *Inimă de Oțel.* ***Către mijlocul anului.*** Se naște Saladin (tatăl: Amédée Similor; mama: Ida Corbeau).
Banda Cadet: Prologul de la *Banda Cadet.* Într-o seară de iarnă, Échalot intră la postul de poliție din strada Culture-Sainte-Catherine, lîngă palatul Fitz-Roy, unde lasă un pachet, înfășurat în hîrtie de ambalaj (Saladin).
Moartea ducelui de Clare.
Doctorul Samuel are „aproape patruzeci de ani".

1841 — Publicarea primei povestiri a lui Paul Féval, *Clubul Focilor,* în *Revue de Paris.*
Banda Cadet — Moartea colonelului (după datele de pe epitaf)
Cavalerii Tezaurului. Reluarea acțiunii din *Cavalerii Tezaurului*
Saladin e hrănit cu biberonul.

Reynier, fiul lui Julian Bozzo-Corona (el însuşi nepot al colonelului) şi fiu adoptiv al lui Vincent Carpentier, are între douăzeci şi douăzeci şi doi de ani.
Asasinarea colonelului de către nepotul său, Julian (cavalerul Mora). Acesta este, prin urmare, cel ce pune capăt afacerii Schwarz-Mayotte *(Mănuşa de Oţel).*

1842 — *Turnul Crimei.* Mănăstirea Milei, din Sartène, continuă să fie un refugiu pentru „Fracurile Negre" din Franţa şi „Black Coats" din Londra.
Mănuşa de Oţel. ***Ultima duminică din septembrie.*** Reluarea şi finalul acţiunii din *Mănuşa de Oţel.*
Octombrie. Moartea şi înmormîntarea colonelului. Fanchette este asasinată de soţul ei, contele Corona.
Noiembrie. Moartea lui Lecoq (Toulonnais l'Amitié), decapitat de uşa seifului Bancelle.
Cavalerii Tezaurului. Cavalerii Tezaurului îl asasinează pe contele Corona.
Inimă de Oţel. Reluarea acţiunii din *Inimă de Oţel*
Decembrie. Conversaţia dintre Jaffret sl Comayrol, după moartea lui Lecoq.

Către 1842 — *Banda Cadet.* Cadet l'Amour îl ia cu el pe Georges, pe care mama sa îl dăduse în ucenicie pe lîngă un marmorar din cimitirul Montmartre.

1843[1] — *Inimă de Oţel.* Dată neprecizată şi care ar trebui mai curînd plasată spre sfîrşitul lui 1842. Înţărcarea lui Saladin – are doi ani şi cîteva luni – acesta fiind hrănit direct cu cîrnaţi. Nu mult după aceea, are loc marea spargere a casei de bani Bancelle, la Jaffret.
Marţi, 3 ianuarie. Bal mascat la palatul Clare.
Moartea Margueritei, contesă de Clare (contradicţie cu ultimul episod din *Cavalerii Tezaurului* şi cu *Banda Cadet,* 1853).
Cavalerii Tezaurului. — Finalul *Cavalerilor Tezaurului.* Scena din Père-Lachaise. Asaltul asupra comorii (cu Marguerite, deci contradicţie cu 3 ianuarie şi cu 1853).

1 Deci anii 1842 şi 1843 sînt martorii unor evenimente comune unui număr de şase din cele şapte romane ale ciclului principal. (n.t.)

1843 — *Turnul Crimei.* Ysole Soulas se căsătorește cu prințul Woronslof, aghiotant al Maiestății Sale, împăratul Rusiilor.
Înghițitorul de Săbii — Nașterea lui Hector de Sabran.
1844 — Sub pseudonimul de „Sir Francis Trolopp", Paul Féval publică *Misterele Londrei.*
1847 — *Înghițitorul de Săbii.* Justén de Vibray, student, locuiește la palatul Corneille și o întîlnește pe Lily, la Barbe Malheur.
Turnul Crimei. ***Toamna.*** Moartea generalului-conte de Champmas.
Între 1843 și 1853 — *Banda Cadet.* Andre Maynote și Julie pleacă în Australia, de unde vor sosi certificatele lor de deces (au fost asasinați de „Fracurile Negre").
1848 — *Turnul Crimei.* Cîteva luni înainte de revoluția din 1848, Paul Labre și soția lui, Suavita, o întîlnesc pe Ysole Soulas, rămasă văduvă, la mormîntul generalului-conte de Champmas (La Ferté-Macé, Orne).
1848 **sau** 1849 — *Înghițitorul de Săbii.* Se naște Marguerite Baumspiegelnergarten (= domnișoara Guite, falsa Justine de Chaves).
1849 **sau** 1850 — *Înghițitorul de Săbii.* Se naște Justine de Vibray (Domnișoara Saphir).
1852 — *Banda Cadet.* Saladin se dovedește „un mare tîlhar, de mic copil".
Înghițitorul de Săbii. Începutul acțiunii din *Înghițitorul de Săbii.*
Sfîrșitul lui aprilie. Saladin, „saltimbanc și derbedeu", între doisprezece și cincisprezece ani.
Înghițitorul de Săbii. ***30 aprilie, ora opt și jumătate seara.*** Saladin o răpește pe micuța Justine și se duce la Théâtre Français et Hydraulique, unde o vinde pe o sută de franci doamnei Canada (Léocadie-Amandine), care o va boteza Saphir.
Mai. Ducele de Chaves părăsește Franța, cu destinația Brazilia.
Banda Cadet. Domnișoara Clotilde are optsprezece ani. Colonelul se apropie de o sută treizeci de ani.

1853 — *Banda Cadet*. Acțiunea principală din *Banda Cadet*.
5 ianuarie. Reunirea bandei Cadet: Adèle Jaffret, Marguerite (contradicție cu 1843), Doctorul Samuel și Comayrol.
Noaptea de 5 sau 6 ianuarie. Asasinarea celor două bătrîne domnișoare Fitz-Roy de Clare, în Rue de la Victoire, numărul 67.
6 ianuarie. Clément-Ciungul e acuzat de complicitate în asasinarea domnișoarelor Fitz-Roy de Clare și intră la ocnă.
Aprilie. Échalot „nu are mai mult de patruzeci de ani." Clampin, zis și Pistol, lucrează pentru doctorul Lenoir (poate și pentru cavalerul Mora).
Înghițitorul de Săbii — Lily se căsătorește cu ducele de Chaves, în Brazilia.
1854 — *Înghițitorul de Săbii*.. Marchizul de Rosenthal (= Saladin) se pare că ar fi făcut o călătorie la Posen, ca să-și vadă familia (poveste inventată de Saladin).
1857 — Paul Féval publică romanul *Cavalerii Tăcerii*. La Bruxelles, moare François Vidocq (prototipul lui Lecoq).
Înghițitorul de Săbii. Marchizul de Rosenthal (= Saladin) în trecere prin Alençon și Dornfront, o salvează pe domnișoara Saphir (poveste inventată de Saladin).
1858 — *Înghițitorul de Săbii*. ***Sfîrșitul lui mai***. Domnișoara Saphir învață să danseze pe sîrmă.
1859 — *Înghițitorul de Săbii*. ***August***. Théâtre Français et Hydraulique e înlocuit de Teatrul domnișoarei Saphir.
Sfîrșitul anului(?) Intră în scenă contele Hector de Sabran.
1863 — Paul Féval publică *Jean Diable* și *Mănușa de Oțel*.
Înghițitorul de Săbii. ***Decembrie***. Începutul *Memoriilor* lui Échalot.
1866 — Paul Féval publică *Inimă de Oțel*
Finalul acțiunii din *Înghițitorul de Săbii*.
Înghițitorul de Săbii. ***August***. Saladin, devenit marchizul Franz de Rosenthal, locuiește într-o cameră din strada Neuve-Saint-Georges.

19 august. Doamna de Chaves (Lily) fuge călare cu contele Hector de Sabran. În aceeași zi, taica Justin (= Justin de Vibray) îi împrumută douăzeci de ludovici lui Barbe Malheur.

(?)Saladin, la douăzeci și șase de ani, devine șeful suprem al „Fracurilor Negre".

1867 — Paul Féval publică *Înghițitorul de Săbii.*

1868 — Paul Féval publică *Turnul Crimei.*

1869 — Paul Féval publică *Arma Invizibilă sau Taina „Fracurilor Negre".*

1872 — Paul Féval publică *Cavalerii Tezaurului.*

1875 — Paul Féval publică *Banda Cadet.*

1876 — Revenirea lui Paul Féval la catolicism.

1887 — 8 martie. Moartea lui Paul Féval, la Paris.

FRANÇOIS LE LIONNAIS

PARISUL „FRACURILOR NEGRE"

Către mijlocul veacului al XIX-lea, Parisul era prins într-o invizibilă pînză de păianjen, în centrul căreia, pe strada Thérèse, la o distanță aproximativ egală între actuala Operă, Bursă și Palais-Royal, se ascundea cel mai temut bandit — în aparență mare filantrop — din vremea aceea, stăpînul incontestabil al redutabilei bande denumite „Fracurile Negre": colonelul Bozzo-Corona.

Desigur, înainte de-a ajunge în strada Thérèse, unde și-a sfîrșit zilele venerat de toată lumea, Tatăl-tuturor fusese nevoit să-și schimbe de nenumărate ori domiciliul, precum și numele, și starea civilă: începînd din tinerețea criminală a lui Fra Diavolo, în sudul Italiei (sfîrșitul secolului al XVIII-lea), urmată de isprăvile din Corsica, legate de numele Fraților Milei, pînă la misterioasele „treceri" ale lui Hans Teufel în Germania și John Devil în Anglia. Dar Paul Féval n-a considerat necesar să zăbovească asupra acestui trecut, de care se leagă îndeosebi cele trei povestiri-satelit din ciclul „Fracurilor Negre": *Cavalerii Tăcerii, Misterele Londrei* și *Jean Diable.* Cele șapte drame ale ciclului principal se vor desfășura în Franța, și mai ales la Paris.

Ele se întind, în mare, de la 1825 — epocă la care Colonelul era deja foarte bătrîn — și pînă pe la 1866; surprinzătoare longevitate, pentru care *Cavalerii Tezaurului* propune o explicație nu mai puțin surprinzătoare.

Despre domiciliile marilor locotenenți ai Tatălui-tuturor Féval dă prea puține amănunte. Lecoq — sau, dacă preferați, Toulonnais l'Amitié — declară în 1826 că are o locuință în

strada Gaillon. Și ocupă pentru foarte puțin timp camere pe strada Notre-Dame-de-Nazareth sau pe strada l'Oratoire-du-Roule, nr. 6, exact atît cît avea de supravegheat îndeaproape ducerea la bun sfîrșit a ticăloșiilor sale fără seamăn. Înainte de-a deveni ducesă de Clare și de-a locui din aceste considerente într-un palat magnific în strada Culture-Sainte-Catherine (a cărui aripă posterioară dădea în strada Grenelle), Marguerite Sadoulas a domiciliat pe bulevardul Montparnasse și în strada l'École de Médecine. Credincios primului arondisment, vicontele Annibal de Gioja, din marchizii Pallante, va închiria aici, în 1834, un apartament, oe Quai des Orfèvres, după care, spre 1842, se va muta în strrada Mont-Thabor, nr. 5. Doctorul Samuel își va avea clinica „pe colina Trocadero". Bunul Jaffret, providența păsărelelor, va locui în strada Sorbonne, vizavi de atelierul Inimă-de-Oțel, înainte de-a se muta — mult mai tîrziu — în palatul de Clare. Asupra celorlalți „granzi" se păstrează tăcerea: Ludovic al XVII-lea (e drept că banda „Fracurilor Negre" a numărat cel puțin șase-șapte), contele Corona, Jouan (cămătarul), Portal Girard — doctor în drept —, Comayrol, preotul. O atenție specială merită Trois-Pattes — care uneori pare să locuiască în spatele hanului „Plat d'Étain" — și domnul Bruneau. Dacă doriți să aflați mai multe amănunte despre aceștia doi, puteți oricînd reciti primul volum al seriei.

Marele consiliu al „Fracurilor Negre" se ține, bineînțeles, în strada Thérèse, la Colonelul Bozzo-Corona. După înmormîntarea sa — rețineți că nu am spus „după moartea sa" — reuniunea se va ține uneori la bunul Jaffret, în perioada în care hidoasa lui soție, Adèle — alias Cadet l'Amour, marchiz de Tupinier — va prelua conducerea afacerilor. Către finalul acestui saga, cînd banda „Fracurilor Negre", căzută într-o lamentabilă decrepitudine, va deveni *Clubul Bonetelor de mătase neagră*, membrii ei se vor întîlni la cafeneaua Massenet, lîngă Observator. Aici, acel tînăr Alexandru al unui Bucifal aflat în declin — tîlharul de Saladin — se va impune vechilor criminali, deveniți ceva mai puțin îndrăzneți. Saladin își petrecuse prima copilărie între atelierul Inimă-de-Oțel, strada Notre-Dame-de-Nazareth și numeroasele barăci de bîlci, care

serviseră drept adăpost acelui tată denaturat, care era Similor, precum și blajinului tată adoptiv, Échalot, fără a pune la socoteală cîrciuma „L'Épi-Scié“, din arondismentul 3, care reapare în cele mai multe din aceste aventuri, ca loc de întîlnire al executanților și al complicilor lor.

Marile palate aristocratice — cel al generalului-duce de Clare, cel al familiei Fitz-Roy de Clare, cel al ducelui de Chaves, al doamnei de Sauzay, al generalului-conte de Champmas — sînt situate toate în arondismentele 7, 8 sau 9. Cît despre baronul Schwarz, a cărui imensă avere îl apropie de nobilime — de singura autentică, desigur, în vechiul regim — acesta va locui succesiv în piața Louvois, apoi în strada Provence, înainte de-a cunoaște un sfîrșit tragic, în palatul său din strada Enghien, nr. 19.

Nu există societate cumsecade fără notari. Biroul maestrului Hébert, succesor al maestrului Souëf (Isidor) se află în strada Vieille-du-Temple nr. 22, cel al maestrului Deban — pe care-l întîlnim la începutul afacerii Inimă-de-Oțel — și căruia îi va succeda maestrul Léon Malevoy, se găsește în strada Cassette nr. 3.

Mai rămîn personajele mărunte. Acestea au profesii cît se poate de diverse: artizani, croitorese, lucrători în marmură, proprietari de cîrciumi, „artiști“, saltimbanci (și, desigur, în provincie, țărani). Toate categoriile, în afară de muncitori, Paul Féval se situează pe linia lui Balzac, nu pe cea a lui Zola.

Se întîlnesc mai ales „artiști“ — prin aceasta înțelegînd mîzgălitori, figuranți din teatrele populare, poeți amărîți — în atelierul care va deveni atelierul Inimă-de-Oțel, în strada Sorbonne, vizavi de casa bunului Jaffret. Cît despre saltimbanci, aceștia merită o atenție specială. Féval vorbește despre ei u deosebită simpatie și bunăvoință. În plus, ei constituie intermediarii firești pentru a fura copii sau pentru a-i găzdui și a-i păstra în răstimpul celor zece ani care, logic, trebuie să treacă înainte de-a li se recunoaște originea aristocratică și-a li se înapoia averile considerabile. În ciclul „Fracurilor Negre“, saltimbancii sînt în primul rînd Léocadie Samayoux, îmblînzitoarea cea solidă, dar bună la suflet, soții ei succesivi,

dintre care ultimul este Échalot, şi încîntătoarea domnişoară Saphir.

În 1838, Teatrul Universal şi Naţional cu menajeria sa au poposit în apropierea străzii Quincampoix, în drum spre piaţa Valhubert (sau Walhubert). Devenit Teatrul francez şi Hidraulic, îl regăsim în 1852 în piaţa Tronului, iar un an mai tîrziu, în piaţa Clichy. Cît despre „Teatrul domnişoarei Saphir": „Prestigiu, nobleţe, graţie şi îndemînare", acesta şi-a terminat cariera în piaţa Invalizilor, înainte ca fermecătoarea sa animatoare să-l părăsească, pentru a regăsi un titlu de care fusese lipsită pe nedrept.

Desigur, geografia „Fracurilor Negre" nu se limitează la Paris. În afară de periferia pariziană, toată Franţa — mai ales Corsica şi Normandia, fără a mai pune la socoteală Alsacia, Bretania, Provenţa şi Pirineii — ba chiar de întregul Occident — Italia, Spania, Marea Britanie, Irlanda, Germania, Europa centrală, Rusia, pînă în Australia şi Lumea Nouă — au fost martore şi victime ale savantelor intrigi şi ale isprăvilor condamnabile ale „Fracurilor Negre". Totuşi, Parisul a rămas, timp de mai multe decenii sediul statului major al bandei şi epicentrul fărădelegilor.

Abia spre sfîrşitul secolului al XIX-lea, pînza de păianjen a început să se destrame fir cu fir, ca apoi să dispară. Pe piaţa crimei rămînea un loc liber, şi curînd, Parisul avea să vadă un îndrăzneţ gentleman mascat, înarmat cu pumnal, maestru al groazei, geniu al spaimei, care se va lansa pe podurile oraşului ca să semene din nou teroarea în amatorii de romane populare.

MICĂ GEOGRAFIE A „FRACURILOR NEGRE" LA PARIS

Arondismentele 1 și 2

Arondismentul 1

Către 1842 — Inimă de Oțel.
Strada Mont-Thabor nr. 5
Locunța Vicontelui Annibal Gioja
1833 și 1834 — Turnul Crimei
Quai des Orfèvres
„În 1834, vicontele Annibal Gioja a închiriat un apartament aici."
În 1843, aici locuiește familia generalului conte de Champmas.
Către 1835 — Turnul Crimei
„Locuința lui Paul Labre, în spatele străzii Ierusalim, colț cu Quai des Orfèvres"
Stradă Ierusalim, nr. 3.
Cele trei camere mobilate, închiriate de Boivin, sînt ocupate de Paul Labre, Thérèse Soulas și „Goutron cu cretă galbenă".
Aici este asasinat și zidit Jean Labre.

Arondismentul 2

1838 — Arma Invizibilă
Strada Mail, nr. 3.
Locuința lui Rémy d'Arx
1863 — Înghițitorul de Săbii

Strada Tiqnetonne, nr. 13.
Locuința doamnei Lubin, singura somnambulă super-lucidă din Paris"

1826 — Mănușa de Oțel
Piața Louvois
Primul apartament la Paris al baronului Schwartz și al soției sale, Julie.

***Dinainte de 1825 pînă după 1842** — Mănușa de Oțel*
Strada Thérèse
Palatul marelui filantrop, colonelul Bozzo-Corona, Tatăl-tuturor.
Construit pe un teren donat de casa de Choiseul.
După moartea Colonelului, palatul va căpăta o destinație religioasă.

1826 — Mănușa de Oțel
Strada Gaillon
Domnul Lecoq declară că locuiește pe această stradă.

Arondismentele 3 și 4

Arondismentul 3

1838 — Arma Invizibilă
Pe un teren întins, către intersecția străzii Quincampoix cu strada Rambuteau, se află baraca Marelui Teatru Universal și Național, condus de doamna Samayoux, prima îmblînzitoare a capitalelor Europei.

1838 — Arma Invizibilă
Intersecția străzilor Dupuis și Vendôme (fără îndoială, pasajul Vendôme).
Prăvălia domnului König. Întîlnirea domnului l'Amitié cu Hans Spiegel.

1842 — Mănușa de Oțel
Strada Haut-Fossé, colț cu strada Fossés-du-Temple, în locul numit La Galiote. Cîrciuma „L'Épi-Scié", cu o intrare „spre oraș și alta dînd în cîmp".
La tejghea se află regina Lampion.

1842 — Mănușa de Oțel

Strada Notre-Dame-de-Nazareth.

În spatele curții hanului Plat d'Étain. Aici locuiesc: Edmée Leber cu mama sa, Michel, Maurice Schwartz, Étienne Roland.

Și Lecoq are o cameră aici. Échalot, Similor (și Saladin) dețin și ei o cameră la ultimul etaj.

Arondismentul 4

1853 — Banda Cadet

Strada Vieille-du-TEmple

Aici locuiește Joseph Clampin, zis și Pistol.

1838 — Turnul Crimei

Strada Vieille-du-Temple, nr. 22

Biroul maestrului Hèbert, succesor al maestrului Souëf (Isidore).

Primul funcționar este domnul Souëf (Constance), nepotul lui-Isidore.

Arondismentul 5

După 1830 — Cavalerii Tezaurului

Strada Saint-Jacques

Marguerite Sadoulas pretinde că a fost chelneriță într-o mică pensiune.

1838 — Arma Invizibilă

Piața Valhubert (odinioară ortografiată cu W.):„În fața la Jardin des Plantes, pe terenurile unde urma să se construiască gara Orléans".

Menajeria Léocadiei Samayoux.

1843 — Inimă de Oțel

Strada Sorbonne

Casa bunului Jaffret.

Vizavi de ea: atelierul Inimă-de-Oțel.

1847 — Înghițitorul de Săbii

Cartierul latin

La palatul Corneille locuiește Justin de Vibray.

1866 — Înghițitorul de Săbii
„Pe o străduță din apropierea Observatorului, care a fost demolată, în vederea trasării bulevardului Port-Royal."
Cafeneaua Massenet, locul de întîlnire al clubului „Bonetelor de mătase neagră".

Arondismentul 6

1841 — Cavalerii Tezaurului
Strada Ouest, „vizavi de gardul lateral de la Luxembourg".
Atelierul lui Reynier.
(Prin urmare, nu e vorba de actuala stradă Ouest).

1832 — Turnul Crimei
Strada École-de-Médecine
Aici a locuit Marguerite Sadoulas, probabil înainte să devină Marguerite de Bourgogne.

1832 — Inimă de Oțel
Strada Notre-Dame-des-Champs
Roland (Inimă-de-Oțel) e îngrijit de către maicile ordinului Bon-Secours.
În 1817, Lady Stuart de Clare s-a retras aici, sub numele de maica Françoise d'Assise

1832 — Inimă de Oțel
Strada Sainte-Marguerite, nr. 12[1] (uneori Paul Féval greșește și dă numărul 10).
Decesul doamnei Tereza, zisă doamna Marcelin, soția lui Raymond Clare Fitz-Roy Jersey, duce de Clare; mama lui Roland (zis și Inimă-de-Oțel).

1832 — Inimă de Oțel
Strada Cossette nr. 3
Biroul maestrului Deban, preluat de maestrul Léon Malevoy.

***Către 1817** — Jean Diable*
Strada Dauphin, nr. 19
Aici locuiește Gregory Temple.

1 Mai există o stradă Sainte-Marguerite în arondismentul 11. Însă a noastră e cea care corespunde, întrucît se află aproape de strada Cossette. (n.t.)

Către 1835 — Turnul Crimei
Strada Pont-de-Lody, nr. 3
După maestrul Hèbert, aici ar locui Jean Labre, baron d'Arcis.
De fapt, este vorba de o casă îm reconstrucție, unde nu există nici un locatar, la ora cînd Paul Labre trece să culeagă informații.

Arondismentele 7 şi 8

Arondismentul 7

1863 — Înghițitorul de Săbii
Esplanada Invalizilor.
Aici este instalat teatrul domnişoarei Saphir: „Prestigiu, noblețe, grație și îndemînare."
1840 — Banda Cadet
Strada Culture-Sante-Catherine.(a dispărut. A fost înlocuită cu ...?)
Post de pază situat lîngă Palatul de Clare.
Aici îl lasă Échalor pe Saladin.
1832 Inimă de Oțel
Strada Saint-Dominique
Palatul generalului, duce de Clare.
1838 — Arma Invizibilă
Închisoarea Force
Aici este închis Maurice Pagès, în celula nr. 5.
Cel puțin între 1832 și 1853 — Inimă de Oțel și Banda Cadet
Palatul Fitz-Roy sau palatul de Clare, intrarea principală: strada Culture-Sainte-Catherine.
Partea din spate: strada Grenelle-Saint-Germaine (actualmente strada Grenelle)
Lîngă închisoarea Force.
Cînd aici va locui Jaffret (în 1853), se va numi „casa cu păsărele".
1835 Cavalerii Tezaurului
Vincent Carpentiér locuia „în spatele Şcolii Militare".

Arondismentul 8 sau 9

1841 — Cavalerii Tezaurului
În cartierul Saint-Lazare
Casa lui Vincent Carpentiér.

Arondismentul 8

1838 — Arma Invizibilă
Strada l'Oratoire-du-Roule, nr. 6.
Există şi acum, dar se ajunge cu greu la ea, întrucît a devenit pasaj privat, în apropiere de strada Balzac.
Locuinţa lui M. Pagès (camera 18) şi Hans Spiegel (camera 17)
Domnul Lecoq ocupă o cameră la etajul 3.
1838 — Arma Invizibilă
Pe un teren viran, pe unde va fi trasat bulevardul Friedland.
Palatul Ornan, frecventat de Rémy d'Arx, de Colonel, etc.
1863 — Înghiţitorul de Săbii
Strada Faubourg-Saint-Honoré, lîngă intersecţia cu bulevardul Gabrielle.
Palatul ducelui de Chaves.

Arondismentele 9 şi 10

Arondismentul 9.

Către 1842 — Mănuşa de Oţel
Strada Provence
Penultima locuinţă a baronului Schwarz.
1863 — Înghiţitorul de Săbii
Colţul bulevardului cu Chaussée-d'Antin
Grand-Hôtel
Contele Hector de Sabran ocupă apartamentul; nr. 38.
1853 — Banda Cadet
Strada Pigalle (cu drept de trecere spre strada La Rochefoucauld)
Palatul locuit de doamna de Souzay şi fiul ei, Georges.

Arondismentul 9 sau 17

1853 — Banda Cadet
Piața Clichy
Baraca lui Échalot la bîlci.

Arondismentul 9

1853 — Banda Cadet
Strada Victoire, nr. 67.
Aici au fost asasinate cele două domnișoare bătrîne Fitz-Roy de Calre.
1866 — Înghițitorul de Săbii
Strada Neuve-Saint-Georges (devenită strada Saint-Georges)
Marchizul Saladin de Rosenthal ocupă aici o cameră la mansardă.

Arondismentul 10

Către 1842—1843 — Mănușa de Oțel
Strada Engien, nr. 19
Ultima locuință a lui J.-B. Schwartz
1853 — Banda Cadet
Strada Bondy
Casa doctorului Abel Lenoir.

Arondismentele 12, 14 și 15

Arondismentul 12

1852 — Înghițitorul de Săbii
Strada Lacuée, nr. 5
(lîngă colțul cu bulevardul Contrescarpe)
Locuința doamnei Lily, care va deveni ducesă de Chaves.
1841 — Cavalerii Tezaurului
Strada Picpus
(către bariera Tronului)
Casa de educație a Doamnelor Crucii (unde se află în pensiune Irène Carpentiér). Casa comunică cu un apartament închiriat de contele Julian Bozzo.

1852 — Înghițitorul de Săbii
Piața Tronului
Teatrul francez și Hidraulic condus de doamna Canada. Mai tîrzîu, teatrul va fi instalat pe terenul pieții din Maison-Alfort.

Arondismentul 14 sau 15

1832 — Inimă de Oțel
La mijlocul bulevardului Montparnasse, de aceeași parte cu Grande-Chaumière și în apropiere de aceasta. La etajul 5, apartamentul Margueritei de Bourgogne.

Arondismentul 15

1832 — Turnul Crimei
Cartierul Saint-Honoré
Palatul generalului, conte de Champmas.

Arondismentele 16 și 20

Arondismentul 16

1838 — Arma Invizibilă
Pe colina Trocadéro, cu vederre spre Champ-de-Mars. Clinica doctorului Samuel.

Arondismentul 20

1843 — Cavalerîi Tezaurului
Lîngă cimitirul Père-Lachaise, nu departe de strada Parants și de calea Poiriers.
Château-Gaillard, unde locuiesc domnișoara Irène, lucrătoare de broderii (fiica lui Vincent Carpentiér), domnul și doamna Canada, „rentieri la Paris“ (Léocadie Samayoux și Échalot), precum și cavalerul Mora.

Doamnei La R... de C...

Dumneavoastră, doamnă, sînteți cea care mi-a dezvăluit această mină de aur: istorioarele din care m-am inspirat în scrierea primelor două serii ale „Fracurilor Negre". Tot dumneavoastră mi-ați povestit uimirea muncitorilor care, demolînd turnul Tardieu, din colțul fostei străzi a Ierusalimului, au descoperit în grosimea zidului o gaură avînd sinistra formă a unei ființe omenești.

Am încercat să nu adaug nimic de la mine acestei istorisiri, ale cărei elemente au fost puse cap la cap de vechiul nostru prieten. Mi-ar fi fost ușor să-i dau omogenitate dramatică, dar aș fi renunțat să mai scriu, dacă aș fi fost silit să suprim episodul privitor la regele „Fracurilor-Negre" și la Maintenon-cu-barbă.

Vă rog să acceptați această carte, unde veți găsi multe lucruri ținînd de convorbirile noastre.

Cu deosebită stimă și afecțiune,

PAUL FÉVAL.

Partea întîi

CLAMPIN, ZIS ȘI PISTOL

UCIDEREA UNEI PISICI

Palierul, deşi spaţios, avea un aspect mizerabil: lumina venea de sus, printr-un ochi de geam pe care praful îl făcea aproape opac. Se puteau vedea trei uşi dărăpănate, dispuse în semicerc, la care se ajungea pe o scară circulară şi foarte abruptă, cu balustrada în permanenţă jilavă.

La dreapta şi la stînga scării strîmte se găseau două nişe, cu resturi de cherestea de la demolări, legată sau trîntită de-a valma în mormane.

Se însera. De la cele trei etaje inferioare răsunau zgomote confuze, mai ales clinchet de farfurii şi de pahare. Un miros violent de cabaret urca pe scara în spirală, şi lipsită de aerisire.

Aici, la ultimul etaj, era destul de linişte. Pe sub uşa din dreapta răzbătea un zvon discret de conversaţie, precum şi o aromă îmbietoare de supă abia luată de pe foc. În spatele uşii din mijloc era tăcere absolută. Cît despre zgomotul care venea dinspre uşa din stînga, acesta era destul de nelămurit şi nici chiar cineva înzestrat cu auz foarte fin n-ar fi putut

spune cu precizie dacă ciocăniturile regulate și înăbușite, care făceau să vibreze casa scărilor, proveneau de aici sau din altă parte.

Zgomotul părea să vină de-aici, dar era neclar, dînd impresia de depărtare. Și totuși, la fiecare lovitură, casa scărilor se zguduia violent.

În nișa din stînga scării nu se vedea decît grămada de lemne zvîrlite la întîmplare. O rază de soare pătrundea printre bucățile de cherestea, oprindu-se pe un superb cotoi de maidan, foarte ocupat să-și facă toaleta.

Pe ușa din stînga se putea vedea numărul „7"

Pe cea din mijloc, pe lîngă numărul „8", mai exista și o carte de vizită lipită în patru colțuri, pe care scria cu cerneală: *Paul Labre.*

Cea de-a treia ușă, de unde venea zgomotul regulat și inexplicabil, avea numărul „9".

Undeva, mai jos, se auzi un ceas cu cuc, vestind ora cinci. În nișa din stînga, cu o mișcare aproape imperceptibilă, motanul își ciuli urechile în colțișorul lui din spatele legăturilor de cherestea.

Zvonul de conversație de la „7" deveni mai distinct, iar vocile se apropiară.

Ușa se deschise, invadînd palierul cu miros de supă. Camera era mare și mult mai bine luminată decît holul. Înăuntru se putea vedea o masă rotundă, cu față de masă albă, iar mai în fund, un șemineu înconjurat de ustensile de bucătărie, agățate în perete. În prag se iviră un bărbat și o femeie, care continuau să stea de vorbă.

Femeia nu mai era tînără și purta un halat de fabrică extrem de curat, în care se putea ghici reflexul unei obișnuințe și-al unui gust provincial. Probabil că în tinerețe fusese foarte frumoasă. Expresia de pe chipul ei, plin de seriozitate și de bunătate, inspira încedere.

Însoțitorul avea între treizeci și cinci și patruzeci de ani; era scund dar bine clădit. Figura lui energică trăda un amestec de bunăvoință și suspiciune, așa cum se întîmplă cu oamenii a căror ocupație în viață vine în contradicție cu felul lor de-a fi. Obrazul proaspăt ras păstra amintirea albăstruie a bărbii,

iar ochii negri, adăpostiți sub sprîncenele stufoase, priveau direct, dar prea insistent. Avea un zîmbet deschis, și era îmbrăcat ca un mic-burghez.

— Prin urmare, zise femeia cu glas coborît, după ce aruncă o privire pe palier, generalul este la Paris? Nu-mi ascundeți nimic, domnule Badoît, adăugă ea, văzînd că celălalt ezită. Știți bine că nu-s gură-spartă.

— Doamnă Soulas, știu că ești o femeie extraordinară! răspunse Badoît. Numai că, vezi dumneata, nu-i a bună! În toată afacerea asta avem de-a face cu așa uneltiri că ți se face părul măciucă. Eu unul simt de la o poștă mîna lui Toulonnais-l'Amitié.

— Domnul Lecoq! „Fracurile Negre"! murmură Thérèse Soulas, mai mult uimită decît speriată.

Apoi, cu tandrețe:

— Pis, pis, pis! Mîța asta începe să se facă la fel de rea ca domnul Mégaigne. Hai, iubitule!

Badoît îi întinse mîna.

— Pe curînd! zise el. La șase fix voi veni la cină... E totuși ciudat că femeile au în general o slăbiciune pentru indivizii dubioși.

În vorbele lui se citea un reproș. Thérèse Soulas începu să rîdă de-a binelea, ținîndu-i mîna într-a ei.

— Știți pentru cine am o slăbiciune? șopti ea. Pentru bietul flăcău de colo: cel înalt și palid. Am... am avut o fată care-ar fi fost acum de vîrsta lui.

Femeia privi cu tristețe spre ușa din mijloc, cea cu numărul „8".

— Ha, ha! replică Badoît, bine-dispus. Nu sînt gelos pe domnul Paul. Dacă ar avea gustul măririi, ar ajunge departe. Afacerea lui cu generalul îl propulsase dintr-o dată... Dar ăsta-i un tip pe care-l macină rușinea și prejudecățile. Pe curînd, doamnă Soulas; am prins un fir și n-am astîmpăr.

Coborî scara cu pași lenți. Doamna Soulas rămase o clipă în prag, cufundată în gînduri.

„Generalul!" își zise ea. „Fiica mea e fericită în casa lui. Știu bine c-o iubește la fel cum își iubește propria-i fiică. Ciudat! Eu nu-i știu fața, dar o iubesc la fel cum mi-o iubesc pe-a mea!"

Apoi își îndulci din nou glasul.

— Pis, pis, pis! Ușuraticule! Pis, pis!

Dar motanul se încăpățîna să se ascundă printre lemne, făcîndu-se că nu aude.

Doamna Soulas intră și închise ușa. Cît timp fusese pe palier, zgomotul surd și regulat de la camera 9 încetase. De cum locul rămase din nou pustiu, ciocăniturile reîncepură.

Femeia se așeză în fața șemineului, cu ochii țintă la oala mare de aramă, în care fierbea mîncarea.

„Și cînd mă gîndesc că el nici nu știe dacă mai trăiesc sau nu... Și de fapt, ce mai contează? Niciodată nu i-am cerut nimic pentru mine."

Luă o cutioară, pe care o așeză pe broboadă, deschizînd-o. Înăuntru era portretul unui frumos cavaler, în uniformă de lăncier și purtînd însemnele de șef de escadron. Sub portret se puteau citi cuvintele: *„Pentru Thérèse"*.

Doamna Soulas privi îndelung portretul. Era greu de spus ce ascundea surîsul ei. În orice caz, nu iubire.

— Se spune că revoluțiile au schimbat fața lumii, murmură ea. Un bărbat frumos, bogat și puternic trece printr-un ținut sărac; aici întîlnește o fată frumoasă, căreia îi răpește onoarea și tihna. El pleacă fericit mai departe, fata rămîne cu deznădejdea ei. Cînd oare se vor schimba lucrurile? Ah! cîtă iubire și cîtă durere am purtat în suflet! Acum, însă, toate astea s-au dus, n-a mai rămas decît gîndul la fata mea. Ysole e fericită în casa lui. Tot ce voi putea face pentru el, voi face cu dragă inimă.

Oala fierbea înăbușit, răspîndind în jur acele arome care jignesc un stomac plin, dar încîntă pînă la extaz umilul apetit al unui poet.

Doamna Soulas se ridică să așeze tacîmurile pe masă, unde erau șase farfurii și șase sticle acoperite cu cîte un șervet în formă de turban.

După cum se vede, femeia ținea o pensiune.

Se auziră ciocănituri în ușă. Intrară doi obișnuiți de-ai casei: domnul Mégaigne — „individul dubios" — și domnul Chopand, un om la locul lui.

A sosit momentul să precizăm că toți cei menționați erau agenți de poliție. Doamna Soulas oferea mese ieftine domnilor inspectori. Badoît era inspector de poliție. Domnul Mégaigne — vesel și petrecăreț — era și el inspector. Chiar și domnul Chopand — cu înfățișare de rentier și suflet de contabil — era de asemenea inspector.

Pînă și Paul Labre, necunoscutul, singurul, fir de iarbă prin care se putea ajunge la poezie, din păcate!...

Acest palier misterios aparținea unei case istorice, despre care vom vorbi în curînd. Ne aflăm în strada Ierusalim, chiar în miezul siguranței publice. Zgomotele și mirosurile de cabaret ce urcau pe scara turnantă proveneau din proprietatea lui taica Boivin, care avea două case și turnul de la malul apei, zis și Turnul Tardieu sau Turnul Crimei.

Camera cu numărul „9", de unde răzbătea zgomotul enigmatic care dura de-atîta timp și părea să vină de departe, se afla chiar la ultimul etaj al turnului.

Domnul Mégaigne purta o haină albastră cu nasturi negri. Era un Don Juan cu oarecare nostalgii de funcționar la pompe funebre. Domnul Chopand era îmbrăcat într-o redingotă ieftină și cu minimum de lenjerie. Mic de statură, slab, cu obrajii ridați și galben-cenușii, se distingea mai ales prin calmul său desăvîrșit și prin vocea joasă.

— Frumoasă doamnă! vorbi Mégaigne, care o salută pe Thérèse agitîndu-și pălăria lucitoare pe deasupra capului. Nu știu de ce aveți bunăvoința de-a vă interesa de generalul-conte de Champmas, dar am prilejul să vă anunț că a fost adus de la Mont-Saint-Michel la Paris, unde urmează să depună mărturie într-o anchetă asupra unui complot politic.

— Unde depune mărturie, rectifică Chopand. Procesul e în curs de desfășurare.

— Generalul s-a purtat bine cu familia mea, zise simplu doamna Soulas. Dar ce-i cu povestea asta, care v-a pus pe toți pe jăratic? adăugă ea.

— Aha! exclamă Mégaigne. Deci Badoît a vorbit! Ce flecar!... Nu-i nici o poveste. Nu-i decît un cuvînt, fără cap și fără coadă, care pe deasupra a fost auzit de un jandarm! Jandarmii aud întotdeauna anapoda, așa-i regulamentul!

Chopand pufni în rîs. Relațiile dintre jandarmi și inspectori nu erau dintre cele mai cordiale.

— În timpul călătoriei de la Mont-Saint-Michel la Paris, urmă Mégaigne, nu știu la care popas, un bărbat a reușit să se strecoare pînă la general — un bărbat îmbrăcat în bluzon! — și să-i șoptească vreo cîteva cuvinte, dintre care jandarmul n-a prins decît atît: „Gautron cu cretă galbenă."

— Ghici ghicitoarea mea! îl întrerupse Chopand. Și-acum toți isteții de la Siguranță s-au pornit să caute. „Gautron cu cretă galbenă!" Auzi, ce șaradă!

— Gautron cu cretă galbenă! repetă și domnul Mégaigne, ridicînd din umeri. Să fie o firmă?

— Sau vreun fel de a-l „găti" pe Gautron? își dădu cu părerea domnul Chopand. Așa cum ai spune „Gautron cu pireu de cartofi"...

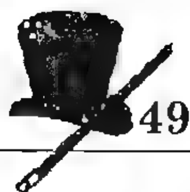
— Ei, și de-aici — urmă domnul Mégaigne — alde Badoît s-a și pus pe treabă! Totdeauna vrea să fie mai cu moț decît alții! Spionul lui, Pistol, ăla care omoară pisici și-și vîră nasul peste tot, a dat tîrcoale toată dimineața în jurul Palatului de Justiție. Caută! Eu unul zic așa: Gautron cu cretă galbenă sau Gautron cu sos alb, guvernul are exact ceea ce merită pentru cît ne plătește. Și-i o prostie să-ți strici meseria. Fără ranchiună, asta-i părerea mea!

Cînd ceasul bătu ora șase, în jurul mesei erau așezate cinci persoane; două locuri rămăseseră libere: cel al domnului Badoît și cel al lui Paul Labre, vecinul de la numărul „8".

În acest moment, deși pe palier se făcuse și mai întuneric, în dreapta scării se văzu ceva mișcînd. În nișa din stînga, pisica încetă să-și mai netezească mustățile și ciuli urechile, neliniștită.

— Ce? se auzi un glas ascuțit și foarte răgușit. Eu unul nu pot suferi mîțele, să fie clar! Iar domnul Badoît oricum n-o să-mi dea nimic, indiferent că ciocăniturile se-aud aproape sau departe, pentru că al dracului să fiu dacă știu de unde vin. Nici o singură mîță! Iar eu am nevoie de cei douăzeci de gologani ai mei. Mèche, andaluza mea, m-așteaptă la

„Bobino“ cu toate don'șoarele alea! Regret pentru madam Thérèse! Într-o zi am să-mi fac și eu o situație, dar pîn-atunci, e încă vîrsta plăcerilor și-a nebuniilor!

Din întuneric își făcu apariția o formă omenească, slabă și deșelată. În lumina slabă a înserării, i se puteau distinge oasele ascuțite pe sub haina de lucru de un albastru spălăcit. Capul mic era acoperit de-o claie de păr blond deschis.

Arătarea mai făcu un pas, apoi se întinse de-i trosniră toate oasele. Era Clampin, zis și Pistol, tînăr fără ocupație, dar nu și fără profesie, întrucît lucra pentru domnul Badoît, pentru spionii din Île-de-la Cité și pentru mulți alții.

Cotoiul se ghemui și mai mult sub lemne. Simțise apropierea dușmanului.

Pistol pși fără zgomot, de parcă ar fi mers în picioarele goale. Înconjură casa scărilor, ținînd în mînă un cîrlig ca al negustorilor de haine vechi — o jucărie de copil, pe care și-l făcuse probabil singur, dintr-un cui și-o bucată de lemn.

— Pis, pis, pis! chemă el încetișor, imitînd glasul doamnei Soulas.

Lemnele trosniră: motanul se chinuia să se tragă înapoi, la adăpost.

— Ei, hai! îi zise Pistol. Nu mai fă nazuri. Nici măcar n-ai să-ți dai seama. Și nu poți să spui că nu te-am așteptat. Cumătra Soulas are suflet bun; dac-ar fi apărut măcar vreo altă mîță de maidan... Dar, ce vrei? Mai sînt și zile din astea! Cînd ajung tîrziu la „Bobino“, e nenorocire! Nu mișca!

Ochii pisicii luceau ca doi tăciuni, indicînd cu precizie unde îi era capul.

Există în lume mari vînători, și-aproape toți marii vînători sînt și puțin chirurgi. Clampin, zis și Pistol, ochi cu atenție, apoi înfipse cuiul. Cei doi tăciuni se stinseră.

— Gata! exclamă el. Ce făceai atîta caz?

Nici nu sfîrși bine de vorbit, că în spatele ușii cu numărul „9“ se auzi un scîrțîit. De cîteva secunde ciocăniturile încetaseră.

Pistol se lăsă ușor pe mormanul de cherestea, fără nici un respect pentru cadavrul încă nerăcit al victimei sale, și rămase nemișcat.

Ușa de la numărul „9“ se deschise și Pistol văzu ceva cu totul neobișnuit.

În interior era încă lumină. Ușa, care se deschidea în afară, era dublată cu o saltea.

„Ca să nu se-audă loviturile de tîrnăcop“ își zise Pistol. „Nu-i rea ideea!“

În prag se ivi un om cu forme herculeene, pe care lumina, venind din spate, i le scotea în relief. Bărbatul ascultă și privi în jur. Apoi ieși și plimbă o bucată de cretă pe scîndurile ușii.

„Își scrie numele“, se gîndi Pistol. „Ia să vedem“.

Dar asta fu tot. Omul intră din nou și zăvorî ușa pe dinăuntru. O clipă însă lumina căzu pe chipul său, aflat în profil.

— Domnul Coyatier! murmură Pistol, pe un ton în care surpriza profundă era amestecată și cu puțină teamă.

„Da' ia să vedem ce firmă și-a pus la prăvălie!“ își zise el.

Scăpără un chibrit și-l apropie de ușa cu numărul „9“, unde putu citi: *Gautron.*

Numele era scris cu cretă galbenă.

UN COLȚ DIN VECHIUL PARIS

Clampin, zis și Pistol, suflă în chibrit, apoi rămase pe gînduri.

„Cu siguranță că povestea asta o să-l intereseze pe domnul Badoït“, se gîndi el.

Zgomotul înăbușit reîncepuse. Acum Pistol știa de ce loviturile de tîrnăcop sau de ciocan păreau a veni de departe: salteaua amortiza toate sunetele.

„Cu Coyatier ăsta nu-i de glumit“, își spuse în continuare Pistol. „Individul omoară oameni așa cum omor eu pisicile, de nu apucă să zică nici «miau». Da' ce naiba face cu tîrnăcopul? Se zguduie casa. Mă-ntreb cum de nu se-aude le etajele de mai jos. Da' poate că se-aude. Cînd tipi ca ăsta se-apucă de ceva, au grijă de toate amănuntele. Probabil că-n odăile de dedesubt locuiesc amici-de-ai lui.“

Pistol își legă cîrligul de bretelele pantalonilor; era un instrument de vînătoare, dar nu putea fi socotit o armă.

Și totuși, Pistol era îngîndurat.

„Nici vorbă să mă lipsesc astă-seară de „Bobino“ și de Mèche, andaluza mea!“ își spuse el, scoțînd de sub lemne cadavrul nefericitei feline. „Mi-am asigurat cei douăzeci de gologani.“

Pipăi corpul cotoiului cu degete de cunoscător.

„Douăzeci și cinci! Asta-i o minunăție... și atît de fraged! La *Iepurele Alb* or să facă o mîncare pentru domni, de-or să se lingă pe degete. O să am destul timp mîine dimineață să-i povestesc domnului Badoît ce-am aflat: chestia cu Coyatier și cu numele pe care l-a scris pe ușa dublată cu saltea... Un nume... Ia stai! Ah... Ce nume!... Gautron... Gautron! La dracu' dac am să țin minte pînă mîine! Mi-ar trebui o bucată de hîrtie și-un creion. Mi-aș cumpăra eu, nu-i vorbă, dacă nu m-ar costa patruzeci de centime, asta fără să mănînc sau să beau, și fără să-i dau un sfanț lui Mèche.“

Aceste straie de ștrengar al Parisului, la prima vedere atît de simple, au întotdeauna un număr suficient de mare de buzunare, unde se găsesc tot soiul de lucruri, a căror vînzare n-ar face nici cît prețul unui bilet de omnibuz. Pistol se scotoci prin buzunare după vreun petic de hîrtie. Cum nu găsi nimic, începu să se uite în jur, pe palier. Nici măcar o zdreanță.

— Și totuși, văzusem undeva o așchie de cărbune, care mi-ar fi putut sluji drept creion — mormăi el. Măi, da' prost mai sînt! Păi, cartea aia de vizită a domnului Paul prea se plictisește-acolo! Am s-o duc cu mine la spectacol.

Cu pași neauziți, după cum îi era felul, se apropie de ușa din mijloc și desprinse cartea de vizită a lui Paul Labre, pe dosul căreia mîzgăli pe bîjbîite numele de Gautron.

Liniștit că memoria n-avea cum să-i mai joace feste, ascunse mîța moartă sub haină și coborî scara.

Sosise ora plăcerilor. Terminîndu-și ziua de muncă, Pistol porni pe stradă cu capul sus și nasul în vînt.

După ce vîndu pisica, la cursul zilei, unui respectabil birtaș care urma s-o transforme în „iepure cu sos de vin alb“, Pistol își cumpără de doi gologani pîine și de alți doi

gologani niște șorici fript, pe care le mîncă în drum spre teatru. Fără a face parte dintre junii de elită, avea totuși o oarecare reputație, ca om tocmit pentru aplauze.

— Iubita mea e-n paradis? întrebă el. Vorbesc de domnișoara Mèche.

Iubita lui era în paradis. Pistol urcă și el. Toată seara nu încetă să uluiască întreaga galerie prin largheţea cu care plăti pe rînd bere de doi gologani, sirop de migdale, mere, plăcintă și alune.

Și totuși, acest cavaler în zdrențe al domnișoarei Mèche avea în buzunar doar atît cît să-și ducă viața de azi pe mîine. Dar cum încă nu-și făcuse un rost, nu se gîndea deocamdată decît la plăceri.

După plecarea sa, palierul unde avusese loc uciderea pisicii rămase pustiu. La doamna Soulas, inspectorii cinau în tihnă. În mansarda lui Paul Labre nu se auzea nici o mișcare. Singur, zgomotul produs de ocupația misterioară a locatarului de la 9 persista și se făcea mai distinct.

În întunericul aproape complet de pe palier apăru brusc un evantai de lumină, pătrunzînd pînă în cele două nișe și în casa scărilor.

Ușa din mijloc era acum deschisă.

În prag apăru domnul Paul Labre, care se opri, ascultînd.

În aceeași clipă, ciocăniturile încetară.

Se pare că, deși salteaua din ușă amortiza sunetele, cel — sau cei — care lucra în odaia cu numărul 9 găsise o cale de-a ști ce se petrece în exterior.

O secundă silueta înaltă și profilul armonios al lui Paul se conturară distinct în pragul ferestrei aflate în fundul încăperii, chiar în dreptul ușii. Nu i se vedeau trăsăturile, pentru că lumina venea din spate, dar eleganța și mlădierea trupului, precum și profilul regulat, păreau a fi cele ale unui bărbat foarte tînăr și foarte frumos

Cu siguranță că ceea ce-l împinsese să deschidă fuseseră loviturile ca de ciocan, întrucît tăcerea așternută îl uimea din cale-afară.

La fel de sigur era și faptul că zgomotul îl smulsese dintr-o ocupație care necesita tihnă. Tînărul avea aerul neliniștit al poetului ce-și vede meditația întreruptă.

Dar Paul Labre nu era poet.

Mai întîi, aruncă o privire spre încăperea liniștită unde oaspeții doamnei Soulas își serveau cina, ca de obicei. Apoi, ochii i se opriră asupra ușii cu numărul „9", care rămînea ascunsă în penumbră, astfel încît numele scris cu cretă nu putea fi observat.

— Nu mă mai recunosc! murmură el, ducîndu-și mîna la frunte. Mă credeam un om rezistent, dar se vede treaba că am febră, dacă mi se năzare c-aud zgomote.

Mai ascultă cîteva momente cu atenție.

— Nimic! Aș fi jurat că niște lucrători încearcă să dărîme un zid. Mintea mea o cam ia razna.

Și Paul se întoarse în cameră.

Încăperea în care locuia era strîmtă și de formă neregulată. Pe un plan întocmit de un arhitect ar fi arătat ca o semilună ușor turtită. Fereastra cu lucarnă se găsea în centrul arcului de cerc. Înăuntru nu exista șemineu. Cele două unghiuri erau închise de două dulapuri înguste, care formau cu peretele un fel de triunghiuri.

Camera avea drept mobilier un pat de campanie, trei scaune, o comodă și un birou. Scaunele erau în bună stare și păreau să provină din grădina publică sau dintr-o biserică. Comoda era o ruină; Biroul din lemn de cireș, înnegrit de timp și de necazuri, aducea totuși în toată această sărăcie o notă de lux. Pe o măsuță prăpădită, sprijinită cu un baston așezat vertical — așa cum fac căruțașii ca să nu li se răstoarne marfa — se aflau cîteva coli de hîrtie, un păhărel de lichior plin cu cerneală și o pană.

Pe unul din scaune se găsea o pălărie neagră. La picioarele patului erau întinse un pantalon negru, destul de nou, o vestă și o redingotă, tot negre.

Fereastra joasă și boltită, deasupra căreia se zărea o porțiune de acoperiș, ca un cozoroc de caschetă, dădea spre o grădină mare, dincolo de care se puteau zări mai multe construcții monumentale.

În loc să se așeze din nou la birou, de unde abia se ridicase — căci cerneala încă nu se uscase pe hîrtie — Paul Labre porni cu pași nesiguri spre fereastră și privi afară. Pe lîngă clădirile din dreapta grădinii, în depărtare, se mai puteau zări cîteva case, perfect aliniate de-a lungul unei străzi ce părea trasată cu rigla.

În stînga, zidul se întindea paralel cu cheiul, lăsînd să se vadă de la etaj un colț de peisaj parizian: Sena, apoi Quai des Augustins și Pont-Neuf pe deasupra căruia se zărea la Monnaie profilată pe fațada Institutului.

Priveliștea era întreruptă brusc — ca linia unui cadru — de o clădire destul de înaltă și severă, lipită de zidul grădinii.

Cam asta se putea vedea de la lucarna ce lumina cămăruța sărăcăcioasă a lui Paul Labre. Ferestruica dădea în spatele străzii Ierusalim, în unghiul format cu Quai des Orfèvres. Grădina era parcul Prefecturii, a cărei clădire se întindea spre dreapta, pînă la Sainte-Chapelle.

Șirul de case frumos aliniate reprezenta spatele străzii Harlay-du-Palais.

Odaia lui Paul Labre se găsea în interiorul donjonului lipit de faimosul turn, aflat în colțul străzii Ierusalim cu Quai des Orfèvres: unul din cele mai neobișnuite colțuri din vechiul Paris.

Acum, toate au dispărut. Bizara fizionomie a acestor locuri nu mai poate fi văzută decît în colecția de fotografii luate din ordinul domnului Boittelle, dintre care cele mai reușite sînt păstrate de savantul și arhivistul Prefecturii.

În 1834, cînd începe istoria de față, turnul, donjonul și casa alăturată — toate pe strada Ierusalim, numărul „3" — erau proprietatea birtașului Boivin — nume care se bucura de oarecare celebritate în lumea interlopă a Parisului.

Fără a fi ceea ce se cheamă un arheolog, taica Boivin era foarte mîndru de vechimea turnului său, care făcea parte din vechile fortificații ale Palatului de Justiție, și arăta tuturor plin de orgoliu, urmele unei ghiulele burgunde, ce știrbise puțin din zid, nici el nu știa prea bine în ce secol.

Ceea ce știa, însă, era că Boileau-Despréaux[1] se născuse în casa alăturată: casa canonicului. „Boileau, Boivin" — zicea el. „Uite cum rimează[2]".

Mai știa și că Voltaire[3] își petrecuse copilăria nu departe de-aici, în clădirea în care se afla acum tipografia. Ce de-a poeți pe o stradă care măsura numai cîțiva stînjeni lungime!

Știa de asemenea că în turnul său locuise magistratul criminalist Tardieu, împreună cu soția: doi avari descriși într-o satiră a lui Boileau. Amîndoi fuseseră asasinați, iar capul nefericitului magistrat fusese agățat la ferestruica de la etajul întîi, care dădea spre chei. De asta turnului i se mai spunea și Turnul Tardieu sau Turnul Crimei.

Dar lui Boivin nu-i prea plăceau indivizii ca magistratul criminalist Tardieu, care-i supraveghează și-i inoportunează pe cheflii.

— Dacă-și umplea pîntecul cu vin, și nu cu paie — zicea el deseori — nimeni n-ar fi avut nimic cu el, nici de-ar fi existat încă o noapte a Sfîntului Bartolomeu[4]!

Pe lîngă casa canonicului — unchiul lui Boileau și palatul protectorilor lui Voltaire, Boivin mai avea în jur și alte lucruri de care era tare mîndru: arcada lui Jean Goujon[5] și mai ales, Sainte-Chapelle[6] dădeau — după părerea lui — un

1 *Nicolas Boileau-Despréaux* (1636—1711): scriitor francez, teoretician al clasicismului, autor al lucrării *Arta poetică.* (n.t.)

2 *Boileau-Boivin* (fr.) — joc de cuvinte: *Bois-l'eau* înseamnă „Bea apă!", iar „*Bois-vin* — „Bea vin!" (n.t.)

3 *Voltaire:* pseudonim-anagramă al lui François-Marie Arouet (1694—1778), gînditor și scriitor francez, reprezentant de seamă al luminismului, autor de tragedii, poeme, romane satirico-filozofice, pamflete, precum și a unei vaste corespondențe. (n.t.)

4 *Noaptea Sfîntului Bartolomeu:* 24 august 1572, în timpul domniei lui Carol al XII-lea, cînd a avut loc masacrul protestanților, din ordinul Caterinei de Medicis și al familiei de Guise. (n.t.)

5 *Jean Goujon* (1510—1564 sau 1569) — sculptor și arhitect renascentist francez. (n.t.)

6 *Saint-Chapelle* — binecunoscută biserică pariziană, capodoperă arhitecturală datînd din al secolul XIII-lea, aflată în curtea Palatului de Justiție, în Île-de-la-Cité. (n.t.)

aer de distincție proprietății sale. Îi făcea plăcere să povestească cum numele de „strada Ierusalim" și „strada Nazareth" fuseseră date de pelerinii care obișnuiau să se strîngă în jurul capelei lui Ludovic cel Sfînt[1], atunci cînd plecau sau se întorceau de la Sfîntul Mormînt.

— Toți pierde-vară ăștia, spunea el, veneau însetați după atîta mers prin deșert, și-aveau nevoie să se răcorească. De asta, birtul meu datează de pe vremea cruciadei.

Cît despre clădirea Prefecturii, față de ea Boivin nu avea nici un respect. Era o parvenită, apărută din pămînt abia spre anul 1610.

Casa Boivin era un cabaret destul de cunoscut și frecventat, după cum e lesne de închipuit, de către inși complet străini de eticheta Curții. Baza clientelei o constituiau acei îndrăzneți cu apucături cavalerești, care disprețuind munca manuală și profesiile liberale, trăiau din protecția pe care-o acordau femeilor frumoase, fără a se bucura de respectul opiniei publice.

La aceștia — din păcate, destul de mulți — se adăugau vreo cîțiva jandarmi și inspectori, cîțiva funcționărași, pompieri și șobolani de la Palat, trecuți prin mai toate crîșmele din Île-de-la-Cité[2]. Turnul reprezenta partea galantă a proprietății.

Numai gîndul la el îți dădea frisoane. În micile cămăruțe octogonale, aflate la fiecare etaj al turnului, pudica Venus și- ar fi acoperit chipul cu-n voal pînă la genunchi.

Și totuși, aici veneau bucătărese — neveste ale negustorilor de unelte de pescuit — care frecventau jandarmi, la modul cît se poate de respectabil...

În aceste colivii încăpeau ușor doi cavaleri și două domnișoare. Taica Boivin, cu vorbele lui de duh, zicea:

1 *Ludovic cel Sfînt* (1226—1270) — rege al Franței organizator a două cruciade: a șaptea (1248—1254) și a opta (1270), unde și-a găsit și sfîrșitul. (n.t.)

2 *Île-de-la-Cité*: insulă pariziană, situată pe Sena, care împreună cu insula Saint-Louis formează un ansamblu arhitectural și istoric, cuprinzînd, printre altele, catedrala Notre-Dame, Palatul de Justiție, Sainte-Chapelle, Conciergerie, Pont-Neuf. (n.t.)

— Dacă-i mai înghesui nițel, încap și opt! Și turnul rezistă!

La etajul 3 nu mai existau „colivii". Odăile de sus erau închiriate cu mobilă cu tot.

Camerele mobilate erau cu totul trei la număr: cea a lui Paul Labre, cea a Thérèsei Soulas, aflată în partea de sus a casei cu numărul 3, și cea a lui „Gautron cu cretă galbenă", care ocupa vîrful turnului Tardieu.

Merită pomenit și faptul că, în 1834, casa alăturată de crîșma lui Boivin și care purta numărul 5 fusese închiriată de administrație cu intenția de-a reconstitui serviciul de siguranță, după destituirea celebrului Vidocq[1].

Privirea lui Paul Labre, tristă și melancolică, se întoarse spre frîntura de peisaj unde se zărea Sena. În lumina soarelui de asfințit, chipul tînărului se contura frumos și viril, ca un medalion al lui David. Trăsăturile îi erau nobile și mîndre. În expresia ochilor mari se citea un fel de îndrăzneală, acum înfrîntă, precum și lucirea stinsă a veseliei de odinioară.

Se pare că după ce se bucurase intens de cîteva zile fericite, suferise mult și îndelung,

Era foarte palid, Fruntea înaltă și plină de distincție era încadrată de un păr negru și ușor buclat. Linia gurii trăda blîndețe, dar și fermitate, amîndouă însă învinse acum de nefericire.

Pe scurt, oricine l-ar fi zărit la fereastra acestei maghernițe nenorocite, îmbrăcat în bluza lui de lînă cenușie, și-ar fi dat seama, că nu acestea erau hainele ce i se potriveau, la fel cum nici locul lui nu era aici.

Zidul grădinii, care dădea spre chei, se învecina cu un rînd de case, ce formau un unghi drept cu curtea din Harley. Aproape toate s-au păstrat, cu excepția primei, care era cea mai mare și prin urmare, la vremea aceea le acoperea pe toate celelalte.

1 *François-Eugène Vidocq* (1775—1857): aventurier și șef al poliției pariziene. Escroc, hoț și falsificator, trimis la ocnă, apoi numit șef al brigăzii de siguranță, compusă din ocnași eliberați (n.t.)

Casa cu pricina nu avea decît două etaje, ambele foarte sus, deasupra cărora se aflau mansarde semicirculare, sub un acoperiș aproape vertical. Se pare că locatarii ei nu fuseseră chiar fitecine.

La fiecare etaj exista cîte o fereastră cu balcon, care dădea spre grădină.

În ziua aceea, fereastra de la primul cat rămînea cu jaluzelele trase, în vreme ce aceea de la al doilea nivel fusese întredeschisă.

La una din barele de fier ale balconului flutura o eșarfă roșie.

Privirea lui Paul Labre se opri la fereastra de la etajul întîi. Pe buze îi stăruia un surîs melancolic.

— Ysole! murmură el. Ce înseamnă un nume? Am zărit-o de departe. Am adorat-o în tăcere. Ultima tresărire a inimii mele va fi pentru ea!

Duse degetul la buze, de parcă ar fi vrut să-i trimită o sărutare.

Dar mîna îi căzu la loc, pe lîngă corp. Ochii lui dăduseră de eșarfa roșie, ce flutura ca un drapel, cu un etaj mai sus.

În privire i se aprinse o sclipire de curiozitate.

— E a treia oară cînd o văd acolo, murmură el. Să fie oare un semnal?

Dar nu-și duse gîndul pînă la capăt. Ochii i se stinseră și buzele lui șoptiră doar cîteva cuvinte:

— De-acum încolo, ce mai contează?

3 MANSARDA

Paul Labre lăsă să-i scape un suspin și mai aruncă o ultimă privire spre jaluzelele trase, în spatele cărora se ascundea fata visurilor lui.

Închise fereastra și în mansardă se făcu un întuneric aproape complet. Paul aprinse lămpița de pe comodă, apoi se duse și se așeză din nou la birou.

Nu, nu era poet. Cel puțin, nu făcea versuri. Rîndurile strînse, așternute pe jumătate din foaia aflată în fața sa, erau egale ca lungime și mergeau pînă la marginea hîrtiei.

— Ysole! repetă el, parcă fermecat de muzica acestui nume. Ce fată frumoasă! Ce zîmbet încîntător! Oare m-a remarcat vreodată cînd i-am ieșit în cale? Trebuie să fie o ființă bună, sînt sigur de asta! Bună la suflet ca un înger! De-aș fi păstrat puțina avere rămasă de la tata, m-aș fi putut apropia de ea. De-aș fi cerșetor, și-ar face pomană cu mine... Dar și-așa e bine. Dacă mîna mea ar fi atins-o pe-a ei măcar în treacăt, n-aș avea acum curajul de-a muri!

Un cîntec lălăit și plin de note false răsună de la etajele inferioare, intonat de un cor ce amesteca accentul alsacian cu cel marsiliez. În „colivii" se servea masa. Cîteva înjurături de prin Auvergne, unde fiecare *R* suna ca o pocnitoare, pigmentau ici-colo melodia. Prin peretele din dreapta răzbătură trei ciocănituri discrete, apoi se auzi și un glas blînd, chemînd:

— La masă, domnu' Paul! Supa e caldă. A venit și domnul Badoît.

Paul Labre de-abia își înmuiase penița în cerneală.

— Nu mi-e foame, doamnă Soulas! răspunse el. Mîncați fără mine.

— Ce tot spune-acolo? mormăi vocea groasă a lui Badoît. Mi se rupe inima pentru băiatul ăsta. Să vezi că mîine-poimîine o să se îmbolnăvească.

— Haideți, domnu' Paul! insistă doamna Soulas. Curaj! Știți bine că pofta vine mîncînd.

Pana lui Paul alerga pe hîrtie.

Ceea ce am numit „zidul" dintre Paul Labre și interlocutorii săi era, de fapt — datorită conformației camerelor — un simplu strat de cărămizi, care închideau capătul din dreapta al odăii, începînd din punctul unde înceta curbura zidului.

Dimpotrivă, zidul opus, ușor rotunjit, avea grosimea pietrelor cioplite pentru construcția turnului din colț.

Chiar în clipa cînd Paul Labre începu să scrie, zgomotul surd și continuu, ce se auzea de-atîta timp și care-l mai smulsese o dată de la treburile lui, se făcu din nou auzit.

Era ca şi cum nişte mineri ar fi săpat de partea cealaltă a zidului, masiv ca o fortificaţie.

Paul rămase un moment cu pana în aer, Ascultă, apoi murmură, aşa cum făcuse şi atunci cînd văzuse eşarfa roşie:

— De-acum încolo, ce mai contează?

Şi începu din nou să scrie.

În odaia doamnei Soulas, discuţia continua, avîndu-l drept subiect pe Paul, căci numele lui era pronunţat cît se poate de des. Dar tînărul nu auzea nimic. Pana lui era preocupată să aştearnă pe hîrtie o lungă scrisoare.

«Ajung la mărturisirea cumplită pe care nu ţi-o puteam face decît în ultima clipă», scria el. «Acel domn Charles, în slujba căruia mă plasase Lecoq, se numea în realitate V... La vremea aceea, eu nu ştiam nimic.

Tu ai inimă bună, Jean, şi n-ai s-o acuzi pe mama noastră că i-a cerut chiar ea ajutor acestui Lecoq, despre care ţi-am vorbit şi despre care mai am încă destule să-ţi spun. În casă domnea sărăcia, o sărăcie lucie, iar mama continua să joace.

De fapt îşi încerca norocul de dragul meu, căci mă iubea din tot sufletul.

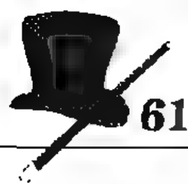
Tu nu mai erai cu noi, ca s-o poţi povăţui. Dar lucrurile astea ţi le-am mai spus de zeci de ori: mama era lipsită de mijloace de trai şi bolnavă, iar starea sănătăţii ei mentale mă îngrozea. Ca să-i pot aduce în casă o bucată de pîine, făcusem un sacrificiu, ale cărui consecinţe cumplite nu le puteam măsura.

„În curînd te voi pune la încercare."

În seara aceea, care mi-a pecetluit soarta, şeful celei de-a doua divizii a prefecturii a venit să-l vadă pe domnul V... în biroul său, ca să-i dea un ordin. Domnul V..., care nu se supunea decît atunci cînd voia el, a răspuns:

„Eu unul nu-mi iau obligaţia asta. Treaba mea sînt hoţii. În politică rişti să încasezi şi niscaiva gloanţe, şi mie chestia asta nu-mi surîde deloc. Am însă pe cineva care-i dat dracului! Unul care nu se dă înapoi de la nimic!"

„De acord", a replicat şeful diviziei a 2-a. „Numai că astă-seară generalul trebuie arestat, după toate rigorile legii şi fără zarvă."

Omul acela „dat dracului" eram eu.

Biata mama credea — și-a crezut asta pînă-n ultima clipă — că aveam o slujbă măruntă într-un birou comercial.

Și Dumnezeu mi-e martor c-am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să muncesc cinstit. Dar nu știam decît lucrurile pe care le învață copiii bogați. N-aveam habar atunci — și nici acum — ce trebuie să cunoști ca să-ți cîștigi pîinea în mod onorabil.

Sărmana noastră mamă credea mereu că e pe punctul de-a face o mare avere. Febra o făcea să aiureze. Noaptea vorbea singură.

„Am jucat combinația asta de patruzeci și șapte de ori", spunea ea. „Pînă la urmă o să iasă! Dumnezeu nu-i rău. De ce nu mi-ar asculta și mie ruga într-o bună zi? Domnul Lecoq știe și vede tot. În prezent, pîndește pentru mine o creștere a fondurilor spaniole și dac-aș fi avut capitalul necesar ca să-i pun în aplicare martingala [1]*, acum ne-am fi acoperit de aur!"*

Aceste cuvinte, spuse pe un ton blînd și convingător, îmi erau adresate mie, de parcă ar fi răspuns unor reproșuri pe care, mulțumesc lui Dumnezeu, nu i le-am făcut niciodată.

Jocul nu mai era acum doar pasiune, ci devenise însăși viața ei. În suflet nu mai avea loc decît pentru joc și pentru profunda afecțiune pe care mi-o purta mie. Dar chiar și acest sentiment — pervertit și otrăvit de viciu — o împingea să joace.

În ochii ei eu eram născut să fiu un mare senior. Mă admira în gînd pentru rolul de bărbat bogat și puternic, pe care mi-l atribuia: cavaler desăvîrșit, strălucitor în societate, fără rival la cucerirea grațiilor unei femei, și mai știu eu cîte. Odată mi-a spus: „Prima mea lacrimă adevărată a fost atunci cînd ți-ai pus furnituri noi la haina din iarna trecută. În clipa aceea mi-am dat seama de mizeria în care trăiam!"

Că mîncam pîine uscată, asta nu era mare lucru! Dar să nu am o haină fără cusur și în pas cu moda sezonului, eu, viitorul rege al saloanelor pariziene!...

1 *Martingală* — sistem de a calcula, mai mult sau mai puțin științific, șansele de cîștig la un joc de noroc (n.t.)

Nu știu de ce îți povestesc toate astea, Jean, iubite frate. Eram mic cînd ai plecat din Franța. De cîte ori mă gîndesc la tine, am în minte un tînăr înalt, zîmbitor și îndrăzneț, cu păr castaniu și ondulat. Atît și nimic mai mult. Trăsăturile tale îmi scapă și uneori nu te-am regăsit decît privindu-mă în oglindă, în rarele mele ceasuri de veselie adolescentină.

Aveam intenția să-ți scriu numai cîteva rînduri: un testament, în care să-ți spun pe scurt și cu mîna pe inimă cum am trăit și de ce mor.

Și iată că am așternut pagini întregi!

Nu pentru că mi-ar fi teamă de clipa morții. Nu caut un pretext ca s-o întîrzii. Nu. Tata a fost soldat. Mama a murit cu zîmbetul pe buze. În familia noastră au existat oameni curajoși.

Ți-am dovedit că am avut curaj.

Dar simt o nespusă plăcere să vorbesc așa cu tine, frate! Tu ești singura picătură de sînge viu din familia noastră, singurul meu prieten, singura mea rudă.

Și ce mai contează o oră în plus sau în minus, dacă tot va fi ultima?

Deci ți-am povestit cum domnul Charles m-a propus șefului diviziei a 2-a ca fiind omul potrivit pentru a-l aresta pe generalul conte de Champmas, conspirator de o factură cu totul aparte, care voia să reunească în aceeași tabără pe republicani, pe carliști și pe bonapartiști. La Paris nu se mai vorbea decît de baricade; pietrele de pavaj din strada Saint-Merri încă nu fuseseră puse la locul lor. În toate straturile sociale se simțea o mare fierbere. Puterea nu prea avea susținători.

„Și cine-i omul dumneavoastră?" a întrebat funcționarul prefecturii.

„Un gentilom ruinat", a răspuns domnul V... „Tînărul Labre... un pui de leu!"

„Ce ajutoare îi dați?"

„Pe nimeni."

„Și ce vom face pentru el, în caz că reușește așa cum vrem noi, fără zgomot și fără zarvă?"

„Nimic. Nu-i decît un instrument", a replicat domnul V... „Cînd dau cuiva cu împrumut o unealtă, am pretenția să fi folosită, făr-a fi stricată."

Conversația mi-a fost repetată cuvînt cu cuvînt de general, pe care l-am vizitat în închisoare și care ulterior mi-a devenit prieten. Mărturisesc că sînt surprins, fiindcă știi că l-am arestat și că în prezent e tot în temniță. Dar fii liniștit: mor cu sufletul și cu conștiința împăcată.

Se făcuseră cinci luni de cînd domnul V... — sau domnul Charles — îmi plătea doi ludovici pe săptămînă, fără ca eu să fac nimic. De altfel, îl vedeam arareori.

Domnul Lecoq — care mă recomandase și care a avut o asemenea influență asupra destinului mamei — îmi era complet necunoscut. Mama avea o înclinație spre mister și cred că vag își dădea seama că domnul Lecoq era la originea ruinei ei, dar cu toate acestea se încredea în el în continuare. Numai că-i era rușine.

Pentru mine, domnul Lecoq și domnul Charles erau doi „oameni de afaceri", ținînd fiecare o agenție de informații în domeniul comerțului.

Pe urmă mi-a trecut prin minte că poate domnul Lecoq și domnul V... erau una și-aceeași persoană.

Nu voi avea însă vreme să-mi verific bănuiala.

În aceeași seară, domnul V... mi-a dezvăluit numele său adevărat, iar eu am simțit că-mi îngheață șira spinării. Oricît aș fi fost de neștiutor, aveam totuși nouăsprezece ani, iar la Paris, pînă și copiii știu care-i meseria domnului V...

A trimis după mine la ora zece seara. Era îmbrăcat în haine de bal, cu cravată albă, și purta pe piept mai multe decorații străine. Această apariție strălucitoare îmi era destinată mie. Puțin îi păsa cum aveam să-l judec a doua zi după mascarada asta. Pe moment voia să mă impresioneze — ceea ce a și reușit.

Iubite frate, am fost agent de poliție. Iată motivul pentru care vreau să-mi iau zilele. Ți-am făgăduit să-ți povestesc singura mea ispravă în această funcție dureroasă și taxată drept infamie. Acum, însă, ezit.

Moartea mamei m-a scutit de datoria de-a trăi.

Vederea Ysolei m-a învățat ce-i rușinea și disperarea. Abia cînd suflul iubirii mi-a dezmorțit inima am înțeles că trebuie să mor.

Mi-am pus întrebarea:

„Oare voi putea fi iubit?"

Rațiunea mi-a răspuns: „Nu, imposibil".

Atunci m-am hotărît.

Ysole nu va ști niciodată că visul unui nenorocit ca mine a ofensat tinerețea ei pură și lipsită de griji.

Ezit. Mă tem că nu mă înțelegi. La prima vedere, planul domnului V... pentru a mă face să mă conformez scopurilor sale poate părea pueril și absurd. Chiar așa și era. Acest om cu adevărat abil, acest judecător de conștiințe, alesese o cale absurdă, pentru că eu nu cunoșteam deloc lumea, și puerilă, pentru că eram un copil.

Iată ce mi-a spus: „..........."

Aici Paul Labre scrise repede vreo zece-douăsprezece cuvinte, pe care apoi le șterse unul cîte unul. Simțea o reținere să-și continue povestirea, care era o pledoarie. Își dădea seama cît de neverosimil era adevărul și nu îndrăznea să-l exprime.

Toți cei care-au scris cărți, dar chiar și scrisori importante, cunosc acest sentiment.

Cît timp pana aleargă pe hîrtie, e ușor să-ți izolezi gîndul.

Dar cînd pana se oprește, atunci se-aude din nou glasul lucrurilor din exterior, impunîndu-se cu și mai mare forță.

Zgomotul de ciocan ajunse din nou la urechile lui Paul, punînd stăpînire pe gîndurile lui. I se părea că bătrîna coșmelie tremură din temelii sub aceste șocuri repetate.

În lumea sărmană în care trăia Paul, în cercul strîmt de cunoștințe sărace, care-l împiedicau să se simtă cu desăvîrșire singur, se povesteau deseori istorii ciudate și lugubre. Poezia acestor straturi sociale e lipsită de veselie, iar legendele de la gura sobei au de cele mai multe ori un iz de sînge.

Vecinătatea cu Prefectura de poliție nu era un motiv de siguranță, așa cum s-ar putea crede. Englezii, al căror tempe-

rament se pretează la calculul probabilităților și la munca de deducție, au fost primii care să descopere că crima, în eternul său joc de-a v-ați ascunselea, preferă să se apropie tocmai de ochiul care o supraveghează. Nici trăsăturile fizice, nici cele morale nu se văd prea bine de-aproape. Ochii minții și ochii din cap, au nevoie de distanță, la fel ca binoclul.

Imediata vecinătate a prefecturii pariziene nu se bucură de-o reputație prea bună, ca și împrejurimile poliției metropolitane londoneze.

În lucrurile sinistre există curente, la fel ca și în artă. În acea perioadă, monstruozitatea la modă era *zidirea de viu* — cum se întîmplase în strada Pierre Lescot, unde un nefericit de provincial fusese zidit în spatele lambriurilor unui etaj inferior.

Această practică ce relua un obicei medieval, înspăimînta și înaripa imaginațiile avide de emoții violente.

Paul Labre începu să asculte.

În minte îi încolți fără voia lui ideea unui om *zidit* în peretele gros al turnului de alături.

Odată încolțită, ideea puse stăpînire pe el. Se ridică și alergă la ușă, pe care o deschise din nou. Pe palier se auzeau aceleași zgomote de cabaret, care urcau pe scara în spirală, la fel ca într-un cornet acustic. Din „coliviile" de la etajele inferioare răzbăteau sunete confuze, amestecate cu miresme tari, de mîncare gătită. Se auzea zăngănit de furculițe și cuțite, clinchet de farfurii, femeile vorbeau cu glas ascuțit sau urlau, bărbații rîdeau sau înjurau. Și peste toate aceste zgomote izbucneau din cînd în cînd cîntece răgușite. La Boivin treburile mergeau bine. Aceasta era ora de vîrf.

Altceva nici că se mai putea auzi.

Paul Labre aruncă o privire spre ușa din dreapta, cea dinspre turn. Nimic suspect. În spatele ei, totul părea calm. Pe sub ușă se ghicea o dîră subțire de lumină.

Paul intră din nou în camera lui. De cum închise ușa, ciocăniturile reîncepură. Paul se duse la fereastră și o deschise, cu mîna tremurînd.

Scoase capul pe geam și, fără voia lui, privirea îi alunecă spre casa cu două etaje, lipită de zidul parcului Prefecturii, și a cărei fațadă dădea spre Quai des Orfèvres. Se lăsase

întunericul. La etajul al doilea, o lumină din interior trimitea pe balcon o rază slabă, astfel încît să bată pe eșarfa roșie, ce flutura agățată de bara de fier.

Jaluzelele de la primul cat fuseseră trase. În spatele perdelelor de muselină, într-un salon luminat difuz, se putea vedea silueta unei tinere, care stătea în picioare, părînd să pîndească mișcarea de pe chei, pe deasupra zidului grădinii.

— Ysole! murmură Paul Labre.

În această șoaptă tînguitoare se putea ghici o dragoste adîncă, pe care suferința și singurătatea nu făcuseră decît s-o sporească.

Deși nu i se puteau desluși trăsăturile, fata era cu siguranță frumoasă. Ținuta ei avea acea grație îndrăzneață și dominatoare a femeilor care au dreptul de-a fi admirate. Lumina se juca în contururile pieptănăturii ei, desenîndu-i cu precizie silueta elegantă și feciorelnică. Fata aștepta sau visa. Din cînd în cînd, fruntea, poate înfierbîntată, se lipea de sticla rece a geamului.

Paul își adunase tot sufletul în privire. Uitase motivul pentru care se ridicase de la birou.

Deodată, frumoasa fată tresări violent și se întoarse. Făcu un pas înainte, bucuroasă. Brațele i se deschiseră, într-un gest de nespusă tandrețe. Prin perdea, lui Paul i se păru că distinge umbra unui bărbat și i se strînse inima

Atîta tot. Muselina transparentă nu mai lăsă să pătrundă nici o privire curioasă: în salonul de la etajul întîi se făcuse întuneric.

În aceeași clipă, la balconul de la etajul doi apăru un bărbat, care scăpără un chibrit, doar atît cît să-și aprindă o țigară, apoi intră în casă.

Eșarfa roșie dispăruse.

Paul avu senzația că visează.

Chiar în urechea sa răsună o lovitură de ciocan atît de puternică, încît șocul smulse o bucată de tencuială din exterior, care căzu cu zgomot în grădina Prefecturii.

Paul ascultă, fără să-și desprindă ochii de casa visurilor lui.

Această violentă lovitură era, se pare, ultima. În interiorul turnului se lăsă tăcerea.

MASA ZILNICĂ A DOMNILOR INSPECTORI

— Da' haideţi, domnu' Paul! îl strigă din nou doamna Soulas, care se ridicase de la masă, ca să bată din nou în perete. Au venit toţi. Nu lipsiţi decît dumneavoastră. Dacă nu veniţi să mîncaţi, veniţi măcar să staţi de vorbă, ca să mai scăpaţi de gîndurile negre.

Cum domnul Paul nu dădea nici un răspuns, doamna Soulas nu mai insistă şi-şi reluă locul la masă.

În afara ei, la cină erau prezenţi încă şase comeseni, toţi inspectori, toţi oameni modeşti şi la locul lor, cu excepţia numitului domn Mégaigne, destul de la locul lui în ciuda calităţii sale de „individ dubios", dar cîtuşi de puţin modest.

În afară de domnul Mégaigne, nici unul din obişnuiţii oaspeţi la cină ai doamnei Soulas nu se ambiţiona să devină ministru al poliţiei. Mégaigne era singurul personaj strălucit al acestui obscur cenaclu. Stîrnea invidia celorlalţi. Thérèse Soulas era silită să-l admire în taină, pentru a nu nemulţumi restul clienţilor.

Domnul Badoît avea zel şi experienţă. Domnul Chopand cunoştea vechile tradiţii, domnul Martineau îşi flata superiorii. Mégaigne, însă, avea de partea lui femeile şi ţinea de noua şcoală.

Duminica, cînd îşi punea pălăria *flamme d'enfer* — „flacăra iadului" — pe-o ureche şi-şi înnoda lavaliera, multă lume din Belleville şi Ménilmontant îl lua drept actor la teatrul Beaumarchais. În zi de sărbătoare purta o redingotă lungă, cambrată pe talie ca o uniformă militară, un baston subţire şi mănuşi din fir gros de mătase. Făcea zeci de victime la balurile de la Delta Montagnes-Françaises şi Île-d'Amour.

Înalt şi robust, cu tenul măsliniu şi lucios, avea acea urîţenie mulţumită de sine a meridionalilor durdulii, despre care se spune că valorează cît frumuseţea. Era îndrăzneţ şi bun de gură, deşi vorbea cu accent. Într-un cuvînt — un inspector remarcabil.

Chopand nu-l simpatiza, dar îl respecta.

Nu știu cum își închipuie cititorul o cină „în familie" a agenților de poliție, dar la doamna Soulas totul era calm și decent. Nimeni nu făcea vreodată gălăgie, iar raporturile dintre convivi erau de o politețe fără excepții, lucru demn de luat în seamă, întrucît aceste straturi sociale excentrice, cărora li se refuză orice considerație, trăiesc într-o permanentă nevoie de respect.

La ei, pasiunea de a-și ține rangul supraviețuiește tuturor umilințelor și rezistă oricăror vicisitudini.

Deseori, sub haina roasă în coate a acestor proscriși se ascunde cîte un declasat, fost client al ruletei — lucru atît de frecvent, încît cei care nu sînt cu adevărat niște învinși se laudă cu înfrîngeri imaginare.

Aici moda este de-a fi trecut prin „nenorociri".

Asemenea oameni sînt puțin cunoscuți marelui public, în pofida imensei curiozități pe care o inspiră și a cărților așa-zise revelatoare, ce strecoară în titluri un cuvînt deopotrivă de detestat și incitant: *Poliție*. Partea cea mai calmă a acestui popor subteran vegetează și nici prin minte nu-i trece să-și scrie memoriile. În realitate, nimic nu-i mai greu decît să determini asemenea firi neîncrezătoare să se apuce de scris. Cei ce iau pana în mînă sînt în general revoltații, împinși de o dublă dorință: cea de a-și găsi cititori și cea de-a se răzbuna. Astfel, ei pledează la nesfîrșit, încercînd să-și justifice ranchiuna.

Aceste pamflete sînt de multe ori interesante, dar nu rămîn mult timp în rafturile librăriilor. Însăși pretenția lor de-a dezvălui anumite secrete le face suspecte, astfel încît sînt repede retrase de pe piață.

Autorul acestor rînduri trebuie să spună din capul locului că n-are pretenția să dezvăluie nimic și asta pentru simplul motiv că n-a reușit niciodată să facă vreo descoperire.

Săptămîni întregi am întîrziat la aceste latitudini întunecate, cercetînd, căutînd, spionînd. M-am umilit în fața multor funcționari, mari și mici. Am oferit hrană și adăpost unor transfugi, care-mi promiteau cîte-n lună și-n stele.

Nimic. Transfugii mințeau, adepții fideli păstrau secretul.

În definitiv, nu pot afirma că mi-am pierdut zadarnic vremea în aceste ținuturi stranii și bogate în vînat, întrucît într-o bună zi am dat de firele celei mai ciudate întîmplări pe care mi-a fost dat s-o cunosc de cînd am luat pentru prima oară în mînă o pană de scris.

Să revenim deci la istorisirea noastră, ai cărei eroi se află acum în scenă, despărțiți de un simplu strat de cărămizi.

Doamna Soulas înfipse cuțitul în bucata de carne de vită pe care o fiersese pentru supă.

— Mă îngrijorează tînărul ăsta! zise ea, profund întristată. Sînt sigură că are mari necazuri!

— *Chagrin d'amour dure toute la vie*[1]... cîntă Mégaigne.

Nu rîse nimeni, pentru că toți erau preocupați de soarta lui Paul.

— De cînd a murit maică-sa, nu-i mai arde de nimic, vorbi domnul Badoît.

— Se topește-n gură de parc-ar fi carne de pasăre! comentă Thérèse, împărțind feliile de carne de vită.

— Tînărul Labre? întrebă domnul Mégaigne. Ah, nu! Rasolul... Nu vă supărați, scumpă doamnă, cînd muncești cu capul mai ai nevoie să și glumești puțin, ca să te destinzi. Uitați, luați drept zălog șervețelul meu. Am să-l răscumpăr cu o noutate: din nou ne-am adresat domnului Vidocq, pentru afacerea Coyatier.

— Cum se poate! exclamă domnul Chopand. Azi îi fac vînt, mîine îl angajează din nou... Ți-e și milă să vezi cum bîjbîie șefii ăștia ai noștri.

— Domnul Vidocq e atît de șiret! zise doamna Soulas.

Toți cei din jurul mesei ridicară din umeri.

— Se știe totul despre *marchef*[2].

— Totul, încuviință domnul Mégaigne. Eu am descoperit tot și-acum pot să vă spun despre ce-i vorba, pentru că

1 *Chagrin d'amour dure toute la vie* (fr.) — durerea din iubire rămîne toată viața. (n.t.)

2 *Marchef* (fr.) — în argoul militar: șef de stat major. (n.t.)

raportul meu e deja pe biroul şefului. Jean-François Coyatier, zis şi *marchef* al „Fracurilor Negre“, fusese trimis în faţa Curţii cu Juri din departamentul Sena, pentru asasinat şi tîlhărie. Dar cum pîrîiaşele se-adună ca să dea naştere unui fluviu, aşa şi ancheta dăduse la iveală o sumedenie de crime şi alte delicte, vechi şi noi. Cît să condamni doisprezece ticăloşi, nu unul! Coyatier trebuia să intre pe rol imediat după procesul politic în care depune mărturie generalul de Champmas... În treacăt fie zis, audierea de azi nu se va termina înainte de miezul nopţii. Generalul e la Palat, l-am văzut.

— S-a schimbat? întrebă Thérèse Soulas, cu un glas ce se voia indiferent.

— Destul de mult... Dar dacă evadează, zău că-i un vrăjitor! Acum e reţinut în baza raportului privitor la chestia cu „Gautron cu cretă galbenă“... Domnule Badoît, Pistol, basetul dumneavoastră, a fost azi la vînătoare?

— Am să vă spun ce ştiu, îi răspunse Badoît, pentru că şi dumneavoastră mi-aţi spus ce ştiţi. Ei, bine...

— Să spună şi ceilalţi! insistă Mégaigne.

— O să vă spunem şi noi ce ştim! fură de acord Chopand, Martineau şi ceilalţi inspectori.

— Simt că peştele-i gata să muşte! adăugă Badoît. Nu m-aş mira să fim nevoiţi să tragem toţi de undiţă.

— Atunci, cărţile pe masă, domnilor! ceru Mégaigne. Ar fi caraghios ca Vidocq să ne dea cu tifla! Bin, deci să reiau: Coyatier ştia că socotelile lui erau încheiate dinainte. A anunţat că va face o sumedenie de mărturisiri importante. De-ar fi putut da şi la ziar că avea de gînd să ne dezvăluie o groază de secrete, ar fi făcut-o! Le-a spus şi gardienilor, şi deţinuţilor, şi jandarmilor... Întotdeauna încheia zicînd: „Ticăloşii mă lasă să mă chinui aici, ca o poliţă pe care nimeni nu vrea s-o plătească. N-au decît! Da' şi dac-ajung la anchetă, am să dau adresa Tatălui-tuturor, care-i şefu' „Fracurilor Negre“, am să le zic şi cum îl pot prinde pe Toulonnais l'Amitié, şi pe prinţ, şi pe mulţi alţii... Ha, ha! Atunci să le vezi mutrele!

— Am priceput! dădu din cap Chopand. Atîta a vorbit, încît pînă la urmă totul a ajuns la urechea „Fracurilor Negre“.

— Cît ai zice pește! Ăștia au spioni peste tot. Alaltăieri, Coyatier părea foarte mulțumit. Cînd grefierul l-a întrebat cînd are de gînd să facă nemaipomenitele dezvăluiri, i-a răspuns: „*Mîine se va lumina de ziuă*, meștere Peuvrel..." Însă a doua zi, pasărea își luase zborul.

— Ăsta nu evadează niciodată fără tărăboi! remarcă Chopand. Un paznic pus la pămînt și doi jandarmi băgați în spital!

— Cine vrea cafea? întrebă doamna Soulas. Deci nici-o șansă să fie prins acest Toulonnais l'Amitié!

— Cît timp de asta va răspunde domnul Vidocq... începu supărat domnul Badoît.

Dar nu-și sfîrși fraza.

— Vreau și eu cafea, zise el.

Ceilalți îi urmară exemplul, cîțiva își aprinseră pipele. Era consiliu de război. În vreme ce doamna Soulas ațîță focul, Badoît urmă, cu glas scăzut:

— Cît despre asta, cu siguranță că ceva-ceva e-adevărat. Domnul Vidocq n-are decît doi ochi, ca mine și ca dumneavoastră. Astă-seară nu l-am văzut pe Pistol. Păcat! N-aveți decît să rîdeți. E drept că trăiește în compania pisicilor, da'-i în stare să pîndească noaptea, în beznă, cînd alții, își bagă degetele-n ochi. În ajunul evadării lui Coyatier, Pistol observase o eșarfă roșie...

— Așa e! îl întrerupse Mégaigne. Uitasem de eșarfa roșie. Am scris despre ea și-n raport. Din celula lui Coyatier se putea zări eșarfa la o fereastră din strada Sainte-Anne-du-Palais. Se crede că era un semnal. M-am dus chiar eu în seara următoare, să văd casa cu ochii mei. Camera la balconul căreia flutura eșarfa roșie nu avea locatar.

— Ei, bine! vorbi și Badoît. Eu am intrat de curînd în odaia lui Paul Labre. Țin tare mult la flăcăul ăsta. Chiar în dreptul ferestrei lui, pe chei, se vede o casă.

— Cea în care locuiește fata generalului! se auziră mai multe glasuri în același timp.

— Fata, sau mai curînd fetele generalului — întrucît se spune că și cea mică locuiește acum aici, la primul etaj. La

cel de-al doilea, la un balcon pustiu, am văzut o eşarfă roşie, fluturînd ca un drapel...

— Asta-i tot? întrebă Chopand.

— Am primit ordin să scotocesc de sus şi pînă jos cabaretul „Reginele Babylonului", din strada Marmouzets — răspunse Badoît. Vidocq cr.edea că aici îl poate afla pe Coyatier. Întorcîndu-mă de la „Reginele Babylonului", unde n-am găsit nimic, am vizitat din proprie iniţiativă toate camerele mobilate din împrejurimi. Aveam o idee fixă: umblam după numele de „Gautron cu cretă galbenă".

— I-auzi! I-auzi! exclamară comesenii. Nu te-ai gîndit rău!

— Ni-mic! Şi totuşi, individul nu poate fi departe! Îl adulmec... Îl simt...

— Mîine dimineaţă, iubiţilor — zise Mégaigne — ne întîlnim la prima oră, în faţa casei unde stau fiicele generalului. Fac eu rost de mandat de percheziţie. O să-ntoarcem casa pe dos! Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles! aprobară cu toţii.

Doamna Soulas bătu în perete pentru a zecea oară, strigînd:

— Cafeaua, domnu' Paul! Veniţi măcar să vă luaţi porţia de cafea!

Singurul răspuns fu un „mulţumesc" scurt şi nerăbdător.

Tînărul era tot la birou, scriind de zor. Pana lui, care ezitase mult timp să dezvăluie un fapt ruşinos şi să mărturisească un adevăr dureros, îşi învinsese, în sfîrşit, reţinerea şi-acum alerga, neobosită, pe hîrtie.

«Iubite frate», scria Paul, *«la ce bun să susţin o cauză pierdută sau să-mi aleg cu grijă cea mai bună cale de-a prezenta nefericita mea poveste? Voi fi sincer, şi asta-i de ajuns. Sînt fericit să te am judecător.*

Domnul V... a început prin a-mi vorbi despre mama, despre sănătatea ei şubredă, despre vîrsta pe care-o avea şi frumoasa situaţie pe care o regreta. Mi-a spus că mama avea datorii. Nu mi-a ascuns că poliţele semnate de ea cuprindeau angajamente dintre cele mai primejdioase.

„E o femeie extraordinară", a adăugat el, „foarte impresionabilă, motiv pentru care n-a știut să se orienteze bine în viață. O iubim cu toții. Mai mult decît atît: o respectăm. Dar prietenii au făcut tot ce le-a stat în putință. Acum e rîndul dumitale să pui umărul, domnule Paul!"

„Sînt gata să fac orice", am răspuns eu.

„Orice?" a repetat el, cu ochii țintă la mine.

Apoi a continuat:

„Atunci e bine... Mai ales că mintea ei șubredă n-ar rezista la o nenorocire ca cea de care mă tem."

„De ce nenorocire vă temeți, pentru numele lui Dumnezeu?" am izbucnit eu.

El a deschis gura ca să-mi răspundă, dar în loc să vorbească, a început să-și aranjeze hîrtiile de pe birou.

„Tatăl dumitale era un adevărat gentilom" a zis el deodată. „Dumneata ești tot carlist?"

„Simpatiile și convingerile mele contează prea puțin", am replicat eu. „Nici un angajament nu mă poate împiedica să-l slujesc pe regele Ludovic-Filip[1].

„Bine", a repetat el, „dar asta nu-i suficient. Ai citit despre Georges Cadoudal, care l-a atacat pe primul consul?"

„Da, domnule".

„Atunci, spune-mi sincer, după părerea dumitale, Georges Cadoudal e un erou sau un asasin?"

Nu mă așteptam la o asemenea întrebare. Mi-am pierdut cumpătul. Nici acum n-aș putea da un răspuns categoric, pentru că nu-l socotesc pe Georges Cadoudal nici asasin, nici erou. Am tăcut.

„L-ai fi apărat pe primul consul împotriva lui Georges Cadoudal?" m-a întrebat domnul V...

De data asta, am răspuns fără șovăială: „Da".

1 *Ludovic-Filip* — rege al Franței (1830—1848), din familia Bourbon-Orléans, supranumit și „regele bancher". Exponent al intereselor marii burghezii franceze, a promovat o politică de expansiune colonială. (n.t.)

„Bravo!" a exclamat el, întinzîndu-mi mîna.

Atingerea lui mi-a dat fiori. A observat, a surîs și a continuat:

„Cînd vei înainta în vîrstă, vei înțelege că oamenii utili și puternici sînt aproape întotdeauna calomniați. Adepții răului mă detestă, pentru că se tem de mine. Ei sînt cei ce-au reușit să-mi creeze reputația pe care-o am, pentru că publicul trece întotdeauna de partea celor ce acuză. De altfel, sînt multe de spus despre mine. Nu sînt ușă de biserică și căile pe care le aleg ca să fac binele nu se prea bucură de aprobarea cazuiștilor. Numai că mie puțin îmi pasă de cazuiști!"

Aici izbucni într-un hohot de rîs, care se voia sincer și direct, dar care nu reușea decît să fie grosolan.

Probabil că ai ghicit deja devăratul nume al domnului V..., iubite frate: un nume care, de fiecare dată cînd trebuie să-l scriu, îmi trezește o spaimă ciudată. Degeaba ești departe de Franța, ai auzit din ziare despre faima sa lugubră. S-ar putea — zic „s-ar putea", pentru că lumea evoluează și puterea se sprijină din ce în ce mai mult pe morală — să fie ultimul exemplu ilustrînd acel ciudat compromis între bine și rău, între societatea care se apără și crima care o atacă. Acest personaj popular, aproape legendar, își publică în prezent „Memoriile", pe care le citește o întreagă Europă. Aparține crimei prin trecutul lui. Se spune că prezentul nu e o ispășire, ci o afacere, iar societatea se folosește de el în detrimentul onoarei sale.

E un lup care și-a trădat haita și care-a fost dresat ca să-și vîneze frații.

Metoda nu e nouă. Deja guvernul s-a sesizat de două ori și domnul V... a fost destituit. Dar cînd nu-i de folos, e dăunător, iar administrația — care s-a legat de mîini și de picioare acceptîndu-i de două ori ajutorul — îl recheamă fie de nevoie, fie de teamă.

„Ei bine, tinere prieten!" urmă el. „Uite ce necaz avem: există și la noi, la Paris, un Georges Cadoudal, dușman de moarte al regelui, și care umblă să-l asasineze."

Eram foarte atent și foarte tulburat. Ideea de-a fi în preajma regelui pentru a-i asigura protecția mă atrăgea și-mi surîdea. Credeam că asta mi se va propune.

„Sînt gata!" am răspuns. „Cine va vrea să ajungă la rege, va trebui să treacă peste cadavrul meu!"

Domnul V... a rîs gros și parcă ușor compătimitor, apoi a mormăit:

„Bravo, apărător al regelui! Adică să călărești lîngă portiera caleștii, înarmat c-o lance și cu-n scut, gata să înfrunți pe oricine-ar încerca să arunce cu sulița sau să tragă cu arcul! Dragă domnule Paul, asta nu se mai practică de cînd s-a inventat praful de pușcă. Ticăloșii recurg la mijloace diabolice pentru a ucide regi. Nu trebuie așteptați să se arate. Trebuie luați din vizuina lor, legați cobză și duși acolo unde există colivii tocmai bune pentru astfel de păsări rare."

„Domnule", am replicat imediat, „eu nu sînt făcut pentru o asemenea meserie."

„Ehei, tinere domn, învață să-ți cunoști posibilitățile. În locul dumitale, eu aș prefera să-mi forțez puțin gusturile și principiile decît s-o văd pe biata maică-mea arestată și vîrîtă după gratii."

„După gratii? Mama?" am strigat.

„Fără tărăboi, dacă se poate..." a zis domnul V... „Te-am ales ca să te cruț de o mare durere. Acum să stăm puțin de vorbă... Ei, hai, că doar acești Georges Cadoudal trebuie arestați de cineva! Ce mare lucru?"»

MEMORIILE LUI PAUL

«Domnul V... s-a uitat la un ceas superb, pe care mîna lui lătăreață îl mîngîia cu mare satisfacție.

„Îți mai acord zece minute", a reluat el, în timp ce eu tăceam. „Pe urmă, mă urc în trăsură și plec la Neuilly, să iau cina cu regele — ca între bărbați. Regina e la Saint-Cloud.

Vezi, tinere, toți ăilalți îmi stîrnesc rîsul cu disprețul lor. Sînt prieten cu regele — nici mai mult, nici mai puțin. Ce, asta e dezonorant? Înainte de 1830 eram prieten cu ducele d'Orléans. Decazes ți-ar putea povesti cum am jucat noi comedia asta vreme de cincisprezece ani! Mai erau Anglès, Delavau, și alții, dar atunci cînd aud de funcția mea, prefecții de poliție sar în sus de șapte poște... Deci ce să-i spun regelui astă-seară, că refuzi să-l slujești?"

N-aveam încă nouăsprezece ani, frate, și totuși, argumentul nu mi-a făcut nici o impresie.

„Domnule, spuneți-i regelui orice poftiți", am replicat. „Sînt fiul unui om care, după un asemenea gest, mi-ar fi interzis să-i mai port numele!"

„Ești și fiul unei femei, domnule Paul", mi-a zis domnul V... cu răceală. „Tatăl dumitale e mort, de profundis, dar mama dumitale trăiește și suferă!"

A ales de pe birou trei hîrtii, pe care le-a ținut între degetul mare și arătător, ca să mi le arate. Erau trei polițe, pe care am putut citi semnătura mamei.

„Sînt scadente", a urmat domnul V... „Au fost prezentate mamei dumitale, care nu le-a achitat. S-au primit proteste. Acum urmează procesul — și arestarea."

N-aveam încă nouăsprezece ani. Mi-am imaginat cum mama era dusă la închisoare și am lăsat capul în piept.

„Dar de ce m-ați ales tocmai pe mine?" am întrebat, în vreme ce lacrimi mari mi se rostogoleau pe obraz.

„Asta-i bună!" a răspuns jovial domnul V... „Din rațiuni de stat, flăcăule. Pășim pe un teren minat. Regalitatea noastră, cu pălărie cenușie și umbrelă, a încetat să se mai bucure de popularitate. Niște agenți obișnuiți n-ar face două parale în afacerea asta. Un scandal ar avea consecințe incalculabile. Nu dispunem nici de cele mai mici dovezi. Cadoudal al nostru, vezi dumneata, e ceva mai șmecher decît celălalt."

„Despre cine-i vorba?" am întrebat.

„Despre generalul conte de Champmas."

„Acest om care-a făcut atîta bine..."

„Halal merit! Doar e putred de bogat!"

„Ce trebuie să fac?"

Am pus întrebarea cu un aer sumbru. Simțeam că sub povara descurajării încep să-mi pierd puterile.

Domnul V... a privit din nou la ceas.

„Regele mă așteaptă", a murmurat el. „Ei, și? N-are decît s-aștepte... Va trebui să bați la ușă, să intri și să spui: — Am venit să iau depeșele din partea domnului Vital. Domnul Vital e un prieten al lui Cadoudal-Champmas."

L-am întrerupt cu un gest, iar indignarea mea i-a înghețat zîmbetul pe buze.

„Ho, ho!" s-a strîmbat el. „Deci facem nazuri? Află că totul trebuie să se termine astă-seară. La urma urmei, domnule Labre, ne-ai făcut pînă acum destule servicii ocazionale!"

„Erau servicii de agent de poliție?" am întrebat, tremurînd din toate încheieturile.

„Din păcate, da, băiete!" a replicat el. „Servicii speciale, plătite în mod special; o sută șaizeci de franci pe lună. Asta pentru că cei ca dumneata nu-s la fel de bine plătiți ca funcționarii permanenți."

„Domnule", i-am spus, „dacă nu-i vorba decît de a-l aresta legal pe generalul conte de Champmas, vă stau la dispoziție."

„Pentru a aresta pe cineva legal, dacă nu cinstit, e nevoie de mandat și de acte", a rînjit el sinistru.

„Atunci să mi se dea un mandat și acte!" am strigat, exasperat.

Simțeam că mă părăsesc puterile.

Domnul V... a rămas o clipă pe gînduri.

„Acte, da... se poate!" a zis el. „Ale dumitale sînt semnate de mult."

Fiecare cuvînt era ca o lovitură de pumnal. Actele mele erau semnate, și încă de mult. De mult timp numele meu, numele tatălui meu, numele tău, Jean, ah, iartă-mă! era înscris în registrul poliției din Paris!

Domnul V... a continuat:

„În ce privește mandatul, aici se schimbă lucrurile. N- avem mandat. Interesul nostru e să dăm afacerii un caracter întîmplător. Să recapitulăm. Ți-am oferit mijloacele de a-ți duce misiunea la bun sfîrșit, fără probleme. Numele de Vital îți va sluji drept pașaport. Vital nu-i altcineva decît ducele d'E... Îmi vei aduce depeșele pe care le vei primi, și cu asta, basta. În schimb, eu mă oblig să-ți înapoiez polițele, drept cadou, pentru a întreține bunele relații ce ne leagă. În general, însă, gustul nu se discută. Dacă vrei să dai fuga, ca o ghionoaie după nuci, și să-l arestezi imediat, n-ai decît. Mai mult ca sigur c-or să-ți zboare creierii. Asta o să ne dea și dreptul de percheziție, așa încît vei fi răzbunat. Ia-ți actele. Adresa generalului e: strada Prouvaires numărul 11, domnul Tuault... Zău că-i stupid să locuiești într-o hrubă ca asta, cînd ai cel mai frumos palat din capitală!"

Mi-a înmînat, pe rînd, legitimația de inspector, completată dinainte pe numele meu, și adresa falsului domn Tuault.

Am ieșit fără să scot o vorbă, cu moartea în suflet.

Pe cînd coboram scara, l-am auzit pe domnul V... sunînd clopoțelul.

Mergînd către Monnaie, după ce trecusem de Pont-Neuf, mi s-a părut că eram urmărit de la distanță.

Urmăritorii mei s-au oprit în colțul străzii Saint-Honoré, așa încît m-am angajat singur pe strada Prouvaires.

Ajungînd la numărul 11, am bătut la ușă.

Ușa dădea spre o alee foarte întunecoasă, învecinîndu-se cu un restaurant sărăcăcios, La prima bătaie de ciocănel, ușa s-a deschis. Portarul locuia la subsol. Cînd am întrebat de domnul Tuault, în loc să-mi răspundă, portarul m-a întrebat:

„Da' domnul ăsta cu ce se ocupă?"

„Nu știu", am răspuns. „Sînt aici în interesul lui."

„Din partea cui veniți?"

Mi-a venit în minte numele rostit de domnul V... și-am răspuns la întîmplare:

„Din partea domnului Vital."

„Primul etaj în dreapta" mi-a spus atunci portarul. „Sunați de mai multe ori".

Am făcut precum mi-a spus. Abia cînd am sunat a treia sau a patra oară s-a deschis și ușa. În fața mea se afla un bărbat înalt, care în penumbra din anticameră mi s-a părut a purta o salopetă de muncitor.

Nu i-am lăsat timp să mă întrebe el primul și i-am spus:

„Vin din partea domnului Vital."

Omul s-a dat la o parte din ușă și mi-a făcut loc să trec. De cum s-a închis ușa în spatele meu, m-am găsit în întuneric complet.

„Aveți vreo scrisoare?" m-a întrebat omul în salopetă.

„Nu, am răspuns eu. „Dumneavoastră sînteți generalul-conte de Champmas?"

„Aici e locuința domnului Tuault, rentier", a sunat răspunsul. „Dacă ați greșit cumva adresa, sînteți liber să plecați".

Eram foarte emoționat, dar nu și tulburat.

„N-am greșit nici numele și nici adresa" am replicat. „Vreau să vorbesc cu generalul, conte de Champmas."

„Din partea domnului Vital?"

„Din partea domnului Vital."

„Atunci, așteaptă."

Omul în salopetă m-a lăsat singur. În clipa următoare a intrat un servitor cu o lampă, pe care a pus-o pe masă și s-a retras imediat. Mă aflam în plina lumină. Din camera alăturată s-a auzit un glas, care a întrebat în șoaptă:

„Uită-te bine, duce. Dumneata l-ai trimis pe tînărul acesta?"

„Nu", a răspuns celălalt. „Nu-l cunosc."

În pragul încăperii de unde veniseră șoaptele s-a ivit omul care-mi dechisese. Se vedea că era militar. Am fost frapat de ținuta lui nobilă și impunătoare. M-a privit o clipă, cu un aer îngrijorat.

„Vă previn că sînt înarmat", mi-a zis.

„Și eu", i-am răspuns, „dar nu mă voi folosi de armele pe care le am asupra mea."

Într-adevăr, domul V... îmi vîrîse în buzunare două pistoale.

„Sînt generalul de Champmas. Ce doriți de la mine?"

În camera vecină s-a mișcat ceva și draperia de serj a fost lăsată peste ușă.

„Am venit să vă arestez", i-am răspuns, „pentru că vreți să-l asasinați pe rege."

Repet textual cuvintele pe care i le-am adresat și care, în ciuda gravității momentului, l-au făcut să zîmbească.

În încăperea alăturată am auzit clar zgomote ce vesteau încărcarea mai multor arme de foc.

În zîmbetul generalului se citea bunătate și onoare. Domnul V... mă mințise. Omul acesta nu putea fi un asasin.

„Sînteți foarte tînăr", a murmurat el.

„Și foarte nefericit", am adăugat eu.

Probabil că vorbele noastre nu puteau fi auzite alături, pentru că o voce a comandat scurt: „Haideți!"

Au răsunat trei împușcături. Sîngele a început să-mi gîlgîie din trei răni.

„Ce-ați făcut?" a strigat generalul, sprijinindu-mă în brațe.

„Acum scapă cine poate!" s-a mai auzit din spatele draperiei de serj.

Simțeam că mă părăsesc puterile, dar încă mă țineam pe picioare. Mi-aduc aminte că primele cuvinte pe care le-am rostit au fost:

„Mama mea nu mă are decît pe mine."

Generalul mă ținea strîns în brațe.

„Casele conspirative au întotdeauna mai multe ieșiri", am adăugat. „Dacă vreți să fugiți, nu ieșiți în strada Prouvaires... Și dați-mi cuvîntul dumneavoastră de onoare că nu-l veți asasina pe rege!"

Generalul a încercat să-mi scoată hainele, ca să-mi cerceteze rănile. În același moment s-a auzit larmă pe scări.

„Mai e cineva aici?" a întrebat generalul.

Nici un răspuns. L-am auzit murmurînd disprețuitor.

„Ce mai soldați! Și-au pierdut cumpătul la vederea unui copil!"

Cineva a bătut la ușă, în numele legii. Cele trei somații, făcute în grabă, una după alta, n-au luat nici jumătate de minut. Apoi ușa a fost deschisă cu o rangă și dată de perete.

În cameră au năvălit o mulțime de oameni: vreo șase agenți și tot atîția polițiști în uniformă. Domnul V... luase măsuri. Contase pe pistoalele pe care mi le vîrîse în buzunar, pe tinerețea și pe lipsa mea de experiență. Avusese nevoie de cel puțin un foc de armă, ca să spargă ușa acestei case pe care nu îndrăznise s-o percheziționeze fără un pretext valabil. Acum avusese nu unul, ci trei, dar eu nu apăsasem pe trăgaci nici măcar o dată.

La început nu l-am zărit. Și totuși era acolo, în spatele celorlalți, în haine de bal, cu ochii ascunși în spatele unor ochelari mari, verzi. Toți s-au năpustit spre general. Un inspector a băgat mîna sub reverul rdingotei mele și mi-a scos de acolo legitimația.

„O tentativă de asasinat asupra unui agent al poliției", a zis el.

„Faceți percheziție", a ordonat domnul V..., pe care l-am recunoscut abia atunci.

Au fost ultimele cuvinte pe care le-am auzit. Pierdusem mult sînge, așa încît am leșinat.

Memoriile mele nu cuprind decît această biată pagină, dragul meu Jean. Am scris-o pentru tine. Ești încă tînăr, vei trăi mult — așa sper — și vei revedea Franța. Am vrut să-ți las ceva prin care să mă poți apăra, atunci cînd alții îmi vor terfeli memoria.

Iar dacă ai nevoie de un martor, adresează-te însuși contelui de Champmas.

Mai am a-ți spune încă două lucruri. În casa din strada Prouvaires au fost găsite suficiente hîrtii ca să poată susține acuzațiile de conspirație carlisto-republicană (așa a fost etichetată), iar generalul se află acum închis la Mont-Saint-Michel.

Cînd m-am vindecat, ceea ce s-a întîmplat destul de curînd, și am vrut să-i înapoiez domnului V... legitimația, n-am mai găsit-o. Mi s-au oferit bani, dar i-am refuzat. Am îngrijit-o pe mama pînă în ultima zi, făcînd pe copistul prin birouri. Cu toate acestea, chiar și în momentul de față, continui să iau masa cu

niște amărîți de funcționari din poliția activă. Femeia care ține pensiunea a fost tare bună cu mama.

Oare ți-am spus tot? Ai ghicit că nu. Pana mea șovăie între bucurie și durere. Aș fi vrut să-ți vorbesc despre EA și să-ți povestesc cum am întîlnit-o într-o seară — într-o seară de duminică, în care disperarea îmi condusese pașii pînă în fața unui altar.

Era a doua zi după moartea mamei.

De-ai ști cît e de frumoasă și cum o singură privire a ochilor ei mari si negri a fost de-ajuns ca să-mi trezească sufletul din amorțire!

Ce vise mi-am făcut! Și-n același timp, cît m-am frămîntat! Atît am suferit în această odaie, de unde pot vedea fereastra ei, încît aș fi vrut să mor!

Ea iubește pe altcineva. Ți-am spus oare că-i vorba de fata cea mare a generalului de Champmas? Oare ți-am spus?...

Ah, dar visul s-a sfîrșit. Am revenit la realitate.

Ce nebunie! Ce tristă nebunie!»

Aici, Paul Labre se opri din scris. Lăsă să-i cadă pana din mînă și-și apăsă amîndouă mîinile pe inimă, în timp ce două lacrimi mari i se rostogoliră pe obraz.

— Ce nebunie! repetă el cu glas gîtuit. Fatală nebunie! Ultimul nume pe care-l voi rosti va fi numele ei: Ysole. Rugăciunea mea se va înălța spre ea, în loc să urce spre Dumnezeu!

Își luă din nou pana și șterse ultimele rînduri din scrisoare, începînd cu: *«Oare ți-am spus tot?»*

Apoi scrise:

«Ți-am spus tot. Adio, iubite frate, amintește-ți că ne-am iubit mult.»

Și se semnă: «*Paul Labre d'Arcis.*»

Pe urmă scrise adresa:

«Domnului Jean Labre, baron d'Arcis,
secretar al consulului general al Franței
— Montevideo, Uruguay.»

Sigilă scrisoarea, apoi se ridică de la birou, plimbîndu-și privirea de jur-împrejur, prin toată încăperea.

— N-am uitat nimic, zise el cu un zîmbet trist.

Ieși, răsuci cheia în broască și bătu la ușa doamnei Soulas, care veni să-i deschidă.

Rămăsese singură. Obișnuiții pensiunii plecaseră de mult la treburile lor, sau poate în căutare de distracții.

— Veniți să mîncați ceva? îl întrebă femeia.

— Nu, răspunse Paul. Nu mi-e foame.

Îi puse în mînă doamnei Soulas scrisoarea și cîteva monede.

— Fiți bună și expediați-o mîine,, o rugă el.

— Stați așa! exclamă Thérèse. Am și eu una pentru dumneavoastră. A sosit de curînd. Vai, cît pot fi de uitucă!

Paul luă scrisoarea și-o puse în buzunar, fără ca măcar s-o privească.

— Chiar nu sînteti curios? întrebă doamna Soulas.

— Știu despre ce-i vorba, răspunse mecanic Paul. Acum simt nevoia să fac o plimbare. La revedere, doamnă Soulas.

Apoi adăugă cu un tremur în glas:

— Știți că niciodată n-am să vă pot exprima toată recunoștința mea pentru cîte-ați făcut pentru mama?

— Asta-i acum! exclamă Thérèse. Iar începeți? Nu știu ce-aș da să vă văd fericit și mulțumit, domnule Paul!

— O să vină și vremea asta, doamnă Soulas... La revedere.

— La revedere... și mîine la prînz nu vă mai lăsați așteptat, auziți? Altfel o să vă îmbolnăviți de stomac.

Paul coborî pe scara în spirală.

La primul etaj, întîlni un bărbat care urca. Acesta purta un obiect destul de voluminos, care se lovi ușor de pieptul lui Paul.

— Iertați-mă, se scuză omul. E-un întuneric de nu vezi pe unde calci. Nu sînteți cumva domnul Paul Labre?

Primul impuls al lui Paul fu să răspundă afirmativ, dar în clipa următoare se răzgîndi.

„Nu mai am nimic de împărțit cu nimeni“, se gîndi el.

Apoi răspunse cu glas tare:

— Nu, domnule.

— Atunci măcar îl cunoaşteţi?

— Nu.

Şi continuă să coboare, în vreme ce celălalt continuă să urce.

CAMERA NUMĂRUL 9

mul de pe scară tocmai ieşise din cabaretul lui Boivin, unde se dusese să întrebe de Paul Labre. Clienţii lui taica Boivin nu erau în general prea înclinaţi spre politeţuri.

Străinul era un tînăr foarte frumos, de vreo treizeci de ani, îmbrăcat în haine de călătorie. Sub braţ ţinea o valijoară. Rareori se întîmpla ca astfel de oaspeţi să se rătăcească prin localul lui Boivin. Şi nici nu erau bineveniţi.

Cei mai grosolani dintre muşterii îi întîmpinară întrebarea cu rîsete şi murmure. Cel mai „cumsecade" dintre ei răspunse:

— Prinţe, noi ăştia de-aici, nu ţinem de biroul *ăla*... Autorităţile au uitat să ne dea în pază pasărea de care vorbiţi 'mneavoastră.

Un chelner care trecea cu halbe de bere îi aruncă din mers:

— Etajul trei, uşa din mijloc.

Străinul n-avea nici un chef să-şi mai prelungească şederea în crîşma lui Boivin, aşa încît mulţumi pentru informaţie şi ieşi.

Întîlnirea cu Paul în întunericul scării şi răspunsul repezit pe care-l primi fură de natură a-l lămuri pe necunoscut cam ce idee despre curtoazie aveau cei de prin partea locului.

„Se vede treaba că nevoia l-a împins să locuiască în cartierul acesta!" se gîndi el. „Biata mama probabil a pierdut la joc absolut tot."

Puse mîna pe balustradă şi continuă să urce.

Paul ajunsese la parter, uitînd deja că întîlnise în drum pe cineva.

Şi totuşi, cînd înconjură turnul ca să ajungă în Quai des Orfèvres, îşi aminti vag de cel ce-i ieşise în cale.

„Vreun prieten din copilărie“, își zise el. „Am făcut bine c-am șters-o. M-ar fi întrebat cum o mai duc, ce-am mai făcut de cînd nu ne-am văzut... De ce trăiesc într-o văgăună ca asta... Numai că eu nu mai trăiesc, ci am să mor...“

Mai făcu vreo cîțiva pași, apoi murmură:

— Ciudat... și totuși glasul lui îmi stăruie în urechi. Sînt sigur că l-am mai auzit cîndva.

Asta a fost tot.

În aceeași clipă, străinul cu valiza ajunsese pe palierul despre care s-a mai vorbit de atîtea ori. Luna se ascunsese îndărătul unor nori, așa încît prin lucarna prăfuită nu se strecura nici o rază de lumină. Întunericul era deplin. Doamna Soulas tocmai stinsese lampa și se băgase în pat. În cămăruța lui Paul nu ardea nici un opaiț. Numai de la numărul „9“, acolo unde un personaj misterios scrisese pe ușă numele de Gautron cu cretă galbenă, răzbătea o dîră luminoasă.

Străinul încercă se se orienteze. Privi de jur-împrejur și, așa cum se întîmplă întotdeauna cînd există un singur punct luminos în întuneric, își zise: aici trebuie să fie ușa din mijloc.

Un punct luminos e întotdeauna un centru. Or, lui i se spusese: ușa din mijloc.

Se duse direct la ușa numărul „9“ și bătu cu pumnul în ea.

Nici un zgomot, nici o mișcare.

Străinul începu să bată și mai tare, după care i se păru că dinăuntru se aud șoapte.

— Dumnezeule! exclamă el. Sînt obosit. Am nevoie să mănînc și să dorm. Deschide, Paul! Deschide, frate! Sînt eu!

Ușa se deschise, dar raza de lumină dispăruse.

— Ei, frățioare, ești singur? întrebă străinul. Mama nu locuiește cu tine? Unde ești? Vreau să te strîng în brațe...

Jean Labre, căci el era, nu-și termină vorba și nici n-avu vreme să se mire de tăcerea bizară cu care fusese întîmpinat.

În întuneric, i se păru că vede o umbră strecurîndu-se spre el, în dreptul ușii. În clipa cînd întoarse capul, primi în spate o lovitură de cuțit, chiar în dreptul inimii.

Scoase un țipăt slab și se prăbuși, ca fulgerat.

— Asta e! se auzi o voce groasă. Ce tot spunea acolo despre frate-său, maică-sa și pe cine mai avea chef să îmbrățișeze? Aprinde, Landerneau, să vedem ce ispravă am făcut!

— Ai chibrituri, Coterie? întrebă celălalt.

Se auzi sfîrîitul unui chibrit, care se aprinse, dezvăluind o încăpere rotunjită, cu tavanul jos, şi luminată de două ferestre. Tradiţia spune că la una din cele două ferestre agăţaseră ţăranii, într-o dimineaţă de octombrie a anului 1655, capul chel al magistratului criminalist Tardieu, asasinat împreună cu soţia în noaptea precedentă. Amîndoi muriseră din zgîrcenie, pentru că refuzaseră să hrănească un cîine sau un valet.

În dreapta ferestrei care dădea spre sud-vest se căsca o gaură considerabilă, făcută chiar în peretele turnului şi încă înconjurată de dărîmături.

Lîngă mormanul de piatră sfărîmată şi moloz, se găsea un tîrnăcop uriaş, o covată cu var, nişte saci cu ciment, o găleată cu apă şi o mistrie.

Sprijinit de fereastră se vedea un panou de lemn, care fusese demontat cu grijă din locul unde se afla scobitura în perete, iar acum părea că aşteaptă să fie repus la rînd cu celelalte.

Lîngă uşă se adunaseră trei oameni; al patrulea zăcea la pămînt, fără suflare.

Dintr-o privire, putea fi recunoscută statura impunătoare a celui ce părea să fie şeful: domnul Coyatier, cum îl numise Pistol — omul care trasase cu cretă pe spatele uşii numele de Gautron. Era cu un cap mai înalt decît ceilalţi.

Tîlharul avea o figură voluntară şi brutală. Ochii mici aproape că se pierdeau sub sprîncenele groase şi roşcate. Un tic nervos îi ridica mereu colţurile gurii, umflîndu-i obrajii palizi şi căzuţi.

Hazardul deghizează uneori crima într-o înfăţişare frumoasă. Coyatier, zis şi *marchef*, nu era frumos, dar era probabil cumplit la înfăţişare atunci cînd îşi „făcea meseria". Landerneau, zis şi Al-Treiş'treilea, arăta a dulgher.

Coterie era zidar.

Toţi trei stăteau aplecaţi asupra lui Jean Labre, care murise pe loc şi rămăsese întins pe podea, exact în poziţia în care căzuse.

De partea cealaltă a palierului se auzi scîrțîind ușa doamnei Soulas. Cei trei tresăriră.

— Sst! șuieră Coyatier, care își scoase pantofii și se duse să ridice un colț de saltea, ca să poată privi printr-o crăpătură a ușii.

Thérèse, în cămașă de noapte, apăruse în pragul camerei ei, cu un sfeșnic în mînă.

— Pis, pis, pis! chemă ea încetișor. Acu' trebuie s-aprind din nou ca să te caut, răutate ce ești!

Însă bietul motan nici vorbă să răspundă sau să vină.

Doamna Soulas îl mai chemă o dată, apoi, etichetînd cotoiul ucis drept „vagabond", închise ușa la loc, promițîndu-i o mamă de bătaie.

Coyatier plecă de lîngă ușă și-și încălță pantofii. Nu-și pierduse cîtuși de puțin sîngele rece.

— Asta e, dac-a trebuit să lucrăm pe bîjbîite! zise el, cît se poate de liniștit.

— Asta e și n-ai ce-i face! repetă Coterie.

— Numai că nu-i generalul, vorbi și Landerneau.

— Ei, na! făcu ochii mari Coterie. Ești sigur?

— Mie-n sută!

Coyatier, care mesteca în gură o cantitate imensă de tutun, încercînd să-l adune într-un cocoloș, rămase o clipă descumpănit.

— Cu siguranță că șmecherii ăia de colo au mai puțină minte-n cap ca o găină, zise el. La ce să scrii un nume pe o ușă, cînd totu-i cufundat în întuneric?

— Doar nu era s-agăți un candelabru pe palierul unde halesc inspectorii! vorbi și Landerneau. Nu-i vina noastră!

— Și p-ormă, cugetă Coterie, poate că generalul a venit. E mai mult de-un ceas de cînd a dispărut cîrpa aia roșie.

— Și de cînd îl pîndim pe individ, cu arma-n mînă! mîrîi șeful. Acum c-am făcut treaba, hai să-l luăm de-aici. Acolo nu-ncape decît o singură persoană. Ni s-a spus c-o să vină cineva. A venit, iar noi am făcut ceea ce ni s-a spus să facem. Cui nu-i place, să meargă să spună la poliție. Ne-am cîștigat banii, acu' o să mergem să-i încasăm. Hai, ajutați-mă, să sfîrșim odată!

Imediat, cei trei se apucară de treabă. Totul fu terminat cît se poate de repede. Șeful se ocupă de cadavru, pe care-l vîrî în gaura din perete. Coterie zidi, iar Landerneau finisă tencuiala.

Apoi spălară pe jos și trecură la inventarul valizei.

O jumătate de ceas mai tîrziu, cei trei ticăloși se strecurau afară, pe aleea întunecoasă care ducea la cabaretul lui Boivin.

Coterie și Landerneau intrară, iar Coyatier o apucă pe Quai des Orfèvres, îndreptîndu-se spre Pont-Neuf. Mergea puțin adus de spate, ca să pară suferind, și șchiopăta ușor, în vreme ce unul din brațe, în aparență paralizat, îi atîrna inert pe lîngă corp.

Se opri o clipă înainte de cotitura străzii Harlay-du-Palais, apoi, după ce privi de jur-împrejur, să vadă dacă nu era urmărit, bătu la singura ușă burgheză care dădea spre chei.

Ușa aparținea casei cu două etaje pe care am observat-o de la fereastra lui Paul Labre: unde la etajul doi am văzut agățată eșarfa roșie, iar la etajul întîi, silueta grațioasă a unei femei care aștepta.

Se făcuse tîrziu. „Coliviile“ de la cabaretul Boivin se goliseră una cîte una . Chiar și la parter, clienții începeau să se rărească.

Zece minute după plecarea lui Coyatier și a însoțitorilor săi, în liniștea adîncă ce se lăsase în jurul scării în spirală răsună deodată un zgomot de pași grăbiți.

Doi bărbați urcară treptele în fugă. Primul dintre ei avea o lanternă.

— Ești sigur că l-ai recunoscut pe Coyatier, pe *marchef*? întrebă el, gîfîind și pregătindu-se să urce la etajul trei.

— Destul de sigur, răspunse celălalt, care respira liniștit.

Ștrengarul Parisului poate urca și în turnurile de la Notre-Dame fără să gîfîie sau să transpire.

— Dar tu ce făceai pe palier la ora aia?

— Eram la vînătoare, domnule Badoît. Doar trebuie să mai și muncesc.

— Nenorocitule! scrîșni domnul Badoît, lucru ce nu-i stătea în fire. N-o să iasă nimic din tine niciodată.

— Vînînd, am obținut informații prețioase, iar dumneavoastră vă supărați! ripostă Pistol. Să știți că n-am să mai lucrez pentru dumneavoastră.

Inspectorul ridică din umeri.

— Ai citit bine? Scria Gautron? întrebă el.

— Întocmai.

— Și nu puteai să-mi spui mai devreme?

— De multă vreme mă paște gîndul să mă fac om la casa mea, replică Pistol. Încă nu m-am apucat serios de asta, așa că deocamdată mă distrez, nu? O am pe iubita mea de la „Bobino". O știți, Mèche, cea mai strălucitoare dintre femei. Doar nu era s-o las să m-aștepte! Asta-i bună!

— Patru ore pierdute! mormăi Badoît. Coyatier lucrează repede. Cine știe ce s-a petrecut?

Clampin, zis și Pistol, nu-i răspunse nimic. Fluiera printre dinți cea mai frumoasă arie de vodevil pe care-o auzise în seara aceea, la teatru.

Ajungînd pe palierul ultimului etaj, Badoît se duse direct la ușa cu numărul 9, plimbîndu-și pe ea lumina lanternei.

Ușa fusese spălată de curînd și era încă umedă ici și colo. Nu se mai distingeau literele, dar erau vizibile vagi urme de cretă galbenă.

— Ne-a făcut-o! gîndi cu glas tare domnul Badoît, de-a dreptul consternat.

Pistol stătea cu mîinile vîrîte în buzunare pînă la coate.

— Deci, urmele sînt proaspete, vorbi el. Atunci s-adulmecăm.

Își lipi urechea de mai multe crăpături ale ușii.

— Se pare că păsărelele noastre și-au luat zborul, zise el.

Badoît îl înșfăcă de guler și începu să-l zgîlțîie.

— Nenorocitule, astă-seară din cauza ta poate c-a murit un om!

Pistol se desfăcu din strînsoare fără prea mari eforturi și adoptă poziția nobilă a boxerului francez.

— Vă trec cu vederea cuvintele, domnule Badoît, zise el cu demnitate. Da' nu-mi place să fiu insultat, asta mi-e firea. Vă jur pe soarele care ne dă lumină — nu aici, să zicem în piața Concorde, în miezul zilei, cînd e vreme bună

— dacă mai puneţi vreodată mîna pe mine, atunci ridic şi eu piciorul şi vă altoiesc una de-o să mă pomeniţi, în semn de afecţiune şi respect.

Inspectorul îi întoarse spatele şi se apropie de uşa din mijloc, în care ciocăni de cîteva ori.

— Paul Labre! Domnule Paul Labre! chemă el.

Se ştie bine că înăuntru nu era nimeni care să fi putut răspunde. Badoît mai aşteptă o clipă, apoi murmură cu un aer contrariat:

— Nu mi-ar fi displăcut să fim doi.

— Cît despre asta, patroane, sîntem doi, declară Pistol. Nu mă dau în vînt să-i ţin partea lui Coyatier, care-i puternic ca un bivol şi care, pe deasupra, te mai şi trădează cînd ţi-e lumea mai dragă. Da' dacă-i nevoie, o să vedeţi ce-nseamnă onoarea de parizian! O să vedeţi cum ştiu eu să intru-n joc!

Domnul Badoît îndreptă spre el raza lanternei şi-l privi în ochi.

— Bine, Clampin. Astă-seară pari să fii cu adevărat cineva... Şi-am auzit spunîndu-se că în vreme de revoluţie, voi ăştia sînteţi nişte figuri aparte. Ei, atunci ascultă! Trebuie pătruns înăuntru.

— Deschideţi uşa, vă rog! strigă în aceeaşi clipă Clampin.

— Gura, n-auzi! N-ai nişte instrumente? Te consider un om cinstit...

— Pur şi fără de prihană, îl întrerupse vînătorul de pisici. Da' am şi eu un şperaclu! Staţi aşa să-l caut.

Îşi scoase de sub bluză cîrligul pe care-l folosea la uciderea pisicilor şi introduse vîrful curbat în gaura cheii de la camera „9". Se auzi un scrîşnet şi uşa se deschise.

Pentru orice eventualitate, Pistol sări în lături, să se adăpostească în spatele canatului.

Badoît făcu şi el o mişcare înapoi şi-şi strecură rapid mîna sub reverul redingotei.

Aşteptară amîndoi preţ de un minut.

— Dacă-i aici, vrea să profite de avantajul întunericului — zise Pistol. Intrăm?

— Ai curaj, nu glumă, puștiule! murmură Badoît. Dă-te înapoi și lasă-mă să trec cu primul. Tu nu ești obligat să intri. Eu, însă, îmi fac datoria.

Cu o hotărîre tristă, lipsită de elanul care-l înaripează pe soldat pe cîmpul de luptă, agentul ieși din locul unde se retrăsese. De cum trecu pragul, își proiectă raza lanternei în interior, iar Pistol, care-l urmase îndeaproape, exclamă.

— Locatarii au spălat putina!

Badoît scoase un suspin de ușurare. Dar cînd își recăpătă suflul, simți că i se strînge inima.

— Aici a fost ucis cineva, murmură el. Simt mirosul morții.

— Tot ce se poate, răspunse Pistol, al cărui chip palid și șăgalnic luase un aer grav. Simt și eu...

Îngenunchie pe pardoseală, chiar în locul unde se prăbușise Jean Labre, și zise:

— Apropiați lanterna.

Lumina căzu oblic pe podeaua care, bineînțeles, fusese spălată de curînd, Atît inspectorul cît și Pistol, observară dîra roșietică ce șerpuia printre crăpăturile scîndurilor.

— Oare ce-au făcut cu cadavrul? gîndi cu voce tare domnul Badoît.

— Loviturile de tîrnăcop, murmură Pistol.

Nu mai era necesară nici o altă explicație. Lumina lanternei se plimbă încet pe pereții rotunjiți ai încăperii.

Panoul de lemn fusese pus la loc cu mare pricepere. Nimic nu indica unde se afla mormîntul lui Jean Labre.

Mai mult decît atît: anumite porțiuni din lemnărie aveau fisuri sau defecte, care distrăgeau atenția de la adevărata ascunzătoare.

Pistol porni în patru labe, cercetînd panoul.

Badoît se urcă pe un scaun, ca să controleze tavanul scund, pe care-l putea atinge cu mîna.

Nimic, nimic.

Ultima tentativă, aceea de-a încerca cu degetele fiecare panou de lemnărie, rămase și ea fără rezultat. Lemnul vechi, placat pe zidăria groasă, dădea o senzație de umiditate uniformă.

— Orice-ați zice, au făcut treabă bună! zise apăsat Pistol. Nimic în mînă, nimic în buzunar! Au făcut să dispară cadavrul, ca niște scamatori de circ.

Badoît căzu pe gînduri.

Merse apoi să deschidă fereastra care dădea spre Quai des Orfèvres, în partea de sud-est.

Luna ieșise dintre nori.

Primul lucru care-l frapă pe inspector fu casa cu două etaje, al cărei balcon era viu luminat.

— Acesta era semnalul! murmură el. Cei de-aici vedeau eșarfa roșie... Poate că semnalul le era destinat lor... Clampin! reveni el la realitate. Domnul Chopand locuiește în strada Barillerie 3, iar domnul Mégaigne în strada Harpe 7. Eu mă ocup de domnul Martineau. Patru sîntem suficienți.

— Dacă vreți, patroane, pot veni și eu.

— Mai întîi, du-te să-i cauți pe domnul Mégaigne și pe domnul Chopand. Ne întîlnim pe Pont-Neuf, la statuie.

— La ora asta, probabil că dorm.

— Vor trebui să se scoale.

— Și dacă nu vor?

— Ai să le spui că-i vorba de-o afacere importantă, capitală: afacerea „Gautron cu cretă galbenă".

7 SUAVITA

Să ne întoarcem în timp cu cîteva ore, ca să pătrundem, în sfîrșit, în acea misterioasă casă cu două etaje, al cărei prag nu l-am trecut încă, dar care fără îndoială că a stîrnit curiozitatea cititorului, măcar prin eșarfa roșie ce flutura la balcon.

Ce vreți, se mai întîmplă, cînd autorul unor romane polițiste nu dispune nici de prea mult talent, nici de prea multă imaginație!

Faptele există și vorbesc prin ele însele. Personajele, de asemenea, există. Tot ce rămîne de făcut este să punem puțină ordine în aceste stranii evenimente.

La primul etaj al casei din Quai des Orfèvres, care se putea zări de la lucarna odăii lui Paul Labre și de la fereastra dinspre sud-vest a turnului din colț, unde fusese asasinat Jean Labre, locuia generalul conte de Champmas, prizonier din rațiuni de stat.

Familia generalului, care rămăsese văduv de mai mulți ani, era compusă numai din cele două fete.

După condamnarea sa, la sfîrșitul anului 1833, în urma evenimentelor relatate mai sus, generalul nu se mai putuse ocupa de fetele lui; acestea rămăseseră în grija mătușii, domnișoara Reine de Champmas, care-și iubea fratele atît de mult, încît refuzase să se căsătorească.

Această profundă afecțiune ar fi fost suficientă ca domnișoara Reine să accepte a se ocupa de casa fratelui ei, în ciuda faptului că la cîteva luni după moartea contesei, la palat se stabilise o intrusă: o tînără de origine străină, pe care generalul o prezentase din capul locului ca fiind domnișoara de Champmas.

Suavita, fata cea mică a generalului și unicul copil al contesei, avea pe-atunci unsprezece ani. Tatăl ei o adora, dar ea avusese o copilărie plină de suferință, trăind mereu sub amenințarea bolii. Generalul era obsedat de gîndul că într-o zi o va pierde.

Cealaltă fiică — cea care venea de nu se știe unde, fruct al cine știe cărei aventuri de tinerețe — se numea Ysole și avea la vremea aceea cincisprezece ani. Cînd sora sa îi făcuse reproșuri, intristată și indignată că o străină se bucura de aceleași drepturi ca și copilul legitim, generalul îi spusese:

— Dumnezeu a luat-o la el pe soția mea, care-a fost un înger. Și Suavita e un înger, pe care Dumnezeu îl va chema la el într-o zi. Lasă-mă s-o învăț pe fata asta să mă iubească, astfel încît să nu rămîn singur pe lume.

Apoi îi explicase doamnișoarei Reine că soția nu numai că știuse de existența acestei fete, pe care el o recunoscuse, dar chiar consimțise să-i acorde legitimitate, printr-un contract secret, cu condiția ca ea să nu locuiască în casa tatălui său.

Buna Reine, supusă și devotată, nu rezistase mult în fața acestor argumente. Nu numai că n-o ținuse la distanță pe

fiica legitimă a fratelui pe care-l iubea atît, dar cu timpul ajunsese s-o îndrăgească din tot sufletul, astfel încît în ultimele luni de viață îl ajutase pe general să consolideze definitiv poziția Ysolei.

Mai trebuie spus că Ysole era o tînără înzestrată cu toate calitățile: frumoasă, blîndă, spirituală, cu o minte strălucitoare, seducătoare și plină de farmec. Deși cît trăise contesa, generalul fusese silit s-o țină departe de casa lui, totuși, nu-i neglijase nici o clipă educația. Ysole fusese crescută în una din acele mănăstiri *fashionable* [1], care știu să facă minuni. Cunoștea tot ce se putea ști, și cum spiritul, grația și eleganța ei păreau înnăscute, buna soră a generalului și-ar fi făcut mustrări de conștiință dacă n-ar fi recunoscut că e desăvîrșită.

S-a văzut deja că familia de Champmas, era puternică și bogată. Dar în urma procesului politic care-i fusese intentat, averea personală a generalului fusese pusă sub sechestru. Era mult de cînd sora și fiicele lui abandonaseră palatul care-i purta numele și plecaseră în provincie, să locuiască pe la rude.

De șase luni, de cînd murise mătușa Reine, cele două fete fuseseră despărțite.

Ysole locuia la o rudă îndepărtată a domnului de Champmas, contesa de Clare, iar Suavita intrase și ea la mănăstire.

Prin urmare, generalul nu mai avea casă, deși cîțiva dintre vechii servitori ai familiei rămăseseră alături de Ysole.

Contesa de Clare, o femeie foarte frumoasă, a cărei ascensiune socială, relativ recentă, era — după părerea unora — puțin cam misterioasă, fusese aleasă de general, în detrimentul rudelor apropiate și al prietenilor celor mai intimi. Nimeni nu cunoștea motivul. Cei care se interesau de familia de Champmas caracterizau situația drept „provizorie", cuvînt foarte la modă pe vremea aceea.

Evident, lucrurile aveau să se schimbe, și asta în modul cel mai firesc din lume, întrucît toți erau de părere că procesul se desfășurase cu mare rigurozitate, iar interesul autorităților era să încline spre clemență.

1 *Fashionable* (engl.) — elegant, distins (n.t.)

Înainte de-a continua povestirea, se cuvine să mai insistăm puţin asupra contesei de Clare, care cîţiva ani mai tîrziu avea să devină una din stelele firmamentului parizian. Soţul ei — un conte veritabil şi încă de cea mai nobilă spiţă — se numea Chrétien Joulou de Bréhut. În una din ultimele noastre scrieri[1] am povestit pe larg cum s-a încheiat căsătoria sa.

Numele de Clare, strălucitor şi cu rezonanţe cavalereşti, adăugat numelui cam obscur şi cu iz breton de Joulou du Bréhut, ar fi constituit cu siguranţă un motiv de dispută. Dar generalul duce de Clare, singurul reprezentant al casei cvasi-suverane de Fitz-Roy, departe de a-l contesta, intrase în relaţii cu frumoasa contesă. Joulou de Béhut şi Fitz-Roy de Clare se aliaseră o dată, în jurul anului 1700. Titlurile prezentate îi părură ducelui a fi suficiente.

Contesa mai avea şi alte relaţii sus-puse, situate în diverse tabere. Domnul Schwartz, bancherul la modă, ar fi făcut orice pentru a-i fi pe plac. Era favorita celebrului colonel Bozzo, sfîntul din strada Thérèse, care-şi încheia lunga şi cinstita carieră înconjurat de respectul tuturor.

Şi totuşi, circulau unele zvonuri. Lumea era nedumerită de faptul că domnul de Champmas îşi încredinţase fiicele în grija acestei minuante făpturi, care, într-un fel, se născuse în ziua în care-şi făcuse intrarea pentru prima dată într-un salon din cartierul Saint-Germain, la braţul contelui Joulou du Bréhut, fără ca cineva să-i cunoască trecutul.

Primul etaj al casei din Quai des Orfèvres fusese închiriat pe numele contelui de Champmas, în urmă cu o lună. Trebuie spus că exact în aceeaşi zi, al doilea etaj fusese închiriat pe numele vicontelui Annibal Gioja, marchiz de Pallante, un tînăr italian, primit foarte bine de către contesă.

Era cam ora cinci după-amiază. În camera de la etajul întîi – spre ale cărei jaluzele trase privise de-atîtea ori Paul Labre — o tînără, sau mai curînd o copilă, stătea întinsă într-un balansoar, părînd că doarme. Era palidă ca o statuie de ceară a Sfintei Fecioare. Păru-i blond se despletea în bucle pe pernă, iar genele negre lăsau să scape o lucire molcomă a ochilor întredeschişi.

[1] Vezi *Inimă de oţel.* (n.t.)

Părea să aibă cel mult treisprezece-paisprezece ani, deși era de înălțimea unei femei adulte. Frumoasă ca un înger, dădea senzația că face parte dintre acei îngeri aflați doar în trecere pe pămînt, pentru ca apoi să se înalțe înapoi, spre ceruri.

Era fiica cea mică a domnului de Champmas: fiica sa legitimă. Mama ei îi dăduse numele de Suavita.

Lîngă balansoar veghea o bătrînă servitoare în doliu.

— N-o iubesc, zise deodată Suavita, cu glas blînd și visător.

Ținea ochii închiși. Bătrîna, care-și închipui că fata visase, întrebă în șoaptă:

— Dormi, drăguța mea?

— Nu, răspunse fata, ridicînd puțin genele lungi. Mă gîndeam la contesă. Și totuși, e tare frumoasă.

— Și zici că n-o iubești?

— Nu. Degeaba mă străduiesc.

— Cu toate astea, a fost mereu bună cu tine.

— Recunosc. Dar și călugărițele de la mănăstire au fost bune, iar pe ele le iubesc.

Un frison, pe care bătrîna slujnică îl cunoștea bine, o făcu să se ridice. Femeia îi înveli picioarele în cuvertura de mătase matlasată.

— Mulțumesc, Jeannette! zise Suavita. Mi-e frig tot timpul. Nu sufăr mult, dar cred că sînt foarte bolnavă.

Jeannette se sili să zîmbească, deși avea ochii plini de lacrimi.

— Ce idee! bîigui ea. Ai crescut, asta-i tot. Te-ai făcut atît de mare, încît aproape că nu mai îndrăznesc să-ți spun pe nume. Perioada de creștere îți dă o stare de oboseală.

Suavita își coborî pleoapele.

— Da, obosesc... murmură ea. Mă simt foarte, foarte slăbită.

— Așa am pățit și eu la vîrsta ta, vorbi Jeannette.

— Dar acum ești zdravănă. Oare și sora mea Ysole, s-a simțit așa cînd a crescut?

— Fără îndoială... începu slujnica.

Dar renunţă la orice minciună pioasă.

„Cele de soiul ei sînt ca ramurile de jos ale arborelui, care se hrănesc primele şi profită cel mai mult! Bastarda aia a supt toată seva."

Rareori se întîmplă ca servitorii să ţină partea unui intrus.

— Cînd sora mea Ysole va fi majoră — urmă cu blîndeţe Suavita — se va ocupa ea de mine. Atunci doamna de Clare va pleca, iar noi vom fi foarte fericite... Dar pîn-atunci, vorbi ca cu o însufleţire care-i coloră puţin obrajii palizi, pîn-atunci se va întoarce şi tata.

— Ai primit veşti bune? întrebă de îndată slujnica.

— Da! răspunse la fel de emoţionată Suavita.

Apoi se opri brusc.

— Numai că-i secret. Ysole m-ar certa dacă ţi-aş spune despre ce-i vorba.

— Don'şoară Ysole! Să te certe, domnişoară? vorbi apăsat Jeannette.

E greu de descris diferenţa emfatică pe care o făcuse Jeannette, pronunţînd prima si a doua oară cuvîntul „domnişoară".

Era clar, că orice s-ar fi întîmplat, pentru Jeannette exista o singură domnişoară de Champmas.

— Vai, cum vorbeşti! îi zise fetiţa cu repros. Vezi, tu mă iubeşti prea mult pe mine şi prea puţin pe sora mea, Ysole.

Bătrîna dădu să spună ceva, dar se răzgîndi şi tăcu.

— Eu o iubesc mult, urmă Suavita. Dar mult de tot! Mi-e milă de fetele care n-au surori. Cînd Ysole vine să mă viziteze la mănăstire, toată lumea spune: „Cît e de frumoasă!" Iar eu sînt foarte fericită... La fel de mîndră eram şi de măicuţa mea scumpă, vorbi ea mai departe, dînd frîu liber gîndurilor care-i treceau prin mintea slăbită de boală. Şi mătuşa Reine, Doamne cum mă mai răsfăţa! Dar toţi cei pe care i-am iubit s-au dus. Dacă într-o zi cineva mi-ar spune: „N-ai s-o mai vezi pe Ysole..."

Simţi un fior din creştet pînă-n tălpi.

— Nu-i nici un pericol ca aia să plece! murmură cu amărăciune Jeannette.

— Ascultă! vorbi fetița, care oftă adînc, încercînd să se răsucească în balansoar. Jaluzelele astea trase fac să nu mă doară ochii din cauza luminii, dar cu toate astea, mi-ar plăcea să privesc afară.

— De-aici nu prea ai ce vedea, îi răspunse slujnica. Numai cocioabe murdare și birouri care seamănă cu niște închisori.

— E și-o grădină... Iar dincolo de grădină...

— Ha! exclamă Jeannette. Parcă se compară cu grădina palatului Champmas? Aceea era un paradis!

— Iar dincolo de grădină — urmă fata, de parcă n-ar fi auzit întreruperea — e un turn vechi... două turnuri, dacă pui la socoteală și pe cel mai mic, acolo unde-i fereastra acelui tînăr...

Jeannette începu s-o asculte, cu mirare și neliniște.

„Se spune că toți copiii bolnavi sînt aproape ca niște oameni în toată firea“, își zise ea.

— De cînd locuim aici, continuă Suavita, n-am văzut niciodată pe nimeni la vreo fereastră din turnul mare. Astăzi însă...

În loc să continue, își duse mîna la ochi: o mînuță albă și transparentă, ca de alabastru. Bătrîna văzu cum îi tremură degetele.

— Astăzi? repetă ea, curioasă.

— Sînt momente, vorbi sfîrșită copila, cînd nu-mi mai dau seama dacă am văzut cu-adevărat sau am visat... Dar cînd mă gîndesc, mă trec din nou fiorii... Niciodată-n viață nu mi-a fost așa de frică... Vino mai aproape, să-ți spun...

Jeannette se supuse.

— Și mai aproape! Acum, ține-mă de mînă! Azi am văzut... Acum sînt sigură! Am văzut un om... Ah, dac-ar intra aici un om ca acela, cred c-aș muri de spaimă!

Tremura din toate încheieturile, iar ochii larg deschiși aveau o privire rătăcită.

— Scumpa mea! Drăguța mea! îi spuse cu blîndețe Jeannette, simțind că o cuprinde groaza și pe ea. A fost un coșmar... atunci cînd ai avut și crize...

— Nu, nu! Găsește alt mijloc să mă liniștești! Am văzut... Sînt sigură c-am văzut! O figură îngrozitoare, cu brațe enorme... Și omul acesta privea încoace. Spune-mi mai curînd dacă sîntem bine păzite. Oare un astfel de om ar putea ajunge pînă la mine, Jeannette?

— Nici vorbă! îi răspunse slujnica, de data asta convinsă că fetița spune adevărul. E drept că aici nu-i palatul Champmas, unde erau paisprezece servitori, și c-am rămas numai patru. Dar Madeleine e solidă ca un bărbat, Pierre și Baptiste sînt și ei voinici, nu glumă. De altfel, sîntem atît de aproape de Prefectură! De cîte ori văd pe cineva pe stradă, mi se spune că-i inspector de poliție! Pe urmă sînt agenții! Nu-i nevoie decît să strigi o dată și casa ar fi înconjurată de oamenii legii.

Auzind acestea, Suavita se mai liniști și începu să zîmbească.

— Sînt nebună, gîndi ea cu voce tare. Cum să vină încoace? Avea în mînă un tîrnăcop, ca lucrătorii de la castel. Dar nu l-am privit prea mult timp, pentru că a ieșit la fereastră tînărul care locuiește alături. Avea privirea îndreptată spre noi și m-am temut să nu mă vadă. De-ai ști ce trist era!... Tata-i bogat, Jeannette, nu-i așa?

— Era...

— Și-o să mai fie. Ah, nu știi tot... iar eu am promis să păstrez secretul... Am să-i spun tatei că tînărul de colo e nefericit... Dar poate că n-ar accepta bani... Are ochi atît de frumoși și de mîndri!

Jeannette, care la început încruntase din sprîncene, își plecă privirea înlăcrimată.

„Biet copil!“ își spuse ea. „Are vedenii din pricina febrei.“

Deodată, ușa se deschise. Suavita scoase un strigăt de bucurie.

— Ysole! Sora mea!

În prag se ivise o tînără de șaisprezece-șaptesprezece ani, de o frumusețe și o grație neobișnuită.

Tînăra se apropie de Suavita și-o sărută cu tandrețe pe frunte.

Apoi se întoarse spre Jeannette, care din instinct își trăsese scaunul deoparte.

— Poți pleca, zise ea scurt, dar cu bunăvoință în glas.

— Mîine dimineață... începu slujnica.

— Nu, ar fi timp pierdut. Am aranjat în așa fel încît să rămîn eu lîngă Suavita pîn-ai să te întorci.

— Ce fericire! strigă fetița, împreunîndu-și mîinile palide.

În ochii Jeannettei se citea o vagă bănuială.

— Mi-ai spus că ai un frate bolnav, care dorește să te vadă! vorbi Ysole. Îți acord douăzeci și patru de ore. Hotărăște-te dacă vrei să te duci sau nu.

Jeannette murmură un „Mulțumesc, domnișoară", care păru să-i străpezească dinții, după care sărută amîndouă mîinile Suavitei și ieși.

Ysole o urmări cu privirea pînă ce închise ușa, apoi duse un deget la buzele întredeschise într-un zîmbet proaspăt, ca o floare îmbobocită.

Se aplecă spre fetiță și-o îmbrățișă cu tandrețe.

— Sst! îi șopti. Trebuia să scap de Jeannette. Madeleine, Pierre și Baptiste au plecat și ei. Am avut nevoie de mult tact ca să rămînem singure.

Fetița rîdea, încrezătoare.

— N-o să-ți fie frică? o întrebă Ysole.

— Dacă ești tu cu mine...

Ysole o ridică, o sărută din nou și-i murmură la ureche:

— Ascultă, azi e ziua cea mare. Nu trebuie să afle nimeni. Astă-seară o să-l putem îmbrățișa pe tata.

8 YSOLE

Frumoasa Ysole radia forță, sănătate și tinerețe, nu în sensul vulgar al cuvîntului, care ar implica o ofensă, făcînd aluzie la acea banală prosperitate a fecioarei bine făcute, căreia i se spune și „frumusețea diavolului". Ysole avea o forța elegantă, o sănătate plină de

energie, ce dădea obrazului ei paloarea pasiunii, și o tinerețe suplă și delicată, fină și îndrăzneață, în care se ghicea de pe-acum grația viitoarei femei.

Era brunetă. Frumosul ei păr negru, în care lumina lăsa reflexe arămii, se bucla în jurul unei frunți admirabil desenate. Ochii migdalați, ce păreau și mai negri la umbra genelor catifelate, puteau fi uneori de o blîndețe cuceritoare. Privirea ei era în stare să fascineze sau să supună, după cum îi era voia.

Nasul drept, cu nările fremătînd la cea mai mică emoție, gura, care putea schița un surîs încîntător sau o comandă imperioasă, completau această imagine a perfecțiunii.

Era înaltă, cu talie fină și mlădie. Prin fiecare mișcare atrăgea și fermeca.

Cu siguranță, era dureros de privit contrastul dintre această capodoperă a naturii, vie și victorioasă, și biata copilă, tot frumoasă, dar lovită și învinșă de boală, topindu-se încet-încet, ca o biată floare roasă de-un vierme ascuns.

Deosebirea era izbitoare, cu atît mai mult cu cît triumful uneia scoatea în evidență nenorocirea celeilalte.

Auzind ultimele cuvinte ale Ysolei, „Astă-seară o să-l putem îmbrățișa pe tata", Suavita se făcu și mai palidă. Apoi brusc, sîngele îi năvăli în obraji, iar în ochi îi sclipi o lumină fericită.

— Tata! șopti ea. Tăticul meu scump!

— De-ai ști ce frumoasă ești în clipa asta, surioară! exclamă Ysole, într-o sinceră pornire de tandrețe. Ah, cît de mult aș vrea să te faci bine, ca tata să fie fericit!

— Ești tare bună, murmură fetița. Nimeni pe lume nu-i așa bună ca tine.

Poate că, într-adevăr, Ysole era bună la suflet. Dar în acele clipe, trăia o bucurie intensă, care-o făcea să fie și mai bună, bucurie ce nu se lega cu totul de eliberarea tatălui ei.

Tînăra se așeză lîngă balansoarul Suavitei și luă mîinile fetiței într-ale sale.

— Vreau să stăm de vorbă, zise ea. Sînt fericită!

— Dar eu! exclamă Suavita. Parcă mi-a trecut și răul. Doamne, Ysole! Ai dreptate să fii fericită! Tu ești cea care-a

pregătit totul, pentru binele tatei. Ah, nu sînt invidioasă pe tine, surioară, dar ce bine trebuie să fie atunci cînd te lupţi pentru cei pe care-i iubeşti!

— Pentru cei pe care-i iubeşti! repetă Ysole, cu ochi visători.

— Spune-mi ce-ai făcut, urmă Suavita. Abia dacă mi-ai suflat două-trei vorbe. Nu-i vremea să mă pui şi pe mine la curent?

— Aşa e! Ai dreptul să ştii tot. Iar de-acum înainte, nimic nu ne mai stă în cale. Am făcut mari eforturi în ultimele săptămîni, dar am fost şi ajutată. Ascultă... Poate că nu vei înţelege chiar tot, surioară, pentru că unele lucruri depăşesc vîrsta ta. Există nişte oameni cu influenţă, care se interesează de noi. Ştii ce înseamnă o conspiraţie Suavita?

— Da, răspunse fetiţa. Am citit despre conspiraţii în istoria Imperiului Roman.

— Catilina[1]! exclamă Ysole. Un tînăr îndrăzneţ şi curajos, care jonglează cu mii şi mii de vieţi! Da, despre asta este vorba... Un lucru extraordinar, nu-i aşa?

— Din cîte ştiu eu, vorbi Suavita, într-o conspiraţie poţi să-ţi pierzi şi viaţa.

— Sigur că da! Întotdeauna! Acesta-i riscul cel mai mare! Ei, bine! Tata conspira, iar prinţul conspiră şi el.

— Care prinţ? întrebă fetiţa.

În loc să-i răspundă, Ysole îşi apăsă buzele pe fruntea ei bolnavă şi-i murmură, cu glasul tremurînd de emoţie:

— Ţi-ar părea bine dacă sora ta ar deveni prinţesă?

Suavita făcu ochii mari de uimire.

— Dacă şi ţie ţi-ar părea bine... începu ea.

Ysole o întrerupse, rîzînd şi mîngîind-o din nou.

— Cînd stau de vorbă cu tine, simt că devin şi eu copil. Nu asta te interesa pe tine să afli. Deci tata a fost închis pentru că a conspirat, iar statul i-a confiscat toată averea. Dar tata are în guvern mulţi prieteni, şi-aceştia consideră condamnarea

1 *Lucius Sergius Catilina* (108—62 î.e.n.) — om politic roman, iniţiatorul unei conspiraţii împotriva Senatului, demascat în 63 î.e.n. de Cicero, în celebrele *Catilinare*. (n.t.)

lui ca fiind nedreaptă. Am citit o scrisoare de-a lui, care suna cam așa: „Dacă aș fi liber și m-aș găsi în străinătate, aș fi încă destul de bogat, cu banii pe care i-am plasat în Anglia și în Germania. Dezbaterile privitoare la cazul meu au lăsat loc unui mare număr de îndoieli. Cred că nu va trece anul și voi fi amnistiat."

— Adică iertat? vru să știe Suavita.

Ysole își ridică, mîndră, capul frumos.

— Cei ce conspiră, spuse ea răspicat, nu rostesc niciodată acest cuvînt.

— Și-atunci, insistă fetița, refuză iertarea?

Ysole se înroși, apoi zîmbi.

— Ești prea mică și nu înțelegi unele lucruri, vorbi ea. Ia gîndește-te — zise apoi, cu sufletul la gură — ce s-ar fi întîmplat cu mine dacă aș fi fost singură! Verișoara noastră, contesa de Clare, a fost extraordinar de binevoitoare! Încîntătoare! Cînd o vei cunoaște mai bine, o vei iubi și tu. Țin minte că odată mi-a spus: „Fata mea, ai de îndeplinit o mare datorie. Ești foarte tînără, dar Dumnezeu ți-a dat inteligență și tărie sufletească. Eu sînt legată de soțul meu, căruia îi datorez supunere..."

— Contele pare suferind... Nu poruncește niciodată... comentă Suavita.

— Cine? Contele de Clare? Bretonul Joulou du Bréhut? Dar e un sălbatic din Morbihan[1]! Un adversar teribil pentru cine îndrăznește să-l înfrunte! Ah, draga mea, tu nu știi cum sînt soții! Verișoara noastră plînge adesea... Dar uite că ți se închid ochii. Ți-e somn!

— Nu vreau să dorm! strigă fetița. Vreau să-l aștept pe tata!

— Va trebui s-aștepți cam mult, iar doctorul nu-ți dă voie să te obosești. Cînd va veni tata, îți promit să te trezesc.

Suavita își scutură capul cu păr bălai.

— Ce slăbită sînt! murmură ea. Mi-s ochii obosiți și capul greu, dar cu toate astea nu s-ar lipi somnul de mine dacă n-aș lua în fiecare seară licoarea de dormit.

1 *Morbihan* — departament al Bretaniei, numit după golful de la Oceanul Atlantic. (n.t.)

Ysole aruncă o privire spre pendulă. Afară începea să se întunece.

— Vrei să-ți iei morfina? întrebă ea.

— Nu încă... Nu mi-ai spus nimic. Te rog, povestește-mi.

Ysole părea de-acum preocupată de altceva.

— Unde rămăsesem? reluă ea, deja obosită și cu un aer distrat. Ah, da! Îți spuneam că buna noastră verișoară, contesa de Clare, neputînd face nimic ea însăși, din cauza soțului, l-a chemat pe prinț. Există secrete ce nu pot fi dezvăluite nici măcar surioarei mele scumpe. Așa și cu numele prințului. Tot ce pot să-ți spun e că prințul nostru se deosebește de mulți alții... În vinele lui curge sînge regesc...

— Un fiu de-al regelui? o întrerupse Suavita, animată de o curiozitate copilărească.

— Fiul unui rege! rectifică Ysole, apăsînd pe cuvinte într-un fel anume.

Apoi se însufleți fără voia ei și, cedînd unei emoții ascunse, vorbi cu glas schimbat:

— De prima oară cînd am dat ochii cu el, am înțeles că tata era salvat. Există oameni cărora nimic nu le rezistă și care cuceresc inimi cu un singur cuvînt... cu o singură privire!

— Oh! șopti fetița, care gîndea cu voce tare. Cu o singură privire... Adevărat, surioară...

Pleoapele i se închiseră din nou. Ysole, care se lăsase în voia amintirii, nu acordă atenție acestei ciudate întreruperi, ci continuă să povestească.

— E-un suflet mare, nobil și generos. Inima mea s-a dechis spre omul acesta, în care mi s-a părut că văd unul din acei eroi cîntați de poeți. Ochii lui mi-au vorbit, glasul lui a făcut să-mi tresalte inima...

Sub cuvertura de mătase, Suavita răsufla precipitat.

— Înțelegi că toate acestea aveau legătură cu eliberarea bunului nostru tată, schimbă vorba Ysole. Chiar de la prima întrevedere, prințul mi-a promis tot sprijinul... cu cîtă grație și curtoazie! Mi-a ascultat explicațiile, mi-a susținut cu ardoare speranțele! Ai fi zis că tata avea de-acum și un fiu devotat... pentru că, surioară, prințul mă iubește! Ah, de-ai ști cît mă iubește!

Suavita zîmbi poznaș.

— Cred și eu că te iubește! zise ea.

Obrajii Ysolei se împurpuraseră de emoție, iar ochii îi străluceau.

— Să te-audă Dumnezeu, draga mea! murmură tînăra, cu sinceritatea elanurilor profunde. Cea pe care-o va iubi el, va fi o femeie celebră și fericită.

Suavita îi întinse mîna și-o trase către ea, ca s-o sarute.

Împreună alcătuiau un tablou fermecător. Delicata făptură a fetiței era animată acum de un suflu nou de viață.

— Spune mai departe.

— Ne-am înțeles să încercăm o evadare de la Mont-Saint-Michel. Prințul dispune de mijloace considerabile, aproape de domeniul fantasticului. Pregătirile erau în curs, cînd am aflat că tata va fi adus la Paris, ca să depună mărturie în procesul ofițerilor elvețieni, implicați în complotul ducesei de Berry și în mica Vendée. A trebuit să ne schimbăm planul fără întîrziere și prințul a organizat o evadare chiar pentru ziua cînd tata va apare în fața judecătorilor. Iată de ce ne aflăm în casa asta, chiar lîngă Palatul de Justiție.

— Dacă s-ar întîmpla o nenorocire... murmură Suavita.

— Prințul răspunde de tot, zise Ysole pe un ton ce nu admitea replică.

— Prințul! repetă fetița. Ce fericire să poți fi prinț și să ai puterea de-a ajuta pe cea pe care o iubești!

Ysole o privi, uimită.

Suavita părea că a adormit.

— Vrei să-ți iei morfina? o întrebă Ysole, întorcînd din nou o privire nerăbdătoare spre pendulă.

Fetița schiță un gest afirmativ. Ysole se ridică și se îndreptă spre măsuța pe care se găsea medicamentul.

În timp ce tînăra pregătea poțiunea, Suavita întredeschise buzele.

— El nu-i prinț! murmură ea. Și suferă. Aș vrea să fiu prințesă. Așa, poate că n-ar mai suferi.

— Cîte picături? o întrebă Ysole.

— Trei.

Ysole picură morfina în pahar.

„Cînd am venit aici prima dată", se gîndi Suavita, „acum o lună, el stătea la fereastră împreună cu o femeie în doliu, trasă la față, și care părea atît de plăpîndă! Cît o mai iubea și cît o regretă! Era mama lui! Acum ea a murit, iar el a rămas singur. Nu mi-a spus nimeni, dar eu știu."

Ysole se întoarse lîngă pat, aducîndu-i doctoria. Suavita o înghiți, apoi întinse fruntea către sora ei, spunînd:

— Nu uita să mă trezești de îndată ce va veni tata.

Căpșorul ei fermecător se lăsă pe spate, într-o furtună de cîrlionți aurii.

Ysole îi urmări cîteva clipe somnul ușor, dar liniștit.

Gîndul îi zbură în altă parte. Se lăsa noaptea. Ysole aprinse lampa și o așeză pe șemineu.

Apoi ridică jaluzelele și aruncă o privire pe chei. Acesta fu momentul cînd Paul Labre o zări de la fereastra mansardei.

În încăperea alăturată se auzi un zgomot. Ysole se repezi într-acolo, cu figura radioasă și brațele întinse.

Paul, care observase scena de departe, închise fereastra, întorcîndu-se cu tristețe la destăinuirile sale.

Alături se ivise un tînăr înalt și frumos. Lumina lămpii, așternută pe fața lui cu trăsături regulate, puțin cam cărnoase și cu nas acvilin, dezvăluia o ciudată asemănare cu fizionomia Bourbonilor — pe-atunci mai populară decît acum.

Tînărul părea un portret viu al lui Ludovic al XV-lea tînăr. Asemănarea era și mai mare, datorită faptului că nou-venitul își aranjase cu grijă părul bogat, care cobora pînă pe umeri, în bucle castanii, cu reflexe aurii.

Cei ce-și amintesc de moda anului 1835 și de peruchierii romantici din acea vreme vor fi de acord cu faptul că dezamăgiții de pe străzile Parisului nu și-ar fi dat osteneala de-a se ține după un bărbat pieptănat stil Ludovic al XIV-lea. Dar în materie de coafură, totul era permis.

Fericită și palpitînd de emoție, Ysole apucă mîinile acestui semizeu, vrînd să le ducă la buze.

El binevoi să împiedice cu mare curtoazie un asemenea gest și o sărută pe frunte, cu noblețea unui rege.

— Prințe! Monseniore! Ludovic al meu! murmură fata, stăpînindu-și glasul care-i trăda, fără voia ei, sentimentele. Atunci cînd nu vii, mi-e teamă să nu mă trezesc din visul meu frumos.

El dădu să-i răspundă, dar Ysole îi puse degetul pe buze, arătîndu-i-o pe Suavita, care dormea.

— Ah! exclamă prințul, surioara dumitale bolnavă! S-o lăsăm să se odihnească, îngerul meu! Să mergem pe terasă, de unde n-avem decît să ridicăm privirea, ca să zărim semnalul. Cred că nu mai e nevoie să-ți spun că dacă am întîrziat, e pentru că m-am ocupat de afacerile dumitale.

Îi oferi brațul, iar Ysole se sprijini de el cu amîndouă mîinile, privindu-l cu admirație și iubire.

— E-așa de bine să visezi! zise ea, în extaz. Eu, o biată fată, alături de nepotul lui Henric al IV-lea[1]!

— Adu-ți aminte, replică prințul, că Bearnezul, veneratul meu bunic, nu-și dorea nimic mai mult decît să ia în căsătorie pe frumoasa sa Gabrielle. Generalul de Champmas valorează mai mult decît bătrînul d'Estrées, al cărui castel era un loc rău famat. Aș putea jura că nici o frunte n-ar fi mai demnă de coroana regală, decît aceasta...

Sfîrșind de vorbit, sărută fruntea Ysolei, a cărei frumusețe deveni dintr-o dată sclipitoare, de parcă ar fi primit atingerea unei raze de soare.

— Ai vreo veste, prințe? întrebă ea. Mă refer la dumneata și la drepturile dumitale.

— Drepturile mele? rîse el. Cei aflați în exil și desemnați cu numele de „ramura mai vîrstnică a Bourbonilor" mi-au redus cam mult din drepturi... iar burghezii din ramura tînără nu par prea deciși să renunțe la binefacerile alocațiilor pe care le primesc. Drepturile mele sînt neglijate, scumpa mea. Nimănui nu-i pasă de ele, nici în Saint-Germain, nici la Tuileries, dar... răbdare! Să-ți mărturisesc cît sînt de egoist,

1 *Henric al IV-lea* — rege al Navarrei (din 1572) și al Franței (1589—1610). Pentru a obține tronul, luptă împotriva Ligii Catolice, dar este nevoit să revină la catolicism (1593). Prin Edictul de la Nantes (1598) a pus capăt războaielor religioase, asigurînd hughenoților libertatea cultului. (n.t.)

fermecătoarea mea Ysole? Desigur că iubirea m-ar fi făcut oricum să îngenunchez la picioarele dumitale, gata să înfrunt și uriașii din poveste, dacă asta ți-ar fi fost voia... Dar cînd prizonierul nostru va fi liber, sper că voi avea de partea mea pe unul din cei mai buni ofițeri ai armatei franceze.

— Dacă generalul de Champmas n-ar fi devotat Alteței Voastre Regale cu trup și suflet, vorbi cu înflăcărare Ysole, nu l-aș mai socoti tatăl meu!

— Văd că-mi ești loială și pentru asta-ți mulțumesc! îi spuse la fel de vesel prințul. Acum, să discutăm despre afacerile noastre. Ai îndepărtat servitorii?

— Nu mai e nimeni în casă, în afară de noi.

— Am zărit o trăsură oprită în colțul străzii Harley. Bănuiesc că-i a dumitale.

— E-a mea.

— Nu va dura mult și te vei putea întoarce s-o veghezi pe drăgălașa dumitale surioară bolnavă, asta după ce generalul va fi în siguranță. Dumneata urmează să-l salvezi. Am avut grijă să-ți rezerv bucuria asta.

— Oh, prințe! exclamă Ysole. Cum să-ți arăt recunoștința mea?

— Un strop din iubirea dumitale va însemna pentru mine o recompensă generoasă!

Ysole era pe cale să-i răspundă, dar prințul o opri.

— Privește! îi arătă el.

Amîndoi erau pe terasă. Se făcuse întuneric de-a binelea. Prințul îi făcu semn spre balconul de la etajul doi, unde o lumină se aprinsese și se stinsese în aceeași clipă.

— Au luat eșarfa roșie, zise el cu glas coborît. Tatăl dumitale e liber!

Ysole simți că i se moaie genunchii.

— Regele meu! îngăimă ea. Dumnezeule! Îți aparțin cu trup și suflet.

El o privi afectuos și-i zise:

— Trăsura te așteaptă, iubita mea. Pe mîine! Respectele mele generalului!

Ysole se repezi afară din cameră. Prințul o chemă, arătîndu-i-o pe Suavita, care dormea.

— Ia o cheie, îi spuse el, ieșind primul.

Ysole se supuse. Încuie ușa, apoi se înroși și murmură, în chip de scuză:

— Sufletul generos al Alteței Voastre se gîndește la tot... Eu... eu sînt nebună... Dar nu mă tem pentru copila asta, căci somnul ei va dura pînă mîine... Numai de nu va trebui s-o trezesc și să-i spun: „Suavita s-a întors tata! Cel mai nobil om de pe pămînt ni l-a redat!"

După ce-i trimise prințului un sărut din vîrful degetelor, dispăru. Prințul coborî cîteva trepte în urma ei, de parcă ar fi avut intenția de-a ieși în stradă.

Dar cînd nu mai auzi pașii Ysolei, se întoarse din drum și urcă repede scara ce ducea la etajul al doilea.

Aici, palierul nu era luminat. Pințul bătu la ușa din mijloc: șase ciocănituri — trei, două, una, cu pauză între ele.

— Ce doriți? întrebă cineva, din spatele ușii.

— Să cumpăr pînză neagră, răspunse prințul.

Ușa se dechise și același glas de mai înainte vorbi:

— Intrați cu vălul!

„FRACURILE NEGRE"

Toate detaliile fuseseră dinainte convenite între Ysole și prințul care-o ajutase.

Ysole își iubea din tot sufletul tatăl, căruia îi era de două ori recunoscătoare; se îndrăgostise la nebunie de acest erou de basm, care-i promitea o coroană — și avea de jucat un rol.

Acest ultim punct nu trebuie neglijat. Tinerele de vîrsta Ysolei, și chiar femei mai coapte și cît se poate de respectabile, ar da orice să poată juca un rol.

Pentru o fiică a Evei, un rol e o adevărată mană cerească.

Ysole se simțea fericită și emoționată, cu sufletul beat de speranță și mîndrie.

Rolul ei era să se așeze în trăsura oprită în colțul străzii Harlay-du-Palais și să-și aștepte acolo tatăl, care avea să ajungă în același loc, conformîndu-se indicațiilor primite de la misterioșii săi salvatori.

Cel puțin, asta i se spusese Ysolei. Imediat vom vedea dacă lucrurile stăteau chiar așa.

Generalul urma să urce în trăsură, care avea să pornească de îndată în galop, la cel mai mic semnal de alarmă. Dacă totul era în regulă, generalul trebuia să intre în casa din Quai des Orfèvres, să-și îmbrățișeze fiica cea mică, sărmana bolnavă pe care se temea atît de mult să n-o piardă, iar apoi să se deghizeze cît mai bine cu putință. Absența servitorilor asigura păstrarea secretului.

Dacă cititorului i se pare că găsește unele neajunsuri în acest plan, trebuie să admitem că, într-adevăr, nu era strălucit. Dar asta conta prea puțin, pentru că scopul lui nu era decît să înșele pentru cîteva momente vigilența frumoasei Ysole. Tînăra s-ar fi declarat mulțumită chiar și cu o stratagemă mai naivă. Era subjugată de prinț, astfel încît s-ar putea spune că se legase singură la ochi.

Așadar, dacă cititorul ar fi înclinat s-o considere pe Ysole prea credulă, i-am recomanda să consulte și alte istorisiri autentice, de dragoste și impostură. Niciodată nu există limită în orbirea unei fete ambițioase, nici în credulitatea unei femei îndrăgostite.

Ba chiar sîntem tentați să afirmăm același lucru despre oameni mai vîrstnici și mai înțelepți, care devin creduli de cum intervine pasiunea.

De altfel, prințul Ysolei nu era fitecine. La începutul domniei lui Ludovic-Filip, anumite cercuri încă mai credeau — și nu puțini — în existența lui Ludovic al XVII-lea.

Autorul acestor rînduri a avut ocazia să consulte un mare număr de documente originale în legătură cu două din cele patru personaje care s-au dat drept Ludovic al XVII-lea. Aceste documente ar putea servi într-o zi la ridicarea unui monument în cinstea tupeului șarlatanilor și a eternei splendori a prostiei omenești.

În cazul de faţă, vîrsta comediantului l-ar fi îndreptăţit să se dea, nu drept Ludovic al XVII-lea, care-ar fi fost un om trecut de cincizeci de ani, ci drept fiul lui. Dacă vreodată împrejurările politice vor mai fi favorabile, vă veţi putea asigura că stirpea acestor mincinoşi neruşinaţi nu s-a stins, veţi avea ocazia să-i întîlniţi pe nepoţii şi pe strănepoţii lui Ludovic al XVII-lea.

S-o lăsăm, deci, pe Ysole să şi trăiască „rolul", într-o aşteptare febrilă, şi să ne întoarcem în casa din Quai des Orfèvres, urcînd la acelaşi etaj ca şi prinţul, numai că nu împreună, ci cu vreun ceas înaintea lui.

Sîntem nerăbdători să vedem ce se întîmpla, în definitiv, cu acest balcon romantic şi cine erau personajele pe care le-am surprins făcînd semnale luminoase, precum şi cu eşarfa roşie, celor trei inşi — dulgherul, zidarul şi asasinul — reuniţi la ultimul etaj al turnului Tardieu, camera 9.

Ne găsim exact în încăperea de deasupra celei în care zace fata cea mică a generalului. Cum ziua era pe sfîrşite, iar printre jaluzelele trase nu mai pătrundea nici o rază de lumină, înăuntru fuseseră aprinse două lămpi, care, de sub abajururi verzi, răspîndeau în toate colţurile o lucire discretă.

Camera avea drept mobilier o canapea, acoperită cu o husă de culoare închisă, fotolii şi scaune de aceeaşi culoare — toate stil Empire; pe şemineu se găsea o pendulă mare, din alabastru, ornamentată cu mici colonade; se mai puteau vedea o masă pătrată, tapiţată pe deasupra cu acelaşi material de culoare închisă, şi un dulap mare, cu colţurile îmbrăcate în aramă.

Pe masă se aflau împrăştiate cîteva hîrtii, alături de cele necesare scrisului.

În dreptul mesei era un bătrîn, aşezat într-un fotoliu de birou, cu spătar rotund, din piele.

De cealaltă parte a mesei, tot în fotolii, stăteau patru domni cu înfăţişare de burghezi înstăriţi. Pe canapea era o femeie încă tînără, elegantă şi foarte frumoasă, iar alături de ea — un om solid, pe al cărui chip energic se citea o inteligenţă ieşită din comun.

Bătrînul, ajuns la limitele posibile ale vîrstei, părea să aibă o sută de ani. De la zece paşi, dădea impresia unui idol de fildeş.

Figura îi era calmă, parcă împietrită.

Cîndva avusese trăsături frumoase; acum însă, pupilele lui sticloase căpătaseră un aspect înfricoşător.

Citea fără ochelari, cu voce slabă şi egală, dintr-un caiet aflat în faţa lui, ale cărui pagini erau umplute de acea scriere mare, rotundă şi lăţită, tipică actelor şi contractelor din secolul trecut.

Şi totuşi, caietul nu era atît de vechi. Mîna care-l scrisese, însă, avea o sută de ani.

Ceilalţi ascultau.

— Copiii mei, zise bătrînul, întrerupîndu-şi lectura, după ce citise un preambul la cele ce aveau să urmeze. Vă rog să-mi acordaţi toată atenţia. Afacerile sînt afaceri. Regret că moştenitorul nefericitului fiu al lui Ludovic al XVI-lea nu se află aici, pentru că-i vorba în mod special de interesele lui, iar scrierea de faţă i se datorează în mare parte acestui tînăr.

Pînă la rostirea vorbelor, „fiul lui Ludovic al XVI-lea", un străin ajuns din întîmplare în această paşnică adunare şi-ar fi închipuit că asistă la întrunirea unor comercianţi sau industriaşi. Într-adevăr, reuniunea arăta ca un consiliu de administraţie, unde frumoasa femeie de pe canapea ajunsese prin cine ştie ce întîmplare.

De multe ori, femeile servesc de ornament unor adunări generale.

Auzind cuvintele „fiul lui Ludovic al XVI-lea", intrusul şi-ar fi schimbat părerea, gîndindu-se la una din acele conspiraţii habotnice, organizate în cine ştie ce vizuină, de către burghezi ruginiţi şi gentiloni arhi-miopi, în favoarea unui oarecare fals profet, Naundorff, Richemond, Pimprenelle sau Patouillet.

Iar Ludovici al XVII-lea se găseau din abundenţă. Unul dintre ei putea foarte bine să aibă şi-un moştenitor.

Fizionomia bătrînului se potrivea de minune cu caracterul întrunirii, ca şi prezenţa încîntătoarei doamne, ce se sprijinea cu graţie de spătarul canapelei.

Dar chiar cuvintele cu pricina aşternură pe buzele tuturor un zîmbet batjocoritor — ceea ce cu siguranţă că ar fi indus în eroare pe cineva dinafară.

Bătrînul nu părea prea mulţumit de această reacţie, totuşi adăugă cu bunăvoinţă:

— Copiii mei, nu trebuie să ne supărăm. Întotdeauna am fost de părere că-i bine să joci teatru, chiar şi între ai tăi. Asta te menţine în formă. Acum însă, trebuie să avem mare grijă de detalii. Afacerile sînt afaceri. Pe vremea cînd aveam nefericirea de-a umbla deghizat, mă culcam fără să-mi scot nasul fals.

Frumoasa doamnă îşi arătă dinţii strălucitori, zîmbind cu veselie neprefăcută.

— Tu, Marguerite, eşti lipsită de ruşine, dar mă înţelegi — vorbi mai departe bătrînul. Poate că numai tu mă înţelegi, scumpa mea.

Doamna îşi înălţă capul, zicînd:

— Tată, dacă trebuie să jucăm teatru chiar şi-n familie, de ce nu mi te adresezi cu numele meu de scenă?

— Foarte bine, contesă de Clare! Ai dreptate şi vei ajunge departe, dacă nu cumva între timp contele tău îţi va zdrobi capul cu o lovitură de călcîi.

— Sînt şi eu pe-aici! murmură omul de pe canapea.

— Adevărat, iar tu eşti un şmecher fără pereche, Toulonnais, fiule! zîmbi bătrînul, împărţindu-şi dragostea de părinte între cei doi „copii" ai săi. Lucraţi bine, distraţi-vă cît puteţi, nu trăim decît o dată, iar viaţa trece cu iuteala fulgerului.

Un altul dintre cei prezenţi, un om cu o figură tristă şi austeră, zise scurt:

— Vă rugăm să treceţi la ordinea de zi.

— Şi încă repede, adăugă un flăcău înalt şi frumos, în haine elegante, ale cărui trăsături palide trădau o noapte de nesomn şi orgii.

Fără să-şi piardă cîtuşi de puţin calmul, bătrînul replică:

— Domnule abate, sîntem la dispoziţia dumneavoastră. Iar tu, Corona, nepoate, taci din gură! Într-una din zile vom avea o explicaţie în legătură cu micuţa mea Fanchette, pe

care n-o poţi face fericită şi care într-o noapte te va sugruma în patul tău. Ah, nepoate! Păzea! Zău c-ai merita una ca asta!"

Cel căruia i se spusese Corona, ridică din umeri, dar se albi la faţă.

Cititorii mei fideli, precum şi cei care din întîmplare au parcurs primele două serii[1] ale *Fracurilor Negre* mă vor ierta dacă fac o paranteză, pentru a oferi explicaţiile necesare.

Ca acţiune, povestirea de faţă nu are nici o legătură cu celelalte două, nefiind, deci, urmarea lor. Singurele personaje comune celor trei istorisiri sînt „Fracurile Negre".

Cei adunaţi acum în încăpere — blîndul şi venerabilul bătrîn, femeia elegantă şi plină de distincţie, însoţitorul ei cu privirea pătrunzătoare, abatele, contele Corona şi ceilalţi — erau „Fracurile Negre", sau cel puţin statul major al acestei asociaţii criminale, atît de bine organizată şi abil condusă, încît după ce-a înspăimîntat două ţări timp de trei sferturi de secol, n-a lăsat în arhivele noastre judiciare decît urme nesemnificative.

Afacerea relatată între procesele celebre sub titlul „Fracurile Negre", a avut drept eroi pe membrii unei puternice organizaţii, ticăloşi înregimentaţi într-o înfricoşătoare armată.

S-ar putea pune prinsoare că pînă şi „Fracurile Negre" din procesele celebre erau nişte impostori. Nimic nu dovedeşte că ei ar fi aparţinut redutabilei confrerii a Fraţilor Milei.

Dacă vorbesc aşa, o fac pentru că ştiu. Iată de ce trebuie ca cititorul să-mi acorde îngăduinţă: numai cu atît am rămas din lunga şi trista mea călătorie prin Prefectura de poliţie.

Aici, chiar în locul desemnat în titlul acestei cărţi[2] — strada Ierusalim — într-o casă pe care n-o pot preciza, întrucît casa a lăsat amintiri, iar omul este aproape celebru, am cunoscut pe cineva — veritabilă arhivă vie în ce priveşte „Fracurile Negre".

E vorba de un corsican, un servitor al casei Bozzo-Corona, un „Frac Negru".

1 Vezi *Mănuşa de oţel* şi *Inimă de oţel*. (n.t.)

2 Titlul original al prezentului roman este *Rue de Jérusalem (Strada Ierusalim)*. (n.t.)

Aș dori să fiu iertat pentru cîte am scris și pentru cîte voi mai scrie, căci, în amintirea mea, acest om a lăsat material cît pentru zece romane.

Cu aceasta voi rezuma pe scurt cîteva date, necesare înțelegerii istorisirii de față.

„Fracurile Negre“ vin din Italia. *Le Veste Nere* (a doua bandă din Neapole și din Abruzzi) erau cunoscuți încă la mijlocul secolului trecut[1]. Șeful lor, Fra Diavolo, era considerat nemuritor, după modelul faraonilor egipteni. Oamenii treceau, numele rămînea. Titlul lui Fra Diavolo era *Il Padre d'ogni* (Tatăl-tuturor).

Ultimul Tată-al-tuturor din cea de-a doua bandă, cel care a luptat vreme îndelungată, ascuns prin Calabria în perioada războaielor Imperiului, se numea colonelul Bozzo, și — după cum spune istoria — a fost executat la Neapole în 1806.

Numai că bravii locuitori ai ținutului Sartène, din Corsica, știau foarte bine la ce să se aștepte. În 1807, colonelul Bozzo, care avea deja părul alb, veni să-și ia în primire sediul din subteranele celebrei mănăstiri a Milei, unde șefii de Camorre făcuseră atîtea orgii. I se spunea *Il Padre d'ogni* și *Fra Diavolo*, ca mai înainte.

E lucru cunoscut că în 1842, anul cînd asociația a dat ultimul semn de viață, mănăstirea Milei încă era refugiul „Fracurilor Negre“ din Franța și al celor numiți *Black Coats* în Anglia.

Și totuși, pe ce căi și prin ce metamorfoză ajunseseră sălbaticii bandiți din Apenini să devină răufăcătorii vicleni și tîlharii diplomați de pe teritoriul Franței, cu o abilitate aproape miraculoasă de-a pune la cale o lovitură, silind pînă și legea să ajute la reușita planurilor lor?

Lucrurile se schimbă în funcție de locuri. La fel și oamenii. Geografia are legi absolute: pe potecile muntelui - violența; în străzile aglomerate ale orașelor — dibăcia.

Filozofii pretind că aceasta-i calea prin care lupii ajung în rîndul cîinilor: prin educație și prin cultură.

Dar prin însăși esența asociației — chiar și pe vremea cînd *Le Veste Nere* din cea de-a doua Camorra nu erau decît

1 Deci sec. al XVIII-lea. (n t.)

simpli bandiți — dogma pe care-o respectau dovedea, totuși, un oarecare rafinament. Singura poruncă din catehismul lor era: „*Să plătești legea*“.

Pentru ei, asta însemna să se pună la adăpostul dreptului roman, care n-a încetat niciodată să rămînă în vigoare dincolo de Alpi și care mai este încă valabil și în Franța, sub autoritatea Codului lui Napoleon.

Să plătească legea însemna să-și facă un scut din venerabila axiomă: *Non bis in idem*[1]. Nu puteau fi pedepsiți doi vinovați pentru aceeași faptă.

Legea ține socotelile pe două coloane, la fel ca oricare om cinstit care are de plătit și de încasat bani. În limitele legii, a doua zi după un delict, problema se pune astfel: „se caută X, necunoscut, pentru cutare crimă sau cutare tîlhărie“.

E vorba, deci, de a-l afla pe X, de-a pune mîna pe necunoscut, pentru a răscumpăra delictul prin pedeapsă.

Atunci socoteala e considerată încheiată, bilanțul e făcut, echilibrul e restabilit. Nu se mai poate reveni asupra hotărîrii luate.

„*Să plătești legea*“, însemna ca, pentru fiecare delict, justiției să i se furnizeze un vinovat.

Astfel, justiția era și ea mulțumită, iar pentru „Fracurile Negre“ nu era vorba decît de o crimă în plus. Toată lumea era împăcată, cu excepția morților.

Acestea fiind zise, să ne întoarcem la istorisirea noastră.

Bătrînul din fotoliu se numea colonelul Bozzo și era Tatăl-tuturor, șef al „Fracurilor Negre“. Fusese spînzurat la Neapole...

Cel de pe canapea era fostul său secretar, Toulonnais l'Amitié, un răufăcător convins, care își făcuse situație și faimă la Paris sub numele de domnul Lecoq de la Perrière, om de afaceri.

Frumosul cavaler, cu sănătatea puțin cam șubredă, căruia Tatăl-tuturor îi vorbise de „micuța sa Fanchette“, era contele

[1] *Non bis in idem* (lat.) — „Nu de două ori același lucru“: adagiu juridic însemnînd că nimeni nu poate fi judecat de două ori pentru aceeași faptă. (n.t.)

Bozzo-Corona, soțul nepoatei colonelului. Soția sa, frumoasa și nefericita contesă Corona, cu care se angajase într-o luptă pe viață și pe moarte, era singurul punct vulnerabil din inima bătrînului Șef.

Mai erau acolo abatele X..., preot renegat, doctorul Samuel, tobă de carte, dar alunecat pe panta viciului; Jouan, cămătarul, care nu avusese niciodată nenorocul de-a da faliment.

Cît despre frumoasa și eleganta femeie, așezată pe canapea lîngă domnul Lecoq, ea a fost eroina celei de-a doua povestiri *(Inimă de oțel)*. În aparență cel puțin, mîndra contesă de Clare nu mai păstra nimic din Marguerite de Bourgogne, de care se îndrăgostiseră toți nętoții din cartierul școlilor.

Mai rămîne de amintit un singur lucru: indiferent de efectul descrierilor precedente, cititorul nu trebuie să uite că se găsește în preajma celor mai periculoși bandiți care au terorizat vreodată Parisul.

În clipa cînd bătrînul își luă din nou caietul, domnul Lecoq ridică glasul:

— Ar trebui să vă spun că doamna contesă de Clare se află aici pentru o comunicare foarte importantă.

— Copiii mei — răspunse Tatăl-tuturor. Am să vă citesc raportul meu și-am să vă rog să fiți foarte atenți, pentru că mi- am dat toată osteneala. S-ar putea să fie ultimul, dată fiind vîrsta la care-am ajuns. După ce voi termina, ne vom ocupa și de comunicarea foarte importantă a frumoasei noastre Marguerite. Am început, dragii mei. Vă rog să faceți liniște.

„Generalul conte de Champmas este un militar curajos, care ne-a fost indicat de către colegul nostru Nicolas, ca putînd da naștere la unele speculații. E foarte bogat, dispune de o avere considerabilă. Familia lui se compune din două fete: cea mare, nelegitimă, din mamă necunoscută, cea mică, născută din căsătorie. Contesa de Champmas a decedat.

Fiica cea mică e bolnavă și nu va supraviețui. Primul plan conceput de mine și de Nicolas era de a-l ajuta pe gene-ral să facă avere, sub un pretext politic. Odată vîndute și plătite toate bunurile lui, am fi găsit momentul de *a-l lichida* pe general.

Fata cea mică nu conta. Toulonnais cunoștea un tînăr gata *să plătească legea:* numitul Paul Labre, folosit ulterior în alt scop."

— Ăsta nu mai face doi bani, zise Lecoq. Îl donez oricui o vrea să-l ia. E un om terminat.

— Acestea fiind faptele, continuă bătrînul, generalul a chemat-o la el pe fiica cea mare. Astfel, în mintea noastră s-a născut ideea unei alte combinații, mult mai subtile. Acum voi raporta consiliului tocmai execuția acestui plan, ce urmează a fi pus în aplicare, cu sprijinul asociației.

10 GAUTRON CU CRETĂ GALBENĂ

Exista și o latură a vieții colonelului Bozzo ce se putea desfășura la lumina zilei — ceea ce bătrînul făcea, fără orgoliu și fără fast.

Întregul Paris cunoștea palatul său din strada Thérèse, un adevărat templu de binefacere, unde nu exista lux, ci doar un fel de măreție austeră. Deseori, aici veneau înalte personalități.

Colonelul Bozzo avea prieteni importanți în Franța și în întreaga Europă.

În timpul domniei lui Ludovic-Filip, unele ziare au discreditat pe cît le-a stat în putință profesia de filantrop. E foarte adevărat că acea epocă a cunoscut exemple destul de ciudate de ipocrizie fără rușine. Cuvîntul *filantrop* ajunsese să capete o conotație negativă, fiind folosit aproape ca o insultă.

Însă colonelul rămînea în afara și deasupra acestei reacții. Pe el nimeni n-ar fi îndrăznit să-l bănuiască sau să-l batjocorească. Trăia aproape din nimic. La ce i-ar fi folosit să speculeze pe seama săracilor?

Averea lui era socotită imensă. Îi aparținea un întreg district din Corsica.

El singur reușise să repună în drepturi adevărata filantropie. Existența lui era un nobil model oferit secolului, iar

cei cărora le plăcea să citeze fraze celebre nu scăpau ocazia de-a vorbi despre bătrînețea senină a colonelului, spunînd: „E amurgul unei zile frumoase!“

Acești falși apostoli sînt cauza degradării a tot ce-i bun. Nici un supliciu n-ar fi de-ajuns pentru crima pe care o comit. Ei sînt cei ce sădesc în omul de rînd neîncrederea, iar atunci cînd apar adevărații binefăcători, omul simplu se rușinează că s-a lăsat tras pe sfoară și se îndepărtează de ei cu suspiciune, îndoindu-se, batjocorind și calomniind.

La viața mea am cunoscut un filantrop care ducea o existență nobilă și frumoasă. Nu trebuie să ne temem a folosi cu respect cuvinte pe care sarcasmul miop a încercat să le dezonoreze. Povestea acestui om, util și puternic prin binele făcut, e scrisă de însăși faptele sale. Tot ce ține de literatură și artă îi datorează recunoștință și afecțiune. Cele întreprinse de el în folosul slujitorilor condeiului, penelului, daltei și acului de gravat ar fi de-ajuns pentru zece Mecena[1].

Dar Mecena era bogat. Cel despre care vă vorbesc a găsit resurse doar în propria-i inteligență și îndrăzneală, în marea dorință de-a face bine care-i anima întreaga ființă.

Ezit să-i dau numele. El mi-a interzis s-o fac. Mi se pare, însă, că numele lui va străluci și mai curat, și mai onorabil în tenebrele povestirii noastre.

Să mă ierte baronul Taylor[2] dacă am cedat dublei tentații de-a înnobila această pagină și de-a realiza un contrast izbitor.

Cred că, în afară de el, nimeni nu mă va acuza că într-un colțișor al scrierilor mele am lăsat un semn al profundei stime ce-o port unui prieten pe care-l admir din toată inima.

— Copiii mei, urmă colonelul Bozzo, cu glas puțin cam dogit. Întrucît fata cea mică nu va avea prea multe zile, pentru noi personajul cel mai interesant din familia Champmas este sora cea mare. În principiu, ideea de-a uza de un pretext politic nu era rea. De fapt, nici n-am renunțat la ea. Dimpo-

1 *Caius Cilnius Maecenas* (70—8 î.e.n.) — om politic roman, care s-a înconjurat de un cerc de poeți și scriitori, numele său devenind sinonim cu cel de protector și sprijinitor al literaturii și artelor. (n.t.)

2 *Isidore-Justin-Séverin*, baron Taylor (1789—1879) — autor și artist francez, fondator al mai multor societăți filantropice pentru artiști. (n.t.)

trivă, politica reprezintă chiar punctul de plecare al operațiunii noastre. Din acest punct de vedere, Toulonnais ne-a fost foarte util, iar generalul nostru, care regreta puțin timpurile de altădată, s-a lăsat antrenat în cîteva intrigi mărunte, pe care noi le-am transformat în conspirația carlo-republicană. Treaba nu era prea cinstită, dar a avut succes, așa că generalul a apărut în fața judecătorului. Prietenul și colegul nostru, Nicolas, fiul lui Ludovic, delfin al Franței și prin urmare moștenitor legitim al coroanei preasfîntului Ludovic, n-avea nici un ban în buzunar. Ca să se pună pe picioare, i-am dat pe mînă afacerea noastră. Îmi place grozav să închei căsătorii, dragii mei. Domnișoara Ysole de Champmas e o fată extrem de atrăgătoare, pe cinstea mea, numai că noi n-avem nevoie de ea numai pentru ochii ei frumoși. Nu trebuia să ne pripim. Înainte de a-l vîrî pe general într-o afacere politică, în care drepturile sale aveau să fie știrbite, trebuia să cunoaștem în amănunt situația frumoasei Ysole. Prințul s-a informat și iată ce-a aflat: Ysole de Champmas a fost recunoscută ca fiică legitimă, prin contract. Sîntem în posesia unor dovezi în acest sens. Prin urmare, puteam să ne apucăm de treabă. Datorită nouă, generalul a obținut o cameră la Mont-Saint-Michel, iar prințul nostru a curtat-o pe încîntătoarea Ysole, căreia se pare că nu i-ar displăcea să fie regină. De acum, problema era dacă să deschidem succesiunea și să facem din Ysole unica moștenitoare...

— Și ce cîștigăm cu asta? îl întrerupse disprețuitor Lecoq.

— Aranjăm situația lui Nicolas, zise Corona. Atîta tot.

— Gura, nepoate! porunci colonelul. Iată ce răspuns îi dau lui Toulonnais: 1. Consiliul datorează o situație fiecăruia dintre membrii săi; 2. Sînt în posesia unei chitanțe de zece mii de ludovici, pe care prințul se angajează să ni-i remită pentru osteneala pe care ne-o dăm.

Domnul Lecoq ridică din nou din umeri.

— În loc să culegem via, ne-alegem doar cu resturi, mormăi el. Am apucat o vreme cînd n-ai fi ucis nici o muscă pentru două sute de mii de franci, tată.

— Vrei să spui că m-am prostit, băiete? ripostă cu acreală colonelul. Zi, nu te jena!

— În afacerea despre care vrea să ne povestească Marguerite e vorba de milioane, vorbi Lecoq, în loc de alt răspuns. Multe milioane.

Toate privirile se întoarseră spre contesa de Clare.

— Va veni și rîndul Margueritei, copiii mei! vorbi cu blîndețe bătrînul. Starea sănătății mele s-a ameliorat, iar medicii îmi interzic să mă enervez. Am greșit. Toată lumea are dreptul să-și spună părerea și sînt sigur că nici unul din voi nu s-a gîndit să nesocotească autoritatea mea paternă... He, he! L'Amitié, băiete, eu am trăit vremuri în care ai fi fost în stare să dai foc capitalei pentru două sute de mii de franci; ba chiar pentru numai două sute. Nu uitați că pîrîiașele formează fluviul... Să vă spun mai departe. O să vedeți că planul meu nu-i o improvizație. Am conceput totul cu grijă și cu mintea odihnită. Prințul e cel ce urmează să-l pună în aplicare. Cînd generalul a fost luat de la Mont-Saint-Michel și adus la Paris pentru a depune mărturie, am prins ocazia din zbor. Pe drum, contele de Champmas a fost înștiințat despre un plan de evadare, pus la punct de către foștii săi prieteni carliști și republicani. Asta a fost ideea lui Nicolas! Are stofă flăcăul ăsta! Planul trebuia să se desfășoare după cum urmează: momentul ales — ieșirea de la audierea unde avea de depună mărturie; mijloace de realizare — încăierarea, că doar avem oameni și asta nu ne costă nimic, mișcări în mulțime, trecere liberă; răspund de executare Cocotte și Piquepuce; reușita asigurată. Acum ascultați ideea mea și judecați dacă m-am ramolit. Vă rog să remarcați că improvizez: din clipa asta, nu mai citesc din însemnări. De cum iese din închisoare, generalul urmează să primească o haină de călătorie, o caschetă și un sac de dormit; ce ziceți de deghizare? Astfel îmbrăcat, se va duce în strada Ierusalim, în casa lui Boivin, unde va urca la etajul trei și va bate la o ușă pe care va vedea scris cu cretă galbenă numele de *Gautron*...

— Și cine-i Gautron ăsta? întrebă Lecoq.

— Veți afla îndată! zise triumfător bătrînul, care vedea că, în sfîrșit, le stîrnise curiozitatea.

Ținea la prestigiul lui de autor: era un fel de Cartouche, reîntors în copilărie.

Lecoq zîmbi uşor batjocoritor şi întrebă la ce oră trebuia să ajungă generalul în strada Ierusalim.

— Eşarfa roşie mai atîrnă la balcon; răspunse Tatăl-tuturor. Prinţul încă n-a sosit. Se-apropie momentul.

— Atunci, tată — murmură răutăcios Lecoq — dumneata, care te gîndeşti la toate, ai trimis probabil pe cineva cu un opaiţ la etajul trei al maghernitei lui Boivin, ca să lumineze numele de Gautron, scris pe uşă cu cretă galbenă...

Bătrînul fu cuprins de-un freamăt, iar părul alb i se mişcă uşor, de parcă o adiere i-ar fi trecut printre şuviţele rare.

— L'Amitié, mi-ai fost valet! strigă el, înfuriindu-se. L'Amitié, ai rămas neruşinat ca un lacheu! Eu deţin secretul! Eu singur! Dacă vreau, pot foarte bine ca, atunci cînd mor, să vă las săraci ca nişte cerşetori!

— Lecoq a greşit! vorbi apăsat doctorul Samuel.

— Lecoq a greşit! repetară şi ceilalţi.

Cu un gest repezit, Tatăl-tuturor îşi desfăcu haina şi cămaşa.

— N'am nimic aici! zise el. Ha, ha! Nu mai port la gît scapularul Milei! L-am ascuns! L-am ascuns atît de bine, încît nici mica mea Fanchette n-ar şti unde să-l găsească! Scapularul care valorează cît toate diamantele coroanei! Scapularul care indică unde e comoara! Aşa că vedeţi bine! Puteţi să mă omorîţi, dar tot nu veţi obţine scapularul! N-am încredere în nici unul din voi. Toţi îmi sînteţi duşmani! Toţi!

Tremura tot şi-abia îşi găsea cuvintele de furie.

— Ei, hai! spuse împăciuitor Lecoq. Pun prinsoare că planul va reuşi. E cam de modă veche, dar tot astea rămîn cele mai bune. Mă mîndresc că ţi-am fost cîndva servitor, şi nimeni dintre noi nu-ţi ajunge nici măcar la degetul cel mic. Eşti un bătrîn gigant! Scuzele mele, tată!

Se priviră în ochi timp de cîteva clipe.

Mînia Tatălui-tuturor se domolise.

Chipul său, de culoarea fildeşului îngălbenit, luă o expresie vicleană, care însă dispăru cu iuţeala fulgerului, făcînd loc unui aer nepăsător.

— Bineînţeles că ţii la mine, l'Amitié! vorbi el. Toţi cei de faţă nutriţi o afecţiune filială la adresa mea. Aveţi dreptate,

copiii mei, în timp ce eu mă înşel. Nu poţi să exişti şi-n acelaşi timp, să fi existat. Aceasta va fi ultima mea lovitură. Cum să poată citi generalul numele de Gautron, şi să vadă dacă-i scris cu cretă galbenă, cînd pe palier e întuneric? E absurd şi revoltător! Ce idiot am fost! Îmi vine să mor de ruşine! Nu sînt decît un bătrîn nebun!

Şi rîse chiar mai dispreţuitor decît Lecoq.

— Dar ce vreţi? urmă el de îndată. L'Amitié cu gura lui a zis că, totuşi, planul va reuşi. Mie mi-a reuşit întotdeauna tot, chiar dac-am fost un incapabil...

— Tată, îl ameninţă cu degetul Lecoq, văd că-mi porţi pică!

— Ei, hai, vino să mă săruţi! exclamă bătrînul, ştergîndu-şi o lacrimă inexistentă. Ingrat ce eşti! N-ai să ştii niciodată cît ţin la tine!

Tatăl şi fiul se îmbrăţişară.

— Cineva a întrebat cine-i acest Gautron, urmă bătrînul. Cu toţii l-am lăsat pe bravul nostru Coyatier să intre la închisoare, ca să *plătească legea*. Individul ştie mai multe decît mi-am închipuit. Mi-a transmis printr-un prieten comun că la momentul potrivit va povesti cîteva isprăvi de-ale noastre, în caz că nu-l ajutăm să evadeze. Trebuie s-avem grijă de omul ăsta, pînă cînd soseşte momentul să-l *lichidăm* (Tatăl-tuturor apăsă pe acest cuvînt), aşa încît l-am ajutat să scape din puşcărie, exact la timp ca să ne folosim de priceperea lui. El e Gautron. Prinţul i-a explicat ce trebuia să facă. Ştiţi cu toţii că are talent...

În aceeaşi clipă se auziră cîteva ciocănituri discrete în uşă. Cei de faţă îşi ascunseră chipurile în spatele unor eşarfe de mătase neagră.

— Intră, Piquepuce! Hai, prietene! îl invită bătrînul.

În prag apăru un om cu o înfăţişare amărîtă, care aducea cu un secretar de notar de ţară.

— Prizonierul e liber, zise el. Totul s-a petrecut conform planului.

Colonelul zîmbi.

— Bine, băiete. Acum, fă-mi te rog favoarea să-ți aprinzi țigara afară, pe balcon, și să iei de-acolo eșarfa roșie. Pe urmă, dispari cît poți de repede.

Piquepuce ieși în balcon.

— Vorbind despre Coyatier, continuă Tatăl-tuturor, vă spuneam că el e Gautron. Mai trebuie însă să fac o precizare: e doar o treime de Gautron, fiindcă Nicolas i-a mai luat pe Coterie, pentru zidărie și pe Landerneau pentru tîmplărie. Zidul turnului fiind foarte gros, e loc berechet de pus acolo un general.

Ochii tuturor celor de față străluciră, cu excepția Margueritei, care-și ținea pleoapele plecate.

Lucrurile începeau să devină interesante.

Bătrînul își frecă mîinile.

— Deci succesiunea e deschisă, urmă el. Mai rămîne fetița aia bolnavă, de la etajul de dedesubt, care ne-ar cam încurca socotelile. Ei, bine! Șederea în capitală nu-i face prea bine bietului Coyatier, în vreme ce aerul corsican le priește grozav tinerilor ofticoși. Coyatier va pleca în Sartèna, împreună cu copila, chiar în astă-seară, ceea ce rezolvă perfect problema. Această interesantă Ysole rămîne singura moștenitoare și devine prințesă. Asta-i tot ce aveam să vă spun. Scuzați mi eventualele omisiuni.

Se auzi un murmur de aprobare. Toți țineau ca Tatăl-tuturor să fie mulțumit.

— Mulțumesc, copiii mei! zise el strîngîndu și însem nările. Odinioară aș fi făcut treabă mai bună... asta-i limpede. Ce vreți?... Iar acum, în așteptarea lui Coyatier, dau cuvîntul adorabilei noastre contese, care-și va depăna istorisirea.

— Înainte de asta, obiectă Corona, vreau să vă atrag atenția că prințul scapă mult prea ieftin. Să-i pretindem dublu.

— Vom avea mare nevoie de prinț în afacerea pe care vreau să v-o propun, interveni Marguerite. Mare nevoie!

— Hai să vedem ce ne propune Marguerite! zise Lecoq, a cărui privire oțelită se aținti sfidător asupra lui Corona. Marguerite are cuvîntul.

— Nu-s prea multe de spus, vorbi tînăra femeie. În ultima vreme, pe cînd locuiam în castelul Champmas din Normandia, unde mă ocupam de cele două fete ale generalului,

am decoperit o comoară: e vorba de-o țărancă zgîrcită, care vrea să-și ascundă averea. Anul trecut și-a mutilat unicul fiu, ca să nu fie luat la oaste. Pînă și mie mi-a cerut doi bănuți, ca să-și cumpere tutun.

— Și cum reușește să ascundă o rentă de mii de scuzi, așa, în văzul lumii? întrebă ironic bătrînul. Explică-ne, scumpa mea.

— S-a înscris pe lista de contribuții funciare a departamentului Orne, răspunse Marguerite, cu o sumă de 22.876 franci.

— Beneficii! săriră cu toții.

— Impozite! rectifică contesa. În plus, plătește 14.000 de franci în departamentele învecinate.

— Ei, fir-ar să fie! se răsti bătrînul. Astea-s povești de adormit copiii!

— Iar pe deasupra, continuă Marguerite, în fiecare semestru bancherul din Alençon primește 1.850 de franci, ceea ce reprezintă jumătate din comisionul lui de 50% pentru încasarea ratelor înscrise pe numele femeii.

— Hai să te sărut, comoara mea! exclamă entuziasmat bătrînul.

Marguerite se supuse de îndată acestui capriciu, cu atît mai mult cu cît astfel avu prilejul să-i șoptească la ureche:

— Nu-ți pun pe tavă afacerea! Ți-o vînd, și încă foarte scump.

Din nou se auziră ciocănituri în ușă, asemănătoare cu primele. Și de astă-dată, membrii consiliului își acoperiră fața cu voalul.

— Cine e? întrebă bătrînul.

— Sînt eu, răspunse un glas gros și răgușit.

— Care eu?

— Gautron.

Cei de față se simțiră cuprinși de emoție.

— Intră! porunci bătrînul.

Fiecare își aținti privirea asupra mîinilor buldogului care apăruse în prag, de parcă s-ar fi așteptat să le vadă pătate de sînge.

— Salut, Coyatier! i se adresă Tatăl-tuturor. Cum o mai duci, băiete?

— Binişor, răspunse asasinul, rămînînd lîngă uşă. Mulţumesc.

— Ce noutăţi ne-aduci?

— S-a făcut.

Tatăl-tuturor zîmbi triumfător, apoi îşi ridică uşor voalul, privind de jur-împrejur cu un aer satisfăcut.

— Îl cunoşti pe general? i se adresă Lecoq lui Coyatier.

— Nu, răspunse omul.

— Atunci de unde ştii că ai omorît pe cine trebuie?

— Pentru că trebuia să vină şi a venit! răspunse răstit Coyatier.

Bătrînul îşi frecă mîinile.

— Cum arăta generalul? mai întrebă Lecoq.

— În haine de călătorie şi avea în mînă o valiză.

Tatăl-tuturor se întoarse spre ceilalţi şi murmură cu modestie:

— Ce vreţi, întotdeauna mi-au reuşit planurile. Asta nu înseamnă talent, ci noroc... Ei, l'Amitié, ce mai ai de zis, scumpul meu?

— Tată, mă închin în faţa dumitale! vorbi Lecoq. Nu merităm nici măcar să-ţi înnodăm şireturile de la pantofi.

11 AFACEREA PROPUSĂ DE CONTESĂ

Bătrînul se înveselise. Nenumăratele lui riduri se combinaseră în fel şi chip, dînd naştere unui surîs de mulţumire.

— Eu vă vorbisem despre un sac de dormit, zise el. Se pare că era o valiză. Omul se mai înşeală în privinţa detaliilor.

Membrii consiliului dădură din cap, în semn de aprobare.

— Aş vrea să-mi primesc banii şi să plec, spuse Coyatier.

— Ai să-ţi primeşti şi banii, fiule. Numai că mai avem de decupat ceva pînză neagră. În noaptea asta *se va lumina de ziuă.*

Acestea erau vorbele sacramentale, prin care „Fracurile Negre" exprimau ideea serviciului obligatoriu.

Formula de mobilizare era următoarea: „— *Se va lumina de ziuă mîine?*"; „— *De la miezul nopții pînă la prînz și de la prînz pînă la miezul nopții, dacă asta este voia Tatălui.*"

— Sînt obosit, ripostă Coyatier, și pîn-acum am muncit destul...

— Prietene, te vei odihni cînd îți vei termina treaba. Pînă atunci, însă, nu! În plus, băiete, mai trebuie să-ți spun ceva: am povestit totul consiliului, care a fost foarte neplăcut impresionat de amenințările tale. Dacă n-am fi avut nevoie de tine, ai fi fost un om mort.

— Și-atunci trebuia să ajung la eșafod? mîrîi banditul.

— Da, fiule! îi răspunse pe un ton părintesc bătrînul. Niciodată nu ni s-a întîmplat să abandonăm pe unul de-ai noștri, însă pretindem ca lucrurile să se petreacă așa cum vrem noi și-atunci cînd considerăm noi că e momentul. Vezi c-ai luat o notă proastă. De-acum încolo ai grijă pe unde calci!

Lui Coyatier îi năvăli sîngele în obraz; cu toate acestea, își lăsă capul în piept și mormăi printre dinți:

— Voi avea grijă pe unde calc.

— Sst! tresări deodată bătrînul, ciulind urechile.

Cineva bătuse în ușă de șase ori, cu pauză între ciocănituri, trei, apoi două, apoi una singură.

Se auziră vorbe în vestibul, apoi un hîrșîit ușor în ușă.

Întrebat de Tată cine e, noul venit răspunse:

— Fratele Milei.

— E Alteța Sa Regală, zise bătrînul. A picat la țanc. Eu am terminat tot ce-aveam de spus... Intră cu voalul! vorbi el cu glas tare. Prințe! i se adresă la fel de bine-dispus, întrucît era o fire cît se poate de binevoitoare. Fii binevenit, dragul meu! Avem nevoie de dumneata, ca să-l îndrumi pe flăcăul ăsta de ispravă. Afacerile dumitale merg destul de bine, har Domnului, însă trebuie să-ți mărturisesc că inițiativa n-a fost prea bine primită de respectabilii noștri prieteni.

— Mie îmi ajunge stima și afecțiunea Tatălui! răspunse prințul.

Salută pe toată lumea și se așeză.

— Bine zis! exclamă bătrînul. Ce perfect înțelege situația! Deși bineînțeles că fiecare din membrii consiliului își are importanța lui... Ah, conte! Nepoate! Dacă i-aș fi dat-o prințului pe Fanchette a mea, ar fi fost o căsnicie pe cinste! *Povera*[1]! Am făcut o mare greșeală!

Contele Corona ridică din umeri, după cum îi era obiceiul, apoi se tolăni și mai comod în fotoliu.

— Spune, prințe, cum stăm cu domnișoara? urmă Tatăl.

— Așa cum trebuia să stăm, replică prințul. Voința mea e lege pentru ea. Mă iubește la nebunie.

— Perfect. Și-acum unde e?

— La postul ei. Își așteaptă tatăl, în trăsura închisă, postată în colțul străzii Harlay-du-Palais.

— Tatăl! repetă bătrînul. Și cînd colo, vei apărea dumneata! Cum nu se poate mai bine! Și servitorii de la etajul întîi?

— Au fost toți îndepărtați, sub diverse pretexte.

— Iar micuța?

— Doarme.

— Ai cheia?

— Nu. Chiar eu am pus-o pe Ysole să încuie ușa și să ia cheia cu ea.

— Iubiții mei! se adresă Tatăl celor de față. Nu poți jefui Banca Franței în fiecare zi. Poate că afacerea asta-i destul de modestă, deși averea generalului e considerabilă. Dar, fir-ar să fie! N-am nevoie de părerea voastră ca să afirm că totul a fost aranjat cu mare abilitate. Zău că Nicolas are talent! Acum atenție, Coyatier! Ai instrumentele la tine, nu-i așa? Vei deschide ușa apartamentului de la etajul întîi, unde vei intra ca la tine acasă, pentru că nu-i nimeni înăuntru. N-ar fi rău să mai vîri cîte ceva în buzunar, dacă ți-e pe plac. E bine să spargi vreo cîteva dulapuri. Înainte de-a pleca, poți să forțezi broasca de la intrare, dar să nu pierzi prea mult timp și nici să nu te încarci prea tare. Acum, iată esențialul: în camera situată exact sub cea în care ne aflăm noi, vei găsi o fetiță adormită. E bolnavă. Ai să-i pui căluș, dar fără să-i faci vreun rău, apoi ai s-o învelești în cuvertură și-ai s-o iei cu tine. Ai înțeles?

1 *Povera* (ital.) — sărmana! (n.t.)

— Da, răspunse Coyatier cu o figură sumbră. Numa' că mie nu-mi miroase-a bine. Astă-seară, tre' să fie o groază de inși pe urmele mele.

— Pff! N-am nici o grijă, băiete. Îți cunoști meseria.

— Și unde să duc „pachetul"?

— L'Amitié! strigă bătrînul. Răspunde la întrebare!

Domnul Lecoq, care discuta foarte însuflețit cu contesa, se întoarse spre conte.

— Ce-ai spus, tată?

— Avem oameni gata de plecare către mănăstirea Milei, la depozitul din Calea Îndrăgostiților?

— Sînt cinci.

— Ceva femei printre ei?

— Două.

— Perfect! Coyatier, ai să duci „pachetul" — cum zici tu — la depozit, în spatele cafenelei *L'Épi-Scié*. Dacă ai chef, poți să te duci pînă-n Corsica, la iarbă verde. Chiar că ai avea nevoie, băiete.

— Fata asta valorează mult? vru să știe banditul.

— De ce întrebi?

Coyatier șovăi o clipă.

— Vedeți dumneavoastră, răspunse el. Mi-e cam teamă. E departe de-aici pînă la Galiote și *l'Épie-Scié*. Dacă am necazuri pe drum...

— Îți dau mînă liberă! răspunse Tatăl, apoi adăugă: — Numai să nu faci lucrurile pe jumătate, m-ai auzit?

Banditul repiră ușurat.

— Am o bănuială că nu va fi tocmai ușor! zise el, părăsind încăperea.

De cum se închise ușa în spatele lui, toți își scoaseră voalul de pe față. Tatăl își frecă încetișor mîinile uscate, numai piele și os, și reluă grăbit:

— Copiii mei, întrunirea noastră se apropie de sfîrșit. Nu- mi place să mă culc tîrziu și țin foarte mult la primul somn. Să vedem cum stau socotelile și cu afacerea propusă de contesă. După cît se pare, normanda asta care plătește 22.876 de franci într-o parte și 14.000 în alta, în contribuții

funciare, e o mină de aur! Asta duce la niște venituri colosale! Atenție, însă: în primul rînd, e vorba de pămînt; în al doilea rînd, femeia e normandă; și în al treilea rînd, e țărancă. Treaba se cere făcută ca la carte!

— Ai uitat valorile... începu contesa.

— Nu, nu! 1.850 de franci — comisionul bancherului din Alençon. Vedeți că încă m-ajută memoria! E de-a dreptul magnific... și sînt sigur că femeia asta mănîncă pîine neagră.

— Nu chiar. Cheltuiește cam o sută de mii de franci pe an, răspunse Marguerite.

— Ei, drăcie! Atunci trăiește bine țăranca noastră!

— Așteaptă! Am spus *cam* o sută de mii de franci pe an, dintre care 98.000 sînt destinați întreținerii pămînturilor și caselor.

— Bravo! Și cum vrei să procedezi cu o ființă ca asta?

— Dacă n-aș ști cum, n-ar fi vorba de-o lovitură! zise contesa.

Toți deveniră atenți, iar bătrînul puse înapoi pe masă hîrtiile pe care era pe punctul de-a le strînge.

— Încîntătoare! Încîntătoare! L'Amitié, ne-ai făcut un dar fără de preț... Vorbește, scumpa mea.

— Mai întîi voi vorbi despre mine, zise contesa răspicat și cu sînge rece. Am intrat în asociație, pentru că urmăream un scop. Ca să-mi ating scopul, îmi trebuiau bani, ori cum bărbatu-meu nu dispune decît de mijloacele unui boiernaș de țară...

— Ceea ce și este, frumoasa mea! o întrerupse bătrînul. Și- n plus, mai e și cinstit. Ai făcut o căsătorie proastă, asta e! Joulou al tău nu valorează mare lucru.

Frumoasa contesă suspină.

— Vreau să fiu plătită, zise ea. Am nevoie de o sută de mii de scuzi.

— Pentru o informație! nu se putu stăpîni doctorul. E absurd!

— Eu nu sînt de acord, declară prințul. Jocul ăsta ar însemna ruina asociației.

— Răbdare, copii, răbdare! zise Tatăl. L'Amitié, ai cuvîntul.

— Nu pot decît să repet ce-ai spus dumneata, tată. Ai vorbit cu înțelepciune, ca de fiecare dată. Răbdare! Marguerite n-a terminat ce-avea de spus.

Zicînd acestea, făcu un semn prin care le impuse tăcerea.

— Dă-i drumul! i se adresă el contesei. Hai, frumoaso! Fiecare pentru el! Vorbește!

Marguerite reluă, cu aceeași răceală și precizie, lucru întotdeauna uimitor la o femeie.

— Acum cîteva clipe pledam în favoarea domnului Nicolas, care încă nu venise. Și asta cu un motiv anume: ne va fi de folos în afacerea mea.

Tînărul înalt, cu profil de Bourbon, ciuli urechile.

— Vă explic imediat, urmă Marguerite. Femeia despre care v-am povestit crede în existența lui Ludovic al XVII-lea, de unde mi-a venit și ideea de-a o pune în legătură cu voi.

În jurul mesei se stîrni agitație. Toți cei de față știau să aprecieze dintr-o ochire punctele tari și cele slabe ale unei combinații tenebroase.

— Ei, tată! zise Lecoq. Nu-i grozav? O încuietoare de la care ai și cifrul, și cheia.

Bătrînul își umflă obrajii. Un licăr i se aprinse în privire.

— Acum că tocmai i-am făcut un serviciu prințului, începu el, îndrăznesc să sper că se va arăta generos.

— Cer cuvîntul! îl întrerupse tînărul.

— Ne va dovedi recunoștința sa! exclamă Tatăl. Vorbește, dragul meu.

— Mulțumesc, zise prințul. În primul rînd mă declar în favoarea proiectului contesei, care poate spori considerabil averea asociației. O sută de mii de scuzi sînt o nimica toată pe lîngă această grămadă de aur. În al doilea rînd, îmi ofer serviciile din toată inima...

— Bravo! se auzi de jur-împrejurul mesei.

— Ah, dragul de el! îl alintă bătrînul. Ce minte și ce suflet are!

— Dați-mi voie! urmă Alteța Sa Regală. Vreau să-mi duc ideea pînă la capăt. Dacă mă ofer să vă ajut, cer să fiu scutit de-a plăti asociației cele două sute de mii de franci, pe care-i datorez din zestrea viitoarei mele soții...

— Cum? cum? murmurară ceilalţi. Ce neruşinare!

— În plus, asociaţia îmi va aloca o primă de cinci mii de ludovici, bani gheaţă.

— Haida-de! exclamă Corona. Te întreci cu gluma, domnule!

— Eu v-am spus ce-am avut de spus. Alegeţi! încheie prinţul, salutînd curtenitor pe cei din jur.

În ochii bătrînului se ivi ceva ce aducea a lacrimă.

— Ah, dacă i-aş fi dat-o pe micuţa mea Fanchette! suspină el, cu profund regret.

Apoi adăugă:

— Copiii mei, nimic pe lume nu-i mai frumos decît un tînăr fără prejudecăţi şi înzestrat cu spirit economic. Ascultaţi la mine: am trăit mult şi am experienţă. Nu-mi amintesc să mai fi jucat vreodată o asemenea partidă. Fir-ar să fie! Aţi calculat venitul pe care-l presupun asemenea cote funciare şi capitalul provenit din acest venit? E o sumă uriaşă! Iar noi avem de-a face cu o ţărancă. Şi încă una care crede în Ludovic al XVII-lea! Cu alte cuvinte, porţile spre această comoară din „O mie şi una de nopţi" ne sînt larg deschise. Vă declar că va fi ultima mea afacere... Supun consiliului următoarele propuneri: trei sute de mii de franci vor fi alocaţi scumpei noastre contese, cu condiţia să ne ofere dovezi în sprijinul celor afirmate aici; trei sute de mii de franci vor fi daţi iubitului nostru prinţ, cu condiţia ca în caz de nereuşită să se pună cu totul la dispoziţia noastră; o sută de mii de franci sînt destinaţi prospectărilor, cheltuielilor preliminare şi punerii la punct a detaliilor. Să votăm deci. Eu votez pentru, cu amîndouă mîinile. Cine mă iubeşte să mă urmeze!

Cele trei propuneri fură acceptate în unanimitate de voturi.

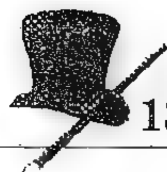
— Tată, vorbi Lecoq, eşti un scump! Acum Marguerite îţi va da adresa milioanelor despre care ţi-a povestit. Notează.

Marguerite îi dictă:

— Văduva Mathurine Hébrard, zisă şi madam Goret, satul Nouettes-en-Mortefontaine, cantonul La Ferté-Macé, Orne.

Bătrînul îşi notă adresa în carneţel, apoi ridică şedinţa, spunînd:

— Copiii mei, eu ţin la primul somn. Haideţi la culcare şi să chibzuim asupra afacerii care ne-aşteaptă. Parcă aş fi întinerit cu zece ani. Ce lovitură nemaipomenită! Am senzaţia

că mă aflu din nou în munți, și comand *Le Veste Nere*[1]. Camarazi! Rupeți rîndurile! noapte bună, turturelele mele.

— Cine vine la cină? Contesa e invitata mea. Fac cinste.

Numai colonelul Bozzo și fiul lui Ludovic al XVII-lea rezistară tentației.

De ani de zile, omul acesta, care prin crimă ridicată la rangul de știință acumulase comori nebănuite, trăia mai auster decît un pustnic. Nu avea nici una din pasiunile ce pot fi satisfăcute cu ajutorul banului. Nu era în stare să cheltuiască pentru sine nici măcar cît un mic funcționar de minister.

Nu iubea pe nimeni în lume, cu excepția micuței lui Fanchette — contesa Corona, o făptură frumoasă și pătimașă, pe care o aruncase în brațele unui bandit fără scrupule.

Pe pămînt se petrec lucruri ciudate. Pe de altă parte, în persoana colonelului exista omul de afaceri, al cărui aspect era la fel de înspăimîntător ca și cel al unui mort ieșit din groapă; bătrînul nu putea să mănînce, să bea sau să doarmă; pentru el, banul nu avea nici o valoare, fiindcă Dumnezeu îi răpise orice mijloc de-a se folosi de ban. Totuși, omul nostru continua să alerge după bani cu entuziasm, cu patimă. Își vindea sufletul ca să cîștige milioane, el, care nu s-ar fi putut bucura nici măcar de atîta plăcere cît își poate cumpăra un copil, cu prețul unui gologan!

Era pedeapsa regelui Midas[2]. Și tot ca Midas, s-ar fi putut răzbuna pe soartă dacă ar fi cumpărat un suflet sau dacă ar fi făcut binele, aproape cu disperare — la fel cum odinioară explorase nebunește profunzimile răului.

Dar financiarul-vampir nu nutrea astfel de idei.

Cît despre prinț, acesta se afla în aceeași situație ca și Coyatier: ziua lui de lucru încă nu se sfîrșise.

Se despărți de Tată chiar în poarta casei.

Tatăl luă o birjă modestă, în care o porni de-a lungul cheiului, pînă la locuința sa.

Prințul ajunse în colțul străzii Harlay-du-Palais, unde staționa o trăsură. Se apropie de portieră, care se deschise.

1 *Le Veste Nere* (ital.) — „Fracurile Negre“ (n.t.)

2 *Midas* — în mitologia greacă, rege al Frigiei, căruia Dyonisus i-a îndeplinit dorința de a transforma tot ce atinge în aur. (n.t)

— Tu ești, Louis? întrebă Ysole cu glas schimbat. S-a întîmplat vreo nenorocire?

— Nu, răspunse prințul. Contele de Champmas a luat-o pe strada Nazareth. Slavă Domnului, nu s-a petrecut nici un incident neplăcut. Dă-mi mîna, Ysole. Generalul și-a îmbrățișat deja fiica cea mică. Acum eu i-o voi înapoia și pe cealaltă.

Ysole îi întinse mîna. Cea a prințului tremura.

— Ce-i cu dumneata? întrebă ea. Îmi ascunzi ceva?

— Pe cuvîntul meu de onoare că nu ai nici un motiv să te temi pentru cei dragi, răspunse prințul pe un ton pe care-l făcu cît se poate de grav.

— Pentru cei pe care-i iubesc! repetă domnișoara de Champmas.

Apoi, privindu-l cu ochi neliniștiți, adăugă:

— Știi bine că nimeni pe lume nu mi-e mai drag ca dumneata!

În loc s-o ajute să coboare din trăsură, prințul își făcu loc și se sui lîngă ea.

— De ce faci asta? îngăimă ea, în vreme ce surîdea cu ochii în lacrimi.

— Pentru că nu mai sînt în siguranță la Paris, răspunse el.

Ysole tăcu. Inima îi bătea să-i spargă pieptul.

— Vrînd să salvezi pe altul, continuă prințul, de multe ori te compromiți pe tine.

— Oh! îl întrerupse fata. Te-ai compromis pentru mine! Pentru tata!

— Sînt silit să fug, îi zise prințul.

— Merg cu dumneata! strigă Ysole.

— Chiar vrei? Aș putea accepta devotamentul unei femei... al unei logodnice...

Ysole se ghemui la pieptul lui.

— Îți aparțin cu totul, murmură ea, sărutîndu-l cu pasiune. Îți aparțin numai dumitale. Te voi urma pînă la capătul pămîntului!

Prințul scoase capul pe geamul portierei și chemă:

— Giovanni-Battista!

Rosti cîteva cuvinte italienești și trăsura porni în galop.

12 CUMĂTRA SOULAS

Cam tot la aceeași oră, nu prea departe de locul ultimelor întîmplări, se petrecea o scenă destul de curioasă. Cum ea se leagă foarte strîns de istorisirea noastră, cititorul va trebui neapărat pus în temă.

Pentru aceasta, e nevoie să dăm din nou colțul străzii Ierusalim și să ne întoarcem în casa lui Boivin, urcînd la etajul trei, pe cunoscuta scară turnantă.

Ceea ce ne interesează e același palier sordid, unde se află trei uși dărăpănate: locul de vînătoare al lui Clampin, zis și Pistol.

Doamna Soulas se culcase de mult. O trezi însă un zgomot ușor, care venea de pe palier. Femeia se ridică în capul oaselor, ca să asculte.

„Trebuie să fie domnul Paul, care s-a întors acasă", își zise ea. „Tare-aș vrea să pot face în așa fel încît să-i aduc bucurie acestui tînăr de treabă!"

Numai că atunci cînd se întîmpla să se întoarcă tîrziu, domnul Paul se ducea drept spre ușa lui, pe care o descuia. Își cunoștea bine drumul.

Ori acum, zgomotul persista. Ai fi zis că-i un om care bîjbîie. Sau, poate, un animal.

„M-am prostit!" își spuse doamna Soulas. „Mîțele fac la fel ca oamenii: cînd îi chemi, fug, iar cum nu-i mai chemi, se întorc."

Această cugetare filozofică o făcu să zîmbească. Își scoase de sub plapumă un picior, apoi pe celălalt.

Pisicile au privilegiul de a stîrni o afecțiune aproape maternă.

— Ce vagabond! murmură ea. Da' știu că are la mîțe prin cartier!

Își încălță papucii și se îndreptă spre intrare.

— Pis, pis, pis! chemă ea încetișor, ținînd ușa întredeschisă. Pis, pis, pis! Hai, iubitule, vino!

Apoi, brusc, schimbă tonul și trase repede ușa spre ea, ca să se apere.

— Cine-i acolo? întrebă ea. Ce cauți, omule, la ora asta?

La cîțiva pași, chiar sub lucarna prin care străbăteau cîteva raze de lună, se putea distinge o siluetă înaltă și nemișcată.

— Doamnă, vorbi umbra, pe un ton ce nu putea fi auzit prea des în casa Boivin. Nu-i cunosc pe cei pe care-i caut. E prima oară că vin aici. În întuneric, toate ușile seamănă între ele. Caut camera domnului Gautron. Numele trebuie să fie scris pe ușă.

Doamna Soulas nu-i răspunse imediat. Părea că încă ascultă, chiar și după ce străinul terminase de vorbit.

N-ar fi putut spune de ce, dar glasul îi reținuse atenția.

— Gautron! murmură ea în cele din urmă. Nu-l cunosc... Dar așteptați puțin! Domnii care-au venit la mine au vorbit despre Gautron tot timpul. Există o afacere Gautron.

Doamna Soulas se întoarse repede în odaie și aprinse lampa.

„S-ar putea să fie noul locatar de la „9". Ia să vedem."

Înainte de-a ieși din nou pe palier, își trase pe ea o fustă și o bluză.

„Există voci care-ți răscolesc sufletul", se gîndi femeia.

Apoi ieși cu lampa în mînă și se duse către ușa dinspre turn, îndreptînd lumina spre ea.

— Nimic! Nu scrie absolut nimic! vorbi Thérèse.

— Dar cealaltă? întrebă străinul.

— Cealaltă... începu doamna Soulas.

Nu-și sfîrși fraza, pentru că între timp luminase și ușa lui Paul Labre.

— Ia te uită! se miră ea. A scos cartea de vizită. Cu siguranță că a plecat!

Străinul i se adresă pe un ton care trăda o adîncă tulburare, dacă nu chiar descurajare.

— Vă mulțumesc, doamnă. Vă rog să mă iertați că v-am deranjat.

Auzindu-i glasul, care o frapă din nou, doamna Soulas întoarse capul. Privirea i se opri asupra necunoscutului. Se dădu un pas înapoi, cît pe-aci să scape lampa din mînă.

Străinul nu remarcă nimic, pentru că începuse să încerce din nou clanța de la numărul „9" și să bată în ușă, chemînd:

— Domnule Gautron! Domnule Gautron!

Nici un răspuns.

Femeia îi puse mîna pe umăr.

— Trebuie să intrați la mine, îi spuse ea pe un ton care-i atrase atenția străinului.

— Cum, buna mea doamnă? articulă el cu greu. Mă cunoașteți?

— Sînteți generalul-conte de Champmas — îi răspunse Thérèse.

Străinul își înălță capul.

— Așa e, recunoscu el. Dar nu-mi amintesc să vă fi întîlnit vreodată.

Buzele doamnei Soulas schițară un zîmbet amar.

— Trebuie să intrați la mine, repetă ea. Cei ce vor să se ascundă nu-s în siguranță aici. Vă rog, domnule conte.

Cum generalul ezita, femeia adăugă:

— Mi-s dragi cele două fete ale dumneavoastră.

Generalul îi trecu imediat pragul.

De cum îl văzu înăuntru, doamna Soulas închise ușa și trase zăvorul.

— Luați loc, îl invită ea. Vă aflați într-o casă cinstită.

Generalul se așeză.

— Vreți să mîncați sau să beți ceva? mai întrebă Thérèse. Vă ofer cu dragă inimă.

— Nu mi-e nici foame, nici sete — răspunse generalul.

— Atunci, vă pot face vreun serviciu? insistă gazda.

— Poate că da... murmură contele de Champmas.

Thérèse se așeză și repetă, parcă fără voia ei:

— Mi-s dragi cele două fete ale dumneavoastră. Cea mare, pe care o cunosc bine, și cea mică, pe care n-am văzut-o niciodată... Se spune că-i un biet înger al bunului Dumnezeu!

— E multă vreme de cînd nu mi-am îmbrățișat fiicele, zise generalul cu glas coborît.

— Ah! exclamă Thérèse, împreunîndu-și mîinile în poală. Dar asta nu-i tot: am cunoscut-o și pe cealaltă... pe acea sfîntă... care a murit.

— N-am mai avut alți copii... începu generalul.

Thérèse îl întrerupse, făcînd eforturi să vorbească:

— Mă refer la contesa de Champmas, soția dumneavoastră.

Era foarte palidă și pe chip i se citea o profundă emoție.

— Ce treabă aveați cu acest Gautron? întrebă ea dintr-o dată.

— Am încredere în dumneavoastră, doamnă! îi spuse contele. Cei care-au pregătit evadarea mea — într-un fel, fără a-mi cere acordul — m-au înștiințat că acest Gautron avea posibilitatea de-a mă ajuta să părăsesc Parisul și Franța.

— Asta-i tot?

— Asta-i tot.

Thérèse rămase o clipă pe gînduri.

— Chiar la masa pe care vă sprijiniți cotul, vorbi ea cu bruschețe, mănîncă zilnic șase inspectori de poliție.

Generalul nici măcar nu clipi.

— Oh, surîse ea cu tristețe. Știu bine că sînteți un om curajos. Voiam de fapt să vă spun că puteți rămîne aici cît vreți.

Se ridică și se duse la dulap, de unde scoase o salopetă muncitorească, împăturită cu religiozitate.

— Sînt văduvă, zise ea. Mi-am iubit mult soțul. Nici nu se putea altfel. Era atît de bun... Există și bărbați cu multă noblețe sufletească, domnule conte. Îmbrăcați asta! Eu am să mă întorc cu spatele.

Îi întinse hainele generalului, care o privea cu mare atenție, de parcă în el ar fi început să se trezească o vagă amintire.

Ea merse să se așeze în celălalt capăt al încăperii.

— Da, da! Mi-am iubit mult soțul! repetă femeia. A fost un om tare bun!

— De ce-mi vorbiți astfel, doamnă? întrebă generalul, începînd să-și schimbe hainele.

— Pentru că mă gîndesc la sărmana dumneavoastră soție, răspunse Thérèse. Soțul meu era aproape la fel de bun ca și contesa de Champmas.

— Prin urmare, iubita mea soție v-a făcut vreun serviciu?

Thérèse ezită, apoi răspunse cu o oarecare răceală:

— În sensul în care credeți dumneavoastră, nu... V-ați îmbrăcat?

Generalul își puse redingota de stofă neagră.

— Gata! răspunse el.

Doamna Soulas îi puse pe umeri un prosop alb, apoi luă în mînă o foarfecă.

— Acum am să vă scurtez părul și-am să vă rad mustața, îi zise ea.

— Chiar voiam să vă rog, replică fugarul.

Pe pardoseală începură să cadă bucle din părul frumos și negru, deja înspicat de fire albe.

— Vă tremură mîna, doamnă! îi spuse generalul.

— Am început să îmbătrînesc, răspunse Thérèse.

Apoi păstrară amîndoi tăcerea.

Thérèse îi dădu o mantie și o pălărie.

— Încotro vreți s-apucați? întrebă ea.

— Spre Normandia, îi spuse domnul de Champmas. Dacă pot ajunge la Le Havre, nu-mi va fi greu să trec în Anglia.

— Atunci, veniți. Sînteți soțul meu și mergem împreună să ne vedem copilul bolnav, aflat la Saint-Germain. E-un pretext bun, nu?

Vorbind astfel, în glas i se putea citi o adîncă tulburare.

Ieșiră amîndoi. În stradă, generalul îi oferi brațul. Thérèse se sprijini de el.

Traversară Sena și urcară pe strada Harpe, pînă spre Sorbona.

Aici, doamna Soulas se opri în fața unui portal care semăna cu intrarea unei ferme și deasupra căruia un felinar palid lumina contururile unui cal înhămat la o trăsură. Pe firmă scria:

FLAMANT. ÎNCHIRIERI ȘI MESAGERIE.

Thérèse bătu la poartă îndelung, dar fără rezultat.

Abia după vreun sfert de oră, cineva veni să deschidă.

— Ce dracu' căutați la ora asta? se auzi un glas gros, pe jumătate adormit.

— Venim din partea domnului Badoît, îi răspunse Thérèse.

— La dracu'! Din partea domnului Badoît?

Apoi adăugă:

— Cum o mai duce domnul Badoît?

— Destul de bine. Eu sînt doamna Soulas, țin pensiunea pentru inspectori, din strada Ierusalim.

— Aha! Doamna Soulas! Bună supă faceți! E renumită! Și cine mai e cu dumneavoastră?

— Soțul meu...

— Ia te uită! vorbi glasul cel gros. Eu vă credeam văduvă, doamnă Soulas.

— Ei bine, domnule Flamant, vi-l prezint pe soțul meu! zise Thérèse, silindu-se să rîdă.

— Sănătos, soțul dumneavoastră? Cu-atît mai bine! Și ce doriți?

— Trebuie să mergem la Saint-Germain.

— Mîine dimineață. Noapte bună, doamnă Soulas. Mi-a părut bine de cunoștință.

— Nu mîine, chiar acum. Trebuie să plecăm neîntîrziat. E vorba de un copil bolnav. Cît ne costă?

— Cincizeci de franci, plus vizitiul.

Thérèse protestă.

— Fie! Cincizeci de franci, plus vizitiul! zise generalul, care pînă atunci nu scosese nici un cuvînt.

— Bravo, nene Soulas! exclamă domnul Flamant. Nu ești matale prea vorbăreț, da' și cînd deschizi gura! Haideți înăuntru să vedeți caii. Bijou are hachițe, Coco șchioapătă... Am să v-o înham pe Marion. N-arată ea prea grozav, da' fuge mîncînd pămîntul. Un animal pe cinste, doamnă Soulas!

Generalul și însoțitoarea sa așteptară în grajd să fie înhămat calul la trăsură.

Trecînd pe lîngă ei, domnul Flamant le puse felinarul în față.

— Iertați-mă! se scuză el. Taica Soulas nu pare prea disperat. Da' ce-are puștiul? Să vedeți cum aleargă mîrțoaga mea! Săptămîna trecută ne-au murit doi mînji.

După vreo jumătate de oră, calul era înhămat la o trăsură pe două roți. Generalul și Thérèse luară loc înăuntru. Domnul Flamant se așeză pe capră, în timp ce soția lui, în cămașă de noapte și cu scufie pe cap, deschise larg porțile.

— Dii! Marion! Di, răpciugă! strigă ea. Arată că nu mănînci degeaba.

Bătrîna iapă se cabră din toate încheieturile. Roțile se frecară pe pavaj, scoțînd scîntei, și trăsura se urni din loc.

— Pe curînd, nevastă! strigă domnul Flamant. Ai grijă de Bijou și doftoricește-l pe Coco! Dacă avem clienți, îi duci tu. Di, mînca-te-ar ciorile! Nu face doi bani cînd te uiți la ea,

dar să vedeți cum aleargă! Hei, femeie, nu pierde prea mult vremea cu copiii, ocupă-te de animale.

Trăsura cobora, hurducîndu-se, strada Harpe. Într-adevăr, Marion nu făcea doi bani cînd te uitai la ea. Dar în privința alergatului, nici o speranță!

Pînă la bariera Neuilly, călătoria decurse fără incidente.

La barieră, însă, fusese semnalată dubla evadare a lui Coyatier și a generalului. Trăsura fu cercetată, iar doamna Soulas trebui să-și repete povestea.

De altfel, simpla vedere a iepei Marion, era suficientă dovadă că nu călătorea prea departe.

De cum trecură bariera, generalul se întoarse spre Thérèse.

— Buna mea doamnă, zise el. Fără dumneavoastră, cu siguranță că eram pierdut. N-aș vrea să vă jignesc, dar doresc din tot sufletul să vă dovedesc recunoștința mea. Ajutați-mă. Ce pot face pentru dumneavoastră?

— Nimic, răspunse Thérèse.

— Sînteți fericită?

— Nu-s nici fericită, nici nefericită.

— Vă iubiți meseria?

— Nu, dar nici nu-mi displace.

— Am impresia c-ați apucat și vremuri mai bune.

— Sînt femeie de la țară și-am fost măritată cu un muncitor.

Tăcură amîndoi cîteva clipe. Apoi generalul vorbi, ușor stînjenit:

— Am senzația că v-am mai întîlnit cîndva...

— Vă înșelați, răspunse Thérèse cu glas ciudat.

— Și totuși, mă cunoașteți...

— O femeie ca mine poate cunoaște un om ca dumneavoastră, fără ca el s-o cunoască.

Din nou se lăsă tăcere.

— Buna mea doamnă, insistă generalul. Mărturisesc că sînt nedumerit. V-ați purtat cu mine extraordinar de frumos, mi-ați arătat multă înțelegere... Și totuși, am senzația că atitudinea dumneavoastră la adresa mea ascunde un sîmbure de amărăciune.

Thérèse rîse scurt.

— Doar nu credeți că vă port pică? întrebă ea.

— Dacă v-am făcut vreun rău, fără voia mea...

Femeia rîse din nou.

— Ați ghicit, murmură ea. Într-o zi, cînd ați trecut în frumoasa dumneavoastră caleașcă, eu eram pe trotuar și m-ați stropit cu noroi. Există și pete care nu se șterg...

— Aș da orice să vă pot privi chipul acum, cînd îmi vorbiți așa, gîndi el cu voce tare.

— Mi l-ați văzut, îi răspunse Thérèse. Doar nu m-am schimbat chiar atît de mult.

— Aveți copii? o întrebă generalul.

— Am avut o fată, murmură Thérèse, cu glasul frînt.

— Deci sînteți singură pe lume?

— Absolut singură.

— V-am spus că sînt nedumerit, urmă generalul, după un moment de tăcere. Și-aș adăuga că mă simt stînjenit. Am avere...

— Cu-atît mai bine pentru cei ce vă sînt dragi! zise repede Thérèse.

Generalul o privi țintă, prin întuneric.

— Totuși, spuse el cu multă bunăvoință, nu există nici o cale de-a mă revanșa pentru serviciul pe care mi l-ați făcut?

— Ba da!

— Vorbiți!

— Dați-mi o scrisoare către domnișoara Ysole de Champmas, iar eu voi merge să le îmbrățișez pe cele două fiice ale dumneavoastră. E un capriciu de-al meu.

— Așa voi face, buna mea doamnă... Dar... Dacă mi-ați spune povestea dumneavoastră, sînt sigur că nu m-aș mai simți atît de stingherit. Cînd cunoști mai bine o persoană, ai și nenumărate posibilități de-a te achita față de ea.

Thérèse se ghemui în colțul ei.

— Eu n-am nici-o poveste, zise ea apăsat.

Apoi, răzgîndindu-se dintr-o dată, adăugă cu glas adînc:

— Dar, ca să mai umplem timpul... știu o poveste... Una care v-ar interesa... Ascultați!

POVESTEA UNEI MAME

ncă nu trecuseră de Neuilly. Zadarnic se auzea glasul domnului Flamant la fiecare zece pași:

— Dii, Marion! Dii, răpciugă!

Marion se mișca din ce în ce mai încet. Or poate că ținea neapărat să merite epitetele stăpînului.

Cînd simțea biciul pe spinare, trupul ei deșelat se cutremura de un efort convulsiv, apoi urechile i se blegeau din nou și picioarele înțepenite reveneau la inerția lor obișnuită.

— E povestea unei prietene, vorbi Thérèse după o scurtă pauză. O bună prietenă, singura pe care am avut-o: țărancă la fel ca mine, născută și crescută în același sat. Dar cred c-am exagerat spunînd că vă va interesa, pentru că dumneavoastră sînteți militar și-ați auzit, probabil, o groază de istorioare din astea. Fata se numea Madeleine și era fiica unui mic fermier, care sigur că nu arunca cu banii în dreapta și-n stînga, dar nici nu cerea nimănui nimic. Taică-său o iubea tare mult și-i dădea cam mulți bani. Fata avea niște ochi frumoși și șăgalnici, o talie suplă și-un păr care-ar fi putut fi vîndut la tîrg pe zece pistoli[1]... De multe ori i se oferiseră trei sau chiar patru ludovici[2] de aur! Dar ea nu și ar fi vîndut părul pentru tot aurul din lume! Numai că tot dîndu-i bani, taică-său o făcuse să devină cochetă. Ce contează din ce sat era? Contele de Champmas nu cunoaște decît satele de pe pămînturile sale. Degeaba au fost făcute revoluții: seniorii au rămas, iar cei ce trec, bogați și strălucitori, printr-un ținut sărac, duc totdeauna cu ei fericirea familiilor pe care le lasă în urmă. La tîrg, șarlatanii nu iau decît părul care-i de vînzare. Cu inimile se întîmplă altfel. Există alți șarlatani, care știu să le fure noaptea, și nu-i nici o lege care să pedepsească

1 *Pistol* — veche monedă de aur (franceză, italiană, engleză) — n.t.

2 *Ludovic* — moneda franceză de aur, cu efigia lui Ludovic al XIII-lea și a succesorilor sai. (n.t.)

pe cei ce fură onoarea şi bucuria dintr-o casă. În satul nostru, care nu era departe de oraş, se creşteau mulţi cai. Din acest motiv, fiecare fermă avea grajduri mari şi frumoase. Cînd treceau trupe, pedestraşii erau cazaţi în oraş, iar cavaleria la ferme.

— Cum se numeşte satul despre care vorbiţi? o întrebă generalul.

— Saint-Yvon, Saint-Mesme sau Saint-Jacques! răspunse Thérèse. Chiar vreţi să ştiţi exact?

— Şi lîngă care oraş se află?

— Lîngă Dijon, lîngă Orléans sau lîngă Arras... Vreau să fiu discretă faţă de sărmana mea prietenă, Madeleine, care-a fost o fată atît de veselă şi care-apoi a plîns cu lacrimi de sînge!

Contele tăcu.

— Într-o zi, urmă Thérèse, în satul meu s-a oprit un regiment atît de strălucitor, că toţi au lăsat muncile cîmpului ca să-l privească trecînd pe drum. Erau călăreţi. Vestele roşii se mulau pe trupurile tinerilor ofiţeri, ca şi corsetele femeilor. De ce oare n-au şi soldaţii acelaşi gen de cochetărie ca femeile? Cel de care s-a îndrăgostit Madeleine — căci biata fată şi-a pierdut capul pentru unul — îşi cănea mustaţa, îşi pomăda părul şi purta un corset mai strîmt decît centura fetei. Toţi aveau pantaloni albaştri cu vipuşcă argintie. Cizmele cu pinteni luceau în soare. Îşi ţineau şepcile sclipitoare pe-o ureche, iar vîntul se juca prin banderolele subţiri, pe care le purtau în vîrful lăncilor.

Generalul se foi pe bancheta trăsurii — care, la drept vorbind, era destul de tare.

— Dii, Marion! Di, răpciugă! murmura prin somn domnul Flamant.

Pentru că dormea şi el, la fel ca iapa.

— Madeleine avea pe-atunci optsprezece ani, urmă Thérèse. Cu toată cochetăria ei de fată fără minte, pînă în ajunul sosirii regimentului de lăncieri avea un suflet pur, cum n-am mai întîlnit la nimeni. Dar după venirea lor... Ah! V-am spus că, probabil, aţi auzit sute astfel de întîmplări... A doua zi, Madeleine avea ceva de ascuns faţă de tatăl său şi

de preotul satului. Cineva îi sărutase amîndouă mîinile, acolo, sub castani, N-ar fi crezut nicicînd că un bărbat putea fi atît de frumos! Nici că se pricepea să murmure cuvinte atît de dulci la urechea unei fete! Cel de care s-a îndrăgostit Madeleine era ofițer. I-a vorbit de Paris, de rochii transparente, de perle, de iubire, de cîte și mai cîte... Madeleine nu mi-a spus niciodată dacă el a rostit și cuvîntul *căsătorie.* Dar în mintea ei de atunci, nu exista iubire fără căsătorie. Ca să înșeli fete simple ca ea, nici măcar nu era nevoie de minciună... Lăncierii au rămas trei zile. Pentru Madeleine, plecarea lui a însemnat despărțirea de un logodnic. Iar el îi făgăduise, așa cum făgăduiau toți, că se va întoarce. Vedeți bine cîtă nesocotință din partea unei fete! În inima ei îl numea Charles. Ce-i mai lipsea acum, ca să plîngă? El nu s-a mai întors. Dar oare bărbați ca el se mai întorc vreodată? Cînd Madeleine a devenit mamă, i-a venit pentru prima oară ideea de a-l căuta pe tatăl copilului ei. Atunci i-a scris o scrisoare. Numai că în clipa cînd era pe punctul de-a scrie adresa, a simțit c-o părăsesc puterile: *Domnului Charles, căpitan de lăncieri...* Charles și mai cum? A rupt scrisoarea. În acel moment era la oraș, într-un spital. În afecțiunea tatălui ei, care-i dăduse prea mulți bani, exista și mult orgoliu. Dezonoarea fetei ucisese orgoliul tatălui. Madeleine fusese alungată de acasă. Într-o bună zi, s-a trezit singură în stradă, cu un copil în brațe. Nu se prea pricepea să muncească și n-ar fi îndrăznit să cerșească atît de aproape de casa tatălui ei. Dar Dumnezeu e îndurător. Prin fața ei a trecut un frumos regiment — de lăncieri! „Charles, ah! Charles al meu!“ Madeleine a crezut că-și pierde mințile de bucurie. Frumosul căpitan mai cîștigase o stea pe epoleți. La vederea fetei s-a înroșit. Ofițerii și soldații au început să rîdă, dar nici unul nu s-a oprit din drum. Madeleine s-a așezat pe o piatră. O clipă, și-a închipuit că se înșelase. Nu se putea gîndi că Charles al ei era lipsit de inimă. Avea dreptate. Charles avea inimă — atîta cît au ei. Se lăsa noaptea. Pe pavaj a răsunat tropotul grăbit al unui cal. „Madeleine, unde ești, Madeleine?“ Fata i-a întins fruntea, plîngînd în hohote. El n-a sărutat-o. Îi era prea rușine. Dar oare nu era de-ajuns că se întorsese? I-a spus: „Niciodată nu

vei duce lipsă de nimic, Madeleine, nici dumneata, nici copilul. Uite, ia banii ăștia..." Acum n-o mai tutuia. Dar de data asta, și-a spus numele — numele cel adevărat. Era, totuși, un om cinstit! Apoi a adăugat cu blîndețe — dar cu răceală: ,,Oricînd vei avea nevoie de ceva, scrie-mi! Rămîi cu bine!" Și calul a dispărut în galop. Madeleine și-a sărutat fetița. Oricît a suferit la viața ei, n-a mai trăit durere ca în ziua aceea. Era un om cinstit. Ei nu i-a lipsit nimic niciodată, și nici fetiței. Dar avea sufletul rănit și încet-încet, a început să-și piardă sănătatea... O singură dată i-a scris. Era la Paris, la spitalul Dubois, unde își plătea camera, ca o doamnă. I-a scris doar cîteva cuvinte: ,,Mă tem că voi muri și că fetița rămîne singură pe lume. Vino." Deși era departe, el a venit. Era un om cinstit. Madeleine nu putea vorbi. La căpătîiul ei veghea o călugăriță. În cameră a intrat un colonel. Era la fel de tînăr și frumos. Fetița se juca într-un ungher. El a luat-o pe genunchi, copleșind-o cu sărutări. Madeleine își pierduse graiul, dar nu și vederea, așa încît a remarcat scena. După ce a sărutat copilul de zeci de ori, el s-a apropiat de pat și-a privit spre bolnavă cu multă bunăvoință. A luat-o chiar de mînă. De multă vreme Madeleinei nu-i bătuse inima atît de tare. ,,Soră", i-a spus el călugăriței, iar Madeleine l-a auzit. ,,Eu sînt tatăl acestui copil. Dacă sărmana femeie moare, voi recunoaște copilul." Fetița l-a auzit și a fugit de lîngă el, plîngînd. ,,Mama n-o să moară! Nu vreau să moară mama!"

— Dii, Marion! strigă din nou domnul Flamant către iapa care se oprise brusc în mijlocul podului Nanterre. Hai, mișcă, mortăciune! Răpciugă! Cîrtiță! Omidă ce ești! Savoyardă ce ești! Dii, carlisto!

La această ultimă insultă, însoțită de-o ploaie de lovituri de bici, Marion se trezi din amorțire și-și reluă mersul șchiopătat.

— Doamnă, spuse foarte încet generalul. Acum sînt om bătrîn. Ați deschis o rană care nu se va mai închide niciodată. Trăiește mama Ysolei?

— Știți bine că nu, răspunse Thérèse cu voce surdă. Vreți să mă opresc aici cu povestirea? Nu vreau să vă fac să suferiți.

Generalul rămăsese drept şi nemişcat pe bancheta lui.

— Continuaţi, vorbi el cu voce gravă. Vă rog. Vreau să ştiu tot.

Thérèse începu din nou să povestească.

— Ştiţi bine că-i moartă, pentru că trei săptămîni mai tîrziu v-a fost adusă fetiţa, îmbrăcată în haine de doliu. Am spus-o şi-o repet, domnule general: sînteţi un om cinstit. Aţi recunoscut copilul, Fata a trăit în preajma dumneavoastră şi v-a purtat numele, pînă în ziua cînd v-aţi însurat. Numai că Madeleine îi spunea Charlotte, iar dumneavoastră aţi numit-o Ysole. Nu voiaţi să vă mai amintească prin nimic de maică-sa. Nu încercaţi să vă apăraţi, domnule conte. Aşa sînt oamenii. Iar dumneavoastră sînteţi făcut din acelaşi aluat. Nu vă plăcea să priviţi în jos, spre amărîta căreia i-aţi distrus viaţa.

Generalul îşi trecu o mînă peste frunte.

— Şi nu m-a iertat pentru dragostea pe care i-am purtat-o fiicei ei?

— A iertat, de mult, tot... replică doamna Soulas. Şi dacă cineva se roagă la Dumnezeu, pentru dumneavoastră, aceea-i Madeleine... Urma să fiţi făcut general şi să vă căsătoriţi. Exista, însă, un obstacol: Ysole, copila căreia i se spunea domnişoara de Champmas. Se ştia că nu sînteţi văduv. Domnule conte, aţi pierdut o sfîntă, dar nu-i cunoaşteţi toate tainele inimii. Doamna de Champmas v-a ascuns ceva. Oh, nu vă temeţi! Dacă înainte de-a părăsi Parisul aţi fi avut timp să treceţi pe la mormîntul ei, l-aţi fi găsit acoperit cu flori proaspete. O mînă de om sărman a preluat această sarcină pioasă. Uneori mi s-a întîmplat să intervin pe lîngă soţia dumneavoastră, fie-i ţărîna uşoară, aşa cum o rog pe sfînta al cărei nume îl port, cu credinţa cu care-am venit din ţinutul meu natal. Aţi fost uimit, fericit şi recunoscător cînd nobila tînără, pe care aţi cerut-o în căsătorie, v-a spus într-o bună zi: „Conte, sînteţi tată. Cei care mă iubesc şi mă povăţuiesc de bine au îndoieli. Dar eu vreau să-mi încep fericirea printr-o faptă bună. Nu vreau să plîngă nimeni în casa noastră. Mama Ysolei a murit. Consimt s-o recunoaşteţi pe Ysole drept copilul dumneavoastră, printr-un act secret, anexat la contractul nostru de căsătorie."

— Știți și asta!... îngăimă generalul.

— Iată ce s-a petrecut, urmă Thérèse. În ajun, o femeie venise la poarta logodnicei dumneavoastră, sub pretextul că cere de pomană. Domnișoara asculta orice rugăminte, așa cum fac și îngerii. Odată primită în casă, în loc să ceară de pomană, străina i-a istorisit o întîmplare tristă — povestea Madeleinei.

— Dumneavoastră? o întrerupse generalul.

— Eu. Și vreau să vă asigur că în această întrevedere n-am pomenit nimic ce-ar fi putut știrbi respectul sau afecțiunea pe care vi le datora viitoarea dumneavoastră soție. De altfel, dînsa făcea parte dintr-o lume în care nu se putea naște nici măcar ideea că un om ca dumneavoastră ar concepe să ia în căsătorie o fată ca Madeleine. Dar contesa era femeie, astfel încît datoria dumneavoastră față de copil i-a apărut în toată gravitatea ei. Avea o inimă de aur, și sacrificiul mamei a mișcat-o pînă în adîncul sufletului. Pentru că i-am povestit, domnule conte, despre scena de la spitalul Dubois. I-am vorbit despre amărîta care zăcea pe patul ei de suferință, despre fetița care se juca lîngă fereastră, despre călugărița care-și vedea de-ale ei cu sînge rece, îndeplinindu-și datoria de-a face bine, despre soldatul fericit și strălucitor, care trecuse pragul odăii mohorîte, despre cuvintele lui, care i se păruseră probabil a însemna foarte mult; „Soră, eu sînt tatăl acestui copil. Dacă sărmana femeie moare, voi recunoaște copilul."

— Deci așa am spus! murmură generalul.

— Iar eu, continuă Thérèse, în al cărei glas se citea o emoție ciudată, eu i-am spus domnișoarei care urma să vă fie soție că mama fetiței a auzit acele vorbe, atît de crude și atît de bune în același timp. În sufletul ei s-a frînt ceva: acel ceva de mare preț, care era legătura sacră dintre mamă și copil, egoismul devorator al iubirii materne! Mama s-a ridicat deasupra legăturilor firii, rupîndu-se cu o durere aproape voluptuoasă de ceea ce făcuse bucuria vieții ei nenorocite. Femeia și-a dat seama că, pentru binele fiicei, ea trebuia să dispară. S-a văzut ca pe un obstacol în calea fericirii copilului ei și s-a omorît...

— S-a omorît! repetă repetă înfiorat generalul.

— E vorba de-o sinucidere morală, vorbi Thérèse, cu glas nesigúr. Boala era de-ajuns, nu mai era nevoie şi de sinucidere... Domnule conte, logodnica dumneavoastră m-a ascultat, cu ochii în lacrimi. Cînd am terminat ce-aveam de spus, ea mi s-a adresat astfel: „Voi plăti eu datoria domnului de Champmas, o voi plăti în întregime!" Şi într-adevăr, a plătit-o. E drept că mai tîrziu, cînd în sufletul ei s-a născut gelozia de mamă, a pretins ca străina să fie îndepărtată. Dar fapta bună rămîne. Ysole e cea mai mare dintre domnişoarele de Champmas, iar dragostea tatălui se revarsă asupra lor, deopotrivă.

Trăsura se opri în faţa porţii unui han din strada castelului, la Saint-Germain.

— Ho, ho! Marion, ho! se răsti domnul Flamant. Ia coborîţi să vedeţi, oameni buni! Aţi văzut ce treabă bună a făcut iapa mea la drum? Cît timp mai rămîneţi pe-aici?

— O oră, răspunse doamna Soulas. Dar am să mă întorc cu singură.

— Cum vreţi, doamnă. Alcargă bine Marion, aşa-i? N-arată ea prea grozav, da' de mers, merge ca vîntul!

Ceva mai încolo de han, se vedea o firmă luminată de un felinar. Aici se reţineau locuri pentru diligenţa de Rouen. Thérèse şi generalul o porniră într-acolo.

— Şi n-aţi încercat niciodată să vă apropiaţi de fată? întrebă generalul, nespus de tulburat.

— „Dacă moare sărmana femeie, îmi voi recunoaşte fata", rosti rar Thérèse, înainte de-a da alt răspuns. Vorbele acestea impuneau o linie de conduită mamei, precum şi celei ce-avea s-o înlocuiască. Aveaţi nevoie de fiica unei moarte, dorinţa v-a fost îndeplinită.

Generalul îşi lăsă capul în piept.

Ajungînd în uşa biroului pentru diligenţe, o mai întrebă o dată:

— Pentru numele lui Dumnezeu, dumneavoastră sînteţi Madeleine?

— Vă răspund pentru a treia oară, vorbi Thérèse cu glas hotărît. Madeleine e moartă. Moar-tă!!

— Şi nu vreţi să acceptaţi nimic de la mine?

Thérèse şovăi.

— Ba da! zise ea în cele din urmă.

— Ah, spuneţi! exclamă generalul.

Ea îl întrerupse.

— V-am mai mărturisit o dată ce dorinţă am, vorbi ea cu răceală. De mult vreau s-o pot îmbrăţişa pe fiica Madeleinei... şi pe cea a contesei de Champmas.

— Ce inimă nobilă şi generoasă! murmură contele, întinzîndu-i mîna.

— Dacă înainte de-a pleca vreţi să-mi daţi cîteva rînduri scrise de mîna dumneavoastră, urmă doamna Soulas, aş fi foarte fericită.

În capătul celălalt al străzii se auziră clopoţeii diligenţei.

Generalul rupse o pagină din carnetul său şi scrise următoarele:

,,Ysole, Suavita, fetele mele scumpe, iubiţi-o şi respectaţi-o pe aducătoarea acestor rînduri aşa cum mă iubiţi şi mă respectaţi pe mine.''

În timp ce el scria, Thérèse îl întrebă pe vizitiu:

— Aveţi vreun loc pentru Rouen?

— Unul singur.

— Îl iau eu. Drum bun, bărbate! se întoarse ea spre general. Urcă, omule! Mergi cu bine!

Apoi luă hîrtia din mîna lui şi murmură:

— Nu voi abuza, domnule conte. Le voi îmbrăţişa o singură dată.

MARCHEF

Plecînd de la consiliul ,,Fracurilor Negre'', Coyatier, zis şi *marchef*, coborî scara cu paşi şovăielnici. Nu-l trăgea deloc inima să execute misiunea ce-i fusese încredinţată. Era un răufăcător fără scrupule, obişnuit cu

vederea sîngelui și care de multe ori dăduse chiar dovezi de cruzime inutilă. Pînă și complicii îi știau de frică. Nu era, însă, un criminal înnăscut.

Așa cum arăta și porecla, Coyatier făcuse cîndva parte din armată. Începuturile carierei sale fuseseră foarte promițătoare, aproape strălucite. După două campanii în care se remarcase de zeci de ori prin inteligență și curaj mergînd pînă la temeritate, înaintase pînă la gradul de șef de stat major sau *marchef*, cum se spune în argoul militar. Deja fusese propus pentru numirea ca ofițer, cînd s-a îndrăgostit de una din acele ființe ușuratice și distrugătoare, care, fără a fi propriu-zis rele la suflet, nenorocesc bărbații, putînd fi socotite cele mai eficiente „pluguri în stare să are ogorul răului".

Pe astfel de femei le vedem trecînd prin viață cu zîmbetul pe buze. Sînt vesele, „nostime" — ca să folosim un cuvînt tehnic — și ne amuză.

Pînă cînd nu se impun în fața unuia din noi anume, nu le acordăm la drept vorbind, mai multă importanță decît unei cățelușe sau unei păsări de apartament — lucru cît se poate de firesc, pentru că n-au nici suflet și nici minte.

Dar dacă într-o zi s-ar întocmi o statistică a delictelor cauzate de aceste micuțe viețăți fără griji, civilizația ar face ochii mari, uluită și înspăimîntată. Evidența e de-a dreptul monstruoasă.

Nefiind filozof, autorul rîndurilor de față s-a aplecat ocazional asupra acestei probleme, constatînd cu groază că cinci șesimi din abuzurile de încredere în comerț și mai ales în administrație, apoi două treimi din dezastrele de la Bursă, precum și jumătate din crime se datorează acestor inocente domnișoare.

Nu se poate face nimic: și ele au dreptul să trăiască, la fel ca dumneavoastră sau ca mine.

Dacă nu ținem seama de vocile lor puțin cam țipătoare, de vorbele învățate pe dinafară în cine știe ce teatre de mahala, de pieptănăturile îndrăznețe și de apetitul lor de-a

dreptul redutabil, trebuie să recunoaștem că sînt, într-adevăr, niște creaturi încîntătoare.

Numai că din punct de vedere al conștiinței nu valorează nici măcar a mia parte din cît risipesc: onoare, bani, fericire.

Dacă vreodată progresul civilizațiilor ar îngădui să li se aplice pe botișoarele lor trandafirii cîte o botniță compatibilă cu libertatea individuală, ar fi o binefacere pentru omenire.

Micuța creatură a lui Coyatier îl făcuse mai întîi să aibă unele încurcături cu gestiunea. Dar acesta era un lucru fără prea mare însemnătate. Incidentul a întîrziat acordarea gradului de ofițer, fapt care i-ar fi adus, poate, salvarea.

Trebuie să vezi, ca să crezi în ce măsură pot epoleții să transforme un bărbat.

Cum întîrzia să primească gradul, Coyatier a luat-o în căsătorie pe micuța-i creatură. Era îngrozitor de gelos, iar femeia își bătea joc de el. Într-o bună zi, soțul i-a sfărîmat capul cu tocul unui pistol.

Inutil să mai povestim și restul. Din cădere în cădere, Coyatier ajunsese pe ultima treaptă a societății.

Tot ce-i mai rămăsese era un oarecare curaj brutal și sîngele rece în fața pericolului — lucru rar la cei de teapa lui, orice s-ar spune.

După ce coborî treptele una cîte una, se opri cîteva clipe în fața ușii de la etajul întîi, neputînd să se hotărască.

,,Simt o greutate în stomac", își zise el, ,,deși încă n-am mîncat. Nu-mi pot scoate din cap ideea că de data asta o să iasă rău. E-o prostie, da' uite că eu așa simt."

Încercă broasca, folosind șperaclul, dar nu deschise ușa.

,,Uite-așa!" se gîndi el mai departe. ,,Celălalt era băiat frumos. A picat jos fără să zică nici «pîs». A fost o lovitură de maestru. Da' nu-mi făcuse nici un rău, și-acu' chestia asta o să mă muncească toată noaptea. N-am nici o îndoială că toți cei de la siguranță sînt pe urmele mele. La fel și oamenii lui Vidocq... Să umbli noaptea pe străzi, cu un copil sub braț, e curată nebunie!"

Își scoase șperaclul din broască.

,,Trebuie să ajung la Pont-Neuf în pas alergător, și pe urmă, n-au decît să mă caute la Montrouge!"

Făcu un pas către scară, dar se opri.

— Indivizii ăștia îți vîră mîna în beregată, mîrîi el strîngînd din dinți. Și te țin nu glumă! Dacă i-aș lăsa baltă, degeaba m-aș ascunde și-n gaură de șarpe, că tot m-ar găsi și mi- ar pune pielea-n băț!

Speraclul descuie ușa fără zgomot. Obișnuința e o a doua natură. Inconștient, sîngele său rece îi dicta exact măsurile de precauție necesare.

Închise ușa în spatele lui. Lumina celor două lămpi din camera unde dormea fetița îi arată pe unde s-o ia.

— La dracu'! bombăni el, traversînd prima încăpere. Nu-i frig deloc, da' mie mi-a înghețat spinarea. Măcar știu că nu mi-e frică. Mie nu mi-e frică niciodată. Cum se face, însă, că boala îți pătrunde-n trup... Poate că-s bolnav...

În loc să se ducă direct în camera fetiței, pipăi lambriurile, în căutarea unui dulap. Indivizii ca el au instinctul unor asemenea lucruri. După trei secunde, răsucea o încuietoare, deschizînd un dulap.

— Rochii! mormăi el, înfuriindu-se brusc. Muselină, mătase! Femeie! Ah, femeia! Vipera de femeie!

Închise violent dulapul și continuă să bombăne.

— Dacă nu era ea, aș fi fost acum locotenent, poate chiar căpitan... Ehei, unde-i sergentul Coyatier, cu treizeci și șase de medalii și crucea de onoare?! Da, da! Altădată salvam oamenii de la pieire, nu-i omoram, ca acum!

Se sili să rîdă, dar cu mîna uriașă își șterse ochii, care-l usturau.

— Asta mai lipsea! se strîmbă el. Pe undeva, pe-aci, miroase-a ceapă. Mi-au dat lacrimile. E clar că sînt bolnav. La dracu'! Doar tipu' cu valiza nu-mi făcuse nici un rău. Părea băiat de treabă. Să faci fărîme cu pumnul o țeastă de femeie, treacă-meargă! Te mai înviorează! Nu-i un păcat să zdrobești capul unei vipere!

Pătrunse în altă încăpere și mai deschise un dulap, unde mîna lui dădu peste argintărie.

— Aha! se bucură el. Asta căutam! Tre' să fie bufetul, aici am să găsesc și niscaiva rachiu.

În loc să-și umple buzunarele cu tacîmuri, Coyatier continuă să caute pe bîjbîite. Avusese dreptate: era bolnav.

După vreo două minute de căutare, mîna lui întîlni gîtul unei sticle. Duse clondirul la gură și bău cu lăcomie.

— Puah! se strîmbă el. E dulce! Pentru femei!

Încercă pe rînd toate cele trei sticle.

— Tot dulce! Ticăloasele astea de femei!

Glasul lui tremura de furie nestăpînită.

— Tare-aș mai strînge de gît vreuna! Sau două, ori chiar trei! șuieră el. Pe toate le-aș strînge de gît! Să nu găsești tu un strop de rachiu în toată casa! Ia stai! Miroase a pui fript! Ce-ar fi să gust și eu o ciosvîrtă, să-mi mai treacă de necaz?!

Nu era deloc grăbit, dar nu trebuie acuzat de imprudență. Niciciînd nu se simțise mai îndrăzneț ca azi! Numai că se tot gîndea, continuînd să vorbească de unul singur.

Afară, în stradă, simțea prezența haitei de agenți.

În casă, însă, unde toată lumea fusese îndepărtată pentru a favoriza răpirea, se afla aproape în siguranță.

Pe lîngă aceasta, pînda nu putea dura la nesfîrșit. Un inspector are și el nevoie de somn, la fel ca orice muritor de rînd. Fiecare clipă care trecea era binevenită, sporind șansele ca agenții să obosească tot supraveghind împrejurimile și să se întoarcă în cele din urmă pe la casele lor.

Coyatier trase spre el platoul cu friptură rece. Bîjbîi în căutarea unei mese și se așeză în fața unei cine care cu siguranță că-i părea îndestulătoare. Găsise și cîteva sticle de vin.

De-ar fi fost întrebat, ar fi răspuns că avea o foame de lup, dat fiind că prînzul îi ajunsese deja în talpa ghetelor.

Și totuși, de la prima înghițitură, simți că i se strînge stomacul și-l încearcă o violentă senzație de greață. Încercă să bea, dar vinul i se păru amar.

Atunci îl năpădi spaima.

— Sînt bolnav! zise el, după ce trecu în revistă un număr apreciabil de înjurături. La dracu'! Iar m-am gîndit la femei! Pun prinsoare pe un franc, ba nu, pe-o sută, că-mi vor pune lesa de gît înainte să dau colțul în strada Barillerie! Femeile poartă întotdeauna ghinion!

Își cuprinse capul în mîini.

— Şi totuşi, era tare drăguţă, ticăloasa! bolborosi el. Tare drăguţă era în ziua cînd am terminat cu ea!

Îşi înfipse degetele în păr, suspinînd adînc.

Apoi, se ridică brusc şi se duse la fereastră.

,,E lună plină!" îşi zise el. ,,Pe drumul mare, n-ar fi nici o problemă! Numai că pîn-acolo, mai tre' să trec şi prin Paris!"

În tăcerea din cameră, răsună deodată un glas dulce.

— Ysole! Unde eşti? A venit tata?... Ysole, tu eşti?

Între bandit şi camera luminată mai era o încăpere. Coyatier ciuli urechile, în aşteptarea unei noi chemări, dar nu se mai auzi nimic.

,,Ai zice că-s îngerii din cer", se gîndi el, ,,şi cînd colo, e dracu'-n persoană!"

Se întoarse la bufet, scuturîndu-şi braţele şi picioarele şi îndreptîndu-şi spatele. Luă toate sticlele şi le goli pe rînd în sănătatea sa, făcîndu-şi următoarea socoteală: ,,Din toate astea, oricum adun ceva tărie!"

După care, din obişnuinţă, vîrî argintăria în buzunar. Dar, aşa cum era silit să admită în sinea lui, n-avea nici o tragere de inimă.

— Şi-acum, murmură el, oftînd din toţi rărunchii, cred că trebuie să m-apuc şi eu de treabă! La ce bun să mai amîn? Închid ochii şi-i dau drumul!

Traversă încăperea alăturată cu paşi hotărîţi, dar în pragul odăii luminate se opri din nou.

— ,,Fracul Negru" a spus că-mi dă mînă liberă! Asta a fost răspunsul lui cînd l-am întrebat ce să fac cu puştoaica, dacă dau de bucluc. De bună seamă că n-ar fi vorbit aşa dacă mucoasa era de vreun folos. Dimpotrivă, se pare că pentru ce pun ei la cale, e mai bine s-o ştie moartă şi-ngropată... Ei bine, mie mi-ar conveni mai degrabă s-o îngrop aici, decît în altă parte. E ideea mea!

Se scărpină pe frunte şi-şi căută un scaun pe care să se aşeze. Picioarele nu-i mai erau de prea mare folos în astă-seară.

— Dacă ies de-aici cu aşa un ,,pachet" sub braţ, îşi urmă el gîndul, risc ca cineva să dea fuguţa la sticleţi şi să le spună:

„Ia faceți bine să veniți și să vedeți cine se mută din casă acum, în crucea nopții!“ Doar sare-n ochi! Pe cînd dacă plec ușurel... fără să am nimic în mînă sau în buzunar... Ei, în cazul unei întîlniri neprevăzute, se mai poate aranja cîte ceva... Gata, bătrîne! Escadron, la stînga! La atac! În galop!

Se ridică în picioare și intră în odaia Suavitei. Micuța era pierdută.

În încăpere nu se schimbase nimic de la plecarea Ysolei. O lampă aprinsă era pe etajeră, cealaltă pe șemineu.

Suavita dormea cu fața la perete. Nu se vedea decît conturul plăpînd al trupușorului ei bolnav, ascuns sub faldurile cuverturii de mătase, și valul de păr auriu, care se revărsa, acoperind perna pe care își culcase capul.

Coyatier își aruncă în jur o privire distrată. Se uită spre pendulă, să vadă cît e ceasul, dar ochii lui întîlniră propria-i imagine în oglindă.

Se dădu înapoi, de parcă l-ar fi apucat cineva de păr. Niciodată nu-i lipsise culoarea din obraji. Iar acum era palid ca un mort.

— Cum? Ăsta-s eu? mormăi el. Să știi că sînt bolnav!

„Ei și?“ își zise, înălțîndu-și bărbia, de parcă ar fi sfidat chipul de ceară care-l privea din oglindă. „Omul nu moare decît o singură dată! La treabă!“

Se îndreaptă repede spre patul fetiței și simți cum mîinile i se crispează, în timp ce ochii i se opriră pe gîtul ei delicat.

Bineînțeles că n-avea nevoie de nici o armă ca să-și ducă oribilul gînd pînă la capăt.

Suavita se răsucise în somn. Razele lunii alunecau pe trăsăturile fine, dar încîntătoare ale profilului ei de copil. Pe buzele palide i se întipărise o umbră de surîs.

Coyatier începu s-o cerceteze cu răceală.

— Asta va deveni femeie! mîrîi el. E sămînță de femeie!

Pentru el, aceste cuvinte însemnau o condamnare fără drept de apel.

Făcu un pas înainte. Apoi își duse amîndouă mîinile la fruntea scăldată în sudoare.

La dracu'! bombăni el. O clipă mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Ca un văl care mi-a întunecat privirea. Roşu mi s-a mai întîmplat să văd, şi încă des! Dar ceaţa asta...

Încercă să lupte cu neliniştea ciudată, care-l cotropea cîte puţin.

Ţie nu ţi-e frică niciodată, Coyatier! Ce mare lucru, să-i suceşti gîtul, ca unui pui de găină!

Îşi apropie încet mîinile de gîtul copilei. Pe lîngă trupul ei gingaş, degetele lui păreau enorme. Începu să tremure.

Buzele Suavitei se deschiseseră într-un zîmbet.

— Tată! rosti ea.

Coyatier se clătină pe picioare. Clipi des din gene şi-şi zise:,,Da, da, n-ai decît să-mi spui *tată*, sămînţă de femeie ce eşti!"

Refuza să recunoască emoţia ce-l copleşise.

Degetele începură să-i tremure, ca unei femei cuprinse de-o criză de nervi. Scrîşni din dinţi pînă simţi că-i plesnesc măselele.

Ridică pumnul, ameninţînd parcă o nălucă...

— Ah, ticăloasa! Ticăloasa! murmură el, aproape îndurerat. Tot ea o să-l omoare şi pe îngerul ăsta de fată!

Din nou întinse mîna spre Suavita şi-i cuprinse gîtul alb cu degetele lui negre şi aspre.

Asta era: pentru prima oară, asasinul avea să ucidă cu groaza-n suflet. Dar trebuie să ucidă. Era legea lui.

Instinctiv, înainte de a strînge gîtul subţire ca într-o menghină, îşi duse mîna dreaptă la frunte, ca să-şi şteargă sudoarea.

Stînga lui atinse gîtul Suavitei, care întredeschise alene pleoapele. Tot instinctiv, dreapta banditului se încleştă grabnic pe gîtul ei.

Atunci Suavita îşi ridică braţele plăpînde şi se agăţă de gîtul criminalului, care rămase fără grai. Ţinîndu-se de el, feiţa reuşi să-şi ridice capul, şi-l sărută cu blîndeţe pe frunte.

— Tată! murmură ea. Pe tine te visam, tăticul meu scump!

Asasinul rămase împietrit de această mîngîiere, care-l ameţise, trezindu-i în străfundul sufletului simţiri de mult amorţite.

Nu-i răspunse. Nici nu îndrăznea să se clintească. Inima i se zbătea îngrozitor.

— Nu spui nimic! zîmbi Suavita. Şi văd că nici nu mă săruţi... Eşti oare supărat pe mine?

Oare ce s-a petrecut? Asasinul se apleca şi sărută uşor obrazul catifelat al fetiţei.

Ea îi dădu drumul din îmbrăţişare, zicînd:

— Ce barbă aspră ai, tată!

Apoi, dezmeticindu-se, începu să înţeleagă. Nările ei delicate simţiră cu dezgust acele miasme otrăvite, pe care le aşterne pe trupul omenesc şederea în închisori şi cocioabe sordide, mizeria, viciul, crima.

Făcu ochii mari.

În faţa ei se afla un cap enorm, cu păr creţ, care se apleca hidos asupră-i, ca o viziune de coşmar.

O năpădi o groază de nedescris.

Scoase un ţipăt răguşit şi se prăbuşi între perne, leşinată.

15 VÎNĂTOAREA NOCTURNĂ

Lui Coyatier îi trebui ceva timp ca să-şi vină în fire.

— La dracu'! Ştiu că-i o prostie, da' n-aş putea să-i fac rău, acu', după ce-am sărutat-o!

Apucă amîndouă mîinile fetiţei şi suflă peste ele, neştiind ce să facă, s-o readucă în simţiri.

— Hai, puişor! murmură el, fără să-şi dea seama că vorbeşte cu copilul Hai, căprioara mea! Hai, nu te pierde cu firea. E drept că nu-s prea frumos la înfăţişare. Era firesc să te sperii. Ah, la naiba! Puţin a lipsit să nu... Şi cînd te gîndeşti că dacă m-aş fi însurat c-o femeie cumsecade şi nu cu mizerabila aia... Dobitoc mai sînt! De parcă femeile cumsecade s-ar găsi pe toate drumurile!

„Tot aia e!" îşi zise el. „Am făcut o prostie c-am sărutat-o. Acu' mi-am pus singur beţe-n roate... Hai, porumbiţo, deschide ochişorii... Zău că parc-ar fi moartă! Şi tare-i drăgălaşă, deşi plăpîndă şi palidă la faţă... Pe toţi dracii că mi-a trecut şi boala, de parc-aş fi ras un pahar de tărie!"

Brusc, încetă să mai bată mîinile fetiței.

„Și-asta nu-i tot!“ își urmă el șirul gîndurilor. „Acu' trebuie să iau puicuța asta cu mine. Îți dai seama, omule, că-ți riști viața pentru ea? Ba, chiar așa! Ai sărutat-o, a fost o greșeală! Da' dacă-ncerci s-o faci să-și vină-n fire, asta-i de-a dreptul o prostie! Niciodată leșinul n-a făcut rău femeilor. Am s-o leg așa cum e, oricum nu mișcă. Ăsta-i un mare avantaj. De țipat, nu țipă — ceea ce contează enorm, așa că pot s-o car, fără să prindă careva de veste. Nu rămîne decît problema greutății...“

Ridică ușor fetița.

— Pe cinstea mea că nici nu se poate vorbi de greutate. E ușoară ca un fulg.

Cu nespuse precauții, adună cele patru colțuri ale cuverturii, făcînd un pachet. Dar tot nu se declară mulțumit. I se părea că astfel, fetița stă mult prea înghesuită. Deznodă cuvertura și o rulă în jurul trupușorului Suavitei, avînd grijă să-i lase loc ca să respire.

— Escadron! La dreapta! La atac! În galop! își comandă el singur, luînd copilul în brațe.

Porni spre ușă, iar în dreptul șemineului, oglinda îi întoarse încă o dată imaginea propriului chip.

Nu mai era cel dinainte. Banditul își adresă un semn binevoitor cu capul, zicîndu-și:

— Coyatier, băiete, cînd ai intrat aici, mutra ta n-avea în ea nimic omenesc. Acu-i altceva. Ține-te bine și... cum o vrea Dumnezeu!

Apucă o lampă, ca să traverseze camerele celelalte fără a pricinui vreun rău neprețuitei sale poveri.

Căci pentru el, era de-acum cu-adevărat *neprețuită*.

Ajungînd în sufragerie, aruncă o privire pofticioasă spre friptura de pasăre, pe care mai adineauri nu putuse s-o mănînce.

Ei, acum ar fi mîncat-o cu mare plăcere!

Dar fetița ar fi putut să-și vină în fire. Pericolul devenise serios. Coyatier voia să iasă măcar din zona Prefecturii, înainte ca micuța să se trezească.

Coborî repede scările, neuitînd să-şi lase speraclul în broască, aşa cum i se poruncise.

Poarta dinspre stradă era larg deschisă. Cercetă cu mare atenţie cheiul, într-o parte şi-n alta, apoi o porni repede spre strada Barillerie.

Era drumul cel mai scurt spre acel cabaret dubios, cunoscut sub numele de *L'Épi-Scié*, aflat în capătul străzii Îndrăgostiţilor, pe terenurile virane dintre strada Angoulême şi mahalaua Temple.

La început, îşi îngădui să spere. La prima vedere, cheiul era pustiu. Iar cum pe vremea aceea Parisul economisea uleiul din felinare în nopţile cu lună, avea motive să creadă că dacă ar fi întîlnit vreun agent întîrziat, n-ar fi riscat să fie recunoscut.

Mergea pe mijlocul drumului, cu paşi rari şi apăsaţi, ca să nu trezească bănuieli.

Pe cînd înainta de-a lungul parcului Prefecturii, care — după cum se ştie — se întindea între casa pe care tocmai o părăsise şi crîşma lui Boivin, auzi un zgomot uşor, undeva, în stînga lui, şi înălţă repede capul.

Zidul, pe care-l ştia perfect nivelat de la un capăt la altul, avea acum o ridicătură chiar în mijloc, cam de mărimea unui cap de copil sau de pisică.

Coyatier trecu mai departe, dar inima începu să-i bată mai puternic.

De-abia făcu vreo zece paşi, cînd auzi în spate un miorlăit.

— Pistol! mormăi banditul. Badoît nu poate fi departe. Mii de blesteme!

Vru să iuţească pasul, dar în colţul străzii Ierusalim, o umbră se desprinse de zid.

— Ia te uită! vorbi domnul Badoît, căci el era. Un comisionar care lucrează la lumina lunii! Cam suspect! Să stăm niţel de vorbă, omule!

În acelaşi timp, inspectorul făcu un pas înainte, ca să-i bareze drumul.

Coyatier nu stătu mult pe gînduri şi o luă la goană, închipuindu-şi că Badoît şi spionul său, Pistol, erau singuri.

Făcu cale-ntoarsă spre Pont-Neuf. Pisica dispăruse de pe zid.

Era însă *lîngă* zid, pentru că banditul se poticni, înşfăcat de picioare de două braţe slabe, care se opinteau din răsputeri.

Coyatier apucă arătarea de păr şi, fără a se opri din drum, îl proiectă pe bietul Pistol în perete cu toată puterea, zicînd:

— De-acu' n-ai să mai vinzi cotoi, stîrpitură!

Forţa lui Coyatier era cunoscută. Omul putea strivi şi un bou. Băiatul se izbi de zid, şi rămase jos, fără să mai mişte.

Badoît, care apăru şi el în fuga mare, se opri, ca să vadă ce s-a întîmplat.

— Lăsaţi, patroane! îi zise liniştit Pistol. Fac pe mortul. Doar am căzut pînă acum de trei ori de pe streaşină şi n-am păţit nimic. Duceţi-vă repede, şi ochii-n patru! Încă n-am pus laba pe el!

Fugarul alerga cît îl ţineau puterile. Simţi că-i revine nesiguranţa de la început şi-şi zise: „Ciudată presimţire am avut! De data asta o să se termine rău!"

Oameni ca el îşi pierd jumătate din putere de cum sînt traversaţi de un presentiment.

Ajungînd în strada Harlay-du-Palais, Coyatier se pregăti s-o apuce pe-aici, în caz că nu se zărea nimic suspect, sau să-şi continue goana de-a lungul cheiului, dacă se crea vreo ambuscadă.

Strada Harlay părea pustie, şi totuşi, banditul trecu mai departe.

Şi bine făcu.

De cum dispăru, două umbre se dezlipiră de zid şi porniră în goană după el.

Erau Martineau şi un alt client al pensiunii Soulas.

Convocarea făcută de Badoît dăduse rezultate. Toţi comesenii se găseau în stradă.

Coyatier parcă avea un ochi în ceafă. Văzu că Badoît primise ajutoare şi cîntări imediat situaţia în care se afla. Fuseseră luate toate măsurile. De-acum era sigur că oriunde s-ar duce, în dreapta, în stînga, înainte sau înapoi, va da peste oameni aşezaţi la pîndă.

Își vîrî mîna pe sub cămașă și scoase de-acolo un cuțit mare, de măcelărie. Era arma cu care-l ucisese pe Jean Labre, la ultimul etaj al turnului.

Cu mîna stîngă, continua să strîngă fetița la piept.

Alerga cu o viteză uimitoare. Nu părea să-i pese de povara lui mai mult decît de-un fir de pai.

Pe trotuarul de pe Pont-Neuf, ceva mai încolo de mijlocul podului, pe aceeași parte cu statuia lui Henric al IV-lea, se găseau doi oameni, plasați la vedere, chiar în mijlocul drumului. Amîndoi erau înarmați cu bîte zdravene.

„Aici se închide cursa pe care mi-au întins-o. Dacă forțez trecerea, s-a zis cu mine!"

Raționamentul lui era cît se poate de simplu: dacă cei doi îl așteptau fără să se ferească, însemna că voiau să-l silească s-o ia la dreapta, pe Quai de l'Horloge, sau la stînga, spre cartierul Saint-Germain.

Dar acest bandit fără scrupule nu mai era el însuși. Șovăi și-și spuse: „Nu știu de ce, da' n-aș vrea să pățească ceva puștoaica."

Instinctul îl îndemna s-o apuce spre Quai de l'Horloge, care era în drumul său. Dar asta însemna să ajungă din nou în preajma Prefecturii. Pe urmă, cealaltă stradă, de trei ori mai lată, părea mai promițătoare.

La capătul lui Pont-Neuf, ar fi putut oricum alege între trei posibilități, fără a mai pune la socoteală străduța Nevers. În definitiv, nu putea avea pe urmele lui chiar o armată!

Se simțea sigur pe picioare.

Nu-i păsa cît de lung avea să fie drumul; tot ce conta era să iasă liber din plasa pe care-o simțea întinsă în jurul său.

Porni în goană spre stînga, pe Pont-Neuf, unde nu văzu pe nimeni.

Cei doi care păziseră cu bîtele în mînă plecară imediat spre domnul Badoît și însoțitorii lui, care se opriră în unghiul podului.

Se formă un cordon: cinci oameni și Pistol, care-și pipăia șalele, mormăind:

— Brută, ai să-mi plătești tu asta!... Și m-ai mai făcut și stîrpitură! Cine stă la pîndă pe Quai de l'Horloge? adăugă el.

— Moreau, îi răspunse Badoît.

Pistol își duse mîinile streașină la ochi.

— Uite-l, stă culcat jos, pe trotuar! zise el. Dacă tîlharul o ia pe-acolo, îl scăpăm... Da-n dreapta cine-i de pază?

— Domnul Chopand, domnul Mégaigne și ceilalți.

— Atunci e-n mîna noastră! exclamă băiatul. Numai dacă nu-i diavolu-n persoană! Oricum, sînt tare curios să aflu ce cară sub braț... Atenție!

În locul nișelor situate de-a lungul celor două trotuare de pe Pont-Neuf, se aflau pe vremea aceea pavilioane închiriate micilor meșteșugari.

Ultimul pavilion din dreapta era ocupat de un vînzător de brichete cu fosfor, pe nume Fumade. În pavilionul din stînga se vindeau perii, alifii și cremă de ghete. Tot aici se găsea și un om priceput să tundă cîini, să castreze motani și să facă pe comisionarul.

Coyatier ajunse fără probleme pînă în apropiere de aceste două pavilioane. Asta totuși nu-l făcea să fie prea încrezător. Dimpotrivă.

„Din moment ce mă lasă să cîștig, înseamnă că dispun de forțe“, se gîndi el. „Da-i bine și-așa! Acu' nu mai pot da înapoi. Dacă-n fața mea nu-s mai mult de trei, forțez cordonul și trec!“

Își ținea mîna dreaptă încleștată pe mînerul cuțitului.

Numai că-l așteptau mai mult de trei.

Chopand, cu încă doi, ieșiră brusc din umbra pavilionului Fumade. Cum Coyatier dădu s-o ia spre stînga, Mégaigne, împreună cu alt inspector, îi săriră înainte, agitîndu-și bastoanele plumbuite.

În același timp, în mijlocul străzii Dauphine se ivi un alt grup de siluete întunecate, care înaintau în formațiune compactă, spre pod.

„M-au încolțit!“ își zise Coyatier, trăgîndu-se înapoi. „M-am orientat ca un dobitoc. Am bănuit eu! Domnișorica asta m-a cam băgat la apă, sărmana de ea!“

Făcu stînga-mprejur, nu ca să caute scăpare, că doar știa ce are pe urmele lui, ci ca o fiară sălbatică ce se învîrte și umblă de colo-colo înainte de-a se da prinsă.

Luna se ascunsese după nori, dar razele ei cernute răspîndeau destulă lumină.

Coyatier văzu în spate un cordon nemişcat, care-i bloca podul pe toată lăţimea lui.

— M-au încolţit! repetă el. Aşa-mi trebuie! Acum sînt prins între ciocan şi nicovală.

„La dracu'!" îşi zise în gînd, strîngînd copilul mai bine sub braţ, de data asta fără precauţii, ca pe un pachet. „M-a costat scump sărutul ăla pe care l-am dat mucoasei!"

Agenţii dinspre strada Dauphine înaintau încet spre el. Ceilalţi se opriseră în loc.

Între cele două cordoane încă rămăsese o distanţă destul de mare.

Agenţii se apropiau cu un aer grav, fără îngîmfare sau vorbărie inutilă. Fiecare ştia că, după toate probabilităţile, în curînd va curge sînge.

Coyatier avea o faimă teribilă.

Era încolţit, dar mistreţul înconjurat din toate părţile ajunge de multe ori să sfîşie o treime din haită, înainte de-a se prăbuşi la pămînt.

— Hei, băieţi! strigă dintr-o dată Coyatier, care accepta lupta. Ce ziceţi, ne distrăm niţel împreună? Număraţi-vă cît mai e timp, ca să vedeţi pe urmă cîţi lipsesc la apel!

E drept că unora le cam îngheţase sîngele în vine. Curajul celor de soiul lor nu-i la fel cu cel al militarilor. Poliţiştii nu trăiesc nici acea beţie a mirosului de praf de puşcă, nici entuziasmul gîndului la glorie.

Bravura lor — şi există exemple notorii în acest sens — departe de a-i glorifica, nu reuşeşte nici măcar să-i reabiliteze.

Fiecare act de curaj e un pas în plus spre degradare. Ei rămîn nişte paria ai civilizaţiei noastre, pe care o apără de pe treptele ei cele mai de jos.

Lumea îi urăşte şi-i dispreţuieşte. Scriitorul care îndrăzneşte să pledeze în favoarea lor îşi riscă popularitatea, ca şi cînd ar lăuda pe prusaci sau pe cazaci.

Şi totuşi, în cea mai mare parte a timpului, oamenii aceştia înfruntă duşmanul nostru al tuturor: infractorul.

Îl înfruntă fără arme.

Trebuie să admitem că fără disprețul fatal care apasă pe umerii acestor umili apărători ai securității tuturor, fără ranchiuna bizară pe care o nutrește publicul francez față de cei ce ne protejează viața și liniștea, am fi uneori siliți să i așezăm în rîndul eroilor.

Am specificat: „în Franța", pentru că există și țări care acceptă să fie păzite, fără a-și disprețui apărătorii.

Însă noi, francezii, oamenii spiritului prin excelență, noi, poporul desăvîrșit, încîntător, incomparabil, ei bine! Aflați că noi avem cu certitudine o slăbiciune pentru hoți.

În romanele și dramele noastre, precum și în operete, de cum apare un hoț, el devine interesant. Autorul știe bine cum să-și asigure succesul. Nu-l preocupă cîtuși de puțin să îndrepte niște moravuri; esențialul este să placă.

Hoțul place. Asasinul nu displace.

Sînt înzestrați cu strălucire, cu istețime, cu generozitate, li se pun în picioare ghete cu talpă moale, haine brodate, spirit poetic — ce mai încoace-încolo, toate calitățile seducătoare, la care se adaugă și pălării cu boruri largi și împodobite cu pene.

Li se dă o voce de tenor, sau — la nevoie — de bariton. Basul, puțin agreabil urechilor de femeie, e rezervat magistratului, ființă necesarmente odioasă și incapabilă de-a stîrni dulci reverii.

Cît despre jandarmi, ce oroare!

Nu trebuie pronunțat nici măcar numele de „agent de poliție": e *shocking!* [1]

Să încerci să mergi împotriva acestui curent ar însemna să te fărîmi, izbindu-te de caracterul unei întregi nații. Sîntem avizi de crime și dornici de ticăloși.

Mă miră, totuși, că mai există și inși care să nesocotească într-atît favorurile publicului, încît să comită sacrilegiul — în mijlocul unui concert de huiduieli — de-a înșfăca de guler un bandit: una din marile noastre iubiri.

De unde apar acești sacrificați?

Cu ce sume nebunești e cumpărat devotamentul lor, care nu are nici un fel de recompensă morală?...

1 *Schocking* (engl.) — șocant, frapant. (n.t.)

Coyatier se hotărî. Din trei salturi, ajunse pe trotuarul vestic al podului, cel care dă spre Institut.

Își puse ușor pachetul pe parapet și-și îndreptă spatele, într-o atitudine defensivă.

— Poftiți încoace! îi invită el. Vreau să-nfulec vreo șase dintre voi înainte să trag o dușcă bună! Știți bine că n-o să puneți mîna pe mine viu! Așa-i că știți, cîini rîioși ce sînteți?! Apropiați-vă!

16 ISPRĂVILE LUI PISTOL

În aceeași clipă, ca și cum întîmplarea ar fi hotărît ca scena bătăliei să fie luminată, norii se dădură la o parte, făcînd loc lunii pline.

Cele două grupuri de agenți ieșiră din umbră. Acum, că banditul se oprise pe loc, alegîndu-și terenul de luptă, agenții înaintau: niște siluete negre și tăcute.

Erau cel puțin doisprezece contra unu. Așa se obișnuiește. De cele mai multe ori, ei sînt superiori ca număr, deși nu chiar în această proporție.

Trebuie însă subliniat din nou că acest fapt restabilește echilibrul confruntării.

Răufăcătorul încearcă să ucidă. Agentul de poliție se străduiește să *nu* ucidă.

Stimate cititoare, vă rog din suflet să nu-mi purtați pică. Iată, mă opresc aici, nu înainte, însă, de-a vă spune că nefericiții care-și găsesc sfîrșitul în asemenea lupte — de care dumneavoastră beneficiați în exclusivitate — lasă în urma lor văduve și orfani.

Aproape că i-aș admite pe iubiții dumneavoastră tîlhari, dacă ar rămîne toți în Italia, acolo unde domnul Scribe[1] îi admira din tot sufletul.

[1] *Eugène Scribe* (1791—1861) — dramaturg francez, autor al unor comedii de moravuri *(Paharul cu apă)* și al unor librete de operă *(Fra Diavolo, Hughenoții)* (n.t).

Voyez sur cette roche
Ce brave à l'oeil hardi,
Son mousquet est auprès de lui,
C'est son meilleur ami [1]

Cum dumneavoastră aţi fost influenţate de aceste ode înălţătoare, eu unul nu pot să vă acuz.

Dar ce frumos şi cît de aproape de zeii nemuritori vi s-ar părea un biet agent de poliţie, care s-ar ivi în uşă chiar în clipa cînd duşumelele dormitorului dumneavoastră ar începe să scîrţîie sub cizmele cu pinteni ale lui Zampa[2]!...

Drept şi neclintit ca o statuie antică, Coyatier rămăsese cu spatele la parapetul pe care pusese fetiţa, iar lumina cădea în plin pe contururile robuste ale trupului său herculean.

Ţinea cuţitul în mînă şi, eliberat de povară, îndoise genunchii, gata să sară la atac.

Cele două grupuri de agenţi, care se apropiaseră cu paşi lenţi, ajunseră unul lîngă celălalt şi, împreună, formară un semicerc în jurul banditului.

— Predă-te, Coyatier, fii băiat de treabă! îi zise Badoît, cu voce gravă şi hotărîtă. Vezi bine că n-ai cum să ne scapi.

— Decît dacă te bate gîndul să sari în apă, adăugă domnul Mégaigne, de parcă ar fi vrut să-i sugereze o soluţie.

Domnul Mégaigne nu avea reputaţia de om curajos a cavalerului Bayard[3].

— Hai, îndrăzniţi, apropiaţi-vă, lichele şi mardeiaşi ce sînteţi! mîrîi Coyatier, scrîşnind din dinţi. V-arăt eu vouă! Hai, care-i primul?

Martineau cu încă doi agenţi erau la doi paşi înaintea celorlalţi.

1 *Priviţi viteazul de pe stîncă*
Ce nu se teme de nimic!
Mîndru şi brav, lîngă muscheta
Ce-i este cel mai bun amic (n.t.)

2 *Zampa* — operă comică în trei acte, compusă de Hérold, pe un libret de Mélesville. (n.t.)

3 *Pierre Terrail*, senior de Bayard (1476—1524) — cavaler francez, supranumit *Cavalerul fără frică şi fără prihană*. S-a remarcat în campaniile din timpul războaielor franco-spaniole pentru supremaţie în Italia. (n.t.)

Brusc, Coyatier se întoarse cu spatele, apucîndu-se de parapet, şi-şi zvîrli amîndouă picioarele înapoi, într-un atac neaşteptat.

Cei doi agenţi se prăbuşiră la pămînt, unul dintre ei cu capul sfărîmat de tocul de metal al banditului.

Martineau se repezi spre el. Dar Coyatier reacţionă imediat şi, împlîntîndu-i cuţitul în piept, se strecură în aceeaşi clipă în afara încercuirii.

Dădu s-o ia la goană, dar Chopand îl păli cu bastonul plumbuit chiar în moalele capului.

Banditul se clătină pe picioare, scoţînd un urlet.

Cuprins de-un instinct de răzbunare aproape animalic, se răsuci brusc şi-şi repezi capul, ca un berbec, în stomacul lui Chopand. Acesta se prăvăli ca fulgerat.

— Aha! Deci n-ai scăpat încă, Pierrot! şuieră el, recunoscîndu-l pe Pistol, care încerca să-l apuce de picioare. Ia să văd ce-ai să faci de data asta!

Vru să-l înşface de păr, dar băiatul se strecură ca un şarpe şi-i scăpă, lăsîndu-i în mînă numai cîteva fire de păr blond. Încercuit strîns, Coyatier avea prea mult de furcă, neputînd să se ia după el.

— Predă-te, Coyatier! îi zise din nou Badoît. Sîntem înarmaţi cu toţii şi ştii bine că dacă se face vărsare de sînge, avem dreptul să recurgem la arme.

— Vreau să văd şi eu armele alea! le strigă banditul, care culcase la pămînt doi agenţi, cu cîte o lovitură de cuţit, şi-acum îşi trăia beţia propriei forţe. O să curgă sînge, o să curgă gîrlă! O să curgă de-o să urce Sena pînă la nivelul scării de la Pont-Royal! Ah, cîini nenorociţi ce sînteţi! urlă el în culmea furiei. Şi doiş'pe să fiţi şi patru'ş-opt şi nouă'şase, că tot nu puteţi nimic în faţa unui singur om! Hai, Badoît, burghez ruginit ce eşti! Hai, trage! Ai făcut războiul în Africa?... Ah, Mégaigne, jigodie nenorocită, pe tine-am să te tai în două! Stai numa' să vezi!

Mégaigne îl înţepase cu vîrful baionetei de la bastonul său. Coyatier se repezi să-i întoarcă lovitura, cu o forţă care-ar fi înjunghiat şi-un bivol.

Dar Mégaigne era trăgător, aşa încît pară lovitura şi-l răni din nou. Coyatier scoase un urlet.

În același timp, Badoît, care încă nu-l atacase, se aruncă asupra lui și-l apucă strîns de mijloc.

— Țineți-l bine, domnule Badoît! strigă Chopand, ridicîndu-se. Am pus mîna pe el!

Dar Coyatier era uns cu toate alifiile.

— Dacă vreți să luptăm cu mîinile goale, atunci să luptăm! scrîșni el.

Și, cu o lovitură violentă de coapsă, îl răsturnă pe Badoît, în așa fel încît picioarele lui îi loviră în plin pe ceilalți.

Coyatier profită de mișcarea lor de retragere, ca să se întoarcă la locul lui, de lîngă parapet.

Cinci dintre atacatori erau complet scoși din luptă. De-acum încolo era sigur de victorie.

— Un adevărat luptător în Africa face cît zece beduini! zise el. Voi sînteți doi'spe. Da' și-un singur beduin face cît patru d-alde voi! V-am spus de la început: nu mă opresc decît la șase, plus omida aia de Pistol! Țineți-vă bine, că sosesc!

Nici nu sfîrși bine de vorbit că și atacă, dar fu lovit simultan de trei-patru lame de baionetă.

Se trase înapoi la fel de brusc, iar cotul său lovi din întîmplare „pachetul" învelit în cuvertura de mătase și aflat pe parapet, proiectîndu-l în afară.

Se auzi un țipăt slab.

— Un copil! strigă Badoît. Era un copil!

— Un copil care mă încurca tot timpul! replică banditul, smulgînd bastonul cu baionetă din mîinile lui Mégaigne. Am sărutat-o... Da, da! Da' voi n-aveți cum să înțelegeți asta, potăi ce sînteți! Așa, v-am spus: șase! Acu' mă declar mulțumit!

Cu o lovitură de baston îl făcu pe Mégaigne să-și piardă cunoștința, după care îi înfipse cuțitul în stomac și-și zvîrli picioarele înapoi de cîteva ori, pînă ce în jurul lui se făcu loc liber.

— Aha! răcni el, dînd o ultimă lovitură, de pe urma căreia se rostogoli la pămînt încă un om. Asta așa, ca din partea mea! N-aștept eu să mă dați gata cu baionetele alea ale voastre! Vă salut, domnilor! Mă duc să văd ce s-a întîmplat cu micuța aia! Cîinii turbați nu suportă apa! Rămîneți cu bine! Mi-a făcut plăcere să vă cunosc!

Dintr-un salt, se urcă pe parapet, își împreună mîinile și plonjă în apă cu capul înainte.

Agenții rămaseră cu ochii cît cepele, uitîndu-se unul la altul.

— Haideți! se auzi o voce subțirică. Haideți că-ncepe distracția! Începe lupta navală! Coborîți de-a lungul celor două maluri, domnule Badoît și dumneavoastră, ceilalți! Ce mai așteptați? În apă fac cel puțin cît trei ca el! Hai, c-o să vedeți ceva care-o să vă placă! M-a făcut broscoi! Așa deci! Buun!

Pe parapet apăru o altă siluetă, în picioare, complet diferită de înfățișarea atletică a banditului. Era Clampin, zis și Pistol.

— N-aveți teamă! Toată vara numai asta fac, pentru cin'zeci de centime pe care-i capăt de la englezi și alți gură-cască, ce tot speră c-am să mă înec. Mergeți de-a lungul malurilor. Am să vă recuperez obiectul pierdut. După asta, mă fac om la casa mea!

Sări și el în apă, cu capul înainte, dar nu ca un amator, așa cum făcuse Coyatier. Întorcîndu-se cu spatele către rîu, își aduse coatele înainte și făcu un salt periculos cu spatele, ca o adevărată focă a bazinelor de doi bani ce era.

Aceia dintre inspectori care rămăseseră valizi sau aproape valizi, se despărțiră în două grupuri, lăsîndu-l pe domnul Mégaigne să-i supravegheze pe răniți.

Badoît porni în mare grabă pe malul dinspre cartierul Saint-Germain, iar Chopand pe cheiul din dreapta.

Între cele două maluri se află o limbă de pămînt, care susține podul și unde se găsește baia publică.

Aici se desfășurau chiar în aceste momente niște întîmplări pe care cititorul trebuie să le cunoască.

Dar toate la timpul lor.

Mai întîi să pornim pe urmele lui Coyatier.

Cu riscul de-a face parte și noi dintre cei ce preamăresc răufăcătorii, trebuie, totuși, să spunem adevărul. Prima grijă a banditului, care își închipuia că nimeni nu-l mai urmărește — cel puțin nu prin apă — fusese să caute fetița.

În mintea lui, între el și copil exista un soi de pact naiv: o sărutare.

Coyatier era un înotător rezistent.

Își înălță capul deasupra apei, ca să cerceteze cu privirea Sena, pe tot întinsul ei. La două-trei sute de pași mai în față, zări un obiect alb care plutea la suprafață.

„Cuvertura a salvat-o", își zise el. „Mătasea nu ia ușor apă. Am s-o ajung din urmă și-am s-o scot pe mal."

Dar în clipa cînd porni să înoate spre obiectul alb dus de curent spre Cité, auzi în spatele lui plescăitul unui trup despicînd apa.

E un zgomot pe care un înotător îl recunoaște dintr-o mie.

Zgomotul pe care-l face cineva care se aruncă în apă se deosebește de cel al unui trup care cade în apă. Primul e surd și străbate masa de lichid ca o lance, al doilea e confuz și asemănător unei explozii, pentru că apa e împroșcată în toate părțile.

Coyatier privi în spate, dar nu văzu nimic, pentru că umbra podului menținea de jur-împrejur un con de întuneric.

— Oho! exclamă el. Va să zică siguranța a angajat și niscaiva cîini mai de soi! Ăsta a sărit la fix! Aproape că nici n-a făcut stropi în jur! O să cam am de lucru, asta-i sigur! În orice caz, am timp oricum să duc fata pe insulă.

Întoarse capul, dar obiectul alb dispăruse. I se strînse inima.

„Nu-mi vine să zic în gura mare, ca să nu-și bată ăia joc de mine", se gîndi el. „Da' tare mă tem că puștoaica era singura mea șansă!"

Îi ajunse la ureche un zgomot de pași pe scara ce ducea spre chei, în dreptul clădirilor de la Monnaie.

Își ascuți auzul.

— La dracu'! mîrîi el. Urîtă noapte! Acu' or să mă fugărească pînă la Saint-Cloud, și dacă nu reușesc să-i fac să-mi piardă urma pînă se luminează de ziuă, s-a zis cu mine!

Rămase pe loc, ascultînd. În apă nu se auzea nici un zgomot.

— Ia să-i păcălim! se hotărî el. Or să aibă ceva de alergat după mine!

Plonjă, îndreptîndu-se spre șlepurile aflate de-a lungul malului drept, în apropierea instalațiilor de descărcare de pe chei.

În acest loc, pe vremea aceea, Sena curgea liberă; între Monnaie și vîrful insulei Cité nu exista nici ecluză și nici port. Acesta din urmă se întindea pînă în dreptul străzii Guénégaud.

După ce înotă pe sub apă atît cît putu să-și țină respirația, Coyatier scoase din nou capul la suprafață, ca să tragă aer în piept. Acum se găsea foarte aproape de ultimul șlep, care se cufunda adînc în apă sub greutatea unei încărcături de blocuri de piatră.

Era una din acele oribile ambarcațiuni fluviale, obeze și pîntecoase, care provoacă dezgustul marinarilor, dar care-și fac munca așa cum trebuie, ca niște camioane plutitoare.

Bordul abia dacă depășea nivelul apei, iar deasupra se putea distinge o linie albă: blocurile mari de piatră de construcții.

Banditul își înălță capul cu prudență, umplîndu-și plămînii cu aer, apoi privi în jur.

Pe Sena nu se vedea nimic. Dar de-a lungul malului zări trei oameni alergînd.

„Domnul Badoît!" își zise Coyatier. „Oricum, înainte de-a mă lovi, m-a somat de trei ori. Din cînd în cînd, mai dă dovadă și de conștiință. Da' ce vrei? Fiecare pentru el, nu? Dacă rămîn cu toții sus, pe mal, umblînd de colo-colo, n-or să pună laba pe mine!"

Și se scufundă din nou.

Chiar în clipa cînd apa se închidea deasupra sa, în același loc, se ivi un alt cap, încă înainte ca undele să se potolească: un căpșor micuț, aproape de nerecunoscut, complet schimbat din cauza părului blond și ciufulit, acum ud și lipit de tîmple. Era amicul nostru Clampin, zis și Pistol.

Fluieră ușor și agenții se opriră.

— Mergeți să vedeți dacă nu-i în șlepul cu cărbuni, domnule Badoît! zise băiatul. Așa o să prindeți loc în primele rînduri, pentru scena comică... Nu mișcați! se întrerupse el. Balena iese să respire.

Într-adevăr, la vreo douăzeci de pași mai încolo, apa se văluri puțin și capul lui Coyatier apăru din nou la suprafață, chiar în clipa cînd Clampin se scufunda.

Banditul se găsea în umbra celui de-al doilea șlep, încărcat cu cherestea. Privi în toate direcțiile, apoi ascultă cu atenție. Totul părea în ordine.

— Asta nu prea-mi place! mormăi el printre dinți. E ceva necurat la mijloc.

Se scufundă din nou și în aceeași clipă se ivi Clampin, suflîndu-și nasul cu mîna, așa cum face și cel mai desăvîrșit gentilom cînd se găsește în chiloți de baie.

— Treceți, domnule Badoît! zise el, suficient de tare ca să fie auzit. Acum e momentul. Reprezentația tre' să înceapă în orice moment.

Al treilea șlep aliniat la chei era încărcat cu cărbune de Yonne, stivuit sub forma unei piramide înalte, cu mici nișe din loc în loc. Aici se putea foarte bine adăposti un om.

Șlepul era legat de mal printr-o scîndură lată. Domnul Badoît o trecu repede, însoțit de doi agenți.

— Stați! se auzi din nou glasul lui Pistol, în momentul cînd puseră piciorul pe punte.

Și „jocul" se repetă: un cap ieși din apă, celălalt dispăru.

Cînd banditul își recăpătă suflul, avea în fața sa șlepul cu cărbuni, de unde îl priveau cei trei agenți, sprijiniți cu coatele de balustradă.

Văzîndu-i, Coyatier nu se putu împiedica să nu rîdă, căci era din fire foarte sigur de el.

— Hei, domnule Badoît! strigă el. Și voi, ceilalți! Da' știți că v-ați descurcat frumos? Aveți un vas bun... confortabil! Cum faceți ca s-ajungeți pîn'-la mine? Vîsliți sau întindeți pînzele?

— Mișcarea numărul unu! auzi un glas chiar lîngă urechea sa. Atenție, domnule Badoît!

Banditul se răsuci, înjurînd în gura mare, dar nu-și sfîrși cuvintele: capul îi dispăru sub apa care continua să se agite, semn că dedesubt se dădea o luptă.

Pistol se ivi primul și se culcă pe spate, începînd să facă pluta.

— Să vă explic mişcarea numărul unu! strigă el. L-am înşfăcat pe individ de piciorul drept şi cînd a vrut să pună laba pe mine... Ia ghiciţi! Cred c-a înghiţit pe puţin o vadră de apă!

— Ai grijă! îl atenţionă Badoît.

— Nici o teamă! Am jucat ştafeta cu ăi mai buni înotători din iazul Ville d'Avray, şi-am cîştigat!... Bună seara, domnule Coyatier! Eu sînt bine mersi! Dar dumneavoastră? Şi ce ziceţi că era în pacheţelul pe care-l aveaţi sub braţ?

Banditul venea spre el ca o vijelie. Era un înotător grozav. Cu fiecare mişcare de braţe înainta cu cîte o lungime de trup.

Ia te uită! exclamă Pistol, în timp ce făcu un salt ca să-l evite. Ţii cuţitul în dinţi, şefule! Da' asta nu-ţi dă v[illegible] să respiri ca lumea! Eu, însă, pot!... Mişcarea numărul d[illegible] Hei, domnule Badoît! Ia priviţi la mine!

Coyatier se cufundă, încercînd să-l evite.

— Atenţie! strigă Pistol, dispărînd şi el sub apă.

Mişcarea numărul doi dură ceva mai mult. Coyatier reapăru la suprafaţă, sufocîndu-se şi revărsînd un potop de înjurături, cu glas întretăiat.

— Explicaţia mişcării numărul doi, vorbi ştrengarul, a cărui respiraţie era liniştită şi regulată. L-am apucat pe individ de piciorul stîng. Nu i-a plăcut. A vrut să mă strîngă de gît sub apă, şi să vedeţi ce s-a întîmplat. Şi-a descleştat fălcile şi-a scăpat din gură cuţitul, pe care cu i l-am prins din zbor, înainte să cadă la fund. Hei, domnule Coyatier, eşti gata pentru mişcarea numărul trei?

— Am să te fac bucăţi! urlă banditul.

— Încearcă numai! Atenţie, domnule Badoît!

În timp ce Pistol încă mai vorbea, Coyatier se săltă afară din apă pînă la brîu, repezindu-se furios înainte şi din două mişcări îşi întinse mîna cu toată puterea spre capul băiatului.

Cei trei agenţi nu-şi putură stăpîni un ţipăt de groază.

Pistol şi Coyatier dispăruseră împreună sub apă.

De data asta, rămaseră scufundaţi atît de mult timp, încît domnul Badoît începu să se dezbrace.

— Gata, l-a terminat! comentă el.

Cu siguranţă că deşi primele două victorii îi aparţinuseră lui Pistol, pe inspector nu-l îngrijora soarta lui Coyatier...

În momentul cînd Badoît punea piciorul pe balustradă gata să plonjeze, din apă se ivi Pistol, singur. Îşi scutură părul, ca un cîine plouat, şi zise, printre gîfîituri:

— Explicaţia mişcării numărul trei... Ah, da' tre' să-mi recapăt suflul, ce naiba!

Înotă spre şlep, de care-l despărţeau vreo douăzeci de metri, şi pe la jumătatea distanţei începu din nou să vorbească.

— Mi s-a întîmplat în cîteva rînduri să văd nişte pescari care reuşeau să prindă cîte-o ştiucă de două'pe livre cu o undiţă pentru obleţi. Durează mai mult, da' pîn' la urmă peştele ăl mare tot vine. Chestia asta se numeşte „înecarea peştelui". Am înecat şi eu peştele, şi-acu' vi-l aduc, legat cu niţică aţă de undiţă.

Îşi ridică mîna către bordul şlepului, zicînd:

— Apucaţi de capătul undiţei, domnule Badoît.

Inspectorul se execută. Băiatul se săltă pe punte, iar cei trei agenţi îşi uniră eforturile, reuşind să tragă la suprafaţă o greutate enormă, complet inertă. Era Coyatier, cu o sfoară legată în jurul gîtului.

— Şi-acum, zise vesel Pistol, în timp ce mi se usucă hainele — că n-am altele de schimb — aş îmbuca ceva cu dragă inimă la taica Niquet, care ţine deschis pentru muşteriii cinstiţi, pîn' se crapă de ziuă.

Agenţii înjghebară o targă din scînduri, pentru a-l transporta pe răufăcător.

În clipa cînd învingătorii îl culcau pe targă, Coyatier îşi veni în fire şi strănută puternic.

— Unde-i spionul ăla? întrebă el cu glas gîtuit.

— Ei, acum, că sîntem pe uscat, tre' să recunosc că domnul Coyatier e mai tare decît mine! zise băiatul. Aşa că ţineţi-l bine.

Domnul Badoît începuse deja să-l lege de mîini.

— Asta e! comentă banditul, fără a încerca nici măcar să opună rezistenţă. Nu vă port pică. M-aţi prins, m-aţi prins!

Se poate întîmpla oricui. Ia zi, gîndacule, știi cumva ce s-a întîmplat cu pachetul meu?

— Da' ce era-n pachetul dumneavoastră, domnule Coyatier? întrebă plin de curiozitate băiatul.

— O fetiță... La dracu'! Nu știu de ce trebuie să mă preocupe asta! Ascultă, mucea! Dacă mi-o găsești, să știi că la prima mea evadare, îți fac cinste! Pe onoarea mea!

Fără a-i mai da un răspuns, Pistol se și aruncă în apă, înotînd din răsputeri în sensul curentului. Înainta cu viteză, ca un cal în galop. În cîteva secunde, ceilalți îl pierdură din ochi.

17 TRECUTUL LUI PAUL

Antoine Labre, baron d'Arcis, tatăl lui Jean și al lui Paul, fusese un gentilom din Poitou, de sînge nu foarte nobil și posesor al unei averi mediocre. După ce luptase împotriva republicii în Vandeea și Bretania[1], pînă la capitularea de la Mabilaie, trecuse apoi în Anglia, de unde plecase în Antile.

Pe-atunci avea o înfățișare atrăgătoare și un comportament plin de demnitate.

În Poitou, cei din familia Labre d'Arcis treceau drept nobili de viță veche.

Către mijlocul perioadei Imperiului, Antoine Labre, care avea un suflet generos și un talent înnăscut pentru vals, reușise să cîștige inima unei tinere creole de familie bună, foarte frumoasă, foarte bogată, extrem de indolentă, miloasă și neștiutoare pînă și în privința acelor lucruri pe care, în Franța, surorile și fiicele noastre le învață în mod cît se poate de firesc.

Se pare că aceste însușiri sînt specifice creolelor.

Am cunoscut cîteva din ele, care-ar fi murit de foame, de n-ar fi fost învățate să țină cuțitul și furculița în mînă.

1 *Vandeea și Bretania* — provincii franceze care au rămas adepte ale regalității după Revoluția din 1789, organizînd o puternică rezistență armată. (n.t.)

E drept că unele sînt uluitor de sîrguincioase la învățătură, de cum vine vorba de acel tip de educație care-a însemnat pierzania mamei noastre Eva...

Creolele sînt niște femei adorabile.

Menajul lui Antoine Labre fusese fericit atît timp cît tînărul putuse valsa după pofta inimii soției sale și cît timp trăise socrul său — un plantator cu mult bun simț și foarte priceput în afaceri.

Cînd bietul om murise, dracul își vîrîse coada în casă, sub înfățișarea avocaților, portăreilor și notarilor.

Plantatorul lăsase în urmă trei fete, ceea ce însemna trei gineri.

În colonii, oamenii legii nu stau cu brațele încrucișate.

Partajul îi costase pe moștenitori cincizeci la sută din avere și făcuse să încolțească între ei sămînța discordiei.

Știți bine ce frumos rodește o sămînță sub generosul soare tropical. Nici una, însă, nu crește atît de repede ca cea a discordiei.

Un adevărat miracol!

Cu un avocat și un notar, plantațiile se topesc ca zahărul în apă.

Antoine Labre avea un fiu. Văzîndu-se amenințat de ruină, i se făcuse teamă și îl bătuse gîndul să se întoarcă în Franța, unde tocmai veniseră pe tron Bourbonii. Soția sa, însărcinată cu cel de-al doilea copil, nu ridicase nici o obiecție. Era o ființă cu-adevărat bună și încîntătoare. Nu ținea la nimic în mod special, nici măcar la prieteni.

Și totuși, odată, cînd soțul o sfătuise să nu-și mai piardă nopți întregi alături de cîteva prietene, jucînd acel joc creol (unde se cîștigă uneori cîte ceva, dar de cele mai multe ori se pierde mult), frumoasa baroană se supărase și plînsese mai mult chiar decît la moartea tatălui său.

Tare-aș vrea să cunosc regulile acelui joc creol, ca să le învăț pe cîteva scumpe prietene, care se încăpățînează să joace *lansquenet*[1] *și baccara*[2]. Asta le-ar face să-și mai diversifice distracțiile.

1 *Lanquenet, baccara* — jocuri de cărți. (n.t.)

Oricum, cu siguranță că jocul avusese o influență asupra hotărîrii lui Antoine Labre de-a părăsi Martinica.

Tot jocul le fusese de mare ajutor în munca oamenilor legii.

Se prea poate ca Antoine Labre să fi avut dreptate că plecase. Numai că se cam pripise.

În colonii nu trebuie lăsat nimic în urmă atunci cînd pleci. Așa e regula. Nu pentru că acolo oamenii ar fi mai necinstiți ca în alte părți, ci pentru că marea e necuprinsă.

De cum lași ceva, rolul oamenilor de afaceri începe să capete proporții considerabile. Toată lumea are dreptul să trăiască...

Să mă ferească Dumnezeu să vreau să-i jignesc pe oamenii de afaceri din colonii! Printre ei pot exista și sfinți.

Dar de cînd mă știu, mereu aud aceeași istorie sinistră: colonistul ruinat de către omul său de încredere.

La Santo-Domingo, oamenii de încredere au ucis mai mulți albi decît au făcut o negrii.

Antoine Labre se grăbea atît de mult să-și revadă țara, încît după ce strînsese două sute de mii de franci — în bună parte împrumutați — încredințase administrația posesiunilor sale în mîinile unei persoane pe cît de albe, pe-atît de sigure, și se îmbarcase pentru Franța.

Soția sa îl născuse pe Paul chiar în timpul traversării.

Atunci se petrecuse un lucru de-a dreptul extraordinar: venirea pe lume a lui Paul făcuse să-i încolțească în suflet sentimentul matern.

Îl iubise pe Jean, pe-atunci un puști de vreo zece anișori, atît cît îi îngăduia lenea sa morală. Dar pe Paul îl adora.

Uluit și încîntat, soțul ei își închipuise că în sfîrșit avea și el o soție, în locul acelei plante grațioase care înflorea într- un ungher al casei sale.

Sosiseră la Paris în primele zile ale celei de-a doua Restaurații. Antoine Labre era un om demn. Considerase așadar că era cazul să renunțe la binefacerile Curții, în favoarea celor care aveau mai mare nevoie decît el, și se ținuse departe de acel celebru „tort“ al indemnității, a cărui importanță e exagerată cu atîta abilitate. Singura lui dorință fusese de-a intra în armată, unde obținuse un grad onorabil.

Într-adevăr, începuturile vieții sale în Franța fuseseră deosebit de fericite.

Odată primise două mii de ludovici de la omul său de încredere; e drept, cu rugămintea de-a nu uita de dobînzile pentru sumele împrumutate în colonii.

Pe de altă parte, copiii creșteau sănătoși și frumoși. Micuțul Paul era tare drăgălaș, iar încîntătoarea baroană, de-acum despărțită de prietenele ei creole — cu care juca acel joc al cărui nume l-am uitat — începea să capete deprinderi de stăpînă a casei, petrecînd zile întregi lîngă leagănul nou-născutului.

Dar nu-i cazul să lungim povestea, care în esență e cunoscută de toată lumea. Fiecare din noi a întîlnit în viață măcar un colonist reîntors în țară și sporovăind despre meritele omului său de încredere.

La fel de bine știm cu toții că în Franța colonistul dă pînă la urmă peste cîte un individ săritor, care începe să se ocupe de interesele lui: coloniile nu dețin monopolul virtuții.

În asemenea cazuri, între cei doi mandatari siguri și pricepuți începe un duel ale cărui lovituri trec toate prin trupul victimei lor comune.

Acel personaj săritor, pe care-l întîlnise domnul Antoine Labre era un tînăr avocat, pe-atunci foarte la modă, pe nume domnul Lecoq.

De fapt, era mai mult decît un avocat: era un vrăjitor.

Biroul său era întotdeauna plin, și elita pariziană îi cerea sfatul în împrejurările cele mai delicate.

Acest domn Lecoq cunoștea o mulțime de lucruri și lumea vorbea despre el cu mult respect.

De altfel, el avea acea bruschețe tipică unora din medicii la modă. Cînd un burghez se impune față de lumea bună, nimic nu-i dă o ținută mai impozantă decît aerul său firesc, combinat cu acel *quantum sufficit*[1] de nepăsare brutală.

Antoine Labre avusese fericirea de a-l cunoaște pe domnul Lecoq prin 1825, a doua zi după ce suferise o mare decepție.

1 *Quantum sufficit* (lat.) — cît cuprinde. (n.t.)

Împuternicitul său din colonii îi trimisese un bilanț definitiv și foarte precis, conform căruia Antoine Labre, departe de-a mai putea pretinde ceva, era de fapt dator cu o sumă considerabilă.

În zece ani, eforturile și preocuparea unui om sigur și priceput, la care se adăugaseră procesele și dobînzile de vreo șaizeci de mii de franci, produseseră — grație unei culturi intensive — un deficit de o jumătate de milion.

Domnul Lecoq era la începutul carierei și încă nu trata cu dispreț afacerile mărunte. De altfel, îi plăcea să aibă acces la oamenii cu titluri; în plus, continuînd să-i dea excelente sfaturi baronului, devenise foarte insistent pe lîngă baroană, care încet-încet, începuse să înlocuiască acel nenorocit de joc creol prin alte jocuri cunoscute în Franța.

Nobila doamnă trecuse de-acum de prima tinerețe și era preocupată de viitorul micuțului ei Paul. Numai că pasiunea jocului pusese stăpînire pe ea cu totul, așa cum se întîmplă cu multe firi adormite.

Jocul e o pasiune a trîndăviei.

Cum norocul nu se prea grăbise să-i surîdă pînă atunci, baroana era muncită de-o idee fixă: își închipuia că șansa, care întîrziase atîta timp, îi rezerva într-o bună zi o avere miraculoasă.

Așa încît juca tot timpul: pretutindeni și cu orice miză. Juca *reversis* [1], *boston* [2], *whist* [3], *écarté* [4], *bouillotte* [5]. Juca la loterie. Avea și un om de încredere, care juca pentru ea la Frascati. Iar domnul Lecoq avusese bunăvoința să preia problemele ei financiare.

Antoine Labre nu era orb. Totuși, nu-și dădea seama cît de adîncă era prăpastia săpată de nebunia — în aparență liniștită — a soției sale.

Cînd aflase, era în ajunul unei călătorii pe care urma s-o facă în Martinica, pentru a se răfui cu intendentul său din colonii.

Sfatul acesta venise din partea domnului Lecoq.

1 - 5 *Reversis, boston, whist, écarté, bouillotte* — jocuri de cărți. (n.t.)

Din nou, ne vom strădui să scurtăm istorisirea, care-i în același timp prea veche și prea modernă.

În timpul Restaurației, ajunsese deja banală. Ieri umplea pagini întregi de ziar.

Niciodată nu trebuie cerută socoteală oamenilor siguri și pricepuți, lăsați în colonii.

În aceste cazuri speciale, unii nu se dau în lături de la asasinate.

Antoine Labre nu se mai întorsese niciodată din călătoria sa.

Sărmana baroană își iubise soțul și acum avea mare nevoie de el. Cine știe unde poate ajunge o asemenea femeie, odată lipsită de un sfat și de un sprijin prețios! Dacă ar fi acceptat tutela lui Jean, fiul ei cel mare, ajuns deja la vîrsta majoratului, încă ar mai fi putut fi salvată. Însă baroana era geloasă pe autoritatea lui Jean din cauza lui Paul, marea și singura ei iubire.

Uneori femeile au raționamente bizare.

Baroana își zisese că atîtea nenorociri aveau probabil să epuizeze ghinionul. Prin urmare, norocul urma să-i surîdă chiar mai mult decît se așteptase.

Pentru a putea juca, vînduse mai întîi puținul de care dispunea, apoi pînă și strictul necesar pentru ea și copii.

Dumnezeu se îndurase de Jean, care fusese numit consul și părăsise Franța. Jean își iubea mult fratele mai tînăr, în ciuda stîngacelor preferințe ale mamei lor. De cum își făcuse o situație, cea mai mare parte a cîștigurilor sale ajunseseră în țară.

Numai că acești bani se duceau cu toții pe zaruri și pe martingale.

Și totuși, domnul Lecoq, care prospera pe măsură ce se ruina familia Labre și care în mod cert, nu putea obține de la baroană nici un profit însemnat, totuși n-o abandonase, continuînd să-i rămînă credincios și să-i laude cu bunăvoință pasiunea.

De ce?

Nu-i cazul să reluăm aici portretul pe care l-am schițat în *Mănușa de oțel*. În această povestire e un personaj episodic. Omul nostru era un filozof.

Odată, pusese o bancnotă de o mie de franci în mîna unui biet disperat, tocmai pentru a tulbura o conştiinţă şovăielnică, creîndu-şi astfel un complice involuntar şi cumpărînd, cu o reducere de preţ de o sută de mii la sută, influenţa ce urma să-l facă stăpîn peste una dintre minţile celei mai clarvăzătoare în finanţele zilelor noastre.

Aceşti o mie de franci pe care-i însămînţase aveau să înflorească într-o jerbă de milioane celebre, adunate pentru binele societăţii: baronul J.-B. Schwartz & Co.

Fiecare acţiune a lui Lecoq avea un scop. În cazul de faţă, scopul lui Lecoq ne cam scapă, fără îndoială pentru faptul că n-a fost atins. Oricum, putem încerca să-l deducem.

Baroana îi ascundea fiului ei relaţia cu Lecoq: îi era ruşine.

În scrisoarea către fratele său, Paul Labre spunea că nu-l cunoscuse pe Lecoq.

Acesta, însă, îl cunoştea.

Lecoq cunoştea pe toată lumea.

Acest straniu slujitor al răului, pe care drojdia societăţii pariziene îl ştia sub numele de Toulonnais-l'Amitié, iar clasele mai înstărite sub cel de domnul Lecoq de la Perrière, avea însă şi alte nume.

Sursa din care se inspiră autorul acestor rînduri dă a înţelege că personajul a lăsat urme adînci în acea tentativă de organizare mixtă a poliţiei, sub conducerea lui Ludovic-Filip.

În vremea acestui rege, s-a încercat un fel de dresaj al lupilor, pentru a vîna în codrul Parisului.

Printre aceşti lupi a existat unul, al cărui nume a intrat în legendă.

Cu puţină bunăvoinţă, nu ne-ar fi greu să ne închipuim că era vorba de însuşi domnul Lecoq.

Acest lucru îl afirmă chiar Paul Labre, în ultima sa spovedanie; pentru el, misteriosul patron, domnul Charles, şi domnul Lecoq erau una şi aceeaşi persoană. Or, adevăratul nume al domnului Charles era V...

Oricum ar fi, faptele dovedesc că domnul Lecoq şi-a închipuit că descoperise în Paul Labre o fire energică şi

îndrăzneață, motiv pentru care a făcut și efortul de a-l angaja în mecanismul său, în calitate de minusculă rotiță.

Pe cît probabil, Lecoq strecura în fiece clasă socială cîte un astfel de individ, aparținînd mașinăriei lui. Dacă Paul Labre ar fi vrut, ar fi devenit un important personaj în cadrul Prefecturii.

Dar Paul Labre nu dorise așa ceva.

Deși în copilărie nu fusese învățat prea multe lucruri, deși încă de foarte tînăr se îndepărtase de lume cu bună-știință, ca să nu mai audă vorbindu-se despre maică-sa, tînărul își găsise un refugiu în firea lui mîndră.

Își pierduse sufletul față de cei din jur, dar nu putuse fi dezonorat față de sine însuși.

Acestea sînt lucrurile la care se gîndea astă-seară Paul Labre, mergînd abătut de-a lungul cheiului, după ce-și luase rămas-bun de la Thérèse Soulas.

Cu siguranță că nu-și mai amintea de omul pe care-l întîlnise în întuneric, pe cînd cobora scara în spirală.

Acesta îl întrebase:

— Nu sînteți cumva domnul Paul Labre?

Iar Paul îi răspunsese: „Nu!", adăugînd în sinea lui: „La ce bun? Nu mai am nimic de împărțit cu nimeni."

Era cert că în timp ce pășea cu capul în piept, nu se mai gîndea cîtuși de puțin la acea întîlnire. Mergea pierdut în suprema reverie a celor ce doresc să moară.

În el se redeșteptă trecutul, pînă în cele mai mici detalii. Făcea bilanțul vieții sale de pînă atunci, la început strălucitoare, pentru ca apoi să se întunece treptat și să înceapă să coboare... să coboare mereu...

Acum înțelegea ceea ce nu înțelesese, poate, mult timp: nobila melancolie a tatălui său. Încerca să-și aducă aminte de vreun zîmbet ce-ar fi luminat acel chip palid de soldat. Dar memoria nu-i aducea la suprafață nici măcar umbra unui surîs. „Adevărat, tata nu zîmbea niciodată. În familia noastră nenorocirea a fost ceva obișnuit."

Dar fratele? Amintirile lui Paul erau confuze: „Jean e fericit. Dumnezeu să-l aibă-n paza sa."

Iar mama... Ah, mama îi umplea tot sufletul. Ea însemnase ruina lui, dar Doamne! cît îl mai iubise!

Pentru Paul nu mai exista viciul grotesc şi ruşinos, care o pierduse. El nu vedea decît acel chip blînd, care se-însufleţea atunci cînd îl vedea, şi o inimă ce nu bătea decît pentru el.

Cînd era mic, mamei sale i se spunea ,,doamna baroană", pentru că mergea cu trăsura, avea valeţi, era frumoasă şi elegantă.

Apoi au dispărut, pe rînd, şi trăsura, şi valeţii. Mamei sale nu i se mai spunea decît ,,doamna d'Arcis". Pe vremea aceea, locuiau într-un mic apartament din cartierul Saint-Germain; de aici plecase şi tatăl în ultima sa călătorie.

Apoi închiriaseră o cameră şi mama devenise pur şi simplu ,,doamna Labre".

Mai bine că murise! Iar acum avea să moară şi Paul.

Era o noapte frumoasă, deşi puţin înnorată. Luna se ascundea deseori în spatele norilor, pentru ca apoi să se ivească, plutind liniştită în cîte un ochi de cer senin.

De jur-împrejur, oraşul era viu şi animat. Dar de-a lungul cheiurilor se lăsase o tăcere adîncă.

E greu de crezut şi totuşi, Paul se întoarse de trei ori la acea casă cu două etaje, dintre strada Harlay-du-Palais şi Quai des Orfèvres, unde zărise silueta tinerei Ysole. Ceva îl atrăgea într-acolo, iar el se lăsa în voia curentului.

Nu se temea, nici nu se grăbea să moară.

Era sigur pe el: ştia că în momentul decisiv nu-şi va schimba hotărîrea.

Iubea. Mai mult decît atît: chiar iubirea pentru Ysole îl făcuse să înţeleagă că nu mai avea dreptul să trăiască.

A treia oară cînd se apropie de casa către care se îndreptau toate gîndurile sale, văzu siluete de-a lungul cheiului şi pe strada Harlay.

Plecă fără a se mai întoarce.

Prezenţa acelor persoane, aflate evident la pîndă, nu stîrnise nimic în sufletul lui. Nu-i mai păsa de nimic. Evita întîlnirea cu oamenii.

Ajunse pe Pont-Neuf și merse către parapet, așezîndu-se pe el. Privi apa, care strălucea în lumina razelor de lună.

Rămase aici cam vreun sfert de oră.

În același timp, Pistol se cățărase pe zidul grădinii Prefecturii ca să-l pîndească pe Coyatier.

Paul Labre se dădu jos de pe parapet, traversă podul și sări peste portița încuiată care, pe timpul nopții, oprea accesul pe scara ce ducea la băile „Henric al IV-lea".

Coborî treptele și preț de vreo jumătate de oră se plimbă cu pași rari pe sub arborii de pe insulă.

Apoi, într-un moment cînd luna se ascunsese după nori, își zise: „Ajunge! Să terminăm odată!"

Intră în apă cu pași lenți, de parcă ar fi vrut să facă baie.

Gîndurile nu-i dădeau pace. Avea pe buze numele Ysolei.

Coborî încet panta domoală, fără a-și da încă drumul în rîu.

Cînd apa îi ajunse pînă la subțiori, i se păru că aude zgomote surde pe Pont-Neuf și instinctiv, întoarse capul.

De acolo de unde se afla, nu putu zări nimic.

Auzi însă un plescăit ușor, însoțit de-o clipoceală, de parcă un obiect înfășurat în vată ar fi căzut în rîu de la înălțimea parapetului.

Mai făcu doi pași înainte. Apa îi ajunsese pînă la gură.

— Adio! șopti el.

Cui îi adresa oare acest ultim cuvînt?

Pe buze păstra umbra unui surîs.

Își dădu drumul în apă, fără a încerca să înoate.

18 RAȚIUNEA DE-A TRĂI

Paul Labre murea așa cum te fură somnul din simplă oboseală, fără regrete și fără ranchiună.

Cînd apăru din nou la suprafață, așa cum face orice corp omenesc înainte de-a se scufunda definitiv, respiră și deschise ochii, lăsîndu-și brațele inerte de-a lungul corpului.

Luna strălucea pe cer.

Dinspre Pont-Neuf răzbătu un zgomot de cădere, diferit de cel auzit mai devreme. Şi aproape imediat după el, un al treilea.

Erau Coyatier şi Pistol care-şi începeau peripeţiile acvatice.

Fără să vrea, Paul avu o mişcare de înotător, care-l făcu să ridice capul deasupra apei.

Ca şi mai înainte, nu observă nimic, pentru că de-a lungul podului se întindea o zonă lată de întuneric. Dar în aceeaşi clipă, din umbră se ivi un obiect alb care începu să plutească, dus de curent.

Paul şovăi.

Hotărîrea lui era definitivă: nu mai avea nimic de împărţit cu nimeni. Şi totuşi, inima lui generoasă se strînse la gîndul de-a lăsa să piară o făptură omenească pe care-ar fi putut-o salva atît de uşor.

„Am înainte o noapte întreagă", îşi zise el. „Am să scot fiinţa aceea nefericită pe mal, iar apoi voi avea tot timpul să-mi duc gîndul la bun sfîrşit".

Pentru el, obiectul alb era o femeie ţinută la suprafaţă de o rochie bufantă.

Singurul lucru care-l mira era că n-o auzea ţipînd.

Începu să înoate împotriva curentului, care-l îndepărtase cu vreo sută de metri de vîrful insulei.

Obiectul alb continua să plutească, dar se micşora treptat, dînd impresia că se scufundă încet-încet.

Paul era un bun înotător, ca aproape toţi copiii din Paris. În locul delăsării şi indiferenţei de mai adineauri, îşi încordă muşchii şi-şi amplifică mişcările, împotrivindu-se cu putere curentului care-l împingea în sens contrar.

După vreo zece minute, ajunse chiar în vîrful insulei, unde obiectul alb continua să se scufunde, astfel că la suprafaţă nu rămăsese decît un cerc îngust, ca un balon umflat cu aer.

Paul îl înşfăcă cu putere. Din prima clipă, înţelese că nu s-a înşelat; era o femeie — sau un copil.

Dar dacă era femeie, nu rochia o menţinuse la suprafaţă.

Era vorba de o crimă.

Fusese aruncată în apă înfășurată într-o cuvertură, și cum aceasta era de mătase, se umflase, pierzînd treptat aerul și lăsîndu-se ușor la fund.

De-ar mai fi întîrziat trei minute, n-ar mai fi dezvelit decît cadavrul unei înecate.

Razele lunii se opriră pe chipul angelic al Suavitei, care avea ochii închiși, ca o delicată statuie de fecioară, plecată dintre cei vii.

— O fetiță! murmură Paul, care tremura în hainele lui ude, fără să-și dea seama. Ce frumusețe de copil! Cum de-au avut inima s-o omoare?

După cum se știe, Suavita fusese luată de Coyatier chiar din pat, astfel încît era îmbrăcată foarte subțire. Văzîndu-i pieptul abia înmugurit, Paul fu cuprins de un imens sentiment de milă.

Își închipui că-i moartă și-i îngheță tot sîngele în vine.

Îi pipăi mâinile, dar nu-și putu da seama ce-i cu ea, pentru că și el avea membrele înghețate. Totuși, acele mîini delicate și inerte îi părură lipsite de viață.

O strînse la pieptul său ca s-o încălzească. Inima îi bătea puternic, dar cea a copilului rămînea nemișcată.

— Ajutor! gemu el, aproape fără să-și dea seama.

La acea oră tîrzie din noapte, insula era pustie.

Nu-i răspunse decît clipocitul monoton al apei care se lovea de mal.

La gîndul propriei ignoranțe și neputințe îl năpădi o nemărginită disperare. Nu știa ce să facă. Ochii i se umplură de lacrimi.

Apoi, dintr-o dată, scoase o exclamație de bucurie. Săltă copila în brațe și începu să fugă cît putea de repede, continuînd s-o țină strîns lipită de pieptul său.

„Doamna Soulas!“ își zise el. „Trebuia să mă gîndesc la ea de la început!“

Femeia asta avea un suflet bun și mare. Ea va ști desigur ce să facă pentru a salva biata fetiță.

În cîteva minute traversă insula și ajunse la scara ce urcă spre statuia lui Henric al IV-lea.

În fața portiței se opri o clipă. Se temea ca nu cumva să-și răncească fetița.

Pentru că acum fetița era a lui. Ah, ce fiară ar fi devenit dintr-o dată, dacă cineva i-ar mai fi pomenit de intenția lui de-a muri.

Moartea e binevenită pentru cei ce *nu au nimic de împărțit cu nimeni*, pentru cei care nu au nimic de apărat sau de iubit.

Dar Paul avea acum acest copil! Paul, care acceptase, resemnat, rușinea, pentru a ușura soarta mamei sale! Paul, care avea un suflet plin de iubire și devotament! Acum avea fetița. Dumnezeu i-o trimisese.

De cum fu dincolo de portiță, începu din nou să alerge pe Quai des Orfèvres.

Parcă ar fi avut aripi la picioare.

Urcă treptele scării în spirală din strada Ierusalim cîte patru odată și se găsi, gîfîind, în fața ușii doamnei Soulas.

Ea era salvarea.

Paul nu stătu nici măcar cît să-și liniștească bătăile inimii, care parcă-i ardea în piept. Bătu tare cu pumnul în ușa Thérèsei, strigînd:

— Doamnă Soulas! Buna mea doamnă Soulas!

În acel moment, doamna Soulas se găsea pe drumul spre Saint-Germain, în trăsura trasă de Marion (răpciuga!), pe care la prima vedere n-ai fi dat doi bani, dar care fugea mîncînd pămîntul!

Paul Labre bătu din nou, încă și mai tare.

Nici nu-i dădea prin minte că la ora aceea doamna Soulas ar fi putut fi plecată de-acasă.

Se mira că nu primește nici un răspuns. Doar femeia îi știa bine glasul. După mama sa, ea fusese cea care-l înconjurase cu cea mai mare afecțiune.

Cînd înțelese, într-un tîrziu, că nu avea rost să mai bată, își lăsă brațele în jos, a neputință, simțind cum îl cuprinde spaima.

— Abia acum va muri! zise el cu voce tare. Eu nu știu și nu pot să fac nimic!

Doamnă Soulas, înțelegeți c-o omorîți! strigă el cu o disperare aproape copilărească, ce-ar fi stîrnit zîmbetul unora, dar ar fi făcut pe alții să le dea lacrimile.

Mereu aceeași tăcere.

Paul își scoase cheia și intră în odăița lui. Îi pierise curajul. Nu în el însuși își pusese speranța.

Așeză copilul pe pat și aprinse un opaiț. Operațiunea îi luă destul de mult timp: mîinile lui neîndemînatice refuzau să-l asculte.

Șovăi o clipă înainte de-a apropia lumina de chipul fetiței.

— Dacă doamna Soulas ar fi fost aici, murmură el, nu mi-ar fi fost teamă de această paloare, pentru că ea ar fi salvat-o.

Avea, într-adevăr, motive să se teamă. Prima lui privire întîlni chipul unei moarte.

Paloarea bietei Suavita căpătase nuanțe vineții. La lumina opaițului, pielea ei părea transparentă.

În locurile de unde o apucase strîns banditul, pentru a o putea căra, apăruseră vînătăi mari, acum livide.

Părul blond și ud, lipit de tîmplele delicate, nu reușea să ascundă în întregime aceste urme sinistre.

Pe sub pleoapele întredeschise nu se mai zărea pupila.

Paul respiră adînc.

Acum, după ce-o văzuse, avea și curajul s-o atingă.

Goana sa disperată îi încinsese tot trupul, de parcă ar fi avut febră. La atingerea acelui trup rece și umed, simți că se clatină pe picioare.

— Am vrut să mă sinucid, șopti el. Dumnezeu m-a pedepsit.

Se ghemui pe podea, și rămase nemișcat, cu opaițul în mînă.

— Ah, de ce oare nu-i aici! murmură el, înnebunit. Doar niciodată nu lipsește de-acasă! Unde poate fi? Ce să mă fac? Ce să mă fac?

Privirea lui rătăcită cercetă toată încăperea, căutînd nici el nu știa prea bine ce.

În odaie nu avea nimic, nici măcar puțină apă.

Obișnuia să ia tot ce trebuie de la buna lui vecină.

Dar acum ce să facă?

Se tîrî la pat și-și puse mîna pe inima fetiței.

Se simțea o bătaie, dar foarte slabă.

Era de-ajuns. Se ridică repede.

O luă pe Suavita în brațe și o încălzi la piept, le fel cum ar fi făcut și mama ei.

Trecea fără motiv de la spaimă la speranță, apoi din nou la o spaimă și mai îngrozitoare.

— Rece! Tot rece! zise el, mîniindu-se dintr-o dată. Am nevoie de ajutor! Trebuie să găsesc pe cineva.

O culcă la loc pe pat și ieși în fugă din cameră.

Pe cei de la „9" nu-i cunoștea. Dar ce importanță mai avea acum? Bătu în ușa cu numărul 9 cît îl țineau puterile.

Casa asta era oare părăsită? Nici aici nu răspundea nimeni.

Paul lovi cu piciorul în ușă, care se deschise imediat, pentru că domnul Badoît ieșise fără s-o mai încuie cu cheia.

Paul intră.

În încăperea tristă și pustie nu remarcă nimic din ce atrăsese privirea celorlalți, dar zări din capul locului o sticlă lăsată pe jos, în apropiere de locul unde panoul de lemn ascundea gaura din perete.

Luă sticla, care era goală, și-o întoarse cu gîtul în jos. În palmă i se scurseră cîțiva stropi de rachiu.

Se duse repede în odaia sa, cu prețioasele picături, și începu să maseze tîmplele Suavitei, ale cărei buze vinete lăsa'a să scape o adiere de respirație.

Învinsul de mai adineauri devenise de nerecunoscut.

Îi venise inima la loc, ca unui sărăntoc care-ar fi cîștigat lozul cel mare de o sută de mii de franci.

Își prinse capul în mîini, ca să se gîndească, pentru că sufletul îi era năpădit de o bucurie fără egal.

Simțea că-și pierde mințile de atîta fericire, care aproape îl amețea.

Fetița trăia! Avea să-i vorbească! Să-i zîmbească!

Într-adevăr, urmarea nu se lăsă prea mult timp așteptată.

Paul ieși din nou pe palier, unde își umplu brațele cu lemne și cărbuni, pe care le înghesui în micul său șemineu.

Adusese combustibil cît pentru zece focuri, nu unul.

Aprinse un chibrit, pe care-l vîrî sub niște surcele îngrămădite mai în margine, și în curînd văzu înălțîndu-se o flacără strălucitoare.

Paul smulse cearșafurile de pe pat și le apropie de foc, cu riscul să le pîrlească. Mîinile sale își pierduseră stîngăcia. Se mișca repede și eficient.

Cu pietate și respect, dar și cu acea voluptate care face să tremure degetele unei tinere mame ce schimbă scutecele copilașului iubit, Paul dezbrăcă trupușorul înghețat al fetiței de hainele încă ude și-o înveli cu grijă în primul cearșaf pe care-l încălzise.

De data asta, știa că efectul nu va întîrzia să se producă. Binele pe care-l făcea se răsfrîngea și asupra lui însuși: inima i se încălzea odată cu corpul plăpînd și grațios, pe care căldura avea să-l recheme la viață.

Într-adevăr, după cîteva minute, Suavita suspină din nou, abia auzit, și pleoapele i se zbătură aproape imperceptibil.

Paul, care o privea în extaz, avu impresia că obrazul ei diafan începe să prindă vag culoare.

Întinse pe pat al doilea cearșaf și, desfășurîndu-l pe celălalt cu mare grijă, culcă fetița — am putea spune, fetița lui scumpă— între cele două bucăți de pînză caldă.

Apoi întinse cuvertura și cu infinite precauții o aranjă de jur-împrejurul copilului, după care așeză și perna. Era mai fericit ca un rege.

Deja bucuria îi dădea frîu liber fanteziei.

Se surprinse gîndind: ,,Aș da orice să-i aflu numele."

Orice! Vedeți cîtă bogăție? Nu era oare de-ajuns pentru el că o vedea revenind la viață și că o auzea cum respiră?

Fetița deschise ochii și-i aținti undeva, în fața ei. Privirea îi rămînea încă tulbure.

Buzele i se mișcară, dar nu putu scoate nici un sunet.

Paul ascultă cu sufletul la gură, în așteptarea unui cuvînt, care nu mai venea.

Șovăia să vorbească el primul.

— Te simți mai bine acum? întrebă în cele din urmă, cu glasul tremurînd de emoție.

Ar fi fost mai bine de n-ar fi îndrăznit.

Suavita tresări violent și pe chipul ei crispat se așternu o expresie de nemăsurată groază.

Buzele îi fremătară din nou, de parcă ar fi vrut să ţipe, sau să cheme...

Dar nu putu scoate nici un sunet.

— Te rog, murmură disperat Paul. Te rog, nu-ţi fie teamă...

Ea închise ochii. În obraz îi reveni paloarea cadaverică de mai înainte.

Paul nu îndrăznea nici să respire.

„Nenorocitul de mine, ce-am făcut?" se gîndi el. „E limpede că spaima a adus-o în halul acesta, iar eu am speriat-o din nou!"

Timp de cîteva clipe, rămase nemişcat şi tăcut.

Suavita se liniştea încet-încet.

După încă un minut, în obrajii fetiţei se ivi puţină culoare, iar ea îşi ridică amîndouă braţele, apăsîndu-le pe frunte, de parcă ar fi vrut să-şi amintească ceva anume.

Deseori, acest gest înşelător şi dureros de privit poate fi văzut la cei ce şi-au pierdut minţile.

Dar la Suavita, mişcarea avusese o inimitabilă graţie.

Fetiţa deschise ochii încet, apoi tot încet îşi întoarse privirea spre Paul, a cărui inimă parcă se oprise în loc de emoţie.

Ochii ei erau mari şi de-un albastru întunecat.

Pupila, încă inexpresivă, îi dădu o senzaţie de frig. Cu greu reuşi să-i susţină acea privire de nebun.

Curînd, însă, expresia ei se schimbă. Dacă n-ar fi ştiut că-i o absurditate, Paul ar fi jurat că fetiţa îl recunoştea: sub genele lungi, sub pleoapele imobile, zărise o scînteiere blîndă şi liniştită.

Inexplicabila ei emoţie avea şi o nuanţă de mirare.

Copila schiţă o umbră de surîs.

Apoi pleoapele îi căzură din nou, şi capul i se lăsă greu, pe pernă. Respiraţia se făcu mai puternică şi începu să devină regulată. Pe fruntea ei readusă la viaţă se iviră cîteva picături de transpiraţie.

Suavita adormise, cu capul întors spre Paul, pe care ultima ei privire îl răsplătise însutit.

Se făcuse foarte tîrziu.

Prima oară cînd Paul ascultă ceasul de la Saint-Chapelle, putu număra cinci bătăi.

Afară, Parisul începea să se trezească.

Paul deschise fereastra, să iasă mirosul persistent de cîrpă arsă. Focul ajunsese pînă la butucii adunați în jurul șemineului, apoi pînă la cămașa lui, întinsă la uscat.

Tînărul nu dădu prea mare atenție accidentului. Îi putea ierta focului acest mic capriciu, după cît bine îi făcuse.

Paul reveni lîngă pat, unde rămase îngenuncheat. Nu-și schimbase hainele.

La drept vorbind, de cînd ajunsese acasă, nu se gîndise la el nici o clipă. Între timp, hainele se uscaseră pe el.

Trecu o oră, apoi încă una. În camera lui Paul se făcuse lumină de-a binelea, dar doamna Soulas încă nu se întorsese acasă.

Paul se gîndea la ea din cînd în cînd: buna lui vecină îi era de mare trebuință; pe ea conta, ca să-i acorde micuței lui protejate acea îngrijire pe care se pricep s-o dea numai femeile.

Dar ceea ce-l preocupa cel mai mult era copilul.

În așteptarea zilei cînd avea să-i afle numele, o denumise *Blondette*[1], asta din clipa în care prima rază a soarelui de dimineață făcuse părul ei minunat să strălucească ca aurul.

Blondette continua să doarmă. Somnul îi era adînc și liniștit, aproape surîzător.

De cîteva momente începuse să surîdă și Paul: surîdea unui vis.

Deasupra căpșorului blond de copil, vedea aplecîndu-se și un alt cap, cu părul negru, de o altfel de frumusețe.

Inima lui Paul era cuprinsă de-o tulburare în care se amestecau plăcerea și suferința. Pentru prima oară de cînd își dorise să moară se gîndea la Ysole, iar gîndul la ea îi umplea întotdeauna sufletul de o senzație de neliniște și voluptate.

— Oare acest înger de copil nu și-ar găsi un loc alături de noi doi? murmură el.

1 *Blondette* Blondina. (n.t.)

Apoi roşi şi-şi zise cu amărăciune: „Ce-i pasă ei ce se petrece în mansarda unui necunoscut? Ea e îndrăgostită, iubeşte..."

I se făcuse frig. Nu simţise toată noaptea frisoanele care-i pătrundeau acum pînă la oase.

Îşi pipăi hainele. Erau uscate. Atingîndu-şi buzunarul de la piept, simţi contururile unui plic, prin stofa redingotei.

Îl scoase afară, fără să se grăbească. Era scrisoarea pe care i-o dăduse cu o seară în urmă doamna Soulas şi la care atunci nici nu se uitase, pentru că nu mai avea nimic de împărţit cu nimeni.

De cum zări adresa, scoase un strigăt.

— E de la fratele meu! De la dragul meu Jean!

Rupse repede sigiliul şi parcurse cu aviditate cele cîteva rînduri.

— S-a îmbarcat pentru Franţa! Vine încoace!

Apoi, se ridică în picioare, adăugînd:

— A sosit! A sosit de-aseară!

19 DIN NOU DESPRE DOAMNA SOULAS

Parisul s-a schimbat mult din 1835 şi pînă acum. Marion a murit — bietul animal, copleşit de insulte. Prin 1840, domnul Flamant, stăpînul ei, îi ţinuse următorul discurs funebru:

— Nu dădeai doi bani pe ea, răpciuga, dar fugea de mînca pămîntul!

Între timp, a murit şi domnul Flamant. Acum, în Franţa, caleştile s-au înmulţit, le poţi vedea la tot pasul, iar istoria spune că răpciugile nu le mai trag, ci călătoresc pe pernele lor.

În Franţa zilelor noastre există bulevarde superbe, cafenele fastuoase. Abia dacă a mai rămas un colţ din strada Harpe, ca o dîră de noroi pe care-au lăsat-o în urma lor măturătorii, chiar în mijlocul unui magnific drum imperial, bine întreţinut.

Marion nici nu s-ar mai descurca în noua topografie, iar domnul Flamant, dac-ar reînvia, n-ar mai putea fi nici măcar grăjdar.

Dar cum încă sîntem în 1835, domnul Flamant și iapa sa aparțin deocamdată de cartierul Sorbonei, și nimeni nu va fi surprins să afle că doamna Soulas, care revenea de la Saint-Germain, a coborît în colțul dintre Quai des Orfèvres și strada Ierusalim, către ora nouă dimineața.

Îi trebuiseră douăsprezece ore ca să se ducă și să se întoarcă.

Nu intră imediat în casa lui Boivin, avea altceva în minte.

Tot timpul drumului, sau măcar de cînd se luminase de ziuă, gazda domnilor inspectori de poliție citise și recitise cele două rînduri așternute de contele de Champmas înainte de plecare:

„Ysole, Suavita, fetele mele scumpe, iubiți-o și respectați-o pe aducătoarea acestor rînduri așa cum mă iubiți și mă respectați pe mine."

De multe ori îi dăduseră lacrimile.

„Ysole!" își spuse ea, repetînd la nesfîrșit cuvintele de care o mamă nu se plictisește niciodată: „Fiica mea!" „Ultima oară cînd am sărutat-o, era abia de-o șchioapă. Ah, nu știu dac-am făcut bine sau nu, dar atît am suferit pentru copilul ăsta... Am suferit... Am suferit... Am suferit..."

Rîdea și plîngea în același timp.

„Domnișoara de Champmas nu va ști nimic niciodată", urmă ea. „Cu atît mai bine. Probabil că are un suflet tare bun. Vestea asta i-ar umbri viața liniștită și îndestulată."

E greu de crezut, dar din spusele ei răzbătea și un dram de amărăciune.

Niciodată nu se poate practica o amputare fără țipete și fără sînge.

Thérèse Soulas se operase singură, cu eroism, dar rana ei adîncă nu se mai vindecase. În locul unde înaintea amputării existase dragostea de mamă, rămăsese acum carne vie și necicatrizată.

„Și cealaltă fetiță", își urmă ea gîndurile, regăsindu-și zîmbetul, „fiica acelei femei, bună ca o sfîntă! De cînd îmi

doresc s-o văd! Oare, îi seamănă? Ah, era frumoasă la chip şi la suflet!"

Şi din nou citea şi recitea biletul de sute de ori!

„*Aducătoarea acestor rînduri* sînt chiar eu. Cred că dacă nu mi-aş fi cunoscut mama şi cineva mi-ar fi arătat-o, inima mea i-ar fi sărit de gît. Mulţi spun că toate astea sînt prostii. Oare va ghici cine sînt? *Iubiţi-o!* Ah, da! Iubiţi-o! A făcut tot ce i-a stat în puteri... *Respectaţi-o!* S-o respecte pe doamna Soulas, care face supă pentru cîinii de pază! Asta-i prea de tot! Dar ele nu vor şti nimic, aşa cum nu ştiu nici restul... Ei, Marion! Nici tu nu eşti prea fericită, biata de tine!"

De cum puse piciorul pe caldarîm, în loc s-o ia spre strada Ierusalim, porni în grabă de-a lungul cheiului şi în cîteva clipe ajunse la poarta casei cu două etaje.

Îi bătea inima şi simţea c-o părăsesc puterile. „De foame!" se gîndi ea. „N-am pus nimic în gură de ieri de la cinci. Mai bine-aş fi luat o coajă de pîine şi-o înghiţitură de vin înainte de-a veni aici. Dar eram atît de nerăbdătoare!"

Apoi se opri în loc, întrebîndu-se: „Oare cum să încep? Ce să le spun mai întîi?"

De obicei, poarta dinspre stradă rămînea încuiată.

Doamna Soulas cunoştea bine amănuntul, fiindcă trecea prin faţa casei cît de des putea.

Nu avea portar, iar la parter locuiau servitorii generalului.

Astăzi, poarta dinspre stradă era întredeschisă.

Fără a se mira prea mult, Thérèse o împinse şi se trezi faţă în faţă cu domnul Badoît, care avea braţul înfăşurat într-o eşarfă şi purta pe obraz o bandă de tafta neagră. Părea că stă de strajă.

La vederea lui, doamna Soulas se dădu înapoi.

— Ia te uită! exclamă inspectorul, oarecum contrariat. Nu pe dumneavoastră m-aşteptam să vă văd apărînd!

Într-o fracţiune de secundă, Thérèse îşi recăpătă stăpînirea de sine.

După toate probabilităţile, poliţia era în alertă din cauza evadării generalului.

— Dar bine v-au mai aranjat, domnule Badoît! zise ea.

Agentul îşi reţinu cuvîntul ce fusese cît pe-aci să-i scape de pe buze.

— La urma urmei, doamnă Soulas — răspunse el — sînteți liberă să mergeți unde doriți. În noaptea asta ne-am ocupat de arestarea banditului Coyatier.

— Ah! se miră Thérèse. L-ați arestat pe Coyatier?

— Ați fi aflat mai demult, doamnă Soulas — vorbi grav inspectorul — dacă ați fi fost acasă cînd obișnuiții pensiunii dumneavoastră au venit să vă roage, fără a vă preveni, să le oferiți ceva de mîncare, după o treabă anevoioasă. Ciudat că o femeie ca dumneavoastră nu doarme în patul ei, doamnă Soulas.

— Fiecare trebuie să-și facă datoria, domnule Badoît! replică Thérèse cu blîndețe. Răposatul Soulas, care era un om de treabă, spunea: „Vai de cei ce-și judecă prietenii!"

Domnul Badoît îi întinse mîna.

— Aș pune mîna în foc, zise el mișcat, că dumneavoastră nu sînteți vinovată, doamnă Soulas.

— Vinovată! repetă rîzînd Thérèse. Da' știți că asta-i bună? Fac oare o indiscreție dacă vă întreb ce-i cu dumneavoastră aici?

— Dumneavoastră nu puteți face o indiscreție, stimată doamnă! răspunse agentul. Dumneavoastră sînteți de-a noastră, prin supa pe care ne-o oferiți și prin discreția dumneavoastră, pe care ne-ați dovedit-o de atîtea ori. Ce facem? Am întins o cursă de șoareci, la ordinul expres al comisarului-șef, și asta pentru că subalternii lui, mai mari sau mai mici, lipseau, dată fiind ora cînd ne-am apucat de treabă: cinci dimineață!

— O cursă de șoareci? Pentru ce?

— Ca să punem mîna pe „Fracurile Negre".

Întrucît mulți oameni instruiți și avizați au educat cititorul în privința limbajului savant al ocnașilor, considerăm inutil să mai explicăm cuvintele „cursă de șoareci".

Ar fi ca și cum ne-am apuca să reconstituim istoria naturală a caracatițelor și a trichinei — aceste două vietăți, care s-au acoperit de glorie.

— „Fracurile Negre"! repetă doamna Soulas. Așadar, sînteți pe urmele lor, domnule Badoît?

— Avem motive să credem că da. Dar dați-mi voie să închid poarta, ca să nu fim văzuți din stradă. Pe scurt, iată cum s-au petrecut lucrurile: spionul meu, tînărul Clampin, zis și Pistol — și cu această ocazie, buna mea doamnă, vă

sfătuiesc să aveţi mare grijă de pisica dumneavoastră! e din acelaşi aluat ca cei din înalta societate: are sînge rece, limbă dulce şi-i şiret, că nu-l întrece nici dracul! Dar pînă acum nu se manifestase prin nimic concret. Ei bine, azi-noapte ni l-a prins pe Coyatier, de pe zidul unde se cocoţase, stînd comod călare, pentru că ţine la tabieturile sale... V-aş povesti afacerea lui „Gautron cu cretă galbenă", pe care Clampin al meu a ratat-o din cauza femeiuştii lui de la „Bobino", dar e cam mult de spus. Oricum, aflaţi că la etajul doi al casei unde ne găsim, cineva a jefuit refugiul generalului, şi i-a răpit cele două fiice.

Doamna Soulas se sprijini de zid. Ultimele cuvinte o loviseră ca o măciucă în moalele capului.

— Ştiu, ştiu! urmă netulburat inspectorul. Femeile sînt sensibile la acest gen de delicte. Dacă le povesteşti despre o tîlhărie sau despre asasinarea unui om înstărit, asta le amuză. Dar cum pomeneşti de vreo răpire de copii sau de tineri, o iau pe panta sensibilităţii. Aflaţi, deci, că "Fracurile Negre" s-au întrunit la etajul de deasupra, nu mai devreme de aseară.

— Dar copiii? strigă Thérèse, cuprinsă de disperare.

— Un copil şi o tînără trecută de vîrsta copilăriei, rectifică inspectorul. Drept care se presupune că cea mare a fugit cu cine ştie ce pramatie, aranjînd treburile în aşa fel încît s-o vîre pe cealaltă în belea.

Doamna Soulas îşi apăsă amîndouă mîinile pe inimă.

— Ysole! murmură ea. Asta-i o minciună!

— Chiar aşa o cheamă pe individă! urmă domnul Badoît. Mi s-a spus că-i o poveste întreagă cu fata asta. Îi aparţine generalului, ca să spun aşa. Cîndva, cînd era la vîrsta nebuniilor şi capriciilor de tot soiul, contele a cunoscut o ţărăncuţă, care s-a priceput să-i sucească bine capul. Drept care i-a trîntit-o pe don'şoara Ysole, spunîndu-i că-i fata lui, cînd ea fusese de fapt fructul cine ştie cărei legături cu vreun factor poştal sau vreun sacagiu de prin partea locului. Astea-s trucuri vechi de cînd lumea.

Doamna Soulas scoase un geamăt.

— Astfel, din aproape-n aproape — continuă imperturbabil Badoît — am constatat că ori de cîte ori într-o familie

respectabilă apare cîte-un copil introdus prin fraudă, se întîmplă nenorociri.

— Domnule Badoît, vorbi cu efort Thérèse. E o calomnie la adresa domnișoarei Ysole de Champmas!

Agentul o privi drept în ochi, apoi o salută politicos.

– Din moment ce dumneavoastră vă interesați de fata asta, murmură el, pentru mine e inocentă ca un înger. Eu doar v-am povestit ce se vorbește, dar un inspector se poate și el înșela, ca toată lumea. Poate că cea mare nu i-a făcut nici un rău celei mici, deși gîngăniile astea introduse prin contrabandă în cîte o familie... Dar v-am mai spus!... Mai ales că prin dispariția puștoaicei se dublează moștenirea acestei domnișoare Ysole... care poate-i virtutea întruchipată, din moment ce dumneavoastră răspundeți pentru ea.

— Dar de ce vorbiți de moștenire? întrebă doamna Soulas, în culmea tulburării. După cîte știu eu, generalul e bine sănătos.

— Cu toții sîntem muritori, îi replică Badoît. Generalul a avut ghinionul de-a fi asasinat aseară de acest Coyatier, zis și *marchef*, și asta chiar în încăperea din fața ușii dumneavoastră. Iată care sînt ultimele știri.

De data asta, Badoît ar fi avut motive serioase de a și schimba părerea în ce privește sensibilitatea femeilor, pentru că la vestea uciderii domnului de Champmas, Thérèse nici nu clipi.

— Întotdeauna am fost convins, murmură el dezamăgit, că vă lega ceva tainic de omul ăsta. Dar Dumnezeu mai știe! Să încerci să pricepi ce-i în sufletul unei femei e tot atît de greu ca și să umbli în căutarea pietrei filozofale.

Cum Thérèse rămăsese tăcută, pradă gîndurilor ei, domnul Badoît adăugă:

— Tebuie să menționez un amănunt, în favoarea domnișoarei Ysole... Adevărul înainte de toate! Cel care-a intrat a folosit un șperaclu. Deci o intrare prin efracție, plus tîlhărie, ceea ce mă duce cu gîndul la un bărbat. Dar Coyatier...

— Domnule Badoît! strigă Thérèse. Pentru numele lui Dumnezeu, dați-mi voie să intru în apartamentul generalului. Uneori femeile descoperă urme care pot scăpa ochilor unui bărbat.

— Aveți dreptate, o întrerupse inspectorul, numai că nu se poate. La etajul întîi e domnul Mégaigne. Cît despre urme, nu mai are rost: Ne-am lămurit deja. Păsărelele și-au luat zborul: asta-i o axiomă! Și-au luat zborul și cele de la etajul întîi și cele de la doi — căci se pare că erau în legătură, pentru asta îmi pun gîtul. Or, păsările care-și iau zborul nu se mai întorc. N-o să le mai vedem niciodată, nici pe fete, nici pe „Fracurile Negre". Drept care, doamnă Soulas, dac-ați vrea să ne pregătiți o gustare pentru ora unsprezece, v-aș fi din cale-afară de recunoscător, fiindcă am muncit pe brînci de ultima oară cînd am avut plăcerea să servesc masa la dumneavoastră.

Thérèse plecă fără a-i mai răspunde.

În stradă, simți că-i vuiește capul, de parcă ar fi fost beată.

Beată de spaimă și durere, căci acuzația la adresa fiicei ei răspundea unei grave mustrări de conștiință.

Nu pentru că s-ar fi socotit vinovată, în sensul obișnuit al cuvîntului. Dar o șocase puternic o vorbă aruncată de domnul Badoît: „Copiii străini introduși astfel în cîte o familie aduc după ei nenorociri."

Oare în mintea corectă și cinstită a doamnei Soulas își făcuse vreodată loc acest gînd?

Oare acesta era motivul pentru care o iubea pe fiica răposatei contese de Champmas — femeia sfîntă — ca pe propriu-i copil, chiar fără a o cunoaște?

Cînd urcă la etajul trei, văzu ușa camerei lui Paul Labre larg deschisă. Acesta îi pîndise sosirea și-o chemă pe nume.

— S-au întîmplat multe în noaptea asta, doamnă Soulas! îi zise el. Nu-i treaba mea să-mi vîr nasul unde nu-mi fierbe oala, dar să știți c-aș fi dat orice să fiți aici.

Thérèse îi răspunse altfel decît făcuse cu domnul Badoît.

— Am făcut un lucru de care nu-mi pare rău, domnule Paul! îi spuse ea. Asta nu înseamnă că nu-mi pare rău că n-am fost aici, din moment ce-ați avut nevoie de mine.

Privirea îi căzu pe măsuța unde se afla pîine, vin și o felioară de brînză de Brie, înfășurată într-o bucată de ziar.

Paul tocmai își lua masa.

— Nu pentru micul dejun am avut nevoie de dumneavoastră, urmă el. Cînd a venit madam Renaud la curățenie, am trimis-o să-mi cumpere astea, pentru că eu nu puteam

pleca de-acasă. Doamnă Soulas, am aici pe cineva căruia trebuie să-i port de grijă.

Nu se știe de ce, Thérèsei îi veni în gînd Ysole.

Trăia nu un sentiment de teamă, ci unul de speranță.

Cu alte cuvinte, dacă era să aleagă între două rele, doamna Soulas ar fi preferat ca fiica sa să fie victima, decît autoarea unui act criminal.

Îl privi pe Paul, parcă temîndu-se să-l întrebe.

— E ceva schimbat la dumneavoastră, domnule Labre. În dimineața asta, nu sînteți cel pe care-l știam...

— Asta pentru c-am renunțat la gîndul sinuciderii, doamnă Soulas! răspunse tînărul, fără fereală.

— Gîndul sinuciderii?! repetă uluită Thérèse. Ați vrut să vă sinucideți?

— Aseară, cînd v-am îmbrățișat, am crezut c-o fac pentru ultima oară. Dar în timp ce încercam să-mi iau zilele, Dumnezeu mi-a trimis ceva, care să fie rațiunea mea de-a trăi.

Se ridică și-i arătă patul, pe care așternuse cuvertura de mătase, ca să apere fața Suavitei de razele de soare.

La vederea fetiței, doamna Soulas scoase un țipăt.

— O cunoașteți? întrebă repede Paul.

— Eu? întrebă Thérèse, de parcă ar fi fost acuzată de ceva.

Apoi adăugă:

— Nu, domnule Paul, vă jur pe viața mea că n-am văzut-o niciodată!

În privirea tînărului se citi o bănuială: și Thérèse lipsise de acasă în noaptea aceea.

Dar asta nu dură decît o clipă.

— Sînteți cea mai cumsecade femeie pe care-am întîlnit-o vreodată, doamnă Soulas! îi spuse el.

Dar ea rămăsese cu ochii ațintiți asupra Suavitei, care continua să doarmă liniștită.

„Ea e!“ se gîndi femeia. „Aș putea jura că-i ea!“

— Erau două fete? întrebă Thérèse pe neașteptate.

— Cum, două? făcu Paul ochii mari.

— Atunci cînd ați salvat-o, erau două?

— Dar cine v-a spus c-am salvat-o, doamnă Soulas? întrebă Paul, aproape cu asprime.

Ea înălță privirea către tînăr, ca un om care tocmai s-a trezit din somn. Două lacrimi mari i se rostogoliră pe obraz.

— Domnule Paul, vorbi ea. De dragul mamei dumneavoastră, să nu gîndiți niciodată rău despre mine. Există în lumea asta o ființă pe care-o iubesc ca pe ochii din cap! Poate de sute, de mii de ori mai mult! Am suferit cumplit pentru ea.. Poate că de-acum încolo voi suferi și mai mult. Vă implor, spuneți-mi ce s-a întîmplat, fără să uitați sau să-mi ascundeți vreun amănunt. Dumnezeu mi-e martor că o cred un suflet bun... e vorba de cea pe care-o iubesc și căreia i-am dat mai mult decît sîngele din mine. În clipa asta, ea nu poate fi decît nefericită. Dac-aș crede-o vinovată, aș muri!

Paul Labre îi apucă amîndouă mîinile.

— Vorbiți în parabole, doamnă Soulas! murmură el. Dar e totuna! V-am mai spus și vă repet: nu cunosc pe lume o femeie mai bună ca dumneavoastră. N-am să vă întreb ce secrete aveți, dar am să vi le dezvălui pe-ale mele.

— Ah! exclamă Thérèse, zîmbind printre lacrimi. Ce inimă mare aveți! De multe ori mi-am zis asta! Ar fi fost mai bine dacă... Aș fi făcut mai bine!... Doi tineri căsătoriți în preajma mea... Bucuria sărmanei mele case...

Se opri brusc și-și șterse ochii înlăcrimați cu dosul palmei.

— Ce înger de copil! murmură ea privind spre Suavita.

Apoi se adresă lui Paul:

— Să nu credeți că mi-am pierdut mințile, domnule Labre. Gata, m-am liniștit. Povestiți, sînt numai urechi.

20 ZIARUL ÎN CARE ERA ÎNFĂȘURATĂ BRÎNZA

Paul Labre povesti tot ce i se întîmplase fără să ascundă sau să omită nici un amănunt. Thérèse îl asculta, cu o atenție neobișnuită.

Era limpede că în relatarea tînărului descoperise lucruri de care el unul rămînea străin.

De cîteva ori, în timp ce Paul vorbea despre îngrijirile acordate fetiței, Thérèse se aplecă deasupra Suavitei, care dormea, și-o sărută ușor pe frunte, ca o mamă.

Privirea ei era tot o privire de mamă, dar de mamă încercată de neliniști.

Gîndul îi rătăcea în altă parte, desprins de clipa prezentă. Se frămînta în fel și chip.

Paul Labre pomeni în treacăt despre scrisoarea fratelui său, pe care o găsise și-o citise pe la ora șase dimineața, promițînd să revină asupra acestui amănunt.

— Așadar, urmă el, i-am dat numele de Blondette, așteptînd să-i cunosc numele adevărat. Pentru că-l voi afla, chiar de-ar fi să răscolesc Parisul de la un capăt la altul! Nu-i așa că i se potrivește numele de Blondette? Pe la șapte, șapte și jumătate, s-a trezit, dar bine de tot. Prima ei privire a fost înspăimîntată. Imediat după aceea, însă, mi-a zîmbit. Nu știu cum să vă explic, doamnă Soulas, dar veți vedea și dumneavoastră: zîmbetul ei îți face rău. Are în el ceva nelămurit, un fel de tulburare. Ai zice că încearcă să-și adune mințile rătăcite și mă tem că...

Paul nu-și sfîrși ideea, ci își duse degetul la frunte.

Thérèse nu-și lua ochii de la el.

În loc să-i răspundă, se gîndea: „Niciodată nu mi-a ajuns la urechi că micuța domnișoară de Champmas ar fi săracă cu duhul sau nebună. Generalul mi-ar fi spus. Și pe urmă, scrisoarea i-a fost adresată și ei, în aceeași măsură ca și surorii mai mari! Cînd ai de-a face cu o nebună, nu scrii: «Ysole, Suavita, fetele mele scumpe...»"

Numele de Suavita pronunțat în gînd, o făcu să tresară.

Privirea ei părea c-o întreabă pe fetiță: „Tu ești Suavita?"

Dar gîndul îi răspundea: „Nu-i ea! Sînt sigură că nu-i ea!"

— La ce vă gîndiți, doamnă? o întrebă Paul.

— La ea, răspunse Thérèse. Biata fetiță!

— Trist, nu-i așa? Dar există ceva și mai trist. Cînd s-a întors madam Renaud, am întrebat-o pe Blondette dacă voia să mănînce ceva. Mi-a făcut semn că nu. Atunci am întrebat-o dacă-i e sete. Mi-a răspuns că da, tot prin semne. Asta m-a mirat, pentru că pînă atunci nu dăduse dovadă că înțelege. Era un progres, așa că pîndeam momentul cînd își va reveni

pe deplin. Cu puțin vin, zahăr și apă, i-am încropit un întăritor, pe care l-a băut pînă la ultima picătură. După aceea, a îndreptat spre mine o privire limpede, aproape zîmbitoare. A întredeschis buzele și-am crezut că de data asta avea să-mi vorbească. Eram fericit că puteam, în sfîrșit, să-i aud glasul. Dar aveam să îndur o cruntă dezamăgire. A făcut un efort, care i-a crispat toți mușchii feței. Privirea i s-a tulburat și-n locul cuvîntului mult așteptat, din gîtlej nu i-a scăpat decît un sunet răgușit...

— E mută! strigă doamna Soulas.

Paul o privi stupefiat.

În acea exclamație era aproape o notă de triumf.

— E mută, repetă el îndurerat.

— Biata copilă! Biata copilă! murmură Thérèse, lipindu-și buzele de mînuța Blondettei.

„Un lucru ca ăsta se spune“, se gîndi ea. „Nici vorbă că se spune. Am vorbit de-atîtea ori despre ea. Mi s-ar fi spus că-i mută! Pe urmă, generalul! Cînd mi-a dat scrisoarea, mi-ar fi pomenit că-i mută... Atunci nu-i ea, nu-i Suavita!“

— Tare mai sînteți bună, doamnă Soulas! vorbi Paul, care-o privea înduioșat cum mîngîie fetița. Dar în dimineața asta, se-ntîmplă ceva cu dumneavoastră. Cînd ați strigat: „E mută!“, puteam să jur că vă pare-bine.

— Mie! exclamă Thérèse. Vai, draga de ea! Numai că dumneavoastră, domnule Paul, nu puteți îngriji așa cum trebuie pe îngerașul acesta. Eu îi voi fi ca o mamă.

— Sînt sigur! spuse Paul, strîngîndu-i mîna. Cu-atît mai mult cu cît acum voi fi silit să muncesc. De cînd e-aici fetița, mi-a venit în minte că pot pune osul la treabă într-un atelier sau într-o fabrică, așa cum fac atîția alții.

— Dumneavoastră, domnu' Paul? se miră Thérèse. Dumneavoastră, să munciți!

Paul începu să rîdă.

— Numai dacă nu-mi pică din cer vreo moștenire! zise el vesel. Dar acum, doamnă, să vorbim puțin despre mine. V-am spus că în prezent am cel puțin un motiv pentru care să trăiesc. Poate că pînă la urmă nu voi fi obligat să mă fac chiar muncitor. Voi avea un sprijin, un sfătuitor: fratele meu, Jean, s-a întors în Franța.

— Bravo! exclamă doamna Soulas. Asta zic și eu veste bună! Și cînd vom avea plăcerea să-l vedem pe domnul Jean? Știți că-i baron, nu?

Paul privi adresa de pe plic cu un aer distrat.

— Mă surprinde că încă n-a sosit, zise el. Binețeles că nu-mi fac griji. Între Le Havre și Paris doar nu te afli-n junglă! Oricum, scrisoarea lui era trimisă alaltăieri și-n ea spunea clar: „Mîine seară voi avea bucuria să te strîng în brațe."

— Mîine seară, adică ieri! comentă Thérèse. Poate c-a venit.

— Poate... vorbi și Paul, căzînd pe gînduri.

— În orice caz, se va întoarce.

— Oh, cu siguranță! Vreți să vă citesc scrisoarea lui, doamnă Soulas?

— Binețeles că vreau! răspunse femeia. Vă ascult cu toată atenția.

Paul despături scrisoarea. Hîrtia, udată și-apoi din nou uscată, foșnea gata să se fărîme.

Datorită umezelii, cerneala pălise în mai multe locuri. Acum scrisoarea semăna cu o veche epistolă, aproape ștearsă de trecerea timpului.

Și totuși pe Paul îl frămînta un gînd.

— N-aș putea exprima prea clar ce simt acum, zise el. Știu de unde vine scrisoarea și cînd a fost scrisă. Vine de foarte aproape și a fost scrisă alaltăieri. Dar de alatăieri și pîn-acum mi se pare o veșnicie, iar Le Havre parc-ar fi la capătul pămîntului. Totuși, nu sînt trist. Haideți să vă citesc.

«Dragul meu Paul», începu el. *«Cînd vei primi aceste rînduri — după cum se spune în lumea bună — te vei uita la timbru și vei gîndi cam așa: în primul rînd, vei spune că fratele tău Jean, e un băiat econom și cumpătat, așa încît, ca să nu plătească poșta tocmai din Montevideo a încredințat acest mesaj cuiva care pleca din Uruguay în Siria sau în Pontoise, spunîndu-i: „Stimate domn, în numele patriei, faceți-mi serviciul de-a pune această scrisoare într-o cutie poștală din Le Havre, post situat în estuarul Senei. Dacă acceptați, vă voi*

fi veșnic recunoscător." Așa sînt parizienii: ghicesc totul, dar pe dos, ca niște vrăjitori sortiți să se înșele de douăsprezece ori din zece.

Caramba! Dragă frate, acolo unde am stat atîția ani, mi se făcuse un dor nebun de adorabilele lor mojicii. Numai Parisul poate fi atît de prost cît tot universul, luat la un loc. Acolo, în America, ne lipsesc baliverne. Toată lumea are scaun la cap. De-a dreptul sinistru! N-am putut rezista să rămîn mult timp departe de Paris. Vreau să aud nerozii sau de nu, mai bine mor! Așa încît eu sînt cel ajuns în Le Havre, eu sînt cel ce pune scrisoarea la cutie. Chiar eu, în persoană...»

— E tare nostim fratele dumneavoastră! zise doamna Soulas. Dar lucruri ca astea au ceva rînced în ele, cînd vin de dincolo de barierele Parisului.

— Are umor cît zece, începu Paul.

— Nu zic ba, dar...

— Aveți dreptate, doamnă Soulas. Nu-i același lucru. Dar să vă citesc mai departe:

«Lăsînd gluma la o parte, căci nu m-am întors pentru distracții, frățioare, trebuie să-ți spun că de cîtva timp am fost foarte îngrijorat. Mama n-a mai scris decît un rînd la sfîrșitul fiecăreia din scrisorile tale, și nici ele nu pomenesc nimic despre lucrurile pe care aș vrea să le aflu. Doi ani la rînd, în fiecare seară, înainte de culcare, m-am întrebat: «Oare ce fac ei, acolo? Care-i adevărul în legătură cu mama? A renunțat la patima care i-a adus nenorocirea? Se ocupă așa cum trebuie de educația lui Paul? Au căpătat ceva mijloace de trai la moartea vreunei rude?»

— Cum! îl întrerupse din nou Thérèse. Nu știe deci că biata doamnă Labre a murit?

— Scrisorile noastre s-au întîlnit pe drum, răspunse Paul. Nu știe, n-are cum să știe.

— Știți că vorbește ca din carte, domnule Paul?

— E un suflet mare și nobil. Dar să continui:

«Cu siguranță, frățioare, că nu voi merge pînă într-acolo încît să te acuz de lipsă de sinceritate. Dar care-i acel loc

unde trăiți acum și pe care nu vrei să-l numești? La vîrsta ta, n-ai cum să dispui de venituri prea substanțiale. Eu am făcut întotdeauna ce mi-a stat în putință ca să vă ajut, dar asta însemna atît de puțin!

Așa că m-am întors ca să văd și să știu. La urma urmei, noi sîntem familia Labre d'Arcis, iar eu n-am cunoscut nimic mai nobil decît conștiința tatălui nostru. Vreau să văd și să știu. Am acest drept. Vreau să văd cum trăiți și să știu cum vă merge. Poate că acum îmi vei spune ceea ce n-ai vrut — sau n-ai îndrăznit — să-mi scrii. Mai e nevoie să-ți spun că acel cartier în care locuiți mă înspăimîntă? Strada Ierusalim... De altfel, totul mă înspăimîntă. Bineînțeles, nu-mi închipui că fiul lui Antoine Labre a devenit agent de poliție, dar... În sfîrșit, vezi bine că începusem s-o iau razna. Într-o dimineață, deci, m-am îmbarcat. Și bine am făcut, pentru că din acel moment mi s-a luat o piatră de pe inimă.

Nu aduc cu mine prea mulți bani, frățioare, dar aduc multă iubire și curaj, și-o inimă care nu se va da înapoi de la nimic. Daca te găsesc fericit, cu atît mai bine. Voi fi din nou liber să-mi văd de ale mele. Dar dacă, așa cum mă tem, te voi găsi nefericit, sînt încă tînăr, iar tu — om în toată firea, așa că, pe Dumnezeul meu! Împreună vom reuși să ieșim din necaz!

Cred că m-ai înțeles. Anunț-o pe mama. Acum mă duc la culcare. Mîine, la ora patru dimineață voi fi în diligentă. Mîine seară, pe la orele opt-nouă seara, îți voi bate la ușă.

Te îmbrățișez,

JEAN.»

Cînd Paul termină de citit, urmară cîteva clipe de tăcere. Doamna Soulas vorbi prima:

— Asta înseamnă treisprezece ore întîrziere.

— Înainte de-a pleca de acasă, mînat de gîndul sinuciderii — murmură Paul, în loc de alt răspuns — îi scrisesem și eu. Acum n-a mai primit scrisoarea. Îmi va fi mai greu să-i spun

prin viu grai. La urma urmei, adăugă el, chiar dacă mi-e sufletul greu, în schimb n-am remuşcări.

— Treisprezece ore! repetă Thérèse. În locul dumneavoastră, aş încerca să culeg nişte informaţii.

Zicînd acestea, întinse mîna spre ziarul în care era împachetată brînza şi spuse:

— Simt că mi se învîrte capul. Mi-e foame. Vă supăraţi dacă vă rog ca în această dimineaţă să-mi daţi dumneavoastră ceva de-ale gurii pentru micul dejun, domnule Paul?

Paul îi întinse pîinea. Dar în loc să mănînce, exclamă:

— Ia uitaţi-vă! În ziar e scris numele dumneavoastră!

— Am trăit s-o văd şi pe asta! rîse tînărul. Numele meu în ziar!

— Şi cel al fratelui dumneavoastră! adăugă Thérèse, răzuind brînza cu cuţitul, pentru a putea citi.

— Al fratelui meu? replică Paul, a cărui vagă nelinişte nu aştepta decît un pretext ca să se preschimbe în teamă. I s-a întîmplat vreo nenorocire?

— Nu de cînd s-a întors în Franţa! răspunse femeia. Ziarul pare a fi foarte vechi. Uitaţi, citiţi aici: „Bursa din 23 decembrie..." Acum e sfîrşitul lui aprilie.

Terminase de răzuit brînza de pe ziar.

— Credeţi că nu mă preocupă şi pe mine întîrzierea, doamnă Soulas? vorbi Paul. Treisprezece ore înseamnă, într-adevăr, foarte mult. Dar mi-am amintit ceva. Aseară, cînd coboram scara, am întîlnit pe trepte un om, care m-a întrebat dacă nu cumva eu sînt Paul Labre.

— Bineînţeles c-a fost el! exclamă Thérèse. Dar cum de n-a bătut la uşa mea?

Se opri brusc.

— Ia te uită.

În mod bizar, în timp ce cerceta ziarul, vădit surprinsă, trăgea cu coada ochiului la fetiţa adormită.

— Vorbiţi! Scrie ceva de rău? întrebă Paul, gîndindu-se la aventura lui cu generalul.

Pe vremea aceea, ziarele vorbeau despre orice şi nu-i menajau pe cei din poliţie.

— Poate că-i un noroc, răspunse doamna Soulas.
Imediat începu să descifreze scrisul de pe peticul de ziar, care devenise transparent din cauza umidității.

„Domnii Labre (Jean) și Labre (Paul), amîndoi fiii domnului Labre d'Arcis (Antoine) sînt invitați să se prezinte de urgență la biroul domnului Hérbert, notar, din strada Vieille-du-Temple, 22, pentru o chestiune care îi interesează îndeaproape."

Îi înmînă bucata de ziar lui Paul, care se sili să rîdă.
— Nu știu să am vreun unchi în America, zise el.
Citi la rîndul lui, fără a reuși să-și ascundă tulburarea.
Dintre toate lucrurile care pot stîrni speranța sau teama unui om, comunicările de acest gen ocupă un loc de frunte.
Nu spun nimic și tocmai din acest motiv reușesc să tulbure. Poate fi vorba de o lovitură dureroasă, tot atît de bine ca și de un chilipir nesperat.
Lui Paul îi era rușine de propria-i emoție.
— Din 23 decembrie și pîn-acum a trecut ceva vreme, zise el. Dacă notarul a putut s-aștepte patru luni, atunci mai poate aștepta și de-acum încolo.
Dacă el nu-și ducea gîndul pînă la capăt, Thérèse îi vorbi cît se poate de hotărît, exagerînd poate importanța celor aflate.
— Domnule Labre, îmi veți face plăcerea de-a lua chiar în clipa asta o birjă și de-a merge în strada Vieille-du-Temple, numărul 22. Am o bănuială că vă veți întoarce de-acolo un om bogat!
Privirea îi alunecă din nou spre patul unde dormea fetița. Ar fi fost greu de spus ce era în privirea ei, dar ceea ce se citea clar era că,, dintr-un motiv sau altul, Thérèse dorea să-l îndepărteze de acolo pe Paul.
Iar această dorință devenea tot mai imperioasă.
Paul șovăi.
— Nu că m-aș teme s-o las cu dumneavoastră, doamnă Soulas... începu el.
— Asta ar mai lipsi! îl întrerupse ea.
Apoi adăugă, glumind:
— Ah, copil mare ce sînteți! Dacă vă îndemn să vă duceți, e pentru că mă gîndesc la ea! Acum că o aveți în grijă, vă

trebuie și resurse financiare. Cînd o vom pune pe micuța asta pe picioare, nu va putea trăi cu aer.

Paul își luă repede pălăria.

— Așa e! încuviință el. Mi-aș reproșa că n-am făcut ce trebuie.

Și ieși.

Doamna Soulas rămase o clipă nemișcată, ascultîndu-i pașii care coborau pe scara în spirală.

Cînd nu mai auzi nimic, se duse în grabă lîngă patul unde se afla copila. Avea sprîncenele încruntate și obrazul palid.

— Ysole! murmură ea. Ysole nu putea să-i facă nici un rău!

Se aplecă deasupra patului și privi cu atenție chipul fetiței.

— Degeaba mă uit! Tot nu-mi dau seama! gîndi ea cu voce tare. Nu-mi dau seama! Cînd ți-e sufletul răvășit, așa cum mi se întîmplă mie, pretutindeni vezi numai asemănări. Și totuși, e limpede: nu seamănă nici cu generalul, nici cu contesa. E cît se poate de limpede!

Își apropie degetele de cele ale fetiței. Mîna îi tremura convulsiv.

— Vreau să încerc... șopti ea. Dar mai întîi vreau s-o sărut.

Cu buzele palide, pradă unei spaime de nedescris, atinse ușor fruntea fetiței adormite.

În sărutarea ei era tandrețe și pasiune, dar și multă neliniște.

Copila tresări ușor.

Doamna Soulas o mai mîngîie o dată. Încet-încet, fetița se trezi. Văzînd cum pleoapele ei dau să se deschidă, Thérèse simți că se clatină pe picioare. Apoi, aplecată deasupra pernei, șopti:

— Suavita!

Fetița îi aruncă o privire înspăimîntată, căutînd parcă în jur un protector, pe care nu-l vedea.

— Suavita, scumpa mea fetiță! îi vorbi Thérèse. Am o scrisoare de la tatăl tău, în care te roagă să mă iubești și să ai încredere în mine. Poftim, citește.

Trăsăturile fetiței se contractară și din nou scoase acel sunet răgușit.

Din nou își coborî pleoapele.

Doamna Soulas căzu în genunchi, cu mîinile împreunate.

— Nu, Dumnezeule, nu! Aceasta nu poate fi domnișoara de Champmas, așa că pot să-i caut pe cei care-o iubesc și care-n clipa asta plîng după ea, cu disperare... Pot face asta, fără să mă împiedic de crima comisă de propria-mi fiică!

ÎN BIROUL NOTARULUI

În strada Vieille-du-Temple există două încăperi spațioase. Biroul notarului era o cameră mare situată la etaj, cu pereții îmbrăcați în mătase verde închis. În aer plutea un miros închis, de hîrtie veche — poate cel mai greu de suportat dintre mirosurile neplăcute.

Înăuntru se găseau trei mese, aranjate cu grijă și care se întindeau aproape pe toată lungimea biroului. Fiecare din ele avea tăblia formată doar din două bucăți, ceea ce făcea în total șase birouri aliniate.

Printr-o ușă deschisă se putea zări, în altă cameră, un al șaptelea birou.

Toate mesele erau ocupate, cu excepția celei aflate în apropierea ușii de la intrarea în încăperea cea mare.

Există birouri de notari care sînt de fapt saloane sau cabinete ministeriale. Lucrurile evoluează. Acum însă ne aflăm în cartierul Marais și sîntem în anul 1835.

Pe ușa deschisă a celei de-a doua camere era prinsă o plăcuță de alamă, pe care scria: *Secretar*.

Pe altă ușă închisă, aflată în capătul încăperii, se putea citi: *Cabinet*.

În acest sanctuar respira de obicei domnul Hérbert de l'Étang des Bois (Marie-Pierre), succesor al domnului Souëf (Isidore), trezorier al Camerei, sublocotenent în artileria gărzii naționale și membru al mai multor societăți... de petrecăreți.

Era o persoană importantă, cu o situație materială avantajoasă, dotată cu opinii politice și cu un apetit de invidiat.

Domnul Souëf (Constance), nepotul precedentului titular și actual prim-secretar, era un tînăr de viitor, cu ochelari și cozoroc verde. Purta mînecuțe de lustrin galbene, care-i veneau foarte bine, și privea cruciș cu amîndoi ochii.

Al doilea secretar, Mahoudeau, se apropia de patruzeci de ani. Era pîntecos și fuma pipă. În rest — mînecuțe verzi și perspective inexistente.

Cel de-al treilea funcționar, Dieulafoy, respecta cu orgoliu moda anului precedent: cu părul pomădat și cărare la mijloc. Slabe perspective de viitor, și acelea fără garanții.

Încă trei funcționari, cărora istoria ingrată nu le-a reținut numele, toți cu mînecuțe și-ale căror cîștiguri reunite n-ar fi putut hrăni nici măcar un cal, completau cadrele acestei pașnice armate, unde un singur grad rămînea vacant — cel al practicantului, cu sarcini de curier, al cărui loc, din apropierea ușii, rămăsese gol.

Era ora unsprezece dimineața.

Toți cei din birou serveau masa, jumătate pe cheltuiala patronului, care le dădea pîine proaspătă și vin prost, jumătate pe spezele angajaților, fiecare potolindu-și foamea după posibilități.

Souëf (Constance) consuma un cotlet, Mahoudeau devora friptură rece de vită, pe care-o adusese înfășurată în propriu-i fular, Dieulafoy rumega niște mezeluri, iar ceilalți se mulțumeau să mestece diverse brînzeturi.

— Ce vîrstă are blonda? întrebă secretarul-șef din biroul său.

— Hm! hm! răspunse Mahoudeau. Vîrsta gingășiei, plus încă vreo cîțiva ani...

— E drăguță? întrebă Dieulafoy.

— Nu chiar cît litografiile lui Grevedon. Dar destul ca patroana să dea foc casei dacă se întîmplă s-o întîlnească în anticamera patronului.

— Cînd voi deveni și eu notar, zise Souëf, anticamera mea va fi privată. Ce-a zis domnul Labre? Se întoarce mai tîrziu?

— Între unsprezece și douăsprezece, răspunse Mahoudeau.

— E ciudat că a aşteptat patru luni pînă să dea un semn de viaţă, vorbi secretarul-şef. Hei, numărul cinci! Vrei să ai amabilitatea să duci asta la numărul 14?

Saint-Croix-de-la-Bretonnerie, la magazinul de mode! completă Mahoudeau. A fost depăşit stadiul prezentărilor?

Souëf (Constance) nu catadixi să-i răspundă. Îi înmînă lui „cinci" o scrisorică parfumată, spunîndu-i doar atît:

— Sper să avem curînd un curier, care să te scutească de astfel de drumuri.

— Sper şi eu, domnule Souëf, replică „cinci", pe un ton destul de acru.

După ce omul plecă, Souëf murmură:

— Uite unul care nu va putrezi în biroul ăsta, pentru că gîndeşte.

— Azi-dimineaţă s-a prezentat un practicant, zise Mahoudeau.

— Cum arăta?

— Groaznic, şi pieptănat într-un hal... Ca Dieulafoy, numai că fără pomadă.

— Vă mulţumesc pentru amabilitate, domnule Mahoudeau, vorbi Dieulafoy, numărul „trei".

— Cum se numea?

— Clampin.

— Halal nume pentru un curier!

— O să se întoarcă. Şi-acum, la treabă, domnilor. L-am auzit pe patron în biroul lui.

Aproape în aceeaşi clipă, uşa cabinetului se deschise şi în prag apăru un bărbat rotofei, aproape strălucind de curăţenie, purtînd cu emfază cravata albă a breslei.

— Şi cînd te gîndeşti că grăsanul ăsta a dat peste o femeie cu zestre de două sute cincizeci de mii de franci, ca să-i plătească biroul! mormăi Souëf (Constance). La ordinul dumneavoastră, domnule. Ceva noutăţi?

— Puncte negre la orizontul politic! răspunse patronul, pe un ton oratoric. Cît despre natură, a venit primăvara, şi pretutindeni vezi numai flori...

„Fără a mai pune la socoteală şi napii!" se gîndi Mahoudeau. „Ah, că tare mai eşti prost! Pe onoarea mea, depăşeşte limita admisă!"

Patronul traversă încăperea cu pași solemni, aproape majestuoși, apoi intră în biroul secretarului-șef și închise ușa.

— Chestiune confidențială! comentă Dieulafoy. Acum vor discuta pe îndelete despre blondă.

— Dragă domnule Souëf, zise domnul Hébert de L'Étang des Bois, foarte amical. Azi sau mîine aș avea nevoie de o sută de ludovici, pentru cheltuieli extra-profesionale. E vorba despre ceva neprevăzut, dar dumneavoastră pot să vă mărturisesc. Îmi cunoașteți obiceiurile...

Apoi, fără a mai aștepta vreun răspuns, adăugă:

— Mă tem că avem de-a face cu o poveste cam urîtă. Nu-mi iese din minte afacerea Labre.

— A venit aici! zise Souëf (Constance).

— Cum? Cine? Credeam că numai eu l-am văzut! exclamă uluit domnul Hébert.

— Numitul Paul Labre.

— Ah, Paul! Eu l-am primit pe Jean. La ce oră a venit?

— Pe la zece, zece și jumătate. Trebuie să se întoarcă pînă în prînz.

Patronul rămăsese pe gînduri.

— Va trebui să anunțăm comisariatul de poliție, murmură el într-un tîrziu. Omul pe care l-am văzut eu mi-a făcut impresia... ah, dar încă mă mai doare capul! Și ce-i mai ciudat, domnule Souëf, este că după patru luni de tăcere, apar amîndoi în aceeași zi... dar separat.

Puse pe masă, fără afectare, o superbă tabacheră de aur, așezînd-o chiar lîngă cutia din care priza domnul Souëf (Constance), în ciuda vîrstei sale.

Constance își trase cutia spre el și răspunse cu răceală:

— S-au mai văzut chestii din astea. Nu-i obligatoriu ca toți moștenitorii succesiunilor deschise în biroul dumneavoastră să vă fie pe plac, domnule Hébert.

Patronul nu se supără, ci începu să fredoneze bine-dispus:

Moi, j'aime les bons enfants,
Les bons vivants,
Bien mangeants,
Bien buvants:
La faridondaine!
Et j'entends,

La faridondon!
Quand viendra mon temps,
Qu'on me mette sur ma bière
Ma bouteille et mon verre
Avec un gras chapon
La faridondon! [1]

Mahoudeau bătu la ușă și zise, fără să intre:

— A venit puștiul de azi-dimineață, pentru postul de curier.

— Prea tîrziu, răspunse patronul. Am dat locul unui protejat al doamnei ducese.

— Ai auzit? i se adresă Mahoudeau prietenului nostru Pistol, care rămăsese în picioare, lîngă ușa de la intrare.

Pistol își făcuse oarecum toaleta, iar baia nocturnă îi mai spălase hainele cît de cît.

— Am auzit că n-am noroc, suspină el adînc. Voiam să-mi fac și eu un rost, dar se pare că la Paris nu-i prea ușor.

— N-ai decît să faci cunoștință cu o ducesă și astfel să pui laba pe un post unde să cîștigi treizeci de franci. Din ăștia, cinș'pe franci îi dai ca să-ți repari încălțările.

Pistol îl salută, fără a se supăra.

— Oricum, zise el ieșind, vă mulțumesc. Am să încerc, totuși, să-mi fac un rost. Respectele mele tuturor.

În biroul secretarului-șef, patronul reluă ultimele versuri ale cîntecului, apoi lăsă să-i scape o mărturisire:

— Știi, domnule Souëf, eu am compus cupletul ăsta, dar să nu spui la nimeni.

1 *Mi-s dragi oamenii de viață,*
Că mănîncă și beau bine
Așa spune un catren.
La faridondaine!
Și atunci, să am pardon
La faridondon!
Cînd o fi să-mi sune ceasul,
Pe sicriul de stejar
Puneți sticla și-un pahar!
Și mai puneți și-un clapon!
La faridondon! (n.t.)

— Domnul Paul Labre! strigă Mahoudeau din cealaltă parte a uşii.

— Foarte bine, răspunse notarul. Poftiţi-l înăuntru pe domnul Paul Labre.

Apoi adăugă, confidenţial:

— Dacă şi ăsta seamănă cu celălalt, atunci prefer să nu rămîn singur cu el... Dar nu! se întrerupse el, în chiar clipa cînd se deschise uşa. Nu seamănă deloc cu celălalt! E totuşi ciudat ca doi fraţi să se deosebească atît de mult! Domnule, vă rog să binevoiţi a lua loc! Am plăcerea să mă adresez domnului Labre Paul?

— Da, domnule! răspunse noul venit.

— Foarte bine. Sper că nu-mi veţi lua în nume de rău dacă am să vă spun că nu prea v-aţi grăbit să luaţi legătura cu mine într-o chestiune care...

— Nu citesc niciodată ziarele, îl întrerupse Paul. Iar acum sînt grăbit. Spuneţi-mi, vă rog, despre ce-i vorba.

— Domnule Labre, începu sentenţios patronul. Şi eu sînt grăbit. Notariatul nu-i o sinecură. Aveţi acte la dumneavoastră?

— N-am la mine nici un act, domnule.

— Asta-i cît se poate de rău.

— Dar la nevoie, urmă Paul, pot să vi le prezint în mai puţin de o jumătate de oră.

— Foarte bine. Atunci, domnule Labre, aţi venit pur şi simplu ca să vă informaţi?

— Am venit în urma invitaţiei dumneavoastră.

— Perfect! Perfect! Domnule Labre, îmi permiteţi să vă întreb ce diferenţă de vîrstă e între dumneavoastră şi fratele dumneavoastră?

— Zece ani.

— Bun. Azi-dimineaţă am avut plăcerea să-l cunosc pe fratele dumneavoastră.

— Deja! exclamă Paul.

Notarul şi secretarul său schimbară o privire între ei.

— Şi totuşi nu era prea devreme! observă Souëf (Constance).

— Pentru mine cuvîntul „deja“ are cu totul altă semnificaţie! explică Paul.

— Oh! Nu vă justificați, domnule Labre, doar nu sînteți la interogatoriu, se grăbi să spună patronul.

Paul înălță spre el o privire mirată.

— Trebuie să vă mărturisesc, urmă domnul Hébert de l'Étang des Bois, că-mi păreți un tînăr cît se poate de cumsecade. Domnule, e cazul să vă vorbesc deschis: fratele dumneavoastră — pe care spuneam c-am avut ocazia să-l cunosc azi-dimineață — e cu cel puțin douăzeci de ani mai în vîrstă. Situația lui e diferită de-a dumneavoastră: are acte — toate actele necesare! — perfect în regulă... Vă repet, domnule Labre, eu nu sînt judecător de instrucție și mă tem de uneltiri ticăloase ca de foc. Dacă ați venit doar ca să încercați marea cu degetul știu că imprudența e o însușire a vîrstei pe care-o aveți. Vă rog, deci, să plecați fără prea mare tărăboi. Eu unul vă promit să uit că v-am văzut. M-ați înțeles?

În loc să dea curs acestei invitații subînțelese, în care exista o oarecare intenție caritabilă, Paul se lăsă să cadă în fotoliul de lîngă el. Simți că nu-l mai țin picioarele și-și apăsă amîndouă mîinile pe piept.

Hérbert îi interpretă reacția în felul său.

— Nu vă fie teamă... începu el.

Dar Paul îl întrerupse cu un gest nervos.

— Mi-e teamă... murmură el. Mi-e îngrozitor de teamă... Îl aștept pe fratele meu de ieri-seară. Ascultați! Fratele meu e înalt, frumos, bine făcut, cu părul negru. Cum arăta celălalt?

— Blond, aproape roșcat! răspunse notarul. Mic de statură, corpolent și urît... iar dacă vreți adevărul, ai fi zis de la o poștă că-i mare ticălos.

Paul se ridică de-abia ținîndu-se pe picioare.

— Dacă omul acesta e în posesia actelor fratelui meu, zise el cu glas gîtuit, înseamnă că fratele meu a fost asasinat.

— Sau jefuit, domnule Labre! rectifică notarul. Vă rog să fiți convins că împărtășesc întru totul neliniștea și durerea dumneavoastră.

Paul începu să-și recapete stăpînirea de sine.

— Omul care a venit la dumneavoastră a lăsat vreo adresă? întrebă el.

— Bineînțeles, răspunse notarul, frunzărind un carnețel. Domnul Jean Labre, baron d'Arcis, strada Pont de-Lodi, numărul 3.

Paul se îndreptă spre ușă.

— Vă sfătuiesc să vă păstrați calmul, domnule Labre! îl povățui notarul, pornind în urma lui. Cînd îmi veți prezenta acte în regulă, voi avea onoarea să vă aduc la cunoștință conținutul testamentului văduvei de Grandlieu, născută Labre, decedată fără urmași la Mortefontaine, cantonul La Ferté-Macé (Orne). Această doamnă v-a lăsat dumneavoastră și fratelui dumneavoastră douăsprezece mii de livre rentă în pămînturi, plus șaptesprezece mii de franci bani gheață. Bunurile mobiliare nu-s de lepădat, iar succesiunea e complet lipsită de datorii. Nu-i rău deloc!

Paul, însă, nu-i mai acorda nici o atenție. Notarul se aplecă peste balustrada scării, adăugînd:

— Cît despre afacerea cu fratele dumneavoastră, dacă vreți să depuneți plîngere, așa cum îmi închipui că aveți de gînd, cumnatul meu e avocat... domnul Bellamy, strada Saint-Honoré, numărul 212. Veți fi mulțumit de el... Am onoarea să vă salut, domnule Labre. Spuneți-i lui Bellamy că eu v-am...

Paul sări în birja care-l aștepta și-i ceru birjarului să-l ducă în strada Pont-de-Lodi, numărul 3.

Casa era în reconstrucție. Înăuntru nu locuia absolut nimeni.

— La stația de diligențe! ordonă el scurt birjarului.

N-avea asupră-i decît patru-cinci ludovici și ceasul.

O jumătate de oră mai tîrziu, fără să fi avut vreme să treacă pe acasă, era în drum spre Le Havre.

22 PISTOL ÎNCEPE SĂ-ȘI FACĂ UN ROST

Corabia cu trei catarge *Robert Surcouf*, din Saint-Malo, comandată de căpitanul Legoff, ancorase de numai patru zile și era pe punctul de-a părăsi portul Le Havre.

Sosise de la Rio de La Plata, aducînd în Franța pasageri și o treime din încărcătură. Două treimi erau pentru Liverpool, unde urma să încarce și mărfurile pentru călătoria de întoarcere.

Căpitanul Legoff era un breton scund și solid, bine înfipt pe picioarele sale scurte, lat în umeri și bărbos, puternic ca boii pitici din Morbihan, al căror mușchi e o delicatesă cunoscută în întreaga lume. Cu picioarele vîrîte în pantofi elastici și mîinile în buzunare pînă la cot, se plimba de colo-colo pe punte, îmbrăcat într-un pantalon de catifea și-un *norouâs* roșcat, care înfruntase deseori vitregiile vremii.

Acum își fuma pipa, în așteptarea fluxului.

Acest *norouâs*, cum i se spune în Saint-Malo și în Normandia, pentru că stofa lui groasă rezistă la rafalele vîntului de nord-vest, e o haină lungă, ca un palton, care l-ar face și pe omul cel mai spilcuit să semene cu un urs.

Iar căpitanul Legoff avea aerul unui urs, chiar și fără *norouâs*.

Timpul era bun, vîntul de la răsărit — prielnic, marea — calmă. Va fi o joacă de copil să iasă din șenalul păcătos de la Le Havre. Căpitanul Legoff era în toane cît se poate de bune.

— Dacă ești amabil, marinare, se auzi în spate un glas subțirel și răgușit, aș dori să stau de vorbă cu stăpînul acestor locuri.

Ajutorul de timonier, căruia îi fuseseră adresate aceste cuvinte, se aplecă repede peste bord.

Cu siguranță că era curios să vadă pe-acea bizară creatură care putea îngrămădi într-o singură frază atîtea încălcări grosolane ale gramaticii marinărești.

În ambarcațiunea amarată la pupa se găsea un omuleț slăbănog, în pielea goală, și care tocmai își dezlega bocceaua în care-și pusese hainele.

De pe tot corpul lui se prelingeau stropi de apă, numai părul blond, creț și ciufulit era perfect uscat.

— Ciudată vietate! murmură mainarul. Apoi, adăugă cu glas tare: — Da' ce treabă ai cu căpitanul, mucosule?

Omuleţul cel deşirat îşi puse repede pantalonii.

— „Mucosule" e un cuvînt nelalocul lui într-o conversaţie purtată de doi oameni civilizaţi. Ceea ce am eu de discutat cu căpitanul e un secret de mare importanţă. Reprezint autorităţile.

Marinarul începu să rîdă Mărunţelul îşi trase pantofii scîlciaţi, folosind degetul în chip de încălţător, apoi îşi puse tricoul.

Acum redevenise prezentabil.

Cîndva, poate că existaseră şi nişte şosete, o cămaşă sau o pălărie.

— Gata! Acum sînt în ţinută de gală şi pot vorbi căpitanului.

— Cine tot trăncăne acolo? se auzi glasul lui Legoff.

Marinarul îşi netezi cîteva şuviţe de păr răzleţe şi răspunse:

— O maimuţică! Un copil de trupă sau cam aşa ceva... Cică vrea să vă vorbească din partea comisarilor.

Domnul Legoff se apleacă şi el peste balustradă. Înfăţişarea puştiului nu păru să-i inspire prea mare încredere.

— Cum ai ajuns pe corabia mea, fiinţa lui Dumnezeu? întrebă el cu asprime.

— Pe mare, domnule căpitan, — răspunse celălalt. Şi cum n-am dispus de mijloacele necesare ca să-mi plătesc un loc pe vapor, mi-am transportat efectele militare pe cap!

— Şi-acum, ce faci acolo?

— Aştept să mi se spună să urc, ca să stăm de vorbă.

— Şi crezi c-ai putea să urci pîn-aici?

— Mă bate gîndul că da, căpitane.

— Ia hai, să vedem!

Aceste ultime cuvinte fuseseră rostite pe un ton de sfidare şi batjocură.

Pupa corabiei era complet dreaptă, fără nici o ieşitură care-ar fi putut înlesni căţărarea. Băiatul se agăţă de cîrmă, şi se înălţă de-a lungul tijei ei. De cum putu atinge cu mîna balustrada, îşi îndoi braţele, se opinti din şolduri; printr-un tur de acrobaţie pe care l-ar fi invidiat şi un artist de circ, în cîteva secunde stătea călare pe balustradă.

Domnul Legoff își scoase pipa din gură.

— Așa ceva, n-am mai văzut decît la bîlci, la Paris! zise el, plin de admirație.

— Căpitane! îi răspunse omulețul, cu mîndrie. Și eu am onoarea de-a mă fi născut în această capitală a Europei... și-a lumii întregi!

— Și cum te cheamă?

— Clampin, zis și Pistol.

— Zici că vii de la Paris?

— Cu poștalionul.

Domnul Legoff își încruntă sprîncenele stufoase.

— Adică — urmă băiatul, la fel de dezinvolt — în spatele poștalionului, unde de-abia mi-am ținut echilibrul cale de cincizeci și trei de leghe, că tare vijelios a fost vizitiul.

— Și la Paris cu ce te ocupai?

— Cu vînătoarea.

— Cu vînătoarea, la Paris?

— Vînam cotoi în folosul restaurantelor renumite pentru iepurele lor în sos de vin. Zău, căpitane, e o ocupație cît se poate de onorabilă.

Căpitanul începu să rîdă în hohote, arătîndu-și dinții îngălbeniți de tutun.

— Și-acum, ce-ai de gînd? întrebă el.

— Să-mi fac un rost și să termin cu năzbîtiile tinereții, pe care mi-am irosit-o cu plăcerile amorului.

Fruntea domnului Legoff se adumbri din nou.

— La bord nu se fac glume, caraghiosule! se răsti el.

— Căpitane, răspunse Pistol. Jur că nu voi mai glumi niciodată.

— Barcă la babord! strigă cineva dinspre vela foc.

— Căpitane, zise un maistru, apropiindu-se cu pălăria în mînă, vă caută un burghez insistent, cam între două vîrste.

— Ia pune-o pe zvîrluga asta să facă nițel șmotru pe punte! ordonă Legoff, arătînd spre Pistol. E noul nostru mus.

În vreme ce căpitanul se îndepărta, șeful de echipaj aruncă o privire spre Pistol.

— Asta așa, ca să cărăm după noi și niște paraziți! mormăi el.

Băiatul sări în picioare și salută politicos.

— E prima oară cînd mă găsesc într-un port maritim, zise el. După ce mă-ntorc la țărm, am dreptul să trag o mamă de bătaie superiorilor care au dat dovadă de lipsă de respect la adresa mea?

— Numai dacă nu ți-au rupt șalele cît ai fost în larg, flăcăule, răspunse șeful de echipaj. La urma urmei, s-ar putea să fie ceva de capul tău, chiar dacă arăți jalnic. Acum vezi-ți de treabă și muncește bine, ca să ți se vorbească așa ca unui bun creștin, care n-are nici o vină pentru înfățișarea pe care i-a dat-o Dumnezeu!

Lîngă catargul principal, Legoff își întîmpină vizitatorul, un domn cu un aer distins și respectabil, care veni spre el, spunînd:

— Dacă-mi permiteți, aș prefera să discutăm în cabina dumneavoastră.

Legoff îl conduse în cabina sa.

Pistol trecu pe punte, urmîndu-și șeful, care se pregătea să-i arate ce are de făcut.

Ochii cenușii ai băiatului nu scăpau nici un amănunt. Îl zări pe străin și-și umflă obrajii trași, murmurînd:

— Ah, nu! Nu mă-nșel! Atunci pe cine naiba au omorît în cameră la Gautron ăla, cu cretă galbenă?

Străinul și căpitanul dispărură în cabină, unde rămaseră preț de vreo zece minute.

Domnul Legoff ieși singur. Din prag, zise cu glas scăzut:

— Astea-s chestii periculoase, mă pun în conflict cu legea, da' mi-ați căzut cu tronc! Să nu scoateți capul de-acolo pînă ce nu trecem de Hève.

Apoi, auzind cum un marinar îi anunță vizita altui străin, exclamă:

— Încă unul? Da' ce naiba-i asta, o procesiune?

— E fratele domnului Labre, răspunse marinarul.

Chipul domnului Legoff se descreți ca prin minune.

— *Cara!* Fratele domnului Jean Labre! Perla pasagerilor! Să mă ia dracu' dacă ăsta n-o fi un tip de viață!

Paul se apropie de el cu pași înceți. Era atît de palid și de răvășit, încît arăta ca un bolnav abia ridicat din pat.

— Frumos băiat! murmură Legoff, privindu-l. Dar de viață, asta n-aș prea zice!

Îi întinse mîna lui Paul, care rămase o clipă nemișcat în fața lui, incapabil să vorbească. Fără să vrea, pe Legoff îl încercă aceeași tulburare.

— Ei bine, domnule Labre! vorbi el, cu glas nesigur. Fratele dumneavoastră trebuie să fi fost tare fericit să vă regăsească. Atîta am vorbit despre dumneavoastră în drum de la Rio de la Plata! Sper că domnul Jean a călătorit bine pînă la Paris.

Paul făcu mari eforturi să răspundă, dar nu putu rosti decît cîteva cuvinte:

— Așadar, chiar a plecat spre Paris!

Și de nu l-ar sprijinit Legoff, ar fi căzut din picioare.

În timp ce căpitanul îl așeză pe o banchetă, tînărul murmură:

— Erați ultima mea speranță. Destul de vagă, dar îmi spuneam că totuși Jean a avut, poate, ceva probleme după ce mi-a trimis scrisoarea, că poate aveam să-l găsesc tot în Le Havre!

Legoff nu înțelegea mare lucru, dar voia să știe tot. Cu glas întretăiat, Paul îi povesti vizita sa la notarul din strada Vieille-du-Temple.

— Asta-i bună! exclamă căpitanul. Cum, domnule Labre? Dar am senzația că visez! La urma urmei, n-aveți nici o dovadă că-i mort... Dar ați face o mare greșeală să lăsați lucrurile așa cum sînt. În fond i s-au furat niște acte... Ah! În Franța, la Paris, acum în 1835, există deci locuri mai primejdioase decît în pampas, în America de Sud! *Cara!* Am navigat pe ape unde mișună pirați și crocodili, am traversat savanele unde diavolii roșii dau tîrcoale zi și noapte, și — pe toți dracii! — n-am murit! Dacă n-ar trebui să plec, aș veni cu dumneavoastră, și fiți sigur c-am da de urma lui.

În clipa aceea apăru secundul, cu chipiul în mînă:

— Ora unsprezece treizeci și nouă. Adîncimea e bună, căpitane.

Toate pregătirile fuseseră făcute din vreme, în așteptarea refluxului.

Legoff puse mîna pe portavoce.

Înainte de-a da prima comandă, îl strînse la piept pe Paul.

Toţi marinarii de pe *Robert Surcouf* erau deja pe cabestan[1] şi pe greement[2]. Paul Labre se îndreptă spre barca ce-l adusese la bord. Pe cînd cobora scara, un cap bălai şi cîrlionţat se ivi la nivelul bastingajului[3].

— Domnule Paul! se auzi o voce subţire. Dacă n-o să-mi placă viaţa de marinar, aflaţi că ştiu unele lucruri pe care o să vi le povestesc între patru ochi. Doamna Soulas e o femeie şi jumătate. Într-o zi o să mă revanşez pentru mîţa aia a ei, vă rog să-i transmiteţi asta din partea mea.

Ultimele lui cuvinte fură înghiţite de zgomotul manevrelor de plecare.

Paul Labre nu înţelese nimic din ceea ce auzise. Se aşeză pe bancheta din spate a bărcii, copleşit, ţinîndu-şi capul în mîini.

Pistol continuă să vorbească de unul singur.

— Dacă arta de-a fi marinar constă în mînuirea măturii, atunci nu-i pentru mine! De trei seri n-am mai călcat pe la „Bobino". Cred că Mèche a plîns de s-a uscat că n-am mai pus piciorul acolo. Dacă n-aş fi avut ambiţie să-mi fac un rost, n-aş fi părăsit-o niciodată. Tot aia e! Mi-ar face plăcere să-l servesc pe domnul Paul!

Robert Surcouf, cu ancorele ridicate pînă aproape de suprafaţa apei, plutea încet, dus de reflux către turnul lui Francisc I-ul [4]. Curînd trecu dincolo de turn şi, de cum intră în estuarul Senei, fură ridicate pînzele mici. Un sfert de oră mai tîrziu, aluneca rapid de-a lungul falezei Hève.

Atunci străinul ieşi din cabina căpitanului şi se sprijini visător de bastingaj, privind coasta franceză, care se pierdea spre sud-est.

1 *Cabestan* — troliu utilizat la deplasarea sarcinilor sau a vehicolelor pe distanţe scurte şi format dintr-o tobă cu axa de rotaţie verticală, pe care se înfăşoară cablul de tracţiune. (n.t.)

2 *Grement* — ansamblu format din arborii, velele şi parîmele unei nave sau ale unei ambarcaţiuni cu pînze. (n.t.)

3 *Bastingaj* — totalitatea chesoanelor, dulapurilor şi rastelelor unde se depozitează efectele echipajului pe o navă. (n.t.)

4 *Francisc I* — rege al Franţei (1515—1547), protector al artelor şi culturii. (n.t.)

Tresări, auzind în spatele lui un glas:

— Eu o duc foarte bine, domnule general. Dar dumneavoastră?

Străinul, care era într-adevăr generalul-conte de Champmas, nu-și amintea să fi întîlnit acel chip viclean și neobișnuit de obraznic pe care-l avea acum în fața ochilor. Primul său gest fu de a-și căuta punga.

Pistol îl opri cu un gest plin de demnitate.

— Nu pentru că m-aș scălda în bani, zise el. Dimpotrivă. Dar sînt pe cale să-mi fac un rost, așa că mă abțin de la prostii! Pur și simplu, am avut onoarea să vă văd în tribunal, domnule general. Asta v-o spun ca să nu vă mai stoarceți creierii, întrebîndu-vă: „Da' unde l-am întîlnit oare pe individul ăsta?" Și-n plus, am să tac mîlc! Să știți că nu voi abuza de un secret pe care Providența mi l-a încredințat din pură întîmplare. Pe scurt, cum n-am un ban, da' nu vă cer, aș accepta bucuros din cînd în cînd cîte-un pic de tutun sau vreun muc de țigară — ceea ce-ar putea trece drept un cadou făcut de un prieten, departe de țară.

— La mătură, nepricopsitule! ordonă șeful de echipaj. Cu puțină instrucție, un pic de zel și bunăvoință, ai să devii un marinar pe cinste! La treabă!

Deja faleza albă a Normandiei începea să se piardă în depărtare.

În aceeași zi și cam pe la aceeași oră, în salonul auster și mobilat simplu al reședinței sale din strada Thérèse, bătrînul patriarh al „Fracurilor Negre" — colonelul — stătea de vorbă între patru ochi cu tînărul cu fața albă, păr ondulat și nas acvilin, căruia biata Ysole îi spusese „monseniore" și către care inima ei, tandră și în același timp ambițioasă, se avîntase cu atîta ardoare.

Tatăl-tuturor era așezat pe o canapea și păstra acel aer venerabil care de multe ori îi înșela pînă și pe propriii săi asociați. Într-adevăr, promisese fiecăruia în parte să-l facă unic moștenitor și fiecare îl crezuse. Acesta era secretul supunerii lor necondiționate.

Astăzi, însă, fruntea îi era brăzdată de riduri adînci. Părea îngrijorat.

— O afacere pusă la punct atît de bine! vorbi el. Un raport întocmit atît de judicios! Dar pe cine-au ucis atunci în locul generalului?

— Ce mai contează? răspunse sec prințul. Generalul trăiește — asta-i realitatea. Frumoasa mea Ysole nu mai e decît o domnișoară bogată, care poate să-și aștepte moștenirea încă douăzeci de ani de-aici încolo!

— Ce-ai făcut cu ea, fiule? Ah, ce calculat ești!

— Am lăsat-o dormind într-o cameră de hotel și-am venit aici.

— Și cînd te gîndești că am dat-o pe micuța mea Fanchette după acel netrebnic de Corona, care-i face numai necazuri! Ce ginere grozav ai fi fost tu!

— Tată, asta nu-mi aduce nici o rentă! Ar cam fi timpul.

— Ingratule! Numai tu mi-ești drag! Uite, ascultă aici! Vrei să-ncerci o lovitură nemaipomenită? Va fi ultima mea ispravă. Vrei să te însori cu țăranca aceea din Orne, care-i mai bogată decît o regină?

— O femeie în vîrstă! se strîmbă prințul.

— Femeile în vîrstă — vorbi încetișor colonelul, prizînd cîteva fire de tutun de pe vîrful degetelor — după toate legile firii, sînt supuse unor accidente mortale.

Paul Labre se întoarse în mansarda sa, după patru zile de absență. Aici o găsi pe doamna Soulas, veghind la căpătîiul bietei copile, pe care el o numea Blondette.

Era atît de schimbat, încît Thérèse abia îl recunoscu.

— Doamnă Soulas, zise el după ce-o sărută pe Blondette. Speram să-i pot dărui acestui înger toată viața mea, dar acum am o altă îndatorire. Fratele meu a murit asasinat. Vreau să-l răzbun. Vă încredințez dumneavoastră grija de a-i căuta pe părinții Blondettei. Cît despre mine, chiar de-ar fi să mă fac agent de poliție — de astă dată, de bună-voie — și tot voi scotoci Parisul, Franța, lumea întreagă, pînă ce voi da de asasinul fratelui meu!

Partea a II-a

DOMNIȘOARELE DE CHAMPMAS

O ÎNTÎLNIRE

Într-o caldă dimineață de septembrie a anului 1838, un negustor de haine vechi și un ștrengar al Parisului jucau împreună *dopul* la umbra portalului monumental care lega strada Ierusalim de strada Nazareth.

Uneori mai apare pe-aici cîte un curios, dornic să vadă sculpturile murale, atribuite lui Jean Goujon. Însă nici negustorul și nici puștanul nu păreau atinși de vreo pasiune pentru artă.

Îi durea în cot de Jean Goujon.

Negustorul de haine vechi avea o barbă deasă, iar părul îi cădea dezordonat pe frunte, gata să-i intre în ochi.

Coșul lui, sprijinit de zid, era mai înalt și mai încăpător decît unul obișnuit.

Puștiul, care puțin mai de-aproape se vădea a fi atins de mult vîrsta maturității, avea acea figură spînatică și palidă, ce face ca unii parizieni să pară o rasă la fel de distinctă precum pieile-roșii din America sau țiganii din Europa.

S-a remarcat deseori că influența unui climat străin e aproape nulă asupra acestui tip de piele, în același timp dură și neutră, specifică mahalalelor pariziene. Soarele african o respectă, astfel încît și-ar putea păstra tonurile palide pînă și în mijlocul triburilor de negri de la Ecuator.

Negustorul și băiatul jucau la fel de pătimaș. Alături se afla o stivă înaltă de bănuți, iar de jur-împrejur, vreo șase vagabonzi urmăreau cu mare interes partida.

Asta pentru că era vorba de un meci, iar asistența făcea pariuri, ca la cursele de cai.

Am mai spus-o și-o mai repetăm: nicăieri în Paris nu se întîlnesc atîția clienți ai pușcăriilor ca în împrejurimile Prefecturii de poliție. Ai zice că această instituție, unde se fabrică „lipiciul" care-i va prinde într-o bună zi, exerci asupra lor o irezistibilă atracție.

Ca mai toți parizienii, băietanul era mare meșter la dat cu banul. Moneda lui din metal alb avea pe o parte capul lui Ludovic al XVI-lea, iar pe cealaltă o jerbă, deasupra căreia se găsea boneta frigiană. Banul, rotunjit spre muchie, părea netezit cu șmirghel. Era o bijuterie: capabil să se dea de-a rostogolul prin praf, drept la țintă, ca o piatră rotundă de rîu.

Un amator ar fi dat pe moneda asta cinci gologani, fără să se tîrguiască prea mult.

Dimpotrivă, negustorul juca prudent, după obiceiul țăranilor din vest. Se repezea la atac și dărîma dopul, în așa fel încît solida lui monedă republicană, cu muchia zimțată și îngroșată cu ciocanul, nu se mișca din loc, păzind cu sfințenie gologanii care-ar fi putut cădea din stivă.

Băiatul care, deși mult mai îndemînatic, se vedea învins de prudența și calmul adversarului, se răzbuna și el cum putea:

— Ia zi, Landerneau! i se adresă el, în clipa cînd negustorul tocmai cîștiga o frumoasă grămăjoară de doisprezece gologani. De ce-ai un coș atît de mare?

— Mă ocup de înmormîntări, vorbi celălalt, a cărui privire vicleană nu anunța nimic bun. După ce-am să te fac să-ți înghiți limba, am să te transport cu clasa întîi pînă-n amfiteatrul de la medicină. O disecție nici nu costă mult.

Galeria trecu de partea lui Landerneau. Băiatul simți că turbează de furie.

— Hai să mai înălțăm stivele! zise el. Cîte doiș'pe de fiecare, ce zici?

— Mă învoiesc. Da' dacă ratezi, ți i-am umflat!

Moneda albicioasă a băiatului lovi dopul chiar în mijloc, aruncîndu-l la vreo zece pași. Cei douăzeci și patru de gologani căzură fără să dărîme stiva.

Galeria aplaudă.

— Ia zi, Landerneau! strigă băiatul, triumfător. De ce ți se spune „Al Treiș' treilea"?

— Asta-i secret, răspunse grav negustorul. Joacă și ține-ți fleanca.

În colțul străzii Ierusalim apăru un bărbat îmbrăcat ca un burghez, cu haine curate și scumpe, care se opri în loc, chiar cînd băiatul începu să-și adune cîștigul.

Șapca flăcăului alunecase pe-o parte, lăsînd să i se vadă o claie de păr blond și cîrlionțat.

Bărbatul în veșminte de burghez se apropie încetișor, cu aerul cuiva care vrea să facă o șotie unui prieten.

Cum băiatul se aplecase să ridice dopul, omul îl apucă de ureche.

Cel puțin jumătate din galerie se împrăștie cît ai clipi. Negustorul își puse repede coșul în spate.

Băiatul se ridică imediat, întrebînd:

— Ce s-a întîmplat? Chiar trebuie să ne certăm?

Și înainte de-a se uita să vadă cine fusese autorul acelei glume proaste, întinse piciorul cu o viteză uluitoare și-i puse piedică.

Ca și dopul, care sărise cît-colo, fără a dărîma stiva de monede, la fel și străinul căzu în fund, dar atît de violent, încît zgomotul făcut de șezutul său pe pavaj răsună ca o plesnitură de bici.

Restul spectatorilor o luară la sănătoasa, rîzînd în hohote.

Negustorul de haine vechi dispăruse.

— Acu' ți-ajunge? întrebă băiatul. Sau mai vrei o porție?

Brusc se opri și pe față i se așternu o expresie de sincer regret.

— Aoleu! L-am dat cu turu' de pămînt pe domnu' Badoît! Nu se poate!

Și întinse repede amîndouă mîinile, ca să-și ajute fostul patron să se ridice de jos.

Ajuns din nou pe două picioare, acesta își frecă locul dureros și zise fără ranchiună:

— În tot răstimpul ăsta, aș fi dat oricît să te găsesc, Pistol, băiete! Zău că n-am mai întîlnit unul ca tine, cu toate defectele pe care le ai, cu tot felul tău de-a fi împrăștiat. Dar știi că nu te-ai schimbat deloc în acești trei ani?

— Trei ani și patru luni, patroane! rectifică Pistol, privindu-și fostul șef cu vădită simpatie. Era pe la sfîrșitul lui aprilie, în 1835, cînd am plecat, pentru motivul că voiam să-mi fac un rost și să-mi asigur o situație prin sudoarea frunții, indiferent de muncă. Dar văd că dumneavoastră v-a mers mult mai bine: sînteți frumos și rotund la față ca o lună plină. Ah, patroane, zău că-mi pare bine să vă întîlnesc! Nu faceți cinste cu un prînz? Să știți că accept, fără să mă supăr!

— Fac cinste și diseară, la cină, Clampin, băiete. Am nevoie de tine.

— Vă stau la dispoziție, patroane. Atunci, ce alegem? Sote de pui? Pui cu ciuperci?

— Și *marengo*[1], dacă vrei. Ah, dar unde dracu' ai umblat atîta timp?

— Peste tot, patroane. Am colindat prin toate colțurile lumii, în plimbare sau cu treburi. Am văzut o groază de țări. Iar experiența mea de acum e urmarea acestor călătorii pe mapamond.

Trecură strada și ajunseră în fața intrării cabaretului lui taica Boivin.

— Vreți să intrăm aici? întrebă Pistol, nu fără oarecare dispreț.

— De ce nu?

— Un inspector ca dumneavoastră? E rușine!

— Nu mai lucrez la stat, îl întrerupse domnul Badoît. Onoarea înainte de toate! Îl cunoști bine pe șeful meu, puștiule, și știi că are un caracter fără pată. Hai, intră! O să mergem în separeul de la etajul doi, în turn, și-o să stăm de vorbă liniștiți, între patru ochi.

1 *Pui marengo* — pui tăiat bucățele și prăjit în ulei, la care se adaugă vin alb, ceapă, roșii și ciuperci. (n.t.)

Pistol intră primul și, parcurgînd coridorul îngust și întunecat, începu să urce scara în spirală.

— Doamna Soulas mai locuiește aici, domnule Badoît? întrebă el pe un ton din care răzbătea o undă de remușcare.

— Nu, răspunse agentul. De ce?

— Așa... V-aduceți aminte de motanul ăla pe care-l iubea atît de mult? Pis, pis, pis!

— Deci tu ești criminalul, păcătosule! izbucni în rîs Badoît.

— Din păcate, eu! L-am lichidat chiar în ultima zi... înainte să pornesc să-mi fac un rost... și-n timp ce-l pîndeam, l-am recunoscut pe Coyatier, care scria pe ușa de la „9" numele de Gautron, cu cretă galbenă. Ciudat că uitasem de toate astea, da' acu' că sînt aici, îmi vin din nou în minte, pînă-n cele mai mici amănunte.

— Așa și trebuie, vorbi domnul Badoît, coborînd glasul. În momentul de față, sîntem vîrîți pînă-n gît tocmai în chestii dintr-astea.

— Hopa! exclamă puștiul. Tot Coyatier?

— Într-o oarecare măsură, da.

— E vorba de cel care-a fost ucis la ultimul etaj?

— În mare parte.

— Ei, bine! zise Pistol, punînd mîna pe clanță. Ca să stăm de vorbă, e clar că aici e locul cel mai nimerit! Cît despre masa de prînz... La urma urmei, a trecut atîta vreme! Iar taica Boivin nu gătește chiar așa de prost! Numai că nu comandăm iepure în sos de vin alb, asta apropò de cotoiul doamnei Soulas! Parc-o aud, biata femeie! Pis, pis, pis! Avea un glas atît de dulce și convingător! Cum mi-am păstrat neatinsă sensibilitatea mea de odinioară, iepurele în sos de vin mi-ar pica greu la stomac.

Intră în încăpere și privi zidurile, de jur-împrejur.

— La etajul de deasupra sînt lambriuri, spuse el. V-ați mai întors în odaia de la „9", domnule Badoît?

— Niciodată, răspunse inspectorul, alb la față.

— Iar Coyatier n-a fost amestecat cu nimic în chestia asta?

— Cu nimic.

— Și-n rest?

— În rest, a evadat, între două procese. Nu l-am mai prins. Ăsta joacă tare.

Pistol se așeză.

— Și totuși, i-am arătat șmecheriile alea sub apă. Înota destul de bine, e adevărat, numai că eu îl tot trăgeam de picioare și asta-l scotea din sărite. Cît despre pachetul ăla învelit în mătase albă — știți, fetița! — am înotat în direcția curentului pînă la podul Concorde, da' n-am găsit nimic. Mult timp m-am tot gîndit la asta.

— Îl găsise altcineva, îi spuse Badoît, așezîndu-se și el.

— Zău? Ia ziceți-mi și mie, patroane! sări puștiul, roș de curiozitate.

— Mai tîrziu, îi răspunse Badoît.

Pistol își întoarse paharul cu gura în jos și-l lovi de cîteva ori cu cuțitul.

— Dacă vrei s-auzi o istorioară, păi atunci ascultă! începu inspectorul. Numai eu știu cît am căutat și-am răscolit în acești trei ani! dar avem de-a face cu indivizi de prima mînă: ăștia știu să se joace de-a v-ați ascunselea, nu glumă! Ai zice că de cînd lucrez pentru domnul baron d'Arcis, parcă mi-au făcut farmece...

— Da' cine mai e și baronul ăsta? îl întrerupse Clampin.

— Un baron adevărat și-un om adevărat: cel pe care tu-l știai de Paul Labre.

Clampin își umflă obrajii.

— Acu' pricep! zise el. Erau în portul Le Havre, pe-o corabie cu numele de *Robert-Surcouf* — una cu trei catarge, grozavă, comandată de căpitanul Legoff — cînd a venit Paul Labre, care-l căuta pe frate-său... Ah, Doamne Dumnezeule! Ce alb la față era în dimineața aia!

În ușă se ivi chelnerul.

— Pui *marengo*! comandă Pistol. Apoi, piciorușe de porc cu sos *rémoulade* [1] și omletă cu slănină. Pofta vine mîncînd. Salata să aibă și ceapă. Vin de Joigny, calitatea întîi. Adu mai întîi pîinea, vinul și niște cîrnați. Pe urmă, toate celelalte odată. Unora nu le prea place să fie deranjați dintr-o conversație tainică, între patru ochi.

Chelnerul ieși.

[1] *Sos rémoulade* — sos picant, în a cărui compoziție intră muștar, ulei, oțet, verdețuri, sare și piper. (n.t.)

— Patroane, urmă Pistol. La vremea aia, între dumneavoastră și madam Soulas era ceva, bineînțeles, cît se poate de onorabil.

— Și asta face parte din poveste, oftă adînc domnul Badoît. Era o chestiune delicată și sentimentală. Ea avea un fel de-a fi cît se poate de agreabil. Dar treaba a căzut baltă, pentru că situația s-a schimbat. Am continuat, totuși, să ne stimăm unul pe celălalt.

— S-a recăsătorit?

— I-a refuzat și pe domnul Chopand, și pe domnul Mégaigne, motivînd nu știu ce amintiri... Acum o duce ca-n sînul lui Avraam! E fericită și locuiește undeva, la țară, în casa generalului de Champmas.

— Aha! exclamă Pistol. Cel care-ar fi trebuit să se afle în locul domnului Jean Labre, la etajul de deasupra! Și pe ăsta l-am văzut la bordul lui *Robert-Surcouf*. Bun tutun mai fuma! S-a întors în Franța?

— Da, după ce-a fost grațiat. Dar i s-a pus condiția să trăiască retras la țară, în departamentul Orne, în Normandia.

— Și madam Thérèse e acolo? Ca să facă ce?

— Uite-așa! Ca să nu facă nimic!

Pistol păru să rămînă pe gînduri, ceea ce nu i se întîmpla prea des.

Chelnerul intră din nou, punînd platourile pe masă.

— În sănătatea ta, Clampin, băiete! zise domnul Badoît, dînd pe gît primul pahar. Dacă mă uit bine la tine, cred că ți-ar fi putut crește și puțină barbă, numai că n-a prea vrut! Ce vîrstă ai, de fapt?

— Vîrsta iubirii, patroane. Hai, noroc! Acum să vorbim de-ale noastre.

Apoi reluă, cu gura plină:

— Asta nu ca să-mi ascund anii. Dimpotrivă, sînt mîndru de ei. Da' toată lumea are barbă. Cucoanele sînt sigure că pe mine pot să mă adulmece fără riscuri, așa cum miroși o floare. Ce naiba! Doar știți că întotdeauna mi-au plăcut femeile, în calitatea mea de maimuță-Cupidon. N-am avut decît succese, nici un eșec. Sînt mai tare ca Don Juan.

— Atunci înseamnă c-ai fost la Théâtre-Français, Clampin?

— Cît se poate de des! Am văzut *Don Juan* la „Bobino“. Se vorbește despre el și-n alte teatre? Da' ia spuneți! Știți cu cine jucam *dopul* adineauri, domnule Badoît?

— Nu, cu cine?

— Cu-n animal curios! Ceea ce mă duce cu gîndul la faptul că n-am făcut niciodată armata. De cinș'pe sau douăj' de ani mi se tot spune că-s prea tînăr. 'Mnealui, Landerneau ăsta, de i se zice „Al Treiș-treilea“, a avut onoarea de a mă întîlni în fața comisiei de control. El era numărul 1. Sunați, trompeți! Pe vremea aia, eram în combinație cu servitoarea unui negustor de plante medicinale și dădeam consultații pe de-a moaca în tot cartierul. Făr-a uita, însă, să cer douăș'cinci de centime drept bacșiș! Doamne, ce de-a cucoane am mai vindecat! Unele, cît un cal! Într-o zi, a venit la mine Landerneau, să mă-ntrebe cît îi cer ca să-l ajut să pară bolnav cu ochii, dar incurabil! Am întrebat-o pe iubita mea, care l-a întrebat pe negustorul ei, și Landerneau a făcut rost de boala cerută: dovadă faptul c-a rămas orb timp de doi ani. În seara cu cotoiul lui madam Soulas, știți că era și el cu Coyatier?

— Aici? tresări Badoît.

Pistol privi în sus, spre tavan și zise din nou:

— Aici.

— Și știi unde-l poți găsi?

— Oarecum. E bogat, da' se preface că-i negustor de haine vechi. O cunosc pe madam Choufleur[1], nevastă-sa, care-i zarzavagioaică.

Se întrerupse din povestire, ca să strige cu glas răgușit, ca de bețiv:

— Doi gologani grămada! Doi gologani!

Apoi redeveni brusc serios:

— O dulceață de femeie!

Badoît, entuziasmat, îi umplu din nou paharul.

— Ești o adevărată comoară! exclamă el.

— Băiete, socoteala! strigă Pistol, după ce închină în sănătatea patronului.

Apoi urmă:

1 *Choufleur* (fr.) conopidă (n t)

— Îl cunosc și pe fratele primei lui soții: Coterie, zis și Réveil-de-Pantin-la-Galette, fost zidar, dat afară din slujbă, și care acu'-i măturător la tribunal.

— De ce-mi vorbești de ăsta?

— Pentru că și el era împreună cu Coyatier, acolo sus, în seara cu motanul...

— Așa, deci! exclamă Badoît. Da' cîți Dumnezeu erau cu totul?

— Trei, răspunse Pistol. Coyatier, Coterie — care-i zidar — și Landerneau, care-i tîmplar. Coyatier avea un tîrnăcop, Coterie un ciocan, mistrie și găleată pentru var, iar Landerneau cutia cu scule. Cînd au ieșit, Landerneau avea o valiză.

Badoît îl privi drept în ochi.

— Atunci, înseamnă că tu știi ce s-a petrecut acolo, în cameră? întrebă el în șoaptă.

— Tot atît de bine ca și dumneavoastră, domnule.

— Vreau să spun, cunoști ceva amănunte?

— Nu, dar le pot afla oricînd.

Badoît coborî glasul și mai mult.

— Care din ei s-a dus a doua zi la notarul din strada Vieille-du-Temple?

— Cît despre asta, habar n-am! mărturisi Pistol. N-am știut nimic, deși am fost și eu, în aceeași zi, în același birou, al notarului din strada Vieille-du-Temple. Chiar m-a mirat că cei de-acolo vorbeau de domnul Labre. Eu mă dusesem, ca să-ncerc să-mi fac un rost. Da' noi nu mai mîncăm, patroane? Să le ia dracu' de „Fracuri Negre", măcar pînă ce ne bem cafeaua! Am o idee! Să vă povestesc pe unde-am călătorit eu, iar la desert, ne-ntoarcem la problema dumneavoastră.

2 AVENTURILE LUI PISTOL

Badoît își privea fostul spion cu admirație crescîndă.

— Și cînd te gîndești că de trei ani ne tot batem capul! murmură el.

— Trei ani și patru luni, patroane. Asta fiindcă n-am fost eu aici. În tot acest răstimp de trei ani și patru luni, am căutat mereu ceva ce n-am găsit: o situație bună, ca să am și

cu un rost. Da' știți, așa cum trebuie: nevastă cu cununie, copii, casă deschisă tuturor, rentă, mobilier și-așa mai departe. La Paris făcusem pe dracu-n patru, asta fără știrea dumneavoastră! Am răscolit tot orașul, da' n-am găsit nimic pe placul meu. Ultima vizită am făcut o la notarul din strada Vieille-du-Temple, care a refuzat să mă angajeze pe post de curier. Aventura din ziua precedentă mă cam sleise de puteri, iar damele pe care le frecventam la „Bobino" nu se prea dădeau în vînt după poliție. Vedeți dumneavoastră, patroane, eu n-am mărturisit niciodată că eram oarecum legat de Prefectură. Asta m-ar fi coborît în ochii tuturor. I-am zis lui Mèche... o știți pe Mèche, pe doamna Pistol? Cînd m-am întors la Paris, n-am mai găsit-o. Ei și altora le-am spus că lucram pentru „Fracurile Negre" — asta așa, ca să-mi dau importanță.

— Vrei să spui că-n lumea ta tîlharii sînt mai iubiți decît oamenii cinstiți, Clampin? întrebă Badoît.

— Ba bine că nu! Mèche mă privea cu mult respect. I-ar fi plăcut s-o prezint și pe ea „Fracurilor Negre". Celelalte la fel. Cucoanele se prăpădesc după chestii din astea. Așa că, dacă tot mi-era rușine că lucrez pentru stat, mi-am zis că trebuie să-mi mai spăl nițel rușinea. De pildă, să mă fac ofițer de marină, pe care toată lumea îl admiră pentru uniformă, curaj și educație. Așa c-am așteptat diligența pentru Le Havre undeva, dincolo de barieră, și m-am cocoțat în spatele ei. Pe drum, mi-am mîncat cămașa și ciorapii, că erau de regim! În portul Le Havre, am avut norocul să dau peste o corabie gata de plecare: era chiar cea cu care venise din America fratele domnului Paul și cu care pleca în Anglia generalul de Champmas. Nu-i ciudat?

— Ehei! exclamă domnul Badoît. Da' multe mai știi, băiete!

— Știu că generalul fuma tutun de calitate și că nu se ținea deloc cu nasul pe sus. Și mai știu că domnul căpitan Legoff, breton de origine, nu mai întîlnise în viața lui — așa zicea! — un pasager atît de simpatic ca domnul Jean Labre... Numa' că vedeți dumneavoastră, patroane, n-am făcut prea mulți purici nici în marină. Era acolo un șmecher de șef de echipaj, care mă iubea ca pe ochii din cap și care își pusese-n gînd să-mi facă educație. Într-o zi, m-a croit cu odgonul,

iar eu i-am făcut figura pe care v-am făcut-o nu demult și dumneavoastră. Numai că-n marină n-ai voie niciodată să glumești. Așa că m-a băgat la carceră. Mi se spusese că va trebui s-aștept o sută șapte ani pîn' să fiu numit amiral, și numa-n trei zile ajunsesem după gratii. Vă dați seama? Venisem la bordul corabiei *Robert-Surcouf* înot, și tot așa am plecat, înotînd pe sub apă, pînă la Liverpool, unde m-am angajat în port, la descărcat cărbuni, cu trei șilingi pe zi. Asta sună destul de bine: 3 franci și 15 centime, da' acolo supa costa la fel de scump ca pateul de ficat la noi. În plus, aveam tot timpul necazuri cu unul dintre lucrători, de meserie boxer. Ăsta afirmase că Wellington[1] avea mai multă glagorie decît Bonaparte[2]. Mie personal, îmi era perpendicular care din doi e mai deștept, da' aici era vorba de patriotism, nu? Așa că i-am zis: „Baliverne! D'alde Wellington găsești la Paris cîți vrei, doi bani grămada, la vremea trufandalelor." Cum individul mi-a ars un pumn care-ar fi putut da gata și rinocerul din Jardin des Plantes[3], i-am altoit și eu una cu călcîiul, de i-am făcut un ochi cît pruna!... La care el: „*'Tis to be sold-out, boys! Regular fun, indeed!*"[4] Adică: „Ia veniți la spectacol băieți! Aduceți-vă și nevestele!" Ăilalți ne-au înconjurat. Crăpau cu toții de nerăbdare să vadă cum boxerul o să mă facă una cu pămîntul. Sanchi! Cum călcîiul meu drept îi aranjase bine ochiul stîng, acu' n-am avut decît să-i plasez călcîiul stîng în ochiul drept, și gata! În Franța, pentru o chestie ca asta m-ar fi vîrît la răcoare. Iată în ce constă

1 *Arthur Wellesley, duce de Wellington* (1769—1852) — general și om politic britanic, învingător al lui Napoleon I la Waterloo (1815). (n.t.)

2 *Napoleon I Bonaparte* (1769—1821) — împărat al Franței între anii 1804—1814 și în 1815; unul dintre cei mai străluciți militari din istorie, învingător în bătălii celebre, ca cea de la Arcole (1796), Marengo (1800), Austerlitz (1805), Jena (1806), Wagram (1809). După campania dezastruoasă din Rusia (1812), înfrîngerea de la Leipzig (1813) și invadarea Franței de Coaliția formată din Rusia, Austria, Prusia, Anglia, a abdicat, fiind exilat pe insula Elba (1814). Revenit în Franța în 1815, a fost înfrînt la Waterloo de către armata anglo-prusacă și silit din nou să abdice. A urmat al doilea exil în insula Elba unde a și murit. (n.t.)

3 *Jardin des Plantes* — celebră grădină botanică pariziană (n.t.)

4 *'Tis to be sold-out, boys! Regular fun, indeed!* (engl.) — „Haideți, băieși, că s-au vîndut toate locurile. O să fie distracție mare, să vedeți!" (n.t.)

superioritatea englezilor. Am fost dus în triumf și mi s-au oferit două'-ș-cinci de franci, ca să fac același lucru cu un boxer negru, care venea la Londra ca s-apară-n public. Asta a făcut să-mi mai scadă din mîndrie. Voiam să-mi fac un rost, nu să mă dau în spectacol în fața dușmanului. Așadar, m-am apucat de comerț cu bumbac, numai c-am adormit cu pipa aprinsă și-am dat foc la încărcătură. Chestia e că n-am noroc! Din fericire, bumbacul era asigurat la o companie, care-a vrut să mă spînzure. N-am așteptat s-o facă și mi-am luat tălpășița. Pe drum, i-am căzut cu tronc unei domnișoare, care tocmai dădea pe gît vin de Madeira de cîțiva gologani. V-am mai spus că femeilor nu le prea plac bărbații cu barbă. Eu eram taman pe gustul ei, numa' că mi-a făcut vînt, pentru că vorbeam prea liber și fără perdea. Așa c-am ajuns să joc tragedie franceză într-un teatru din Manchester. Trebuia s-aduc pe scenă niște scrisori în versuri. Actorul care încasa o mie de franci pe seară m-a făcut „imbecil", așa că l-am pus frumușel cu fundu' pe scenă chiar cînd juca pe Hippolit, în plină scenă de dragoste cu Aricia. Chestia asta nu le-a prea plăcut, așa că m-au cazat un timp la pîrnaie. Vedeți bine că tot nu ajungeam să-mi fac un rost. La pușcărie am fost întrebat dacă voiam să merg să văd India și baiaderele. Cum de nu! Da' pe drum am încercat să repet figura cu piedica și-am fost închis în cală. Ăsta-i obiceiul în marina engleză! Baiaderele sînt apă de ploaie: niște cucoane cu dinți negri ca boabele de cafea și care dansează vîrîte într-un sac!... Ei, în schimb a fost grozav cînd făceam pe piratul prin Bengal. Da' eu sînt totuși milos in fire și la vederea sîngelui îmi vine rău. Și pe urmă, nu asta-i calea cea mai nimerită ca să-ți faci un rost! Prin urmare, am intrat în slujba unui lord, care voia să se cațere pe vîrful Himalaya, da' și pe ăsta l-am abandonat la jumătatea drumului, ca să m-alătur unor negustori de opiu. Zău că dac-aș vrea să mă duc din nou pe toate drumurile pe unde-am colindat, m-aș rătăci!... China mi-a plăcut destul de mult. În mahalaua din Canton, un mandarin s-a bătut cu nevastă-sa pentru mine. Aici mi s-au întîmplat o mulțime de chestii, da' fără importanță. Ce lung a fost însă drumul de la Pekin la San-Petersburg! Și nici un han! La Moscova am trăit din vînzarea țigărilor. E tare frig acolo. Iar birjele n-au roți! M-am consolat

— ca peste tot — în braţele femeilor, da' cum gîndul meu era să-mi fac un rost, amorul mi-a fost fatal. Germania merită văzută, pentru bere şi pentru tiroleze. Închipuiţi-vă, însă, domnule Badoît, că timpul trecea şi eu începeam să-mi spun că pentru mine nu mai exista decît o singură cale de a-mi face un rost: gloria militară. În ţara noastră, fiecare soldat poartă-n raniţă un baston de mareşal[1]. S-o mai scurtez niţel, c-am obosit. Aşa! Am ajuns în Alger, unde-am obţinut grad de infanterist. După vreo cinş'pe zile m-am trezit într-o companie disciplinară. Astfel, domnule Badoît, am dreptul să scriu pe cartea mea de vizită: „Fost luptător în colonii". Da' nici asta n-a durat cu totul trei săptămîni. Cum niciodată n-am purtat sabie, mă mîncau degetele s-o folosesc pe aia de la şold. Într-o zi, pe o căldură toridă, sublocotenentul meu m-a privit niţel cruciş, eu i-am zis că-i curg mucii pe piept, el a tras sabia din teacă, eu l-am dezarmat şi-apoi... Nu vă fie teamă, domnule Badoît. Ştiţi că sînt un om cu mila lui Dumnezeu! Cînd el n-a mai ţinut arma-n mînă, mi-am lepădat şi eu satîrul şi m-am mulţumit să-l calc în picioare — vorbesc de sublocotenent... Se vede treaba c-am insistat niţel cam mult, pentru că tribunalul militar m-a condamnat la moarte. La dracu'! Nici calea asta de a-mi face un rost nu mi se potrivea. Am intrat ca beduin în trupa lui *Abd-el-Kader*[2], care-a vrut să-mi taie capu', fiindcă am băut raţia de apă a cămilei! Astea-s nişte animale ciudate, da' foarte prietenoase şi credincioase şi care de felu' lor strîng apă-n ele pentru cînd le-o fi sete... Da' ce, dormiţi, domnule Badoît? Hei! Poate nu vă place ce vă povestesc?

— Cînd ai să termini cu toate braşoavele alea, băiete, atunci o să putem sta de vorbă — îi răspunse liniştit inspectorul. Se vede de la o poştă că minţi de îngheaţă apele.

Pistol îl privi cu indignare.

— Patroane, zise el, vă dau cuvîntul meu de onoare c-am trecut sub tăcere şapte'ş-cinci la sută din isprăvile mele

1 *Fiecare soldat poartă în raniţă un baston de mareşal* — afirmaţie a lui Napoleon I Bonaparte. (n.t.)

2 *Abd-el-Kader* (1808—1883) — emir arab, erou naţional al Algeriei, conducător al luptei împotriva colonialiştilor francezi (1832—1847). Înfrînt, a murit în emigraţie. (n.t.)

cele mai captivante. Doar nu vă-nchipuiți c-aș vrea să vă duc tocmai pe dumneavoastră! Atunci, să revin unde-am rămas. Deci, m-am întors la Alger cu o caravană și-am reușit să trec în Franța ca negustor de nuga, cu care am făcut comerț pe bune, într-o dugheană închiriată pe bulevard — asta păstrîndu-mi accentul arăbesc, burnuzul și turbanul. Aici aș fi putut să-mi fac un rost, deși nu era o chestie de durată, pentru că nu puteam plăti chiria înainte pe șase luni. Da' Parisu' mi s-a urcat la cap dintr-o dată, cu strălucirea și plăcerile lui, cu distracțiile lui pentru toate gusturile. Prima oară cînd am văzut un afiș de la „Bobino", am simțit că-mi pierd mințile. Mi-am dus costumul arăbesc la Muntele-de-Pietate, ca să-mi pot cumpăra costumul meu de tînăr parizian al străzii, și-am pornit glonț spre teatru. Ah, patroane! Mèche plecase, la fel și altele, da' a fost tot una, pentru că cele care rămăseseră m-au recunoscut. Veteranele le povestiseră novicelor despre mine. Mi s-a făcut o primire... tri-um-fa-lă! Și iată-mă reîntors la viața de artist: joc, vin, femei frumoase, tot ce-mi trebuie pentru un trai fără griji, — punînd laba pe cotoii care între timp au împînzit cartierul — asta pentru că lipsa mea a făcut cît o interdicție de vînătoare — și povestindu-mi aventurile unor prieteni dornici să m-asculte.

Pistol tăcu, trăgînd o dușcă zdravănă de Joigny.

— Ai terminat? îl întrebă Badoît.

— Pentru moment am terminat, patroane.

— Acum vrei să discutăm serios?

— Dacă vă face plăcere, de acord. Fiți drăguț și comandați cafeaua, deși am băut unele mult mai bune în fericita Arabie!

Cînd avură în fața lor ceșcuțele aburinde, domnul Badoît se ridică și încuie ușa cu zăvorul, după care se așeză din nou, cu mîinile împreunate pe masă.

— Prietene Clampin, zise el, ești foarte înzestrat, dar ai și multe defecte. Te iau așa cum ești. Acum, gata cu rîsul! Cîndva parcă ți-era simpatic domnul Labre?

— Domnul Paul? exclamă Pistol. Ce tînăr cumsecade! Pentru el aș sări și-n foc, desigur dac-aș fi un om neinflamabil!

— Asta-i foarte bine, numai că, vezi tu, domnul Paul e cam ca tine. Are și el defectele lui și nu-i ușor să-l servești.

— Cum vine asta?

— Pentru că nu spune tot ce știe. Îți închipui, probabil, că în acești trei ani am întîlnit în cale tot soiul de obstacole, de n-am putut afla ceea ce caut.

— Și ce anume căutați, patroane?

— La prima vedere, întrebarea-i destul de simplă! replică Badoît, cu un aer preocupat. Și totuși nu-ți pot răspunde la fel de direct. Cînd doamna Soulas m-a angajat în serviciul domnului baron — fiindcă ea e cea care m-a făcut să renunț la slujba mea de inspector — lucrurile erau cît se poate de clare. Domnul baron, care tocmai primise o moștenire frumușică, nu era un milionar, dar avea destui bani să mă plătească.

— Cînd ceva îmi merge la suflet, remarcă Pistol, nu mă mai interesează plata.

— Iar eu, continuă cu blîndețe inspectorul, trăiesc cu pîine și cu carne, așa că am nevoie de-un venit fix, să-mi pot plăti brutarul și măcelarul.

— Da' ce, domnul Paul, mă rog... domnul baron, cere credit? întrebă Pistol.

— Niciodată. Nu mă întrerupe, piciule! Domnul baron plătește corect. Dar ceea ce am a-ți spune nu i prea ușor de explicat. Prin urmare, mergi pe blat. Ți-am mai zis că la început totul era limpede ca lumina zilei. Doamna Soulas, față de care știi bine că nutresc sentimente de mare afecțiune, mi-a spus să merg pe încredere, așa că asta am și făcut. Numai că de-atunci încoace, doamna Soulas s-a schimbat foarte mult.

— Aha! exclamă băiatul. Adică acum e împotriva domnului Paul?

— Nici pentru, nici împotriva lui, băiete. Doamna Soulas are un mare necaz, sau un secret, nici eu nu știu prea bine. E multă vreme de cînd nu mă mai străduiesc s-o înțeleg.

— Poate cu timpul veți afla, patroane.

— Domnul baron e acum de altă părere.

— Și nu-l mai înțelegeți?

— Nu chiar ca altădată.

— Sînt aici! Am să vă șterg cu ochelarii...

— La început, voia două lucruri: să găsească părinții unei tinere pe care, ca să zic așa, a adoptat-o, și să pună mîna pe asasinii fratelui său.

— Iar acum?

— Acum nici nu mai pomenește de tînăra aceea.

— De ce?

— Tocmai asta-i buba. De ce?

— E amanta lui, patroane?

Domnul Badoît se înroși la față, într-atît de departe era de un asemenea gînd, care-i stîrni o oarecare indignare.

— Ți-am spus că-i fiica lui adoptivă, zise el. Domnul baron e un om cinstit pînă-n măduva oaselor. Și de altfel...

— De altfel?

— Domnul baron e nebun după domnișoara Ysole de Champmas.

— Oho! Ce frumusețe de fată! exclamă Pistol, pe tonul unui cunoscător. Cel puțin așa arăta acum trei ani. Dacă pe vremea aia Mèche nu m-ar fi subjugat cu totul...

— În acești trei ani s-a făcut și mai frumoasă! îl întrerupse domnul Badoît.

— Bravo! Dar cînd ați zis pentru prima oară *de altfel*, nu despre domnișoara Ysole de Champmas aveați intenția să vorbiți, patroane...

— Așa e, băiete. Nimic nu-ți scapă. Voiam să vorbesc despre Blondette.

— Bănuiesc că Blondette e fiica adoptivă.

— Blondette e un adevărat mister. Voiam să spun: de altfel, deși e mai frumoasă ca un înger, Blondette nu se poate face iubită nici de baron, nici de alt bărbat.

— E prea tînără?

— Între cincisprezece și șaisprezece ani.

— He, he! Dacă-i vorba numai de asta...

— Mai există un motiv, și încă unul cît se poate de trist: după cît se pare, biata Blondette e cam săracă cu duhul, și-n plus, mai e și mută.

Pistol rămase tăcut cîteva clipe.

— Dumneavoastră o cunoașteți, patroane? întrebă el în cele din urmă.

— N-am văzut-o niciodată.

— Atunci cine v-a spus că-i mută și săracă cu duhul?

— Doamna Soulas.

Din nou Pistol căzu pe gînduri.

— Cîndva, era o femeie de treabă, murmură el. Vreau să spun un amănunt, domnule Badoît. A doua zi după ziua cea mare — pentru că, în definitiv, pentru noi toţi a fost o zi însemnată — am întîlnit-o pe doamna Soulas pe la ora zece dimineaţa, pe Quai des Orfévres. Avea un aer rătăcit. Peste drum de casa cu eşarfa roşie — ştiţi bine care! s-a întîlnit c-o altă nebună: bătrîna Jeannette, slujitoarea domnişoarelor de Champmas...

— Jeannette numai ce discutase cu mine, îl întrerupse Badoît. Iar eu tocmai o anunţasem că mezina generalului a dispărut. Atunci ea a ţipat — asta mi-amintesc foarte bine: „Aici e mîna celei mari!“

— Tot ce se poate. Acum ascultaţi aici. Doamna Soulas a oprit-o pe Jeannette şi-a întrebat-o: „Domnişoara Suavita de Champmas era...?“ Nu şi-a terminat fraza, ci şi-a dus degetul la frunte. Jeannette a dat-o la o parte cu violenţă, de parc-ar fi vrut să îndepărteze o insultă adusă fiicei stăpînului ei. Însă doamna Soulas a apucat-o de haină şi-a întrebat-o încă o dată: „Domnişoara Suavita de Champmas era mută?“ Bătrîna Jeannette s-a smuls din mîna ei, sfîşiindu-şi rochia, şi s-a îndepărtat îngrozită. Ei, ceea ce m-a frapat, a fost că trecînd pe lîngă mine, madam Soulas a murmurat: „Nu, nu! Nu-i ea!“

Domnul Badoît clătină din cap, descurajat.

— Am făcut destule cercetări în direcţia asta. Doamna Soulas avea dreptate: Blondette nu poate fi fata generalului. Baronul locuieşte la cîteva leghe de castelul de Champmas, în Orne. De altfel, de ce-ar ascunde-o?.. Nu. Aici e o taină şi simt că doamna Soulas ştie bine despre ce-i vorba. Uite ce cred eu: e clar că „Fracurile Negre“ au încercat să asasineze fetiţa. Oricum ar fi, banditii au tot interesul s-o facă. Aşa că baronul o ascunde, ca s-o ferească de-o primejdie, pe care o cunoaşte mai bine decît noi.

— Dea Domnul să fie aşa, zise Pistol. Atunci, această Blondette e de fapt pachetul meu învelit în mătase albă?

— Am motive să cred că da.

— Şi mai departe?

— Un lucru e sigur: baronul se pare c-a încetat să-i mai caute părinţii. Din două una: ori i-a găsit, ori şi-a pierdut nădejdea să le mai dea de urmă. De-acum încolo, unica mea misiune e să-i descopăr pe asasinii fratelui său.

— Şi vreţi să m-angajaţi pe mine, ca să dau de Coyatier, Landerneau Şi Coterie?

Domnul Badoît părea cufundat în reverie.

— Cît despre Coyatier, reluă Pistol, ajunge cît l-am brutalizat. Landerneau e un amărît, iar Coterie nu face nici cît funia putrezită pe care i ar agăţa-o de gît. Nu-mi convine, zău aşa. E prea uşor. Prefer să-mi fac un rost.

— Eu, puştiule, mă plîng că e prea greu! vorbi Badoît, Coterie, Landerneau şi Coyatier n-au fost decît instrumentele crimei.

— Hopa! exclamă băiatul. Începe să devină interesant. Spuneţi mai departe.

— Landerneau, Coyatier şi Coterie sînt firul pe care trebuie să mergem., ca să ajungem la adevăratul făptaş: creierul care a pus în mişcare aceste trei perechi de braţe.

— „Fracurile Negre", care alţii? sări Pistol. La ce bun să ne ferim să le spunem pe nume? Eu nu mă tem de ei. Ideea mea fixă e să mă războiesc cu cei mai tari decît mine. Asta-i pe placul meu! Afacerea îmi convine, cu atît mai mult cu cît nu va trebui să părăsesc Parisul şi femeile.

Badoît îl întrerupse.

— Ei aici te-nşeli, Clampin! murmură el. Primul drum pe care-l vei face va fi la ţară.

Şi de ce, mă rog?

— Pentru că dacă plevuşca e la Paris, în momentul de faţă peştele cel mare călătoreşte. Ia priveşte aici.

Scoase din buzunar o hîrtie scrisă cu creionul. Era un extras de pe taloanele din biroul pentru paşapoarte. Băiatul citi:

— *„21 septembrie 1838..."* Adică astăzi... zise el.

— Da, chiar azi. Citeşte mai departe.

— *„...Colonelul Bozzo... Domnul Lecoq de La Perrière... Doamna contesă de Clare..."* Pe asta n-o cunosc, zise el.

— Ba da, îi replică Badoît. E fosta Marguerite de Bourgogne din strada l'École-de-Médicine: doamna Joulou du Bréhut.

— O! o! exclamă Pistol. Tipa lui Lecoq! Începe să se lege. Au plecat împreună?

— Toți trei, azi-dimineață.

— Și încotro au pornit?

— La Château-Neuf-Garet, în Mortefontaine, prin La Ferté-Macé, departamentul Orne.

— Da' cine locuiește acolo?

— Cineva care trimite lunar cîte trei mandate a 100 de franci la poșta din Paris: unul lui Maclou, negustor de haine vechi...

— Ăsta-i numele pe care și-l dă Landerneau, îl întrerupse băiatul.

— Unul pentru un anume Boitaud...

— Adică pentru Coterie!

— Și un al treilea lui Joseph Moynet, proprietar de cabaret în pasajul Saint-Roch.

— Ăsta trebuie să fie Coyatier! exclamă Pistol. Mamă, ce nostim! Pun prinsoare că omul care le trimite e...

— Dacă aș ști asta astăzi, am pleca chiar diseară! vorbi domnul Badoît.

Pistol sări în picioare.

— Soldat! La arme! își comandă el singur. La atac!

Și pe nepusă masă, ieși din încăpere, alergînd.

SOLDAT! LA ARME!

n sfert de oră mai tîrziu, Pistol hoinărea, cu nasul în vînt, pe strada Monnaie, trăgînd cu ochiul la femei, prin fumul țigării.

„Fiecare om își are soarta lui", se gîndea tînărul, „după credința fatalistă a acelor ținuturi prin care am colindat, în țările musulmane. Uite că, fără voia mea, am intrat din nou într-o chestie din asta, unde am de adulmecat și de pîndit pe careva. Partea ciudată a afacerii e că-mi face plăcere, deși mi-e teamă să nu-mi pierd prestigiul în fața cucoanelor mele, care nu pot suferi poliția. Mèche, calabreza mea, avea oroare de

agenţi... şi dintre toate reprezentantele sexului frumos printre care mă învîrt, nici una n-are flerul lui Mèche! Mă costa ea cam mult, îmi halea bere de şase gologani şi prăjituri de zece în fiecare seară, da' rămîne de neînlocuit! Ce femeie! Era nemaipomenită tipa, nu-ncape îndoială! Iar eu încă oftez după ea!"

— Doi bani grămada! Doi bani! se auzi chiar lîngă el o voce gîjîită.

— E-e! murmură Pistol, îndreptîndu-şi cu eleganţă mijlocul deşelat. Uite-o pe madam Choufleur! Va să zică, nu mai e nevoie să bat drumul pînă-n piaţă!

Madam Choufleur, pe numele ei adevărat Clémentine, era o zarzavagioaică zdravănă, deşi încă tînără, dar pe-al cărei chip ars de soare nu se putea ghici nici o vîrstă. Îşi trăgea din greu după ea căruciorul, strigîndu-şi marfa cu voce spartă, în vreme ce de sub basmaua căzută într-o parte îi scăpau cîteva smocuri de păr, încîlcite ca nişte mărăcini.

În mod ciudat, deşi era de o urîţenie incontestabilă, Pistol avea, într-adevăr, succes la femei. De cum îl zări, Choufleur îşi aranjă basmaua, netezindu-şi părul nepieptănat, şi-şi îndreptă pe cît posibil cutele rochiei necălcate.

— Doi bani grămada! Doi bani! zise ea, cu un glas aproape muzical.

— Bună ziua, doamnă Landerneau! o salută Pistol, scoţîndu-şi şapca, plin de curtoazie. Ce mai faceţi? Tocmai vă căutam.

Choufleur se făcu roşie ca sfecla şi-şi arătă dinţii sănătoşi şi destul de albi, zîmbind cu gura pînă la urechi.

— Zău, domnule Clampin? vorbi ea. Şi cu toate astea, nu duceţi lipsă de femei în nici un cartier al Parisului.

— Alea-s fleacuri, doamnă Landerneau, credeţi-mă! Un tînăr nu trebuie s-alerge după fuste tot timpul... Oricum, are nevoie şi de-o legătură de suflet. O aveam pe Mèche...

— Lungana aia, plină de negi?

— Nu prea mulţi, doamnă Landerneau, şi pe urmă, avea pe vino-ncoace! Ca şi dumneavoastră, de altfel.

— Văd că totuşi sînteţi un om corect, domnule Clampin! zise ea, coborînd pleoapele cu cochetărie.

— În sfîrşit, cu Mèche s-a terminat! urmă Pistol. Aşa că acum umblu după cineva lîngă care să rămîn pînă la moarte.

— Da' ce s-a întîmplat cu Mèche? întrebă madam Choufleur, uitînd să mai ofere legume trecătorilor.

Pistol făcu pe modestul.

— Cum am fost plecat într-o îndelungată călătorie, bănuiesc c-a murit de inimă rea ori s-a sinucis. Îmi purta o iubire fără margini.

— Biata fată! oftă Choufleur și genele ei sensibile striviră o lacrimă. Și-acum, domnule Clampin, ați accepta orice?

— Eu cînd am femei, plătesc! răspunse el cu mîndrie. Așa-mi stă în caracter, Clémentine.

În aceeași clipă, îi oferi brațul.

— Stai nițel! îi zise zarzavagioaica, apucînd zdravăn cu amîndouă mîinile căruciorul și vîrîndu-l sub un portal. Agenții de poliție nu se gîndesc decît cum să facă omului necazuri.

Cei doi intrară în prăvălia vînzătorului de vin: Pistol, nițel cam rușinat, Clémentine, mîndră și fericită.

Luară cîte un rachiu și stătură de vorbă.

De cum începea să converseze, Pistol se pricepea să afle repede ceea ce voia să știe. Numai că de data asta, înțelese curînd că biata Clémentine, fie că-i era nevastă legitimă lui Landerneau sau nu, habar n-avea cu ce se ocupa acesta în realitate.

Nu-i cunoștea nici pe Coterie, nici pe Coyatier.

O clipă, băiatul rămase descumpănit, dar cum avea o imaginație bogată, improviză un alt plan.

— Ca să-ți spun drept, Clémentine — murmură el la urechea femeii, în timp ce ciocnea paharul pentru a treia oară — am pus ochii pe tine. Ei, o să mai vorbim noi despre asta, între patru ochi, într-o cămăruță, știi tu... Da' acu' să-ți zic un secret. Vezi să nu sufli o vorbă lui bărbatu-tău. E-o chestie pe care ți-o spun, fiindcă am încredere în tine. Să vezi: e vorba de-un tînăr, răpit dintr-o familie îndurerată... la Saint Roch. Răpitorul îl exploatează, fiind plătit de unchii băiatului, care contează să pună mîna pe moștenirea lăsată de tată. Asta n-aș povesti nici măcar notarului meu! Tu ești singura ființă de pe lume care cunoaște secretul. Pentru mine-i periculos să m-arăt prin partea locului, fiindcă mă știe toată lumea... Cum trebuie neapărat să trag cu ochiul la ce se petrece acolo, m-am gîndit la tine.

— La mine! repetă mirată zarzavagioaica.

Pistol merse pînă într-acolo încît să-i atingă bărbia.

— Șireată ce ești! zise el. Ești chiar mai șmecheră decît Mèche. Prin asta înțeleg că ai pe vino-neoace. Oare ții măcar un pic la mine, Clémentine?

Clémentine nu-și mai încăpea în piele de mîndrie și de fericire.

— Atunci, la drum! comandă băiatul. Soldat! Pas alergător! Am să-ți explic acasă despre ce-i vorba!

— Acasă la dumneata, domnule Clampin?

— Acasă la dumneata, madam Landerneau. Ai toate mijloacele ca să mă scoți din belea, salvînd tînăra victimă, a cărei familie îți va purta veșnică recunoștință.

Clémentine își apucă din nou cărucioruI și-l împinse spre strada Aubry-le-Boucher, unde locuia. În triumful ei sentimental, pe tot parcursul drumului își refuză clienții.

— Mai treci pe-aici, iubito! Altă dată, scumpule! zicea ea. Azi nu mă pot opri, trebuie s-ajung degrabă acasă.

Locuința doamnei Landerneau se compunea dintr-o cameră la mansardă și dintr-un șopron acoperit, aflat la parter, unde-și lăsa căruciorul.

În ușa șopronului, Pistol o ajunse din urmă.

— Intră, draga mea! îi spuse el. Aici o să-ți dezvălui o taină grozavă.

Doamna Landerneau intră, lăsînd căruciorul afară.

— Adu înăuntru și căruciorul! adăugă Pistol. Face parte din secret. Hai, Clémentine.

Clémentine, care era un model de cuminţenie, se supuse și aduse căruciorul în șopron, printre maldărele de legume.

— Și salatele fac parte din secret, continuă Pistol. Și morcovii. Acu' o să confecționăm un decor care-ar avea mare succes la teatru. Fugi și-adu-mi un burghiu și-o rogojină, iubirea mea! Între timp, eu voi descărca toate astea! Ah, ce nurlie ești! O comoară de femeie!

Clémentine rămase o clipă nehotărîtă.

— Un burghiu? repetă ea. O rogojină?

— Mîine, îi făgădui Pistol ne vom jura unul altuia iubire eternă! Azi, însă, îmi vei dovedi devotamentul tău. Hai, dulcea

mea Clémentine! Gîndeşte-te la bietul tînăr răpit de lîngă părinţii săi!

— Acu' tre' să fac tot ce-mi cere diavolul ăsta? murmură zarzavagioaica.

Dar Pistol începuse deja să descarce cărucioruI. Cînd se întoarse madam Landerneau, toate legumele fuseseră date jos.

Pistol puse mîna pe burghiu şi făcu cinci-şase găuri în peretele din stînga, după ce mai întîi se lungise comod pe fundul căruciorului şi măsurase cam pe unde ajungea cu capul.

Zarzavagioaica îl urmărea cu privirea, întrebînd din cînd în cînd, cu o curiozitate crescîndă:

— Ce tot meştereşti acolo, domnule Clampin? Hai, că-i nostim!

— Nimic nu-ţi scapă, drăguţo! răspunse Pistol. De parcă mi-ai citi gîndul! Ăsta-i abia începutul. Dinafară se observă găurile?

— Nu prea.

— Ia virează niţel corabia, să-mi dau seama cum se vede.

Cînd găurile făcute cu burghiul ajunseră în dreptul uşii, Pistol îi ordonă să se oprească şi şi lipi ochii de ele.

— Ca într-o lojă cu grilaj! rîse el. Acu', rogojina!

— Vrei s-o aşezi sub dumneata, domnule Clampin?

— Nu, comoara mea, vreau s-o aşez deasupra

— Şi de ce, domnule Clampin?

— Ca să nu fiu sufocat în floarea vîrstei de legumele dumitale, scumpo!

— De legume! se încruntă Clémentine. Da' explică-mi şi mie! Hai, că stau ca pe jăratic.

— Madam Landerneau! începu cu un aer grav flăcăul. Vei lua parte la o aventură palpitantă, de care, mai tîrziu, îţi vei aminti cu plăcere. Începuturile apropierii noastre, ale acestei legături ce ne va uni pe veci, se împletesc cu o muncă onorabilă. Asta o să ne poarte noroc. Uite care-i secretul: fii bună şi-ascultă-mă cu luare-aminte.

Zarzavagioaica era numai urechi. Pistol îi trimise o sărutare din vîrful degetelor.

— Eu dedesubt, da? Peste mine, rogojina. Iar pe rogojină, legumele. Acum e clar?

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, îţi vei lua căruciorul şi vei porni pe strada Saint-Honoré pînă la Saint-Roch, unde vei intra în pasaj şi te vei opri în faţă la Grande-Bouteille, care-i un cabaret ţinut de- un oarecare Joseph Moynet. Numa' că trebuie să ai grijă ca partea stîngă a căruciorului să fie întoarsă spre intrarea în birt, astfel încît din confesionalul unde mă aflu, să pot arunca înăuntru o privire amicală... Ai priceput?

— Am priceput, răspunse zarzavagioaica.

— Şi ce părere ai?

— Că eşti al dracului de şiret, da'...

Clémentine şovăia.

— Da' ce? întrebă Pistol.

— Se zice că... se zice că dumneata cam dai tîrcoale pe strada Ierusalim, domnule Clampin.

Tînărul sări jos din cărucior şi-şi încrucişă braţele la piept.

— Clémentine, vorbi el cu nobilă tristeţe. Adio pentru totdeauna! Afecţiunea pe care ţi-o purtam era pe măsura farmecelor dumitale... Dar sînt gata să renunţ! Sînt în stare de orice, atunci cînd o femeie aduce ofense onoarei mele!

Pistol porni către uşă.

Doamna Landerneau porni după el şi-l înlănţui cu braţele ei robuste.

— Da' eu n-am dat crezare acelor zvonuri, domnule Clampin! strigă ea. Asta zic gurile rele! Am să fac tot ce-mi ceri!

Pistol rezistă cîteva clipe rugăminţilor ei apoi emoţia îl copleşi şi se urcă în cărucior, zicînd:

— M-ai convins, iubito, da' ţine minte că prefer să mor decît să fiu dispreţuit de cea pe care o iubesc!

Se lungi în cărucior, iar Clémentine, zeloasă şi roasă de remuşcare, îl înveli cu rogojina. În clipa cînd grămada de legume acoperise rogojina, în curte răsună un glas de beţiv:

— Hei, madam Landerneau! Nevastă!

— Ia te uită! şopti Pistol. Ăsta-i al Treiş-treilea. Azi-dimineaţă i-am luat opts'pe gologani, jucînd *dopul*. Iubire, spune-i să fie atît de bun şi să intre!

— Ascultă, femeie, eu mă duc să mă culc! strigă negustorul de haine vechi, din uşa şopronului. Să ştii că Pistol e cu

siguranță *de-ai lor*... Mi-am dat seama azi-dimineață. Poartă-te frumos cu el, și într-o seară cu lună îi venim noi de hac!

— Bine, bine! mormăi zarzavagioaica. Numai hoții se feresc de jandarmi.

— Nu te teme, domnule Clampin, șopti ea de cum plecă negustorul. M-am săturat de ăsta pînă-n gît! Mi-e frică de el... iar dacă dumneata ai fi *de-a lor*... ei și? M-aș da și eu cu ei... orice, numai să nu mă despart de-un om pe care sînt în stare să-l urmez pretutindeni, ca Orfeu în infern[1].

— Nu va fi nevoie, îi răspunse tînărul prin găurile de burghiu. Hai acum să salvăm victima tiranului! La drum!

Complet subjugată de el, Clémentine se „înhămă" și căruciorul porni la drum!

După instrucțiunile primite de la Pistol, femeia se opri chiar în fața cabaretului Grande-Bouteille și începu să-și aranjeze verzele, strigînd:

— Doi gologani salata! Napi, praz, morcovi!

Pistol era prezent la postul său.

Putea privi în interiorul cabaretului întunecos și murdar, unde cîțiva indivizi țineau în mînă niște cărți de joc soioase, bînd un vin violet.

La tejghea se afla o femeie, a cărei figură era departe de-a inspira încredere și care cîrpea o pereche de ciorapi zdrențuiți.

Clémentine privea și ea de jur-împrejur, fără fereală.

Pînă în prezent, nu zărise nici urmă de tiran sau de victimă.

În interiorul cabaretului era semiîntuneric, la care se adăuga și fumul gros de țigară. Sub fereastra principală se găsea un ochi de geam, prin care răzbătea o lumină slabă.

De îndată, atenția lui Pistol fu atrasă de acea sclipire.

Încordîndu-și privirea, zări prin geamul afumat niște umbre mișcîndu-se de colo-colo.

Adevărata ocupație a stăpînului casei își avea probabil sediul aici și nu în sala aproape goală de la parter.

1 *Ca Orfeu în infern* — ignoranța Clémentinei confundă pe cîntărețul grec Orfeu cu iubita sa, Euridice, pe care a încercat s-o readucă din lumea umbrelor. Legenda spune că Orfeu nu avea voie să privească în urmă înainte de a părăsi tărîmul lui Hades. Nerespectînd această condiție, a pierdut-o pe Euridice pentru totdeauna. (n.t.)

Pistol se întreba cum ar putea pătrunde în văgăuna banditului. Imaginația lui lucra cu febrilitate.

Dar atenția îi fu distrasă de un personaj care se desprinse încet din întunericul sălii, îndreptîndu-se spre ușă.

— Coyatier! se înfioră Pistol..

Dar pe măsură ce omul se apropia, Pistol simți cum îl cuprinde îndoiala.

„Dacă-i el", gîndi Pistol, „atunci e teribil de schimbat."

Cînd individul ajunse în prag și păși în plină lumină, Pistol își zise convins: „Ăsta nu-i Coyatier."

În fața ochilor avea un bătrînel, nu prea șubred, dar adus de spate, deșelat și care mergea anevoie. Purta ochelari verzi, cu rame îmbrăcate în fir de mătase și un cozoroc mare, de aceeași culoare.

Ochelarii și cozorocul puteau constitui elemente de deghizare, dar era aproape imposibil să simulezi un asemenea hal de decrepitudine.

Bătrînul coborî cele două trepte de la intrarea în cabaret și se apropie de cărucior, pipăind cîteva salate.

Acum Pistol nu-l mai putea vedea, pentru că venise prea aproape. Îl auzi, însă, adresîndu-se unei femei care tocmai intra în cabaret:

— Bună ziua, doamnă Mahuzé! Ai cam întîrziat azi.

Nu era glasul lui Coyatier.

Doamna Mahuzé avea acea alură greu de definit și profund nefericită a femeii bețive. Acestea sînt cazuri destul de rare la noi. Cel puțin, așa se crede.

Femeia bețivă nu este perechea bărbatului bețiv: e o ființă aparte, solitară, posacă, lugubră.

Pentru Pistol, doamna Mahuzé avu efectul unei revelații. Își aminti că în cele zece minute de cînd era acolo, văzuse intrînd încă vreo două-trei femei, cu aspect oribil și deprimant.

Din acel moment, destinația încăperii de la subsol, cea cu ferestruica luminată, încetă să mai fie un secret pentru el.

„Deci e vorba de-o crîșmă pentru femei", își zise el.

În acel răstimp, bătrînul se tîrguia pentru salate, cu un glas slab și răgușit, care cu siguranță că n-avea cum să fie al namilei de Coyatier.

CRÎŞMA PENTRU FEMEI

Nu-i vorba de argou: ne-am propus să nu folosim nici măcar un singur cuvînt argotic în această povestire. *Licherie* e o expresie tehnică, desemnînd atît un anumit viciu cît şi o industrie protejată prin lege.

Acum cîţiva ani, un înalt funcţionar de stat a obţinut un succes răsunător la Paris, introducînd în limbajul oficial cuvîntul *caboulot*[1], care ţine, într-adevăr, de argou. Poate cu timpul, acest limbaj va trece în poezia birocratică.

Dar *licherie* e pur şi simplu o vorbă din popor.

Licher prin mahalale înseamnă a fi pofticios, verb ce se aplică mai ales femeilor. Adjectivul *licheuse* este specific parizian şi desemnează — mai ales printre muncitori — o tînără care le cam trage la măsea.

Ca eufemism, cuvîntul stigmatizează femeile ce-au întrecut măsura şi care-au fost surprinse în flagrant delict de veselie ieşită din comun...

De obicei, se spune că Parisul e ferit de această mare ruşine: beţia la femei. N-aş vrea să contrazic o afirmaţie atît de consolatoare.

Şi totuşi, cunosc la Paris mai multe astfel de crîşme pentru femei, ai căror patroni au o cifră de afaceri impresionantă.

Moda absintului a dat un nou impuls acestui înspăimîntător comerţ.

Cu multă vreme în urmă, în strada Rempart, ulterior demolată în scopul extinderii Teatrului Francez, exista o astfel de tavernă pentru femei, unde de regulă în patru ani puteai să te îmbogăţeşti, la fel ca la tutungeria Civette.

Îndrăznesc să afirm că interiorul acestei taverne oferea unul dintre spectacolele cele mai stranii şi mai dureroase care există pe lume.

Aici se puteau întîlni femei posomorîte, care se îmbătau cu regularitate, bîndu-şi raţia zilnică în zece minute, şi pe care nimeni nu le auzise vreodată rostind vreun cuvînt.

1 *Caboulot* (fr.) — cafenea sau cafenea-restaurant (n.t.)

La femei, această patimă seamănă aproape întotdeauna cu nebunia, iar uneori aduce chiar cu obsesia sinuciderii.

Nu se știe dacă Pistol avea anumite principii filozofice în privința acestui flagel, care bîntuie la Londra și pe care Parisul pare să-l și-l însușească puțin cîte puțin. Cert este că se uită cu mare atenție la cele trei-patru femei care tocmai intrau în cabaret.

Cunoștea Parisul ca pe propriu-i buzunar. Aceste femei aveau același aer de tristețe și decădere: un anume fel de tristețe, o decădere *sui generis*.

Chiar înainte ca bătrînul cu cozoroc să ajungă la o înțelegere cu zarzavagioaica, Pistol își făcuse planul.

Casa asta întunecată și tăcută nu trebuia privită doar din exterior. Trebuia să pătrundă înăuntru cu orice preț.

Bătrînul continua să se tîrguiască. Pistol, care-și pierduse răbdarea, îl trimitea în gînd la toți dracii, cînd deodată i se păru că glasul acela behăit își pierde brusc tremurul, într-un acces de furie:

— Uite ce e, femeie! i se adresă el Clémentinei. În crîșma mea intră cucoane mai cu moț ca dumneata!

— Și ce-i cu asta, moșulică? nu se lăsă vajnica zarzavagioaică. Vrei să chem poliția, să-ți scurme nițel prin local? Unde l-ai pus pe băiatul ăla, pe care l-ai răpit? Dacă nu te cari de-aici, îți fac un tărăboi de-ai să mă ții minte! Hoț de copii ce ești! Tiranule! Vampirule!

În același timp, îl dădu la o parte pe bătrîn, care făcu un pas înapoi și se trezi chiar în fața găurilor de burghiu.

Cum cozorocul verde alunecase puțin într-o parte, Clampin strecură o privire pe sub el.

Uitînd unde se află, tresări atît de violent, încît legumele de deasupra lui se clătinară ca zgîlțîite de cutremur.

Clémentine începu să rîdă în gura mare și puse mîna pe cărucior.

— Ticălos bătrîn! Ai să mai auzi tu de noi! zise ea. Doi bani grămada! Doi bani! Descumpănit, bătrînul trecu din nou pragul cabaretului.

De cum dădură colțul, Pistol îi ordonă:

— Acasă! Repede! În graba mare!

— Ăsta-i căpcăunul dumitale, domnule Clampin? întrebă Clémentine, de cum fură singuri în șopron.

— Iubire, vorbi tînărul, ieșind din ascunzătoare. Mi-a fost îngrozitor să stau acolo! E un sistem îndrăzneț, dar tare incomod, iar dumneata, gură mare, era cît pe-aci să strici totul!

— Păi nu voia să mă ia în crîșma lui? se porni, indignată, zarzavagioaica. Eu, care nu beau decît cînd și cînd, la cîte-o ocazie! Cucoanele alea sînt niște scursori! Ah, nemernicul!

— Hai în casă, scumpo! o întrerupse Pistol. Avem de lucru.

— Da' Landerneau e-acasă! protestă Clémentine.

— Doarme, comoara mea. Acu' doarme, pentru că lucrează de noapte.

— Da' dacă se trezește? E tare rău la mînie!

— O să-i spunem că visează! Hai sus!

Cum doamna Landerneau nu părea prea convinsă, Pistol îi fură o sărutare, în chip de argument suprem.

— Pe mine, frumoasa mea, sau mă iubești, sau nu mă iubești! încheie el. Hai sus!

— Te iubesc, domnule Clampin, suspină zarzavagioaica, da' aș fi preferat la Barreaux-Verts, la Ramponneau sau la Mille-Colonnes.

Femeia urcă și deschise ușa mansardei, cu mari precauții.

Landerneau dormea îmbrăcat, sforăind de se cutremura casa.

Era ora lui de somn.

Înainte de-a intra, Pistol îi zise:

— În legătură cu povestea băiatului răpit... E nevoie să mă îmbrac în straie femeiești. Plăcerile le amînăm pe mîine. Împrumută-mi o rochie de-a dumitale și ce mai trebuie. Familia îndurerată te va binecuvînta.

— Și vrei să te îmbraci aici, domnule Clampin? întrebă femeia, înspăimîntată.

— Așează-te în fața patului, comoara mea. În lungile mele călătorii, am înfruntat eu primejdii și mai mari. Sînt la fel de îndrăzneț și de îndemînatic ca Bărbierul din Sevilla.

— Ce bărbat! murmură Clémentine, în culmea admirației.

— Dacă mişcă, să ştii că-l strîng de gît! adăugă ea, uitîndu-se urît spre Landerneau.

— Perfect! o aprobă Pistol. Hai, că-i nostim. Întoarce-te cu spatele! Încep!

Manevra nu dură prea mult. Clampin, favoritul femeilor, era cît se poate de familiarizat cu tot harnaşamentul sexului frumos. Se îmbrăcă mai repede decît ar fi făcut-o chiar zarzavagioaica.

— Acu' poţi întoarce capul, scumpo! zise el. Legile moralei îţi dau voie.

— Vai, ce dulce eşti! oftă languroasă Clémentine.

Iubirea e oarbă, Pistol arăta îngozitor.

Deodată se auziră bătăi puternice în uşă şi Landerneau sări în picioare.

Pistol abia avusese vreme să-şi arunce straiele bărbăteşti pe dulap.

— Cine-i acolo? întrebă Landerneau.

— Sînt eu, Coterie! se auzi de afară. Deschide repede!

— Să nu intre, zise Clémentine, care-şi desfăcuse în grabă corsajul. Tocmai mă îmbrac. Sper că poate s-aştepte pînă termin!

— Ah, te-ai întors? mormăi negustorul de haine vechi, frecîndu-şi ochii umflaţi de somn... Zi ce vrei, Coterie.

Pistol era lipit de perete, în spatele dulapului.

— Ne întîlnim peste o oră, lîngă Saint-Roch, la Grande-Bouteille! îi spuse Coterie de dincolo de uşă.

— Bine, bine, vin. Am înţeles. Ia-o înainte!

Landerneau se trînti în pat, întorcîndu-se pe partea cealaltă.

Clémentine crăpă uşa şi Pistol se strecură afară, ca un şarpe.

„Dac-aş vrea, aş reuşi tot ce mi-aş pune în gînd", îşi zise el, coborînd treptele. „Şi asta, cu ajutorul muierilor. Acu' însă, trebuie să dau de capătul poveştii ăsteia. Mare atenţie! Aici îmi risc pielea!"

Din trusoul zarzavagioaicei alesese o rochie de sărbătoare, în culori ţipătoare şi nu tocmai nouă, un şal gros, de la Temple, şi o pălărie împodobită cu flori veştejite.

Era urît cît încape.

De cum coborî în stradă, un sacagiu îl numi „pisicuţo“ şi începu să-i facă declaraţii.

Se simţi flatat, dar acum n-avea timp de aventuri.

Ajunse la hale, apoi în strada Saint-Honoré. Între timp îşi supraveghea mersul şi se tot studia în vitrinele prăvăliilor. Se găsea întru totul pe placul său.

„De-aş întîlni un cîine vagabond, l-aş lua în braţe, să completez tabloul“, îşi zise el. „Deşi toţi bărbaţii care-mi ies în cale îmi fac cu ochiul, iar iluzia...“

— Vezi-ţi de drum, măgarule! Ia dă-mi pace!...

„...Iar iluzia e împinsă pînă la delir în cazul sexului căruia îi aparţin — din fericire pentru mine.“

Se întrerupse din cugetare, adresîndu-i-se unui bătrîn:

— La vîrsta dumitale, moşule? Vrei să chem poliţia?

Ajungînd la pasajul Saint-Roch, îşi încetini paşii, lăsîndu-şi capul în piept, cu un aer abătut. Cum era de felul lui un observator al oamenilor, ajunsese să-i cunoască bine.

În rolul pe care avea de gînd să-l joace, n-avea ce căuta buna-dispoziţie.

Intră în cabaretul Grande-Bouteille şi se îndreptă glonţ spre tejghea.

— O persoană foarte respectabilă, zise el posomorît, fără a-şi subţia vocea, m-a asigurat că aici e o tavernă pentru femei.

— Nici vorbă că persoana aia e foarte respectabilă, îi răspunse femeia de la tejghea, în mijlocul hohotelor de rîs ale obişnuiţilor localului.

— Hei! Sugativă! îi strigă un bărbat în bluză de muncitor. Ia vino-ncoa, să-ţi fac cinste c-o juma' de rachiu!

— Doamnă! urmă Pistol, plin de demnitate. Nu mi-aţi făcut onoarea de a-mi răspunde, şi din cauza dumneavoastră, ceilalţi dau dovadă de lipsă de respect la adresa mea.

Bine-a zis cine-a zis că aceste făpturi nefericite n-au decît un singur viciu, dar atît de mare încît le înăbuşe pe toate celelalte.

— Coborîţi pe-acolo! îi zise femeia de la tejghea, arătîndu-i scara de la pivniţă. Altă-dată veniţi pe alee. Alea care merg jos nu intră niciodată aici.

— Doamnă, vorbi Pistol, făcînd o reverență, am onoarea de-a vă mulțumi.

— N-ai pentru ce! Du-te să-ți clătești pliscul, coțofană! îi strigă omul în bluză de muncitor. Ce pisăloagă!

— Hă, hă! Sugativa! În pivniță cu ea!

Pistol trecu pe lîngă ei, mîndru și demn.

Înainte de-a coborî scara, întoarse capul.

— Dacă ați ști ce situație socială am avut, li se adresă el, ați înțelege că uneori vrei să încerci să-ți mai îneci amarul!

La capătul scării se găsea pivnița, a cărei ferestruică trimitea afară o lucire palidă.

Înăuntru era aproape beznă, în ciuda lămpii fumegînde, care — chipurile — lumina încăperea.

La tejghea stătea bătrînul cu ochelari verzi și cozoroc.

Ca să poți povesti asemenea scene, trebuie ca mai întîi să le vezi cu ochii tăi.

Iar atunci cînd le-ai văzut, trebuie să le descrii așa cum sînt, fără menajamente și fără exagerări.

Bătrînul era singurul bărbat de acolo. Femeile din această categorie au principii.

Cînd călătoresc, își rezervă loc în compartimentele pentru femei.

Ar fi o mare greșeală să le asemănăm cu acele femei petrecărețe, care beau și fumează la Asnières, în compania barcagiilor. Cele despre care vorbim nu fumează și detestă orgiile, unde se cîntă și se rîde. Se tem de bărbați. Cu alte cuvinte, *se respectă.*

Fără îndoial că ele reprezintă o categorie aparte — a înstrăinatelor — cea mai insuportabilă din toate.

Astfel de femei se împart în două clase: cele ce beau împreună sau măcar cîte două, și cele ce beau singure.

Primele sînt destul de puține la număr și nu prea interesante, pentru că trăiesc cu sticla sub braț și pot fi considerate sclavele unui viciu binecunoscut.

Cele care beau singure sînt adevăratele „englezoaice“, „sugativele solitare“, adevăratele bețive: moartele.

Acest tip de viciu e cît se poate de bine conturat: toate femeile din această categorie seamănă între ele, toate își poartă

viciul cu gravitate, prăbuşindu-se, ca soldaţii ruşi, fără să se mai clatine pe picioare.

Toate au o politeţe afectată, pretinzînd la tot pasul să li se acorde respectul cuvenit sexului lor. Pretind că dau dovadă de maniere alese. Nu se ştie niciodată din ce mediu provin, dar toate susţin că se trag din familii foarte bune!

În viciul lor există un calm şi o hotărîre, de parcă ar lua un medicament al morţii. Ele îşi înfruntă ruina alcoolică la fel cum locuitoarele staţiunilor balneare înfruntă mirosul urît al termelor sau, mai bine zis, cum fac chinezii cînd fumează opiu.

Beţia lor e sepulcrală, dar poate nu atît de degradantă ca alte soiuri de beţie. Aceste femei ştiu bine către ce se îndreaptă. Şi cine poate spune ce suferinţe încearcă să uite, înjosindu-se astfel!

Am cugetat mult mai mult la situaţia acestor sărmane femei decît atunci cînd vizitam azilele din Anglia — patria mohorîtă a nebunilor furioşi.

Dintre toate felurile de doliu, ascunse sub mantia multicoloră a civilizaţiei noastre, acesta e poate cel mai straniu şi, cu siguranţă, cel mai dureros.

Pistol cunoştea toate aceste lucruri şi, de altfel, el nu se mira niciodată de nimic. Dintr-o ochire, memoră planul pivniţei şi descoperi a doua scară, cea care dădea spre alee: intrarea obişnuită în acest infern. Dincolo de scară se zărea o uşiţă, care rămînea închisă.

În pivniţă se găseau vreo duzină de femei, dintre care patru stăteau de vorbă, în faţa paharelor cu punch.

Alte două jucau domino, miza fiind o carafă cu rom.

Celelalte şase erau risipite departe una de alta, şi nu scoteau nici un cuvînt.

Una din ele citea o carte cumplit de jerpelită, care purta ştampila unei biblioteci.

Alte două dormeau cu capul în mîini, lîngă clondirele goale.

A patra, în zdrenţe, număra nişte bănuţi, într-un sac de pînză.

A cincea era o femeie încă tînără şi frumoasă, care plîngea.

A șasea, cu o figură uscată și osoasă, cu un profil nobil, purta o rochie de mătase neagră, foarte curată, iar părul cărunt, netezit cu grijă, era vîrît sub o pălărie veche de catifea.

Joseph Moynet, patronul, îi spunea „doamna marchiză", ceea ce aducea cîte un zîmbet pe acele chipuri, care de mult încetaseră să mai zîmbească.

Pistol se așeză la o masă liberă, aflată între scară și masa marchizei.

Toate celelalte își ațintiră privirile asupra lui.

Cele patru care stăteau de vorbă șoptiră între ele:

— Uite una nouă!

— Jumătate de litru de rachiu, comandă Pistol, așezîndu-se la masă.

Cuvintele lui stîrniră reacția tuturor, ca o lovitură de teatru.

— Asta nouă le suge, nu glumă! mormăi una din jucătoarele de domino. O juma' de litru dintr-un foc!

Patronul îl servi pe Pistol, apoi întinse mîna.

În localul lui, plata se făcea înainte.

Pistol îi numără banii exact, după care bău trei pahare, unul după altul, fără grabă, cu metodă.

— E de-aia cu trei! vorbi din nou jucătoarea de domino.

Impresia era destul de favorabilă. Totuși, unele beau și cîte șase pahare odată.

Pistol se lăsă pe spate, sprijinindu-se de perete, și închise ochii.

După cîteva minute, goli încă trei pahare — al căror conținut se scurse cu precizie în corsajul rochiei împrumutate de la Clémentine.

Pe scară se auziră pași. Pistol nici nu se clinti. Noul venit era un bărbat, care nici măcar nu intră în taverna cucoanelor, ci împinse ușița din fund și dispăru, după ce-și făcu un semn discret cu Joseph Moynet.

„Coterie!", își spuse Pistol, vărsîndu-și în corsaj alte trei pahare.

După puțin timp, pe scară răsunară alți pași. Ușița se deschise pentru a doua oară, iar corsajul lui Pistol mai trase trei pahare.

Joseph Moynet părăsi tejgheaua şi se îndreptă spre uşiţă, spunînd:

— Doamnele mele, dacă vine vreun client, sînt aici. Mă puteţi chema.

Apoi dispăru şi el înăuntru.

Pistol îşi turnă în pahar şi restul de rachiu, pe care-l goli dintr-o înghiţitură. În clipa următoare, începu să se clatine pe locul unde stătea.

— Se pare că asta îi e raţia, comentă jucătoarea. Şi-a făcut suma!

Pistol alunecă de pe banchetă pe podea. Marchiza îşi ridică puţin rochia veche de mătase, temîndu-se de vreun accident, şi-atîta tot. Nimeni nu se mai ocupă de tînărul nostru, care rămase trîntit pe jos, lîngă prima treaptă a scării.

Şmecherul sforăia, dar tot sforăind, se tîra către uşiţă, pe care o întredeschise uşurel, cu capul.

Acum putea să vadă şi să audă.

În aceeaşi seară, se întoarse la domnul Badoît, căruia îi povesti următoarele:

— Patroane, mă prezint la raport! Am ajuns la adevăr, pe calea iubirii. În primul rînd, numiţii Coyatier, Coterie şi Landerneau s-au retras din afaceri şi-acum trăiesc onorabil, din mici coţcării, la care se adaugă pensia lunară de o sută de franci, aceasta nefiind altceva decît un mijloc de-a le cumpăra tăcerea... Şi cînd mă gîndesc că biata Clémentine mă va aştepta mîine! Da' cîte chestii d-astea n-am întîlnit la viaţa mea! Paranteza nu-i pentru dumneavoastră, domnule Badoît... În al doilea rînd, pasărea rară care le trimite aceste sume lunare locuieşte într-adevăr la Château-Neuf-Goret, dincolo de La Ferté-Macé: acolo i se spune uneori ,,domnul Nicolas", alteori ,,prinţul" În al treilea rînd: colonelul şi Toulonnais l'Amitié au plecat azi-dimineaţă pentru o afacere-monstru, de nu ştiu cîte mii de milioane, şi drept urmare, Coyatier şi ăilalţi doi vor să capete fiecare cîte zece mii de franci bani gheaţă, altfel fac să răsufle totul. În al patrulea rînd, diseară va fi expediat la Château-Neuf un

individid pe nume Louveau, zis şi Trubadurul, care-i ucigaş plătit. În al cincilea şi ultimul rînd, Nicolas, care-i fiu de rege, va lua de nevastă o ciobăncuţă de numa' şaiş'nouă de ani, care are milioane... multe milioane. Mie chestia asta-mi place... Cînd plecăm, patroane?

Domnul Badoît opri o birjă.

— La mesagerie! porunci el.

5 FERMIERA DE CARABAS

Să ne reîntoarcem acum la povestea fiului de rege care voia să se căsătorească cu bătrîna ţărancă din Normandia şi milioanele ei. Nu-i vorba de un basm: în comedia sa *Domnişoara de la Seiglière*, Jules Sandeau[1], a avut mare dreptate să pomenească despre ţăranul cu apucături cavalereşti, care se pune cu un admirabil devotament în slujba protejării stăpînului său.

Faptul este real. Există multe astfel de exemple, pe care e bine să le facem cunoscute, pentru a reabilita onoarea ţărănească — puţin cam compromisă în urma dezvăluirilor făcute de observatorii contemporani, ce par să-l fi privit pe omul de la ţară de foarte aproape şi dintr-un punct de vedere cu totul diferit.

Sînt convins că odinioară a existat o Arcadie, unde păstorii gîngureau adorabile distihuri. Aceşti păstori trăiau din castane şi din lapte şi-aveau o viaţă pură şi imaculată, ca brînza cu smîntînă.

Lucrurile pe care urmează să vi le relatez le-am văzut cu ochii mei. N-am nici cea mai vagă intenţie de-a insulta Arcadia sau de-a umbri din meritele generoşilor săteni ai lui Jules Sandeau.

1 *Jules Sandeau* (1811—1883) — romancier şi autor dramatic francez. (n.t.)

Mathurine Hébrard, născută Goret, şi căreia prin partea locului i se spunea „madam Goret“, era o ţărancă din cătunul Nouettes, parohia Mortefontaine, care în 1838 poseda în jur de două milioane cinci sute de mii de franci, investiţi în pămînturi, fără a mai pune la socoteală un număr imens de valori mobiliare.

Abia dacă ştia să-şi citească liturghia şi să-şi scrie numele.

Pînă cu cinci-şase ani în urmă, nici măcar vecinii mai apropiaţi nu ştiuseră de incredibila-i avere, observînd doar o oarecare bunăstare, pe care ea o lăsase să transpară după moartea soţului.

Acesta închisese ochii într-o sărăcie cumplită. De obicei, strîngea bălegarul de pe drum şi se ducea pe jos pînă în La Ferté, ca să-l vîndă la preţul de zece gologani coşul.

Vecinii se mai milostiveau de el şi-i trimiteau pîine şi supă. Nu fusese niciodată văzut cheltuind un ban nici măcar la crîşmă, deşi unii povesteau că de mai multe ori fusese găsit beat mort în cîte un şanţ din apropierea casei sale.

Şi madam Goret înclina din cînd în cînd să tragă cîte o duşcă — sau, cel puţin, aşa i se citea pe faţă.

Casa lor, vîrîtă în fundul unei vîlcele, dădea o impresie de adîncă mizerie.

Şi totuşi, la vremea aceea, soţii Goret ar fi putut cumpăra jumătate de canton, plătindu-l pe loc cu bani gheaţă.

Amîndoi erau urîţi, dacă nu chiar respingători; femeia, care era mult mai puternică, îşi bătea bărbatul cu sălbăticie. În asemenea momente, aveau aerul unor îndrăgostiţi furioşi.

Cei care se întîmpla să-i audă în spatele ulucilor, rîdeau de se prăpădeau şi povesteau că cei doi cerşetori nenorociţi vorbeau despre bani, dar nu de orice sume, ci de sute de mii de franci, ba chiar de milioane!

Fiul lor — căci aveau un băiat — era cea mai mare pramatie cale de zece leghe împrejur şi fusese scutit de armată, în urma unei mutilări. O încercare de anchetă, stabilise că părinţii îl schilodiseră cu bună-ştiinţă, folosindu-se de-o toporişcă, pentru a-l scăpa de rigorile legii.

Ancheta fusese suspendată dintr-un sentiment de milă: erau niște oameni atît de amărîți!

Țăranii nu se judecă prea aspru între ei pentru asemenea fapte. Lumea nu se uita la alde Goret nici mai frumos, nici mai urît.

Bărbatul s-a prăpădit prin 1831, din cauza unei licori de cîțiva gologani, pe care i-o recomandase doctorul săracilor și pe care nevastă-sa refuzase să i-o cumpere. Înmormîntarea s-a făcut din chetă publică.

La cîteva zile după moartea lui, Mathurine fusese găsită beată, la marginea drumului. Cînd i se aduseseră reproșuri, răspunsese că-i destul de coaptă la minte ca să-și poarte singură de grijă și că, de-ar fi vrut, ar fi avut zilnic cîte patruzeci de gologani de cheltuială, sau chiar cincizeci, dacă nu poate trei franci, sau...

Toți o crezuseră nebună.

A doua zi, ceruse de pomană în văzul tuturor pe la porțile caselor.

Adevărul privind averea ei explodase ca o lovitură de tun. În 1833, ministerul de finanțe comandase niște lucrări în departamente. Nu-i nevoie să mai amintim că ideea convertirii rentelor nu-i nouă. De-atunci și pînă acum, mai multe state și-au *consolidat* datoria publică spre edificarea creditorilor învinși.

Să admirăm în treacăt delicatețea extremă a expresiei „a consolida o datorie".

Lucrarea comandată de minister era în același timp statistică și politică. Agenții financiari guvernamentali aveau misiunea de-a număra purtătorii și de-a asigura — la nevoie — concursul principalilor rentieri pentru conversiune.

Pe numele Mathurinei Hébrard au fost găsite două sute treizeci și trei de înscrieri, însumînd aproape patru sute de mii de livre rentă!

Cine era această Mathurine Hébrard? Se făcuseră cercetări. Nu exista decît o singură Mathurine Hébrard.

Dar cît rîseseră cu toții în primele zile, auzind că amărîta de văduvă avea patru sute de mii de livre în rente!

Amărîta de văduvă, care-și lăsase soțul să dea ortul popii, refuzînd să-i cumpere un medicament de cincisprezece gologani! Amărîta de văduvă, care ciopîrțise mîna stîngă a fiului ei, ca să-l oblige să rămînă acasă, să-i păzească straturile de cartofi!

Ah, era prea caraghios! Băieți și fete rîdeau pe toate drumurile, bătîndu-se pe spate, în semn de afecțiune.

Și totuși, despre ea era vorba! Despre Mathurine: ea era cea care poseda atîtea rente!

Oamenilor le trebuiseră opt zile ca să digere noutatea.

Odată digerată, lucrurile se schimbaseră ca prin minune. Cu banul nu e de glumit. Tot ținutul se prosternase în fața Mathurinei.

În același timp, Mathurine își înălțase fruntea. Bineînțeles, fără umilință din partea celor mulți și fără fast din partea văduvei.

Banul este un zeu. Iar tot ce ține de religie păstrează o anumită simplitate și grandoare.

Mathurine se îmbrăcă în haine noi din cap pînă în picioare. Îi cumpără încălțări neghiobului de fiu-său, care fuma tutun de duzină dintr-o pipă cu capac de aramă, ca nobilii din piesele de bîlci. Pentrru el, aceasta fu o adevărată sărbătoare.

Mathurine își părăsise cocioaba și începuse să locuiască la o fermă, care se dovedise a fi a ei, ca și celelalte de prin împrejurimi.

Își închiriase o strană de biserică și începuse să pună cîte un bănuț la cutia milelor.

Nimeni nu mai pomenea despre trecutul ei, cel puțin nu în gura mare.

În juru-i se crease o atmosferă de respect. Inspira tuturor tot atîta teamă și admirație, ca și acele istorii care trec din gură în gură seara, la gura sobei.

Numai că povestea Mathurinei era lungă și nu se terminase cu una cu două.

Luni și ani întregi, zilnic se mai descoperea cîte un amănunt. Noi și noi informații ajungeau la urechile oamenilor. Mathurine era azi bogată, iar mîine încă și mai și! Glumeții o

numeau „marchiza de Carabas“[1], *dar nicidecum în bătaie de joc!*

Isuse Cristoase! Oare cine-ar fi atît de nelegiuit, încît să-și bată joc de Sfîntul Ban?

Numai că, aflînd din zi în zi altele și altele, unii începeau să devină neîncrezători. Oare e posibil să ai asemenea bogății? Există și averi imposibil de imaginat!

Madam Goret traversa, cu pași calmi și majestuoși, admirația și îndoiala tuturor. Din moment ce lăsase să se afle adevărul despre averea ei se simțea îndreptățită la venerația consătenilor. Felul ei de viață nu se schimbase prea mult, atît doar că mînca pe săturate și bea ca un sac fără fund.

La presbiteriu și la primărie începea să se zvonească despre „actele ei de caritate“.

Fără discuție că nici n-o costase prea mult.

Cît despre foștii ei binefăcători, țăranii, văduva îi saluta (cînd era în toate bune), ba chiar uneori le întindea cutia ei cu bani, în formă de tabacheră de corn.

Cititorul consideră cumva că era nevoie de mai mult pentru a-ți cuceri o durabilă popularitate?

În jurul capului mare și vulgar, ce se înălța pe umerii solizi ai lui madam Goret, plutea o aureolă. Văduva era adorată exact precum acele divinități urîte și temute de toată lumea.

Dar cum reușise oare să adune această avere uluitoare, a cărei cifră exactă n-o cunoștea nimeni și căreia poeții de prin partea locului îi atribuiau niște proporții de-a dreptul extravagante?

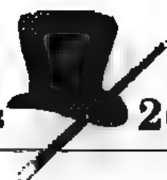
Calea aleasă era clasică și simplă: la fel de simplă ca bazele nu se știe cărui imperiu sau mari instituții comerciale.

În primul rînd e nevoie de un cuceritor, un om de geniu, care să știe face minuni din te miri ce: Romulus[2] sau întîiul Rothschild[3].

1 *Marchizul de Carabas* — stăpînul motanului încălțat din basmul omonim al lui Charles Perrault. (n.t.)

2 *Romulus* — în mitologia romană, fondatorul Romei, fiul Rheei Silva și al zeului Marte. Împreună cu fratele său, Remus, a fost crescut de o lupoaică, după ce unchiul lor, Amulius, dăduse poruncă să fie uciși. Ajunși la vîrsta bărbăției, și-au ucis unchiul, reîntronînd pe bunicul lor, Numitor, și hotărînd să întemeieze o nouă cetate. (n.t.)

3 *Rothschild* — familie de bancheri germani, de religie israelită. (n.t.)

Apoi, e nevoie de succesori prudenți și puși pe treabă; nu Carol cel Pleșuv[1] sau Louis Débonnaire[2], ar însemna să se coboare prea jos. În același timp, n-au căutare nici oamenii de inițiativă.

Tiberiu[3] era destul de potrivit, la vremea cînd Cezar[4] începuse în mod strălucit, iar August[5] sfîrșise acoperit de glorie.

În cazul nostru, cuceritorul se numea Mathau Goret și îngrijea cîinii domnului Gobert des Nouettes, fost fermier, retras în împrejurimile cantonului La Ferté, unde dispunea de niște rente frumoase.

Ne aflăm la începuturile Revoluției franceze.

În '92, domnul Gobert des Nonettes emigrase.

Pentru aceasta se urcase împreună cu familia în acea faimoasă berlină, în spatele căreia fusese legat bine cufărul doldora de ludovici de aur! Ce imprudență!

Mathau Goret era chiar lîngă cufăr. Își cumpărase un cuțit, pe care plătise șase gologani. Funiile erau rezistente, și sărmanul se cam chinuise pînă să le taie; pînă la urmă, însă, reușise.

Cu un sfert din conținutul cufărului cumpărase toate domeniile fostului său stăpîn, care, între timp, fuseseră naționalizate.

Un asemenea punct de plecare lămurește imediat motivele pentru care timp de patruzeci de ani familia Goret fusese obsedată de păstrarea tainei.

1 *Carol cel Pleșuv* — rege al Franței între 840—877. (n.t.)

2 *Louis Débonnaire:* cunoscut argintar, care în 1642 a dăruit o cupă de argiunt aurit capelei de la Fontainbleau. (n.t.)

3 *Tiberius Claudius Nero* — împărat roman (14—37 e.n.), fiu adoptiv și succesor al lui Augustus. (n.t.)

4 *Caius Iulius Cezar* (100—44 î.e.n.) — om politic, general, scriitor și orator roman, unul dintre cei mai străluciți strategi ai antichității. Împreună cu Crassus și Pompei încheie primul triumvirat în 60 î.e.n. Ucis de o conjurație condusă de Brutus și Cassius. Autor al lucrărilor *De bello Galico* și *De Bello civili.* (n.t.)

5 *Caius Iulius Caesar Octavianus Augustus* — primul împărat roman (27 î.e.n. — 14 e.n.), nepot și fiu adoptiv al lui Cezar. Împreună cu Antonius și Lapidus formează în 43 î.e.n. al doilea triumvirat. (n.t.)

Există diverse caractere. Am întîlnit și cuceritori care nu se ascundeau.

Alde Goret, însă, se fereau. Taica Goret, deja bătrîn la vremea cînd începuse să strîngă avere, apoi Goret-fiul — succesorul bătrînului — și „madam Goret", adică eroina noastră, Mathurine Hébrard, toți trei trăiseră timp de o jumătate de secol cu teama de-a nu fi uciși cu pietre.

Scriind aceste rînduri, îmi fuge gîndul tot la Jules Sandeau, ilustrul meu prieten, și iată un amănunt pe care-l notez anume pentru el.

În 1815, fiul lui Gobert des Nouettes a revenit acasă, unde a găsit porțile casei părintești zăvorîte. Goret al II-lea, evreu normand, care poseda deja milioane, dar trăia în cea mai crîncenă mizerie, l-a întîlnit undeva, în drum, i-a cerșit un gologan, ca să-și cumpere pîine.

Gobert îi dărui doi.

Iată cum poți să-ți ascunzi intențiile, asta pe lîngă cei doi gologani, care reprezintă un beneficiu.

Și țineți bine-minte: cu cît nu-ți dai cărțile pe față, cu atît ai mai multe șanse să cîștigi. Totul reprezintă un cîștig, absolut tot.

Nimic nu se cheltuie. Mai mult decît atît: nimic nu poate fi cheltuit. Veniturile se acumulează, sporind peste măsură capitalul.

În asemenea cazuri, există o adevărată fatalitate care face să sporească averea.

Dificultatea constă în a ascunde această înspăimîntătoare îngrămădire de bogății. Trebuie spus fără ocolișuri: succesorii au nevoie de mai mult talent decît inițiatorii. Rămîi uluit de numărul nebunesc de acte false, de fideicomiși, de contraordine și alte subterfugii, la care cei în cauză se văd siliți să recurgă. Și toată afacerea e bine pusă la punct, consolidată cu nădejde, așa cum e-n firea normanzilor, fără a trezi suspiciunea depozitarilor.

Te cuprinde un sentiment de admirație și, în același timp, de groază.

Cele trei generații Goret nu știau nici măcar să citească.

Aveau însă o viclenie înnăscută. Știau să se facă slujiți și, la nevoie, își plăteau servitorii cu generozitate: ei care-și refuzau pînă și strictul necesar. Preferau să-și facă tîrguielile departe de casă. Cu toată ignoranța lor, aveau acea intuiție a valorii, specifică evreilor de orice religie!

Făceau camătă la Paris, prin nu știu cîți intermediari.

Fiecare din ludovicii de aur furați de Goret I-ul valora acum o fermă parțial arendată.

Cifra posibilelor rezultate ale unui asemenea mecanism, în decursul unei jumătăți de veac, depășește orice imaginație.

Iar memoria lui madam Goret, reglată ca un registru de comerț cu mii de pagini, fiecare a cîte zece coloane, înregistrase tot, fără să încurce nici un detaliu. Chiar și cînd era beată refuza monede false.

În iunie 1835, prin partea locului sosi un individ solid și binevoitor, care cumpăra monede de șase livre, plătind douăzeci de gologani duzina.

Beneficiul era cu atît mai mare cu cît în comerț, o duzină de monede de șase livre nu valora decît patru gologani.

Se vorbea despre o devalorizare. Omul se numea Lecoq și lucra pentru banca „J.-B. Schwartz et Co.", din Paris.

Persoane ca Mathurine Goret nu există decît cu condiția de-a face negustorie oricum și oricînd. De cum auzi de domnul Lecoq și de oferta sa, se grăbi să adune o cantitate considerabilă de monede de șase livre, pe care i le oferi pe sub mînă, cu patruzeci de gologani duzina.

Domnul Lecoq o vizită și stătură de vorbă. Băură împreună, își promiseră să facă profitul pe din două, încheiară tîrgul și, trei zile mai tîrziu, domnul Lecoq se bătea pe burtă cu doamna Goret, căreia i se adresa cu numele ei mic.

Era într-adevăr un om de viață, și întotdeauna aducea cu el cîte o sticlă de băutură.

În duminica următoare, la biserica și în cimitirul din Mortefontaine se vorbea că dacă acest domn Lecoq n-ar fi fost atît de tînăr, probabil că Mathurine ar fi făcut prostia de a-l lua de bărbat.

La vremea aceea, Lecoq să fi tot avut vreo patruzeci de ani.

După vreo săptămînă, omul nostru aduse în mare taină în casa bogătanei pe un tînăr de vreo treizeci de ani, care rămase peste noapte la fermă. A doua zi, una din cucoanele cele mai de vază de prin acele părți, contesa de Bréhut de Clare, veni în locuința Mathurinei, ca să-l viziteze pe noul sosit.

Goret cel tînăr care avea la fermă un statut numai cu puțin mai răsărit decît cel al cîinelui de pază, răspîndi în tot cătunul vestea că tînărul o primise pe contesă în pat, iar ea îi sărutase mîna.

E cazul acum să pomenim despre o istorie romanțioasă, dacă nu chiar aproape incredibilă, petrecută în familia Goret: o singură dată în patruzeci și doi de ani: alde Goret dăduseră de pomană.

Asta se întîmpla pe vremea lui Goret I-ul, cuceritorul.

În toiul nopții, la fereastra cocioabei sale bătuse un bărbat, însoțit de un copil.

Omul se dăduse drept duce și vasal al regelui, acum fugar. Copilul era Delfinul, fiul lui Ludovic al XVI-lea, scăpat ca prin minune din turnul închisorii Temple.

Nu se știe dacă Goret a ajutat niște oameni aflați cu adevărat la ananghie. Cert este că a fost impresionat de ideea că se află în fața unui pui de rege.

„Dacă ăsta se-ntoarce pe tron, sînt om făcut", își spusese el.

Apoi se dusese prin vecini, de unde șterpelise o găină și le pregătise ceva de-ale gurii. Mai mult, decît atît: cînd a doua zi de dimineață, Ludovic al XVII-lea era pe punctul de a pleca, Goret I-ul îi împrumutase o monedă de 30 de gologani.

Goret al II-lea îi povestise această legendă lui madam Goret, care nu auzise în viața ei de atîta dărnicie.

Tînărul adus de domnul Lecoq rămase la fermă trei zile.

În fiecare dimineață, contesa de Clare venea să-l vadă și să-i sărute mîna.

Era un bărbat frumos, cu pielea albă și păr castaniu, pieptănat ca în efigiile lui Ludovic al XV-lea de pe monedele

de 24 de livre (pe vremea aceea, încă se mai găseau). Goret cel tînăr spunea că maică-sa și domnul Lecoq își făcuseră de lucru o seară întreagă, tot comparînd chipul tînărului cu cel de pe un ludovic în valoare de 24 de franci.

Madam Goret, care dăduse pe gît o cantitate apreciabilă de lichior de coacăze, îngenunchease în fața tînărului și-i întinsese șiragul ei de mătănii, de parcă lui i-ar fi stat în putere să-l binecuvînteze.

Străinul se numea domnul Nicholas, iar cînd vorbea despre taică-său — căruia îi spunea cînd „preasfîntul Ludovic", cînd Naundorff — își făcea semnul crucii.

După trei zile, tînărul plecă la fel de tainic precum venise.

Goret-fiul povesti cum înainte de plecare maică-sa îi oferise străinului o pungă plină cu aur, iar acesta se urcase în trăsura contesei de Clare și părăsise ferma în plină noapte, escortat de patru gentilomi călare. Unul era domnul Lecoq, iar ceilalți își spuneau unul altuia „domnul colonel", „domnul conte" și „monseniorul arhiepiscop".

6 DOAMNA DE MAINTENON DIN NORMANDIA

Mathurine Goret puse să se văruiască interiorul fermei, apoi îl expedie pe unicul ei fiu, Vicent Goret, cu căruța după pîine, cale de cinci leghe, amenințîndu-l că dacă nu-și ține limba-n frîu, o să-i taie amîndouă mîinile.

La liturghie apăru purtînd în deget un inel mare de aur, cu flori de crin. Avea și o tabacheră nou-nouță, împodobită cu un portret. Își luă obiceiul să bea singură, ca să nu trăncănească prea mult.

Devenise de nerecunoscut. Odată, ajunse pînă acolo încît se spălă pe mîini de fața cu amărîta de servitoare, care murea de foame în slujba ei, Altă dată, îl chemă pe pot-

covar, să-i scoată cu cleștele cîțiva peri groși, care-i creșteau în barbă.

Mathurine Goret devenea pe zi ce trece tot mai cochetă.

Și tot mai generoasă: începuse să plătească slujbe la biserică, nimeni nu știa pentru cine sau pentru ce.

Despre toate astea, lumea vorbea zi și noapte, cale de-o poștă de jur-împrejur.

În curînd însă, oamenii urmau să aibă și alte motive de mirare.

Ferma Goret, aflată în fundul unei văioage, pe unde curgea rîul Husseau, afluent neînsemnat al Mayennei, se găsea la poalele unei coline stîncoase, cu înfățișare pe drept cuvînt sălbatică și pe care sătenii o arătau cu mare mîndrie turiștilor sosiți de la Paris.

Chiar și viroaga avea un aspect ciudat, cu bolovani mari și roșcați ivindu-se din iarbă și cu panta ei domoală, pe care creșteau grîne, pînă spre pădurea La Ferté.

Într-o seară, madam Goret îl opri pe paroh, care-și citea breviarul, umblînd pe la casele oamenilor, și-l întrebă cît ar costa-o dacă și-ar lua un capelan.

— Ai cumva și o capelă pentru el? o întrebă preotul.

— Pot avea oricînd doresc, domnule rector! răspunse ea. Pot avea și două, și douăzeci, și-o catedrală, dacă-mi pun în minte, fir-ar să fie!

— Nu înjura, femeie! îi zise liniștit preotul.

Mathurine își făcu îndată semnul crucii și-și încrucișă mîinile pe piept.

Cei ca ea păstrează religia lui Ludovic al XI-lea, care era un rege normand.

— Și totuși, reluă ea, aș vrea să știu cît m-ar costa să am un preot, numai pentru mine, pentru că așa am eu chef!

Și Mathurine își împlîntă mîinile în șolduri.

— Vreo mie două sute de franci, femeie!

— La dracu'! se înfurie ea. Păi asta face cît un grădinar de la oraș! Dacă-i așa, o să fac rost de unul de la Saint-Maurice-du-Désert și-o să mă coste șase sute de franci, și nici un sfanț în plus!

Cîteva zile mai tîrziu, îşi făcu apariţia o armată de zidari, străini de partea locului. Îi însoţea un oarecare ins, cu cizme ascuţite la vîrf, pălărie rotundă, cu boruri mari şi un carton mare sub braţ. Pe povîrnişul colinei, chiar deasupra fermei, fură trasate contururile unei construcţii suficient de ample ca să pară o fortăreaţă.

Individul cu barbă şi cizme fuma pipă după pipă.

Zidarii desfiinţară cîteva păşuni de prin împrejurimi.

În locul lor începu să se înalţe un căsoi oribil, care avea pretenţia să semene cu un castel renascentist.

Insul cu pălăria rotundă găsea construcţia superbă.

În colţul dinspre nord fu ridicată o căsuţă mai mică, dar la fel de hidoasă. Era capela.

Capela, castelul şi dependinţele fură terminate în trei ani, după care, insul cu carton sub braţ plecă să-şi fumeze pipa în altă parte.

Intenţia lui era să reînvie arta elegantă din alte secole. Era un romantic de doi bani, mai precis unul dintre acei indivizi care au ucis romantismul, cu toată frumuseţea lui, sub povara zdrobitoare a propriei prostii!

Dar în acest răstimp de trei ani, cîte nu se întîmplaseră!

Madam Goret nu mai avea nici un fir de păr în barbă. Acum şi le rădea. Se spăla pe mîini chiar şi de trei-patru ori pe săptămînă, deşi nu se prea cunoştea. Purta bonete brodate şi fuste de lînă merinos. În picioare îşi punea ghete, se îmbăta cu vin de Madera, pe care-l amesteca cu lichior de anason, ca să-l facă şi mai bun la gust.

În vechea fermă, unde zidarii făcuseră ceva reparaţii, exista un pat din lemn de acaju lăcuit.

Fusese acoperită groapa pentru bălegar.

Odaia de culcare avea podeaua acoperită cu patru rogojini, vopsite într-un albastru ţipător. De-a dreptul superb! Goret I-ul şi Goret al II-lea ar fi dat orice să vadă aşa ceva!

Răposatul Hébrard, care murise pentru că nu avusese cincisprezece gologani, poate c-ar mai fi murit o dată.

Şi ce de-a mistere!

Ce du-te vino! Domnul Lecoq, care în ciuda straielor sale de comis-voiajor părea a fi un important personaj! Pardon, domnul Lecoq de La Perrière! Apoi un bătrînel de vreo sută de ani, cu înfățișare de relicvă și căruia i se spunea „colonelul"; un medic celebru de la Paris, care vindecase durerea din piciorul stîng al Mathurinei, făcînd-o să treacă în cel drept; în sfîrșit, un conte, cu pieptul doldora de decorații! Iată ce fel de oaspeți primea acum madam Goret!

Toți i se adresau cu cel mai adînc respect.

Asta fiindcă planul conspirației mergea ca pe roate... dar sst!

Încă n-am ajuns să vorbim despre conspirație. În provincie, pînă și lucrurile cele mai caraghioase îmbracă un aspect cît se poate de serios. Ideea unei conspirații era — dacă se poate spune așa — chiar mai caraghioasă și mai neverosimilă decît averea văduvei Goret.

Aproape că nu suporta comparație.

Înainte de-a ne opri asupra conspirației, e necesar să oferim cititorului cîteva detalii privind ținutul unde se vor petrece următoarele două-trei scene ale istorisirii de față.

Împrejurimile imediate ale cantonului La Ferté-Macé sînt la fel de bogate ca și cele mai prielnice zone din bogata Normandie. Coborînd mai spre sud și vest, dăm peste o întindere de teren, destul de mare, care odinioară pare să fi purtat numele generic de „Deșertul". Într-adevăr, de-a lungul celor două păduri — Andaine și La Ferté — un mare număr de sate i-au păstrat numele: Saint-Maurice-du-Désert, Saint-Patrice-du-Désert, și-așa mai departe.

Aceste meleaguri sînt foarte pitorești și pline de animație.

Există văi, ca cea unde s-au înființat băile de la Bagnoles și care arată ca o Elveție în miniatură. Cît despre cheile Antoigny, dacă ar fi situate în Tirol, s-ar bucura de o faimă apreciabilă.

Numai că aici e vestul. Nu lipsesc nici boiernașii, care-și dispută întîietatea asupra cîtorva industriași. Dar între cele două tabere nu există sentimente clare de ură. Aici politica n-a devenit un flagel, ca în Bretania.

Pe-aceste locuri ar fi greu de găsit vreo urmă de rezistență antirepublicană. Ideea de devotament, de fidelitate față de un crez — oricare ar fi el — e inexistentă.

Normandia e preocupată de strînsul la ciorap, de furtișaguri și de lingușeli.

Aici, feudalismul a murit probabil cu o sută de ani înainte de vreme.

Totuși, o conspirație în care, prin imposibil, ar exista vreun rost de cîștig, ar putea găsi niscaiva adepți.

Cele două case nobile, ce se bucurau de cel mai mare respect — cu alte cuvinte, cele mai bogate — erau castelul de Clare, spre Antoigny, și castelul de Champmas, aparținînd generalului.

Acesta din urmă rămăsese nelocuit timp de ani la rînd.

Castelul de Clare era profund implicat în conspirații. În principiu, se conta și pe castelul de Champmas, al cărui stăpîn suferise cîndva o condamnare pe motive politice, numai că în prezent, generalul lipsea de acasă.

În absența lui, fusese cooptat directorul topitoriei de la Cuzay — fost elev al Școlii Politehnice, care în 1830 comandase o baricadă la Paris — și cei cincizeci și doi de muncitori ai săi, oameni șireți și fără scrupule, după cum spunea cavalerul Le Camus de La Prunelaye, mare pescuitor de păstrăvi!

După Revoluție, cavalerul de La Prunelaye avea să fie numit prefect în departamentul Orne, iar domnul Lefébure, fost elev al Școlii, acceptase postul de ministru al Lucrărilor Publice.

Cei doi frați Portier de La Grille și nepotul lui Molard erau și ei vîrîți pînă-n gît, la fel ca și bătrîna domnișoară Des Anges, care-și dorea cinci tutungerii — ca să le arendeze foarte scump.

Frumoși băieți erau acești Portier de La Grille: amîndoi zbanghii, dar fiecare de alt ochi.

Și unul și celălalt erau supărați foc pe administrație, din cauza unui cantonier care nu-și scotea șapca în fața lor.

Nepotul lui Molard își dorea vin la discreție și dreptul de-a bracona nestingherit în pădurea Andaine.

Poulain, tocilarul, își purta propriul război, cu jandarmii și pîndarii. Nu era un om rău, deși se spunea despre el că-și omorîse nevasta în bătaie.

Enumerările își au rost în poemele epice. Ne-ar trebui pagini întregi ca să scriem numele tuturor conjuraților.

Planul lor era simplu: să pună mîna pe La Ferté-Macé, unde să proclame un nou guvern.

Cavalerul de La Prunelaye făgăduise că totul va merge șnur.

Pe urmă, existau cei cincizeci și doi de vajnici luptători ai domnului Lefébure!

Zîmbiți... v-ați gîndit vreodată de la ce pleacă o revoluție?

Dacă cineva ar obiecta, spunînd că de regulă revoluțiile se fac la Paris, și că parohia Mortefontaine nu-i chiar inima Franței, i-am răspunde că tradițiile tind să dispară. Parisul e o prejudecată. Apelînd la provincie, nu facem decît o tentativă de descentralizare.

De altfel, Parisul nu fusese neglijat.

Colonelul „lucra" la Paris. La fel și domnul Lecoq, împreună cu cei doi tineri de mare viitor: domnii de Cocotte și de Piquepuce.

Cavalerul Le Camus de La Prunelaye conta pe o sută cincizeci de mii de tîmplari din Saint-Antoine, care-ar fi putut intra în posesia armelor dintr-o clipă într-alta — dacă ar fi existat puști și dacă ei ar fi acceptat să le primească.

Domnul Lefébure sporea efectivul armatei cu oameni din rîndurile Școlii Politehnice, ai cărei foști elevi formau o fracțiune extrem de periculoasă.

Din partea clerului, li se alăturase vicarul din Mortefontaine. Cei doi Portier de La Grille răspundeau de un jandarm retras la Domfront, iar nepotul lui Molard făcea presiuni asupra femeii de la biroul de diligențe din Argentan.

Cît despre Poulain, acesta mergea în fiecare luni să servească prînzul la adjunctul comandantului de jandarmi.

După cum se vede, fiul „preasfîntului Ludovic" era foarte aproape de momentul cînd avea să-și recapete tronul strămoșesc.

Trecuseră deja cîteva luni de cînd în împrejurimile cantonului La Ferté-Macé se petreceau astfel de caraghioslîcuri, numai că în spatele lor începea să se contureze o sumbră tragedie.

Regizorii erau nişte indivizi care-şi cunoşteau bine meseria şi care nu jucau o comedie în aer liber, cu accente impresionante, ca pe scena pariziană.

Aceştia se foloseau din plin de aparenţele groteşti, convinşi că nu puteau merge prea departe pe această cale.

De altfel, conspiraţia nu era decît aspectul grosier al intrigii ţesute de ei.

O altă piesă se juca în umbră, avînd cel puţin meritul originalităţii.

Între timp capela fusese construită, iar Mathurine avea acum şi un capelan.

O întreagă aripă a respingătorului castel renascentist devenise locuibilă, prin aranjarea unor somptuoase apartamente.

Această aripă avea un ocupant, şi-anume pe domnul Nicholas.

De cum trecea pragul anticamerei, domnul Nicholas devenea pur şi simplu „Regele“.

Şi fie că toţi cei ce jucau roluri secundare în această farsă ştiau să păstreze cea mai desăvîrşită taină, fie că autorităţile închideau ochii, Regele ducea un trai liniştit, înconjurat de exact atîta mister cît să facă mascarada credibilă.

Regele mînca bine, bea şi mai bine şi conducea de la înălţimea poziţiei sale conspiraţia, ai cărui membri, originari de prin partea locului, nu aveau voie să-i contemple augusta persoană chiar în fiecare zi.

În permanenţă, lîngă el se găsea cîte unul din însoţitorii aduşi de la Paris, care dădeau impresia nu numai că-l slujesc cu profund respect, dar şi că-l supraveghează îndeaproape.

În afară de cheltuielile pentru construcţia şi amenajarea castelului, madam Goret donase deja sume fabuloase în folosul conspiraţiei. Ceilalţi se folosiseră de principalele ei defecte: ignoranţa şi egoismul.

Madam Goret dădea bani ca să devină într-o zi regina Franței.

Orice comentariu e de prisos: în sincera lor enormitate, aceste cuvinte spun totul.

Cei ce nu-i cunosc pe țărani vor ridica din umeri. Însă cei care-i cunosc nu vor fi prea uimiți.

Ei sînt o categorie aparte, față de care orice elocință e zadarnică atunci cînd propovăduiește un singur adevăr, mare, limpede și util. În schimb, sînt gata să creadă minciuna cea mai gogonată, cu condiția ca ea să pară cît mai absurdă și mai greu de acceptat.

În cazul de față, impostura fusese calculată cu mare artă, iar punerea în scenă era de-a dreptul puerilă. Madam Goret căzuse în cursă, fără putință de scăpare.

Văduva continua să locuiască la fermă, însă i se dăduse „o suită", pentru că, pînă la viitoarele măriri, primise deja rangul de „ducesă".

Cuvintele pe care țăranii nu le înțeleg exercită asupra lor o incredibilă fascinație.

Domnul Nicholas, fiul lui Ludovic cel Sfînt, o recompensase pentru serviciile aduse regeștii sale persoane, dîndu-i să aleagă între poziția de regină-mamă și cea de soție a regelui, așa cum se întîmplase cu doamna de Maintenon.

Bineînțeles că cea de-a doua situație era provizorie, întrucît domnul Nicholas nu se putea căsători oficial înainte de-a fi proclamat rege, pentru că astfel, s-ar fi privat de sprijinul suveranilor străini, care nu-i mai puteau propune mîna fiicelor lor.

Madam Goret pricepuse perfect cum stau lucrurile. Cu toate acestea, alesese statutul de soție a regelui, declarînd că imediat după cucerirea Parisului, va pune să se dea anunțul matrimonial la catedrală.

„Suita" văduvei Goret, ducesă provizorie, era compusă din contesa Corona, nepoata colonelului, contesa de Bréhut de Clare și încă două tinere doamne de la Paris.

Drept cavaler de onoare îl avea pe vicontele Annibal Gioja, din marchizii Pallante, iar drept scutieri, pe domnii de Cocotte și de Piquepuce.

Cele două doamne de la Paris, precum și Cocotte și Piquepuce, cu care se înțelegea de minune, îi povesteau cît era ziulica de lungă, așa cum se pricepeau ei, despre doamna de Maintenon[1]. Madam Goret prefera însă aventurile Christinei de Suedia[2] și mai ales viața împărătesei Caterina cea Mare[3], pe care cei patru le istoriseau la fel de bine.

Purtările Catherinei o uluiau cu atît mai mult cu cît i se spunea că unei regine totul îi este permis. Văduva își risipea banii din toată inima. În ciuda vîrstei, în ea se trezeau tot felul de patimi, de o stranie violență chiar și pentru o fire atît de brutală și aproape virilă.

Ea trăia pe viu parodia femeii bărbătoase din Nord, aducîndu-i chiar unele îmbunătățiri.

Totul mergea cît se poate de bine. Deja începuse să se facă vîlvă în jurul căsătoriei dintre „rege" și văduva Goret, cînd se iviră două personaje care reușiră să tulbure întrucîtva pacea consiliului secret al domnului Nicholas, fiul „preasfîntului Ludovic".

Generalul — conte de Champmas — se întorsese să-și ocupe castelul împreună cu fiica sa cea mare, domnișoara Ysole de Champmas.

În același timp, un tînăr străin de acele meleaguri, baronul Paul Labre d'Arcis, lua în stăpînire o casă, chiar în parohia Mortefontaine.

Începînd din acel moment, „fiul preasfîntului Ludovic" deveni invizibil chiar și pentru adepții săi cei mai fideli.

1 *Françoise d'Aubigné, marchiză de Maintenon* (1633—1719) — nepoata poetului Agrippa d'Aubigné și văduvă a poetului comic Scarron; prietenă apropiată și confidentă a lui Ludovic al XIV-lea, care se căsătorește cu ea în secret, în 1683, după moartea reginei Mariei Tereza. (n.t.)

2 *Christina, regină a Suediei* (1632—1654) — fiica lui Gustav al II-lea Adolf, protectoare a științelor și culturii. Descartes și-a petrecut ultimii ani ai vieții la Curtea ei. (n.t.)

3 *Caterina (Ecaterina) cea Mare* (1729—1796): soția lui Petru al III-lea, pe care l-a înlăturat în 1762, devenind împărăteasă. Apărătoare a intereselor nobilimii, a dus în același timp o politică externă activă, purtînd războaie cu Imperiul Otoman și Suedia și participînd la cele trei împărțiri ale Poloniei (1772, 1773 și 1795). (n.t.)

În tot acest timp, caraghioasa conspirație continua să-i scoată din minți pe nobilii mărunți din ținut. Sumbra tragedie își urma cursul, ferită de ochii tuturor, iar îndrăzneața comedie a nunții regale se jucă cu ușile închise, între patru pereți, la Château-Neuf.

7 BLONDETTE

Trecuseră două luni de cînd generalul-conte de Champmas, împreună cu fiica sa Ysole, iar pe de altă parte, Paul Labre veniseră să locuiască în împrejurimile cantonului La Ferté-Macé.

Generalul trăia cît se poate de izolat, la castelul Champmas. Inutil de precizat că rămăsese cu totul străin de jocul nătîngilor de țărani de prin partea locului: conspirația.

Fiica sa, frumoasa Ysole, se ținea departe de „societate", care o etichetase din capul locului drept o încrezută și-o înțepată, aducătoare de belele, ba chiar curînd se zvoni că era ceva în neregulă cu ea.

Paul Labre — sau domnul baron d'Arcis, cum i se spunea acum — era (dacă lucrul e cu putință) chiar mai sălbatic și mai singuratic decît generalul și fiica sa.

Cel puțin frumoasa Ysole se plimba deseori călare, în costum de amazoană, iar din cînd în cînd mergea s-o viziteze pe contesa de Clare, sub a cărui tutelă se aflase pe timpul captivității generalului.

Baronul d'Arcis nu primea absolut pe nimeni, părînd să evite orice fel de contacte cu semenii săi.

Locuia pe proprietatea lăsată de mătușa lui, prin testamentul încredințat notarului Hébert din strada Vieille-du-Temple, mare cunoscător într-ale vinurilor. Moștenirea primită se potrivea cum nu se poate mai bine cu dorința sa de singurătate.

Într-adevăr, casa era înconjurată de o grădină atît de mare, încît nu se putea zări de nicăieri. O portiță dosnică dădea în

centrul cătunului Mortefontaine, nu departe de biserică, iar celelalte două porți se deschideau înspre pădure.

Pentru „societatea“ de pe acele meleaguri, și cu baronul d'Arcis *era ceva în neregulă*, la fel ca și în cazul frumoasei Ysole de Champmas, iar noi știm că, de fapt, „societatea“ nu se înșela prea mult în privința nici unuia dintre ei.

Numai că „societatea“ ignora în aceeași măsură povestea vieții lui Paul Labre, ca și pe cea a Ysolei de Champmas.

Ceea ce știa, însă, toată lumea era că în casa baronului d'Arcis trăia o tînără — sau o fetiță — care nu trecea niciodată pragul și pe care nimeni n-o văzuse vreodată, nici măcar duminica, la liturghie.

Era un fapt nemaiîntîlnit, cu atît mai mult cu cît baronul d'Arcis își avea strana sa la biserică, unde venea cu regularitate ca să asculte slujba.

Același lucru îl făcea și contele de Champmas.

Generalul și baronul d'Arcis abia dacă se cunoșteau. Prima oară cînd se întîlniseră la biserică, baronul îl salutase pe conte cu deosebit respect, iar acesta îi răspunsese cu multă bunăvoință, în care se citea — ca în toate acțiunile sale — o profundă tristețe și detașare.

Într-adevăr, generalul era de o tristețe copleșitoare.

Purta doliu de la moartea fiicei celei mici, petrecută cu trei ani în urmă.

De obicei, pierderea unui copil strînge legăturile între părinți și copiii rămași. Nu la fel se întîmplase și cu generalul. Răceala și descurajarea lui o îndepărtară pînă și pe Ysole, de-acum încolo singura sa fiică.

Cu ocazia primei întîlniri, la ieșirea din biserică, generalul îi întinsese mîna baronului d'Arcis și schimbaseră cîteva cuvinte.

Nici de-o parte, nici de cealaltă nu fusese lansată vreo invitație.

Domnișoara Ysole nu luase parte la discuție, de unde „societatea“ trăsese concluzia că cei doi tineri fie nu se cunoșteau, fie se prefăceau a nu se cunoaște.

Pînă la urmă învinse cea de-a doua opinie, dat fiind că nu mult după aceea, baronul d'Arcis fusese văzut dînd tîrcoale

prin pădure, în preajma castelului de Champmas. „Monstrul" umbla teleleu, după ce-şi încuia în casă soţioara plăpîndă!

Cu siguranţă că cea pe care o ţinea prizonieră în locuinţa lui îi era soţie sau amantă.

Dar bîrfa se dezlănţui fără nici o ruşine cînd în casa generalului veni să locuiască o femeie în vîrstă, pe nume doamna Soulas, care — prin grija „societăţii" — fu surprinsă făcînd vizite ascunse baronului d'Arcis.

Scandalul stătea gata să izbucnească.

La 15 septembrie 1838, trei zile după celebrul prînz oferit de domnul Badoît lui Clampin, zis şi Pistol, în acel separeu al cabaretului din strada Ierusalim, Paul Labre se plimba cu „soţioara" de-a lungul unei alei străjuite de tei, în grădina casei.

Era o dimineaţă superbă, caldă, cu aer curat şi parfumat.

La douăzeci şi patru de ani, Paul Labre era palid şi grav, părînd mai mare decît ar fi trebuit să-l arate vîrsta, datorită apăsătoarei tristeţi ce-şi lăsase amprenta pe chipul lui.

Era la fel de frumos ca altădată, numai că figura sa nobilă căpătase o expresie meditativă, în timp ce fulgerul din ochi trăda ardoarea tinerească ce clocotea în spatele acestei linişti aparente.

Visa, însă prezenţa Blondettei, care-l ţinea de braţ cu amîndouă mîinile, sprijinindu-se de el cu graţia unei zîne, îi aducea pe buze un surîs blînd şi distrat.

Aşa visează uneori taţii tineri, care-au pierdut femeia iubită şi care nu mai pot suporta tăcerea austeră a casei îndoliate.

Blondette era o floare, dulce şi încîntătoare. În vîrstă acum de şaisprezece ani, crescuse înaltă şi zveltă, plăpîndă ca odinioară; dar de pe chipul ei dispăruse orice urmă de boală.

În mişcări i se citea o supleţe plină de încredere şi, oarecum, de voluptate.

Micuţa floare se deschidea la adierea unei trainice fericiri.

Zîmbetul ei era fermecător; privirea ochilor mari şi albaştri pătrundea în suflet, ca un parfum. Cînd se mişca, inelele de păr blond jucau în jurul gîtului, făcînd-o să pară o rază de iubire copilărească şi cuceritoare, care umplea inima.

Acum, cînd se sprijinea de acest braț protector, era fericită. Se lăsa în voia propriei fericiri și, în anumite clipe, ochii îi scînteiau de bucurie.

Dar flacăra se stingea. Un nor neștiut venea să-i umbrească strălucirea feciorelnică și tinerețea înfloritoare.

Această întunecare îi trezea un sentiment de teamă și durere. Ochii ei frumoși se tulburau dintr-o dată. Fruntea, plină de făgăduințe, își pierdea aureola, de parcă un doliu rece și greu i-ar fi înghețat gîndurile.

Suavita de Champmas nu se schimbase prea mult de cînd Paul Labre o adusese în cămăruța lui sărăcăcioasă, din strada Ierusalim.

Biata fată, cu mințile rătăcite, nu se vindecase pe de-a-ntregul. În plus, nu-și recăpătase graiul.

Dar ce frumos vorbea totuși, atunci cînd sufletul îi sclipea în privire! Ce bine gîndea! Cît de mult iubea!

În ea, numai trecutul era cu totul mort, șters din minte pentru totdeauna. Odată cu darul vorbirii, își pierduse și amintirile.

Într-un fel, se putea spune că în clipa cînd trupușorul ei bolnav venise într-o atingere mortală cu apa, fetița se născuse înspre o nouă viață, incompletă și, din păcate, lipsită de profunzime.

Marea spaimă prin care trecuse îi ucisese spiritul.

Între timp, își recăpătase sănătatea fizică. Simțea că renaște sub influența binefăcătoare a omului pe care inima ei de copil îl alesese, fără voie, pentru a-l iubi.

Prezența lui Paul o încălzea, așa cum dimineața, sărutul razelor de soare face să reînvie planta culcată la pămînt de înghețul nopții. Era în plină forță: putea să alerge și să sară; inima îi bătea, obrajii i se îmbujorau, buzele i se deschideau într-un surîs...

Dumnezeule! Oare ce-i mai trebuia ca să-și recapete și cealaltă jumătate de existență: cuvîntul, spiritul, inima?

În timp ce se plimbau amîndoi, el visînd, ea surîzînd acelei tainice fericiri, care-o făcea să se deschidă ca un trandafir, fata apăsă ușor cu palmele brațul lui Paul.

Tînărul tocmai își pusese în bandulieră pușca de vînătoare pe care o ținuse în mînă, așa că nu acordă nici o atenție gestului. Blondette îl apăsă ceva mai tare.

Paul se întoarse s o privească. Ochii li se întîlniră.

— Doamne, ce frumoasă ești! murmură el, cuprins de admirație.

Ea îl învălui într-o privire grăitoare.

Ciudat cum Paul înțelegea acest limbaj al privirilor: cuvînt cu cuvînt, cu aceleași nuanțe și inflexiuni pe care le-ar fi avut și glasul ei.

— Nu-s așa frumoasă ca cealaltă! zise privirea, rugătoare și amenințătoare în același timp.

— Care cealaltă? întrebă Paul, fără voia lui.

Privirea scînteie, apoi se stinse.

— Eu sînt și mai nebun ca tine! mormăi el printre dinți.

Blondette se lăsă din nou pe brațul lui.

— Acum ce mai e? întrebă tînărul, rîzînd.

În genele lungi ale Blondettei se oprise o lacrimă, ca un bob de rouă.

— Ei, domnișoară! o dojeni Paul. Dacă ai de gînd să plîngi, atunci să știi că ne supărăm!

Ea îi întinse fruntea și Paul o sărută.

— Așa mai merge! urmă el, prinzîndu-i privirea. Acum ai să fii cuminte?

Și privirea subjugată îi răspunse:

— Am să fiu cuminte.

Dar mîinile ei împreunate îi apăsară din nou brațul. Paul se încruntă, deși îi venea să rîdă! Ce mîini încîntătoare!

— Domnișoară — vorbi el, fără a-i da răgaz privirii să-și ducă gîndul pînă la capăt — ai vrea să mergi la plimbare cu mine, spre pădure. Așa-i? Ți s-a spus că pe-aici sînt codri și munți, eleștee și cîmpii întinse.

Ochii albaștri îl întrerupseră, zicînd:

— Puțin îmi pasă de toate astea. Eu vreau să fiu cu tine, oriunde te-ai duce!

— Biet înger scump! gîndi el cu voce tare.

Blondette îi dădu brusc drumul de braț, apoi luîndu-i mîna, i-o duse la buze.

— Domnișoară! o mustră Paul cu severitate. După care o lipi de pieptul său, îmbrățișînd-o strîns cîteva clipe.

Vă închipuiți, poate, că Blondette se ghemuia ca un cățel la picioarele stăpînului: tandră, supusă și nebună de bucurie. Nici vorbă, însă! Ochii ei mari și albaștri erau scăldați în lacrimi.

— Ah, Paul! Ce mult ai vrea să mă poți iubi!

Era atît de adevărat, încît Paul simți și el că-i dau lacrimile.

— Fii cuminte, Blondette! îi zise el. Te țin prizonieră pentru binele tău. Asta ți-am mai spus de zeci de ori. Există niște oameni fără suflet, care-ți vor răul. Dacă te ascund, e pentru că vreau să te am lîngă mine pentru totdeauna. Știi bine că fără scumpa mea Blondinette n-aș putea trăi!

Ochii albaștri se înălțară spre el, încîntați, dar puțin neîncrezători.

— Spui drept? întrebă privirea.

— Sigur că spun drept! îi răspunse Paul, luînd-o în brațe.

Ea păli și se desfăcu din îmbrățișare. Paul o privi, uimit.

Fata făcu un efort să zîmbească.

— Ești tare bun și ți-e milă de mine, vorbi surîsul.

Ajunseră la capătul aleii cu tei, de unde porneau două poteci..

Una ducea spre livadă, de unde răzbăteau miresme îmbătătoare de fructe coapte, cealaltă se îndrepta spre una din porțile care dădeau spre pădure.

Blondette trase de el, s-o ia pe prima potecă. Dar Paul porni pe cea de-a doua, arătînd cu degetul spre pușca de vînătoare.

La această minciună fără cuvinte, mîinile fetei se desprinseră de brațul lui, căzînd între pliurile rochiei albe. Blondette începu să pășească, mîndră și demnă, alături de Paul, care era profund descumpănit.

Nu-l rugă să rămînă. Trecuse și ceasul reproșurilor.

Paul o interogă cu coada ochiului, dar privirea ei nu mai vorbea: era la fel de mută ca și buzele.

— Ești răutăcioasă! zise Paul.

Ea își înălță ochii mari și mirați, privindu-l cu inocență, dar și cu șiretenie.

— De ce sînt răutăcioasă? întrebă ea din ochi.

— Sau dacă nu, atunci geloasă! replică Paul, furios.

Ochii ei străluciră atît de frumos, încît Paul tăcu, nemaiputînd decît s-o admire.

Ea zîmbi și-și continuă drumul, în vreme ce în privire i se aprinse un licăr de răzbunare.

— Hai, du-te! Du-te! Ești așteptat!

Lucru care era cît se poate de adevărat.

De astă-dată, Paul reacționă ca Blondette: ochii lui vorbiră, cu ciudă, rușine și durere.

La rîndul ei, fata se opri în loc. Își îndreptă talia armonioasă și rămase privindu-l în față. Ochii ei se exprimară atît de vehement, încît chiar și cuvintele ar fi rămas mai prejos de reproșul lor mut:

— Ah, Paul! Nici măcar nu ești așteptat!

Pe chip i se citea jalea și patima unei mari iubiri neîmpărtășite, revolta, mîndria unui caracter blînd și nobil, precum și durerea unei cumplite înfrîngeri.

În acea clipă, Blondette nu mai era copil, ci femeie.

Paul nu putea înțelege toate aceste lucruri, dar se gîndi: „Ce mult m-ar iubi ea!"

Iar gîndul acesta însemna deja foarte mult.

Apoi, ca să-și păstreze stăpînirea de sine, zise cu voce tare:

— Geloaso! Geloasă mică!

Ochii fetei se stinseră, iar ea își plecă fruntea.

— E-adevărat că sînt geloasă. Și asta pentru că sufăr. Nu trebuie să fii supărat pe mine.

Și-i deschise chiar ea zăvorul de la portiță.

Paul vru să-i oprească mîna, dar ea reuși să tragă ivărul. Îi arătă cu degetul spre întinsul cîmpiei, apoi se retrase lîngă zidul grădinii, de parcă ar fi vrut să-i spună:

— Nu vrei să fiu văzută, așa că am să mă ascund.

Și-apoi:

— Du-te, nu te mai rețin. Îți promit c-am să fiu cuminte și n-am să plîng prea mult.

Paul șovăi o clipă, apoi ieși pe portiță.

— Să tragi zăvorul, scumpa mea! o sfătui el.
I se păru că o aude pe Blondette închizînd în urma lui.
— Pe curînd! îi strigă.
Și porni cu pași mari.
Blondette, însă, nu trăsese zăvorul. Voia să-l privească cît mai mult posibil. Întredeschise portița și prin despicătura îngustă își aținti ochii asupra lui, pînă cînd plînsul îi încețoșă privirea.
Apoi se întoarse spre casă, mergînd încet de-a lungul aceluiași drum pe care-l făcuseră împreună.
Cînd ajunse la umbra teilor, îngenunche. Sărmanii ei ochi albaștri nu-i mai puteau vorbi decît lui Dumnezeu.
Se rugă mult timp, apoi se așeză și adormi plîngînd ca un copil.
În timp ce dormea, două mîini îndepărtară crengile unui tufiș și printre frunze se ivi chipul palid și tras la față al Thérèsei Soulas.
Îngenunche și ea lîngă Blondette și-i luă încetișor mîna, ducînd-o la buze.
— Noi doi ți-am luat tot, înger scump! murmură ea, cu amărăciune și remușcare. Tot... pînă și inima celui care te-ar fi iubit atît de mult!

8 ÎN UMBRA TEILOR

Thérèse Soulas se schimbase mult. Cei trei ani care se scurseseră făcuseră pentru ea cît zece ani de trudă și suferință.
Și totuși, în tot acest timp trăise aproape de fiica sa: marea și singura iubire pe care o purta în suflet.
În realitate, fiecare clipă fusese un chin.
Despărțindu-se de generalul-conte de Champmas la Saint-Germain, doamna Soulas nu-i ceruse în schimbul serviciului făcut decît un singur lucru: promisiunea de-a merge să le îmbrățișeze pe cele două fete.

S-ar fi zis că lucrul acesta nu-i putea produce decît o imensă bucurie.

Dar nu era să fie așa. Există sacrificii ce se cer duse pînă la capăt.

După cum se știe, revenind la Paris, Thérèse găsise casa generalului pustie. Ysole fusese răpită, iar despre Suavita nu se știa nimic.

Doamna Soulas se considera la fel de neștiutoare ca și toți ceilalți, sau mai degrabă, se străduia să se convingă că nu știa nimic. Însă din prima clipă, presentimentele ei däduseră un nume fetiței necunoscute, salvate de Paul Labre.

Zadarnic încercase să se înșele. Zadarnic căutase și găsise dovezi că Suavita de Champmas era în deplinătatea facultăților ei mintale și cîtuși de puțin mută.

Copila fără grai și cu mintile rătăcite *era* Suavita de Champmas.

Avusese loc un atentat.

Numai intervenția lui Paul Labre împiedicase comiterea unei crime.

În mintea Thérèsei Soulas se strecurase gîndul la Ysole, care-o copleșise de-o neliniște ucigătoare. Soamna Soulas trăia într-o lume care discuta despre delicte în deplină cunoștință de cauză, fiind la curent cu toate dedesubturile unor astfel de cazuri.

Ysole, — sau mai curînd omul care o răpise pe Ysole — avea un interes clar de-a o face să dispară pe Suavita.

Toate aceste lucruri se cristalizaseră în mintea Thérèsei în răstimpul cît Paul Labre călătorise la Le Havre, în căutarea unei dovezi că fratele său, Jean, era mort.

Vreme de patru zile, Thérèse rămăsese singură cu Suavita, în mansarda lui Paul.

Simțea față de copilă un soi de adorație.

Numai că părul îi albea văzînd cu ochii, iar în frunte i se săpau riduri adînci.

Uneori, Thérèsè avea senzația că-și pierde mințile, și-atunci, fetița n-ar mai fi fost în siguranță alături de ea.

Alteori, era cît se poate de lucidă.

Accepta căderea Ysolei, ca pe o fatalitate. Faptul n-o mira: așa era scris să se întîmple. Printre dezmoșteniți există o ciudată credință asupra iminenței nenorocirii.

Ființa omenească nu se putea împotrivi în nici un fel: sărăcia și păcatul se transformă din generație în generație, printr-o stranie lege a eredității.

Dar sărmana femeie, săracă și ajunsă atît de jos, ar fi iertat sărăcia și căderea.

Avea, însă, oroare de crimă.

Desigur, altădată nutrise mari speranțe. Își visase fiica tot atît de pură, pe cît era de nobilă și bogată. Bogăția și noblețea pot servi drept protecție. Acum, speranțele i se spulberaseră. Era resemnată.

Dar crima o revolta.

Voise să cunoască adevărul cu orice preț.

Ysole se întorsese după cîteva zile și intrase la mănăstire.

Schimbarea petrecută cu Thérèse Soulas la capătul a trei ani de îndoieli și tristețe se citea și pe chipul Ysolei, după numai cîteva zile.

Nu mai era aceeași tînără fată... sau, mai bine zis, nu mai era tînără.

Doamna Soulas se duse la mănăstire cu scrisoarea generalului. Ysole o primi cu răceală, dar politicos, cerîndu-i din proprie inițiativă să rămînă în preajma ei.

Mamele au darul ghicitului. La început, devotamentul de mamă o făcuse pe Thérèse să înțeleagă într-o clipă unul din misterele societăților noastre civilizate, și anume, că fiica unei moarte avea șanse să obțină sprijinul unui tată generos și puternic, care ar fi respins copilul unei mame în viață.

Mama deranjează, într-o lume de care n-o mai leagă nimic.

Tatălui îi e rușine și se abține de la orice gest.

Moartea mamei reabilitează copilul.

Așadar, Thérèse se dăduse drept moartă.

Într-o zi, își închipui că poate pactiza cu propria-i iubire maternă, luînd înapoi o parte, pentru sine, și păstrînd întregul beneficiu pentru fiica ei.

Nu-i deschisese această cale însuși generalul?

Aşa încît îşi propuse: „Voi fi alături de fiica mea, dar ea nu va şti cine sînt. Atunci voi afla totul."

Şi, într-adevăr, află mai curînd şi mai mult decît crezuse.

Ysole era o fiinţă ciudată.

De cum aflase adresa tatălui ei în Anglia, îi scrisese o lungă scrisoare, conţinînd relatarea exactă a evenimentelor pe care cititorul le cunoaşte: şederea în casa din Quai des Orfèvres, iubirea ei pentru „prinţ" şi clipa de rătăcire, cînd plecase de la căpătîiul surorii bolnave, urmîndu-şi iubitul.

În această scrisoare, a cărei ciornă fusese găsită de doamna Soulas, Ysole se acuza fără menajamente.

Nu încerca nici măcar să invoce drept scuză măsurile luate în vederea evadării tatălui ei, argument cît se poate de real.

Curajul acestei mărturisiri, făcuse ca mama ei să se simtă fericită, şi chiar mîndră.

Ysole era vinovată, dar nu aşa cum se temuse ea. Tînăra îşi iubea sora şi dăduse dovadă de-o asemenea sinceritate şi îndrăzneală, încît nu i se puteau pune la îndoială cuvintele.

Doamna Soulas nu reuşise să afle şi care fusese răspunsul generalului. Constatase numai că Ysole devenise mai tristă şi mai posomorîtă.

Într-o zi, tînăra, care se ataşase de Thérèse, căpătînd încredere în ea, îi spuse:

— Am pierdut iubirea tatălui meu. Dumneavoastră, care-l cunoaşteţi, ştiţi cît e de bun. Dar aşa-i firesc, şi n-am nici un drept să mă plîng.

Cum Thérèse încerca s-o consoleze, insistînd tocmai asupra bunătăţii şi nobleţei generalului, Ysole adăugă:

— Mă iubea mai mult decît pe surioara mea. Eram bucuria şi mîndria lui. I-am ucis bucuria şi l-am umilit în mîndria lui. Dacă ar reapare acum micuţa Suavita — şi să dea Dumnezeu să fie aşa — sînt sigură că tata m-ar alunga. Ştiu bine asta! Sînt convinsă!

Aceste cuvinte nu fuseseră rostite în van. Pentru Thérèse începuse adevăratul supliciu.

Un calvar de nedescris, o tortură de fiecare clipă, căci de-acum, era vorba şi de propria-i conştiinţă, care fusese întotdeauna fără pată, indiferent de necazurile prin care trecuse în viaţă.

În clipa cînd Ysole rostise acele cuvinte, ce-aveau să influențeze atît de profund comportamentul mamei ei, Thérèse Soulas, istovită de atîta luptă și de atîtea presupuneri, cedase în fața evidenței, în ce-o privea pe Blondette, aflată încă în casa lui Paul Labre.

După ce făcuse tot ce-i stătuse în putință pentru a risipi bănuielile lui Paul, îndepărtîndu-l de un adevăr pe care și ea refuza să-l recunoască, acum era pe punctul de-a mărturisi tot, nu lui Paul, ci Ysolei.

Își imagina că dacă Ysole s-ar fi făcut mesagera unei asemenea bucurii, spunîndu-i generalului că Suavita fusese regăsită, ar fi recîștigat dragostea tatălui ei. Cît despre reacția fetei la vestea că sora sa trăiește, Thérèse n-avea nici o îndoială. Își și vedea fiica pornind grabnic spre locuința lui Paul Labre și aducîndu-și în brațe surioara.

Dar Ysole spusese: „*Sînt convinsă că tata m-ar alunga.*"

Pentru a doua oară, și tot fără voia ei, hotărîse soarta bietei Suavita.

Sfîșiată între propria-i cunoștință și dragostea de mamă, Thérèse se făcea din nou vinovată, de astă-dată, cu bună-știință.

Nu voia ca fiica ei să fie alungată.

Se duse la Paul Labre, care era angrenat în acțiunea neobosită de a-i descoperi pe ucigașii fratelui său, și reluă cu însuflețire un subiect pe care nu demult îl abordase cu bună-credință: atentatul asupra fetiței putea fi oricînd reeditat. Singura protecție eficace pentru biata Blondette era secretul absolut și ascunderea ei de ochii oamenilor.

Paul tocmai intrase în posesia moștenirii lăsate de mătușa sa. Blondette, care zăcea încă în pat, avea nevoie de odihnă. Paul închirie o locuință, foarte departe de cartierul Prefecturii, și continuă să se ocupe de răzbunarea morții fratelui său.

Blondette era ferită pînă și de ochii agenților din care Paul încerca să-și înjghebeze mica lui armată.

S-a văzut că nici domnul Badoît nu dăduse vreodată ochii cu ea.

Pedeapsa Thérèsei consta în faptul că venea zilnic s-o vadă pe Suavita. Fetița își recăpăta forțele de la o zi la alta. În același timp, în ea se dezvolta un fel de inteligență plină de grație și vioiciune, care părea că se aplică numai trăirilor ei prezente. Era blîndă ca un înger. Pe doamna Soulas o înspăimînta gîndul că, în orice clipă, fetița își putea regăsi memoria, dezvăluind numele familiei din care făcea parte.

O iubea pe Suavita pentru tot răul pe care știa că i-l pricinuiește și, în același timp, se temea de ea atît de mult, încît uneori ar fi dorit s-o vadă moartă.

Cîteodată, cînd o privea pe Suavita cum doarme, i se părea că vede năluca mamei ei, contesa care murise și căreia îi spunea „sfînta", veghind lîngă pat, parcă dornică să-și protejeze fiica.

Sfînta avea aerul că-i spune: „Nu-mi ucide fetița."

Generalul-conte de Champmas se întoarse în Franța, în urma uneia din acele dispoziții evazive, tipice epocii lui Ludovic-Filip. Nu fusese grațiat, dar i se arăta toleranță.

Prima sa întrevedere cu Ysole fu blîndă și îngăduitoare, dar rece. Refuză orice explicație și-i ceru să nu mai pomenească despre trecut.

Thérèse Soulas nu îndrăznea să se arate. El o chemă și-i vorbi cu mult respect.

— Nu cunoașteți secretul domnișoarei Ysole de Champmas, îi spuse el cu resemnare și tristețe. Nici ea nu-l știe pe-al dumneavoastră. E mai bine așa. Nu plecați, rămîneți să trăiți liniștită alături de noi. E dorința mea.

Pentru Ysole începu o viață mai mohorîtă și mai tristă decît zilele petrecute la mănăstire.

Generalul era marcat de evenimente pînă în adîncul sufletului.

Nu vorbea niciodată despre Suavita. Dar cînd se instalară cu toții la castelul de Champmas, generalul nu-și puse în dormitor decît două portrete: pe-al Suavitei și pe cel al mamei ei.

În fiecare zi, Ysole ieșea să se plimbe călare, hoinărind de una singură, vreme îndelungată. Nimeni nu se interesa de ea.

Nu vedea pe nimeni. De cînd sosise, făcuse numai două sau trei vizite contesei de Clare.

Într-o zi îi spuse Thérèsei Soulas:

— Un tînăr mă urmărește tot timpul. Nu mă simt bine în casa tatălui meu. Dacă vreun muncitor sau vreun țăran ar vrea să mă ia în căsătorie, aș încerca să-i fiu o soție bună.

Apoi, își lăsă capul în piept.

— Dar asta nu-i cu putință, încheie ea.

Tînărul era Paul Labre.

De săptămîni întregi, Thérèse Soulas privea cu admirație efectul prezenței lui Paul asupra micuței Blondette. Copila părea să respire viață prin toți porii. Tresărea la auzul glasului lui. Îl urma peste tot, ca un cîine credincios. Cînd Paul o privea zîmbind, ochii ei mari și albaștri se tulburau de fericire.

Iar Ysole își dorea viața grea și mizerabilă a celor care suferă!

Tot ce făcuse Thérèse, toată dragostea ei tăcută și tristă, toate chinurile ei n-avuseseră nici un rezultat. Ysole își dorea aceeași soartă pe care-ar fi avut-o și fără îndelungata strădanie a mamei ei!

Tînăra suferea o înfrîngere mai cumplită și o descurajare mai profundă decît fetele de la țară — chiar și cele înșelate în așteptările lor!

Ysole era chiar mai nefericită decît fusese mama ei!

Nu mai avea nimic din ceea ce obținuse, prin tăcerea maică-sii, de la surioara ei cea fără de noroc. Renunțarea Thérèsei nu folosise la nimic.

La nimic!

Iar acum, Ysole avea să-i ia bietei Suavita și ultima bucurie pe care i-o lăsase Providența: pe protectorul și pe zeul ei.

— Îl iubești? o întrebă Thérèse, revoltată.

— Nu știu, răspunse fata cu un aer distrat. De ce l-aș iubi?

Apoi adăugă:

— Încă mai pot urî. Urăsc din tot sufletul. Cred că nu voi mai putea iubi niciodată.

Thérèse îşi împreună mîinile. Pe buzele ei palide şi tremurînde îşi făcură loc cuvinte pornite din biata-i inimă rănită.

— Atunci, fie-ţi milă! Vru să-i strige. Lasă-l pe tînărul necunoscut celei pentru care înseamnă tot ce are mai scump pe lume!

Dar tăcu.

În ea încolţise alt gînd: unul din acele gînduri liniştitoare şi împăciuitoare, care ajung să falsifice conştiinţa.

„Dacă Ysole a mea s-ar căsători cu Paul Labre — aşa cum visam odinioară" — îşi zise ea — „l-ar părăsi pe general şi-ar renunţa la această poziţie care nu ni se potriveşte şi la o avere pe care n-o dorim. Atunci, nimic nu m-ar mai împiedica s-o iau de mînă pe sărmana Suavita şi să duc îngerul acesta de fată în casa tatălui ei. Astfel, ar recăpăta tot ce-a pierdut. Ar redeveni domnişoara de Champmas — singura! Iar sfînta care probabil mă priveşte acum din ceruri m-ar ierta şi m-ar binecuvînta!..."

Ca şi cum toată fiinţa ei trebuia să lupte împotriva acelei delicate victime, pe care o iubea! Toată fiinţa ei: chiar şi cinstea, chiar şi afecţiunea!

Nu avu nici măcar nevoie să acţioneze în vreun fel. Paul o iubea pe Ysole de multă vreme. Fusese prima zvîcnire a inimii lui de bărbat tînăr şi-l adusese aproape pînă în pragul sinuciderii.

Noile îndatoriri, impuse de înfierea Blondettei şi, mai ales, faptul că jurase să răzbune uciderea fratelui său, făcuseră ca focul să ardă mocnit, însă fără să se stingă.

Cînd Paul o întîlni, departe de Paris, pe cea care-i trezise prima bătaie de inimă, o găsi schimbată, dar şi mai frumoasă, iar pasiunea lui se redeşteptă, la început timidă ca şi el, apoi arzătoare şi mistuitoare.

În lungile ei plimbări prin pădure, Ysole nu era niciodată singură. Din desiş o urmăreau fără încetare doi ochi îndrăgostiţi.

Thérèse ştia, şi ori de cîte ori Paul o părăsea pe Blondette ca să alerge în calea visului său, ea venea duioasă şi nemiloasă în acelaşi timp, ca s-o consoleze pe copila care suferea.

În ziua aceea rămase mult timp îngenuncheată lîngă Suavita, care dormea.

Toate aceste gînduri îi treceau prin minte, aducîndu-i în memorie suferințele din ultimii trei ani, frămîntările, temerile și, poate, remușcările.

Îi vorbea Suavitei, care n-o putea auzi. Îi vorbea și-i cerea iertare.

Din cînd în cînd, își vorbea sieși despre speranțele pe care le nutrise și despre acea fatalitate care-o preschimbase, fără voia ei, într-un călău.

Era atît de absorbită de propriile-i gînduri, încît nu remarcă nimic din ce se petrecea în jur.

Umbra copacilor se întinse: cerul se acoperea de nori mari, de furtună.

Suavita continua să doarmă, cu capul sprijinit pe braț, într-un vălmășag de păr auriu.

Thérèse tresări, auzind un zgomot de pași, ce se îndepărtau grăbiți. Privi în direcția de unde venise zgomotul și văzu doi bărbați care fugeau printre copaci.

Faprul i se păru atît de straniu pe o proprietate mereu închisă, ca cea a lui Paul Labre, încît sări în picioare, ca s-o ia la goană sau să strige după ajutor.

În aceeași clipă, din înaltul copacului sub care dormea Suavita se auzi un glas răgușit, ca de femeie:

— Nu vă mai osteniți, doamnă Soulas. Portița era deschisă, așa că cei doi curajoși au fugit de le-au sfîrîit călcîiele!

Thérèse privi în sus și-l zări pe prietenul nostru Clampin, zis și Pistol, îmbrăcat în haine noi, care coborî vertiginos din copac.

— Bună seara, doamnă Soulas! zise băiatul, cînd fu lîngă ea. Vi se întîmplă des să vorbiți de una singură? E cam periculos. Ia te uită! Micuța protejată a domnului Paul! E dulce foc! Se pare că nu mă recunoașteți! Eu i-am făcut felul motanului dumneavoastră... Bietul animal!... pis, pis, pis! Asta pentru că eram înamorat la nebunie, da' acu' îmi fac un rost. Să vă zic ce s-a întîmplat: tocmai îi pîndeam pe ăia doi,

care au intrat pe portița din capătu' aleii, pe care puștoaica a lăsat-o deschisă. Aveți dușmani, doamnă Soulas? Au fost cu ochii pe dumneavoastră, da' ce ochi! Au ascultat și ce vorbeați. Pe unul îl știu, Cocotte, ăsta n-o să vă omoare. Nu-i stă-n fire... da' ălălalt, ai dă mine! Cred că pentru asta a și fost tocmit, și-are o mutră, mamă-mamă!

9 PRIMEJDII

Clampin, zis și Pistol, își rostise discursul cu „eleganță" și cu un aer binevoitor.

Ca aspect, nu cîștigase prea mult din faptul că renunțase la straiele lui de Gavroche.

Îmbrăcămintea burgheză pe care domnul Badoît i-o cumpărase de la Belle-Jardinière, îl cam ținea la încheieturi, purtînd deja urmele gesturilor largi și bruște la care era predispus Pistol, prin obîrșie și temperament.

Redingota îi era descusută la coate, pantalonii roși în genunchi, iar contuziile pălăriei aveau deja nevoie de-o medicație severă.

Toate aceste cusururi ale toaletei lui Pistol nu reprezentau un impediment pentru rolul pe care și-l asumase.

Doamna Soulas rămăsese în loc, privindu-l cu mirare.

— Dar de ce-ai intrat aici? vru ea să știe.

— E ciudat că nu v-amintiți deloc de mine, îi zise băiatul. Da' nici eu nu v-am recunoscut imediat. Știți că v-ați schimbat mult în trei ani? Pe vremea cînd îmi dădeați și mie din supa care vă rămînea de la inspectori și tare bună mai era! — încă erați destul de frumușică. Domnu' Badoît vă cam făcea ochi dulci, să știți! Și-alde Chopand, la fel. Ba chiar și nasolu' ăla de Mégaigne! Ca să vă-mprospătez memoria: locuiam lîngă domnu' Paul, în nișa aia pentru lemne... Acolo i-am și venit de hac cotoiului dumneavoastră, într-o seară... Pis, pis, pis! Stați așa! Păi știți cînd? Chiar în seara aia de pomină

cînd n-ați dormit acasă. Nu vreau să vă jignesc, Chestia aia nici nu-i treaba mea. Și p-ormă, în seara cu pricina s-au petrecut atîtea și-atîtea, că una-n plus sau minus... Da' unde rămăsesem? Aha! M-ați întrebat de ce m-am cocoțat în copac. Răspunsul e: pentru c-am avut chef și pentru c-am avut treabă. Știți cumva de unde să-mi găsiți și mie ceva de băut în casa asta? Că mă usuc de sete, după cîte chestii importante și utile am făcut de azi-dimineață.

Thérèse își recăpătase sîngele rece.

— Pe vremea aia, lucrai pentru domnul Badoît?

— Exact! Pe-atunci, sînt sigur că n-aș fi șovăit să vă spun ce-am pe suflet. Acu' însă, mi se pare c-ați luat-o nițel într-o parte... zău, iertați-mă... Nu-i treaba mea. Eu nu vreau decît să trag o dușcă... Puștoaica e drăguță, nevoie mare! se întrerupse el, aruncînd spre Blondette o privire admirativă. Ea era cumva pachetul ăla alb, după care-am orbecăit prin rîu, pînă la podul Concorde, în seara... Ete, al dracu'! Tot în seara aia cînd n-ați dormit acasă!

— Nu înțeleg ce vrei să spui! îi răspunse Thérèse cu răceală. Aici nu-i casa mea și nu-ți pot da nimic de băut.

— Atunci am să sug o pietricică! oftă resemnat Pistol, vîrîndu-și o piatră-n gură. Doar am trecut prin clipe și mai grele în Arabia — una din etapele călătoriei mele dincolo de frontieră și de vamă.

Brusc, o privi pe doamna Soulas drept în ochi.

— Doamnă, zise el, în vorba dumneavoastră-i mai mult necaz, decît răutate. Temeți-vă cînd mergeți singură prin cîmp. Toată treaba asta-i un mister de nepătruns. Nu știu nici cum, nici de ce v-ați amestecat în așa ceva, da' știu că-i primejdios. Prin partea locului se află un bîrlog de fiare... Dacă v-aș șopti numele lor adevărat, vi s-ar face pielea de găină. Ăia doi, care-au fugit pe portița deschisă, nu veniseră aici de florile mărului... deși domnu' Badoît mi-a interzis să vă pun la curent. Există lucruri pe care le știți de multă vreme, de pildă, ce-a pățit fratele domnului Paul în camera „9" în seara... Ei, drăcie! Tot în seara aia!

Thérèse zîmbi cu tristețe.

— Nu mie-a teamă de moarte, zise ea, și de altfel, de ce să mă ucidă?

— *That's the question* [1], cum bălmăjeau ăia în Anglia, cînd am fost eu e-acolo! răspunse Pistol. Dumneavoastră tre' să știți mai bi e ca oricine. Ăștia-s indivizi pe care nu-i dibui decît dacă joci tare și cu cap. Da' mie mi se pare că domnu' Badoît n-are dreptate că se ferește de dumneavoastră...

Thérèse schiță un gest obosit. Pistol, care continua s-o privească drept în față, vorbi mai departe, urmărindu-și cu diplomație firul, prin tot acel hățiș de trăncăneală, în aparență inutilă.

— E clar c-aveți ceva pe suflet, doamnă Soulas. Hei, m-auziți?

Thérèse nu-și putu stăpîni o tresărire.

— Da' acel ceva, continuă băiatul, nu poate fi împotriva domnului Paul, pe care cîndva îl iubeați ca pe un fiu.

— Sînt devotată domnului baron la fel, sau chiar mai mult decît domnul Badoît, răspunse repede Thérèse.

— Așa cred și eu, gîndi cu voce tare Pistol. Atunci, ce naiba v-a făcut puștoaica?

— Fetița? Ah, draga de ea! exclamă Thérèse.

— *Stop!* îi tăie vorba Clampin. Ăsta-i un cuvînt englezesc pe care l-am învățat în drumurile mele. Noi doi avem ceva de vorbit. Domnul Badoît n-are decît să se supere! Stați nițel, să dau o raită de jur-împrejur.

Trecu printre tufe fără grabă și cu mare precauție. Ajungînd la portița dinspre pădure, trase zăvorul, apoi dintr-un salt, se agață cu mîinile de creasta zidului și se ridică prin forța brațelor.

Probabil că pantalonii lui cei noi treceau prin crunte suferințe. Astfel cocoțat, Clampin rămase neclintit preț de un minut, cercetînd cu mare atenție întinderea cîmpiei.

1 *That is the question* (engl.): „Aceasta e ntrebarea" un vers din celebrul monolog al lui Hamlet, din actul III al piesei cu același nume, de William Shakespeare. (n.t.)

Fără voia ei, Thérèse îl urmărea plină de interes.

Băiatul se întoarse și privind-o cu coada ochiului, își zise:

„I-am stîrnit curiozitatea. Ia să vedem acum cum stau lucrurile cu bătrînica noastră!"

Se așeză în iarbă, la vreo douăzeci de pași de Suavita, care dormea, și-i făcu semn Thérèsei să se apropie. Aceasta se supuse.

— Ca să nu ne-audă aia mică, șopti el, dacă doar se preface că doarme. Am mai văzut eu de-alde astea. Stați aici. Știți mai bine ca mine pe unde umblă acum domnu' Paul. Cum acolo unde e, îi merge foarte bine, o să mai întîrzie, așa că putem vorbi nestingheriți. Prin urmare, fără ocolișuri, buba este următoarea: fata cea mare a generalului nu mai e domnișoară, așa-i?

Thérèse tresări atît de tare, încît Pistol se opri.

— S-a întîmplat ceva? făcu el pe naivul.

— Asta-i o calomnie! articulă Thérèse, printre dinții încleștați.

— Cîtuși de puțin! replică liniștit băiatul. Cel care-a sedus-o e un Frac Negru, un asasin și-un hoț... Pun mîna-n foc!

Thérèse își lăsă brațele în jos, a neputință.

— Cum nu știați? urmă Pistol. Da' zău că n-am vrut să vă necăjesc. Și nici nu-i treaba mea. Numa' că ei își închipuie că știți, și-asta nu-i bine pentru dumneavoastră. Fiarele sălbatice despre care v-am vorbit și care s-au oploșit pe-aici sînt „Fracurile Negre". Ăi de-adevărat, și din Corsica, și cu *„Se va lumina de ziuă mîine?"* Nici mai mult, nici mai puțin!

Thérèse se albise ca varul. Petrecuse ani întregi într-un mediu în care acest nume sinistru avea același efect ca și cel al ciumei sau holerei.

— De ce-mi spui toate astea? întrebă ea.

— Pentru c-au venit aici... Ori ăștia nu vin niciodată degeaba.

— Cum! strigă Thérèse. Cei doi pe care i-am văzut fugind?

— Nu-s chiar barosani, declară sentențios băiatul, da's tot de-ai lor. Aveți grijă de dumneavoastră și de cei care vi-s dragi.

— Ysole... îngăimă biata femeie.

— Ah! exclamă tînărul. Atunci ea vi-e cea mai aproape de suflet?

Apoi, nelăsîndu-i timp să răspundă:

— Eu unul, nu cred decît ceea ce văd. E drept c-am văzut deja destule, fin'că m-am sculat dis-de-dimineață, da' am uitat să mă culc ieri seara!... Ăștia din „Fracurile Negre" sînt al naibii de vicleni. Da' nici noi nu stăm prea prost. Domnu' Badoît are vreo sută de oameni, răspîndiți în tot ținutul.

— O sută de oameni! repetă Thérèse, stupefiată.

— O armată, nu? rîse băiatul. Știți bine că nu facem parte din poliție! Eu lucrez pentru glorie, fin'c-așa îmi place. Nu ne interesează decît să-l ajutăm pe fratele victimei să răzbune crima, ca la teatru. E o slujbă cît se poate de onorabilă. V-ar deranja să trag o pipă, ca să-mi mai alung setea?

Thérèse îi îngădui, iar Pistol își umplu pipa și-o aprinse.

— Îmi pare rău de cotoi, vorbi el, trăgînd primul fum. Eu sînt bun la suflet și chiar sensibil de la mama natură. Da' ce să-i faci? Ale tinereții valuri! Trebuia să mă duc la cucoanele mele de la „Bobino". N-ați cunoscut-o pe Mèche? Eu sînt îngăduitor cu greșeli d-alde astea, care n-au alt scop decît antrenamentul. Nu calculul. Ăsta-i ceva înjositor! Acu' să vă spun cum stăm, în speranța că poate-mi dați niște informații utile, în folosul domnului Paul — sau, mă rog, a domnului baron — în slujba căruia ne aflăm: eu prin mijlocirea domnului Badoît, iar ceilalți nouăș'nouă — angajați direct. Cum pe mine m-a tocmit domnu' Badoît, am plecat cu dînsul la Alençon, unde mi-a zis că el rămîne pe loc, fin'că "Fracurile Negre" îl știu bine — oricum, cei mai mulți din ei — care dau de obicei tîrcoale prin jurul Prefecturii. Ba unii nu se jenează chiar să intre, ca prieteni intimi ai șefilor ăi mari. «Pe tine», mi-a spus domnu' Badoît, care mă tutuiește din prietenie, «nu te cunosc, și asta din două motive: pe vremea aia nu erai celebru decît pentru cucoanele tale de la „Bobino", și-n plus, ți-ai petrecut o parte din viață la Londra sau călătorind pe alte meleaguri străine». Chiar așa, doamnă

Soulas! Am văzut atîtea țări! Și ce de-a obiceiuri, la popoarele nomade!... Așa... Atunci, în conformitate cu ordinele aceluiași domn Badoît, am luat mai departe hodoroaga aia de diligență pînă la Ferté-Macé. Pe drum am stat lîngă un creștin, care mirosea a ocnă de la o poștă: clefăia tutun și trăncănea despre lucruri de neînțeles. Era tatuat pe brațe: inimi, ancore, pumnale albastre, tot soiul de inscripții: „N-am nici-o șansă acasă!“, „Trubadur-Rătăcitor, zis și Idolul-Femeilor“, „Jos cu Chamoiseau!“, „Fidel pînă la moarte!“ și nu știu cîte altele. Zău că-i ciudat să vezi cum indivizi ca el se înseamnă peste tot, ca lenjeria, de parcă le-ar fi teamă să nu se piardă prin aglomerație!... Și cum vă spun: omul nostru le-a arătat pașaportul jandarmilor de la Saint-Martin-des-Landes. Ăștia au rămas cu gura căscată, ca de obicei. Da' pe mine nu m-a dus! Știu eu bine cum se fabrică instrumente d-alde astea! Oricum, de vorbit nu l-am putut face să vorbească, așa că n-am mințit adineauri cînd v-am spus că nu știu. Pe de altă parte, pașaportul era pe numele de Louveau, și cum eu am auzit pomenindu-se numele ăsta la Grande-Bouteille...

— Era unul dintre cei doi de adineauri? îl întrerupse Thérèse.

— Da, doamnă. Iar ălălalt, tînărul domn Cocotte, nu venise nici el aici în doru lelii. Întotdeauna-l găsești pe lîngă un ticălos în stare de orice. Or, „Trubadur-Rătăcitor“, zis și „Idolul-Femeilor“, mi s-a părut un tip ce nu trebuia scăpat din ochi. Am coborît din tărăboanță la Ferté-Macé și l-am urmărit de la distanță. Ei bine, m-a dus drept la țintă... Da' sst! Să nu suflați o vorbă despre asta! Acolo am văzut cîteva figuri care m-au lămurit cam cu cine am de-a face... Da' principiile înainte de toate, nu? Prima chestie ce să cercetez locuința ăluia care mă plătește: Întotdeauna la Prefectură poți obține informații interesante. Pentru mine, Prefectura e-aici. Am sărit gardul înăuntru și cînd-colo, am dat de „Trubadur“. Da' mintea mea nu stă degeaba.. Ah, puștoaica parcă dă semne să se trezească, nu-i așa?

Somnul Suavitei începea să se destrame. Fata se răsuci brusc, agitîndu-și mîinile.

— Acu' o să zică ceva, vorbi Pistol.

Thérèse clătină din cap atît de elocvent, încît băiatul nu se mai putu stăpîni.

— E mută? exclamă el. Vai, draga de ea! Se vede de la o poștă că-i o adevărată domnișoară. Bănuiesc că știe măcar să scrie.

Thérèse își duse degetul la frunte.

— E și înapoiată! se emoționă Clampin. Zău că mi-e milă!

Apoi adăugă cu un aer grav:

— Ei, asta mă liniștește în privința domnului Paul. Acu' înțeleg de ce n-a putut-o duce înapoi la familia care-o plînge, păstrîndu-și totuși onoarea intactă. Dacă ea nici nu ciripește, nici n-are nimic în tărtăcuță, de unde să știi numele și adresa? M-ar fi deranjat să-l bănuiesc pe domnu' Paul... Sau pe dumneavoastră... Mi se pare normal să vreau să-i cunosc bine pe cei pentru care-mi risc pielea. Fiecare cu părerea lui, nu?

Schiță gestul de a-și scoate din buzunarul gol un ceas — obiect la care rîvnea de-o viață, dar pe care nu-l putuse obține niciodată. Privi cu seriozitate în căușul palmei și zise:

— Mi-a stat ceasul, voi fi silit să renunț la ceasornicarul meu din Geneva... Nu vreți să-mi spuneți dumneavoastră cît e ora?

— E unsprezece, îi răspunse Thérèse, după ce-și privi ceasul.

— Am să iau masa altă-dată, suspină Pistol. Ținutul ăsta nu-i asigură călătorului tot confortul de care are nevoie. Doamnă Soulas, ascultați-mă cu atenție: v-am spus și lucruri reale, și baliverne. Baliverne, cum e chestia aia cu detașamentul de o sută de oameni... deși, într-un fel e-adevărat, fiindcă sîntem doi, dintre care unul face cît patru — e vorba de patronul meu, domnul Badoît — iar al doilea, adică eu, care m-am desăvîrșit în urma călătoriilor din ultima vreme, îi înlocuiesc cu succes pe ceilalți nouă'șase. Iar lucrul real e că vi se pregătește una groasă. Și dumneavoastră, și domnului baron.

Apoi, schimbînd tonul, adăugă:

— Duceți fata în casă și zăvorîți-vă bine. Habar n-am ce vor, eu de-abia acum am picat, așa că încă bîjbîi. Da-i sigur că ăștia clocesc ceva, iar cînd se pornesc la o treabă,

ştiţi la fel de bine ca mine că-i vai de cei care le stau în cale. În plus, se pricep grozav să împuşte doi iepuri dintr-o dată: pentru unul cuţitul, pentru altul ghilotina, în aşa fel încît uneori îi taie beregata lui „X" numai ca să-l aducă pe „Y" în faţa tribunalului. Sînt al dracu' de bine organizaţi! Dacă azi-dimineaţă n-aş fi avut treabă, aş mai fi dat tîrcoale pe-aici, mai întîi ca să vă păzesc, iar apoi ca să-i surprind venind. Da' se pare că avem un consiliu cu „acţionarii", nu departe de aici, chiar în cuibuşorul lor de nebunii; şi dacă scap fără să-mi rupă picioarele pînă la sfîrşitul întrunirii, vă jur pe ce-am mai scump că tot am să aflu cîte ceva!

Se ridică şi-şi scutură scrumul din pipă.

Thérèse îl privea nehotărîtă. Această teamă vagă, privitoare la propria-i persoană, pe care o simţea în tonul unor preocupări de cu totul altă natură, o impresiona instinctiv, fără însă a-şi face loc şi-n spiritul ei.

Pistol nu era omul căruia să-i fie teamă. În gura lui, pînă şi cele mai îngrozitoare ameninţări aveau ceva comic.

Totuşi, cînd el întinse mîna, cu un aer galant şi curtenitor, doamna Soulas i-o strînse puternic, întrebînd:

— Eu ce trebuie să fac?

— Dumneavoastră, îi răspunse băiatul, trebuie să-l găsiţi pe domnul baron şi să-i spuneţi că regret nespus că n-am avut onoarea să-l întîlnesc. Voi reveni la ora cînd dumnealui serveşte cina. Ce vreţi, omul trebuie să trăiască! V-am mai spus ce măsuri de precauţie să luaţi cu puştoaica. În afară de asta, mai trebuie să-i suflaţi la ureche domnişoarei Ycle că azi şi mîine ar fi mai bine să rămînă acasă... Pe urmă, nu se ştie. Poate că frumoasa domnişoară, ne va privi de sus. Probabil că ştie ea ce ştie! Cît despre dumneavoastră, rugaţi un servitor să vă însoţească pînă la castelul Champmas. De mîine, o să veghez chiar eu asupra dumneavoastră. Rămîneţi cu bine, doamnă Soulas. Sper că nu-mi purtaţi pică pentru povestea aia cu motanul... ce vreţi? Ale tinereţii valuri! Pis, pis, pis! Astă-seară, la „Bobino", or să se distreze fără mine! Aş da orice să ştiu unde-i acuma Mèche! Pe curînd!

Tot vorbind, îşi legase în jurul şalelor o basma în carouri, pe care-o scosese din buzunar.

Porni cu mers legănat spre zidul grădinii, pe care-l sări din trei mişcări, admirabil calculate.

Rămasă singură, Thérèse o trezi pe Blondette, care-i surîse şi-o urmă, cuminte, către casă. Sărută fetiţa cu tandreţe, apoi îşi luă rămas-bun şi se pregăti să se întoarcă la castelul domnului de Champmas.

În clipa cînd dădea să iasă pe poartă, simţi cum o trec fiorii, dar i se făcu ruşine de propria-i spaimă.

,,Ştrengarii ăştia din Paris îşi găsesc distracţii din orice, gîndi ea. ,,Băiatul n-a făcut decît să glumească pe seama mea. A vorbit la întîmplare. Cum să cunoască taina fiicei mele? Dar cei doi, pe care i-am văzut fugind? Totuşi, ceva-ceva se întîmplă... Măcar să-l previn pe domnul Paul, care-i ultima noastră speranţă. Are dreptate parizianul: Ştiu unde să-l găsesc."

Grăbi pasul, pornind pe cărarea care se afunda în pădure, coborînd spre apele repezi ale rîului Andaine.

Drumul era pustiu.

Nori grei, de furtună, îndoliau cerul.

BELLE-VUE-DU-FOUX

La sud şi la vest de Mortefontaine se întinde numai codru, cît vezi cu ochii.

Pădurea La Ferté-Macé se contopeşte cu pădurea Andaine în locul numit Belle-Vue-du-Foux, unde se întîlnesc şi trei drumuri lăturalnice, atît de bătătorite de animalele sălbatice — îndeosebi mistreţi — încît de multe ori, dimineaţa, urmele lor le acoperă pe cele ale copitelor de cai şi ale roţilor de trăsură.

La vremea secerişului, ţăranii din apropiere rămîn peste noapte pe cîmp, bătînd în tobe sau tingiri, ca să alunge turmele de mistreţi veseli şi pofticioşi. Nu departe se aţine şi-un paznic de vînătoare, care are în grijă, nu recoltele, ci pe cei ce-ar dori să le prade.

Legea ocroteşte mistreţul.

Dincolo de Foux, terenul se lasă brusc într-o parte, în vreme ce de cealaltă parte se ridică pînă la un platou nisipos, totuşi împădurit, de la înălţimea căruia privirea poate cuprinde zece leghe de jur-împrejur.

Platoul este dominat de o stîncă, împrejmuită de stejari impresionanţi, a căror eternă prospeţime contrastează puternic cu aviditatea landelor înconjurătoare. Aici, pădurea nu-i decît cîmpie unde se chinuie să crească, ici-colo, cîte-un pîlc de mesteceni prăpădiţi.

În vîrful stîncii există un izvor, unde eu unul n-am văzut niciodată apă, asta din păcate pentru mine, întrucît se spune că această apă ar avea puterea de-a vindeca o mulţime de boli.

Izvorul se găseşte într-o scobitură micuţă, săpată în piatră, unde se poate vedea imagina Sfintei-Fecioare-din-Foux, pictată pe faianţă.

Deasupra stîncii se ridică o platformă de vreo douăzeci de metri pătraţi, care întrece în înălţime şi cele mai semeţe vîrfuri ale stejarilor. De fapt, acestei platforme i se datorează şi numele de Belle-Vue-du-Foux.

De aici se pot zări mai multe oraşe, cel puţin douăzeci de clopotniţe ale bisericilor din tîrgurile învecinate şi nenumărate sate. Se mai pot vedea şase rîuri, trei eleştee şi trei păduri. Nu există în toată Normandia privelişte mai frumoasă ca aceasta.

Paul Labre venea aici aproape în fiecare zi, nu atît ca să admire peisajul cît ca să ştie încotro să-şi îndrepte paşii. Ysole de Champmas umbla călare peste tot. Aici, la Belle-Vue-du-Foux, Paul Labre ştia că, după cîteva minute de aşteptare, va zări pe potecile abrupte ale muntelui sau pe drumurile cotite de cîmpie vălul verde fluturînd în vînt şi culoarea alburie a superbului ei armăsar.

După ce-o descoperea îşi alegea drumul, calculînd timpul şi distanţa. Ştia cum s-o găsească, chiar de-ar fi avut de parcurs mai multe leghe în plin soare. Ştia să aleagă, pentru momentul întîlnirii, un loc umbros şi ferit de orice privire, de unde, neştiut de nimeni, o putea adora în cele cîteva clipe cît trecea pe lîngă el.

Tristă bucurie! Dar așa era Paul.

În răstimpul celor trei ani, nu trăise în adevăratul sens al cuvîntului. Rămăsese același tînăr singuratic și de o timiditate ieșită din comun.

Trecutul său de sărăcie îi apăsa greu pe suflet, chiar și acum, cînd ducea o viață prosperă.

În plus, în minte i se înfipsese necruțătoare ideea pedepsirii asasinilor fratelui său.

Paul era credincios acestui jurămînt și și-ar fi dat chiar viața, pentru a-l aduce la îndeplinire.

Numai că — trebuie spus — energia lui Paul Labre era de o factură cu totul aparte.

Ar fi îndrăznit orice, numai că aștepta ca pericolul să vină către el.

Fiecare din noi cunoaște astfel de oameni curajoși pînă la imprudență dar lipsiți de impulsul interior de-a acționa. Ei dețin calitatea poetică a curajului: disprețul absolut față de moarte. Dar deseori adorm pe drumul către cîmpul de luptă.

Adevărata idee fixă a lui Paul Labre era iubirea pentru Ysole de Champmas: iubire a sufletului și-a minții lui poetice, pasiune în același timp năvalnică și rece, adorație care trăia mai ales din obstacolele ce i se ridicau în cale.

Iubirea lui rămăsese în același stadiu al visului de adolescent care contempla, de la fereastra unei mansarde, o fericire imposibilă.

Paul Labre nu îmbătrînise.

În mod ciudat, ținea atît de mult la visul lui, încît îl cuprindea un fel de spaimă la gîndul de-a schimba cîteva cuvinte cu Ysole.

O adora așa cum o vedea de departe, așa cum și-o „făurise".

Iar de cîtăva vreme, nu de mult, se simțea chinuit de remușcări pentru acest sentiment de adorație.

Pe neștiute, copila care rămînea acasă, micuța Blondette, îi cîștiga tot mai mult inima.

Paul îi recunoștea niște drepturi și pleda în favoarea ei, chiar și împotriva lui însuși.

În ceasurile sale de luciditate, Paul era o minte subtilă și-un suflet de aur.

Faptele bune obligă. Tînărul se angajase mult față de această copilă, pentru care însemna singura familie. Departe de-a se eschiva de la obligațiile contractate față de ea, Paul și le îndeplinea cu acea însuflețire și generozitate care-i stăteau în fire.

Șovăiala lui se manifesta doar la gîndul unei acțiuni concrete, sau — mai curînd — ține de acea suferință din iubire, în care se încăpățîna să se complacă.

Ar fi dat bucuros ani din viață s-o poată iubi pe Blondette așa cum o iubea pe Ysole. Ce fericiți ar fi fost amîndoi! Pentru că era perfect conștient de transformarea petrecută cu fetița de acum trei ani. În ea nu se pierduse nimic; totul însă era încă amorțit. Își dădea seama că fata îl iubește. Cine știe ce efect ar fi putut avea o mare bucurie asupra sensibilității ei adormite?

Plecînd de lîngă Blondette în această dimineață, Paul Labre se simțise și mai cuprins de remușcări ca de obicei.

Delicata ei inteligență, care stătea gata să încolțească și să dea roade, îl impresionase azi în mod cu totul deosebit. Era trist. Își reproșa că n-o poate ajuta în drumul ei spre vindecare.

Mai mult decît atît: poate că era un obstacol în calea însănătoșirii ei.

Traversă fără grabă țarina ce-i despărțea de liziera pădurii.

Aerul era înăbușitor, soarele ardea deasupra capului. De mai multe ori, fu pe punctul de-a se întoarce din drum.

Ceva îl trăgea înapoi, parcă șoptindu-i: „E un ceas de cumpănă. Ai de împlinit o datorie."

Și totuși, mergea înainte. Curînd ajunse la umbra binefăcătoare a copacilor.

Zori pasul. Grija veni după el, mai crudă și mai necruțătoare.

De ce ascultase vorbele Thérèsei Soulas? Oare temerile ei în privința unor răufăcători necunoscuți, care-ar fi avut interesul ca Blondette să dispară, nu erau pură fantasmagorie?

Ar fi trebuit să încerce să-i găsească părinții, nu s-o ascundă. Dacă tot n-o putea face fericită, ar fi trebuit ca măcar s-o redea familiei.

Remușcările se țin lanț. Îi veni în minte fratele său.

În chestiunea aceasta făcuse tot ce-i stătuse în putință. Oare fusese de-ajuns?

Deci în acest fel înțelesese din capul locului marea datorie a răzbunării?

Desigur, făcuse cercetări, cheltuise bani, eforturi și timp, dar se bizuise pe altul.

Iar acum, după trei ani, asasinii fratelui său tot nu-și primiseră pedeapsa.

Ah, de n-ar fi fost iubirea asta! Extazul! Nebunia care-i măcina sufletul!

Ysole, gîndul său de fiecare clipă! Fericirea și nenorocirea lui!

Între Mortefontaine și răscrucea Foux era cale cam de-o jumătate de leghe.

Cînd Paul ajunse la răspîntie, cerul, pînă atunci atît de senin, începuse să se acopere de o pîclă subțire și lăptoasă, care precede, de obicei, marile îngrămădiri de nori încărcați cu electricitate.

„La ce bun să urc?" își zise Paul. „Nu, n-am să urc."

Dar se urcă.

Ajuns pe platoul Belle Vue, în loc să privească în jur, nerăbdător, ca de fiecare dată, se așeză pe stîncă, sprijinindu-și pușca de trunchiul unui copac, și-și luă capul în mîini.

„N-am să privesc!" se gîndi el, într-un ultim impuls de revoltă copilărească.

Dar privi.

În mijlocul acelei vaste și diverse priveliști, printre atîtea coline și cîmpii, atîtea păduri și fînețe, ochii săi se opriră dintru început pe stînca pe care creșteau numai ciulini, acolo, lîngă verdele întunecat al pădurii: paradisul de la Antoigny.

Lîngă stîncă se vedea un punct mișcător, cu contururi nedeslușite.

Era o floare care se legăna în vînt, o pasăre, o femeie?

Paul își apără amîndouă mîinile pe inimă, care scoase un geamăt surd.

Era ea, Ysole de Champmas, cu vălul verde, în care vîntul se juca în voia lui.

Paul se ridică în picioare, împins parcă de o voință mai puternică decît a sa.

Apoi se așeză din nou, spunîndu-și: „Nu, n-am să mă duc! Nu vreau să mă duc!"

Și într-adevăr rămase pe loc.

Asta pentru că frumosul armăsar alb nu se îndrepta spre Antoigny, ci spre Belle-Vue-du-Foux.

Paul nu porni după Ysole, pentru că Ysole venea spre el.

Era încă departe și încă nu putea ști de capriciu ar fi făcut-o să-și schimbe brusc gîndul.

Dar ea venea într-acolo.

Paul își luă din nou capul în mîini.

Fără voia lui, memoria îi vorbea, aducîndu-i în ochii minții zeci de imagini, trezite dintr-un somn îndelungat.

În toată viața lui, care-i păruse lungă pentru că fusese atît de tristă, de la moartea mamei sale, nu trăise decît o singură zi frumoasă — sau dacă nu o zi, măcar un ceas. Un ceas luminos și drag inimii lui, un ceas care-l răsplătise pentru atîția ani de descurajare: atunci cînd se deschiseseră pleoapele micuței Blondette, pe care o crezuse moartă.

Ce idee bună avusese să încălzească cearșafurile, ca apoi să învelească în ele trupul firav și înghețat al fetiței!

Ce ochi frumoși și blînzi avea!

Dar ce-a urmat a fost îngrozitor. Paul aflase despre uciderea fratelui său, la doi pași de el, în camera cu numărul 9!

Acele zgomote sinistre, care-i tulburaseră clipele de reculegere, cînd îi scria lui Jean — fratele său, ce se găsea atît de aproape de sfîrșitul fatal — destăinuindu-i că voia să moară, ciocăniturile bizare, lovitura surdă, care făcuse ca un fragment din cornișa de piatră a turnului să se desprindă și să cadă în grădina Prefecturii, ah! acele zgomote încă-i mai răsunau în urechi!

Îl trecură fiorii. O sudoare rece i se prelinse printre degetele crispate.

Oare Paul știa unde se află trupul fratelui său?...

Își luă mîinile de la ochi, de parcă ar fi vrut să alunge o nălucă, și privi din nou către linia orizontului.

Ysole galopa pe întinsul cîmpiei.

Încercă să se gîndească la ea și să-și înece neliniștile într-un ocean de dragoste.

Astăzi, însă, gîndul la Ysole făcea să i se strîngă inima.

Acea siluetă grațioasă, gonind în lumina orbitoare a amiezii, îi apăru ca o amenințare.

Ysole ajunsese la marginea pădurii.

Faldurile vălului verde mai străluciră o dată în soare, apoi dispărură în desiș.

Paul simți cum o lacrimă îi arde pleoapele.

— N-am chef să mă duc! murmură el. N-am să mă mai duc! N-am să mă mai duc niciodată!

Timpul trecea, iar Paul, care voia săă-și alunge din minte gîndul Ysolei, n-o vedea decît pe ea, mereu numai pe ea.

„E aici", își spuse el. „Acum traversează pîrîul unde-am așteptat-o de-atîtea ori, ascuns în spatele bătrînului stejar... Acum intră la sărmanul tăietor de lemne, care îngenunchează în prag, după plecarea ei, rostind o binecuvîntare... Dar ce-mi pasă mie de toate astea? Nu vreau s-o mai iubesc... Ah, dar o iubesc! Niciodată n-am iubit-o ca acum! Mai bine-aș fi murit atunci! Blondette ar fi fost acum un înger, ridicat la ceruri."

În clipa cînd nu mai putea îndura lupta ce se dădea în el, auzi un zvon de pași printre stejari. Întoarse capul.

Nu văzu nimic, dar frunzele continuau să foșnească.

Din instinct, își apucă pușca și se ridică, să privească mai bine. Către apus, orizontul începuse să se întunece. Pe cer se adunau nori mari și plumburii, cu margini argintii.

Nu se simțea nici o adiere.

Pe cînd Paul se străduia zadarnic să zărească ființa omenească sau sălbăticiunea care se mișcase prin frunziș, atenția îi fu brusc atrasă de huruitul unor roți de trăsură, la cotitura drumului spre Mortefontaine.

Era trăsura domnului de Champmas.

Cum Paul se găsea în picioare, generalul îl zări la răspîntie şi-l salută, după cum îi era obiceiul.

Paul roşi, de parcă ar fi fost prins asupra unei fapte ruşinoase, apoi îşi scoase pălăria cu un aer încurcat.

Generalul trecu mai departe.

Întorcînd capul spre desişul pădurii de stejari, acolo unde auzise foşnetul de frunze, lui Paul i se păru că desluşeşte silueta unui om solid, cu o figură ameninţătoare.

Ca şi el, omul avea în mînă o puşcă de vînătoare, a cărei ţeavă luci o clipă în lumină.

Prin aceste părţi umblă destui braconieri. Poate că Paul nici nu l-ar fi remarcat pe acesta, de nu i-ar fi atras atenţia grija cu care omul încerca să se strecoare prin pădure.

De altfel, nu fusese decît o vedenie de-o clipă. Uitîndu-se pentru a doua oară, Paul nu mai zări nimic. Totul era umbră şi singurătate.

Strigă, dar nu primi nici un răspuns.

În clipa următoare, pe prundişul drumului care cobora spre şes se auzi galopul unui cal.

Inima lui Paul începe să bată năvalnic şi omul cu puşcă — real sau imaginar — fu dat uitării.

Chiar în locul pe unde tocmai trecuse trăsura generalului, se ivi Ysole, cu părul răzvrătit de beţia galopului, într-o superbă aureolă de lumină, ţesută de ultimele raze ale soarelui, pe cale să se ascundă în nori.

În privire avea o însufleţire extraordinară: ochii îi străluceau, iar obrazul, pe jumătate ascuns sub văl, era de o paloare ciudată. Părul ei minunat flutura în vînt, sub mîngîierea drăgăstoasă a asfinţitului.

Era frumoasă ca o făptură de basm.

Paul se trase în spatele stîncii, cu răsuflarea tăiată de emoţie.

Ysole îşi struni brusc calul, chiar în mijlocul răspîntiei, şi-şi plimbă o privire dreaptă şi hotărîtă pe tot cuprinsul platformei.

„Oare m-a zărit?“ se întrebă Paul, tremurînd ca un copil.

Îl năpădise o spaimă cumplită. Aproape că i-ar fi venit s-o ia la fugă.

Se înșela însă. Ysole de Champmas nu-l zărise.

Era limpede că ochii ei căutau pe cineva. Sprîncenele i se împreunară, în semn de dispreț.

O clipă, rămase pe loc nehotărîtă. Apoi își ridică cravașa, de parcă ar fi vrut să-și reia plimbarea.

Brusc, își schimbă hotărîrea. Sări jos de pe cal și, întorcîndu-se spre platformă, întrebă cu voce tare:

— Sînteți aici, domnule baron d'Arcis?

Mai uluit decît dacă ar fi auzit vorbind o stîncă, Paul își pierduse graiul.

Îmboldit însă de spaima de ridicol — tipică tuturor ființelor sensibile, care iubesc — își adună tot curajul și făcu un pas înainte, scoțîndu-și pălăria, cu un gest aproape mecanic.

Ysole îi surîse și-l salută, înclinînd grațios din cap.

— Rămîneți acolo, îi zise ea. Vin eu la dumneavoastră. Trebuie să stăm de vorbă.

Paul rămăsese oricum pe loc, neclintit ca o statuie.

PÎNDA DE LA AMIAZĂ

Omul cu pușca nu fusese o închipuire și bine-ar fi fost, de i-ar fi reținut atenția lui Paul Labre — dacă acesta s-ar mai fi putut gîndi și la altceva pe lume cînd, inima îi era plină de prezența Ysolei.

Individul cu pușca era un ins solid, cu capul turtit, ca de batracian, cu o față enormă, dar aproape lipsită de frunte.

După spusele lui Gall[1] și ale discipolilor săi, care cad de acord măcar asupra acestui lucru, o asemenea formă a

1 *Franz Joseph Gall* (1758—1828) — medic german, creatorul frenologiei (teorie neștiințifică, potrivit căreia ar exista o corelație între caracterul și funcțiunile intelectuale ale individului, pe de o parte, și conformația craniului, pe de altă parte). (n.t.)

cutiei craniene e semn indubitabil al unor instincte predominant destructive.

Louveau, supranumit „Trubadurul“ și „Idolul femeilor“, nu ridica nici o pretenție la titlul de binefăcător al umanității! Printre pietarii parizieni era cunoscut ca o fiară sălbatică, un animal feroce, din cea mai respingătoare specie, un cîine turbat, așa cum încă se mai găsesc cîțiva prin pădurile Parisului și prin mlaștinile Londrei.

„Fracurile Negre“ se ocupau intens de vînarea acestor sălbăticiuni: le prindeau vii și le dresau să se supună orbește.

Asociația le punea de gît o zgardă de fier.

Odată picată în cursa ce le fusese întinsă, „prada“ trăgea ca boul în jug, de frica ghilotinei.

Louveau, zis și „Trubadurul“, era un fel de Coyatier de mîna a zecea. Fusese adus aici ca să stea la pîndă și să tragă un foc de pușcă.

Vînatul urma să treacă pe sub platoul Belle-Vue-du-Foux, pe drumul dintre Mortefontaine și castelul Champmas.

Dar asta nu era tot. Louveau mai avea si misiunea de-a se asigura că un tînăr ale cărui semnalmente le primise, și care ea Paul Labre, venise în ziua aceea la Belle-Vue-du-Foux.

În plus, mai trebuia să afle și dacă vreun trecător — țăran sau nu — ar fi semnalat prezența, sau măcar trecerea — lui Paul Labre la locul cu pricina.

Pentru toate aceste servicii, urma să primească atîția bani cît să toarne în el rachiu o săptămînă întreagă.

Situația lui nu era de invidiat. Dar cei care-l plăteau atît de prost nu-i lăsau libertatea de-a alege.

Zgarda de cîine, supus pînă la sclavie, îl strîngea de gît.

Cît despre vînatul pe care trebuia să-l doboare, Louveau îl cunoștea bine. Acolo, la Mortefontaine, fusese dus într-o grădină, ca să-l vadă de-aproape.

Louveau era unul dintre cei doi intruși pe care Thérèse Soulas îi văzuse fugind, atunci cînd Pistol coborîse din copac, în grădina lui Paul Labre.

Pînda urma să înceapă la prînz.

În fiecare zi, între amiază și orele două, vînatul aflat în bătaia puștii lui Louveau pornea pe același drum, ca să se întoarcă de la casa lui Paul Labre la castelul Champmas.

Louveau, zis și „Trubadurul“, îl recunoscu fără greutate pe Paul Labre, după descrierea pe care o primise.

Asta însemna un punct cîștigat.

În cinci minute putu constata că cel puțin două persoane îl zăriseră pe Paul Labre pe platforma Belle-Vue-du-Foux: domnul din trăsură și frumoasa domnișoară care călărea pe calul alb.

Louveau nu făcu exces de zel. Ce descoperise pînă în prezent îi era de-ajuns, așa că se afundă din nou în pădure, căutîndu-și un loc comod unde să se așeze la pîndă și de unde să poată trage nestingherit, ca apoi să dispară fără urme.

Nu aceasta era partea cea mai grea a misiunii primite. Locul era cît se poate de nimerit pentru o ambuscadă. Panta care cobora de la platformă spre drumul către Mortefontaine se îndulcea pe măsură ce se apropia de răscruce și era acoperită de o pădure deasă de castani, care se întindea pe o suprafață largă, presărată ici-colo cu bolovani.

La două sute de pași de Belle-Vue, Louveau dădu peste o stîncă ce se ridica mult deasupra drumului; în spatele ei, se zărea o potecă îngustă, bătătorită de copitele căprioarelor și care ducea pînă în pădure.

Era exact ce-i trebuia. Nici nu-și putea dori mai mult.

„Ia te uită!“ își zise el, auzind vag vocea Ysolei, care-i adresa lui Paul Labre chemarea ce-l uluise pe acesta din urmă. „Asta-i chiar domnișoara cu pricina! N-arată rău deloc! Ar fi păcat să mi se spună vreodată s-o pun la pămînt pe femeiușca asta. Și totuși, n-aș avea încotro, ar trebui s-o fac!“

Își umplu gura cu tutun de mestecat, apoi se așeză comod și, verificînd dacă pușca era încărcată, și-o puse de-a curmezișul pe genunchi.

În aceeași clipă, domnișoara Ysole de Champmas tocmai își apucase calul de căpăstru, începînd să urce panta abruptă spre Belle-Vue.

Paul rămăsese pe loc, nemișcat, cu pălăria în mînă.

Cînd Ysole ajunse lîngă el, era îmbujorată la față, poate de tulburare, poate din cauza urcușului.

— V-aş ruga să-mi priponiţi calul, îi zise ea. S-ar putea să zăbovim mai mult aici.

Sărmanul îndrăgostit — n-ar fi de mirare dacă unele persoane, nerăbdătoare, l-ar fi numit „îndrăgostitul mort de frică" — nu auzise niciodată pînă atunci glasul celei pe care-o iubea.

Trecutul său era de ajuns pentru a-i preschimba timiditatea înnăscută într-o boală necruţătoare, incurabilă.

Glasul adînc şi dulce al Ysolei îi pătrunse în suflet ca o muzică. Dar mirarea îi întrecea cu mult emoţia.

Aventura începea pentru el ca un vis minunat, dar cît se poate de straniu. Îi era teamă să nu se trezească din vis şi, în acelaşi timp, să nu se cufunde prea mult în el.

După ce priponi calul cu degete tremurînde, se întoarse şi o zări pe Ysole aşezată la marginea izvorului.

Fata îi făcu semn să se apropie şi el se supuse.

— Staţi aici, lîngă mine! îi zise fata.

Paul veni lîngă ea.

— Cred că dumneavoastră mă iubiţi, domnule Paul Labre, urmă ea, privindu-l ţintă.

El îşi ridică ochii şi Ysole îşi plecă pleoapele, ruşinată de căutătura lui plină de nobleţe.

— De cînd exist pe lume, răspunse el cu glas coborît, nu v-am iubit decît pe dumneavoastră.

Ea încercă să surîdă. Paul o atinse pe braţ.

— Nu vă bateţi joc! vorbi el, pe un ton în care se ghicea o rugăminte şi un ordin. Demult, am vrut chiar să-mi iau viaţa pentru dumneavoastră.

— Demult! repetă domnişoara de Champmas.

Apoi, retrăgîndu-şi braţul cu o reţinere tardivă, adăugă:

— Cred că aţi ghicit, domnule baron, că între noi e vorba de ceva serios.

— Nu ştiu despre ce e vorba între noi, răspunse Paul. Spuneţi care vă e voia, eu unul vă aparţin.

— Thérèse Soulas vă cunoaşte, reluă Ysole, părînd că-şi urmează un gînd care-i venise dintr-o dată în minte. Am

întrebat-o despre dumneavoastră. Erați la Paris cînd ați început să mă iubiți?

— Eram la Paris și-aveam douăzeci de ani, răspunse Paul.

— Ah! exclamă domnișoara de Champmas, a cărei frunte se adumbri ușor. Pe-atunci, aveam șaisprezece ani, eram fericită, eram...

Nu-și duse fraza pînă la capăt.

— Ce părere aveți despre Thérèse Soulas? întrebă ea.

— E o femeie cumsecade și demnă de tot respectul.

— Așa-mi plăcea și mie să cred, gîndi cu voce tare Ysole.

Apoi privi fix la Paul.

— Ați mai vorbit cu ea de cînd locuiește la castelul tatălui meu?

— Vine la mine în fiecare zi, răspunse Paul.

— Ce motive ar avea să se ascundă de mine pentru atîta lucru? murmură Ysole.

Apoi, punîndu-și și ea frumoasa-i mînă pe brațul lui Paul, care avu o tresărire dureroasă, întrebă:

— Cine-i fata care locuiește la dumneavoastră? Fata sau tînăra...

Paul deschise gura ca să-i răspundă, dar ea îl întrerupse, vorbind cu răceală:

— De altfel ce-mi pasă? Nici nu vreau să știu. Dacă-i sora dumneavoastră, o voi iubi. Dacă vă e amantă, n-o voi suporta în casă.

Nimic nu-i mai sever decît admirația amanților. Ysole înțelese și surîse cu tristețe.

— Thérèse Soulas nu v-a vorbit niciodată despre mine? întrebă ea dintr-o dată.

— În schimb eu i-am vorbit tot timpul despre dumneavoastră, replică Paul.

— Mi-a păstrat secretul, spuse domnișoara de Champmas, coborînd glasul încă o dată, la fel cum l-a păstrat și pe-al dumneavoastră. Dar mi se pare că vorbele mele vă fac să suferiți.

— Așa e, mărturisi Paul. Vă credeam fericită.

— *Fericită* nu-i un cuvînt care să vă exprime gîndul pe de-a-ntregul, domnule baron.

— Ba da, răspunse acesta cu fermitate, de parcă ar fi vrut să-și rețină o mărturisire. Chiar așa am gîndit!

Privirile li se întîlniră pentru a doua oară.

Paul Labre se vindecase de timiditate.

Își respecta rangul cu aceeași mîndrie pe care i-o impunea și domnișoarei de Champmas.

Însă aceasta refuză cu orgoliu respectul adînc și delicat pe care i-l oferea Paul în generozitatea lui.

— Ne depărtăm de la subiect, domnule baron! zise ea scurt, foarte sigură pe sine. Vă rog să-mi îngăduiți să conduc eu discuția.

Paul se înclină. Ea urmă:

— Și dumneavoastră aveți un secret... ca și mine, iar secretul acesta apasă pe toată viața dumneavoastră, la fel cum se întîmplă și cu mine.

Paul își împreună mîinile, fără voia lui.

— Am un secret, murmură el. Un doliu... un mare doliu... Dar pentru numele lui Dumnezeu, Ysole! L-aș ucide cu mîinile mele pe cel ce mi-ar vorbi de dumneata așa cum o faci dumneata însăți.

— Îmi place să-mi spuneți pe nume, zise domnișoara de Champmas.

Paul Labre se înroși. Rostise numele fără să-și dea seama, fără voia lui.

Amîndoi tăcură. Surîsul Ysolei devenise amar și dureros.

— Nimeni nu vă va vorbi despre mine așa cum o fac chiar eu, murmură ea atît de încet încît Paul abia o auzi. Nimeni... Poate doar un singur om. Iar pe acesta... dacă m-ați iubi l-ați reduce la tăcere pentru totdeauna.

Ysole își îndreptase talia superbă. Părul dat pe spate îi dezvelea fruntea frumoasă, pe care mînia săpase o cută amenințătoare. Ochii ei aruncai scîntei.

— Nu mai rostiți nici un cuvînt, dacă nu-i făgăduiala de a-mi asculta rugămintea. Sînteți curajos?

Paul nici măcar nu zîmbi, auzind această întrebare, care atunci cînd vine de pe buzele unei femei, stîrneşte invariabil zîmbetul.

— Sînteţi curajos, urmă domnişoara de Champmas. V-am ghicit curajul, aşa cum v-am ghicit şi iubirea. Ştiu atît de bine cît sînteţi de generos, încît mă tem să cer de pomană de la dumneavoastră.

Paul nu spuse nimic.

Tulburată de tăcerea lui, Ysole urmă, încercînd să rîdă:

— Vă mulţumesc că nu mi-aţi răspuns ceva de genul: „Cereţi-mi şi viaţa". Aveţi bun-gust şi o minte aleasă.

Vorbele ei sunau atît de fals în mijlocul acestei discuţii, care avea, desigur, să ajungă la o concluzie tragică, încît ea îşi muşcă buzele şi întoarse capul, adăugînd:

— Domnule baron, nu trebuie să faceţi din mine un personaj de comedie. Văd că nu mă ascultaţi! V-aş putea întreba la ce vă gîndiţi?

— Mă gîndesc, răspunse Paul cu sinceritatea sa de nezdruncinat, că viaţa mea o consacrată unei datorii sacre şi că pentru fericirea de-a vă privi — chiar şi de la distanţă — am comis deja multe acte de laşitate.

De data asta ea îi întinse mîna cu un gest brusc, sincer emoţionată.

— Paul! îi zise cu glas reţinut, dar limpede. Îţi jur că te voi iubi.

Paul era palid la faţă ca moartea.

— Îl mai iubeşti pe cel care te-a jignit? îngăimă el.

— Îl urăsc.

— Iar eu sînt gelos, zise Paul, retrăgîndu-şi mîna. Sînt gelos pe ura dumitale.

— Şi de ce crezi că nu te-aş iubi? exclamă ea, înfuriindu-se dintr-o dată. Eşti un bărbat frumos, neînchipuit de frumos. N-am întîlnit niciodată un bărbat atît de frumos ca dumneata. Eşti bun şi nobil la suflet. În dumneata există o delicateţe pe care o admir şi care mă face să mă ruşinez de mine.

Dar o întrerupse gîndul lui Paul, care-i ţîşni de pe buze, fără voia lui.

— De ce-mi vorbeşti astfel? murmură el.

Fata îi apucă mîna, ducînd-o la buze, într-o pornire aproape nebunească.

— Te voi adora! repetă ea, în loc să-i răspundă. ... Sau am să mă omor!

Inima lui Paul bătea să-i spargă pieptul, Ochii i se umplură de lacrimi.

— Ascultă-mă! reluă ea, pradă unui impuls irezistibil. Deseori, în amărăciunea şi disperarea mea, m-am gîndit şi mi-am spus că nu voi putea fi soţia unui om cinstit. Un om cinstit e tot un om. Dar aş îndrăzni să fiu soţia dumitale, Paul. Nu există nimic pe care să nu-l poţi înnobila şi sanctifica, în atingere cu puritatea dumitale sufletească.

Paul se lăsă în genunchi.

— Dacă mă iubeşti, zise al acoperindu-i mîinile cu sărutări, atunci sîntem salvaţi amîndoi. Dar de ce-aş încerca să exprim în cuvinte ce se petrece cu mine? Inima mi-e ca o carte, în care poţi citi tot. Poţi vedea limpede bucuria divină care mă copleşeşte şi mă ameţeşte. Simţi febra care mă face să trăiesc o clipă intensă cît o viaţă? Ysole, n-am fost niciodată fericit. Ysole, fiecare fibră a fiinţei mele tresaltă de-o voluptate necunoscută. M-ar doborî şi-o simplă adiere, şi totuşi, mi se pare c-aş putea lupta şi cu zece duşmani odată! Te văd mai frumoasă decît îngerii, iar bucuria mea e aproape dureroasă. Există oare fiinţe menite să moară din prea multă fericire? Ysole, iubita mea! Adorata mea Ysole!...

Buzele domnişoarei de Champmas se ridicară spre buzele lui palide.

— Îţi aparţin, zise ea, sărutîndu-l. Vreau să fiu a ta.

Apoi tot ea îi domoli extazul în care-l aruncase.

— Ridică-te, domnule baron. Eşti al meu, pentru că şi eu îţi aparţin. Eram o copilă fericită şi nevinovată. Tata mă iubea. Dumnezeu era bun cu mine, iar eu puteam privi netemătoare în străfundurile propriei conştiinţe. Apoi a apărut omul acela. Nu ştiu dacă-l iubeam — cred că da, şi-mi pare rău. Dar ceea ce iubeam nu era omul în sine. Ochii mei neştiutori au fost

orbiți de strălucirea lui. Copiii sînt întotdeauna fermecați de basme, iar el mi-a promis că voi fi regină...

— Regină? repetă Paul, uluit.

— El era rege, sau cel puțin fiu de rege. Îl vedeam cum se ocupă de eliberarea tatălui meu, pe-atunci prizonier. Știu eu ce ambiții deșarte mi-au luat mințile? Sînt vinovată. Și știi ce voia de fapt acest om, acest rege, acest răufăcător laș și fără scrupule? Voia averea tatălui meu. Ca s-o obțină, se asigurase mai întîi de mine. Apoi avea de gînd să-l ucidă pe tata. Pe sora mea a asasinat-o!

Ysole simți că-și pierde graiul. Nu mai vorbea, ci gemea.

— Unde-i acum omul acela? întrebă Paul, pe care emoțiile puternice în făceau brusc să-și recapete sîngele rece.

— L-am căutat timp de trei ani, răspunse Ysole. Acum patru săptămîni, l-am descoperit. Într-o seară mă aflam în salonul contesei de Clare, vecina și ruda noastră. Sînt sigură că l-am recunoscut, deși era deghizat. De patru săptămîni, drumurile mele prin pădure nu sînt întîmplătoare. Știu unde locuiește. Și mai știu că se găsește prin aceste părți ca să joace cine știe ce altă comedie lugubră și sîngeroasă!

— Actele unui asemenea om sînt de competența justiției... începu Paul.

Dar o privire a domnișoarei de Champmas îl amuți.

— Tinerele fete comit imprudențe. I-am scris. Dacă omul acesta ajunge în fața tribunalului, voi muri dezonorată.

Paul se ridică, își luă pușca și și-o puse pe umăr.

— Nu va ajunge în fața tribunalului, zise el.

Ysole îl înlănțui cu brațele.

— Nu te poți lupta cu un scelerat, murmură ea. Văd că m-ai înțeles.

— Unde-i omul acela? o întrebă din nou Paul Labre.

— Vino... răspunse domnișoara de Champmas. Ești iubit...

Nu-și termină fraza. La două sute de pași de Belle-Vue, în desiș, răsună o împușcătură.

Ysole și Paul ciuliră urechile și auziră, undeva, mai jos, foșnet de crengi și frunze călcate în picioare, ca și cum un mistreț și-ar fi croit năvalnic drum prin lăstăriș.

SCRISOAREA ANONIMĂ

Lui Paul Labre și domnișoarei de Champmas nici nu le trecuse prin minte că în apropierea lor fusese comisă o crimă.

Drumul spre Mortefontaine se pierdea printre castanii care ajungeau pînă aproape de răscruce. De pe platformă nu se putea zări acea parte a drumului, deasupra căreia se ridica stînca unde se așezase la pîndă Louveau, zis și „Trubadurul"

Împușcătura nu fusese însoțită de nici un țipăt, de nici un strigăt de durere, iar zgomotul binecunoscut al mistrețului care-și face drumul prin desiș îndepărta orice altă supoziție, în afară de braconaj.

— L-am văzut pe individul care stătea la pîndă acum, la ceas de amiază! murmură Paul. Nu-i de prin partea locului și are o figură de te trec fiorii.

Ysole pusese deja un picior în șa, dar se opri, ascultînd cu un aer nehotărît.

— Nu cumva s-a tras asupra noastră? gîndi ea cu voce tare.

Și înainte ca Paul să-i poată răspunde, adăugă:

— Domnule baron, simplul fapt că ai fost văzut alături de mine ți-ar putea crea mari neplăceri.

— Domnișoară, îi răspunse Paul, trebuie să ne despărțim aici, dar nu pentru binele meu, ci pentru al dumitale. Mi-ai încredințat misiunea de a te răzbuna, dar și grija pentru siguranța dumitale, pentru că din cele ce mi-ai povestit reiese clar că te pîndește o primejdie. Sper că-mi vei acorda încrederea de-a mă lăsa pe mine să aleg prin ce mijloace să-ți aduc libertatea și să-ți răzbun onoarea.

— Fii prudent, îi spuse domnișoara de Champmas, zîmbind și ducîndu-și degetul la buze. Gîndește-te că de-acum nu-ți mai aparții dumitale, ci mie!

— Cred că nici un preț nu mi se va părea prea mare ca să mă plătesc de singurele clipe de bucurie adevărate pe care le-am avut în viață. Mi-ai spus destule ca să mai fie nevoie să-mi arăți ce cale să apuc. E vorba de omul care conducea „conspirația"?

— Aşa e. Stăpînul de la Château-Neuf. Dar dumneata eşti singur, iar el e înconjurat de-o adevărată armată.

— Întoarce-te la tatăl dumitale, Ysole. Sînt nerăbdător să-ţi împărtăşesc şi eu secretul vieţii mele. Vino mîine aici, la aceeaşi oră, şi-ţi voi pune la picioare onoarea şi libertatea.

— Ce ai de gînd să faci? întrebă domnişoara de Champmas, săltînd în şa. Te rog să-mi spui.

— Nu sînt un mare senior, răspunse Paul, dar tatăl meu a fost soldat şi gentilom. Nu există două moduri de-a ucide un om.

Sărută mîna Ysolei şi porni cu paşi mari, pierzîndu-se în pădure.

Ysole rămase pe gînduri cîteva clipe, ascultîndu-l cum se îndepărtează.

— E frumos şi bun, şopti ea. Şi ce mult mă iubeşte!

Atinse cu cravaşa crupa calului, care începu să coboare panta abruptă.

„Ah!" îşi zise ea: „Îl voi iubi... Cuminte, Amour... Şi vreau să-l iubesc! Vreau!"

Amour, calul alb al domnişoarei de Champmas, tropăi pe loc, refuzînd să înainteze.

„Şi totuşi", se gîndi în continuare Ysole, „mie nu-mi trebuia un cavaler rătăcitor, ci un sclav, care să mi se supună orbeşte. Mi-e teamă de perfecţiunea lui. E la fel de lipsit de cusururi ca şi Enea[1]. Aş fi preferat... Oh! Celălalt mă face să tremur."

Ajuns la poalele colinei, Amour porni în trap mărunt. Obrajii Ysolei erau îmbujoraţi.

Îşi întoarse calul către Mortefontaine, „Nu trebuie să fii o fiică a Evei chiar în asemenea măsură. Vreau să-l iubesc şi-l voi iubi... Vom pleca împreună departe de aici şi voi începe o viaţă nouă..."

Nu-şi termină însă bine gîndul că scoase o exclamaţie de surpriză.

1 *Enea (Aeneas)* — erou legendar, fiul lui Arhise şi al zeiţei Venus. Personaj central al *Eneidei* lui Vergiliu. După căderea Troiei, Enea pleacă spre Italia, pentru a întemeia un oraş. Se căsătoreşte cu fiica regelui Latinus, devenind părintele gintei romane. (n.t.)

Pe drumul dinspre Mortefontaine, venea pe jos un om, cufundat în lectura unei scrisori pe care o ţinea în mînă.

Dintr-o privire, Ysole îl recunoscu pe tatăl ei, generalul de Champmas.

Trase de hăţuri şi Amour porni în galop pe o potecă ce ducea spre pădure.

După cîteva momente, ajungînd în locul unde cărarea făcea un cot, Amour se cabră speriat. În faţa lui, la marginea drumului, şedea un om care-şi ştergea cu grijă puşca.

— Dumneata ai tras un foc de armă nu departe de-aici? îl întrebă Ysole, strunindu-şi calul.

— Nu departe de unde?, i-o întoarse el, în loc de răspuns.

Domnişoara de Champmas îi remarcă figura ameninţătoare şi braţele păroase, pline de tatuaje. Era Louveau, zis şi „Trubadurul", însemnat de sus şi pînă jos ca o batistă, „de teamă să nu se piardă în aglomeraţie", cum spunea prietenul nostru Pistol.

— Lîngă Belle-Vue-du Foux, îi spuse Ysole.

— Nu, răspunse omul. Da' ce, s-a tras undeva, în partea aia? N-am auzit nimic. Eu mi-s cam fudul de ureche!

— Şi ce-aţi împuşcat?

— Nimic, domniţă. La ora asta, animalele se cam feresc, nevasta şi copii o să cam chiraie de foame în astă-seară.

Ysole îi azvîrli o monedă de argint şi plecă mai departe.

„Trubadurul" vîrî banul în buzunar, continuînd să lustruiască puşca cu care o ucisese pe mama Ysolei.

La vreo cinci sute de paşi mai încolo începea parcul de la Château-Neuf-Goret.

Ysole îşi domoli calul. Apoi, apropiindu-se de-o portiţă cu grilaj, care dădea înspre cîmpie, zise:

— Uşurel, Amour!

— Sînt aici, frumoasa mea! se auzi un glas în spatele grilajului. Ei, ce-ai aranjat cu cavalerul nostru?

— Îl va provoca la duel, răspunse Ysole, fără să se oprească.

— Dobitocul! Adineauri l-am zărit pe drumul care urcă la castel. Vreau s-asist şi eu la scenă... Trebuie să te văd din nou pînă diseară, frumoaso!

— Mă voi întoarce, zise domnișoara de Champmas. Și eu vreau să-ți vorbesc: îl iubesc.

În spatele portiței răsună un rîs zgomotos.

Domnul Lecoq era întotdeauna de-o veselie zgomotoasă.

Thérèse Soulas zăcea la pămînt, către Mortefontaine, chiar la spatele stîncii de unde o pîndise Louveau. Nemernicul trăsese de la mai puțin de douăzeci de pași, iar biata femeie căzuse fulgerată, fără a apuca să mai scoată un țipăt. Generalul de Champmas, care urca agale spre răspîntie, n-ar fi trebuit decît să ridice privirea, ca s-o vadă.

Dar generalul era absorbit de lectura scrisorii pe care o ținea în mînă. O găsise la castel, atunci cînd se întorsese de la plimbare. Era expediată din Paris și purta purta ștampila Prefecturii.

Însă n-avea nici o semnătură.

De regulă, oamenii cinstiți și cu sufletul curat, ca generalul de Champmas, nu iau în seamă scrisorile anonime.

Se pare, însă, că această scrisoare anonimă era de-o factură cu totul aparte, pentru că generalul o recitea poate a zecea oară.

Prima dată o citise în dormitor. Apoi, fără să se descalțe, pornise în grabă spre odaia Thérèsei Soulas.

Dar Thérèse nu era acasă.

Generalul întrebase de domnișoara de Champmas, aflînd că și aceasta era plecată.

Atunci ieșise din castel și pornise prin cîmpie, poruncind servitorilor s-o roage pe doamna Soulas să-l aștepte, în caz că se întorcea înaintea lui.

În timp ce mergea, o reciti încă o dată:

«Cineva care îl cunoaște bine pe generalul-conte de Champmas încă de la Paris, de pe vremea complotului carlisto-republican, are onoarea să-l avertizeze că pe atunci a fost victima unei îndrăznețe uneltiri a poliției

Ceea ce-i și mai ciudat e că în toată acea poveste, poliția — ca și contele de Champmas, de altfel se supunea întru totul unei asociații de răufăcători, din păcate renumită în capitală.

Poliția acționa în interesul unor persoane sus-puse, care aveau interesul să creeze panică, însă în realitate, făcea jocul domnilor din organizația „Fracurilor Negre", cărora le venise ideea să devină moștenitorii generalului.

Un agent al lui Vidoq, care de la început dăduse dovadă de o neobișnuită stăpînire de sine, un anume P. L. (acum e baron și, de altfel, domnul general îl cunoaște), a jucat rolul principal în această intrigă. Nu-i cazul să mai pomenim de arestarea domnului general, efectuată de același P. L., aflat în exercițiul funcțiunii.

Aici este vorba în primul rînd de evadarea înlesnită de „Fracurile Negre", al cărui rezultat trebuia să fie asasinarea generalului. Acesta a fost salvat grație întîmplării, la care s-a adăugat devotamentul unei oarecare T. S., a cărei solicitudine avea motive bine întemeiate.

Trei asasini îl așteptau pe general în spatele ușii pe care era scris cu cretă galbenă numele lui Gautron.

E o poveste veche, la care mai trebuie adăugat un amănunt. P. L. era amantul fiicei doamnei T. S., care urma să devină moștenitoare unică a generalului, după dispariția surorii ei mai mici.

Domnului general nu-i va fi greu să deducă restul.

Planul a reușit numai pe jumătate. Generalul a evitat cursa ce-i fusese întinsă, dar fiica cea mică — fiica legitimă — i-a fost răpită. De către cine? Binențeles că de domnul P. L..

Iată ce s-a mai întîmplat între timp.

T. S. a primit sarcina de a se ocupa de mica Suavita, care și-a pierdut mințile și graiul, în urma spaimei îngrozitoare prin care a trecut în noaptea cînd a fost răpită. Aceste precizări îl vor ajuta pe domnul general să înțeleagă cum de-a putut fi păstrat secretul. Pe nimeni nu miră sechestrarea unui infirm sau a unui nebun. Or, fata este infirmă și nebună.

T. S. nu s-a purtat niciodată urît cu Suavita, dar interesele proprriei fiice făceau din ea un paznic de nădejde.

Nici un străin nu poate pătrunde în casa lui P. L., care locuiește acum la Mortefontaine, pe proprietatea moștenită de la mătușa sa.

Persoane avizate sînt de părere că întotdeauna un obiect trebuie ascuns cît mai aproape de cel ce-l caută. Generalul-conte de Champmas locuiește la cale de-o leghe de fiica sa, de fiica sa bună, de singura sa fiică, întrucît se pare că nu mai nutrește nici un fel de sentiment față de cealaltă, atît de demnă de mama ei, dar atît de nedemnă de el.

Cel ce și-a dat osteneala să trimită domnului general aceste rînduri o face în primul rînd de dragul adevărului și în al doilea rînd pentru ca P. L. să-și primească pedeapsa cuvenită. „Fracurile Negre" sînt pe-atît de străine generalului pe cît de-apropiate lui P. L.. Prin urmare, domnul general e cel ce trebuie să acționeze.

Asupra numitei T. S. vor sosi informații precise și complete. Iată de ce. Și acum, ca de atîtea ori, P. L. joacă dublu. Considerînd pe drept cuvînt că fiica legitimă îi va fi mai utilă decît cea înfiată, P. L. a abandonat-o pe Ysole pentru sărmana Suavita.

Deja individul a început să se teamă de T. S.. Or, atunci cînd cineva îți stă în cale... „Cine are urechi de auzit, s-audă!"»

Scrisoarea avea și un post-scriptum:

«Repet că P. L. se teme de T. S.. Cunoscîndu-i caracterul, ceasurile femeii sînt numărate.»

Citind scrisoarea, generalul fusese profund impresionat.

Și totuși, nu credea.

Nu îndrăznea să creadă în fericirea nesperată de a-și regăsi fiica pierdută în urmă cu trei ani.

Autorul scrisorii spunea adevărul. Toată dragostea lui de tată se revărsase asupra Suavitei. Ysole îi inspira un sentiment greu de definit, în care o vagă reminiscență de tandrețe nu reușea să învingă o repulsie instinctivă și din ce în ce mai puternică.

Nu putea crede nici acuzațiile grave la adresa lui Paul Labre. Își amintea cu un fel de admirație de acest adolescent, întreprinzător și atît de nobil la suflet față de situația dureroasă în care se găsea; un om care cîndva refuzase să se folosească de armă, acolo, în casa din strada Prouvaires.

Probabil că totul era o fabulație sau o uneltire, ale cărui origini autorul scrisorii nici măcar nu se ostenise să le ascundă.

Într-adevăr, scrisoarea pomenea clar de „Fracurile Negre".

Iar generalul știa de mult că membrii conjurației din strada Prouvaires fuseseră manipulați de către „Fracurile Negre", care „confiscaseră" complotul în favoarea lor și, în același timp, în scopul de a pregăti faimoasa evadare, ce avea să deschidă succesiunea contelui de Champmas.

În general, scrisoarea cuprindea și multe lucruri adevărate, iar amănuntele privitoare la comportarea ezitantă a Théresei Soulas erau cît se poate de verosimile.

Oricît de dubioasă ar fi fost originea acestor informații și oricît le-ar fi pus la îndoială veridicitatea, oricum lucrurile trebuiau lămurite o dată pentru totdeauna.

Acesta era motivul pentru care contele de Champmas pornise pe drumul spre Mortefontaine, recitind cu atenție fiecare frază din scrisoarea anonimă.

Și, de fiecare dată, ajungea la aceeași concluzie: „Trebuie s-o întreb pe Thérese. Numai ea îmi poate da cheia acestui mister. Cred că-i o femeie bună și recunoscătoare, dar chiar de-ar fi capabilă de toate subterfugiile sexului slab și tot o voi face să-mi spună adevărul."

Merse mai departe, continuînd să recitească cu atenție.

O picătură mare de ploaie, primul semn al furtunii ce se pregătea, căzu plescăind pe hîrtia despăturită, în vreme ce vîntul începuse să ridice vîrtejuri de praf pe drum.

Generalul își înălță ochii de pe scrisoare, dar privirea nu apucă să se îndrepte spre norii amenințători care se rostogoleau deasupra capului.

La cîțiva pași în fața lui, zări ceva ce-l făcu să înlemnească de groază.

— Thérèse! articulă el cu glas răgușit, fulgerat de gîndul asasinatului.

Și-i veni în minte Paul Labre, în vîrful platformei Belle-Vue, cu pușca în bandulieră.

Îl văzuse cu ochii lui.

De atunci de-abia dacă trecuse o oră.

Mototoli scrisoarea.

— Nu se poate! se revoltă el împotriva bănuielii care-i încolțea în minte. E imposibil și fără rost!

Apoi chemă din nou:

— Thérèse!

Înaintă cîțiva pași.

Mama Ysolei căzuse pe spate, făcînd cu capul o adîncitură în nisip.

Ploaia începuse deja să cadă șuvoaie, prelingîndu-se pe tîmplele lui încărunțite.

Contele de Champmas își puse mîna pe inima Thérèsei, dar degetele îi tremurau nestăpînit.

Mîna lui dădu peste un dop de hîrtie înnegrită și pe jumătate arsă: fultuiala de la pușcă. Probabil că se trăsese de foarte aproape.

Glonțul pătrunsese în partea stîngă a pieptului. Din rană curgea sînge.

Generalul o luă în brațe pe Thérèse și-o purtă, prin furtuna dezlănțuită, pînă la o cabană de pădurari, aflată la marginea pădurii, la un sfert de leghe de Mortefontaine.

Cînd o culcă pe patul sărăcăcios, i se păru că aude un suspin.

Cerul se întunecase atît de mult, încît în cabană era aproape beznă.

Într-un colț al cabanei se găsea un om, întors cu spatele către lumină.

— Thérèse! șopti generalul, Thérèse, m-auzi?

Omul luă un tăciune, să-și aprindă pipa, dar îl scăpă din mînă.

În penumbră, o mînă înghețată o atinse ușor pe cea a generalului.

— Spune-mi cine-a făcut asta, Thérèse! strigă el.

— Vezi să nu! mormăi omul, ridicînd liniștit tăciunele de jos.

Mîna înghețată îl trase spre ea pe domnul de Champmas, care-și lipi urechea de buzele muribundei. Ea făcu un efort supraomenesc, ca să vorbească.

Generalul desluși un cuvînt și un nume:

— Iertare... Suavita!...

Apoi, într-un suspin sfîșietor, șopti încă un nume, ca o rugăciune:

— Ysole!

— Paul Labre! îi strigă disperat generalul. Pentru numele lui Dumnezeu! A fost Paul Labre?

Omul din celălalt capăt al încăperii asculta, plin de interes.

Mîna Thérèsei se încordă convulsiv, apoi se destinse.

Murise.

Îngenunchind, generalul îi îndepărtă de pe frunte șuvițele cărunte și-o sărută.

— Orice-ai fi făcut, murmură el, eu unul te iert.

Apoi se ridică și ieși în ogradă.

Omul din cabană se apropie și el de ușă. Era Louveau, zis și „Trubadurul".

— Se pare că acest domn Paul Labre a fost ales ca *să plătească legea,* mormăi el. Eu n-aveam nimic cu femeia... Oricum, prefer să ies în ploaie, decît să rămîn aici, singur cu ea. Astea-s chestii pe care nu ți le poți impune.

Cîteva minute mai tîrziu, generalul se găsea în fața casei baronului d'Arcis. Sună, dar servitorul îi răspunse că baronul era plecat.

Arătîndu-și hainele ude leoarcă, domnul de Champmas ceru să fie primit înăuntru, adăugînd că în asemenea situație nu i se putea refuza ospitalitatea.

Rușinat, servitorul simți nevoia unei explicații.

— Domnul baron e bun ca pîinea caldă, zise el. Dar casa și-o ține după voia lui. Cînd ai ceva de păzit, atunci îți ții ușa încuiată.

Și trase zăvorul pe dinăuntru.

Generalul porni spre primărie, unde dădu o declarație privind uciderea Thérèsei Soulas.

De zeci de ori îi veni brusc pe buze numele lui Paul Labre, și totuși nu-l rosti.

Intră apoi în biserica satului, unde în fața altarului sărăcăcios rămase rugîndu-se și gîndindu-se vreme îndelungată.

„Voi pătrunde în casa aceea“, își spuse el. „Oare acolo voi găsi bucuria vieții mele sau ultimul meu doliu?... Și tînărul Paul Labre!... Toate dovezile sînt împotriva lui. Asta-i cît se poate de clar. Și totuși, ceva îmi spune că omul acesta nu poate fi un asasin!“

13 TREZIREA REGINEI

Întîmplările relatate mai sus se petrecuseră pe la începutul după-amiezei.

Să lăsăm puțin deoparte sumbra tragedie, petrecută nu demult, și să ne oprim asupra unei scene deosebit de comice, datînd din dimineața aceleiași zile.

Ne aflăm în locuința Mathurinei Goret, cerșetoarea milionară.

Odaia încăpătoare de la fermă avea pereți zgrunțuroși, de un alb mat, datorat varului proaspăt.

Pe jos era pămînt bătătorit, dar în fața patului aflat între șemineu și scrinul cu farfurii mari, de porțelan, împodobit cu flori, se întindea un covor mare și frumos.

Lîngă scrin se putea vedea un birou din lemn de acaju, care nu se potrivea cîtuși de puțin cu restul mobilierului.

Un sipet de stejar servea drept scăriță la piciorul patului. Masa, înnegrită de umezeală, și-ar fi găsit poate locul într-o cîrciumă din cele mai sordide. Însă, printr-un contrast neașteptat, era înconjurată de vreo șase fotolii capitonate, învelite cu huse de damasc galben deschis.

Tot de damasc erau și draperiile alcovului, în vreme ce unica fereastră era acoperită de o cîrpă zdrențuită, care lăsa să treacă printr-o ruptură mai mare o rază a soarelui de dimineață.

O singură rază, pentru că ferma era înconjurată de o vegetație abundentă, aproape de nepătruns.

Aici își ducea veacul Mathurine Goret, logodnica fiului lui Ludovic cel sfînt și viitoarea regină a Franței.

Văduva respira zgomotos, sau mai curînd, sforăia atît de tare, încît acoperea conversația însuflețită, purtată de cei din jur.

Raza piezișă de soare se strecurase printre perdelele patului, luminîndu-i augusta persoană.

Mathurine dormea, îmbrăcată într o cămașă din pînză roșie, subțire; pe cap purta o scufie de bumbac, legată pe sub bărbie cu un șnur de lînă albastră.

În penumbra alcovului, trăsăturile ei bărbătești se conturau cu o stranie vigoare.

Nici Caterina cea mare n-ar fi arătat mai virilă decît ea.

Nasul mare și coroiat, cădea ca un cioc uriaș peste gura brutală, în jurul căreia creșteau peri deși și țepoși. Avea barbă în adevăratul sens al cuvîntului și, orice-ar fi făcut, obrazul ei crestat de zbîrcituri era ars de soare ca pielea unui oștean bătrîn.

Fruntea joasă și îngustă era pe jumătate acoperită de șuvițele de păr cărunt, scăpate de sub scufia de bumbac. Ochii mici și roșietici se ascundeau acum sub pleoapele umflate. În plus, avea un nas roșu-închis, aproape violet.

Era o făptură respingătoare, dar probabil foarte puternică. Grosolănia și brutalitatea ce i se ghiceau pe chipul acum cufundat în somn nu excludeau, totuși, un dram de inteligență.

Paturile țărănești seamănă puțin cu paturile regale: între ele și perete rămîne un mic spațiu. Aici, madam Goret își ținea aghiazmatarul, un clondir cu rachiu, slănină și pîine — plăceri pe care și le îngăduia acum cînd, după expresia ei, „avea să fie regină".

Contrastul dintre diversele obiecte din cocioaba acestei doamne de Maintenon normande se regăsea și mai prezent în persoanele din anturajul ei.

Chiar lîngă pat se aflau două femei de-o mare frumusețe, ale căror rochii simple, dar de un bun gust desăvîrșit, trădau o poziție înaltă în societate. Amîndouă stăteau în picioare, părînd că așteaptă trezirea acelei monstruoase creaturi: suverana lor.

Acestea erau contesa Corona, nepoata colonelului Bozzo, ani întregi una dintre cele mai strălucitoare femei ale Parisului,

și contesa du Bréhut de Clare, care deși trecută de prima tinerețe, avea să devină vedeta carierului Saint-Germain[1].

Amîndouă se găseau aici în afara dramelor propriilor vieți, ca să joace rolul de însoțitoare, la indicațiile Tatălui-tuturor.

Lîngă doamna de Clare se afla un tînăr frumos, cu părul negru și piele foarte albă, ca fildeșul, care vorbea cu glas coborît. Era vicontele Annibal Gioja, din familia marchizilor de Pallante.

Tînărul venise de la Neapole și cunoștea bine meseriile italienești. Doamna de Clare îl dăduse cu împrumut pentru rolul de cavaler de onoare al prințesei Goret.

În dreapta vicontelui se putea vedea un preot.

Urmau apoi „domnișoarele de la Paris", care arătau exact cum trebuie pentru un asemenea rol și care acum se întrețineau amical cu doi gentilomi improvizați — pe nume Cocotte și Piquepuce — amîndoi binecunoscuți la Prefectura de poliție din capitală.

„Domnișoarele de la Paris" aparțineau, desigur, celor mai nobile familii din regat. Se numeau Clorinde de Biron și Joséphine de Noirmoutiers — în realitate domnișoara Pruneau, prostituată notorie, și domnișoara Mèche, fostă figurantă la teatrul „Bobino", în prezent fără ocupație.

Méche era o femeiușcă nostimă și isteață, cu păr cîrlionțat, obraznică cît încape, dar care merita pe deplin suspinele amicului nostru Pistol.

Atît Mèche cît și însoțitoarea ei purtau toalete de la Curte și bijuterii în valoare de mai multe mii de ludovici.

(La Temple, aceleași podoabe ar fi putut fi cumpărate cu o sută de gologani).

Era limpede că întreaga afacere fusese pornită în stil mare.

Ca să fiți convinși că tot scenariul necesita, într-adevăr, osteneala, e suficient să pășiți înăuntru și să vă instalați în dreapta ușii, pe bancheta de lemn ce-abia se mai ține pe picioare.

1 .*Saint-Germain* — cartier situat pe malul stîng al Senei, în jurul bisericii Saint-Germain-des-Près, și reputat ca fiind locuit de elita aristocrației pariziene. (n.t.)

Deja aici se găsesc două personaje, care răsfoiesc un dosar voluminos, conținînd extrasele titlurilor de proprietate ce reprezintă bunurile imobiliare posedate de Mathurine Goret, văduvă Hébrard.

N-am greșit cînd am numit-o „fermiera de Carabas". Cu pămînturi, ferme, păduri, mori, cîmpii, țarini etc., poseda o jumătate de provincie.

Contractele erau în număr de mai mult de o mie și fuseseră întocmite pe numele unor diverși mandatari. Pe dosul lor era prins cu acul cîte un contra-ordin.

Domnul Lecoq ținea dosarul cu amîndouă mîinile, iar bătrînelul nostru cel cumsecade, colonelul, mereu poznaș și zîmbitor, îl citea fără ochelari.

— Uluitor! Pe cinstea mea! exclama el din cînd în cînd. Doi țărani și o țărancă! Niște analfabeți!! Au trecut prin atîția reprezentanți! Au angajat o întreagă armată de oameni de afaceri! Fiule, asociația noastră n-a reușit niciodată așa o performanță! Mi-e rușine pentru „Fracurile Negre!"

Lecoq rămăsese pe gînduri.

— Cu mijloace restrînse... murmură el. Ce muncă de cîrtițe! Fără administrator, fără nimic!

— Oricum o iei, fiule, e ceva fenomenal! Aproape că te cuprinde respectul în clipa cînd vrei să strivești așa o lipitoare!

— Mai sînt și împrumuturile ipotecare. Și valorile! zise Lecoq.

— Colosal! Îți jur că asta va fi ultima mea lovitură!

Lecoq clătină din cap.

— Tată, mormăi el printre dinți. Ultima dumitale afacere nu-i încă rezolvată. Prințul e un dobitoc. N-a fost o alegere bună. Eu n-am încredere în el.

— Un băiat așa la locul lui! Voi sînteți nițel porniți împotriva prințului, fiule. Eu țin sincer la Nicolas, așa cum țin la voi toți. Dar să știți că pentru binele asociației, la mare nevoie, n-aș ezita să mă descotorosesc de el.

Lecoq pufni în rîs.

— S-ar putea să vină vremea să faci mai mult decît atît, tată! zise el. Mai vorbim. Să știi că ești un înger!

Bătrînul își puse mîna uscată pe brațul lui Lecoq.

— Numai la tine, l'Amitié, nu voi renunța niciodată!

Lecoq începu să rîdă și mai tare.

— Tată, răspunse el. De cîte ori mă gîndesc la afecțiunea ce ne leagă, simt că-mi dau lacrimile!

— Sărută-mă! îi porunci colonelul. Te voi numi succesorul meu!

Apoi ștergîndu-și o lacrimă, urmă:

— Ai putea să-mi spui cît am reușit să stoarcem de la fermieră pînă în prezent?

— Între un milion șase sute și-un milion opt sute de mii de franci, răspunse Lecoq. Asta punînd la socoteală și Château-Neuf.

— Nu-i rău deloc! Și cît a intrat în seiful nostru?

— Nimic. Ne-a costat mult punerea în scenă, iar Nicolas își primește partea leului.

— Chestiunea administrativă ne ruinează! oftă colonelul. Nici o casă serioasă nu poate fi ținută în felul acesta! Ce risipă îngrozitoare! Asta-mi scurtează zilele.

— Pff! exclamă Lecoq. Fleacuri! Dacă ne reușește lovitura, o să încasăm dintr-un foc o sumă exorbitantă.

— V-ați ocupat de fiu, în chestiunea cu paricidul? întrebă bătrînul, rostind înspăimîntătorul cuvînt ușor, ca pe-o alinare.

— Băiatul trebuie să vină chiar în dimineața asta, răspunse Lecoq. Noroc că mi-am vîrît și eu coada.

— Ce-i cu flăcăul ăsta? Ia zi!

— E o brută. Îi știu bine pe țărani. Lasă-mă să mă ocup eu de toată chestiunea.

Răspunsul bătrînului fu întrerupt de un zgomot care răsună în încăperea alăturată.

— Să mergem, zise repede Lecoq. Noi nu jucăm în scena asta.

În timp ce se îndepărtau, urcînd poteca spre Château-Neuf, se auzi glasul răgușit de băutură al fermierei:

— Bună dimineața tuturor. Mă bucur să vă găsesc aici pe toți, la trezire. Cum se simte logodnicul meu în această dimineață?

— Fiul preasfîntului Ludovic, îi răspunse contesa de Clare, trimite afectuoase salutări celei pe care și-a ales-o drept tovarășă de viață.

— Doamne! zise regina, străduindu-se să nu înjure. Bine, contesă, dacă-i așa precum zici tu! Am să te avansez. Abate, ia zi acolo o rugăciune, și să ne așezăm la masă.

Capelanul, un biet nefericit, care făcea parte din „conspirație" și care lua în serios toate aceste maimuțăreli, exact ca și Mathurine, se apropie de pat, îngenunchind în fața crucifixului. Toți credincioșii supuși ai văduvei îl imitară.

Regina își luă șiragul de mătănii, zicînd:

— Da' repede, dragă! Zi una scurtă și la obiect!

De îndată ce capelanul își încheie rugăciunea, Mathurine întinse o mînă cît o lopată către sticla sticla de rachiu de lîngă pat.

Strălucitorul viconte Annibal Gioja se repezi s-o servească.

— Lasă, frumosule! îi zise Mathurine Goret. Da' curat mai ești, dragă! Ce frumos îți miros labele! Noroc, voi ăilalți! Am nevoie de tărie dimineața, să-mi facă poftă de mîncare. Și cînd te gîndești că pot să beau cît vreau! Ha! Și am cu ce plăti negustorul!

Zîmbi cu gura pînă la urechi. Toți supușii se înclinară cu respect.

Capelanul, care-și juca rolul cu atît mai bine cu cît habar n-avea în ce intrase, profită de moment și duse la buze mîna crăpată a țărăncii.

— Am o veste bună pentru Alteța Voastră regală! anunță el.

— Alteța Mea regală! protestă madam Goret. Da' nu-s încă decît ducesă, băiete! Hai! lasă prostiile! Respectă eticheta!

— E așa precum am spus! Alteța Voastră regală, repetă capelanul. Cazuiștii nu cad de acord asupra acestor căsătorii morganatice...

— Ce-ai zis? sări ca arsă Mathurine. I-auzi cum vorbește de căsătoria mea! Fii atent, iubitule! Pentru cei care nu mă plac există oricînd închisoarea. Să știi că eu îl bag după gratii și pe papa!

— Vorbeam... încercă să spună cu blîndețe capelanul, despre acele căsătorii în ascuns, — istoria oferă, din păcate, destule exemple — căsătorii care nu fac decît să-mi înspăimînte cunoștiința...

— Mă, frumosule! urlă Mathurine, adresîndu-se vicontelui Annibal. Să ai cu tine întotdeauna o sabie! O să-ți prindă bine! Și-o uniformă de-aia de țîrcovnic! Plătesc eu, ce mama dracului! Doar am cheltuit atîția bani pîn-acum, fără să dau socoteală nimănui! Pîn-atunci, însă, fă bine și dă-l pe ăsta pe ușă-afară!

Arătă spre capelan cu degetul tremurînd de enervare.

— A fost necuviincios cu Majestatea Mea!

Se opri în mijlocul înjurăturii care-i venise pe buze, sufocată de furie.

— Alteța Voastră regală m-a înțeles greșit! zise repede capelanul. Voiam să spun că am stat de vorbă cu monseniorul, care consimte să vă ia în căsătorie după legile obișnuite ale Bisericii.

— Și la Primărie? bolborosi madam Goret, pradă emoției și extrazului.

— Și la Primărie! repetă capelanul.

În planurile „Fracurilor Negre" apăruse o modificare. Organizația își dăduse imediat seama de dificultatea de-a vinde simultan atîtea titluri de proprietate. Renunțînd la ideea vehementă de-a primi averea văduvei chiar din mîna ei, hotărîseră să ajungă la același rezultat printr-un act de căsătorie, care să cuprindă o clauză de donație reciprocă a tuturor bunurilor, în favoarea ultimului supraviețuitor din cei doi soți.

Pentru aceasta, era mare nevoie de o căsătorie civilă, iar cum moștenitorul atîtor regi se numea în realitate Louis Joseph Nicolas, nu exista nici un impediment ca madam Goret să devină doamna Nicolas în fața primarului.

Slavă domnului, văduva își închipuia că numele de Nicolas avea menirea de-a induce în eroare poliția adversarului său, Ludovic-Filip, așa-zis rege al Franței.

Bineînțeles că nu se putea înscrie în registrele Primăriei un nume atît de primejdios ca „Ludovic-Joseph de Bourbon,

fiu al delfinului Franței", fără a risca exilul, dacă nu chiar moartea.

Există și lucruri care sar în ochi...

Cît despre formula de donație în favoarea ultimului supraviețuitor dintre cei doi soți, vom vedea îndată ce înțelegeau prin ea „Fracurile Negre". Aici era punctul cheie al afacerii.

Ca și toate celelalte mecanisme care nu numai că funcționează singure, dar se reglează, se încălzesc, se pun în mișcare și se corectează de la sine, combinația pusă la cale de colonel (și care avea să fie ultima sa lovitură) îi deschidea succesiunea și, în același timp, *plătea legea.*

Nici americanii n-au reușit vreodată ceva mai spectaculos.

Mathurine era cît se poate de mulțumită de vestea primită.

— Dragul meu, i se adresă ea capelanului. Îți îngădui să săruți mîna Alteței Mele regale. Și-amîndouă mîinile, dacă vrei. Ești un băiat de treabă, auzi? Ei fir-ar să fie! Eu n-am zis nimic, ca să nu-l supăr pe monsenior, care și-așa are destule belele, da' să știi că mă călca pe nervi chestia cu căsătoria mea... morga... morga cum ai zis? În sfîrșit, ce-are a face? Prefer să fiu prințesă, decît ducesă, nu? E un grad mai bun. Ia dă-mi să beau ceva, frumosule! Ah, ce bine-mi pare, fir-ar dracu'-al dracului! Hai noroc la toți!

Dădu peste cap păhărelul cu rachiu și sări din pat dintr-o mișcare (În mod normal, o regină coboară încet, ca o făptură sacră). În timp ce domnișoarele de Paris o încălțau cu ciorapii ei groși de lînă, îi arse un cîntecel de petrecere, de ți se făcea părul măciucă.

— Ia ziceți cu toții odată: „Alteța Voastră regală"! strigă ea, aruncîndu-și în plafon scufia de lînă. Hei, conteselor! Rău ați ajuns! Ia vino-ncoa, frumosule și spune drept. Sînt sigură că mai pot exista și uneltiri. Oare un rege care s-a suit pe tron se poate descotorosi de o regină cu care s-a însurat la Primărie, cu acte-n regulă?

— Bineînțeles că nu, răspunse vicontele Annibal.

— Atunci să-mi aduceți doi notari pentru contractul de căsătorie. Sau patru! Sau chiar o duzină, ca să fiu mai sigură. O să-i plătesc pe toți atît cît trebuie.

Refuză energic lighenaşul pe care i-l întinsese contesa Corona, pentru toaleta de dimineaţă.

— Tu, drăguţo — i se adresă ea, privind-o de sus — va trebui să înveţi că o regină e întotdeauna curată. N-ai decît să te speli tu, dacă vrei! Nu eşti decît contesă!

Mathurine era în culmea fericirii şi a orgoliului. Urîţenia ei avea un fel de aureolă. Ajunsese într-un punct în care comedia începea să devină înspăimîntătoare.

— Haida! exclamă ea dintr-o dată. Să-mi daţi o fustă nouă şi bluza mea de duminică! Am o groază de treburi azi! Dacă monseniorul e grăbit, am să merg cu el la castel înainte de biserică şi de primărie. Ţine-ţi fleanca, popo, să nu zici cumva că-i păcat! Habar n-ai de afaceri! Prinţesele n-au nevoie de lege... deşi nu pot bea decît atîta cît li-e sete. Asta e! Ei, acu' puteţi veni, ăi de-aveţi de cerut bani de la mine. Am vîndut deja cîteva hălci de pămînt a-ntîia, da' la mine pămînturile nu se mai termină. Mii şi milioane de draci! Băi, servitorilor, să ştiţi că eu am întins destul laba după pomană înainte să devin nevastă de rege! Acu' nu mai vreau să fiu datoare nimănui cu nimic! Hai, v-aştept! Care-i primul?

Contesa de Clare, Annibal şi Piquepuce se apropiară în acelaşi timp, fiecare cu cîte o hîrtie în mînă. Mathurine le luă pe toate trei, încercînd să descifreze două lucruri: suma totală şi sigiliul augustului ei logodnic. Deşi habar n-avea să citească, în materie de cifre nu se înşela niciodată.

Nota contesei era pentru „conspiraţie", cea a cavalerului Gioja pentru problemele personale ale fiului lui Ludovic cel sfînt, iar cea a lui Piquepuce pentru castel şi pentru cheltuielile „celor de la Paris."

— Cam mult! zise veselă madam Goret. Da' după mine, potopul! Pe urmă n-o să mă gîndesc decît la mine!

Îşi scoase de sub pernă o cheie ruginită şi deschise sipetul care-i servea drept scăriţă la urcarea în pat. Era un obiect solid, cu pereţii groşi şi dublaţi cu metal.

Înăuntru se găseau stive înalte de monede de cinci franci din argint şi chiar din cele de şase lire. Aurul era pus într-un colţ. De asemenea, se mai puteau vedea şi cîteva teancuri groase de bancnote.

Madam Goret mîngîie din priviri grămezile de monede, apoi întinse mîna spre teancurile de bancnote.

— Acu' opt zile, zise ea, banii aceștia erau pămînt: pămînt pe cinste, unde creștea pădure cu un lemn de toată frumusețea!

Scoase un oftat, apoi își vîrî mîna în grămezile de aur, începînd să-l ia în pumn și lăsîndu-l să i-se scurgă printre degete, de parcă ar fi frămîntat un aluat de pîine.

— Ce plămadă! șopti ea, cu ochii ieșiți din orbite, amețită de încîntare. Ah, cum mai sună și ce plăcut e să-l simți în mînă! Dac-aș vrea, aș putea să umplu cu monede de aur și argint un sipet înalt cît casa! Ei, fir-ar al dracului! Și zău c-am s-o fac, cînd am să fiu regină! La naiba!

Contesa Corona o atinse ușor pe braț.

— Un tînăr dorește să se adreseze Alteței Voastre regale, îi zise ea.

Madam Goret întoarse capul.

În prag se ivise un flăcău amărît, cu zdrențele curgînd pe el, și care privea spre sipet cu un aer nătîng.

Din stacojie, madam Goret se făcu albă ca varul.

— Ce cauți aici, nenorocitule? strigă ea, cu glasul gîtuit de furie.

— Păi, mamă... începu el, cu ochii în lacrimi. Mi-e foame și mi-e sete. M-au dat afară de la Mathieu pentru treiș' cinci de gologani pe care-i datorez fiin'că le-am spart vesela.

— Servitori! urlă Mathurine, tremurînd din cap pînă în picioare de furie oarbă. Biciuiți-l! Alungați-l! Netrebnicul vrea să mă ruineze! Ticălosule! Tîlharule! Cară-te! Te blestem și te reneg! Te condamn la moarte!

14 ARMA PARICIDULUI

Tinerii domni de Cocotte și de Piquepuce, servitori zeloși, se și năpustiră să execute ordinul suveranei lor, luîndu-l de guler pe unicul fiu al lui madam Goret și zvîrlindu-l pe ușă afară, dar vicontele

Annibal îi opri cu un gest scurt. Apoi, răspunzînd privirii întrebătoare a contesei de Clare, zise cu glas coborît:

— *Se luminează de ziuă!*

Aceste patru cuvinte cuprindeau în ele toată explicația. Ele voiau să însemne că bietul flăcău, rămas în pragul ușii, avea să joace, cu sau fără voia lui, un rol în comedia pusă la cale de „Fracurile Negre"

Mathurine spumega de furie.

Cei treizeci și cinci de gologani aveau desigur o legătură cu indignarea ei ieșită din comun, căci nici o ființă omenească nu se leapădă cu totul de instinctele ei caracteristice: Harpagon își mînca de sub unghii, deși avea grămezi de aur.

Însă furia Mathurinei avea alt motiv, mult mai puternic.

Era limpede cîtă importanță acorda rangului ei princiar, pentru care plătea sume consistente, deși era o zgîrcită fără pereche. E lesne de închipuit cît preț punea pe gloria cumpărată atît de scump. Mathurine era întruchiparea orgoliului de țăran, împins pînă la demență.

Or, ajunsă în culmea gloriei, iat-o să se izbea de-o umilință neașteptată.

Acest dobitoc în zdrențe o numise „mamă", și asta de față cu toți servitorii, cu contesele, cu vicontele și domnișoarele de la Paris. Să nu uităm că în cazul ei era vorba de nebunie împinsă la extrem: o nebunie în același timp tristă și grotescă, dar nebunie în adevăratul sens al cuvîntului: reală și absolută.

Era nebunia unei femei, teribil de puternice în felul ei, care bălăcindu-se în mocirlă, ajunsese să adune un munte de aur, recurgînd la viclenii nebănuite.

Nu-i era rușine de ea însăși: fie că nu-și dădea seama de cumplita-i urîțenie, de ridicolul în care se cufunda, de sentimentul de ură și exasperare pe care-l trezea în jur, fie că se simțea destul de tare pe poziție ca să-i oblige pe ceilalți să-i înghită hachițele. Oricum, își vedea de drumul ei, cu fruntea sus. Nu rîdea niciodată. N-ar fi adresat vreun cuvînt bun acelor frumoase doamne sau vreunuia din nobilii ei supuși, nici în ruptul capului.

În mod deliberat, ținea sub sabotu-i grosolan toate acele capete care pentru ea reprezentau un *nec plus ultra*[1]

Pe această babă îngrozitoare o ducea mintea îndeajuns încît un asemenea contrast s-o umple de satisfacții.

Mîinile ei murdare erau doldora de aur, lucru pe care îl știa bine, lăsîndu-se adorată în mizeria ei, la fel ca acei idoli degradanți, care-i înspăimîntă pe chinezii veniți să îngenuncheze în fața lor.

Îi era însă rușine cu fiul ei, cu acel flăcău nefericit, nevinovat, stîlcit în bătăi de mic copil, infirm, slăbănog, zdrențăros și flămînd.

Îi era îngrozitor de rușine.

El n-avea nici o legătură cu tot aurul maică-sii. Înfățișarea sa stîrnea dezgust și milă. Nu știa nimic. Se credea sărac. Simpla lui prezență întina triumful Mathurinei, ca o insultă, ca o învinuire.

Lăsă să-i cadă din mînă capacul sipetului și se ridică, îndreptîndu-și trupul mătăhălos. Părul cărunt îi stătea zbîrlit pe frunte.

— Așa deci! zise ea cu cu voce spartă, într-un efort de a-și stăpîni mînia. Va să zică nu vreți să-l alungați pe fiu-meu! Aveți dreptate: dacă-mi vine mie cheful, s-ar putea ca într-o zi să-l aveți drept stăpîn! Atunci, cărați-vă voi de aici! Afară cu toții! Hai ce mai așteptați? Nu mai am nevoie de voi! Mă pot descurca și singură! Iar tu, șchiopîrlane, scoate-ți saboții și fă-te-ncoa! Ei, drăcia dracului! V-arăt eu vouă!

Flăcăul se supuse, ca și parizienii, în tăcere. Sărmanul făcu vreo cîțiva pași înăuntru, șchiopătînd. Avea capul descoperit și-și ținea saboții în mîna mutilată.

— Închide ușa, Vincent Goret! îi porunci Mathurine, de cum rămaseră singuri.

Băiatul împinse ușa mașinal, tremurînd din toate încheieturile.

De cealaltă parte a ușii, toate chipurile își schimbaseră expresia. Contesa de Clare zîmbi către vicontele Annibal.

1 *Nec plus ultra* (lat.) — „Nu mai departe"; prin extensie, „Mai bine decît atît nu există". (n.t.)

— Iubito, îi zise el, se vede treaba că împăratul Vespasian[1] era bolnav la cap cînd a zis că „banii n-au miros“. Ce treburi avem astăzi?

— Ne pregătim *să plătim legea*, răspunse cu indiferență fosta Marguerite de Bourgogne.

Annibal își trecu pe la nas un flacon cu apă de colonie.

— Bine, bine! murmură el, fără a-și pierde surîsul strălucitor. După cîte știu eu, e vorba de-un paricid, nu? Dar știu că jucăm tare, pe Dumnezeul meu!

Marguerite le făcu semn lui Cocotte și Piquepuce, care stăteau la taclale cu domnișoarele de onoare.

— Avem nevoie de trei-patru țărani, care să fie martori, le zise ea.

— Aha! exclamă Annibal. Înțeleg. Găsiți chiar vreo șase. Și-i aduceți-i repede, că cei doi au și pornit să se certe. În curînd începe păruiala.

— Eu am fost deja la Mortefontaine azi-dimineață, zise Cocotte, ca să i-o arăt „Trubadurului“ pe Thérèse Soulas. Văd că se pregătesc treburi serioase.

Porni la drum, împreună cu Piquepuce.

Contesa Corona, care nu se amestecase deloc în discuție, dădu să iasă, cu capul plecat ca de-o mare oboseală și tristețe. Nu schimbase nici măcar o privire cu „colega“ sa, doamna de Clare.

— Uite una care, dacă n-ar fi existat păcatul originar, ar fi fost foarte bună de sfîntă! zise Marguerite, arătînd spre ea cu evantaiul.

Annibal îi sărută mîna, răspunzîndu-i prin cîteva cuvinte fără importanță.

Capelanul se plimba de colo-colo, citindu-și breviarul.

În odaia alăturată se găseau față în față mama și fiul.

Se știe cum sînt luminate fermele normande: prin ușa deschisă. De cum se închide ușa, înăuntru e beznă.

1 *Titus Flavius Vespasianus* — împărat roman (69—79 e.n.). Excelent administrator, a realizat o serie de reforme în domeniul finanțelor și armatei. Din ordinul lui s-au construit toalete publice, așa-numitele „vespasiene“. Tot lui i se atribuie replica „Banii n-au miros“, apropo de taxele puse asupra vespasienelor. (n.t.)

Madam Goret rămăsese lîngă sipetul cu bani.

Bietul Vincent ofta din toți rărunchii, tot sucind în mînă cureaua de la saboți.

Era o creatură nevolnică, în adevăratul sens al cuvîntului. Cu o singură lovitură a pumnului ei păros, Mathurine l-ar fi făcut una cu pămîntul.

— Deci așa, fiule! vorbi ea. Ești dator treiș'cinci de gologani?

— Da, mamă. Am avut un necaz.

Madam Goret întinse mîna după pat și-și luă clondirul cu rachiu.

— Și-ai venit să-mi ceri mie gologanii ăștia?

— Da, mamă... Și ceva de mîncat și de băut...

— Asta-i un medicament, îi explică ea gestul de adineauri. Ție ți-ar face rău, prostule. Da' mie nu.

Și trase din sticlă o dușcă zdravănă. Furia i se mai domolise.

Cînd băiatul fusese mic, maică-sa nu se purtase prea rău cu el. Nu-l bătuse decît în zilele cînd fura pîine neagră și de n-ar fi fost degetele tăiate pentru un motiv cît se poate de justificat, se putea spune că nu-i rupsese pînă atunci decît un picior.

Să nu exagerăm. Mathurine nu era atît de haină la suflet. Dacă l-ar fi întîlnit pe șchiopul din fața ei undeva pe drum, l-ar fi sărutat și poate chiar i-ar fi dăruit vreo monedă cu zimții tociți, pe care i-o refuzase tutungiul!

Dar să vină așa, să-și arate zdrențele în văzul tuturor celor ce-i spuneau: Alteța Voastră regală!

În sfîrșit, ce mai conta? Furtuna se potolise. Mathurine se întreba cum să facă să-i dea mîncare și băutură, precum și cei treizeci și cinci de gologani, fără să pară prea bogată.

— Fiule! zise ea, îndulcindu-și glasul. Chiar dacă tu nu-ți dai seama, să știi că mă gîndesc adînc. Mă tot întreb de unde-aș putea face rost de-atîția bani deodată.

Se cunoaște că șchiopul nu venise la fermă din proprie inițiativă, ci sfătuit de alții. De cine? Asta nu știa nici nici el.

Vincent ridică din umeri și răspunse:

— Haida-de, mamă! Pentru dumneata nici nu-i mult, treiș'cinci de gologani! Toți vorbesc că ai zeci și sute de mii, că totul, de jur-împrejur, e-al dumitale!

Madam Goret se crispă din nou.

— Cine spune asta? întrebă ea, întrebă ea, simțind c-o apucă din nou toate pandaliile.

— Cum cine? Oamenii...

— Oamenii, băiete? zise ea cu prefăcută blîndețe. Ia spune, fiule, ce vorbesc oamenii?

— Ca să nu mai pomenesc de ce-am văzut în sipetu-ăla al dumitale! urmă flăcăul. Văd că ai acolo bani berechet, mamă: gologani, franci, scuzi...

— Hm! mormăi Mathurine. Ai pus ochii pe ce-i în sipet? Atunci află, fiule, că banii aparțin domnilor și doamnelor pe care i-ai văzut mai adineauri!

— Las-o moartă, mamă! zîmbi cu subînțeles Vincent. De cînd îi numești așa pe servitorii dumitale?

Tînărul avea dreptate, dar în fața regilor e riscant să ai dreptate.

Madam Goret nu fusese nicicînd o fire răbdătoare, decît cînd avea de-a face cu cineva mai tare ca ea. De cînd se urcase pe tron, însă, nu mai suporta să fie contrazisă nici cît negru sub unghie.

Se repezi la fie-său, care încă se hlizea prostește, încîntat de propriile-i cuvinte, și, smulgîndu-i din mînă saboții, începu să-l lovească cu ei cît o țineau puterile.

La început șchiopul nu opuse nici o rezistență. Își mișcă neîndemînatic brațele, încercînd să se ferească de ploaia de lovituri, abătută pe spinare și pe capul său, neocolindu-i nici figura.

— Mama, dai prea tare, mamă! încercă el să spună. Mă doare, mamă! Doar nu vrei să mă omori în bătaie, mamă! Sînt fiul dumitale...

Mathurine nu-l auzea și continua să lovească nebunește, orbită de furie.

— Ți-am zis că banii nu-s ai mei! gîfîi ea. Poți să mă tai în bucăți și tot n-ai să pupi un sfanț de la mine! Na mîncare, derbedeule! Na băutură, tîlhar ce ești! La vîrsta ta ar trebui

să-ţi cîştigi singur pîinea! Tu ar trebui să fii cel care să-i dea de mîncat şi de băut mamei tale bătrîne şi neputincioase!

Şi continuă să-şi lovească fiul, umplîndu-l de sînge. Vincent începu să strige după ajutor, dar nimeni nu părea să-l audă.

La vederea sîngelui, Madam Goret se înfurie şi mai tare. Dacă ar fi fost taur, roşul ar fi făcut să i se suie sîngele la cap.

Aruncă din mînă saboţii, care se izbiră de un geam, făcîndu-l ţăndări, şi înşfăcă un ţăruş uriaş pentru plantat varză, aflat undeva în preajma ei.

În acelaşi timp, cedînd acelui straniu instinct al femeilor de-a striga după ajutor chiar şi atunci cînd snopesc în bătaie un bărbat, începu să urle:

— Săriţi! Hoţul! Criminalul! Mă omoară!

Şi-şi repezi înainte mîna cu ţăruşul. Şchiopul pară lovitura, trîntindu-se la pămînt.

Încolţit, bietul Vincent căută instinctiv o armă cu care să se apere. Vîrîndu-şi mîna în buzunar, dădu peste cuţit.

Dar ce cuţit nenorocit! O amărîtă de custură, care se bălăngănea în mînerul de lemn alb şi care n-ar fi fost în stare nici să taie gîtul unei orătănii sau să curețe coaja unui măr!

Era însă un cuţit. Numele face obiectul. La zgomotul de geam spart, afară se auzi zumzet de glasuri. Uşa se deschise brusc. În aceaşi clipă, madam Goret apucă ţăruşul cu amîndouă mîinile mîinile şi-l izbi năprasnic pe nenorocitul de fiu-său drept în creştet. Acesta scăpă din mînă cuţitul, şi se prăbuşi ca o cîrpă.

Pe uşă pătrunseră mai mulţi ţărani, bărbaţi şi femei.

În fruntea lor păşea un personaj remarcabil, care se vedea bine că nu-i de prin partea locului avea o figură impertinentă, părul de un blond spălăcit, pălărie Jeune-France, un costum elegant, care la Belle-Jardinière făcea 45 de franci, sacou şi pantalon.

Din două salturi, Clampin, zis şi Pistol — căci el era, şi încă în exerciţiul funcţiunii — traversă încăperea şi, zărind cuţitaşul, îl ridică triumfător, apucîndu-l grijuliu cu două degete.

— Iată dovada! rosti el cu emfază. Săteni, sînteţi cu toţii martori. Nu eu am adus aici această armă a crimei. Sărmana

mamă de familie — aici, de față — era cît pe-aci să fie victima unui paricid!

Țăranii se uitau cu un aer nehotărît cînd la băiatul zdrobit în bătaie, care zăcea nemișcat la pămînt, cînd la madam Goret, care tocmai se așezase pe masă, roșie la față, de-ai fi zis că-i gata să facă apoplexie.

— Și totuși, zise un plugar, e clar că flăcăul avea un cuțit!

— Așa e! întări un cioban. După cum și madam Goret are la bani, o saltea plină!

— Minți! țipă Mathurine, abia mișcîndu-și limba înțepenită.

— Mai are și-n dulapuri, vorbi plugarul, și-n pivniță...

— Peste tot! aprobă în cor asistența. Are la aur cît o parohie întreagă!

— Nu-i adevărat! protestă Mathurine. Fecioru-meu a vrut să-mi ia zilele pentru treiș' cinci de gologani, pe care-i datorează la alde Mathieu... Și, ia mai cărați-vă de-aici, sărăntocilor! Nu-mi place să-mi intre oameni în casă!

Nimeni nu se clinti.

Nimeni nu se gîndi să-l ajute în vreun fel pe șchiop.

Cinci-șase bărbați și două fete rămaseră pe loc, fără să facă nimic: în picioare, cu capul în piept și cu brațele atîrnînd pe lîngă corp.

Se vede treaba că nici unul din ei nu pătrunsese pînă atunci în casa Mathurinei, pentru că fiecare privea cu mirare și viclenie luxul disparat al fotoliilor, covoarelor și perdelelor.

Aici găsiseră subiecte de discuție pentru zile întregi de clacă și pentru multe nopți de veghe.

Nici unul din „parizieni" nu-și făcuse apariția.

Pistol, care se simțea și aici în largul lui, ca peste tot, luă un blid în care turnă apă din ulcior și i-l întinse Mathurinei, care-l refuză cu vehemență.

Atunci Pistol se duse cu blidul la flăcăul cel șchiop, care începuse să-și vină în simțiri. Acesta bău cu lăcomie.

— Monstru ce ești! îl apostrofă Pistol, cu toată indignarea de care era în stare. Nici măcar nu-ți pasă că era cît pe-aci să comiți o crimă!

Țăranii se adunaseră laolaltă, șușotind.

— Se întîmplă multe lucruri necurate în casa asta, zise unul.

— Ba aici mai vin și cîte unii care se-ascund! adăugă altul.

— Cînd o să intre peste ei poliția, să vezi cîte-o să mai afle!

Mathurine se săltă în picioare, punînd mîna pe țăruș.

Sătenii se dădură înapoi.

— Oameni buni! li se adresă Pistol. Sînteți rugați să vă întoarceți la casele voastre. Fiți discreți. Dezvăluirea unor astfel de atentate nu poate fi decît dăunătoare bunelor maniere. Dar dacă nenorocitul de colo mai îndrăznește încă o dată să facă uz de forță, atunci voi, care-ați fost martori, veți ști să-i spuneți judecătorului adevărul adevărat despre ceea ce-ați văzut.

— Dar dumneata cine ești? încercă să protesteze plugarul.

Pistol îi împinse afară, împreună cu ciobanul, răspunzînd:

— Sînt un burghez de la Paris, din capitală, și tare-aș vrea să am și eu sănătatea și vigoarea voastră, care trăiți la țară!

După ce dădu pe ușă afară încă doi bărbați, sărută pe cele două fete, zicînd:

— Rămîneți cu bine, oameni buni! Mergeți sănătoși!

De cum se goli încăperea, ușa dinspre grajd și curte se deschise brusc, făcînd loc vicontelui Annibal, urmat de Cocotte și Piquepuce.

Toți erau înarmați.

Pistol își încrucișă brațele la piept, luînd un aer teatral.

— Fără prostii! zise el. Uitați-vă bine la mine: *Se luminează de ziuă.*

— Ai jucat excelent, băiete! i se adresă vicontele. Cine te-a pus la curent?

— El! răspunse Pistol, arătînd cu degetul spre Piquepuce.

— N-am făcut decît să rostesc un singur cuvînt! protestă acesta. Și individul a priceput tot.

— Cine ești? întrebă Annibal cu glas amenințător. De unde vii?

Pistol își puse degetul la buze și aruncă o privire spre madam Goret, care tocmai ducea la gură clondirul cu medicamente.

— Dacă m-aţi fi întrebat „Ce fac" — vorbi el aproape în şoaptă — v-aş fi răspuns că „trag cu urechea".

— Te povăţuiesc să laşi gluma la o parte.

— Atunci n-aveţi decît să găsiţi unul mai serios decît mine. Dacă m-aţi fi întrebat unde anume trag cu urechea, v-aş fi spus că la cabaretul *L'Épi-Scié*.

Auzind de *L'Épi-Scié*, Annibal avu o clipă de ezitare. Apoi îi întinse mîna lui Pistol, zicînd:

— Fă semnul!

Dar tînărul scoase un strigăt de fericire şi se repezi spre uşa din fund, unde se ivise mutrişoara curioasă a domnişoarei Joséphine de Noirmoutiers.

— Mèche!

— Clampin!

Era o regăsire ca la teatru. Căzuseră unul în braţele celuilalt, iar Clampin se răsuci spre ceilalţi, cu un aer triumfător:

— Să vă spună doamna de cît timp sînt eu în combinaţie!

— Aşa e, cu mult înaintea mea! adeveri Mèche. Totdeauna avea cu ce să facă cinste, deşi nu spunea niciodată cu ce se ocupă. De fapt, eu am intrat în horă ca să fiu alături de el.

— Sînt în serviciul lui Trei-Labe, de la Plat d'Étain! vorbi Pistol, întorcîndu-se demn spre Annibal. Dacă-i nevoie să mă puneţi la încercare, vă stau la dispoziţie.

Dădu drumul mîinii domnişoarei de onoare, care-i făcuse în palmă semnul de recunoaştere, şi repetă acelaşi semn în palma lui Annibal.

Acesta se adresă de îndată cuiva de afară.

— Puteţi intra, contesă, e dintre ai noştri.

În prag apăru contesa de Clare.

— Alteţă, i se adresă ea lui madam Goret. Monseniorul, care-a aflat de oribilul atentat pus la cale împotriva dumneavoastră, m-a trimis să văd cum vă simţiţi.

— Sst! o opri Annibal, arătînd spre Vincent, şchiopul, care făcuse ochii mari.

— Mă ocup eu de el! se oferi Pistol. Prea ştie multe, individul.

La auzul cuvîntului „Alteţă", Pistol tresărise uşor, apoi vorbise repede, ca să-şi ascundă uimirea.

Madam Goret își luă sticla de la gură.

— La dracu'! mîrîi ea. Da' rău mai e să fii prințesă! Ia uite ce chestie! Adică nu mai am voie să-l altoiesc pe fiu-meu, fără s-aud că-i acuzat de cine știe ce! N-a vrut să-mi facă nici un rău. Cu cuțitul ăla nu-i vii de hac nici unui iepure. Haide, haide, flăcăuașul meu, vino s-o pupi pe mama. Domnii și doamnele pe care-i vezi aici or să-mi împrumute patruzeci de gologani ca să mănînci și să-ți plătești datoria. Să nu crîcnești o vorbă despre ce-ai văzut, că-ți frîng oasele de-adevăratelea! Acu', cară-te!

— Dar... încercă să obiecteze Annibal.

— Ține-ți pliscul, frumosule, și adă-ncoa patru-j'de gologani! Fără multă vorbărie!

Annibal se supuse, în vreme ce Pistol îi șopti la ureche:

— Amărîtul de colo trebuie *să plătească legea*. Așa c-o să-l vedeți împăiat cum se cuvine!

Șchiopul ieși din încăpere, iar Pistol se strecură în grajd și de-acolo, în curte, unde se găsea o portiță ce dădea înspre cîmpie.

Înainte de a pleca aruncă o ocheadă spre Mèche, care porni pe urmele lui.

15 PISTOL CAUTĂ

Se știe că Clampin, zis și Pistol, ștrengar al Parisului, deci diplomat din născare, călător în jurul lumii, fost combatant în colonii etc., fusese angajat de domnul Badoît pentru a-i descoperi pe asasinii lui Jean Labre, fratele baronului Paul d'Arcis, căutările lui desfășurîndu-se în paralel cu cele ale poliției, ale cărei eforturi rămăseseră zadarnice.

Se mai știe că Pistol se avea foarte bine cu femeile, făcînd parte dintre junii ferice care frecventau teatrul „Bobino", avînd locuri sus, „La cucurigu", și cedînd pasiunii jocului, pînă la a risca grămezi întregi de gologani la *dop* — joc numit

păhărelul la Bruxelles, *galoșul* în Normandia, și *vîrtosul* în Bretania.

Bănuim că mai are și alte nume.

Patima jocului, precum și teama de a nu fi luat drept un om al poliției, îl condusese la faimosul cabaret *L'Épi-Sciè*, situat lîngă La Galiote, pe bulevardul Temple. Cum nu-și putea da în vileag nici slujba oficială de spion al domnului Badoît, nici profesiunea liberală de vînător de cotoi, se dăduse drept Frac Negru și bandit onorific. Nu era o situație unică, dar își avea orgoliul ei. Dat fiind tactul extraordinar, experiența precoce și ochiul atoatevăzător al amicului nostru Pistol, ar fi fost de mirare ca trecerea lui prin acest sălaș al iadului să fi rămas fără rezultat.

La cabaretul *L'Épi-Scié*, după cum am mai spus, se țineau întrunirile mai mărunte ale acestei organizații tenebroase, la care justiția nu putuse ajunge decît o singură dată, dar chiar și atunci fusese vorba de veriga cea mai neînsemnată.

Pleava ce constituia armata al cărei stat major era reunit în jurul „Fracului Negru", sau Tatălului-tuturor, se aduna la *L'Épi-Scié*, a cărui poziție de excepție — o intrare dînd spre oraș și alta dînd în cîmp — îl făcea locul ideal pentru astfel de activități.

Aici Pistol întîlnise — printre alte figuri bizare — pe mesagerul de la Plat-d'Étain, cunoscut sub numele de Trei-Labe și care avea să pună capăt carierei aventuroase a banditului Lecoq, zis și Toulonnais l'Amitié, în biroul domnului J.-B. Schwartz, bancherul prinților.

Trei-Labe, a cărui poveste nu-și are rostul aici, avea o influență considerabilă asupra membrilor asociației, așa încît Pistol se orientase bine apelînd la numele lui, ca să-i garanteze intrarea la ferma Goret.

Trei-Labe, pe numele său adevărat Andrea Maynotti, se strecurase chiar în sînul organizației „Fracurile Negre", folosindu-se de o deghizare îndrăzneață, pentru a-și aduce la bun sfîrșit o teribilă răzbunare. Se bucura de încrederea colonelului Bozzo, ba chiar îi inspirase sentimente romantice nepoatei Tatălui-tuturor, frumoasa și nefericita contesă Corona.

Grație bunelor sale relații cu Trei-Labe, Pistol reușise să-i vadă de cîteva ori pe bătrînul colonel și pe fermecătoarea contesă.

A sosit însă vremea să vedem ce-a făcut Pistol din clipa cînd s-a despărțit de domnul Badoît, la Alençon, și pînă cînd a apărut în grădina baronului d'Arcis.

Trecînd peste episodul călătoriei cu diligența, alături de Louveau, zis și „Trubadurul", iată-l pe tînărul nostru la Château-Neuf, unde ajunsese cu cîteva ore mai înainte, pe urmele răufăcătorului cu pricina.

În jurul locatarului de la Château-Neuf existau două feluri de mistere: unul comic și altul serios.

Primul, care-l înconjura în calitate de pretins moștenitor al tronului și de șef al unei conspirații, era artificial și teatral. Al doilea, însă, era cît se poate de necesar, mai ales după sosirea la Mortefontaine a lui Paul Labre și-a Ysolei de Champmas.

Ca o observație generală, „fiul preasfîntului Ludovic" nu se număra printre cei ce puteau da ochii cu vechii lor cunoscuți, fără ca faptul să aibă urmări. Trecutul lui era o chestiune extrem de delicată.

Datorită în special acestui ultim motiv, intrarea la Château-Neuf rămînea strict interzisă celor ce nu știau cuvîntul de ordine.

Pistol, care habar n-avea de multe fapte cunoscute cititorului, era preocupat de lucruri fără nici o legătură cu actuala-i meserie de maestru de ceremonie. În zadar se cățărase pe ziduri și dăduse tîrcoale locului: nu descoperise nimic. Ba chiar se lăsase indus în eroare de calmul aparent al acestei case înconjurate de ziduri înalte, în spatele cărora se desfășura în taină o activitate intensă.

Tot ce răzbătea dincoace de ziduri era „conspirația".

Nu-i cazul să mai repetăm că scopul „conspirației" era tocmai acela de a crea zarvă și de a distrage atenția, avînd rolul de momeală.

Fără a-și da seama, mica nobilime de prin partea locului, înregimentată în acest complot cu scop de jaf, lucra în folosul „Fracurilor Negre".

Dar nici un ţinut nu-i chiar atît de sălbatic încît să scape de sub controlul autorităţii. Cititorul poate se întreabă, probabil, cum de autorităţile rămîneau surde şi oarbe faţă de aceste întruniri, care se desfăşurau aproape în văzul tuturor.

Răspunsul la întrebare e simplu şi concis şi ţine de însăşi povestea numeroşilor impostori care-au jucat — pe rînd sau simultan — rolul de fiu al lui Ludovic al XVI-lea.

Scrierile rămase de la Naundorff[1] şi Mathurin Bruneau[2], documente publicate de ducele de Normandia, nu lasă nici o umbră de îndoială asupra atitudinii la adresa lor, în vremea guvernării lui Ludovic-Filip. Pretutindeni şi de fiecare dată s-a procedat identic.

Administraţia lui Ludovic-Filip favoriza în mod egal şi în măsura în care iniţiativa era compatibilă cu siguranţa statului, pe toţi cei ce pretindeau a fi Ludovic al XVI-lea — şi aceasta datorită faptului că principalii săi adversari erau adepţii legitimismului, iar odată admisă existenţa unui fiu al lui Ludovic al XVI-lea, însuşi principiul legitimist rămînea fără obiect.

Aşadar, Pistol luă cunoştinţă de conspiraţie şi tocmai era pe punctul de-a face un semn pe poarta casei, care, evident, nu conţinea nimic din ce-l interesa pe el, cînd la ieşirea din parc, observă, pe o alee umbroasă, un bătrînel cu zîmbet blînd, ce părea să fi trecut de suta de ani.

Bătrînelul era braţ la braţ cu o femeie de o frumuseţe neobişnuită, pe care Pistol o recunoscu a fi contesa Corona.

„Din moment ce-s aici toţi amicii lui Trei-Labe, înseamnă că ăsta-i locul! Trebuie să mă-ntorc."

Ceea ce şi făcu , la întoarcerea de la casa lui Paul Labre. Vizita la baron îl ajutase să întrevadă ce se afla în spatele

1 *Charles-Guillaume Naundorff* — „falsul Delfin", cel care a jucat cel mai abil rolul de fiu al lui Ludovic al XVI-lea. Născut probabil la Berlin, dintr-o familie de evrei, moare la Delft în 1845. (n.t.)

2 *Mathurin Bruneau* — născut în 1784. După o existenţă de aventurier, incluzînd o plecare în America, se întoarce în Franţa în 1815, unde se dă drept fiul lui Ludovic al XVI-lea. În 1818 este adus în faţa tribunalului corecţional din Rouen, unde este condamnat pentru escrocherie. Sfîrşitul vieţii sale rămîne obscur. (n.t.)

comediei de la Château-Neuf. Nici un ecou al conspiraţiei nu răzbătea pînă la locuinţa lui Paul Labre şi, totuşi, instinctul *detectiv* al lui Pistol era atît de dezvoltat, încît de la primul indiciu care-i ieşi în cale, ştrengarul se găsi pe pista cea bună.

Iată despre ce era vorba:

Ieşind din grădina lui Paul Labre, Pistol, care o luase prin cîmp, auzi dintr-un şanţ, plînsul unui tînăr şi glasul unui bărbat care-l consola:

— Eşti un prost. În locul tău, eu aş găsi repede cu ce.

Tînărul era şchiopul, Vincent Goret, care îşi pierduse slujba pentru treizeci şi cinci de gologani.

Omul era parizian, şi Pistol îşi aminti că-l văzuse trăgînd cu ochiul la cabaretul *L'Épi-Scié*.

Era de-ajuns ca să-i trezească suspiciunea.

Pistol se trînti pe jos lîngă un gard viu, ca să-i poată auzi mai bine.

— Du-te la maică-ta! îl îndemna bărbatul. Are la bani, de nu ştie unde să-i mai ţină. Cere-i de la început o sută de franci, ce zici?

— O sută de franci! repetă amărîtul de Vincent, îngrozit la gîndul unei asemenea bogăţii.

— Două sute, dacă vrei... Şi-ţi împrumut cuţitul meu, în caz că baba se înfurie...

Şchiopul se îndepărtă de el.

— N-am nimic de-a face cu dumneavoastră, zise. Dacă maică-mea nu vrea să-mi dea ăi treizeci de gologani, nu-mi rămîne decît să m-arunc în rîu. Pentru mine, viaţa nu-i nici o bucurie.

Şi plecă, ţinîndu-şi saboţii în mînă.

Aproape imediat după plecarea lui, chiar pe cînd se pregătea să urce panta spre Château-Neuf, Pistol auzi strigăte dinspre cătunul Nouettes.

Erau Cocotte şi Piquepuce, care îndeplineau ordinul lui Annibal.

— Veniţi, prieteni! Veniţi, oameni buni! spuneau ei. Fiul Mathurinei Goret s-a dus la maică-sa. O să se întîmple o nenorocire!

Şi ţăranii, curioşi, o porniră în grabă spre castel.

Pistol nu stătu mult pe gînduri. Se puse în fruntea grupului strigînd:

— Săteni! Cui îi sînt drag, să vină după mine! Morala înainte de toate!

Nu-i era drag nimănui. Dar toți veniră după el din simplul motiv că o luase pe drumul pe care pornise toată lumea.

Din prima clipă, înfățișarea și felul lui de-a fi treziseră bănuielile lui Cocotte și Piquepuce, care recunoscuseră în el un derbedeu parizian.

Cei doi îl preveniseră pe vicontele Annibal.

Odată jucată farsa cu cuțitașul pe care băiatul îl scosese din buzunar, agățîndu-se ca înecatul de un pai, pentru a ține piept scorpiei de maică-sa, cu siguranță că lucrurile ar fi luat o întorsătură urîtă pentru Pistol, dacă acesta n-ar fi avut îndrăzneala să iasă din încurcătură.

Din fericire pentru el, în armata care asedia sipetul cu bani al lui madam Goret existau mai mulți generali, departe de-a cădea de acord unul cu altul. Fiecare își avea susținătorii săi.

Spre și mai marele noroc al lui Pistol, mărturia domnișoarei Mèche îi venise în ajutor, la fel ca și numele de Trei-Labe, adus în discuție la momentul oportun.

Cînd totul se terminase, am văzut că Pistol ieșise în urma șchiopului, plin de zel, atribuindu-și din proprie inițiativă misiunea de-a păstra un asemenea ostatic prețios.

O așteptă pe Mèche în grajd și-i zise:

— Te-ar surprinde dacă la anul am avea și noi o caleașcă a noastră și-un bucătar pe cinste în bucătăria unei case unde să locuim noi doi? Fii cu ochii în patru, spune-mi tot ce afli, iar dacă apar jandarmii, fă-te nevăzută.

O luă în brațe cîteva clipe, după care o părăsi la fel de brusc și, făcînd o tumbă, porni repede după sărmanul Vincent.

Îl ajunse din urmă la cotitura drumului. Intrînd de-a binelea în pielea noului său personaj, îi zise:

— Băiete, dacă te întorci la Mathieu, ești pierdut pentru totdeauna.

Tînărul Goret îl privi sfidător.

— O să-mi plătesc datoria și totul o să fie bine. Alde Mathieu sînt oameni de treabă.

— Ești pierdut, repetă Pistol. Mîine vor veni jandarmii să te ridice.

Băiatul încremeni pe loc.

— Dar n-am de-a face cu dumneata, începu el, după cum îi era obiceiul.

Însă ochii i se umpluseră de lacrimi.

— Vai de mine și de mine! porni el să se tînguie. Jandarmii! Oare am s-ajung la eșafod fin'că mi-am scos brișca din buzunar contra maică-mi?

— Nu se știe! îi răspunse Pistol, luîndu-și un aer grav. Prin părțile astea, lumea-i destul de rea. Da' pe mine, mă interesează soarta ta, prăpăditule!

Știu eu pe cineva care, dacă-l rog eu, o să te ia cu el și-o să te apere de jandarmi.

— Cine? Domnu' de la Château-Neuf? întrebă șchiopul.

— Exact. Un domn tare de treabă.

— Se zice c-ar fi vrăjitor și că i-a făcut farmece maică-mi.

Pistol ridică din umeri.

— Preferi jandarmii? întrebă el.

Dar tînărul Goret nici nu se gîndea să facă vreo alegere.

— Pot oricînd să m-arunc în rîu, mormăi el, întunecîndu-se la față. N-am nici o bucurie să trăiesc.

— Prostule! exclamă Pistol, care văzu că nu fusese înțeles. Nu trebuie decît s-aștepți puțin, și-ai să fii bogat.

Ochii băiatului începură să sticlească.

— Mi s-a mai spus asta! șopti el. Mi s-a spus că toate fetele vor umbla după mine ca vrăjite. C-am să beau direct din sticla cu medicamente, așa cum face mama. Ah, dac-aș fi bogat, aș mînca supă toată ziua, fin'că mie mi-e foame tot timpul.

Spuse toate acestea cu atîta înverșunare, încît Pistol — fire poetică, cum sînt toți copiii Parisului — începu să rîdă, zicîndu-și în sinea lui: «Dobitocul ăsta ar putea cîștiga doi franci pe zi în rol de imbecil, la „Bobino"».

— La drum! zise el, cu glas tare. O să te luăm în grija noastră și-o să te apărăm de jandarmi.

Și coti brusc, începînd să urce spre castel.

Vincent îl urmă cu capul plecat.

Amîndoi se strecurară printr-o spărtură din zidul aflat în construcţie şi porniră printre copacii din parc.

Pistol păşea acum cu încetineală şi precauţie, părînd cufundat în gînduri.

— Vezi tu, vorbi el, oprindu-se în apropierea zidului. Încerc să văd cum am să procedez. S-ar putea să nu meargă aşa uşor.

— Mi-e sete, răspunse Vincent, recăzînd în stare de apatie.

Pistol tresări şi-i puse mîna la gură.

— Fă pe mortul! şopti el.

Cum băiatul, uluit, încerca instinctiv să i se opună, Pistol se văzu nevoit să recurgă la mijloace drastice şi, punîndu-i faimoasa sa piedică, îl culcă la pămînt aproape fără zgomot.

— Fă pe mortul, repetă el pe un ton amenințător. Ori s-ar putea să numai fii nicicînd bogat! Nu mă aflu aici pentru tine, scumpule, aşa că dacă-mi strici socotelile cu-atît mai rău de pielea ta!

Sărmanului Vincent nici prin gînd nu-i trecea să se revolte.

Rămase lungit în iarbă, fără să se clintească.

Pistol se duse cîţiva paşi mai încolo şi-şi încordă auzul.

Din apropiere se auzea un zgomot uşor.

— E cît se poate de agasant să nu cunoşti bine locurile! bombăni tînărul, şovăind o clipă. De-aici n-am cum să văd castelul, şi nu ştiu cu cine am de-a face.

Se întoarse către şchiop, care-l privea fără să priceapă nimic, apoi îşi ridică degetul, dîndu-i a înţelege să nu facă nici un zgomot.

După care se trînti pe jos cît era de lung, zicîndu-şi: „Vom trăi şi-om vedea"!

Începu să se tîrască printre smocurile de iarbă, de la un copac la altul, încît cu siguranţă că de l-ar fi văzut indienii lui Cooper[1], i-ar fi adus sincere felicitări.

1 *James Fenimore Cooper* (1789—1851) — scriitor american, autorul unor romane de aventuri despre indienii din regiunea Marilor Lacuri *(Povestirile lui Ciorap de Piele, Ultimul mohican).* (n.t.)

Pe măsură ce înainta, zvonul de glasuri devenea tot mai distinct.

Era limpede că avea de-a face cu mai multe persoane care discutau, dar băiatul încă nu putea prinde nici o frîntură din conversație.

Primul cuvînt pe care l auzi fu numele de Paul Labre.

Se opri pe loc, tulburat.

Datorită unei întîmplări ce-l făcuse să descopere o uneltire al cărei fire începea să le întrevadă, ajunsese dintr-o dată chiar în miezul problemei care-l frămînta: venise aici pentru Paul Labre, lucru de care nu uitase nici o clipă.

Mai înaintă puțin, ținîndu-și răsuflarea.

Foșnetul ușor al ierbii îl împiedica să audă și-și blestema zilele pentru fiecare cuvînt care-i scăpa.

După vreo treizeci de pași, copacii se răreau. Apoi, într-o lumină orbitoare, zări silueta albă a castelului, profilată pe verdele frunzișului.

În același timp, printre ultimile crengi, privirea lui distinse mai multe haine de culoare închisă, precum și rochia unei femei.

Mai făcu un ultim efort, ochind un copac bătrîn și, ascunzîndu-se într-un tufiș, putu să tragă cu ochiul la un grup, ce părea adunat la consiliu, în jurul unei mese rustice, pe care se găseau rămășițele micului dejun.

Erau patru bărbați, dintre care bătrînul cu zîmbet pașnic, și alături de ei încîntătoarea femeie, pe care Pistol o văzuse nu demult la brațul lui: colonelul Bozzo și contesa Corona.

Dar ochii parizianului nu zăboviră prea mult asupra lor, atrași de cel care tocmai vorbea.

Acel glas, ușor de recunoscut, rostise numele lui Paul Labre.

Era un băiat înalt, cu tendință spre îngrășare, cu o fața foarte albă, cu păr bogat și ondulat, șaten închis. Profilul lui acvilin amintea vag de portretele și medaliile prinților din casa de Bourbon.

Bărbatul vorbea rar, impunîndu-și o alură majestuoasă. Părea că se apără de o acuzație.

Pistol era numai urechi:

— În afacerea cu generalul de Champmas, am acționat în folosul asociației și acordul ei. În chestiunea de față, datorită mie, asociația o să-și dubleze capitalul dintr-un foc. Am luat măsurile necesare și sînt gata să le expun consiliului.

— Du-te să te plimbi prin grădină, Fanchette, iubita mea! zise bătrînul cu tandrețe.

Și, aplecînd spre el frumoasa frunte a contesei Corona, o sărută cu buzele sale uscate. Fanchette se îndreptă cu pași nepăsători și grațioși.

După plecarea ei, luă cuvîntul unul din cei prezenți, pe care Pistol îl recunoscu a fi faimosul domn Lecoq de la Perrière.

— Frumosul meu Nicolas, zise el sec, noi ți-am dat pe mînă o afacere trăsnet. Tatăl și cu mine tocmai ne-am aruncat o privire asupra titlurilor de proprietate. E o lovitură de maeștri! Numai că tu, băiete, nu prea stai bine unde ești. Îți porți trecutul după tine ca o tinichea de coadă. Ieri domnul Badoît a fost zărit la Alençon, iar azi la Ferté-Macé. În afară de asta, domnișoara de Champmas și Paul Labre tot se vor întîlni odată și-odată, ce zici, n-am dreptate?

Pistol își încordase auzul la maximum.

— Uiți, dragul meu, că mă împiedic peste tot de două obstacole! răspunse frumosul Nicolas, cu dispreț princiar:
— Generalul și Thérèse Soulas. Oi fi tu abil, dar nici eu nu-s de lepădat. Sper că domnișoara de Champmas și Paul Labre s-au întîlnit azi-dimineață.

— Hei, l'Amitié! interveni bătrînul, devenind mai atent. Ascultă bine, înainte să judeci. Băiatul ăsta e foarte capabil și are mult simț practic.

— S-o luăm pe rînd, urmă „fiul preasfîntului Ludovic". În ce privește chestiunea de față, totul este pregătit. Am și cu ce *plăti legea,* de îndată ce moare Mathurine Goret.

— Toate bine, îl aprobă părintește bătrînul. Asta știm cu toții.

— Cît despre afacerea Labre, urmă „fiul de rege", e ceva mai complicat, iar domnul Lecoq va vedea că, pînă la un punct, am căzut de acord să elaborăm un plan...

În clipa aceea, în depărtare răsună o împușcătură.

— Tună? se îngrijoră bătrînul, privind în sus, spre cerul acoperit de nori negri și groși. Detest furtuna. Îmi dă o stare de neliniște.

— S-a tras undeva, dinspre Belle-Vue du Foux! zise Lecoq.

„Fiul preasfîntului Ludovic“ nu se tulbură cîtuși de puțin.

— E așa precum spui, murmură el, cu vădită intenție. S-a tras dinspre Foux.

Apoi, vorbi rece și apăsat, cu un glas care-l făcu pe Pistol să-i înghețe sîngele în vine:

— Nu vă mai ocupați de Paul Labre. N-o s-apuce bătrînețea. *Și-a achitat nota de plată!*

16 TREZIREA REGELUI

Pistol nu-i adresase cuvîntul lui Paul Labre nici de zece ori în viața lui, iar de la ultima întîlnire trecuse deja cam multișor.

Firea tristă și singuratică a lui Paul nu îngăduia familiarități, dar tînărul era frumos și bun la suflet. Pistol îl simpatizase întotdeauna.

Un ștrengar al Parisului caută tot timpul termeni de comparație în lumea teatrului. Teatrul este pasiunea sa și locul unde-și face educația. Dacă găsiți cumva că manierile lui sînt lamentabile, să știți că-i vina teatrului.

Încă din vremea cînd era vînător de cotoi în cartierul Prefecturii, Pistol îl vedea pe Paul Labre prin prisma celor mai frumoase amintiri din teatru.

Pentru el, Paul era Gauthier d'Aulnay din *Turnul din Nesle*, Ravenswood din *Mireasa din Lamermoor*, Müller din *Angela*, Gennaro din *Lucrezia Borgia*. Niciodată nu se uita la Paul fără să-și spună: „Aș da zece gologani să-l pot vedea pe scenă!“

Ștrengarii Parisului sînt ființe ciudate.

Paul îl iubea pe domnul Badoît, dar îl adora pe Paul, ca pe „necunoscutul“ dintr-o mare tragedie.

Prin urmare, ultimele cuvinte ale „fiul preasfîntului Ludovic“ îl înghețară de groază.

Știa bine că are de-a face cu niște bandiți care nu se dau în lături de la nimic. Își închipui că s-a comis o crimă.

Bineînțeles că-i ieșise cu totul din minte nenorocitul de Vincent Goret, moștenitorul atîtor milioane, care nu pusese nimic în gură toată ziua și care-l aștepta la marginea parcului. Nu-și putea lua gîndul de la Paul Labre, întrebîndu-se dacă acea metaforă lugubră — *„și-a achitat nota de plată!“* — însemna că-i prea tîrziu ca asasinatul să mai poată fi împiedicat.

Îndoielile lui nu ținură mult. Frumosul Nicolas era aici ca să se explice, ceea ce și făcu. Astfel, Pistol avu ocazia să vadă că în această respectabilă adunare nu domnea chiar o înțelegere absolută.

Nicolas era nevoit să-și justifice fața de o opoziție cît se poate de înverșunată, în fruntea căreia se găsea domnul Lecoq.

Nu vom repeta ceea ce cititorul deja cunoaște; vom spune doar că discuția se purta deschis, fără ocolișuri, iar Pistol, care era curios ca o maimuță, n-ar fi renunțat la pînda lui nici pentru toate partidele de *dop* din lume.

Pe neașteptate, avea acces în culisele unui altfel de teatru decît „Bobino“. Pătrunsese chiar în miezul acelui scenariu fantastic de bine pus la punct și ale cărui vicleșuguri neștiute îi înfierbîntaseră de atîtea ori imaginația.

Avea ocazia să vadă „Fracurile Negre“ în spatele cortinei, în plină repetiție.

După cum se exprima chiar el, la apogeul propriului triumf mental, „Fracurile Negre“ se descheiau la nasturi în prezența lui!

„Fiul preasfîntului Ludovic“ răspundea obiecțiilor ridicate de dușmanul său, Lecoq, fiind nevoit să-și expună în detaliu planul său ofensiv și defensiv: atacul avînd drept scop milioanele lui madam Goret și apărarea în fața încercării de răzbunare a lui Paul Labre.

Pistol înțelegea perfect, intuind lucrurile subînțelese, completîndu-le pe cele nespuse și zicîndu-și în sinea sa: „Zău că-i nostim! Niciodată nu m-am distrat atît de bine!"

În primul rînd, aflase dintr-un condei exact amănuntul pentru care venise aici: în fața lui, se găsea asasinul lui Jean Labre. Dar cum se învățase cu nărav, nu se mai mulțumea numai cu atît. Auzise o mulțime de lucruri și memorase totul perfect, ordonînd faptele în gînd, dar îi părea nespus de rău că nu avea și un martor.

„Așa ceva nu crezi pînă nu vezi!" își zise Pistol în sinea lui.

Năvodul cu fire grosolane, în care „Fracurile Negre" prinseseră acel uriaș pește de aur, care era madam Goret, îi inspira o admirație de profan. Înțelegea că o capcană trebuie gîndită în funcție de finețea instinctului prăzii.

Madam Goret ar fi zdrobit dintr-o lovitură o cursă mai rafinată.

Într-adevăr, era în același timp caraghios și șocant să-l audă pe ticălosul de Nicolas expunîndu-și principiile diplomatice de cea mai joasă speță.

— Căsătorie grabnică, moarte subită, *lege plătită* generos, printr-un paricid, așa ceva e unic în analele societății! conchise el cu sînge rece.

Cît despre cealaltă soluție, avînd drept scop achitarea notei de plată a lui Paul Labre, ea era și mai simplă și se numea ghilotină.

Dar pe Pistol îl mai așteptau și alte surprize. Spectacolul era divers și plin de efecte neașteptate.

Acum urma scena comică.

În clipa cînd Nicolas își încheie pledoaria, triumfînd pe toată linia, pe aleea dinspre castel se ivi un valet cu înfățișarea de mitocan, care strigă de departe:

— E cineva care vrea să vă vorbească, monseniore!

— Jerôme, toți nobilii și credincioșii mei prieteni pot veni la mine! răspunse prințul, schimbînd brusc tonul.

În același timp, le făcu semn membrilor consiliului, care-și verificară ținuta, luînd un aer solemn.

— Prea multe frecușuri între rotițele mașinăriei noastre, vorbi Lecoq către cel de lîngă el. Prea multe complicații. N-o să reziste pîn-la capăt.

Pe alee se auzi zarvă mare.

— Aduceți-o și pe Fanchette! porunci cu blîndețe colonelul. Biata copilă nu prea are parte de distracții aici. L'Amitié, se adresă el lui Lecoq, ești nedrept. Nicolas a gîndit-o bine. Să știi că are talent.

Domnul Lecoq, cu două degete vîrîte în răscroiala vestei, își scoase pieptul înainte.

— Lucrurile trenează, răspunse el. Un simplu atac de apoplexie ar însemna ruină totală. Dac-aș fi fost eu în locul lui Nicolas, la ora asta eram milionar și baba ar fi zăcut la doi metri sub pămînt. Asta e, Tată!

Sfîrșindu-și vorba, se ridicară, rupînd în dinți vîrful trabucului, și porni în direcția copacilor, zicînd:

— Mă întorc îndată.

— Monseniore, domnul cavaler Le Camus de La Prunelaye, împreună cu doamna! anunță Jerôme, cu un puternic accent normand.

Pescarul de păstrăvi, viitor perfect al departamentului Orne, își făcu apariția în fuga mare, tîrînd după el o cucoană grasă, care abia își mai trăgea sufletul. Era lung și slab, cu o figură ca de pasăre.

— În curînd, flăcăule, n-ai să mai spui „monseniore", ci „Majestate". Avem vești de-a dreptul extraordinare!

Făcu o plecăciune către prinț, după eticheta Curții, în vreme ce nevastă-sa încerca o reverență care, ca și veștile, era „de-a dreptul extraordinară."

Frumosul Nicolas catadixi să-i întindă cavalerului mîna, pe care acesta i-o sărută, adăugînd:

— Prințe, din informațiile pe care le dețin din surse cît se poate de demne de încredere, Parisul e la mare ananghie.

„Zău c-așa ceva n-am văzut nicăieri pe unde-am umblat!" gîndi Pistol. „Tare-aș vrea să fie aici și Mèche, să-l vadă pe nenea ăsta și pe consoarta 'mnealui. Da' unde mama naibii a dispărut Lecoq?"

— Monseniore, domnule Lefébure, cu sora sa și contramaistrul! zbieră Jerôme.

Fostul elev al Școlii politehnice, posesor al unor opinii progresiste, mic și îndesat, roșu la față, cu o barbă care-i acoperea pomeții pînă sub ochi, era un om căruia îi plăcea să spună lucrurilor pe nume. În calitate de reprezentant al Franței liberale, nu accepta trecutul decît cu anumite rezerve.

Frumosul Nicolas îi promisese să amendeze Constituția.

— Monseniore! vorbi Lefébure. Acesta este contramaistrul meu, om din popor, care-i are în mînă pe cei cicizeci și doi de iepurași din subordinea mea. A vrut și el să vadă ce înseamnă Curtea și să asiste la trezirea regelui.

Contramaistrul își tot răsucea pălăria în mînă, privindu-l pe frumosul Nicolas cu oarecare neîncredere.

— Acum ai văzut cum arată un rege, Trinquet, i se adresă domnul Lefébure. Un om ca toți ceilalți, iar trezirea regelui e momentul cînd îl vezi bîndu-și cafeaua cu lapte. Hai, salută-l!

„Regele" îl privi cu multă bunăvoință pe omul din popor, întrebîndu-l despre el și familia lui.

Apoi, parizienii și credincioșii supuși normanzi îi strînseră călduros mîinile.

Pe alei, se zăriră venind doamnele de la Curte: contesa Corona, contesa de Clare și cele două domnișoare de onoare ale reginei. Parizienii formau, desigur, suita Majestății Sale.

Și totuși", își zise Pistol, „toată chestia asta are farmec. Nu i-ar sta deloc rău lui Mèche în preajma unui tron adevărat. Zău că-i un înger fata asta! O dulceață!"

— Monseniore, iată-i pe tinerii domni Portier de la Grille! anunță în continuare Jerôme, majordomul palatului. A sosit și domnul Poulain, împreună cu domnul Vicar!

Era, într-adevăr, impresionant! Frumosul Nicolas adoptase un surîs istoric, iar fruntea sa arhi-legitimă era împodobită de paisprezece veacuri de glorie.

Se așezară cu toții. În prezența parizienilor „trezirea regelui" căpătă un aer neobișnuit de solemn.

Cavalerul Le Camus de La Prunelaye primise o notă de plată de la croitorul său, fost elector din La Ferté, actualmente stabilit în strada Minimes, din cartierul Marais.

În partea de jos a facturii, croitorul adăugase cîteva rînduri, pline de greşeli de ortografie, în care menţiona că lucrurile merg prost, iar capitala era nemulţumită.

La rîndul său, domnul Lefébure adăugă că *Le Charivari* şi *Le Corsaire* îşi băteau joc de umbrela lui Ludovic-Filip.

— În Franţa, vorbi soţia cavalerului, ridicolul ucide.

Unul din fraţii Portier de la Grille povesti cum cumpărase brice englezeşti de la un comis voiajor, care cunoştea Londra ca pe buzunarul său. După spusele negustorului de brice, Anglia — eternul duşman al Franţei — nici nu-şi dorea mai mult decît să sprijine o revoluţie.

— Toate ştirile duc la aceeaşi concluzie! exclamă cavalerul. Sorţii par a fi de partea noastră. Intrăm în a cinci sute cincizeci şi una lună de la moartea domnului Cazotte[1], fapt cît se poate de semnificativ, Sire, pentru că domnul Cazotte a prezis moartea lui Robespierre[2]

Faptul, a cărui însemnătate era limpede pentru toată lumea, păru să-l impresioneze profund pe frumosul Nicolas. Pînă atunci nu vorbise încă nici unul din parizieni.

Colonelul încetă să-şi mai frămînte degetele şi tuşi scurt, de cîteva ori, în semn că cere să se facă linişte. Toţi erau nerăbdători să audă părerea unui om atît de venerabil.

— Copiii mei! zise el cu glasul lui tremurător. Nu pot pune mîna în foc pentru Rusia: e departe, şi-n plus, s-a purtat urît cu polonezii. Dar ce-ar fi s-aducem pe Sena flota spaniolă? Iată-l pe domnul Lecoq de la Perrière, care are în mîini...

— Sst! îi făcu semn Lecoq, care tocmai discutase printre zăbrelele porfiţei cu frumoasa Ysole. Tratativele sînt în curs. E o chestiune la fel de delicată ca şi onoarea unei domnişoare.

În legătură cu Spania, sora domnului Lefébure preciză că ea comanda ciocolată la Bayonne.

1 *Jacques Cazotte* — literat francez (1719—1792), autor de romane sentimentale, poveşti, poeme în proză. Adversar al Revoluţiei, a fost condamnat la moarte de Tribunalul revoluţionar şi decapitat. (n.t.)

2 *Maximilien de Robespierre* (1758—1794) — om politic francez, democrat-revoluţionar, supranumit şi „Incoruptibilul". A fost unul din conducătorii Revoluţiei burgheze din 1789 şi reprezentant al iacobinilor. Şef al guvernului revoluţionar (1793—1794), a instituit „dictatura iacobină". Răsturnat în urma loviturii de stat de la 9 Thermidor (27 iulie) 1794, a fost ghilotinat (n.t.)

— Ai dreptate! încuviință colonelul. Să păstrăm cea mai adîncă tăcere asupra peninsulei Iberice. Casa de Austria e puternică, dar își bate cuie în talpă. Sînt împuternicit să vă comunic că actualul împărat acceptă să facă o diversiune în favoarea noastră, cu sprijinul moral al Sanctității sale, papa. Suedia va rămîne neutră. De la moartea regelui Carol al XII-lea[1], manifestă multă prudență. În schimb, regele Sardiniei e de părerea noastră, iar Elveția, patria eroică a lui Wilhelm Tell[2], ne va trimite trei mii de mercenari, pe care-i vom plăti cu doar un gologan pe oră. Ăștia-s oameni de fier! Fier topit, nu alta!

— Un gologan pe oră! repetă cavalerul. Nu-i cam scump?

— Ăsta-i prețul. Cît despre restul Europei...

— Am o idee! îl întrerupse plin de elan cavalerul. Deșertul Arabiei e populat de-o mulțime de triburi războinice. Să-i cerem ajutorul lui Abd-el-Kader!

— Am și făcut-o! replică Lecoq, așezîndu-se, foarte sigur pe sine.

„Fiul preasfîntului Ludovic" gesticula cu augusta-i mînă.

— Aveți încredere! vorbi el, luminîndu-se la față. Clipa se-apropie. Ne lipsea un motiv, pentru a declanșa războiul, dar l-am găsit, grație unei sublime mezalianțe! Domnilor, iubiți prieteni, s-a terminat cu scrupulele și cu șovăiala. Astă-seară vă va fi prezentată regina. E o femeie din popor, dar ce era Jeanne d'Arc[3]? Nu tot o simplă țărăncuță?

1 *Carol al XII-lea* — rege al Suediei (1697—1718). Fiu al lui Carol al XI-lea, a continuat politica absolutistă a tatălui său, a luptat în Războiul nordic (1700—1721) împotriva Rusiei, Poloniei și Danemarcei, în care a obținut victoria de la Narva (1700), asupra rușilor. A fost însă înfrînt la Poltava (1709) de Petru cel Mare. A murit la asediul cetății Frederikshald. (n.t.)

2 *Wilhelm Tell* — erou legendar al luptei elvețienilor împotriva Habsburgilor austrieci în secolul al XIV-lea. Nesupunîndu-se măsurilor impuse de Gessler, reprezentantul împăratului Albrecht I, Tell a fost pedepsit să doboare cu săgeata un măr, așezat pe capul propriului său fiu, ceea ce a reușit. (n.t.)

3 *Jeanne d'Arc* (supranumită „Fecioara din Orléans") — eroină a poporului francez (1412—1431), fiica unui țăran din Domrémy. În timpul războiului de 100 de ani, în fruntea unei armate, a despresurat la 8 mai 1429 orașul Orléans, asediat de englezi. În 1430 a fost capturată de burgunzi, care au vîndut-o englezilor. Judecată de un tribunal ecleziastic, a fost declarată eretică și arsă pe rug. (n.t.)

— De altfel, adăugă cavalerul de la Prunelaye, cocoşul înnobilează găina. Numai de-un lucru îmi pare rău: că are înfăţişarea pe care-o are!

— Respectul dumneavoastră îi va ţine loc de tinereţe, de frumuseţe şi de origine nobilă! declară frumosul Nicolas. Totul este pregătit. Astă-seară, cînd va apărea aleasa mea, vă îngădui să strigaţi: *Trăiască regina!*

În acea clipă, Pistol simţi o atingere pe braţ şi auzi vocea ascuţită a lui Jerôme, majordomului Curţii, adresîndu-i-se cuiva, care continua să rămînă ascuns vederii.

— Cum aţi zis? Mai spuneţi odată cum vă cheamă!

Pistol se răsuci fulgerător. Lîngă el se afla Vincent Goret, care-l privea cu un aer jalnic.

— Mi-aţi făgăduit că-mi daţi să beau şi să mănînc ceva, zise el.

Din fericire, în grup se stîrnise o oarecare agitaţie, astfel încît glasul lui Vincent nu răzbătu pînă la ei. Conspiratorii păreau neliniştiţi, în aşteptarea numelui vizitatorului necunoscut.

— Da' ştiţi parola? insistă Jerôme. Nu vă cunosc şi n-am încredere in dumneavoastră.

O parte din conjuraţi îşi scoaseră pumnalul din teacă.

Furios pe şchiop că-l deranjase într-un asemenea moment, Pistol îl înşfăcă de guler.

— Dacă nu taci, te strîng de gît! îi şuieră el.

— Nu voiam decît să beau şi să mănînc ceva, mai reuşi să îngaime Vincent Goret.

Pistol îl ţinu şi mai srtrîns, pentru că pe alee se auzi din nou vocea necunoscutului. Era o voce sonoră şi îndrăzneaţă.

— Nu cunosc parola, spunea vizitatorul. Vreau să vorbesc cu domnul Nicolas şi nu plec de-aici pînă nu-l văd. Ascultă bine numele meu, ca să-l poţi repeta cum trebuie:Paul Labre, baron d'Arcis.

Pistol rămase pur şi simplu fără replică.

— Domnul Paul! murmură el. Asta-i acum! Am impresia că s-a cam terminat cu rîsul. Da' ce dracu' caută aici?

17 PROVOCAREA

Numele de Paul Labre, răsunînd ca o lovitură de trăsnet, nu putea avea același efect asupra tuturor celor ce asistau la trezirea regelui.

Pentru membrii conspirației — boiernașii trași pe sfoară și fericiți să joace într-o asemenea parodie de complot — Paul Labre nu era decît un vecin, străin de uneltirile și nădejdile lor: cu alte cuvinte, un profan.

Și totuși, tonul pe care-i răspunsese majordomului de provincie era încărcat de amenințare.

Cavalerul de La Prunelaye se aplecă spre nevastă-sa:

— Să știi că dacă răsuflă tot, o să fim judecați de un tribunal special, iubito!

Pentru parizieni, însă, și mai ales pentru frumosul Nicolas, numele de Paul Labre avea cu totul altă rezonanță.

Paul Labre era *dușmanul.*

Poliția „Fracurilor Negre" — foarte bine organizată, cu atît mai mult cu cît era legată prin fire tainice de acea bizară administrație adulteră, pe care Ludovic-Filip făcuse greșeala de-a o lăsa să funcționeze cvasi-oficial — deci, cum spuneam, poliția „Fracurilor Negre" semnalase și contracarase de multă vreme eforturile lui Paul Labre.

Se știe că împotriva lui fusese deja declanșată o tentativă de asasinat juridic. Asociația îi întinsese o capcană, după sistemul cunoscut. În aceeași zi, murise un om, tocmai pentru ca Paul Labre să ajungă în fața justiției.

Existau și martori, gata să confirme fapta. Ucigașul Thérèsei Soulas scăpase dintr-un foc de doi dușmani.

Acum nu mai rămînea decît ca asociația să dea curs liber procedurilor obișnuite.

Era simplu, ușor și sigur.

Dar iată că Paul Labre le-o luase înainte.

De ce venise aici?

Era un tînăr întreprinzător. Acțiunea lui legată de arestarea generalului de Champmas făcuse mare vîlvă atît în rîndurile

agenților, cît și ale răufăcătorilor. Numele de Paul Labre era cunoscut tuturor.

În plus, tînărul mai avea avantajul — sau nefericirea — de-a aparține unei școli de temut.

Nu era un burghez oarecare. Trăise într-un mediu în care înveți cîte ceva de la viață: strada Ierusalim.

Cu el nu era de glumit, dovadă faptul că în loc să lase uciderea fratelui său pe grija poliției, își angajase propria-i poliție — numeroasă sau nu, asta n-avea nici o importanță.

„Fracurile Negre" regretau amarnic uciderea lui Jean Labre, inutilă pentru asociație și care le pusese pe urme un dușman periculos: fratele victimei. Domnul Lecoq îi reproșa „fiului preasfîntului Ludovic" în special acest omor, considerîndu-l o crimă de lez-confrerie.

Dar de ce venise Paul Labre? Era vorba de împușcătura de la Belle-vue-du-Foux? Dăduse de urma asasinilor fratelui său? Era singur? Venise însoțit de poliție?

E limpede că cel puțin pentru o parte din cei de față, prezența lui Paul Labre era o chestiune de viață și de moarte.

Cît despre falsul prinț, baronul d'Arcis era o lamă de spadă, cu vîrful țintuit pe pieptul său.

Și asta pentru că marea lojă a Fraților Milei, cunoscută sub numele de „Fracurile Negre", avea două principii, la fel de riguroase: *să plătească legea* și *să taie creanga bolnavă.*

Organizația își susținea cu îndîrjire — uneori chiar cu eroism — pe toți membrii. Dar cînd o cerea interesul comun, atunci *creanga bolnavă era tăiată* fără milă, pentru a salva copacul.

Falsul prinț știa asta foarte bine. Fără îndoiala că se ocupase chiar el de tăierea mai multor astfel de ramuri.

De asemenea, era cît se poate de conștient de ura pe care i-o purtau mulți dintre membrii consiliului.

Acum, toți asociații își întoarseră privirile către el.

Nicolas păli, iar Lecoq schiță un zîmbet crud.

Dar prințul își reveni imediat.

— Tată, i se adresă el colonelului, cine-i stăpîn aici? Nu-s eu?

— Ba da, fiule! îi răspunse bătrînul. Te sfătuiesc s-o ții tot așa. Tu ești stăpîn, atîta vreme cît *e ziuă.*

— *Se luminează de ziuă!* adăugă, punîndu-i mîna uscată pe brațul lui Lecoq. Să știi că eu rămîn la părerea mea: băiatul ăsta are talent. Ce zici, l'Amitié? Să vedem ce urmează.

— De văzut, o să vedem! răspunse cu răceală Lecoq. Se-ngroașă gluma. *S-ar putea* ca în curînd *să se întunece.*

— Să fie poftit baronul d'Arcis! porunci cu glas coborît fiul sfîntului Ludovic.

Paul tocmai apăruse la cotitura aleii.

— Cum? Cum? izbucniră boiernașii, jucîndu-și la perfecție rolul de oameni integri, ce nu-și pot stăpîni revolta. Dar v-ați gîndit, monseniore? E împotriva tuturor regulilor.

— Domnii mei, replică prințul, cei ce vin aici întreabă de domnul Nicolas și nu de fiul nefericitului Delfin al Franței. Fiți prudenți. Sîngele ilustru care-mi curge în vine are dușmani neîmpăcați. Vă aflați aici în calitate de vecini, veniți în vizită la alt vecin. Nu sîntem altceva decît un grup de amici care discută, așa că vă cer să lăsați la o parte orice manifestari de respect exagerat.

Iată că Nicolas le punea în brațe un alt rol, iar vizitatorii, fericiți, adoptară imediat o atitudine familiară.

Se pricepeau bine să joace teatru.

Paul Labre înaintă cu pași rari și apăsați.

Aflase și el, ca toată lumea, despre conspirație, căreia conjurații de bună credință îi făceau destulă publicitate prin fanfaronada lor. Și totuși, văzînd lume multă, pe chipul său se putea citi o undă de mirare.

Îi privi pe parizieni și salută femeile cu politețe. Zeflemeaua nu-i stătea în fire.

Dacă cineva căscase ochii cît portalurile de la Notre-Dame, acela era Pistol, exploatatorul lui Vincent Goret.

În vreme ce-i punea acestuia din urmă un căluș zdravăn, se gîndea: „Domnul Paul s-a schimbat mult! Dar ce contează? Oricum rămîne cel mai frumos bărbat din Paris! Ce june prim ar face la teatrul Porte-Saint-Martin[1]! „Bobino" e prea mic pentru unul ca el!"

1 *Porte-Saint-Martin* — teatru parizian, situat la joncțiunea dintre B-dul St. Denis și B-dul St. Martin, lîngă poarta cu același nume. (n.t.)

— Domnule baron, începu Nicolas, adresîndu-i-se simplu și nepretențios, sînt încîntat să vă primesc la mine.

Paul se oprise la cîțiva pași de el.

Nu ezita, dar sprîncenele se încruntaseră ușor, de parcă abia atunci și-ar fi dat seama de latura penibilă a intervenției sale.

Pentru parizieni, timpul părea că s-a oprit în loc. Cu greu reușeau să-și ascundă neliniștea.

Numai stăpînul casei rămăsese cu zîmbetul pe buze.

„Da' mare actor mai e pungașul ăsta!" se minună Pistol. „Ce ipocrit! Și ce tupeu pe el!"

— Domnule, vorbi într-un tîrziu Paul Labre, am a vă spune unele lucruri, ce-ar putea suna cam neplăcut pentru urechile unor femei.

— Doriți să stăm de vorbă între patru ochi? întrebă Nicolas, fără să se tulbure.

— Nu, răspunse Paul. Nu-i vorba de asta.

Apoi, schițînd un gest de nerăbdare, adăugă:

— Am nevoie de prezența acestor domni, dar mă tem că le voi ofensa pe doamne.

„Prințul" vorbi cu glas coborît și plin de demnitate:

— Domnule baron, n-am avut onoarea să vă cunosc pînă acum și mi-ar părea nespus de rău să cred că aveți ceva împotriva mea.

În jurul lui, parizienii rămăseseră nemișcați și tăcuți.

Un observator și-ar fi dat îndată seama că îngrijorarea lor scăzuse simțitor. Indiferent ce-avea să se întîmple de-acum încolo, era clar că omul din fața lor nu venise să le ceară socoteală pentru uciderea fratelui său.

Și-n mintea „prințului" roiau cam aceleași gînduri. În plus, își spunea că, așa calm și detașat cum îl vedea, Paul Labre nu putea să fi aflat despre asasinarea Thérèsei Soulas. Și totuși, Nicolas trebuia să facă un mare efort de voință pentru a-și păstra sîngele rece.

Îl înspăimînta și dogma *„tăierii crengii bolnave"*.

Ghicise gîndurile lui Lecoq.

Dimpotrivă, conjurații începuseră să se agite. În departamentul Orne oamenii sînt destul de irascibili. Nu le trebuie prea mult ca să le sară țandăra.

— Parcă-mi vine să strănut, mormăi unul dintre frații Portier de la Grille. Ei, fir-ar să fie!

— Și mie e cît pe-aci să-mi sară muștarul!

— Să vorbiți așa cu moștenitorul...

— Sst! îi atenționă domnul Lefébure, prudent ca matematica aplicată în industrie.

Numai cavalerul de la Prunelaye își păstră autoritatea, așa cum se cuvenea unui viitor prefect.

— Ce-i asta? întrebă el. Tînărul a venit aici ca să caute pricină?

— Nu dumneavoastră! răspunse sec Paul Labre.

— Atunci, cui? strigară în același timp patru-cinci glasuri de conspiratori înfuriați.

Paul arătă cu degetul spre „prinț" și spuse scurt:

— Lui.

Într-o clipă, ceilalți îl înconjurară, iar Poulain și nepotul lui Molard ridicară pumnul.

— Domnilor! Domnilor! încercă să-i potolească prințul.

Se pare că Paul era un bărbat destul de viguros, pentru că îi îndepărtă cu ușurință pe cei ce se apropiaseră prea mult.

— Cu el am treabă! vorbi Paul, cînd în jurul lui se făcu loc liber Bănuiesc că vreți să mă întrebați de ce. Nu vreau și nici nu pot să vă răspund. E vorba de-o femeie. Puțin îmi pasă dacă acest om este un impostor sau nu. Nu-i de datoria mea să-i răzbun pe naivii pe care-i înșeală sau îi stoarce de bani. Mie îmi ajunge să știu că o dată în viața lui s-a purtat ca un laș și-un mizerabil.

— Pe toți dracii! izbucni cel mai mare dintre frații Portiér de la Grille. Orice cîine turbat trebuie stîrpit!

Și se repezi spre Paul, care doar îl atinse, trimițîndu-l cu picioarele în sus în mijlocul conspirației descumpănite.

Paul se apropie de prinț, dar acesta îl opri cu un gest semeț, fără a-și pierde zîmbetul.

— Consider că ați spus tot ce-aveați de spus, domnule baron.

Apoi adăugă, aproape în şoaptă:

— Mîine, la şase dimineaţă, la răscrucea Foux. Aleg pistolul.

— Dar nu există duel fără martori! strigă cavalerul, furios la culme. Îl poftesc pe domnul acesta să-şi găsească în întreg ţinutul măcar un singur martor!

— Martorii mei, urmă şi „fiul preasfîntului Ludovic", sînt colonelul Bozzo şi domnul Lecoq de la Perrière. Aş putea cunoaşte numele martorilor dumneavoastră, domnule baron?

— Am să vi le comunic în curînd! replică Paul.

După care salută din nou femeile şi se retrase.

De cum plecă, zeloşii conspiratori explodară ca nişte petarde. Cum se poate să aibă loc un asemenea duel? Era un act criminal şi denaturat! Un sacrilegiu!

Capetele încoronate nu-şi riscă viaţa în duel.

Fiecare voia să se bată în locul prinţului.

— Monseniore! Viaţa mea vă aparţine! se auziră mai multe glasuri odată.

Desigur, nu parizienii vorbiseră astfel.

„Fiul preasfîntului Ludovic" le mulţumi cu acea măreţie şi seninătate care le stă atît de bine păstorilor de popoare. Cînd pronunţă următoarele cuvinte memorabile, avea de departe aerul lui Henric al IV-lea de pe Pont-Neuf [1].

— Domnilor, înainte de-a fi un Bourbon, sînt francez şi gentilom. Ca să te poţi pune la adăpostul unei coroane, trebuie ca mai întîi s-o porţi. A mea e-acum pe fruntea unui uzurpator, iar eu voi ajunge să domnesc în Franţa asemeni strămoşilor mei, monarhi cavaleri, prin dreptul obîrşiei şi-al spadei mele.

Toţi conjuraţii păliră de emoţie.

Chiar şi fostul elev al şcolii Politehnice, care era de felul lui un sceptic, nu se putu stăpîni să nu exclame:

— Domnilor, vom avea un mare rege!

În acest timp, colonelul îi şopti lui Lecoq:

— Vezi tu, l'Amitié, iubiţule, totuşi băiatul ăsta-i foarte înzestrat!

[1] *Henric al IV-lea de pe Pont-Neuf* — referire la statuia lui Henric al IV-lea, aflată în Square du Vert-Galant, lîngă Pont Neuf. (n.t.)

— Simte că sîntem pe urmele lui, răspunse Lecoq, ridicînd din umeri. Răbdare!

— He-he, dragul meu! exclamă bătrînul Cînd ești pe urmele cuiva, n-ai motive să fii sigur pe tine. Nu se știe cînd îți poate arde o lovitură cu piciorul!

— Totdeauna pus pe glume, Tată! mormăi Lecoq. Dar, sst! Uite că vine Nicolas! Se pare că așteaptă felicitări!

— Domnilor, vorbi „prințul", și mai ales, frumoasele mele doamne, vă cer îngăduința să discut pentru cîteva momente cu prietenii mei de la Paris.

Ceilalți se dădură la o parte, plini de respect.

„Prințul" și parizienii veniră atît de aproape de tufișul unde se afla Pistol, încît acesta se tîrî cîțiva pași mai în spate, vîrîndu-i și mai adînc călușul protejatului său Goret.

— Ei, bine, sire! vorbi Lecoq. Așteptăm ordinele sacre ale Majestății voastre.

— Gata cu gluma! zise falsul prinț cu voce fermă. Aici fiecare își joacă propria piele. Mai sînt eu șeful acestei combinații sau nu?

— Tu ești șeful, scumpule, îl liniști colonelul. Iar adineauri, l'Amitié mi-a spus că ești un tip pe cinste! Să știi că la urma urmei, ține mult la tine.

„Prințul" nu-l scăpă din ochi pe Lecoq.

— Toulonnais! zise el în șoaptă. Nu vrei să punem mîna fiecare pe cîte-un cuțit și să isprăvim odată pentru totdeauna?

— Nu! răspunse Lecoq. Prefer să-ți strîng mîna prietenește.

— Ei, bravo! se bucură colonelul. Hai, îmbrățișați-vă, iubiților!

„Prințul" îi strînse mîna cu și mai multă putere, apoi considerînd că terminase cu Lecoq, continuă:

— Orice s-ar întîmpla, nu putem rămîne aici. Epilogul afacerii Goret trebuie să se petreacă în altă parte. Eu unul am s-o conving pe Mathurine să meargă cu mine în Corsica, unde ne putem duce planul la bun sfîrșit fără probleme. Iată miza cea mare. Și încă nu-i tîrziu să facem precum am stabilit. Cît despre cealaltă poveste, în felul acesta pun mîna pe Paul Labre. Va trebui ca el să fie arestat chiar în timpul

duelului, sub acuzaţia de-a fi ucis-o pe Thérèse Soulas. Dar cum şi lucrurile cele mai bine puse la punct pot uneori da greş, vreau ca Louveau să fie mîine dimineaţă cu puşca la Belle-Vue...

— Joci tare, băiete! îl întrerupse Lecoq. Să ştii că nu-i rău deloc!

Colonelul era emoţionat pînă la lacrimi.

— Louveau va trage în acelaşi timp cu mine, continuă prinţul. Astfel, viu sau mort, baronul *va plăti* legea. Cît despre cealaltă datorie, v-aţi asigurat de junele Goret?

Înainte de-a fi rostit numele de Vincent, Pistol îi şi astupase urechile cu mîna.

„Acu-i momentul ca ăsta să-şi facă intrarea în scenă", se gîndi el.

Şi ridicînd brusc glasul, i se adresă şchiopului, spunînd:

— Hei, flăcău, aud zvon de glasuri prin apropiere. Hai, c-ai să capeţi de mîncat şi de băut.

Nici nu-şi sfîrşi bine vorba, că se trezi înconjurat din toate părţile. Lecoq îl înşfăcase de gît, iar Vincent, care încercase să fugă, fusese trîntit la pămînt de Nicolas.

— Fără prostii! articulă Pistol, păstrîndu-şi — ca totdeauna — sîngele rece. Pe mine gesturi din astea mă cam şifonează! Şi încă din fragedă pruncie! Mai bine vedeţi că l-am adus pe creştinul ăsta, care ştiţi cu toţii că trebuie *să plătească legea.* Uite şi cuţitul, pe care l-au observat atîţia martori cît aţi comandat. Amărîtul se plînge de foame şi de sete... şi să ştiţi că nici eu nu m-aş da în lături să îmbuc ceva.

18 ÎNAINTE DE DUEL

Pistol arborase cu atîta graţie şi naturaleţe limbajul clienţilor obişnuiţi ai cabaretului *L'Épi-Scié* încît chiar şi Lecoq — care altfel era cunoscut pentru perspicacitate — avu vaga impresie că-l mai văzuse cîndva lucrînd pentru ei.

Nu era momentul să-i ia un interogatoriu și nici să-l supună unor cercetări amănunțite.

În împrejurările de față, un om priceput era cum nu se poate mai binevenit.

Reuși să pătrundă și aici, ca și la fermă, ba chiar mai ușor, întrucît, fără a avea de înfruntat riscul de-a părea că știe prea multe, se folosi de ceea ce aflase trăgînd cu urechea, astfel încît din prima clipă cîștigă încrederea bandiților.

Vincent Goret fu lăsat cu totul în paza lui. Răspundea de el cu propria-i viață. În plus, i se ceru să rămînă la dispoziția consiliului zi și noapte.

Cînd aceste amănunte fură puse la punct, Pistol îl conduse pe „atentator“ în bucătărie. Tînărul nostru era de felul său o ființă bună și îndatoritoare, așa încît îl îndopă pe prizonier pînă cînd acesta fu gata să pleznească.

În ziua aceea șchiopul fusese martor la o groază de întîmplări, din care, însă,nu pricepuse nimic. Pe el îl chinuia un singur gînd și-o singură speranță: să fie bogat, ca să poată mînca și bea de dimineață pînă seară.

Pistol îi ascultă cu un aer distrat planurile naive, limitate la propria-i burtă, dar în tot acest timp continua să cugete. Iar de subiecte de gîndire — har Domnului! — nu ducea lipsă.

Ce-ați zice de un pașnic vînător, care și-a luat pușca în mînă dis-de-dimineață, cu gînd să doboare vreo doi iepuri și care se trezește, dintr-o dată, în mijlocul unor fiare sălbatice? Pistol trebuia să admită că va avea mult de furcă.

Fusese trimis pe urmele unei vechi crime. Pînă în acest punct, nu era vorba decît de-a da unul sau mai mulți răufăcători pe mîna justiției. Și iată că se găsea în fața unui păienjeniș de noi crime, ale căror ițe se intersectau, se împleteau, se încurcau... Cel puțin una fusese deja comisă; celelalte fuseseră plănuite și urmau să fie puse în execuție.

Thérèse Soulas! Nu trecură nici cîteva ore de cînd plecase de lîngă ea, cu inima strînsă de presentimente, și iată că auzise ecoul îndepărtat al împușcăturii care o lăsase neînsuflețită la marginea pădurii.

Căci, spre deosebire de tînărul Goret, Pistol înțelegea tot.

Pricepuse întreaga poveste a reginei Mathurine, de parcă i-ar fi fost explicată pînă în cele mai mici amănunte. La fel de bine știa și ce soartă îl aștepta pe bietul șchiop.

Cît despre amenințările ce pluteau asupra capului lui Paul Labre, ar fi fost gata — la nevoie — să întocmească un raport la fel de lucid ca și cel prezentat de bătrînul colonel la sfatul de taină al „Fracurilor Negre".

Și totuși, încotro să-și îndrepte atenția mai întîi? Încotro s-o apuce? Indivizii nu pierdeau vremea de pomană și trebuia să se străduiască să țină pasul cu ei.

Baba aia hidoasă, madam Goret, nu era la urma urmei decît o ființă omenească. Oare era înțelept s-o pună la curent cu ce se întîmpla? Nu l-ar fi crezut: mascarada îi luase mințile.

De altfel, ea nu se afla în pericol imediat. Nu putea fi *lichidată* decît după căsătorie.

Să denunțe totul la poliție?

Pistol era un copil al Parisului. Prin urmare, încrederea sa în justiție nu depășea anumite limite. În schimb, avea o încredere fără margini în propiile-i forțe.

Fără îndoială, problema cea mai urgentă era Paul Labre. Auzi, drăcie! Un bărbat atît de frumos, și pe deasupra îndrăgostit. Cu glas grav și melodios! Dar ce naiba caută printre nemernicii ăștia? Flăcăi frumoși ca el nu trebuiau lăsați de capul lor: cum făceau un pas, cum trînteau o prostie!

Primul gînd al lui Pistol fu să meargă la baronul d'Arcis, ca să-l descoase și să-l povățuiască să stea liniștit. Lucrurile i se păreau cît se poate de simple. Doar era atît de sigur de superioritatea propriei inteligențe!

Dar chiar acest autocompliment îl făcu să chibzuiască mai profund. Să discute cu Paul Labre nu însemna să-l și convingă. Era posibil ca baronul să ridice unele obiecții, sau chiar să-i dea vreun ordin.

— S-a întors lumea cu susu-n jos, ce mai! gîndi el cu voce tare.

Șchiopul îi răspunse cu gura plină:

— Cînd banii maică-mi o să fie ai mei, am să-ți fac cinste, ca să intri cu mine prin cîrciumi. Singur nu ndrăznesc.

— Taci și-nghite, caraghiosule! îi porunci Pistol.

Nu, nu trebuia să se ducă la Paul Labre. Dacă ar fi procedat aşa, şi-ar fi compromis întreg prestigiul.

De altfel, şi-n teatru salvatorul rămîne întotdeauna înconjurat de o aureolă.

Pe Paul Labre trebuia să-l salveze, chiar şi împotriva propriei lui voinţe.

— Nu-i aşa, caraghiosule? exclamă tînărul, mulţumit de ideea care-i venise. Dacă vrei să scapi pe cineva de la înec, primul lucru pe care trebuie să-l faci e să-l năuceşti puţin, fără să-l loveşti prea tare — ca să nu te-ncurce.

— Dumneavoastră îndrăzniţi să intraţi într-o cîrciumă? îl întrebă Vincent.

— Fii liniştit! Cînd am să termin cu domnul Labre, am să fac om din tine. Dar nu te poţi ocupa de toţi odată! O să mergem împreună în capitală, şi-acolo am să învăţ cum să-ţi toci milioanele cu damele de la „Bobino", asta tot străduindu-te să-ţi faci un rost.

— Sînt multe crîşme de-aici şi pînă la Paris, nu? întrebă Vincent.

— Cîte fire de păr pe dovleacu-ăla al tău, nătărăule. Acu' ţine-ţi gura, că mă gîndesc!

Vincent Goret, plin ochi de mîncare şi băutură, visa cu voluptate un drum nesfîrşit, mărginit numai de cîrciumi, din care nu-i scăpa nici una.

Intra în fiecare, bînd şi mîncînd pe săturate, iar burdihanul lui — la fel de miraculos ca visul — era un sac fără fund.

Dădea pe gît tot rachiul de pere, toată slănina şi toţi cartofii din lume, fără nici cea mai mică dificultate.

— Uite ce e! zise deodată Pistol, luîndu-şi un ton profesoral. Un tînăr parizian nu se pricepe la cai la fel de bine ca arabii din deşert. Fiecare ţinut cu obiceiurile lui: chinezii cu porţelanurile, americanii cu tabacherele lor, care servesc şi de umbrele, şi de grătare de friptură, ba la nevoie chiar şi de araci pentru vrejurile de mazăre... Italienii cu şmecheriile şi cu muzica... Ascultă, fleţule, ştii să mîni un cal?

— Păi, da! răspunse Vincent.

— Da' ai de unde să iei doi cai?

— De colo, de pe islaz.

— Atunci, mişcă-ţi fundul şi-ntinde-o!

— Păi n-am mîncat toţi cartofii! De ce să-i las în farfurie?

— Am zis: „Întinde-o!" O să plecăm călare. Cîndva, în pădurea Vincennes, am mîncat o minune de carne de vită cu legume. Eram împreună cu Mèche. Valet!

Apăru un servitor de la castel.

— Dacă întreabă cineva unde-i tînărul *fashionable*, sosit de la Paris — e vorba desigur despre mine — să le spui că-l plimb niţel pe „atentator", ca să-l menţin în formă. Hai, nătîngule, lungeşte pasul!

Îi făcu vînt afară lui Vincent, apoi ieşi şi el.

Un sfert de oră mai tîrziu, amîndoi goneau călare pe doi cai fără şa, şterpeliţi de pe islaz.

— Mergem la Ferté-Macé, zise Pistol. Vreau să te prezint domnului Bodoît, căruia îi merg la suflet adolescenţii curaţi şi educaţi ca tine. Am un plan: o să reconstruim decorul din actul patru, tabloul opt: rîpa zisă şi Valea-Groazei, jandarmi, armată, puşcoace, şi tot tacîmul. Tot pe-acolo se află şi crîşma aia unde-ţi spuneau c-am gustat o mîncare să-ţi lingi degetele, nu alta. Soldat, la datorie! Ah, ce-am să mă mai distrez!

La Château-Neuf avea loc o mare paradă, urmată de o primire de gală, în cadrul căruia Mathurine Goret, regină a Franţei şi Navarrei, avea să fie prezentată nobililor de prin împrejurimi.

Uneori adevărul e cel mai greu de crezut. Parisul şi provincia au două feluri diferite de nebunie. Parisul ar fi fost neîncrezător în faţa strălucirii groteşti a unei astfel de ceremonii.

Cît despre regina Goret, aceasta depăşi în asemenea măsură orice limită a ridicolului, încît doamna Le Camus de La Prunelaye părăsi masa festivă înainte de desert.

Cavalerul, însă, rămase pe loc, în calitate de persoană oficială.

Între fructe și brînzeturi, Nicolas se folosi de privilegiile stirpei sale și avu generozitatea de-a vindeca vreo cîteva persoane suferind de scrofuloză[1].

Fu o zi de-a dreptul memorabilă. La cafea se făuriră multe proiecte de viitor. Regina binevoi să-l asculte pe fostul elev al școlii, care-i semnală pericolele unei reveniri prea bruște la sistemul feudal.

Regina îi arse chiar un pumn în spate, întrebîndu-l cît timp își va putea păstra favoriții în jurul ei.

De mai multe ori, Alteța sa Regală se plînse de crampe.

Totul pentru fericirea Franței! Aceasta era tema preferată a cavalerului — viitor perfect — care în sfîrșit, se prăvăli sub masă.

Nepotul lui Molard venise și el, ca să pretindă douăzeci și opt de tutungerii.

Poulain lansă propunerea ca pe toate drumurile să fie plimbate capetele paznicilor de cîmp, înfipte în vîrf de pari.

În sfîrșit, lucrul cel mai important era că Mathurine, entuziasmată de succes și fericită să vadă cît de ușor putea fi guvernat un stat atît de important, să consimtă să plece din Normandia, ca să viziteze capitala.

Singura condiție pe care o puse, era ca slujba căsătoriei să fie oficiată de arhiepiscopul Parisului, în catedrala unde slujea de obicei.

Plecarea la Paris însemna rezolvarea unei mari probleme, de primă însemnatate pentru mersul afacerii. Pentru o femeie ca Mathurine, drumul spre Paris era tot una cu drumul spre Corsica, iar faptul că avea să traverseze marea nu însemna nimic. Odată ce *bogătana* s-ar fi aflat în Sartène, în mîinile Fraților Milei, milioanele ei deveneau niște fructe coapte, pe care bandiții nu trebuiau decît să întindă mîna, ca să le culeagă.

Chiar și domnul Lecoq de La Perrière, care fusese absent aproape toată ziua, plecînd imediat după ce se împăcase atît

1 *Scrofuloză*: tuberculoză ganglionară, caracterizată prin adenopatii inflamatorii localizate latero-cervical, axilar sau inghinal, care pot supura la suprafața pielii, lăsînd cicatrici mutilante. (n.t.)

de „sincer“ cu „fiul preasfîntului Ludovic“, primi cu zîmbetul pe buze acel buchet de veşti bune.

Dar şi veştile aduse de domnul Lecoq erau îmbucurătoare.

Moartea doamnei Soulas făcuse deja vîlvă în tot ţinutul.

Nota de plată a lui Paul Labre era, desigur, *achitată.*

Cavalerul-perfect nu se înşelase.

Paul Labre îşi pierduse o zi întreagă în căutare de martori, fără a găsi nici măcar unul. Aceia dintre gentilomii şi proprietarii din împrejurimi care nu făceau parte din conjuraţie se temeau de ea.

Paul Labre se întorsese acasă pe la ceasurile opt seara, trist şi frînt de oboseală. Zadarnic încercase să dea de Ysole. Trecînd prin Mortefontaine, îl surprinse cu cîtă consecvenţă îl evitau toţi trecătorii.

În spatele lui se auzeau şoapte.

— Încă mai are puşca! spuneau oamenii.

Servitorul lui normand îl întrebă, pe un ton care lui Paul i se păru cam ciudat, dacă în acea zi urcase pînă la Belle-Vue-du-Foux.

Amintirea întîlnirii cu Ysole îl făcu să roşească uşor.

Valetul nu-şi lua ochii de pe el.

— Nu! răspunse Paul, dintr-o pornire de-a fi discret, de dragul domnişoarei de Champmas.

Servitorul clătină din cap şi se îndepărtă murmurînd:

— Cu atît mai bine pentru dumneavoastră, domnule!

Cînd slujnica veni să-i aducă de mîncare, el refuză, iar ea îi zise:

— Bănuiam eu că n-o să aveţi inima să mîncaţi...

Nici unul dintre servitori nu pomeni despre încercarea generalului de-a pătrunde în casă.

În curînd vom vedea şi motivele acestei tăceri.

Pendula sună orele nouă. Paul era singur şi cufundat în gînduri. Nici unul din servitori nu venise să-i aprindă lampa. Încăperea era luminată doar de o rază de lună, strecurată prin perdeaua de muselină.

De mult nu mai simţise Paul aşa o apăsare pe suflet.

Nu-şi putea explica:doar cîteva ore îl mai despărţeau de cea mai mare bucurie a vieţii sale, însă din toată fericirea şi pasiunea de altădată îi rămăsese doar un gust amar si o vagă senzaţie de durere.

Îşi simţea sufletul mai rănit şi mai descurajat ca niciodată.

Iubirea nu are nevoie de cuvinte.. Cuvintele nu-i sînt de nici un folos. În amintirea întîlnirii cu Ysole, dureroasă ca o rană, se mira şi el că nu mai descoperă nici urmă de dragoste.

Şi totuşi, venise singură la el. Singură îl alesese pe Paul. Oare ura fusese singurul motiv?

„Te voi iubi". Aşa-i făgăduise. Asta însemna aproape „te iubesc".

Se ştie însă cu cît e mai subtilă şi mai sigură memoria faţă de urechea cea mai fină. Amintirea e cea care selectează nuanţele şi care recunoaşte înţelesurile ascunse.

Dintre toate facultăţile umane, memoria este cu siguranţă cea mai utilă spiritului de observaţieal pactului şi talentului iscoditor al diplomaţilor.

Din nou Paul asculta în gînd glasul dulce şi grav al frumoasei Ysole.

Întreaga lui fiinţă se înfiora de aducerea-aminte a acelui unic moment de voluptate din viaţa lui.

În glasul ei nu mai regăsea, însă, vibraţia emoţională care-l făcuse cîndva să tresară.

Privit de la distanţă, totul se calma, devenind ceva obişnuit: pînă şi ura dispărea, la fel ca şi dragostea!

Ura Ysolei! Ura mîndră şi pătimaşă a fecioarei batjocorite! Mînia care făcuse ca ochii să-i strălucească atît de frumos!

Acum, acea scînteie părea falsă şi nelalocul ei. Ura era la fel de artificială ca iubirea.

Şi totuşi, de ce să joace tot acest teatru faţă de un străin?

Şi în vreme ce gîndea astfel, Paul era pradă acelei vagi neliniști, care face ca uneori regretele să semene cu presimţirile.

Luna se ascunsese în nori. În încăpere se lăsase un întuneric deplin.

Paul auzi un foşnet uşor.

Oare cum se poate numi acel fluid, acea legătură misterioasă, imaterială şi aproape neverosimilă, complet străină de existenţa fizică?

Mintea omenească a scornit o puzderie de minciuni cu privire la un adevăr pe care nu l-a descoperit încă: comunicarea între suflete.

Nu se ştie cum se întîmplă, dar este o realitate: sufletele se ating unul de celălalt cu antene necunoscute.

Foşnetul uşor, acea mişcare imperceptibilă, îl smulse pe Paul din visare, aducîndu-i-o în gînd pe Suavita.

Mai întîi, se simţi iritat, pentru că fata pica într-un moment nepotrivit, tulburîndu-i reveria, în acelaşi timp dulce şi dureroasă.

Apoi, făcu ceea ce face orice suflet bun, care se-arată milos chiar şi fără voia lui, la fel cum Isus cerea să fie lăsaţi copiii la el. Încetă să se mai apere de această delicioasă diversiune, părîndu-i-se că prezenţa Suavitei îi va uşura inima.

Cum singuraticii gîndesc de multe ori cu voce tare, rosti numele Blondettei, aşa cum repetase de-atîtea ori numele Ysolei, în cursul aceleiaşi seri.

Din umbră se desprinse un suspin.

— Eşti aici, fetiţo? întrebă Paul, aproape fără voie.

Bineînţeles că nu aştepta nici un răspuns.

Se auzi un pas uşor, abia atingînd podeaua, şi luna, ieşită din nori, lumină silueta delicată a sărmanei mute.

— Biata de tine! murmură Paul. N-am nici un chef de joacă. Ce ghiduşie aveai în minte? Sau poate voiai să mă sperii?

Blondette se apropie de el.

Paul o strînse la piept, cum făcea întotdeauna, şi încercă să-i citească în privire.

— Rîzi, ştrengăriţo! zise el.

Dar lumina lunii era înşelătoare. Blondette nu rîdea.

Inima lui Paul bătea să-i spargă pieptul. I se păru că aude un suspin.

— Ce-i cu tine, sufletul meu? întrebă el, neliniştit.

Blondette îşi sprijini fruntea de pieptul lui.

Tulburat, Paul bîjbîi după un chibrit, pe care-l scăpără, aprinzînd sfeșnicul de pe masă.

Chipul angelic al Suavitei era roșu și umflat de plîns. Lacrimi mari continuau să-i șiroiască pe obraji.

19 FĂRĂ CUVINTE

Paul o iubea pe biata Suavita mai mult decît un frate mai mare: o iubea ca un tată.

Sau, cel puțin, așa își închipuia.

Nu-și dădea seama că iubirea lui pentru Ysole îl făcea să sufere ca de o boală.

Nu știa că un bolnav de dragoste nu se vindecă decît printr-o altă dragoste.

Și cît de mult ar fi ar fi dat să știe, biet suflet nobil și curat, întîrziat în naivitățile copilăriei!Și asta pentru că, deși nu se cunoștea pe sine, ghicise de la început ce se petrece cu Suavita.

Și cît își dorea s-o poată face fericită!

Aprinzînd sfeșnicul, nu făcea altceva decît să-i redea fetei graiul. În întuneric Suavita era cu adevărat mută, în vreme ce, la lumină, ochii ei începeau să vorbească.

Paul întrebă acei ochi frumoși, în care se pricepea să citească atît de bine. Într-adevăr, ochii Suavitei începură să vorbească. Astăzi, însă, răspunsul lor era confuz și neliniștit, astfel încît, spre marea lui mirare, Paul nu era în stare să-l descifreze.

Asta din pricină că limbajul în care comunicau amîndoi cuprindea doar cîteva cuvinte, toate raportate la situația dintre ei.

Aceste cuvinte puteau spune cum fetei îi plăcea din ce în ce mai mult să se se afle în preajma lui Paul, cît era de fericită cînd el se întorcea acasă și cît de tristă cînd pleca. De cîteva săptămîni, aceste cuvinte mute puteau exprima acea adorabilă gelozie a fetei fără de prihană, care suferă, încercînd să zîmbească, pentru a-și ascunde durerea.

Erau cuvinte încîntătoare, *dar nu* puteau exprima chiar tot.

În fața unei idei noi, sau mai complicate, Suavita amuțea din nou, sau mai curînd, vorbea în zadar, căci Paul nu era în stare s-o înțeleagă, de parcă, întorcînd pagina cărții preferate, ar fi dat dintr-o dată de rînduri scrise într-o limbă necunoscută.

Așa se întîmpla și acum. Din capul locului, Paul Labre pricepu că micuța lui protejată avea a-i spune lucruri care depășeau sfera comunicării lor obișnuite.

Vocabularul lor obișnuit nu conținea și mijloacele de-a exprima astfel de idei.

Și era vorba de lucruri grave: pentru prima dată, din dorința disperată de a fi înțeleasă, Blondette făcea eforturi vizibile și dureroase de-a articula un sunet.

Gîtlejul i se contractă și conturul delicat al gurii își pierdu grația. Fata își aplecă fruntea în mîini, în semn de descurajare.

— Dar ce s-a întîmplat? Ce s-a întîmplat scumpa mea? întrebă Paul, strîngînd-o la piept. Ești necăjită?

Ochii ei albaștri încuviințară, strălucind de speranță.

„Întreabă-mă", părea ca să-i spună. „Caută. Încearcă..."

Asta făcea parte din codul lor, Paul înțelese și se supuse de îndată.

— Cineva te-a făcut să suferi, draga mea?

Degetul ei îi atinse pieptul. Paul se încruntă ușor.

Dar ea își scutură energic pletele blonde, părînd a-i spune: „Nu, nu! Nu-i vorba de gelozia mea!"

Apoi își ridică ochii albaștri spre cer: „De n-ar fi decît asta!"

— Ai văzut pe cineva? întrebă Paul.

Lacrimile Suavitei se zvîntaseră din efortul supraomenesc de a-și exprima gîndul. Acum, însă, din nou o podidi plînsul.

— Mă îngrijorezi de moarte, fetito! exclamă Paul.

La auzul cuvîntului *moarte*, ea îi strînse mîna cu atîta putere, încît Paul o privi înspăimîntat.

— A murit cineva? insistă el. Da? Cineva care-ți era drag?

Ea încuviința mereu.

Paul întinse mîna să apuce clopoțelul.

— Cel mai bine e să-i întreb pe servitori, gîndi el cu voce tare.

Dar ea scutură capul cu violență.

— Nu vrei? o întrebă Paul. De ce nu vrei?

Pentru a doua oară, fata îi atinse pieptul cu degetul, ca pentru a-i spune că-i vorba despre el însuși.

— Pe cinstea mea, Blondette, iubita mea! Nu pricep o iotă!

Ea făcu un nou efort, care-i aduse sîngele în obraz. S-ar fi zis că, în sfîrșit, cuvintele stăteau să-i țîșnească de pe buze.

— Niciodată nu te-am văzut așa, vorbi Paul Labre. Văd că gîndești destul de lucid.

Suavita îl întrerupse cu un gest categoric: „Cît se poate de lucid".

El vru s-o strîngă la piept, dar ea se smulse din brațele lui și dintr-un salt ajunse lîngă masă, unde se găsea o pană și călimara.

Apucă pana.

Era ceva atît de nou, încît Paul rămase stupefiat. Oare Suavita știa să scrie?

Dar pana, pe care fata o muiase cu hotărîre în cerneală, îi tremură cîteva clipe între degete, după care Suavita își luă capul între mîini, izbucnind în hohote de plîns.

— Draga de tine, ai uitat! îi zise Paul, încercînd să surîdă.

Se simțea cuprins de o mare tulburare. Ca s-o ascundă, vorbi mai departe:

— Dar se vede treaba că ai știut o mulțime de lucruri!

Suavita plîngea cu sughițuri.

Apoi se ridică brusc și alergă în hol, unde Paul își lăsase pușca de vînătoare.

Fata îi arătă arma cu un gest acuzator, care-ar fi înspăimîntat o întreagă sală de teatru.

— Adică? întrebă Paul, cu glas gîtuit.

Ea puse pușca la ochi.

— A fost ucis careva?... începu el.

Ea lăsă să-i cadă pușca și-și încrucișă brațele pe piept. Apoi, cu un aer dement și tragic, veni lîngă Paul și-i puse mîna pe braț.

— Eu? întrebă el la întîmplare.

Se opri, uluit, pentru că ochii fetei răspundeau: „Da."

— Oare chiar își pierde mințile cu-adevărat? îngăimă el, simțind cum i se strînge inima.

Ea îi zgîlțîi brațul cu violență, iar privirea răspunse clar, ca un cuvînt rostit: „Nu! Nu sînt nebună!"

Dar mai mult de atît nu putu exprima și începu să-și frîngă mîinile de disperare.

— Stai o clipă! interveni Paul, care simțea cum îl năpădește o sudoare rece. Liniștește te. Știi bine că pînă la urmă tot ne înțelegem. Eu n-am fost ucis, atunci am ucis?

Suavita își lăsă capul în piept.

— Da? întrebă Paul.

Ochii ei frumoși și înlăcrimați răspunseră că da.

— Și tu, tu crezi una ca asta?

Nu-și termină vorba, pentru că brațele Suavitei îi înlănțuiră gîtul. Printr-un gest mai iute ca gîndul, fata își lipi buzele de cele ale lui Paul. Buzele ei ardeau.

Apoi fugi în celălalt capăt al încăperii.

Paul rămase tremurînd tot de acest sărut virginal și fierbinte.

Vru să pornească spre fata care rămăsese departe de el, fremătînd din tot trupul. Însă se opri pe loc, neputîndu-și stăpîni admirația pentru frumusețea și grația ei.

Semăna cu o pictură, înfățișînd pudoarea feciorelnică, așa cum o schițase fantezia unui maestru al penelului.

Era mîndră, dar blîndă. Își regreta gestul, însă numai din instinct. În ea se năștea femeia, iar în surîsul ei se împleteau nevinovăția și voluptatea.

Poate că în această clipă. Paul putuse să arunce o privire în străfundurile propriului suflet. Dar numai pentru o fracțiune de secundă.

Printr-un gest superb, în același timp expresiv și plin de demnitate, Suavita puse capăt acestui incident neprevăzut. Apoi, cum Paul continua s-o fixeze cu o privire întrebătoare, veni către el, ținînd în mînă un mic medalion de cristal, pe care-l purta la gît.

Ne temem ca nu cumva cititorul să ia acest mic medalion drept o recuzită de melodramă, cu atît mai mult cu cît el conținea o șuviță de păr a răposatei contese de Champmas.

Fără a disprețui geniul unor scriitori abili, care se slujesc de asemenea bijuterii drept pretext pentru a aduce în scenă evenimente importante, autorul consideră că n-a abuzat niciodată pînă acum de „cruciulița primită de la mama". Și n-o va face nici de-acum încolo.

Medalionul cu pricina era pur și simplu un dar de la biata Thérèse: un act de devotament parțial, o pornire de tandrețe, dusă numai pînă la jumătate, ca toate gesturile acestei femei fără noroc.

Thérèse, care avusese un cult statornic, dar steril, pentru cea pe care pe care o numise „sfîntă", pusese la gîtul fiicei contesei această relicvă, fără a-i spune că șuvița, pe care o tăiase cu mîna ei, aparținuse doamnei de Champmas.

Oricît s-ar fi străduit Suavita, cu acest medalion ar fi fost imposibil să producă un efect oarecare, stîrnind duioșia cuiva precum Clampin, zis și Pistol, și a altor literați de calibrul lui.

Fata își reluă pantomima din punctul în care și-o întrerupsese.

Dacă adusese medalionul, o făcuse pentru a-l sili pe Paul să pronunțe numele Thérèsei Soulas. Tactica făcea parte din modul lor de a conversa.

Într-adevăr, Paul, care știa al cui este medalionul, rosti numele Thérèsei Soulas.

Asta așteptase și Suavita: arătă cu degetul mai întîi către pușcă apoi către Paul.

Gestul ei atît de semnificativ, încît Paul strigă uluit:

— Thérèse a fost asasinată, iar eu sînt acuzat de crimă.

Suavita își împreună mîinile, apăsîndu-și-le pe inimă.

„Eu nu", izbucni ea, fără cuvinte, într-o pornire de adorație și încredere.

Ochii ei îl fixau rugători pe Paul. Apoi îi arătă spre ușă.

— Să fug! exclamă el indignat.

Suavita îngenunche, implorîndu-l să-i asculte rugămintea, apoi îi luă mîna și o duse la buze.

Paul rămase pe gînduri. Se gîndi la reuniunea pe care o văzuse la Château-Neuf-Goret. Fără vreo dovadă şi fără voia lui, nu se putea totuşi împiedica să nu facă o legătură între oamenii aceia şi uciderea Thérèsei, precum şi cu faptul că el era acuzat de crimă.

Dar curînd, raţiunea lui se revoltă împotriva unor astfel de ipoteze.

Oamenii aceia nu avuseseră motive să-l considere duşman pînă astăzi. Cît despre Thérèse Soulas, cu ce le putuse greşi o biată femeie ca ea? Ca să ucizi, trebuie să urăşti sau să te temi.

— Mi-era dragă Thérèse, vorbi el în cele din urmă. Mai mult decît atît: îi eram profund recunoscător. Mama mea a murit în braţele ei; pe urmă a fost foarte bună cu tine, draga mea, pe cînd eu nu te puteam îngriji.

Suavita răspunse răspunse cu o privire adîncă şi tristă:

— Am plîns-o şi m-am rugat pentru ea.

— Atunci, e-adevărat? strigă Paul. Cine ţi-a spus? Pe cine-ai văzut?

Ea îl strînse de braţ, ca de fiecare dată cînd voia să puncteze una din întrebări.

Lui nu putea să-i scape gestul, care era una din căile cele mai sigure de-a se înţelege. Însă de data aceasta, îl fulgeră un gînd: şoaptele pe care le auzise în spatele său la trecerea prin sat:

— Încă mai are puşca!

Îi veni în minte figura servitorului său normand atunci cînd îl întrebase dacă în ziua aceea fusese pînă la Belle-Vue-du-Foux.

La Belle-Vue-du Foux! Îl săgetă amintirea acelui braconier cu înfăţişare fioroasă, pe care-l zărise o clipă prin frunziş.

Apoi împuşcătura pe care-o auzise la sfîrşitul conversaţiei cu Ysole!

Pe urmă, spusele bătrînei sale slujnice: „Bănuiam eu că n-o să aveţi inima să mîncaţi..."

În timp ce el se gîndea, Suavita îşi desprinse uşor braţul şi se întoarse din nou la masa de scris, apucînd pana pentru a doua oară.

Paul nu-i acorda nici o atenţie; se rătăcise într-un labirint de gînduri, fără nici-un fir care să-l ghideze.

Suavita îşi muie din nou pana în cerneală. Cu mîna moale şi nesigură, ca cea a unui copil care schiţează primele sale litere, scrijeli ceva pe hîrtie. După mai multe încercări neizbutite, rupse foile, dar în sfîrşit, sări în picioare şi se repezi la Paul, fluturînd în mînă o bucată de hîrtie.

Paul o luă şi citi cu mare greutate două cuvinte, trasate cu litere chinuite: „Tatăl meu".

Tînărul nu înţelese.

Îşi închipui că fata îl numea „tatăl meu", ceea ce-i stîrni o profundă emoţie, în care era şi bucurie şi regret. Întinse braţele spre Suavita, care-l respinse furioasă.

Privirea fetei îi pătrunsese gîndul, înţelegîndu-i greşeala.

Nu numai ochii, întreaga ei fiinţă protesta, spunînd, strigînd, cu o expresie de-a dreptul vehementă: „Nu tu! Nu tu!"

— Explică-te, scumpa mea! insistă Paul. Hai, încearcă!

Era cumplit de greu. Aici nu mai erau suficiente semnele. Semnele nu mai pot povesti nimic, atunci cînd punctul de plecare al pantomimei nu era un fapt concret, care să servească drept legătură între două inteligenţe.

Acum Suavita trebuia să istorisească.

Sărmana fată pierduse mult timp mîzgălind cele două cuvinte: „Tatăl meu", răspunsul la ultima întrebare pusă de Paul: „Cine ţi-a spus? Pe cine ai văzut?"

Numai că de atunci, Paul se lăsase pradă altor gînduri. Nu-şi mai amintea de întrebare.

Suavita încercă să povestească.

Cu o neobişnuită însufleţire, porni să explice ceea ce era cu neputinţă de explicat: în casă pătrunsese un străin... spre surpriza şi bucuria ei, îşi văzuse tatăl... durerea fără seamăn care o săgetase auzind că Paul era acuzat de uciderea Thérèsei Soulas... Într-adevăr, biata fată reuşi imposibilul.

În timp ce ea se străduia să fie cît mai expresivă, Paul se uita la multitudinea de gesturi intraductibile, la elocvenţa

privirii, la pasiunea care-i țîșnea prin toți porii, admirînd transformarea petrecută în ea.

În Suavita renăștea totul: viața, inteligența, forța. Tot, în afară de putința de a vorbi.

Dar Paul mai observă un simptom ciudat.

Din ziua cînd o culcase pentru prima oară pe patul sărăcăcios din mansarda lui din strada Ierusalim, nu-și mai amintea s-o fi văzut făcînd eforturi să vorbească.

Acum, ea își reînnoia și-și multiplica eforturile. Neliniștită și îndurerată că nu se putea face înțeleasă, Suavita își arăta cu disperare gura.

Părea că un obstacol se va nărui și cuvîntul așteptat își va lua zborul...

În clipa aceea, servitorul normand deschise ușa și zise:

— Vă caută o doamnă. A venit călare.

Un suflu ca de furtună mătură orice urmă de emoție și tandrețe din sufletul lui Paul.

Suavita îl înlănțui cu brațele și-l imploră cu ochii mari și expresivi: „Nu pleca! Te rog din suflet, nu pleca!"

El se desprinse ușor din strînsoare, zicînd:

— Așteaptă-mă, mă întorc!

Inima îi bătea năvalnic, iar buzele îi fremătau, gata să rostească numele Ysolei.

20 „BROKEN HEART"

Englezii folosesc expresia *to die of a broken heart* (a muri de inimă rea), de parcă ar spune a muri de tuberculoză sau de tifos. Se pare că ei cred în iubire mai mult decît noi, francezii, care — păgîni în materie de sentimente — explicăm totul prin ruptura unui anevrism[1].

1 *Anevrism* — dilatare a peretelui unui vas sanguin (de obicei, arteră), din cauza unei leziuni traumatice sau inflamatorii. (n.t.)

Suavita se lăsă să cadă într-un jilț.

Era palidă ca un cadavru, de parcă ar fi murit de inimă rea...

Nu cunoștea numele rivalei. n-o văzuse niciodată. Știa însă, că avea o rivală...

Rivala era iubită.

Iar acum, rivala venise pînă aici.

Deseori și-o închipuise: frumoasă și strălucitoare. Din nefericire, prea frumoasă, pentru că Paul o adora.

De tot atîtea ori se întrebase: „ Oare îl poate iubi tot atît cît îl iubesc eu?"

Suavita era un suflet blînd și tandru. Iubirea ei avea fervoarea sacră a unei religii. Trăia din dragostea ei, așa cum o floare trăiește din rouă și raze de soare.

Transformarea pe care i-o admirase Paul mai adineauri i se datora chiar lui. Ar fi fost de-ajuns ca Paul s-o iubească, și să-i mărturisească dragostea pe care i-o purta, ca gîndul ei să se elibereze din lanțuri.

Fata făcea parte din acele ființe omenești care reînvie la prima mîngîiere.

Suavita rămase mult timp nemișcată, parcă strivită de povara propriei neliniști. Nu plîngea, dar ochii mari și stinși priveau în gol.

Și totuși, asculta, deși parcă temîndu-se să audă.

Din interiorul casei răzbatu un zgomot de uși deschise și ferestre închise. Suavita tresări ușor. Privirea i se întoarse spre locul pe care, pînă nu demult, stătuse Paul.

În expresia ochilor ei era adunată toată durerea pură și profundă pe care o putea simți o inimă de copil.

Frumoasele ei mîini albe se încrucișară pe genunchi, capul îi apăsă greu pe piept, inundîndu-i umerii de bucle blonde și mătăsoase.

În clipa aceea, un glas de femeie străbătu pereții, spărgînd tăcerea din camera de culcare a lui Paul.

Aici se găsea un mic crucifix, pe care i-l dăruise mama sa.

Suavita se ridică anevoie și porni spre pat, unde îngenunche. Însă nu putea să se roage.

Se îndreptă încet spre ușa pe care ieșise Paul.

Ușa dădea într-o anticameră, dincolo de care se afla salonul.

Glasurile veneau dinspre salon. Glasul lui Paul și celălalt...

Într-adevăr, Paul era în salon, în picioare, în fața domnișoarei Ysole de Champmas, care se așezase pe canapea.

Pe șemineu se găseau două lămpi, care abia reușeau să lumineze încăperea, mare, întunecată și mobilată auster. În schimb, lumina cădea pe trăsăturile frumoase și mîndre ale Ysolei, care ieșea și parcă și mai mult în evidență și pe care Paul o privea în extaz.

Unde era emoția timidă ce făcea cîndva să-i bată tainic inima? Unde era gîndul la micuța lui Blondette?

Acum o admira pe Ysole. În întregul univers, pentru el nu exista decît Ysole.

Domnișoara de Champmas își ținea pleoapele plecate. Linia semeață a sprîncenelor era acum încruntată.

— Domnule baron, vorbi ea, îmi găsesc cu greu cuvintele. Știu ce-ați făcut pentru mine, și n-aș vrea să vă provoc o mare durere.

Paul înțelegea, pentru că inima lui zbuciumată stătea să-i spargă pieptul, însă încerca în disperare să fugă de evidență.

„Își reproșează c-a venit", se gîndi el. „Răceala asta de gheață e revanșa pe care și-o ia orgoliul ei nemăsurat."

— Am venit — începu domnișoara de Champmas, de parcă ar fi vrut să răspundă la acele cuvinte ce nu fuseseră rostite — pentru că era de datoria mea să vin. N-am fost cinstită cu dumneata, domnule baron, ți-am mărturisit greșeala care-mi umbrește viața, ți-am dezvăluit că nu aveam dreptul să pretind a fi soția unui gentilom... Te-aș ruga să nu mă întrerupi... și-așa mi-e greu să-ți spun ce gîndesc... Însă te-am mințit cînd ți-am spus că într-o zi te-aș putea iubi.

Paul Labre deschise gura să-i răspundă,. Dar cu un gest, ea îi impuse tăcerea.

— Te-am mai înșelat, urmă ea, ascunzîndu-ți că o nouă legătură face ca în prezent să aparțin altuia, nu dumitale.

— Iubești! exclamă Paul.

— Nu știu dacă iubesc!îi replică posomorîtă Ysole. Dar ce importanță are? E mult de cînd cel care mi-a pervertit mintea și sufletul — cel pe care te-am trimis să-l ucizi — mi-a răpit liniștea, spunîndu-mi că ocupam o poziție, dacă nu uzurpatoare, atunci falsă, în casa tatălui meu. Din orgolioasă cum eram, am devenit ambițioasă. Greșeala mea fatală a fost c-am năzuit să mă ridic mai presus de această familie, în care pătrunsesem prin mila unei sfinte. Nu știu de ce-ți povestesc despre lucruri care nu te privesc. Se pare că simt nevoia să explic altora și-n același timp, să-mi explic mie însămi, cauzele acestei căderi... Poate astfel vei înțelege de ce iertarea acordată de tatăl meu nu m-a oprit de pe calea pierzaniei.

— Dar nu ești pierdută! izbucni Paul, respectîndu-i confesiunea făcută de bună-voie, ceea ce dovedea o mare noblețe sufletească. Ysole... domnișoară... remușcările dumitale îți spală păcatul..

— Dar eu n-am remușcări! îl întrerupse ea scurt și tăios, de parcă ar fi vorbit o statuie. Îmi iubesc și-mi respect tatăl. Dar mi-e groază să rămîn în casa lui. Am pătruns în ea pentru că și-a făcut pomană soția lui legitimă, iar acum continui să locuiesc acolo, grație unei iertări pornite din milă. Urăsc pomana și iertarea!

Rosti ultimile cuvinte cu o energie surdă. Ochii îi scînteiau printre genele lungi și întoarse.

Era de o frumusețe nepămînteană.

Paul se simțea amețit de prezența ei.

— Am venit, urmă ea, pentru că astăzi am aflat unele lucruri în privința dumitale, pe care nu le cunoșteam cînd am discutat pentru prima oară. Îmi propusesem să nu te mai întîlnesc.

— Cum? îngăimă Paul.

— Oricum sufăr, zise Ysole, așa încît te rog să mă cruți. Mie mi-a fost milă de tinerețea dumitale, de curajul și lealitatea care-ți stau în fire. Am pentru dumneata un sentiment pe care nu l-am nutrit față de nimeni: te admir, și același timp, îmi inspiri milă.

— Oh, domnișoară, într-o zi mă veți iubi... începu Paul.

— Niciodată! vorbi fata, încet și hotărît.

Gestul ei imperios nu admitea nici o replică.

Ysole îşi trecu mîna peste frunte.

— Nu-i vorba de o conversaţie, continuă ea. Mă oboseşte să-ţi răspund la întrebări. Mă aflu aici ca să vorbesc eu şi pretind să fiu ascultată.

Îi arătă lui Paul un jilţ. El se aşeză.

— Am un amant, zise ea, de parcă i-ar fi făcut plăcere să ucidă prin brutalitatea acestui cuvînt tandreţea cavalerească pe care i-o inspirase lui Paul. Am fost amanta unui impostor şi nu ştiu dacă cel căruia îi aparţin acum e un om cinstit.

Paul îşi înălţă capul.

— Ajunge, domnişoară! murmură el, cuprins de ruşine. Nu-i nevoie de-atîtea minciuni pline de cruzime, ca să-mi dovedeşti ce mult doreşti să mă îndepărtezi din calea dumitale.

Ea surîse cu tristeţe şi-l apucă de mîna pe care el încerca să şi-o retragă.

— Nu vreau să mă iubeşti, îi spuse. Dar e adevărat. Nu te-am minţit. Omul despre care vorbesc e stăpînul meu, iar eu m-am dăruit lui din ură. Şi dumneata şi eu urîm pe-aceeaşi persoană, aşa încît atunci cînd el mi-a spus: «Baronul d'Arcis te iubeşte ca un cavaler din poveste. Du-te la el şi spune-i pe cine să ucidă. Nu te va refuza!», am venit la dumneata.

Paul rămase fără grai. Îi îngheţase sîngele în vine.

— Iar eu ţi-am spus: „Ucide!", continuă domnişoara de Champmas, al cărui glas devenea tot mai trist, pe măsură ce vorbea. Dumneata ai acţionat după cum ţi-e firea, cu mare generozitate. L-ai provocat la duel pe prinţ chiar în mijlocul suitei pe care-o menţine în jurul lui, printr-o nouă impostură. Numai că procedînd astfel, ţi-ai pus viaţa în pericol: nu din cauza duelului, ci din motive de lege. Ori eu nu vreau aşa ceva. I-am spus toate acestea omului care m-a îndemnat să apelez la dumneata. Dar el n-a vrut să mă asculte, pentru că-i eşti indiferent şi pentru că-l detestă pe adversarul dumitale. Aşa că mi-a spus: «Du-te la baronul d'Arcis şi spune-i că locatarul de la Château-Neuf-Goret, cel căruia i se spune „domnul Nicolas", „prinţul", „fiul sfîntului Ludovic" şi-aşa mai departe, este asasinul lui Jean Labre.»

— Asasinul fratelui meu! strigă Paul, sărind în picioare, uluit de această revelație neașteptată.

— «Și ca dovadă a acestei afirmații», continuă netulburată domnișoara de Champmas, «spune i că-n jurul lui s-a țesut o uneltire, din care n-ar fi putut scăpa fără avertismentul dumitale. Nicolas a aflat de strădaniile baronului d'Arcis de-a regăsi pe asasinul fratelui său, așa încît se apără. N-aș vedea nimic rău în asta, dacă individul nu m-ar călca pe nervi. Azi ne-am împăcat, așadar e cel mai bun moment să lovim. Iată care a fost planul lui de apărare: a pus să fie ucisă Thérèse Soulas», (aici glasul Ysolei tremură ușor), «așa încît baronul d'Arcis să fie acuzat de crimă.»

— Mi s-a mai spus asta! murmură Paul Labre, începînd să se plimbe încet prin încăpere.

Încercă să-și pună ordine în gînduri, dar zadarnic!

Umblînd de colo-colo, repeta în șoaptă numele fratelui său, dar mînia, pe care se străduia să și-o strunească, refuza să vină. Inima îi rămînea inertă, ca și mintea. În toată ființa lui exista un singur punct sensibil: iubirea aceea înverșunată, atotputernică, ucigătoare. La fel ca odinioară, îl străbătu gîndul sinuciderii, dar de astă dată, îi lipsea curajul.

Ysole era aici, o vedea și se simțea atras spre ea ca de o nebunie, fără putință de stăpînit.

Fata își sprijinise fruntea în palme.

Cînd Paul ajunse lîngă ea, fericit s-o poată învălui din nou într-o privire lacomă și arzătoare, se opri, siderat: din întîmplare, Ysole luase atitudinea obișnuită a Blondettei.

Nu s-ar putea spune că în ochii lui Paul se ivise o clipă imaginea copilei. Mai curînd, Ysole fu cea care-i reaminti de protejata lui. Între ele exista o vagă asemănare, așa cum se întîmplă întotdeauna cu două surori.

Ysole de Champmas tăcu preț de cîteva clipe, apoi murmură:

— Thérèse Soulas! Nici măcar nu i-am spus... Nu! Nici măcar o dată nu i-am spus că o credeam mama mea. Dacă există Dumnezeu, atunci probabil că femeilor lipsite de inimă le este hotărîtă o cruntă pedeapsă.

Paul, care se sprijinise de șemineu, în celălalt capăt al salonului, își ridică mîinile împreunate, plin de disperare.

— Ah! Dar eu te iubesc! izbucni el. Te iubesc ca un nebun!

La sunetul glasului său, domnișoara de Champmas păru că se trezește din somn, și-și îndreptă spatele:

— Domnule baron, întrebă ea pe un ton neutru. De ce-o ascunzi pe sora mea în casa dumitale? Vreau să știu și eu.

— Pe sora dumitale? repetă Paul, a cărui minte rătăcită nu încerca nici măcar să înțeleagă.

— De peste trei ani, urmă Ysole, o ții în casa dumitale pe Suavita de Champmas.

Privirea lui Paul Labre era de-ajuns ca să-i exprime uluirea.

— Am căutat-o pretutindeni, continuă Ysole. Apoi, însă, am încetat s-o mai caut. Am iubit-o mult. Dar acum nu mai pot iubi pe nimeni. Dacă-ți vorbesc despre ea, e pentru că omul care-ți dorește pieirea te-a denunțat chiar astă-seară generalului, spunîndu-i că ai ucis-o pe Thérèse Soulas, pentru că Thérèse descoperise că dumneata ai răpit-o pe fata cea mică a contelui de Champmas.

— Dar Thérèse o cunoștea pe sora dumitale? întrebă Paul.

Apoi, înainte ca Ysole să-i poată răspunde, adăugă:

— De peste trei ani, Thérèse o vedea pe sora dumitale în fiecare zi. Tot ea îmi repeta la nesfîrșit: „Nu primiți pe nimeni în casă! Probabil că cei care au interesul s-o facă să dispară sînt în căutarea ei. Vegheați asupra ei, pentru că dumneavoastră ați salvat-o!"

— Adică cineva a încercat s-o ucidă? întrebă în șoaptă Ysole.

În cîteva cuvinte, Paul îi povesti ce se petrecuse lîngă Pont-Neuf în noaptea cînd hotărîse să-și ia viața.

Ysole îl asculta cu un aer distant.

— Cîndva, gîndi ea cu voce tare, i-am spus Thérèsei: „Dacă sora mea s-ar întoarce acasă, tata m-ar alunga." Thérèse mă iubea prea mult. Aceste cuvinte i-au luat mințile.

Ysole se ridică.

— Asta-i tot ce aveam să-ţi spun, vorbi ea cu acel calm straniu, care n-o părăsise nici o clipă. Rămîi cu bine!

Paul se repezi între ea şi uşă, căzîndu-i în genunchi.

Cum?! exclamă ea, de astă dată cu o umbră de iritare în glas. După tot ce ţi-am povestit!

— Dar nu pot crede! strigă Paul, apucîndu-i amîndouă mîinile. Nu văd la dumneata decît mîndrie şi nobleţe!

Ea surîse cu atîta amărăciune, încît Paul se trase înapoi.

— De-aş fi rămas în casa mamei mele, aş fi fost o fată bună, rîcană ea cu tristeţe. I-aş fi ascultat, plîngînd, povestea, şi m-aş fi ferit de bărbaţii care fac complimente. Dar lîngă tata, m-am purtat rău. Un glas dinlăuntrul meu îmi tot spunea că vin de undeva, de jos. Acum, uite că mă întorc de unde-am venit. Dacă nu chiar mai de jos.

Ysole păşi către uşă. Paul se tîrî în genunchi în faţa ei.

— Rămîi! o imploră cu glas sfîrşit. Chiar vrei să scapi de mine? Oriunde te vei duce, te voi urma...

Dumneata! exclamă ea.

În acest singur cuvînt era o îngrozitoare disperare.

Paul rămăsese îngenuncheat la picioarele ei, frîngîndu-şi mîinile.

— Rămîi! îi zise el din nou, înnebunit de gîndul de-a o pierde. O înţeleg pe mama dumitale şi-i mulţumesc că m-a făcut să par un criminal. Asta pentru că trebuie să mă gîndesc numai la dumneata! Sora dumitale se va întoarce la tatăl ei, şi Dumnezeu mi-e martor că va păşi pragul casei acelui om cinstit, pură ca un înger. Dar dumneata, Ysole, dumneata, cea mai frumoasă, singura frumuseţe pe care o ador, cine-ar îndrăzni să spună măcar a suta parte din cîte-ai spus chiar dumneata? Sînt un om curajos. Acestea au fost cuvintele dumitale. Între dumneata şi orice încercare de ofensă, se va găsi inima mea. Asta pentru ochii celorlalţi. Dar casa mea va fi un templu, un sanctuar, unde te voi admira în genunchi. Ysole! Simt că Dumnezeu îmi porunceşte să te idolatrizez astfel. Scăparea noastră, a amîndurora, e în această iubire,

care mă îmbată şi care-mi redă toată nădejdea de pe pămînt şi din ceruri! Fii a mea, Ysole, fii soţia mea... ah, iubito! Ai lacrimi în ochi... Fie-ţi milă! Fie-ţi milă!

Şi Paul îi sărută, plîngînd, poalele rochiei.

Ysole îl ascultase; mai întîi cu răceală, apoi un suspin adînc îşi luase zborul de pe buzele ei. Cînd el tăcu, epuizat şi gîfîind de emoţie, ochii ei se umeziră.

Două lacrimi i se prelinseră încet, pe obraz.

Se aplecă asupra lui şi, atingîndu-i fruntea cu buze reci, murmură:

— Niciodată!

Chiar în clipa cînd primea acest sărut dureros, Paul tresări la auzul unui glas, ce-i era necunoscut, şi care strigă cu disperare sfîşietoare:

— Ysole! Sora mea!

Uşa dinspre camera lui Paul era deschisă. În prag se ivise Suavita. Ea *vorbise*.

În spatele ei apăru chipul grav şi trist al generalului, conte de Champmas.

21 ULTIMUL CUVÎNT AL YSOLEI

De-acum nu mai e necesară nici o explicaţie cît priveşte semnificaţia celor două cuvinte: „Tatăl meu", aşternute atît de anevoios de sărmana mută, în timpul „discuţiei" cu Paul.

Ceea ce voise să-i spună lui Paul era: „L-am văzut pe tatăl meu." Voise să-i spună, deşi generalul îi interzisese categoric s-o facă.

Pentru tatăl ei, Suavita era moartă; pentru Paul şi-ar fi dat şi viaţa.

Iubirea ei era profundă şi cotropitoare, una din acele pasiuni instinctive, ce par a purta pecetea destinului. Pentru o femeie care iubeşte astfel, nu există nimic pe lume în afara bărbatului inimii ei.

Prin el trăiește, dar în sufletul lui moare.

Generalul pătrunsese în casa lui Paul Labre, nu corupînd servitorii, ci folosindu-se de spaima creată de vestea uciderii Thérèsei Soulas. Parizienii avuseseră o deosebită grijă să răspîndească știrea asasinatului în tot ținutul, îndreptînd — desigur — toate bănuielile spre baronul d'Arcis, cel ce urma *să plătească legea.*

Profitînd de tulburarea stîrnită de această acuzație, atît de repede răspîndită, contele de Champmas se impusese în fața servitorului normand și a bătrînei slujitoare, prin vîrsta și numele său.

În acele părți oamenii sînt neîncrezători: aceasta este regula. Neîncrederea și Normandia sînt două noțiuni care rimează, chiar dacă la prima vedere faptul nu e foarte evident. Cele mai absurde insinuări la adresa celui mai integru dintre oameni nu rămîn niciodată fără urmări în aceste ținuturi prudente: întotdeauna se găsește cineva care să le dea crezare.

Se știe că generalul se îndoia de acuzația adusă lui Paul. Conștiința lui cinstită se revolta împotriva afirmațiilor făcute în scrisoarea anonimă, care sosise într-un moment atît de semnificativ, și în care autorul păruse a fi înșirat cu grijă toate detaliile acestei afaceri tenebroase.

Generalul fusese silit să recurgă la spaima servitorilor lui Paul, ca măsură extremă. Și avea dreptul, pentru că era vorba de a-și regăsi fiica.

S-a văzut că cei doi slujitori se supuseseră, dîndu-i a înțelege stăpînului că în lipsa lui nu intrase nimeni în casă.

Odată aflat în locuința lui Paul, generalul se înarmase cu mult sînge rece și pornise să-i interogheze pe cei doi servitori, care nu putuseră ascunde mult timp prezența Suavitei. Fetița îl recunoscuse de îndată și, de bucurie, își pierduse cunoștința, prăbușindu-se în brațele lui.

Din prima clipă cînd fusese pronunțat numele lui Paul, în ochii Suavitei țîșnise o flacără, care-l făcuse pe general să i se strîngă inima. Își închipuise că cel puțin o parte din acuzațiile cuprinse în scrisoarea anonimă erau adevărate. Dar inocența unui suflet și virginitatea unui trup au o strălucire care spune mai mult decît cuvintele, constituind în sine dovada cea mai elocventă.

Suavita nu-l putea apăra pe Paul Labre, despre a cărui acuzaţie nu ştia încă nimic. Dar privirea ei limpede şi pură făcea cît toate pledoariile din lume.

Astfel, cînd cunoscuse învinuirea ce i se aducea prietenului ei, ochii ei blînzi vorbiseră.

„Interogatoriul" Blondettei fusese o scenă stranie şi greu de redat în cuvinte: fericirea de-a se afla în braţele tatălui ei, regăsit după atîta timp, se preschimbase curînd în revoltă şi indignare, apoi în semeţie, fata aproape refuzînd să răspundă la întrebările pe care le socotea jignitoare pentru Paul.

Deşi generalul nu se pricepea să înţeleagă privirile şi semnele fetei la fel de bine ca baronul d'Arcis, totuşi ochii ei erau atît de grăitori, iar gesturile atît de expresive, încît aceste explicaţii mute reuşiseră să înlăture multe suspiciuni.

După aproape o oră de pantomimă, întreruptă de accese de furie şi mîngîieri, generalul aflase o bună parte din ceea ce dorise să ştie.

Suavita reuşise într-o oarecare măsură să-i redea povestea ei.

În mimica fetei, generalul o văzuse pe rînd legată, cu căluş în gură, aruncată în apă de undeva, de foarte sus, îngheţase de frig, paralizată de groază, apoi salvată, încălzită, îngrijită...

De un înger! păreau a spune ochii Suavitei.

Generalul şi-o închipuise culcată în acel pat străin: o biată copilă, întoarsă din pragul morţii, dar care îşi pierduse minţile şi graiul, neputînd nici măcar să numească familia de unde venea.

Amănuntul îl frapase, întrucît îşi pusese desigur întrebarea cum de vecinul său, Paul Labre, nu-şi desăvîrşise actul binefăcător, înapoindu-i fata.

Paul Labre nu-i putuse spune ceea ce nici el nu ştia.

Şi totuşi, la sfîrşitul întrevederii, mai rămăseseră încă multe de explicat.

Generalul fusese cel care-o trimisese pe Suavita la Paul, cînd acesta se întorsese acasă.

Avea dreptul să ştie tot. Astfel, pîndise şi studiase „discuţia" între patru ochi a celor doi tineri, înţelegînd ce-i în sufletul fiicei lui, care de-acum încolo era singura lui avere şi bucurie în viaţă.

De asemenea, asistase la cealaltă întrevedere, atît de diferită de prima: cea dintre Paul și Ysole.

Acea ființă, atît de frumoasă și de iremediabil condamnată, era tot fiica lui. Avea dreptul să știe tot.

Într-adevăr, în momentul cînd pătrunsese în salon pe urmele Suavitei, știa tot, pînă și rolul dubios jucat de nefericita Thérèse Soulas.

Și Suavita stătuse la pîndă, deși ea nu avea nici un drept.

Suferise atît de mult, cînd rămăsese singură în dormitorul lui Paul! Sclavia ei era atît de dulce! Pînă la urmă, însă, sunetul celor două glasuri marcate de tulburare făcuse să-i vîjîie urechile. Simțise că-și pierde mințile.

Fără voia ei, deschisese ușa dormitorului, cu degete tremurînde.

Anticamera era cufundată în întuneric, iar tatăl ei, care nu-și părăsise postul de observație cît timp durase scena dintre Ysole și Paul, îi făcuse loc să treacă.

Cu pași nesiguri, aproape clătinîndu-se pe picioare, Suavita ajunsese în ușa labirintului.

Paul vorbea. Dumnezeule! Suavita nu-l auzise niciodată vorbind așa!

Avea glasul schimbat, de parcă nici n-ar fi fost glasul lui.

Suavita ascultase cu o durere sfîșietoare acele vorbe pătimașe, necunoscute ei, fiecare străpungîndu-i inima ca o lovitură de pumnal.

În clipa aceea, simțise că-și pierde cunoștința. Își adunase, însă, ultimele puteri, în dorința de a-și privi în ochi fericita rivală, pe care o detesta din tot sufletul.

Durerea indescriptibilă care-i sfîșia inima făcuse să se rupă brusc lanțul muțeniei. Suavita vorbise, după care căzuse la pămînt, ca fulgerată.

Paul, care rămăsese stupefiat, și Ysole, care încă nu-și zărise tatăl, se repeziră s-o ridice.

În fața chipului sever al generalului, Ysole se dădu înapoi.

Paul, însă, ajunse lîngă Suavita.

Generalul nu-l respinse, dar își ridică fata în brațe fără ajutorul lui.

Apoi, fără un cuvînt, o privi pe Ysole și-i arătă cu degetul spre ieșire.

Paul se făcu stacojiu la față.

— Îți interzic să vorbești în favoarea mea! îl opri Ysole.

O clipă, fata rămăsese cu ochii la contele de Champmas. În privirea ei, nu era nici umilință, nici orgoliu.

— Tată, vorbi ea. Sînt fiica dumitale și te respect. Te iubeam mai mult înainte de a-ți face rău fără voia mea. Mi-e dragă sora mea, căreia i-am adus atîta nenorocire, și-i redau moștenirea la care are dreptul. Nu fii neîndurător cu mine. Mama mea a murit în condiții inumane. Nu mama a venit să te caute la castel. Dumneata ai luat-o din căsuța ei. Nu eu am cerut să port numele de Champmas, așa că ți-l înapoiez. De asemenea, n-am avut pretenție la acel loc din casa dumitale, pe care n-am știut să-l păstrez... Tată, înainte de-a afla că Thérèse era mama mea, am auzit-o de mai multe ori spunîndu-mi: „Familia e sacră". Mi-a trebuit mult timp ca să înțeleg. Iar atunci cînd am înțeles, m-a surprins să-mi dau seama că era și gîndul meu. Orice încercare de-a încălca rînduielile firii e aducătoare de nenorocire. Dumneata le-ai încălcat, iar pedeapsa o primesc eu. În cartea unde trebuie înscris numai adevărul s-a strecurat o minciună: ai fost pedepsit dumneata. Dumnezeu s-a îndurat numai de cea care-a fost complice fără vreun interes material, ci doar cu prețul suferinței și-al sacrificiului: mama mea.

Ysole tăcu. Generalul o culcase pe Suavita pe canapea. Paul Labre o privea neclintit pe Ysole, care continuă:

— Nu-i nevoie să mă alungi, tată. Plec eu singură. Adu-ți, însă, aminte că dacă nu erai dumneata, mi-aș fi cunoscut mama. Nici o casă — oricît de cinstită — nu valorează cît o mamă. Nu te blestem. Adio!

— Ajută-mă! șopti contele de Champmas, arătînd spre Suavita.

Ysole îngenunche lîngă sora ei și-i trecu pe la nas sticluța cu săruri.

— Îmi îngădui s-o sărut înainte să se trezească? întrebă ea cu acel glas adînc și blînd, care-l răscolea pe Paul pînă în adîncul sufletului.

Generalul încuviinţă din cap.

Ysole o sărută pe Suavita pe amîndoi obrajii.

— Să fii fericită! murmură ea. Să iubeşti şi să fii fericită!

Vorbele îşi luară zborul de pe buzele ei, pioase ca o rugăciune.

Paul îşi apăsă inima cu amîndouă mîinile.

— Respiră, zise Ysole, sărutîndu-şi sora pe frunte.

Apoi se ridică şi-şi privi din nou tatăl, cu capul sus:

— Tată, deşi nu sînt vinovată faţă de dumneata, îţi cer totuşi iertare. Contesa de Clare, care-a însemnat pierzania mea, nu era rudă cu Thérèse Soulas, ci cu generalul-conte de Champmas.

Obrajii palizi ai generalului se împurpurară.

— Iar falsul Ludovic de Bourbon, complicele dumitale, a pătruns în casa din Quai des Orfèvres sub pretextul de-a te salva... În casa de unde fiicele dumitale au ieşit, una cu căluşul în gură, cealaltă cu otrava în suflet.

Ysole făcu un pas către general.

— Tată, zise ea, eu atît am avut să-ţi spun. Iartă-mă şi dă-mi sărutarea de adio. Nu ne vom mai întîlni niciodată.

Generalul şovăi o clipă, apoi îşi deschise braţele, strîngînd-o la pieptul său.

Dar Ysole se desprinse.

— Se va trezi curînd, arătă ea spre Suavita. De ce să nu-i spuneţi că a fost doar un vis urît? Adio.

Porni spre uşă, cu paşi hotărîţi. Paul făcu mişcarea de-a o reţine.

— Îţi interzic să vii după mine! zise ea.

Generalul îl apucă şi el de braţ pe Paul.

— Rămîneţi! îi spuse apăsat.

Înainte de-a trece pragul, Ysole întoarse capul. Pe buze îi plutea un surîs fericit.

Paul simţi că i se moaie genunchii.

— Un vis! repetă Ysole. Tată, nu mai ai decît o fată, care-ţi va zîmbi în curînd. Suavita n-a avut niciodată vreo soră. Nu există decît o singură domnişoară Champmas, domnule Paul Labre: cea care îţi datorează viaţa şi căreia îi datorezi fericire.

Uşa se închise în spatele ei.

În aceeaşi clipă, Suavita deschise ochii.

— Paul! Ah, cum mă mai rugam la Dumnezeu să-ţi pot rosti numele într-o zi!

Ysole de Champmas nu se întoarse la castelul tatălui ei. Soarta îi era pecetluită: alesese calea disperării.

Cititorul a ghicit, probabil, numele celui care-i desăvîrşise pierzania.

Acest om, care în povestirea de faţă joacă un rol în aparenţă secundar, ţine totuşi în mînă toate firele, pregătind de multă vreme, în tăcere, deznodămîntul neaşteptat.

Este vorba despre banditul pe nume Toulonnais l'Amitié, acel Ajax[1] al „Fracurilor Negre": domnul Lecoq de la Perrière, un teribil Don Juan, care detesta femeile, profitînd de ele dintr-un sentiment de dispreţ.

În mîinile lui, orice femeie era un instrument sau o armă. Jurase să-l distrugă pe asociatul său, falsul prinţ, fiul lui Ludovic al XVII-lea, pentru că influenţa acestuia era o ameninţare la adresa propriei puteri.

Astfel, pusese ochii pe Ysole, care avea de răzbunat o jignire, cu gînd ca prin ea să-l asmută pe Paul Labre împotriva duşmanului comun.

Legătura lor era de-a dreptul bizară: Lecoq n-o iubea pe Ysole, care-l ura din instinct. La un moment dat, îl admirase în perversitatea lui: atunci se vînduse, pentru a putea cumpăra această inteligenţă pusă în slujba răului şi care ştia ucide fără milă, ca un pumnal otrăvit!

Suavita dormea, culcată pe canapeaua din salon.

La fereastră se iviră primii zori. Generalul-conte de Champmas şi Paul Labre erau aşezaţi la masă, discutînd în şoaptă. Toată noaptea stătuseră de veghe împreună.

— Domnule baron, zise generalul, tatăl dumneavoastră mi-a fost prieten şi camarad de arme. Mi-aţi salvat fata, iar eu am fost, fără voia mea, la originea uciderii fratelui

1 *Ajax* — numele a doi eroi din poemele homerice: a) Fiul lui Telamon, regele Salaminei, este socotit cel mai viteaz erou al aheilor, după Ahile, în războiul troian; b) Fiul lui Oileu şi regele locrienilor. În timpul prădării Troiei, a răpit-o pe Casandra de lîngă altarul Atenei, unde se refugiase, impietate pentru care zeii l-au pedepsit, azvîrlindu-l în mare. (n.t.)

dumneavoastră, din moment ce lovitura primită de el îmi era destinată mie. Cunosc mîna care vă atacă. Aceștia sînt adversari cu care nu vă puteți bate.

— Nu mă voi bate, domnule conte! replică Paul. Voi pedepsi, după care pentru mine totul se va sfîrși, pentru că viața mea e distrusă.

Generalul îi întinse mîna.

— Într-un duel v-aș fi fost martor, domnule baron! zise el. Orice-ați avea de gînd să faceți astăzi, vă voi însoți și vă voi sprijini.

 JOS CHAMOISEAU!

La Ferté-Macé e un tîrgușor numărînd cinci șase mii de suflete și capitala cantonului, unde se fabrică unelte, țesături din bumbac, alcool de 90°, tabachere și spărgătoare de nuci din merișor.

Aici toată lumea e bogată.

Pentru cei ce doresc să facă chefuri de pomină, există hanuri vestite la douăzeci de leghe jur-împrejur.

Aici sînt fete drăguțe și flăcăi isteți, deși își declară unii altora „Je t'éaime"[1], în cel mai pur grai normand.

Domnul Badoît, om de treabă, despre care n-am pomenit prea des pentru că nici nu făcea mare lucru, se stabilise la hotelul Cygne-de-la-Croix și onora cum se cuvine mesele pensiunii, bucurîndu-se de acea strașnică poftă de mîncare pe care o dă o conștiință curată.

Fără a fi în intenția noastră să vorbim de rău pe persoanele respectabile care fac pe *detectivii* particulari, după ce-au învățat toate dedesubturile marilor hăituieli practicate de prefectura de poliție, îi sfătuim pe cei ce au de căutat acul în carul cu fîn să-și pună ochelarii și să se apuce singuri de-o astfel de treabă.

Acest gen de vînătoare e la urma urmei o treabă de artist, cerînd o cantitate considerabilă de inițiativă, multă spon-

1 *Je t'éaime* — încercare de ortografiere a pronunțării specific normande pentru *Je t'aime.* (n.t.)

tancitate, precum şi o oarecare *vocaţie* de-a *se aţine* acolo unde-i primejdia mai mare! Pe scurt, toate acele calităţi pe care obişnuinţa le toceşte, dacă nu chiar le înăbuşă de-a binelea.

Acele prăvălii misterioase, unde căutători neoficiali — mai numeroşi la Paris decît se crede — îşi vînd vrăjitoriile, sînt pentru noi la fel de fascinante ca şi peştera capitonată, în care madam Oracol, însoţită de asistentul ei, distribuie în dreapta şi-n stînga consultaţii somnambulice.

Într-adevăr, cît trebuie să se mai distreze în ceruri şarlatanii din Evul Mediu, văzînd ce farse atroce au luat locul naivelor lor şiretlicuri!

Dacă vreţi să porniţi, deci, la vînătoare, procuraţi-vă un ogar disponibil, un animal feroce: de pildă, Clampin zis şi Pistol — cu condiţia ca între timp să nu-şi fi făcut un rost.

Domnul Badoît îşi făcuse un rost, şi încă unul cît se poate de bun. Acum căuta cu prudenţă şi metodă, urmînd acea regulă conform căreia nu găsea niciodată nimic.

Şi totuşi, faţă de colegii lui, domnul Badoît avea un mare avantaj: îl admira pe Pistol. Asta însemna foarte mult. De obicei, toţi savanţii care n-au inventat maşina cu aburi îi neagă utilitatea.

Cînd Pistol ajunse la hotelul Cygne-de-la-Croix, împreună cu protejatul său, Vincent Goret, care-i slujise de călăuză şi de scutier, nu produse cine ştie ce efect asupra grăsanilor negustori de pînzeturi, aflaţi acolo.

Toţi găsiră că are o figură de derbedeu, ceea ce era adevărat. Acest lucru nu-l împiedică, însă, să prînzească după pofta inimii, simţindu-se în largul lui şi aici, ca pretutindeni, ba chiar găsind ocazia să strecoare unele aluzii la traiul în stil mare pe care-l ducea la „Bobino“, unul dintre cele mai mari teatre din capitală.

La întrebările pe care i le puse domnul Badoît, se mulţumi să răspundă doar atît:

— Am regăsit-o pe Mèche, care-i aceeaşi făptură încîntătoare şi credincioasă, chiar şi-n mijlocul acelor persoane simandicoase între care se învîrte în prezent. Pentru noi, acesta a fost un semn al Providenţei. După masă vom discuta între patru ochi. Am aflat tot ce ne interesa. V-am adus şi o mică mostră, în persoana prostălăului de colo, care-i totuşi mutra cea mai simpatică din toată povestea asta!

Domnul Badoît era nerăbdător să se ridice de la masă. Dar Pistol, care avea și aprobarea lui Vincent Goret, nu renunță la nici unul din feluri.

— Așa! exclamă el într-un tîrziu, sorbindu-și ultimul strop de vin. Acum, patroane, să urcăm în camera dumneavoastră, și să-l instalăm acolo pe șchiopîrlanul ăsta, care valorează nu știu cîte mii de milioane. Arată prea rău ca să ne putem prezenta cu el la jandarmerie.

— La jandarmerie! repetă Badoît, nedumerit.

— V-am spus că ne apropiem cu pași mari de deznodămînt! îi răspunse băiatul. Scena finală va fi un duel, cu ocazia căruia un ticălos a tocmit pe-un ucigaș care să stea cu carabina încărcată, pitit pe după tufele din rîpă, printre mărăcini și buruieni, ca să-l lichideze pe domnul Paul Labre, astfel încît să se creadă că glonțul provine din pistolul adversarului.

— Cum? Baronul urmează să se dueleze? strigă fostul inspector.

— Ah, nici să nu mai vorbim! Știți bine că oameni ca el se vîră întotdeauna unde nu le fierbe oala, de te împiedici de ei taman cînd ai mai puțină nevoie. Cum era și de așteptat, „Fracurile Negre“ vor fi prezente la duel, ca martori ai asasinului lui Jean Labre. Oricum, trebuie să recunoașteți că are curaj omul nostru, nu glumă! V-am spus că i-au făcut de petrecanie lui madam Soulas?

Badoît păli.

— Doamna Thérèse e moartă? murmură el.

— Bietul motan! suspină Pistol. Pis, pis, pis! Avea o voce tare blîndă pentru vîrsta ei, femeia asta! Am presimțit că-i puseseră gînd rău, dar mi-am închipuit c-o să am timp să... Ah, patroane! Ăștia se mișcă repede!

Se întrerupse, adresîndu-se lui Vincent, pe care tocmai îl împinsese în camera fostului inspector:

— Tu culcă-te pe jos și dormi. Dacă te miști de-acolo, o-ncasezi! După ce-ai s-o moștenești pe maică-ta, atunci o să-ți vorbim mai politicos... Asta pentru banii tăi, dac-ai să fii destul de generos.

Apoi îl luă de braț pe domnul Badoît și coborîră scara împreună.

– Să știți, patroane, că astea nu-s bazaconii. Pentru mania dobitocului de colo se dă peste cap gașca ălora cu *„Se va lumina de ziuă mîine"*, de-a băgat în boale tot ținutul... Baba are bani cît să poată cumpăra tot Parisul, ba chiar și împrejurimile, și tot i-ar mai rămîne jumătate... Acum fiți atent, că încep! În primul rînd, aflați că domnul Labre trebuie *să plătească legea*, pentru asasinarea doamnei Soulas.

Inspectorul îl ascultă, fără să-l întrerupă. Pistol îi povesti în felul său, dar cu perfectă luciditate, tot ce văzuse, intuise sau surprinsese din pură întîmplare.

Domnul Badoît simțea că se pierde în acest labirint de intrigi. Era parizian, deci avea exact acel fel de inteligență care l distinge pe adevăratul indigen al mahalalelor capitalei: provincialul Parisului.

Aspectul excentric, cîmpenesc, al relatării i se păru la fel de incredibil ca un basm cu zîne. „Fracurile Negre" erau bandiți *serioși*. După părerea inspectorului, niște indivizi ca ei nu puteau pune imensele resurse de care dispuneau în slujba unor asemenea idei nebunești.

— Patroane, îi zise băiatul, dumneavoastră sînteți un om cu principii, exact așa cum trebuie să fiți ca să reușiți într-un domeniu ca cel administrativ. Dar n-ați călătorit, și asta vă dă o viziune îngustă. În Eschimozia am întîlnit un soț care mi-a oferit un păhărel de rachiu de balenă, două pipe, o ureche de urs și-o scufie de noapte din oase de pește, ca să-i acord favorurile mele nevestii-sii. Pentru el, asta era o chestiune de onoare. Fiecare țară cu tiˆeneala ei. „Fracurile Negre" și-au adaptat talentele la nivelul de înțelegere al ălora de-acolo. Dac-ar fi fost aici, în strada Saint-Denis, l-ar fi preschimbat pe Ludovic al XVII-lea în lord englez, și gata! Cît despre milioanele babei ăleia cu barbă, să știți că sînt cît se poate de autentice. Mie-n sută!

Între timp, ajunseră în fața clădirii care în toate orașele de provincie arborează un drapel tricolor, sub care sînt înscrise cuvintele: *Jandarmeria departamentală*.

Pistol era de părere că trebuiau să pună în mișcare trupe înarmate, folosindu-se de simpla declarație privind asasinarea Thérèsei Soulas.

Dar avea să afle că autoritățile, care fuseseră informate, luaseră deja măsurile cuvenite.

Mintea domnului Badoît nu era nici îndeajuns de încăpătoare, nici îndeajuns de vioaie ca să recepteze tot ce-i povestise Pistol. Astfel încît se trezi vorbind chiar în timp ce acesta încerca să-l abordeze cu diplomație pe brigadier.

Fostul inspector pomeni de domnul Nicolas, de parizieni, de conspirație și de niște uneltiri bizare, avînd drept scop golirea sipetului cu bani al lui madam Goret.

De la întemeierea orașului, prudența senatorilor din La Ferté-Macé nu fusese pusă la încercare în asemenea măsură.

Se întruniră cu toții, ținînd sfat, iar domnul Badoît deveni ținta unor bănuieli de nezdruncinat, lucru la care contribuia din plin și înfățișarea aghiotantului său, Pistol.

După o îndelungată și confuză deliberare, judecătorul de pace, comisarul de poliție și ultimul jandarm disponibil, comandat de brigadier, fură nevoiți să ia drumul parohiei Mortefontaine, ca să-l aresteze pe baronul d'Arcis, la adresa căruia existau acuzații extrem de grave. Între timp, trebuiau luați cu duba și acest dubios domn Badoît, împreună cu ajutorul său, care avea o figură de tîlhar.

Aceasta era părerea generală a reprezentanților legii din La Ferté-Macé.

Magistrații plecară cu căruța, iar cei doi jandarmi, călare, la fel ca domnul Badoît și Pistol, care nu trebuiau scăpați din ochi.

Vincent Goret fusese lăsat la hotel.

Era, poate, ora patru dimineața cînd convoiul porni la drum.

Domnul Badoît era copleșit de presimțiri sinistre. Pentru micii funcționari, nu exista o recomandare mai proastă decît cea de fost agent de poliție. Nimeni nu părăsește o asemenea slujbă — oricît de proastă ar fi ea — fără a fi nevoit s-o facă.

Pînă la informații suplimentare, un fost agent rămîne pentru toată lumea un agent destituit.

Adăugați la asta antipatia slujbașilor de provincie la adresa celor din capitală și veți înțelege melancolia bietului Badoît, silit să lupte, singur și neajutorat, pe teren inamic.

Cînd vru să stea de vorbă cu Pistol, acesta îi întoarse spatele, zicînd:

— Patroane, nu poate toată lumea să inventeze praful de pușcă. Vă lipsește atu-ul! Asta e! În astfel de situații, e cazul să schimbați tactica. N-aveți decît să vă supărați pe mine.

Și dădu pinteni calului, ca să-l ajungă din urmă pe brigadier.

— Numele de Chamoiseau mi-e cunoscut de multă vreme, începu el pe un ton insinuant. Dar nu m-așteptam să am norocul de a-l cunoaște pe militarul care-l poartă cu atîta cinste.

În curtea jandarmeriei, Pistol auzise cum brigadierului i se spunea „domnul Chamoiseau".

— În meseria mea n-are ce căuta trăncăneala, răspunse acesta. Dă-te la o parte!

— Conversația nu înseamnă trăncăneală, murmură Pistol. Și de altfel, se apropie vremea cînd veți fi avansat, dacă există dreptate pe lumea asta!

Brigadierul își îndreptă spatele.

— Văd că-ncerci să mi te vîri pe sub piele! zise el cu gravitate. N-avem nici aceeași vîrstă, nici aceeași prestanță, nici aceeași poziție în societate.

„Ar fi nostim să-i ard ăstuia o piedică" , își zise amicul Pistol. „Noroc că sîntem călare"...

Ușurat de această reflecție, reluă cu un aer umil:

— E drept, domnule brigadier, că dumneavoastră sînteți cineva, iar eu un nimeni. Cu toate acestea, și eu am făcut parte din armata franceză. În urma unor importante călătorii în jurul lumii, pe care le-am întreprins cu scopul de a-mi găsi un rost, desăvîrșindu-mi educația și cunoștințele de limbă maternă, așa cum mă vedeți dumneavoastră, am luptat în colonii.

Brigadierul tăcu o clipă, apoi vorbi cu dispreț:

— Jandarmeria înseamnă floarea armatei franceze, în vreme ce companiile disciplinare sînt o adunătură de netrebnici. Îți ordon din nou să te retragi — și chiar în clipa asta!

Pistol nu păcătuise niciodată prin răbdare. Deja își punea imaginația în funcțiune, în căutarea unui mijloc de-a se descotorosi de jandarmi și de autoritățile din La Ferté-Macé, care în mod clar le erau potrivnice. Avu, însă, inspirația să arunce un ultim cuvînt:

— Să știți, domnule brigadier, că printre relațiile mele se numără și inși mai de vază ca dumneavoastră; am prieteni în administrația centrală, de unde vin propunerile pentru toate avansările, favorurile și gratificațiile din țară. Scopul nostru era doar acela de-a afla de ce un anume Louveau, zis și „Trubadurul", și-a împodobit brațul stîng cu deviza: „Jos Chamoiseau!"

Brigadierul ascultase primele cuvinte cu o superbă indiferență. Dar la auzul numelui de Louveau, zis și „Trubadurul", tresări de parcă șaua de sub el s-ar fi preschimbat dintr-o dată într-o pernă cu ace.

De unde se vede că pînă și inimile cele mai ferecate în fața emoției își au, totuși, punctul lor sensibil.

Pistol era numai ochi. Nu-i scăpă reacția brigadierului. Imediat se grăbi să-și întoarcă bidiviul spre stînga, adăugînd:

— Din moment ce conversația mea are darul de-a vă nemulțumi, am onoarea să vă salut.

— Tinere, i se adresă brigadierul, îmblînzindu-și glasul. Fă-mi, te rog, plăcerea să rămîi. Vreau să-ți pun cîteva întrebări. L-am cunoscut cîndva pe-acest Louveau. Sînteți cumva camarazi?

Lealitatea jandarmeriei e proverbială, dar cum nu există război fără strategie, brigadierul îi întinse această cursă.

— Cam ca lupul și mielul din fabula lui La Fontaine[1], zise Pistol cu naivitate. Asta-i o piesă care s-a jucat cu mare succes la „Bobino", în '34.

— Unde l-ai întîlnit pe-acest Louveau, tinere?

— Chiar prin părțile astea... l-am cercetat tatuajele, în timp ce dormea, în tărăboanța aia de diligență.

— Acum cît timp?

— Păi... ieri... cu vreo șase sau opt ore înainte ca văduva Soulas să fie asasinată la Belle-Vue-du-Foux.

E drept că Pistol avea o mutră de tîlhar, dar stilul lui îi mergea brigadierului drept la suflet.

Jandarmii se dau în vînt după vorbele frumoase.

— Tinere! îi zise Chamoiseau, domolindu-și calul. Dacă un combatant în colonii nu știe să se poarte, de vină-i tinerețea lui furtunoasă. Dar toate ziarele vorbesc despre faptele lor

1 *Jean de La Fontaine* (1621—1695) — scriitor francez, unul din cei mai mari fabuliști din literatura universală. (n.t.)

de curaj. Mă interesează persoana dumitale, deși ținuta cam lasă de dorit.

— Mie-mi spuneți? oftă Pistol. În cazul meu, eleganța m-a dus la pierzanie. Asta pentru că frecventam tineri actori la modă în capitală. Dar spuneți, domnule brigadier, nu cumva vă bate gîndul să puneți mîna pe Louveau, zis și „Trubadurul"?

Tonul lui Chamoiseau deveni de-a dreptul prietenos.

— Dacă-mi spui cum aș putea reuși — răspunse el aproape în șoaptă — să știi, flăcăule, că-ți fac cinste cu un prînz copios la han!

— Batem palma! exclamă Pistol.

Începînd din acest moment, el și Chamoiseau deveniră prieteni la cataramă. Chamoiseau îi povesti cum, pînă atunci, „Trubadurul" îi scăpase de două ori din mînă.

— Dar a treia oară, gata! încheie el. Asta ca să nu mai aibă ocazia să-și tatueze și alte invective la adresa mea. Deja l-am vîrît la zdup în Brest și Toulon. Mi-a mai rămas Rochefort, sau ghilotina. Pe un jandarm îl amuză capriciile soartei, ceea ce nu înseamnă, însă, c-ar fi rău la suflet.

Primii zori îi găsiră pe Pistol și pe brigadier călărind la vreo sută de pași înaintea grupului.

Brigadierul era incapabil de-a trăda secretele jandarmeriei, dar Clampin îl golise de informații, ca pe o nucă de cocos.

Aflase astfel că falsul prinț reușise cu hotărîre și abilitate să devină personalitatea numărul unu din ținut. Oficialitățile din La Ferté-Macé îi arătau mult respect; în plus, era protejat prin instrucțiuni sosite de la Paris.

De asemenea, Clampin știa și că toate autoritățile priveau acuzația la adresa lui Paul Labre ca fiind întemeiată.

Cînd se iviră primele case din Mortefontaine, clopotul bisericii bătea ora cinci.

Pistol se despărți de însoțitorul său, spunîndu-i:

— Domnule brigadier, sînt de aceeași părere cu dumneavoastră. Toate poveștile astea despre „Fracurile Negre" nu-s decît scorneli... Domnul Nicolas e un gentilom respectabil... Însă acest Louveau, zis și „Trubadurul"...

— De asta mă ocup eu, tinere!

— Domnule brigadier, atunci peste trei sferturi de ceas, la marginea desișului de la dreapta de Belle-Vue-du-Foux! Fiți cu ochii în patru!

Pistol se întoarse lîngă ceilalţi şi, atingînd uşor braţul domnului Badoît, îi şopti:

— Patroane, dumneavoastră nu trebuie să faceţi niciodată nimic. Aţi înţeles? Nimic, nimic!

Flutură cravaşa pe la urechile calului şi porni în galop.

Zece minute mai tîrziu, bătea în poartă la Château-Neuf-Goret, cerînd insistent să fie condus la domnul Lecoq de la Perrière.

Intrînd în încăperea unde se găsea acesta, zise:

— Domnule, vă rog să nu-mi mai puneţi nici un fel de întrebări. Ceea ce am să vă comunic am aflat de la o femeie. Dar nu-i divulg numele nici mort. Între dumneavoastră şi prinţ, totul e cine va lovi primul. Dacă nu-l ucideţi dumneavoastră, vă va ucide el. Eu v-am avertizat. Şi n-am nici o pretenţie. Vă slujesc din toată inima.

Zicînd acestea, Pistol dădu să se îndrepte spre uşă, dar domnul Lecoq îi tăie calea.

Băiatul îl lăsă să ajungă primul la uşă şi să tragă zăvorul.

— Să discutăm repede şi la obiect! zise scurt domnul Lecoq. Am treabă.

Stătură amîndoi de vorbă şi nu după mult timp se despărţiră buni prieteni.

În urma acestei întrevederi, Pistol încălecă din nou şi porni să se întîlnească cu brigadierul, zicîndu-şi în sinea lui: „Îmi merit prînzul cu vîrf şi-ndesat. Ei, drăcie! Duelul ăsta e o treabă serioasă!"

23 „SE LASĂ NOAPTEA"

La ora şase fix, două trăsuri se iviră la răspîntia Foux, lîngă Belle-Vue. Una venea dinspre Château-Neuf-Goret şi înăuntrul ei se aflau „fiul preasfîntului Ludovic", domnul Lecoq de la Perrière şi venerabilul colonel Bozzo, căruia aerul rece al dimineţii îi dădea fiori, obligîndu-l să se înfofolească strîns în palton.

În cealaltă nu se găseau decît două persoane: baronul d'Arcis şi generalul-conte de Champmas.

Pe drumurile ce se intersectau la Foux, la răspîntie, pe platou, în pădure, nu se zărea nici ţipenie. Locul era cu desăvîrşire pustiu şi bine ales, întrucît de jur-împrejurul răscrucii, oriîncotro ai fi apucat, la numai două-trei sute de paşi dădeai peste terenuri propice unui duel.

În fiecare din trăsuri exista o cutie cu pistoale.

Generalul şi Paul Labre coborîră primii.

Trăsura „parizienilor" se oprise la vreo cincizeci de paşi de răspîntie, pe drumul spre Nouettes. „Prinţul" şi însoţitorii lui coborîră. Lecoq era braţ la braţ cu „prinţul" ; păreau cei mai buni prieteni din lume.

— Totul este aranjat pînă în cele mai mici amănunte, zise Lecoq. Planul a fost atît de bine pus la punct că nici dracu' n-ar avea unde să-şi vîre coada. Unde-i Louveau?... Ia te uită! Paul Labre şi-a găsit un martor: generalul de Champmas.

Ca răspuns la întrebarea: „Unde-i Louveau?", „prinţul" făcu un semn discret spre desişul din dreapta platoului Belle-Vue.

— De-acolo se poate ochi foarte bine, îl aprobă Lecoq. Dar de jandarmi eşti sigur?

— Cuvîntul de ordine a sosit de la Paris, răspunse frumosul Nicolas. Sînt excesiv de protejat. La urma urmei, generalul e doar tolerat.

Domnul Lecoq îi strînse mîna încă o dată.

— Zău că-i păcat să n-avem spectatori la o astfel de scenă! exclamă el.

— Ba avem! I-am rugat pe toţi prietenii noştri să vină aici, răspunse „fiul preasfîntului Ludovic".

Lecoq zîmbi.

— Întotdeauna am fost de părere că Nicolas al nostru are talent, murmură cu tandreţe Colonelul. Mare talent! Unirea face puterea. Iubiţi-vă ca fraţii. Şi-acum, copiii mei, la treabă! Cînd totul se va termina, îmi va face mare plăcere să luăm micul dejun împreună.

Cele două grupuri se întîlniră chiar în mijlocul răspîntiei. Generalul de Champmas îl salută pe colonelul Bozzo cu respect şi curtoazie.

— E vreme frumoasă astăzi, domnule general! i se adresă Colonelul. Nu-mi vine să cred că dumneavoastră sînteţi martor.

— Și pe mine mă surprinde în egală măsură să vă aflu aici, replică domnul de Champmas.

— Domnilor, declară plin de importanță domnul Lecoq, v-aș ruga să nu vă argumentați mirarea de-a vă întîlni aici. Pe terenul de duel, trebuie să ne abținem cu toții de la cuvinte care-ar putea jigni pe unul sau pe altul din adversari.

Într-adevăr, l'Amitié avea aerul unui om de mare probitate.

— Așteptați pe cineva, domnule baron? întrebă el. Am impresia că prezența unui singur martor nu-i tocmai în regulă.

— Pentru o declarație ajunge și un singur martor, replică domnul de Champmas.

— Aha! exclamă domnul Lecoq. Nu-i vorba decît de-o declarație? Atunci la ce servesc aceste obiecte?

Și cu un gest batjocoritor, arătă spre cutia cu pistoale, pe care o ținea în mînă generalul.

— Pentru dumneavoastră, domnule, dacă sînteți un om de onoare! răspunse grav domnul de Champmas. Întotdeauna l-am respectat și l-am venerat pe colonelul Bozzo, pe care l-am cunoscut în împrejurări care-i fac cinste și într-o societate pe care o stimez. Pe dumneavoastră nu vă cunosc. În schimb, îl cunosc pe dumnealui, adăugă el, întorcîndu-se brusc spre prinț. Cu un individ ca el nu te poți duela.

„Scena duelului" — cum se exprimase Pistol — promitea să se depărteze de canoanele obișnuite.

Paul Labre nu-și lua ochii de la frumosul Nicolas, care abordase un aer de supremă indiferență.

— Cunoașteți adevărata poziție socială a celui pe care-l ofensați, domnule? întrebă Lecoq cu emfază.

— Da, o cunosc! răspunse generalul.

— Aveți cumva vreo obiecție serioasă?... începu Lecoq.

Generalul îl întrerupse, vorbindu-i clar și apăsat:

— Omul acesta este un impostor, afiliat unei organizații de răufăcători, al cărei șef e poate el însuși și care poartă un nume de temut: „Fracurile Negre". Tot el a încercat să mă ucidă; însă în locul meu, a asasinat pe Jean Labre, fratele baronului d'Arcis.

Colonelul își împreună mîinile uscate și tremurînde.

— „Fracurile Negre"! repetă el, cuprins de oroare. Doamne Dumnezeule!

Domnul Lecoq îl liniști cu un gest. Prinţul zîmbea dispreţuitor.

— Încă n-a început! şopti un glas în spatele gardului viu dinspre cîmpul învecinat. Haideţi!

Era nepotul lui Molard, zorindu-i pe cavalerul Le Camus de La Prunelaye şi pe soţia sa, care veneau prin miriştc.

Cei doi bărbaţi erau înarmaţi ca de război.

Pe poteca ce cobora de-a lungul coastei se iviră cei doi fraţi Portier de la Grille, fiecare înarmat cu o puşcă şi două pistoale. Amîndoi înaintau în vîrful picioarelor.

În acelaşi timp, pe platoul Belle-Vue îşi făcu apariţia fostul elev al Şcolii politehnice, domnul Lefébure, viitor ministru al Lucrărilor Publice. La brîu avea o spadă, iar în mînă un binoclu de teatru.

Pe toate cele şase drumuri se zăreau înaintînd oameni: pe jos, călare, în trăsură. Conspiraţia venea în ajutorul conducătorului ei.

— Perfect! murmură Lecoq la urechea „prinţului". Dragul meu, dar ştiu c-ai făcut treabă bună!

— Are talent cu carul! murmură colonelul, care strînse braţul lui Lecoq, adăugînd: — L'Amitié, nu-mi place mutra ta. Sînt sigur că pui ceva la cale.

— Ei, asta-i! protestă domnul Lecoq. Uite, au sosit jandarmii.

Avea un aer radios.

Într-adevăr, din pădure ieşi o trupă de jandarmi călare. În fruntea lor nu era Chamoiseau.

Cîţiva paşi mai încolo, se zăreau şi reprezentanţii legii din La Ferté-Macé.

— Minunat! exclamă Lecoq. Excelent! Desăvîrşit!

Apoi se întoarse către Paul Labre şi către general:

— Domnilor, am auzit şi eu vag cîte ceva despre „Fracurile Negre". Se pare că-i vorba de nişte bandiţi foarte vicleni, fiindcă n-apar prea des în faţa tribunalului. Acum, că nu mai sîntem singuri, să dăm cărţile pe faţă. Nu vă ascund că şi noi considerăm ideea duelului tot atît de absurdă pe cît o vedeţi şi dumneavoastră şi — ceea ce-i şi mai uluitor — din motive identice. Dumneavoastră aţi fost primii care-aţi rostit cuvîntul „asasinat". Acum îl repetăm şi noi. Numai că nu e vorba de respectabilul conte de Champmas, care pare a se

bucura de o sănătate perfectă, nici de răposatul Jean Labre, pe care — de altfel — domnul baron d'Arcis a avut norocul să-l moştenească. De astă dată e vorba de o crimă dovedită şi recentă: uciderea Thérèsei Soulas. Şi de-ar fi să-mi spun părerea, fără a-l jigni pe domnul general, mi-aş exprima mirarea de a-l vedea alături de asasin.

Pe chipul lui Paul se aşternuse o paloare mortală. Abia acum vedea cursa ce i se întinsese şi simţea mîna care-l împingea spre ea fără cruţare.

Pînă acum nu scosese nici un cuvînt.

— Aşadar, vorbi el în sfîrşit, oamenii aceştia sînt cu-adevărat mai puternici decît legea şi decît adevărul!

— Fac şi ei ce pot, murmură bătrînul Colonel la urechea prinţului. Hai că-mi place scena. Ai văzut, dragul meu, că l'Amitié a jucat cinstit? Ţi-am spus că ţine la tine.

— Jur pe Dumnezeu din ceruri, pe memoria tatălui meu şi pe tot ce-i sfînt — strigă Paul Labre, indignat de minciuna care se strîngea în jurul său ca un laţ — jur că omul acesta a ucis-o pe Thérèse Soulas, la fel cum l-a ucis şi pe fratele meu!

Mulţimea care se adunase în jurul său începu să murmure.

Jandarmii, care se opriseră în loc, îi lăsară să treacă pe reprezentanţii legii: judecătorul de pace, grefierul şi comisarul de poliţie.

Cei trei îl salutară pe „fiul preasfîntului Ludovic" aproape cu religiozitate.

— Iar eu, zise domnul Lecoq, jur că atunci cînd a fost tras focul de armă, noi l-am auzit cu toţii. Domnul Nicolas era împreună cu noi, la castel, la Nouettes, şi-i rog pe toţi vecinii şi prietenii noştri să confirme spusele mele.

Din toate părţile se ridică un strigăt unanim de aprobare. Toată conspiraţia încuviinţa într-un glas: şi bărbaţi, şi femei, şi fostul elev al Şcolii politehnice.

— Eram acolo, începu colonelul de la Prunelaye. Alteţa Sa... vreau să spun, domnul Nicolas, tocmai îşi termina cafeaua cu lapte. Jur că aşa s-au petrecut lucrurile!

— Jur că era ora trezirii regelui, adăugă şi Poulain, tocilarul. Ia lăsaţi-mă pe mine să pun mîna pe ticălos! Ce nevoie avem de fricoşii ăia de jandarmi?

— Cînd s-a auzit împuşcătura, strigă unul din fraţii Portier de la Grille, prinţul îşi trosnea degetele. Jur!

— Și ce frumos își trosnește degetele Alteța Sa Regală! adaugă doamna Le Camus de la Prunelaye.

— Jur! se repezi și nepotul lui Molard.

— Jur! repetă bătrînul Colonel, care-l ciupi glumeț de mînă pe „fiul preasfîntului Ludovic“, zicînd:

— Ce bine face față l'Amitié! E o dulceață!

Într-adevăr, Lecoq făcea față cît se poate de onorabil. De fapt, el conducea jocul.

Treptat, în jurul lor se strînseseră cei mai mulți dintre parizieni. Era limpede că toți fuseseră convocați și că nimeni nu se lăsase înșelat de ideea duelului, cu excepția naivilor din conspirație.

Contesa de Clare coborî din trăsură, însoțită de credinciosul ei Annibal Gioja, cavaler de onoare al reginei Goret. În mulțime se zăreau doctorul Samuel, abatele X..., Cocotte, Piquepuce, domnișoarele Pruneau și Mèche.

Contesa de Clare veni alături de prinț. Cînd trecu pe lîngă Lecoq, acesta o întrebă în șoaptă:

— A venit poșta?

Contesa îi făcu semn că da.

— Avem obiectul? mai întrebă Lecoq.

Contesa arătă spre Annibal, care salută zîmbind.

— Domnilor, vorbi Lefébure, fostul elev al Școlii politehnice, adresîndu-se autorităților. Nu-i cazul să vă spun cu ce să faceți, dar cred că a sosit momentul să puneți capăt acestui scandal. E treaba dumneavoastră, deci dați-i drumul! La nevoie, mărturia mea va veni să le întărească pe celelalte. Și știți prea bine că are aceeași valoare ca și caracterul meu. Jur!

Deși om simplu, acest Lefébure impunea la fel de mult ca un tabel de logaritmi.

Într-adevăr, nu i-ar fi stat rău într-un minister.

La auzul glasului său, autoritățile se puseră în mișcare, deși diverșii funcționari în grija cărora se afla destinul cantonului erau pradă unor oarecare ezitări. Judecătorul de pace îndrăzni să observe că domnul comisar de poliție nu avea dreptul să aresteze pe cineva fără mandat, afară de cazul cînd l-ar fi surprins în flagrant delict.

Conspiratorii deveneau din ce în ce mai agitați, vorbindu-se între ei să pună mîna pe general și pe Paul Labre.

Se gîndeau la o lovitură de stat.

— Înainte, domnule brigadier! se auzi o voce răsunătoare, de undeva dintre tufele din dreapta platformei Belle-Vue. Zău că-i nostim! V-am promis că vi-l descopăr pe „Trubadur". Vedeți că n-am mințit? Dacă mai căutați nițel, s-ar putea să mai găsiți și alții!

— Ce-i asta? întrebă domnul Lecoq, părînd sincer mirat. Alți jandarmi? Dar văd că azi plouă cu ei!

Din pădure își făcu apariția Chamoiseau. Mergea pe jos, ținînd cu o mînă frîul calului, iar cu cealaltă o funie groasă, petrecută pe după gîtul lui Louveau, zis și „Trubadurul", care se lăsa tîrît, cu capul în piept și mîinile în buzunare.

Trebuie spus că autoritățile se bucurară în sinea lor de această întrerupere, care-i făcea să mai cîștige timp, permițîndu-le într-o oarecare măsură să clarifice situația.

„Prințul" păli. Colonelul îl privi pe Lecoq cu un aer neliniștit.

În spatele brigadierului Chamoiseau călărea jandarmul său, urmat de domnul Badoît și de Pistol, cu mîinile în buzunare, cu fruntea sus, cu șapca pe-o ureche și nasul în vînt. Un adevărat învingător!

— Doamnelor și domnilor! vorbi el. Văd că batem pasul pe loc, de teama autorităților. Iată-l pe Louveau, zis și „Trubadurul", asasinul sărmanei văduve Soulas. Pentru că trebuie să știți că dumnealui e recidivist și fost ocnaș. Nu dă pe-afară de frumusețe, dar noi nu ne supărăm pentru atîta lucru! Domnul Chamoiseau l-a prins grație mie, în vreme ce pîndea printre tufe, cu pușca încărcată, cu intenția de-a trimite un glonte în scăfîrlia domnului baron d'Arcis, în cazul în care ar fi avut loc duelul din această dimineață.

Pistol luă pușca din mîinile jandarmului și-o aduse în cercul format de asistență.

— Iată obiectul cu pricina! zise el, punînd arma pe pămînt.

Badoît, care se apropiase de Paul Labre, îi zise în șoaptă:

— Domnule baron, va trebui să-l răsplătiți cu ceva pe puștiul ăsta.

— Respectele mele, domnule general! strigă de departe Pistol, salutînd milităreşte. Da' bune țigări mi-ați mai dat atunci, la bordul lui *Robert Surcouf*, cînd mă aflam la

începutul călătoriilor mele. Mă bucur că vă văd sănătos. Să vedeți ce-o să ne mai distrăm!

Membrii conspirației ascultau și priveau, fără să înțeleagă nimic.

Parizienii se adunaseră în jurul „prințului", care păstra aceeași atitudine disprețuitoare, deși din cînd în cînd, colțurile buzelor i se crispau ușor.

Brigadierul Chamoiseau, semeț și bine înfipt în pe picioarele încălțate cu cizme, renunțase la căpăstrul pe care i-l pusese lui Louveau, preferînd să-l apuce de braț.

Chiar în locul în care degetele sale strîngeau ca într-un cleşte muşchii banditului, pe braț se putea citi: „Jos Chamoiseau!".

Jocuri de-ale hazardului!

— Are dreptate flăcăul, zise brigadierul. Are dreptate, deși după înfățișare ai zice că-i tîlhar de drumul mare. E pentru a treia oară cînd pun mîna pe banditul ăsta. Asupra lui, persoana mea a avut același efect precum capul Meduzei[1]: a scos un strigăt sălbatic, pe care l-am interpretat drept o dovadă a faptului că era ascuns acolo, ca să comită o crimă, în timpul duelului cu pistolul...

— Nu voi îngădui ca Alteța Sa Regală să fie astfel insultată! strigă cavalerul de La Prunelaye. E clar că avem de-a face cu manevre de-ale opoziției!

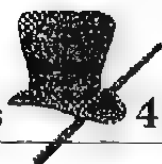
„Prințul" îi impuse tăcerea, cu un gest poruncitor.

Dar autoritățile auziseră tot.

— Domnule cavaler, zise judecătorul de pace. Guvernul poate fi îngăduitor față de anumite greșeli, atunci cînd nu depășesc niște limite. V-aș ruga să nu comiteți imprudențe!

Doamna de La Prunelaye se văzu silită să-l apuce pe viitorul prefect de Orne de amîndouă brațele, împiedicîndu-l să-și scoată pistoalele. Toți membrii conspirației stăteau ca pe ghimpi. O clipă, cei doi frați Portier de La Grille se gîndiră să-i cheme pe ceilalți la luptă și să-l destituie pe Ludovic-Filip chiar atunci, pe loc.

1 *Meduza* — în mitologia greacă, una dintre Gorgone, ucisă de Perseu. Chipul ei înspăimîntător, a cărui vedere împietrea pe orice muritor, a fost reprodus de Atena pe scutul ei. (n.t.)

Între Colonel și domnul Lecoq, însă, se petreceau lucruri mult mai grave.

Primul își coborîse ochelarii pe vîrful nasului. După ce-l privi cu atenție pe Pistol, spuse:

— L'Amitié, văd că joci tare. Ăsta-i puștiul de ieri. Gîndește-te că amicul nostru Nicolas are în spate nu-știu cîte milioane.

Lecoq ridică din umeri.

— În spatele lui Nicolas nu se află nimic, răspunse el. Madam Goret e foarte vulnerabilă. Așa că mare atenție! De altfel, adăugă el, iau totul asupra mea. Asociația e în primejdie: o salvez.

Bătrînul își puse ochelarii în toc și se apropie de „prinț", care-i zise în șoaptă:

— Am bănuit eu că Toulonnais va trăda. Dar e pierdut. L-am condamnat.

În loc să-i răspundă, Colonelul își plimbă o privire pătrunzătoare asupra „Fracurilor Negre". Toți aveau chipuri impasibile. Între timp, comisarul de poliție venise lîngă Pistol.

— Cine ești dumneata? întrebă el.

— Un tînăr de la Paris, răspunse băiatul. Modelat de călătorii în străinătate, fără o slujbă oficială, dar care-a adus ocazional servicii autorității. Întrucît n-am pașaportul la mine, nu cer decît să fiu băgat la pîrnaie, cu condiția să procedați reglementar, adică să-l arestați și pe „Trubadur", împreună cu șeful lui, domnul Nicolas, iar cazul să ajungă în fața unei justiții centrale și mai puțin provinciale ca a dumneavoastră.

— Fiți cu ochii pe omul ăsta! ordonă comisarul, în vreme ce-i făcea semn lui Chamoiseau să se apropie, împreună cu prizonierul.

Din proprie inițiativă, Pistol merse să se posteze între cei doi jandarmi.

Comisarul i se adresă lui Louveau, care-și ținea capul în piept, cu un aer prostesc, și-i ceru să-și repete mărturia.

Louveau continuă să tacă.

În acel moment, răsună o voce surdă, fără ca cineva să-și dea seama de unde vine. Toți auziră aceste cuvinte stranii:

— *Se lasă noaptea!*

Cei de față se priviră cu mirare, căci deasupra lor strălucea puternic soarele dimineții.

„Prințul" era mai alb la față ca un cadavru.

Instinctiv, parizienii se îndepărtară de el; toți, cu excepția domnului Lecoq, singurul dintre acele chipuri neliniștite care-și păstra o înfățișare calmă.

„TĂIAȚI CREANGA"

Se știe că, pentru „Fracurile Negre", uneori *se lumina de ziuă* la miezul nopții. Aceasta se întîmpla ori de cîte ori tenebroasa asociație își convoca oamenii pentru vreo acțiune.

Dar cînd se auzea acea comandă sinistră în toiul unei operațiuni riscante, așa ca acum, de cele mai multe ori însemna că asociația își abandona unul sau mai mulți membri, lăsîndu-i în voia soartei, să se descurce prin propriile lor mijloace. Așa se întîmplă uneori, la vreme de război, cînd rațiuni superioare de securitate obligă pe un vajnic general să lase fără sprijin batalioane încercuite de inamic.

Deseori, acest lucru înseamnă o dureroasă condamnare a unor acte temerare, care, încununate de succes, ar fi fost nemuritoare pilde de eroism.

În limbajul sacramental al Fraților Milei și al succesorilor lor, „Fracurile Negre", *„se lasă noaptea"* însemna și condamnarea trupelor neangajate în bătălie: o pedeapsă indirectă, aplicată imprudenței sau ghinionului, în numele interesului general.

Pedeapsa concretă, care necesita un executant al ordinelor confreriei, se exprima printr-o altă metaforă, despre care s-a mai vorbit: *„tăiați creanga!"*.

Această explicație este suficientă pentru ca cititorul să înțeleagă cît de diferit fusese efectul produs asupra fiecăruia dintre cei prezenți de straniile vorbe: *„se lasă noaptea"*.

Slujbașii oficiali erau uluiți pe drept cuvînt, în vreme ce conspiratorii se întrebau ce semnificație avea această ciudată parolă.

Cît despre parizieni, care știau că se află în preajma unui eveniment important, ei așteptau, speriați și neliniștiți, să vadă ce-o să se întîmple.

Pentru toți era o clipă solemnă și primejdioasă.

Nici chiar membrii de frunte ai consiliului nu știau prea multe despre puterea ascunsă aflată la conducerea confreriei.

Colonelul era șef cu numele, dar deasupra lui se găseau alte influențe. Lecoq și Nicolas, amîndoi tineri și puternici, făcuseră ca balanța să se încline, pe rînd, cînd de partea unuia cînd de partea celuilalt.

Nemaipomenita afacere, în fruntea căreia se afla în acest moment, îi conferea lui Nicolas, în împrejurările de față, un avantaj considerabil.

Dar pe de altă parte, toți cei ce îndrăzniseră să-l pună în umbră pe Lecoq fuseseră anihilați.

,,Prințul" era profund tulburat, dar se stăpînea perfect.

Nu se așteptase la o asemenea lovitură, în același timp îndrăzneață și perfidă: un duel între el și Lecoq, chiar pe locul unde se desfășura lupta cea mare.

,,Prințul" își plimbă o privire sigură peste toți cei prezenți, apoi vorbi, încercînd să abată anatema asupra altuia.

— Nu-l cunosc pe omul acesta. Cer să se aplice legea.

Și arătă cu degetul spre Louveau.

Acesta îl privi piezis, printre pleoapele pe jumătate lăsate.

— Domnilor! zise cu răceală Lecoq, adresîndu-se parizienilor. Colonelul și cu mine sîntem martorii domnului Nicolas. Acuzația pe cale a-i fi adusă e atît de neașteptată...

— Și de incredibilă! îl întrerupse Colonelul.

— Și de incredibilă, repetă Lecoq, încît ne interesează foarte mult să stabilim care-i adevărul. Îl rog pe domnul comisar să continue interogatoriul, de față cu toată lumea. Eu unul refuz să cred că prietenul nostru putea fi în relații cu un asemenea individ.

Așa, așa! exclamă și cavalerul. Pun mîna n foc că nu!

Comisarul îl somă pentru a doua oară pe prizonier să-și repete mărturia.

— Asta e! vorbi în sfîrșit ,,Trubadurul". Dacă n-am noroc, n-am și pace! Ia să-l fi întîlnit pe domnul Chamoiseau în pădure, între patru ochi, că-i veneam io de hac! Da' era cu bucățică ăla, cu care am venit într-o hodoroagă de diligență

de la Alençon, şi tipu-i şiret ca o vulpe. Dacă *se lasă noaptea*, atunci s-aprindem feştila! Care prinţ, dom'le? Ăsta-i tot atît de prinţ ca şi sabotu' meu. Ba mai plăteşte si prost! Ieri mi-a dat o nimica toată pentru femeia aia, Soulas, iar azi să nu credeţi c-am primit mai mult pentru domnu' baron de colo! Da' mă ţinea-n juvăţ şi-mi tot zicea: „Fă treabă bună, că de nu, te-nghite ocna!". Uite-acu', mă doare-n cot! S-a zis cu mine! Am să iau puşcărie pe viaţă, de nu chiar mai rău! Aşa că, salut, iubiţilor! Ghinionul meu şi bafta dobitocului de Chamoiseau! Hei, Nicolas! Baronu' a scăpat ca prin urechile acului, da' tu ai băgat-o pe mîneeă!

— Zău că-i nostim! comentă Pistol. Ei, domnule comisar, ce-aţi auzit v-ajunge, sau mai doriţi o porţie?

Privirea lui sclipea, jucăuşă, spre domnul Lecoq.

— Domnilor, domnilor! vorbi apăsat frumosul Nicolas. Toţi cei de faţă îmi cunoaşteţi bine poziţia şi necazurile. Se pare că prin mine blestemul tinde să plutească şi asupra ultimului strop dintr-un sînge ilustru. Nu mă voi înjosi într-atît încît să încerc să mă apăr de-o astfel de acuzaţie. Ce treabă aveam cu cu acea nefericită femeie, Thérèse Soulas? Ce interes m-ar fi mînat să accept provocarea la duel, lansată de domnul baron? Ce pot avea cu în comun cu această zdreanţă umană, pe care duşmanii au asmuţit-o împotriva mea, ca pe un cîine turbat? Le mulţumesc tuturor celor ce m-au iubit şi-i iert pe cei care mă urmăresc cu ura lor. Întrucît Franţa nu mă mai poate adăposti, voi pleca în exil... Fără îndoială că asta mi se cere...

— Asta vi se cere! sări impetuosul cavaler. Asta vi se cere! Ah, dar şmecher mai e guvernul nostru!

— Să rezistăm! fu de părere nepotul lui Molard. Să rezistăm cu arma-n mînă!

— Să ştim să murim! declamară fraţii Portier de La Grille.

Doamnele din conspiraţie plîngeau de ţi se rupea inima.

Fostul elev al Şcolii politehnice se retrase, spunînd cu demnitate:

— Nefericit rege! Nefericită Franţă!

Generalul de Champmas făcea mari eforturi ca să-l liniştească pe Paul Labre.

— Domnule colonel Bozzo, vorbi el în cele din urmă. Sînt convins că şi dumneavoastră v-aţi lăsat înşelat de omul

acesta, ca și mulți alții. Acum înțelegeți, probabil, cu cine aveți de-a face. Întrucît sînt considerat un oponent al guvernului, nu-i de căderea mea să mă adresez susținătorilor lui. În schimb, vă rog s-o faceți dumneavoastră.

— Ah, domnule general! gemu bătrînul. Sînt distrus! Nenorocit! Nu-mi cereți nimic! Sînt un om mort! Cred că niciodată nu-mi voi mai reveni din șocul acesta!

Paul Labre se desprinse din strînsoarea domnului de Champmas și făcu un pas spre oamenii legii.

— Domnilor! zise el. Toți cei acuzați aici trebuie să fie deferiți justiției. Eu unul accept să fiu luat prizonier chiar acum.

— Cu condiția să fie băgat la zdup și Alteța Sa Regală, completă Pistol.

Autoritățile nu mai știau cum să iasă din încurcătură. Rămăseseră pe loc, sfătuindu-se și disputîndu-se.

Comisarul de poliție puse capăt dezbaterilor.

— Dumneavoastră nu înțelegeți nimic, dar eu am instrucțiuni precise! declară el, scurt, judecătorului de pace.

Intrigile „Fracurilor Negre" erau construite temeinic. Nimeni nu putea ști unde duc firele unei uneltiri. Chiar domnul Lecoq se ocupase cu sîrg de ridicarea unui zid fortificat în jurul „afacerii", pe care acum îl dărîma de bună-voie, cu prețul unei imense pierderi. L'Amitié era un asediator de temut, dar eforturile lui se loveau de propria-i lucrătură: instrucțiunile venite de sus și de departe.

Parizienii, care cercetaseră cu atenție chipurile slujbașilor legii, marcară un punct în favoarea „fiului preasfîntului Ludovic". Abatele X... și doctorul Samuel se apropiaseră de Nicolas, spunîndu-i în șoaptă:

— Ține-te bine, prințe! Sîntem alături de dumneata!

În favoarea lui Nicolas vorbeau milioanele Mathurinei Goret.

În același timp, conspiratorii înarmați, care la vederea atitudinii șovăielnice a autorităților căpătaseră un curaj frizînd eroismul, se regrupau în jurul „regelui", constituiți într-o gardă fidelă.

Colonelul încă nu se pronunțase. În aparență foarte abătut, ascundea totuși printre riduri un surîs viclean și sceptic.

În clipa aceea, Lecoq se duse el însuși spre „prinț" și-i spuse direct, precum îi era felul:

— Prințe, nu mai are rost să vă ascundeți titlul, pentru că acesta e tot secretul comediei. După părerea mea, guvernul procedează cît se poate de onorabil, dînd agenților săi indicații de-o mare toleranță i noblețe. Nimeni dintre noi nu vă bănuie de ceva rău. De altfel, știm cu toții unde locuiți. Cine are nevoie de dumneavoastră, știe unde să vă găsească... Haideți să mergem!

— Chiar așa! zise și bătrînul Colonel. Nu mai avem ce căuta aici. Haideți, copiii mei.

„Fracurile Negre" erau adunate în jurul lui Lecoq.

Acesta coborî vocea și vorbi pe un ton care făcu să le înghețe tuturor sîngele în vine:

— Tată! Lasă-mă, te rog, pe mine! Nu mișcă nimeni! *Se lasă noaptea!*

Privirea lui se încrucișă cu cea a „prințului".

— Nu-mi pune răbdarea la încercare, Toulonnais l'Amitié! mîrîi acesta printre dinți.

Lecoq izbucni într-un rîs care sfîșia, ca o mușcătură.

— Pentru că valorezi milioane? Asta vrei să spui? întrebă el. Ah, bietul meu Nicolas, în momentul de față nu mai faci pentru nimeni nici cît o ceapă degerată. Ascultă aici, băiete! Milioanele tale s-au dus pe apa sîmbetei. Mathurine Goret a crăpat azi-dimineață, de apoplexie.

— A murit? întrebară deodată toate „Fracurile Negre".

— A murit, repetă Lecoq. De asta *se lasă noaptea* pentru tine ziua-n amiaza mare, Nicolas.

„Prințul" se trase înapoi, de parcă ar fi călcat pe un șarpe.

— *Se lasă noaptea*, zise și el, pe un ton de hotărîre disperată. Doamne, facă-se voia ta! *Tăiați creanga!*

Și-și aduse batista albă la frunte, de parcă ar fi vrut să se șteargă de sudoare.

În aceeași clipă, dintre copaci răsună o împușcătură.

Lecoq se clătină pe picioare, înăbușindu-și un strigăt de durere.

— Bănuiam eu că-n desiș nu se-ascundea un singur lup! zise Pistol. Hai, Chamoiseau! După mine! Începe vînătoarea!

— Nu mișcă nimeni! strigă poruncitor Lecoq. N-am decît o zgîrietură.

De pe obrazul pe care glonţul îl atinsese doar în treacăt se prelingea un firicel de sînge.

Lecoq îi făcu semn vicontelui Annibal Gioja, care, înclinîndu-se pînă la pămînt, îi întinse lui Paul Labre un plic deschis.

Paul îşi aruncă ochii pe conţinutul plicului şi se schimbă la faţă. Fără un cuvînt, înaintă spre grupul „Fracurilor Negre". Văzîndu-l cum se apropie, Nicolas începu să tremure.

În timp ce parizienii se dădeau la o parte, din ordinul lui Lecoq, pentru a-i face loc baronului să treacă, falsul prinţ se trase înapoi, pînă în mijlocul conspiratorilor.

— Apăraţi-mă! bîigui el. Vor să mă omoare.

Conjuraţii se aliniară curajoşi, iar jandarmii îi săriră şi ei în ajutor, susţinuţi de autorităţi. Într-adevăr, fuseseră bine instruiţi.

Paul era neînarmat.

Nici măcar nu ridică mîna şi totuşi, trecu printre cei doi fraţi Portier de la Grille, dîndu-i de-o parte şi de alta, ca pe nişte vreascuri.

Îl înşfăcă de guler pe „prinţ", chiar în clipa cînd acesta îşi scosese pistolul, şi-i zise:

— Eu, Paul Labre, baron d'Arcis şi inspector de poliţie, te arestez în numele regelui!

Apoi întorcîndu-se spre jandarmii care se apropiau împreună cu oamenii legii, adăugă:

— Iată legitimaţia mea de agent. Vă somez să procedaţi conform legii.

După care se clătină pe picioare şi se prăbuşi în braţele contelui de Champmas, care-l urmase îndeaproape.

— Jurasem să mor, mai curînd decît să mă întorc la meseria asta. Dar tot eu am jurat că la nevoie, mă voi coborî chiar şi pînă aici, numai să-mi pot răzbuna fratele. Şi n-am minţit. Voi muri!

Legimaţia purta toate semnăturile necesare, precum şi ştampila Prefecturii, şi-l împuternicea pe Paul Labre, „inspector de poliţie", să acţioneze în departamentul Orne.

Acesta era „obiectul" care sosise cu poşta de dimineaţă şi despre care o întrebase domnul Lecoq pe contesa de Clare.

Se spune că în jungla indiană, fiarele sălbatice se angajează în lupte mărețe și înfricoșătoare. Fără aceste lupte pe viață și pe moarte, povestesc brahmanii, între Ind și Gange n-ar mai exista nici urmă de ființă omenească.

În Europa nu sînt tigri, iar eu cunosc un proverb care spune că lupii nu se sfîșie între ei.[1]

Dar nu trebuie să ne încredem orbește în proverbe. Uneori, aceste pilde de înțelepciune a popoarelor nu sînt decît vorbărie goală.

Șacalii savanelor noastre civilizate se mănîncă între ei, har Domnului!, deseori mor din îmbucătura care le rămîne în gît. Persoanele avizate pretind că cei mai mari dușmani ai lupilor noștri sînt tot lupi.

Domnul Lecoq era învingătorul.

Moartea subită a Mathurinei Goret, care năruia dintr-un foc toate atu-urile frumosului Nicolas, picase prea bine ca să nu stîrnească bănuielile „Fracurilor Negre". Dar în această industrie a crimei, ceea ce conta era rezultatul. Aici domnea principiul faptului împlinit.

La ce bun să mai cercetezi faptele, cînd consecințele lor țin de lege?

Într-adevăr, nimeni nu-și dădu osteneala să lămurească printr-o anchetă dacă apoplexia reginei Goret fusese declanșată de cauze naturale sau nu. Lăsînd la o parte faptul că nenorocirea picase la țanc, nu-i mai puțin adevărat că fosta cerșetoare obișnuia să bea de două ori mai mult rachiu decît i-ar fi trebuit ca să dea ortul popii.

După patul ei se găsiseră trei sticle cu „medicament", în loc de una, și trei goale.

În scrinul care-i ținea loc de seif nu se afla nimic.

Mathurine avu parte de o înmormîntare ca pentru săraci. Nu asistă nimeni, în afară de bietul vicar, căreia ea obișnuia să-i spună „băiete".

Prin împrejurimi se mai vorbi un timp despre cuțitașul lui Vincent. Însă o săptămînă întreagă toți își bătură joc de acea avere imaginară, care pusese pe jăratic tot ținutul.

1 *Lupii nu se sfîșie între ei* — proverb francez, echivalent cu proverbul românesc „Corb la corb nu-și scoate ochii". (n.t.)

Parizienii plecară chiar a doua zi, ducînd cu ei o pradă respectabilă. Château-Neuf fu pus în vînzare.

Dar asta nu era tot.

O lună mai tîrziu, asupra cantonului năvăli un număr mare de oameni ai legii.

Băieți și fete, fermieri și fermiere, fură nevoiți să se convingă pînă la urmă de incredibila avere a fostei cerșetoare.

În ciuda bogățiilor furate de „Fracurile Negre", în ciuda ravagiilor făcute de oamenii de afaceri, în ciuda relei-credințe a reprezentanților, în ciuda înșelăciunii fideicomișilor, în ciuda tuturor cheltuielilor, a jafului judiciar și procedural, rămînea totuși o avere imensă, solidă, monumentală, o avere care e socotită și acum[1] cea mai considerabilă din toată Franța apuseană.

Stăpînul acestor bogății era Vincent Goret, mutilatul ce fusese cîndva dator treizeci și cinci de gologani.

Inutil să mai adăugăm că de atunci încoace, în acest „cașcaval" își vîrîseră dinții cîțiva șobolani iluștri.

Așa-i viața.

În vreme ce „Fracurile Negre" călătoreau spre Paris, cu o diligență în care domnea cea mai perfectă înțelegere, sărmanul „fiu al preasfîntului Ludovic" era condus la închisoarea din Alençon, însoțit de Paul Labre și Clampin, zis și Pistol.

Louveau îi fusese încredințat lui Chamoiseau — destinul său!

Paul, care se folosise de legitimație numai ca să determine arestarea prințului, se constituise prizonier voluntar.

Pe la jumătatea drumului spre Alençon, Pistol îi șopti:

— Domnule baron, afacerile înainte de toate, n-am dreptate? Am moștenit un șchiopîrlan milionar, care m-așteaptă, lăsat zălog la hanul din La Ferté-Macé. Trebuie să fiu cu ochii pe el. La prima oprire, voi avea onoarea să vă salut, astfel încît protejatul meu să aibă lîngă el pe cineva care să știe ce să facă în împrejurările delicate în care-l va arunca loteria vieții. V-am simpatizat întotdeauna, deși regret că n-am avut prea multe ocazii să fiu în preajma dumneavoastră. De-acum încolo, s-a ivit și prilejul, grație moștenirii de care v-am vorbit, făr-a mai pomeni că de acest lucru depinde

1 Referire la epoca lui Paul Féval. (n.t.)

accesul meu în cele mai mari saloane din capitală. E limpede că nu puteți rămîne la închisoare. Dar pentru asta, ar trebui ca Nicolas să se împace cu Lecoq, nu? Iată un al treilea rol pentru Teatrul Gaîté[1]! Domnul Badoît, pe care-l stimez deși îi sînt superior ca inteligență, vă va confirma că eu cunosc toate amănuntele episodului „Gautron cu cretă galbenă". Cînd va sosi momentul, dați-mi de veste tot prin domnul Badoît, care-mi cunoaște adresa, și-mi va face plăcere să-mi petrec vreo două zile adăugînd încă un act la drama cu pricina și „șlefuind" nițel deznodămîntul neprevăzut al ultimului tablou.

Trăsura cu prizonierii se opri, ca să fie schimbați caii.

Două ore mai tîrziu, Pistol îl trezea pe Vincent Goret, la hanul Cygne-de-la-Croix, anunțîndu-i moartea mamei sale.

— Ascultă, prostule, dacă vrei să mă numești tutore, atunci trebuie să-mi juri c-ai să mă asculți orbește. Am să-ți ofer toate de-a gata, așa cum ți le-a lăsat moștenire maică-ta, plus educație, băi, țoale curate, încălțări lustruite, cinci mese pe zi, cu vinuri dintre cele mai bune. De tine depinde să știi să-ți găsești norocul. Dacă refuzi, te părăsesc în halul în care te afli, incapabil să cheltuiești mai mult de 75 de centime pe zi, după cît de dobitoc ești din născare!

TABLOUL FINAL, SCENA ÎNTÎI

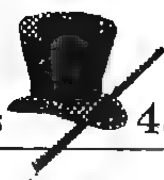

Au trecut trei luni de la evenimentele de mai sus. Sîntem în luna decembrie a aceluiași an 1838, cînd Parisul era preocupat — așa cum i se întîmplă deseori — de un caz aflat pe rol la curtea de justiție.

Era vorba de o cauză „apetisantă", o cauză *celebră*: „zidirea" din strada Ierusalim.

Acuzatul era el însuși un personaj de roman: un tînăr frumos, cu maniere alese, cu o fire blîndă și care avusese mult timp acces într-un mediu dificil, unde produsese o oarecare senzație.

1 *Teatrul Gaîté* — teatru parizian, situat în Rue de la Gaîté. (n.t.)

Un prinț, un pretendent: fără îndoială, un impostor. Însă într-o țară ca Franța, întotdeauna un fals Demetrius[1] va fi mai interesant decît cel adevărat.

Pe lîngă această crimă ultra-dramatică, — uciderea lui Jean Labre, care fusese zidit în vechiul turn aflat în strada Ierusalim, colț cu Quai des Orfèvres — se mai judeca și cauza lui Louis-Joseph Nicolas, zis și „prințul" sau „ducele de Bourbon", autorul mai multor delicte, printre care asasinarea văduvei Thérèse Soulas, persoană binecunoscută în cartierul Prefecturii.

Acest omor se petrecuse departe, în Normandia, unde pretinsul fiu al lui Ludovic al XVII-lea fusese eroul unui roman cît se poate de original.

Am mai amintit undeva că Mathurine Goret și legenda ei nu sînt pe potriva imaginației pariziene. Cancanurile unor gură-cască o preschimbaseră pe sordida Maintenon din Orne într-o intrigantă isteață, nostimă, spirituală și ambițioasă: un fel de Diana Vernon normandă, căreia nu-i stătea deloc rău să intre în istorie.

Unii îi dădeau douăzeci de ani, alții patruzeci; era ba ingenuă, ba o mare cochetă: ingenua murise din dragoste, cocheta fusese înjunghiată.

În ambele versiuni, conspirația se potrivea de minune.

Dar ceea ce-i încînta cel mai mult pe parizieni — amănunt pe care l-am păstrat *pour la bonne bouche*[2] — era că asasinul lui Jean Labre și al Thérèsei Soulas părea a fi afiliat la acel grup de misterioși răufăcători, care nu satisfăcuseră niciodată curiozitatea publică, venind să se așeze pe băncile tribunalului: „Fracurile Negre".

Se spunea că falsul prinț era un „Frac Negru", unul din conducători Se prea poate să fi fost „Fracul Negru", marele șef al Fraților Milei.

De altfel, opinia publică nu urma să aibă prea mult de așteptat. Sesiunea începuse, iar procesul prințului era unul din primele înscrise pe rol.

La 11 decembrie, în ajunul zilei cînd asasinul lui Jean Labre trebuia să se înfățișeze în fața judecătorilor, se rezervau

1 *Demetrius* — rege al Macedoniei (294—287 î.e.n.), făcut prizonier de Seleucos I Nicator (286 î.e.n.) și mort în captivitate. (n.t.)

2 *Pour la bonne bouche* (fr.) — pentru final, ca fiind cel mai bun. (n.t.)

locuri, la prețul de cinci ludovici, la Chavot, negustor de „favoruri și audiențe“, care locuia pe atunci în colțul străzii Glatigny.

Omul nostru era foarte atent cu femeile.

Iată ce se petrecea către orele nouă seara, pe o vreme rece și mohorîtă, care silea trecătorii să-și ascundă nasul în gulerul paltonului.

În colțul străzii Harlay-du-Palais, pe Quai des Orfèvres, opri o birjă, din care coborîră doi bărbați. Unul dintre ei plăti birjarul, care dădu bice cailor.

Cei doi bărbați așteptară cîteva clipe. Unul era înalt, celălalt — scund. Cel înalt și solid purta un palton gros. Măruntelul tremura de frig într-o hăinuță de mătase neagră, vătuită, care-l făcea să semene cu un preot bătrîn.

Porniră împreună către strada Ierusalim.

Cel mare fredona, cel mic dîrdîia, mormăind:

— Ce vrei, l'Amitié? Aveam o mare slăbiciune pentru băiatul ăsta. Avea cap. I-aș fi dat-o din toată inima pe micuța mea Fanchette. Oare-i bine ce s-a hotărît? Să ne mai gîndim...

— Un dobitoc! mormăi solidul. Afacerea Goret — la fel! Ce nevoie-avea s-aștepte apoplexia? Tată, am hotărît odată: îl lichidăm!

Măruntelul lăsă să-i scape un suspin adînc.

Cotiră amîndoi pe strada Ierusalim.

La lumina felinarului,ar fi fost imposibil de recunoscut chipul bătrînului colonel Bozzo sau celal însoțitorului său, domnul Lecoq de La Perrière.

Amîndoi erau machiați, mai ceva ca niște actori.

Lecoq ceru unui slujbaș de-al lui Boivin să-i dea camera cu numărul 9.

— E ocupată, răspunse băiatul. Puteți lua „8“ sau „7“.

— Atunci, adu-ne la „8“ doi litri de vin, două porții de jambon și brînză de Brie!

Numărul „8“ era fosta odăiță a lui Paul Labre, „7“ — fusese pensiunea sărmanei Thérèse Soulas, iar „9“ — camera lui „Gautron cu cretă galbenă“.

Taica Boivin, care după plecarea Thérèsei, începuse să se teamă de rivalitatea altor supe, transformase ultimul etaj în camere de închiriat.

Lecoq îl ajută pe bătrînul Colonel să urce scările.

— E o poveste ciudată, Tată! zise el, cînd intrară în mansardă. Aici, unde sîntem noi acum, locuia fratele cel mic. Cel mare a intrat în camera de-alături. Ca să vezi ce-nseamnă hazardul! Idiotul ăla de Nicolas îți împuiase capul cu planurile lui grandioase, combinate din scene și tablouri, ca piesele de teatru. Generalul care urma să fie ucis e bine-mersi, l-am văzut ieri, împreună cu fiică-sa. Drace! Da-i frumoasă de pică, așa, cu tot plonjonul ăla de pe Pont-Neuf! Eu nu-mi fac planuri peste planuri, dar ai să vezi și dumneata cum va decurge operațiunea.

Intră chelnerul, aducîndu-le comanda. I se ceru să nu mai revină. Domnul Lecoq încuie ușa.

— Tată, mie-mi plac castanele doar după ce-au fost scoase din foc, zise el. Paul Labre ne va fi de folos și de astă-dată. E aici, alături, la „9", și-și vede de treaba lui, așa cum eu îmi văd de-ale mele... Drăguț băiat, nu? E multă vreme de cînd ne cunoaștem, iar legitimația lui de inspector e veche...

Lecoq veni să se așeze lîngă Colonel și-și scoase ceasul.

— Peste o jumătate de oră e rîndul nostru, vorbi el. Nu ne rămîne decît să așteptăm.

De cealaltă parte a zidului, în sinistra încăpere unde fusese înjunghiat Jean Labre, se găseau patru persoane.

Trei dintre ei erau îmbrăcați mizerabil. Al patrulea avea veșminte noi-nouțe: redingotă din stofă fină, de culoarea alunei, pantalon *écossais*, ghete lăcuite și pălărie de mătase neagră și lucioasă.

Primii trei erau oameni în toată firea, în timp ce ultimul era tînăr. Mîndru, surîzător și radios, contrasta cu capetele plecate, privirile abătute și temătoare, spinările aplecate și picioarele tremurînde ale celorlalți. Aceștia din urmă erau copleșiți de aceeași profundă tristețe: păreau trei păsări de noapte, smulse din schema lor și azvîrlite dintr-o dată în plină lumină.

Pe toți trei i-am mai întîlnit o dată în același loc, comițînd fapta care-i frămînta și-i îngrozea acum.

Numele lor erau Coyatier, zis și *Marchef*, Landerneau, zis și „Al Treis'treilea" și Landerneau, zis și „Coterie"[1].

[1] *Coterie* (fr.) — gașca. (n.t.)

Ca şi odinioară, toţi trei aveau asupra lor unelte. Aceleaşi: Coyatier — un tîrnăcop, Coterie — ustensilele lui de zidar, iar Landerneau pe cele de dulgher.

Tînărul cel elegant era vechea noastră cunoştinţă, Pistol. Costumul lui de ultimă modă nu-i venea, poate, la perfecţie, redingota îl jena puţin la încheieturi. Obrazul lui palid şi spînatic cam ducea dorul vechii bluze albastre şi-al şepcii roase, din pînză aspră, dar era cît se poate de încîntat de propria-i persoană; în locul lui Paris[1], le-ar fi lăsat pe cele trei zeiţe la egalitate, păstrînd premiul frumuseţii pentru sine.

— Vă cam incomodează ambianţa, li se adresă el celor trei, după cîteva clipe de tăcere, adoptînd un ton oratoric. Vă înţeleg perfect. Şi eu am niţel *trac*, cum se spune la „Bobino", deşi n-am luat parte la sîngeroasa întîmplare din seara cu pricina, atunci cînd m-am ocupat de cotoiul lui madam Soulas. Pe vremea aia, aveam şi eu slăbiciunile mele: femeile şi limonada. Cu ajutorul lor, aş fi putut ajunge departe. Dar să ştiţi că mi-am smuls-o din suflet pe Mèche, în ciuda atracţiei pe care-o avea asupra mea.

Suspină adînc şi urmă:

— Trë' să ştii cum să-ţi scoţi o bătătură. Acum mi-am făcut un rost, graţie moştenirii şchiopîrlanului, al cărui unic tutore sînt eu, astfel încît în înalta societate ne bucurăm amîndoi de peste un miliard de rente. Fiţi liniştiţi! Sigur că v-aş putea face necazuri, da' şi-aşa l-am necăjit destul pe *marchef*, atunci cînd cu şlepul ăla cu cărbuni: atîta m-am învîrtit pe lîngă el, că se făcuse foc pe mine... pe sub apă... Dar acum nu mai am nimic cu el.

— Eşti un tînăr de treabă, domnule Clampin, mormăi Coyatier cu prefăcută umilinţă. Vezi bine că şi noi am venit la chemarea dumitale.

— Dar nu chiar sărind într-un picior de bucurie! V-aţi retras toţi trei din afaceri... Ardeţi de nerăbdare să vă întoarceţi în sînul familiei... Atunci, fiţi atenţi! V-am adus aici, ca să-i fac un serviciu domnului Paul.

La auzul acestui nume, cei trei simţiră cum îi trec fiorii.

1 *Paris* — în mitologia greacă, fiul cel mai mic al lui Priam şi al Hecubei. A oferit Afroditei mărul de aur (al discordiei) hărăzit de zeiţa Eris „celei mai frumoase". Drept răsplată aceasta l-a ajutat s-o răpească pe Elena, soţia regelui Menelau, ceea ce a dus la izbucnirea războiului troian. (n.t.)

— Baronul face parte dintre prietenii mei, continuă Pistol. Fără a fi la fel de bogat ca șchiopul și ca mine, e totuși băiat bun, așa încît am acceptat să-mi neglijez pentru scurt timp protejatul, de-a cărui educație mă ocup de la un capăt la altul, aducîndu-i cei mai buni profesori, care să-i dezvăluie tainele științelor și să-l învețe să scrie. Mi-am zis că întrucît am intrat în povestea asta pe cînd eram în slujba domnului Badoît, trebuie s-o duc la bun sfîrșit. Baronul a consimțit să-i lase pe cei trei ticăloși în plata Domnului, cu condiția să-și ușureze conștiința, numindu-l pe adevăratul vinovat de nenorocirea fratelui său mai mare...

— Asta nu se poate! îl întrerupse Coyatier, cu un aer amenințător.

— Sîntem cu lațul de gît! îl susținu și Coterie.

— Dacă facem asta, e ca și cum ne-am arunca pe fereastră! exclamă Landerneau.

— De asemenea, continuă netulburat Pistol, va trebui să-l ajutați pe domnul Paul Labre să recupereze rămășițele pămîntești ale fratelui său, ca să poată îndeplini cele de cuviință: pompe funebre, cruce, loc de veci în Père Lachaise. Știu bine că n prezent, cadavrul se află tot aici.

Cei trei bandiți se priviră unul pe altul.

— Dacă refuzați, încheie Pistol, atunci ne întîlnim cu toții la procurorul regelui. Asta-i tot ce-aveam de spus. Vă las trei minute de gîndire.

Coyatier își ridică privirea. În pupile avea o lucire sălbatică.

— Bun! exclamă Pistol. Văd că încă n-ai pierdut gustul sîngelui — cu toată profesia ta nevinovată, de-a vinde otrăvuri la femei! Îți cunosc eu bine crîșma! Fii pe pace! La ieșire te-așteaptă domnul Badoît. Așa că la treabă!

Cei trei ticăloși mai șovăiră cîteva clipe.

— Haideți! zise în cele din urmă Coyatier. N-avem încotro. Poate c-om reuși s-o ștergem în Anglia, înainte să prindă de veste Toulonnais.

Fără o vorbă, Landerneau începu să desprindă lemnăria. Cît ai clipi din ochi, scoase din perete panoul de lîngă fereastră, de pe peretele ce dădea spre fosta mansardă a lui Paul Labre.

Coterie turnase apă în găleată, pregătind cimentul.

Coyatier izbi cu tîrnăcopul în perete, care suna a gol.

În aceeași clipă, se auziră ciocănituri în ușă. Cei trei bandiți se opriră din lucru și se strînseră unul lîngă altul, ca niște fiare sălbatice, speriate că vor fi vîrîte din nou în cușcă.

Coyatier se înfipse bine pe picioarele-i vînjoase, mîrîind:

— Dacă ne-ai vîndut, piciule, să știi că s-a zis cu tine!

Pistol pufni în rîs și se duse să deschidă ușa, spunînd:

— Idioților, eu nici nu cumpăr, nici nu vînd. Așa că vedeți-vă de treabă! Nu-i decît fratele victimei, care vă îngăduie să fiți ghilotinați în altă parte, pentru că nu dă doi bani pe voi, niște unelte amărîte. Tot ce vrea e să obțină de la voi mărturii complete, ca adevăratul vinovat să-și poată primi pedeapsa.

Pistol deschise ușa. În prag se ivi Paul Labre, urmat de Badoît, care ținea în mînă o cutie lunguiață.

Odaia era atît de strîmtă, încît, atunci cînd ușa se deschise, noii veniți și bandiții aproape că se atingeau.

Cînd Coyatier scobise în zid, cu trei ani în urmă, avusese de făcut o muncă îndelungată și anevoioasă. Acum însă, din cîteva lovituri de tîrnăcop, stratul subțire de ciment se fărîmă, scoțînd la iveală oseminte arse de var nestins: nu mai era vorba nici măcar de un schelet.

Palid, cu fruntea năclăită de sudoare, Paul Labre își începu interogatoriul.

Cei trei asasini dădură răspunsuri clare, în care se simțea o undă de respect.

Iată, pe scurt, conținutul acestei declarații:

În camera „9“, cei trei îl așteptau pe generalul de Champmas. În locul lui venise un necunoscut, pe care-l înjunghiaseră. Din actele pe care le găsiseră în valiza victimei,aflaseră că se numea Jean Labre. A doua zi, înarmat cu actele respective, Landerneau — zis și „Al Treiș 'treilea“ — avusese tupeul să se prezinte la notarul Hébert, din strada Vieille-du-Temple, ca să ia cunoștință de testamentul lăsat pe numele victimei.

Împărțindu-și banii găsiți în valiză, cei trei ticăloși reușiseră să se ascundă și să înceapă a practica diverse meșteșuguri. Toți trei afirmau cu convingere că se făcuseră „oameni de treabă“.

Totuşi, mărturisiră că încasaseră lunar sume expediate de adevăratul *inițiator* al crimei, domnul Nicolas, zis şi „prințul" sau „ducele de Bourbon".

Era o scenă bizară: cei trei povesteau, iar domnul Badoît şi Pistol culegeau cu grijă fiecare din oasele găsite în scobitura din perete, depunîndu-le în cutia lunguiață.

Cînd totul se sfîrşi, Paul Labre luă cutia şi ieşi, fără a scoate un cuvînt, urmat de domnul Badoît.

Înainte de-a pleca şi el, Pistol se întoarse spre cei trei bandiți:

— Deja pînă acum l-am dat pe *Marchef* de trei ori pe mîna poliției. Pentru unul ca mine, care n-a fost niciodată slujbaş oficial al Prefecturii, e prea destul. Am avut legături onorabile cu doamna Landerneau. Frumoasă femeie!... Probabil că domnul baron n-ar ezita să vă culeagă şi să v-aducă în fața judecătorului, dac-ar avea nevoie de mărturisirile voastre. Aşa că vindeți tot ce-aveți şi luați-vă zborul spre alte meleaguri, ca să vedeți cum e vremea pe-acolo. Cît despre mine, am întins-o! Mă duc să servesc o cină de treizeci de franci tacîmul, într-un separeu, împreună cu şchiopul meu şi cu nişte cucoane din înalta societate. Am mare nevoie de asemenea anturaj, ca să-mi mai vin în fire: m-am dezobişnuit de mirosul de mitocan! Rămîneți cu bine! Dacă mă-ntîlniți cumva pe stradă, vă rog să mă scutiți de salut!

Cei trei asasini rămaseră singuri, privindu-se năuci.

Coyatier îşi veni în fire primul. Îşi îndreptă trupul atletic, pînă atunci chircit de groază, zicînd:

— Dobitocii!

Coterie şi Landerneau îşi arseră cîte un ghiont de bucurie.

— La treabă! ordonă Coyatier. Alde Badoît s-ar putea întoarce. Să astupăm asta în doi timpi şi trei mişcări, după care uşcheala!

De îndată, Coterie începu să amestece cimentul, în vreme ce Coyatier şi Landerneau țineau pregătit panoul.

Pe cînd munceau cu mare tragere de inimă, uşa se deschise pentru a treia oară, lăsînd să pătrundă doi bărbați: unul solid şi altul mărunțel.

O clipă, mieluşeilor! zise solidul, cu fața aproape în întregime ascunsă sub borurile largi ale pălăriei de fetru. *Se luminează de ziuă!*

Efectul acestor vorbe fu ca o lovitură de trăsnet.

— Toulonnais! șoptiră toți trei, cu chipurile răvășite de o groază de nedescris.

— Bună seara, copiii mei, bună seara! zise și mărunțelul.

— Tatăl-tuturor! murmurară banditii, tremurînd din toate încheieturile.

Erau perfect conștienți că trădaseră și știau bine că pedeapsa pentru asemenea faptă nu se lăsa niciodată așteptată.

— N-aveți teamă! vorbi domnul Lecoq. Numai că prea v-ați grăbit să terminați, asta-i tot! Dacă tot avem aici un dulap gol, de ce n-am pune-n el ceva, înainte de a-l închide? Ce părere ai, Tată?

26 TABLOUL FINAL, ULTIMA SCENĂ

Plecînd din strada Ierusalim, trăsura lui Paul porni de-a lungul cheiului, spre cartierul Saint-Honoré, unde se afla locuința generalului de Champmas.

De cîteva săptămîni, generalul obținuse autorizația de-a locui la Paris.

Cît despre Paul, el fusese repus în libertate imediat după arestare.

Complotul țesut împotriva lui cu atîta migală se derula acum la întîmplare, căci mîna care-i întinsese cursa se retrăsese din joc. „Fiul preasfîntului Ludovic", aflat în închisoare, își pierduse orice putere.

În plus, foștii lui complici aveau tot interesul să-i distrugă lucrătura.

Cînd Paul ceru să fie anunțat generalului, era aproape zece seara. Fu primit de îndată.

— Ce palid ești, prietene! îi zise domnul de Champmas, strîngîndu-i mîna.

— Domnule conte, răspunse Paul, am venit să-mi iau rămas-bun. Astăzi mi-am îndeplinit ultima îndatorire ce mă mai reținea la Paris. Mîine plec din oraș.

— Și unde vrei să te duci, domnule baron?

În timp ce-i vorbea, generalul, care-i ținea mîna într-a lui, îl trase spre canapeaua de lîngă șemineu. Se așezară amîndoi.

— Nu știu, răspunse Paul Labre. Departe... Foarte departe...

— Și n-ai să te mai întorci niciodată? îl întrebă în șoaptă generalul.

— Niciodată... repetă Paul, cu tristețe.

Domnul de Champmas îi strînse mîna din nou, spunîndu-i doar atît:

— Domnule baron! Lași în urmă niște prieteni care țin mult la dumneata.

Urmară cîteva clipe de tăcere. Paul rămăsese cu pleoapele plecate. Generalul îl privea cu coada ochiului.

— Îmi poți spune despre ce îndatorire e vorba? îl întrebă dintr-o dată domnul de Champmas.

Paul tresări, ca trezit din somn.

Pe măsură ce povestea ce se petrecuse în turnul din strada Ierusalim, obrazul i se împurpura.

— Aveam nevoie de o dovadă sigură a vinovăției acelui om, încheie el. Eu sînt cel care l-a arestat. Față de el mă găsesc în poziția unui judecător: nevinovăția lui ar fi însemnat condamnarea mea.

Generalul nu-și luă ochii de la Paul, pînă ce acesta sfîrși ce-avea de spus.

— Paul! i se adresă el tînărului. Bietul meu Paul! Suferi și cu mintea, și cu sufletul.

Baronul își ridică privirea.

— Am și eu cumva dreptul să mă amestec în problemele dumitale, pentru că pe mine voiau de fapt să mă ucidă nemernicii aceia. Dumneata ai mers pînă-n pînzele albe în căutarea adevărului. Ai un suflet bun și nobil... dar să lași în viață un asasin înseamnă să devii complice la crimele pe care le-ar putea comite în viitor.

Paul se stăpîni și zise:

— Tot ce se poate. M-am gîndit și eu la asta.

— Și chiar crezi, urmă domnul de Champmas, că nu-i nevoie de mărturia acelor instrumente ale crimei, pentru ca adevăratul vinovat să-și capete pedeapsa?

Paul își lăsă capul în piept, fără să răspundă.

— Iar dumneata pleci înainte ca măcar să știi dacă fratele îți va fi răzbunat, încheie domnul de Champmas.

Paul își ascunse fața în mîini.

— Nu-i nevoie să mi-o spuneți, vorbi el cu glas de nerecunoscut. Deseori mă tem c-am să-mi pierd mințile. Fără îndoială că fratele meu mă vede și-i este milă de mine. El își va dormi somnul de veci în pămînt, iar eu voi pleca departe... departe...

— Asta înseamnă că fugi, domnule baron! îi tăie vorba generalul. Iar fuga e un act de lașitate!

Surîsul lui Paul era melancolic și profund descurajat.

— Știu! exclamă el. Nu mă puteți răni. E-adevărat ce spuneți: toată viața mea am fugit. În ziua cînd am salvat-o pe Suavita, încercam să-mi găsesc refugiu în moarte!

— Iar Suavita te-a salvat, murmură domnul de Champmas.

Privirea lui Paul părea să caute ceva. Odinioară, în salonul casei de Champmas existaseră trei portrete: cel al răposatei contese și cele ale surorilor Ysole și Suavita.

Pe perete se vedea doar urma portretului Ysolei. Tabloul dispăruse. Ochii lui Paul se umplură de lacrimi.

Generalul se încruntă, dar Paul nu-l luă în seamă.

— Unde-i acum? Ce face? murmură el.

Salonul era o încăpere mare, tapetată cu catifea de culoare închisă. Portretele mamei și fiicei se aflau față în față. Toate ușile erau închise, cu excepția celei din fața șemineului.

În tăcerea care se lăsase, se auzi deschizîndu-se chiar această ușă: ușor, ca respirația unui copil adormit.

— Paul, zise generalul, dacă o mai iubești și acum pe cea care nu-i demnă de dragostea dumitale, nu te mai rețin. Mergi cu bine!

Și se ridică, furios, de pe canapea. Paul îi urmă exemplul.

— Rămîneți sănătos! murmură el.

În vreme ce se îndepărta cu pași rari, adăugă:

— Să fiți fericit... și ea... mai ales ea... copila asta dulce și blîndă, care într-o zi m-a adus înapoi, la viață.

Paul puse mîna pe clanță.

Din încăperea alăturată se auzi un strigăt înăbușit de durere. Generalul se repezi într-acolo.

Rămas singur, Paul, care nu-și luase mîna de pe clanță, prinse să asculte cu atenție. Aproape că-și putea auzi bătăile inimii.

— Ce s-a întîmplat, scumpa mea? răsună glasul generalului, din încăperea alăturată.

— Tată, răspunse o voce dulce, ca o muzică. Ai făcut bine că mi-ai pus patul alături de-al dumitale, și faci bine că nu mă părăsești niciodată. De cum adorm, am același vis, un vis îngrozitor: îi văd pe amîndoi, împreună...

— Taci! o întrerupse generalul, cu glas coborît.

Paul își luă mîna de pe clanță și făcu un pas spre mijlocul salonului.

— De ce să tac? întrebă glasul cel melodios. Doar am tăcut atîta timp... Atîta timp... Și poate că dacă i-aș fi putut spune ce mult îl iubesc, acum m-ar fi iubit și el!

Paul își apăsă amîndouă mîinile pe inimă.

— Tată, se auzi din nou vocea fetei. Să-ți spun ce-am visat. N-a fost același vis dintotdeauna. Se făcea că el pleca, iar eu eram tot mută. Îl rugam pe Dumnezeu să-mi ia viața, în schimbul unui cuvînt. Deodată, în mine s-a trezit un glas... un glas care n-avea nevoie să-și ia zborul de pe buzele mele și care-mi spunea în străfundul sufletului: „Prin tine am trăit, va trebui ca tot prin tine să și mor?"

Fără să-și dea seama ce face, Paul străbătu salonul și apăru în pragul dormitorului.

— Pleacă, omule! îi strigă generalul.

În loc să se supună, Paul se apropie se pat și îngenunche lîngă Suavita.

Fata surîse, apoi se aplecă și-i întinse fruntea, ca el s-o sărute.

Nici unul din ei nu rosti vreo vorbă, iar generalul îi strînse pe cei doi tineri la pieptul său.

Cam tot pe-atunci, strălucitorul și galantul viconte Annibal Gioja gonea pe străzile Parisului, într-o birjă mînată de o veche cunoștință de-a noastră: Piquepuce, unul din scutierii bietei regine Goret.

Însoțitorul fermecătorului viconte era pradă unei veselii nebune.

Și nici nu trebuie să ne mire: omul era, într-un fel, un înecat, salvat chiar în clipa cînd începea să se sufoce; un suflet blestemat, smuls din ghearele iadului. Nu-i vorba de nimeni altul decît frumosul Nicolas, scăpat din celula sa de la Conciergerie[1], printr-una din acele miraculoase evadări, al căror secret era cunoscut numai „Fracurilor Negre".

— Dragul meu, vorbi fostul prinț. Ieri, cînd l-am auzit pe paznic murmurîndu-mi la ureche acele cuvinte binecunoscute — *„Mîine se va lumina de ziuă"* — mi-am dat seama că Lecoq e mort și că probabil *„creanga a fost tăiată"*. E mîna Colonelului?

— Colonelul are un nas de vulpe, îi răspunse Gioja. Lecoq începuse să devină un tiran.

— Și cum a fost lichidat?

— Contesa i-a trimis niște ciuperci, culese din pădurea Andaine, îi răspunse Annibal. Ori, s-a întîmplat să fie otrăvitoare...

— Draga de Marguerite! exclamă rîzînd Nicolas. Cînd eram acolo, și eu m-am gîndit la ciuperci. Tare-i mai plăceau lui Lecoq... Dar cît mai colindăm prin Paris, viconte?

Trăsura avea storurile lăsate.

— Cu cît sîntem mai prudenți, cu atît mai bine! replică Annibal.

Însă aproape imediat birja se opri.

Cocotte, care stătea de pază, deschise portiera, spunînd:

— Trageți-vă pălăriile pe ochi și ridicați-vă gulerele. Să nu ratăm totul tocmai acum!

Frumosul Nicolas era prudent din fire. Coborî din trăsură fără a privi nici în dreapta, nici în stînga, preocupat doar să-și ascundă chipul. Fu dus pe o alee umedă și întunecată, unde mirosea vag a cîrciumă. În capătul aleii, începea o scară în spirală.

— Unde dracu' sîntem aici? întrebă Nicolas.

— În strada Mauconseil, la locuința abatelui! i se răspunse.

— Dar proastă locuință mai are abatele! Să urcăm!

Urcară trei etaje, apoi deschiseră o ușă și falsul prinț se trezi într-o încăpere strîmtă, de formă octogonală, unde se găseau încă cinci oameni. În zid se căsca o gaură adîncă.

Trei dintre cei cinci țineau în mîini cuțite. Ceilalți doi aveau chipurile acoperite de cîte o eșarfă neagră.

La vederea prințului, cei cu cuțite se traseră înapoi, înspăimîntați.

— Domnul Nicolas! bîigui Coyatier. „Un Frac Negru!

La rîndul său, prințul vru să facă un pas înapoi, dar ușa se închisese.

Unul din cei doi oameni mascați zise:

— *Se lasă noaptea! Tăiați creanga!*

— Lecoq! bolborosi prințul, cuprins de groază.

— Iubitule! i se adresă temutul Toulonnais l'Amitié. Chiar tu ai inventat figura asta! Mîine ai fi vorbit în fața judecătorilor, dar noi te vom scuti de proces. Dați-i drumul, Coyatier!

Cînd orologiul de la Prefectură bătu ora unsprezece, camera „9", curată și cu lemnăria intactă, nu mai păstra nici urmă a celor petrecute.

Mult timp după aceea, în 1843, baronul Labre d'Arcis și soția sa, Suavita de Champmas d'Arcis, primiră o scrisoare din San Petersburg, prin care erau înștiințați despre căsătoria domnișoarei Ysole Soulas cu prințul Woronslaw, aghiotant al Majestății sale, împăratul Rusiei.

După încă cinci ani, cu cîteva luni înainte de revoluția din 1848, Paul și Suavita făcură un drum în cantonul La Ferté-Macé, la mormîntul generalului-conte de Champmas, mort cu un an în urmă.

Acolo găsiră o maică, îngenuncheată pe lespedea de marmură. Maica o strînse la piept pe Suavita, apoi îi întinse mîna lui Paul și se îndepărtă, fără o vorbă.

Era Ysole, la fel de frumoasă, dar abătută, chiar și-n veșmintele pocăinței.

Copleșită de durere, Suavita începu să se roage pentru liniștea sufletului tatălui ei.

Seara, Paul o duse de mînă pe pajiștea din fața castelului de Champmas, unde trei îngeri de copii alergară spre ei, scuturîndu-și buclele blonde.

Și în timp ce tînăra mamă — căci Suavita încă nu împlinise douăzeci și șase de ani — îi copleșea cu mîngîieri și sărutări, Paul îi surîse fericit, spunînd:

— Fie ca bunul Dumnezeu să-i dăruiască și ei liniștea, așa cum mi-a dăruit mie fericirea!

— SFÎRȘIT —

CUPRINS

Partea întîi

CLAMPIN, ZIS ȘI PISTOL

Partea a doua

DOMNIȘOARELE DE CHAMPMAS

EDITURA ELIS

Vă amintiți de colonelul Bozzo-Corona, de Toulonnais l'Amitié (pretinsul domn Lecoq), de Marguerite de Bourgogne, contesă de Clare? Desigur, cei ce au citit *Mănușa de Oțel* sau *Cavalerii Tezaurului* — de Paul Féval — i-ar putea numi „FRACURILE NEGRE", tenebroasa organizație criminală.

Editura ELIS vă oferă — pentru prima dată în limba română — suita completă (formată din șapte romane) a Fracurilor Negre, pilej cu care veți afla ce noi comploturi diabolice pun la cale precursorii Mafiei siciliene (pentru descrierea cărora autorul se bazează pe personaje reale și evenimente istorice: Fra Diavolo și ,,Vestele Negre").

TURNUL CRIMEI — mister, suspans, dragoste și aventură.

SERIA

ISBN 973-96369-1-8
ISBN 973-96369-2-6

Lei 1800